Nämnd för trafik, infrastruktur och miljö

Tid: 2026-06-16 kl. 13.00

Plats: Rosensalen, Rosenlunds vårdcentrum

1	Upprop och val av protokollsjusterare	
2	Fastställande av dagordning	
3	Anmälan av delegationsbeslut	2026/72
4	Övriga anmälningsärenden	2026/73
5	Kurser och konferenser	
6	Återrapportering av kurser och konferenser	
7	Frågor	

Information

8	Aktuell information	
9	Intern kontroll – Månadsrapport 2025 Nämnd för trafik, infrastruktur och miljö	2026/24
10	Analys kring vätgasens roll i Jönköpings län	
11	Förutsättningar, process och tidplan för regional infrastrukturplan	
12	Visuell identitet JLT	
13	Uppdrag om reklamintäkter	
14	Upphandling Serviceresor 2028	
15	Motion - Ersätt stadstrafiken i Värnamo med anropsstyrd trafik enligt Säfflemodell	2026/1869
16	Motion - Sänk åldersgränsen för seniorkort i kollektivtrafiken	2026/1870
17	Frågor	

Beslutsärenden för nämnden

18	Beslut om upphandlingsdokument för upphandling av regionbusstrafik i Jönköpings län 2029	2024/4376
19	Remiss - Samråd översiktsplan Vetlanda kommun	2026/1212
20	Remiss - Samråd om förslag till ny kommungemensam översiktsplan Gislaveds kommun	2026/1389

Nämnd för trafik, infrastruktur och miljö

Tid: 2026-06-16 kl. 13.00

Övrigt

21 Övriga frågor

Kallade

Ordinarie ledamöter
Tommie Ekered (M) ordförande
Per Svenberg (S) 1: e vice ordf.
Leif Andersson (C) 2:e vice ordf.
Liza Oswald (S)
Gabriella Mohlin (S)
Simon Johansson (S)
Krister Hansson Dahl (S)
Eva Nilsson (M)
Anders Bengtsson (M)
Gunnar Petersson (VD)
Anders Gustafsson (SD)
Katja Ganekind (SD)
Arnold Carlzon (KD)
Pernilla Ivarsson (KD)
Marie Fransson (L)

Adjungerad
Anna-Karin Ramnemo (V)

Tjänstepersoner
Jane Ydman, regiondirektör
Karin Hermansson, regional utvecklingsdirektör
Marie Brander, biträdande regional utvecklingsdirektör
Ulrika Rosander, trafikdirektör
Fredric Fingal, ekonomichef
Maria Cannerborg, verksamhetschef miljö, beredskap och säkerhet
Carlos Pettersson, sektionschef energi & samhällsbyggande
Filip Boeryd, kanslichef
Josefine Colliander, nämndsekreterare

Personalrepresentant:
Joakim Strid, Vision

För kännedom

Ersättare
Elin Andersson (S)
Tobias Gyllensten (S)
Ardita Berisha Cani (S)
Johan Svedberg (S)
Elisabeth Hermansson (S)
Karl-Gustav Bartoll (M)
Gottlieb Granberg (M)
Thomas Lindén (M)
Martin Malmerfors (VD)
Gabriel Wallgren (SD)
Robert Andersson (SD)
Per Danielsson (KD)
Anton Axelsson (KD)
Peter Hugoson (C)
Eric Hedlund (L)

Regionråd
Rachel De Basso (S)
Thomas Gustafsson (S)
Tommie Ekered (M)
Kerstin Hammar (M)
Martin Nedergaard-Hansen (VD)
Håkan Karlsson Nyborg (SD)
Stina Sinclair (KD)
Per Eriksson (C)
Jimmy Ekström (L)
Mikael Ekvall (V)

Delegeringsbeslut

Utskriftsdatum: 2026-06-15 **Utskriven av:** Josefine Colliander

Diarieenhet:	Region Jönköpings län
Beslutsfattare:	Alla
Riktning:	Alla
Kategori:	Alla
Beslutsinstans:	Nämnd för trafik, infrastruktur och miljö
Sammanträdesdatum:	2026-06-16
Sekretess:	Visas ej

Id	Beskrivning	Paragraf
Datum	**Avsändare/Mottagare**	**Beslutsfattare**
Ärendenummer	**Ärendemening**	**Kategori**
		Ansvarig
385475	Remiss - Samråd för planprogram för Mullsjö centrum	TIM 4.1.3 §20/2026
2026-05-07	Mullsjö kommun	Karin Hermansson
RJL 2026/1268	Remiss- Samråd för planprogram för Mullsjö centrum	TIM 4.1.3
		Emil Hesse
385485	YTTRANDE - remiss av handlingsplan för bostadsförsörjning, Vaggeryds kommun	TIM 4.1.3 §21/2026
2026-05-07	Vagggeryds kommun	Karin Hermansson
RJL 2026/1577	Remiss - Handlingsplan för bostadsförsörjning, Vaggeryds kommun	TIM 4.1.3
		Emil Hesse
2026.9471	Yttrande över detaljplan för Lilla Åsa 3:303, i Norrahammar,	TIM 4.1.3 §23/2026
2026-05-25	Jönköpings kommun	Ulrika Rosander
RJL 2026/1896	Remiss - Samråd detaljplan Lilla Åsa 3:303, i Norrahammar, Jönköpings kommun	TIM 4.1.3
		John Wilhelmsson
2026.10243	Granskningsyttrande 2 över detaljplan för ny huvudgata på del av Gränna 8:4 m.fl, Gränna, Jönköpings kommun	TIM 4.1.3 §22/2026
2026-06-02	Jönköpings kommun	Ulrika Rosander
RJL 2026/2037	Remiss - Detaljplan för bostäder och en ny huvudgata på del av Gränna 8:4	TIM 4.1.3
		Matilda Kruse
2026.11025	Ordförandebeslut gällande remiss - Promemorian Tillfälligt statsbidrag för sänkta priser i kollektivtrafiken	TIM 3.1 §1/2026
2026-06-11	Klimat- och näringslivsdepartementet	Tommie Ekered
RJL 2026/2357	Remiss - Promemorian Tillfälligt statsbidrag för sänkta priser i kollektivtrafiken	TIM 3.1
		Josefine Colliander

Region Jönköpings län

Nämnd för trafik, infrastruktur och miljö 2026-06-16 Övriga anmälningsärenden

Handling	Dnr + rubrik/innehåll
Inkomna handlingar	
– Regeringsbeslut	
– Beslut från Sveriges kommuner och regioner (SKR)	
– Skrivelser från invånare	RJL 2026/2364 Skrivelse om närtrafik
– Skrivelser från organisationer	
– Övrigt	
Upprättade handlingar	
– Protokoll	Protokoll Nämnd för trafik, infrastruktur och miljö 2026-05-26 §§ 61-81 Protokoll presidium Nämnd för trafik, infrastruktur och miljö 2026-05-12 §§ 69-85
– Svar på skrivelser	RJL 2026/2364 Besvarande av skrivelse om närtrafik
– Övrigt	Regionfullmäktiges beslut 2026-06-09 §§ 95; Motion – Höj åldersgränsen för avgiftsfri kollektivtrafik för barn från 7 till 10 år i Jönköpings län

Handlingar

Utskriftsdatum: 2026-06-01 **Utskriven av:** Anette Nero

Diarieenhet:	Region Jönköpings län
Datum:	2026-05-01 - 2026-05-31
Riktning:	Alla
Status:	Alla
Handlingstyp:	REMISS
Notering:	
Sekretess:	Visas ej

Id	I/U/K	Beskrivning	Ansvarig
Datum		**Avsändare/Mottagare**	**Avdelning**
Ärendenummer		**Notering**	**Handlingstyp**
		Ärendemening	
2026.7735	I	Remiss- förslag till föreskrifter om uppgiftsskyldighet till Socialstyrelsens register över administrerade läkemedel	Anette Peterson
2026-05-04		Socialstyrelsen	Regionledningskontoret
RJL 2026/1874		Svar senast 2026-09-15 Dnr 4.1- 22311/2026 Remiss - förslag till föreskrifter om uppgiftsskyldighet till Socialstyrelsens register över administrerade läkemedel	REMISS
2026.7774	I	Remiss- förslag till ändrade föreskrifter om uppgiftsskyldighet till Socialstyrelsens patientregister	Anette Peterson
2026-05-04		Socialstyrelsen	Regionledningskontoret
RJL 2026/1882		Svar senast 2026-09-15 dnr 4.1–22306/2026 Remiss - förslag till ändrade föreskrifter om uppgiftsskyldighet till Socialstyrelsens patientregister	REMISS
2026.7822	I	Remiss - Samråd Lilla Åsa 3:303, i Norrahammar, Jönköpings kommun	John Wilhelmsson
2026-05-05		Jönköpings kommun	Regionledningskontoret
RJL 2026/1896		Dnr Stbn/2021:138 Svar senast: 2026-06-09 Remiss - Samråd detaljplan Lilla Åsa 3:303, i Norrahammar, Jönköpings kommun	REMISS
2026.7865	I	Remiss - tredje och sista remissomgången inom Europeiskt hälsodataområde (EHDS) TEHDAS2	Peter Häyhänen
2026-05-05		E-hälsomyndigheten	Regionledningskontoret
RJL 2025/3501		Länk i mejlet och digitalt möte den 12 maj 2026 kl 15. Svar senast 2026-06-28 Remisser - Europeiskt hälsodataområde (EHDS) TEHDAS2	REMISS
2026.7912	I	Remiss - Samråd för detaljplan del av Råslätt 6:1 med flera - södra Råslätt	Karin Hermansson

2026-05-05		Jönköpings kommun	Regionledningskontoret
RJL 2026/1909		Dnr Stbn/2024:60 Svar senast: 2026-06-09	REMISS
		Remiss - Samråd för detaljplan del av Råslätt 6:1 med flera - södra Råslätt	
2026.8038	I	Remiss- Regional livsmedelsstrategi Kalmar län 2027-2036 med tillhörande handlingsplan 2027-2029	Karin Hermansson
2026-05-07		Region Kalmar län	Regionledningskontoret
RJL 2026/1956		Svar senast 2026-08-28	REMISS
		Remiss- Regional livsmedelsstrategi Kalmar län 2027-2036 med tillhörande handlingsplan 2027-2029	
2026.8371	I	Remiss - Ändring i föreskrifter om det särskilda vaccinationsprogrammet för personer som ingår i riskgrupper HSLF-FS 2022:55	Evelina Örn
2026-05-12		Folkhälsomyndigheten	Regionledningskontoret
RJL 2026/2029		HSLF-FS 2022:55 Remissmöte 2026-05-27 svar senast 2026-05-25	REMISS
		Remiss - Ändring i föreskrifter om det särskilda vaccinationsprogrammet för personer som ingår i riskgrupper HSLF-FS 2022:55	
2026.8453	I	Remiss- Detaljplan för bostäder och en ny huvudgata på del av Gränna 8:4	Matilda Kruse
2026-05-13		Jönköpings kommun Stadsbyggnadsnämnden	Regionledningskontoret
RJL 2026/2037		Granskningsperiod: 13 maj – 10 juni 2026 Dnr Stbn/2016:47	REMISS
		Remiss - Detaljplan för bostäder och en ny huvudgata på del av Gränna 8:4	
2026.8514	I	Begäran om yttrande - Hållbar vattenförvaltning	Avare Süleyman
2026-05-15		Tillväxtverket	Regionledningskontoret
RJL 2026/2070			REMISS
		Begäran om yttrande - Hållbar vattenförvaltning	
2026.9259	I	Ändringsförfattning - Föreskrifter om ändring i Styrelsen för ackreditering och teknisk kontroll	Anna-Karin Kuusk
2026-05-22		Swedac, Styrelsen för ackreditering och teknisk kontroll	Psykiatri rehab o diagnostik
RJL 2026/2154			REMISS
		Remiss - Förslag till ändring i Swedacs föreskrifter och allmänna råd (STAFS 2020:1) om ackreditering	
2026.9379	I	Remiss - Detaljplan för Flahult 19:8 m fl i Målön och Torsvik	Nathalie Bijelic Eriksson
2026-05-25		Jönköpings kommun	Regionledningskontoret
RJL 2026/2167		Stbn/ 2021:411 Svar senast 2026-06-17	REMISS
		Hänvisning till RJL 2024/3170	
		Remiss - Detaljplan för Flahult 19:8 m fl i Målön och Torsvik	
2026.9762	I	Remiss- Stärkt tillsyn och uppföljning – förslag för att motverka oegentlig läkemedelsförskrivning	Nathalie Bijelic Eriksson
2026-05-28		Socialdepartementet	Regionledningskontoret
RJL 2026/2230		SOU 2026:19	REMISS

§ 84

Kurser och konferenser

Beslut

Presidiet för Nämnd för trafik, infrastruktur och miljö beslutar att avstå från deltagande i nedanstående konferens och webbinarium:

- Cykelkonferens i Stockholm 2026-08-25--27.
- Webbinarium - Miljömålsrådets arbete perioden 2022-2026 som genomförs 2026-06-16.

Beslutsunderlag

- Inbjudan cykelkonferens 2026-08-25—27
- Inbjudan Webbinarium - Miljömålsrådets arbete perioden 2022-2026 2026-06-16

Beslutet skickas till

Nämnd för trafik, infrastruktur och miljö

Colliander Josefine

Ämne: Nationella cykelkonferensen 2026 i Stockholm - anmälan har öppnat

Från: SKR Evenemang <evenemang@skr.se>
Skickat: den 13 maj 2026 09:41
Till: Region Jönköpings län <regionen@rjl.se>
Ämne: [*Newsletter*] Nationella cykelkonferensen 2026 i Stockholm - anmälan har öppnat

Sveriges Kommuner och Regioner

Evenemang från SKR

Till berörda politiker och förvaltningar inom respektive kommun och region

Nationella cykelkonferensen 2026 i Stockholm - anmälan har öppnat!

Datum: 25-27 augusti 2026.
Tid: Konferensen inleds kl. 12.30 den 25 augusti och avslutas med lunch den 27 augusti.
Plats: Kulturhuset och Operahuset, Stockholm.
Länk till anmälan och mer info: Cykelkonferensen 2026
Sista anmälningsdag: 27 juli 2026.
Kostnad:

- Early bird-pris: 5 400 kr. per person (exkl. moms).
  Gäller vid anmälan senast 12 juni 2026.
- Ordinarie pris: 5 900 kr. per person (exkl. moms).

Målgrupp: Konferensen riktar sig främst till dig som arbetar med samhällsplanering och cykelfrågor på kommunal, regional eller nationell nivå.

Välkommen till Stockholm – det blir en riktig cykelfest!

Konferensen arrangeras av Sveriges Kommuner och Regioner, Trafikverket och Stockholms stad.

Vid frågor kontakta ida.nelson@skr.se

Sveriges Kommuner och Regioner

Vid frågor, kontakta SKR:s kontaktcenter:
info@skr.se 08-452 70 00
Läs mer om hur vi behandlar personuppgifter

Hornsgatan 20, 118 20 Stockholm
Avsluta prenumerationen

Colliander Josefine

Ämne: Webbinarium 16 juni kl 10-12 Miljömålsrådets arbete 2022-2026 – resultat till nytta för regionala och lokala nivån

Från: Eriksson Magnus <Magnus.Eriksson@lansstyrelsen.se>
Skickat: den 29 maj 2026 10:33
Till: Eriksson Magnus <Magnus.Eriksson@lansstyrelsen.se>
Ämne: Webbinarium 16 juni kl 10-12 Miljömålsrådets arbete 2022-2026 – resultat till nytta för regionala och lokala nivån

Viktig Information: Detta e-postmeddelande kommer från en avsändare utanför Region Jönköpings län. Klicka aldrig på länkar och öppna aldrig bifogade filer om du är osäker på avsändaren eller innehållet.

Om du misstänker att meddelandet är skadligt, vidarebefordra meddelandet till natfiske@rjl.se

Till kommuner och regioner. För spridning till handläggare, chefer och förtroendevalda som berörs av miljömålen. Tack för hjälpen!

Webbinarium för intresserande på länsstyrelser, regioner och kommuner (sprids brett)

Miljömålsrådets arbete perioden 2022-2026 – vad rådet åstadkommit till nytta för det regionala och lokala miljö- och hållbarhetsarbetet

Webbinarium tisdagen den 16 juni kl. 10.00-12.00. Ingen anmälan behövs.
Anslut till mötet: https://teams.microsoft.com/meet/320684633110403?p=k4Dd7Yc6q4G9pO7ZS9
Mötes-ID: 320 684 633 110 403 Lösenord: AD92Ti2G
Ring in via telefon: +46 8 505 218 94,,532325139# Telefonkonferens-ID: 532 325 139#

Miljömålsrådet består av 18 nationella myndigheter och länsstyrelserna och syftar till att genom samarbete dem emellan och förslag till regeringen öka takten i arbetet för att nå Sveriges miljömål. Rådet utgör en viktig funktion i miljömålssystemet. Våren 2026 har rådets uppdrag 2022-2026 avslutats och samtidigt har regeringen beslutat om en förlängning till 2030.

Vid detta Webbinarium informeras om Miljömålsrådets rapporter och resultat under perioden. Särskilt fokus läggs på nyttan för den regionala och lokala nivån och hur länsstyrelser, regioner och kommuner kan använda resultaten. Medverkar gör medarbetare vid nationella myndigheter och länsstyrelser som arbetat med detta och även Miljömålsrådets avgående ordförande Göran Enander, som nu efterträds av Lena Erixon. Tillfälle för frågor och synpunkter ges under mötet.

Detta är ett Webbinarium i RUS (Regional Utveckling och Samverkan i miljömålssystemet) återkommande temamöten om miljömålsarbetet för kommuner, regioner och länsstyrelser.

Program:

- Inledning: Om Miljömålsrådet och dess nytta i arbetet för Sveriges miljömål. Om resultaten i fem programområden perioden 2022-2026. *Göran Enander, avgående ordförande i Miljömålsrådet, tidigare Landshövding Uppsala med mera.*
- Ramverk för nationell planering, dess tema Möjlighetsplanering för stora solcellsparker på mark. *Henrik Sandberg, Länsstyrelsen Stockholm*
- Samverkan för ett hållbart livsmedelssystem. *Anna-Karin Johansson, Livsmedelsverket*
- Hälsa som drivkraft för miljömålen och hållbar utveckling och dess teman data som drivkraft för miljörelaterad hälsa och sociala konsekvensanalyser i miljömålsarbetet. *Karin Ljung Björklund och Linda Molander, Folkhälsomyndigheten och Henrik Appelgren, Naturvårdsverket*

- Paus
- Cirkularitet i klimatomställningens materialflöden, fokus solceller, vindkraft och batterier. *Hans von Stedingk, Kemikalieinspektionen*
- Programområdet kolinlagring och biologisk mångfald i landbaserade ekosystem samt de fristående samverkansåtgärderna Staten går före som skogsägare och Utveckling av förslag till mål, indikatorer och beskrivningar för funktionell grön infrastruktur. *Johan Niss, Länsstyrelsen Skåne*
- Avslutning, *Magnus Eriksson, Länsstyrelsernas kontaktperson till Miljömålsrådet och verksamhetsledare i RUS*

Mer om Miljömålsrådet:
Miljömålsrådet - Sveriges miljömål
Ramverk för nationell planering - Boverket

Välkomna!

Magnus Eriksson, Länsstyrelsen Gävleborg, magnus.eriksson@lansstyrelsen.se
Marie Vallin, Länsstyrelsen Västerbotten, marie.vallin@lansstyrelsen.se
Susanne Dahlberg, Länsstyrelsen Skåne, susanne.dahlberg@lansstyreslen.se
RUS arbetsgrupp

§ 70

Aktuell information

Beslut

Marie Brander, biträdande regional utvecklingsdirektör, kommer informera nämnden om följande:

- Resultat av projektet Constract Next gällande minskad klimatpåverkan inom byggsektorn.
- Studiebesök hos Tranås Energi gällande Vehicle-to-X.
- Cykelkampen genomfördes 4-10 maj där arbetsplatser i Jönköpings län tävlar mot varandra med syfte att främja hållbart resande, ökad hälsa och gemenskap på arbetsplatsen.
- Konferensen *Tillsammans för hållbara transporter i Jönköpings län* genomfördes 27 maj.
- Halvtidsseminarium för gränsområdesprojektet.

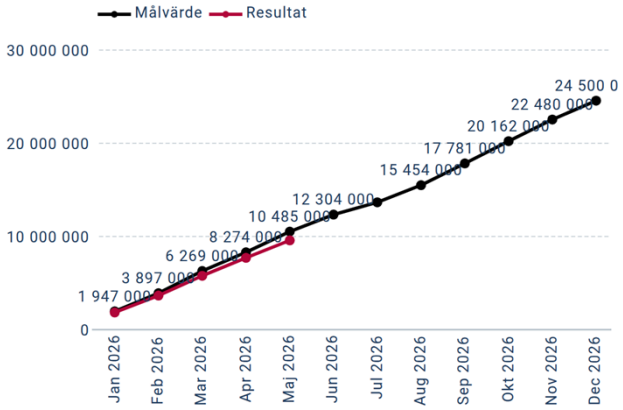
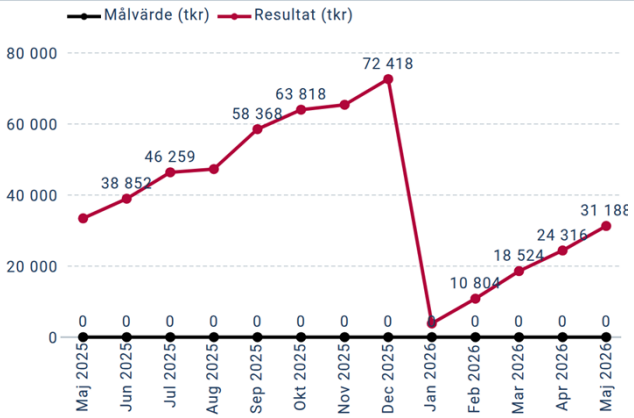
Ulrika Rosander, trafikdirektör, kommer informera nämnden om:

- Halvering av biljettpriser.
- Kommande utökning av stadstrafiken.

Beslutet skickas till

Nämnd för trafik, infrastruktur och miljö

Månadsrapport januari – maj, nämnden för trafik, infrastruktur och miljö (2026/24)

Perspektiv	Mätetal	Resultat	Analys	Diagram
Process och produktion	**Antal resor**	9 544 000 ◆	Efter maj uppgår resandet till ca 9,5 miljoner resor. Resandet är i nivå med föregående år men resandemålet baserat på det gamla trafikförsörjningsprogrammet nås inte. Om innevarande års mål räknas om till det nyligen beslutade programmet där målsättningarna har dragits ner, uppnås däremot målet. Bränslepriserna påverkar resandet med kollektivtrafiken. Det återstår att se vilken effekt den senaste tidens kraftiga prisförändringar på bränsle får. Under hösten 2026 kommer 12 nya stadsbussar och ytterligare utökning av trafiken sker i samband med det. Detta är satsningar som förhoppningsvis ger ett ökat resande.	
Ekonomi	**Ekonomi i balans**	31 188 tkr ●	Se nedan.	

Ekonomi i balans

TIM-nämnden totalt +31,2 mnkr

Länstrafiken totalt +30 mnkr

För Länstrafiken är det en positiv budgetavvikelse på ca 30 mnkr efter maj. 15,9 mnkr av avvikelsen beror på att det är budgeterat med hyreskostnader som inte uppkommit ännu för de nya Krösatågen.

Budgetavvikelsen fördelas enligt följande:

Allmän trafik ca +30,4 mnkr (varav budget nya tåg +15,9 mnkr)

Det är en negativ avvikelse med ca -2 mnkr på biljettintäkterna samt -1,3 mnkr skuld till resenär.

Trafikkostnader inom busstrafiken har en positiv avvikelse på ca 3,1 mnkr, vilket beror på lägre kostnader för kvalitetsersättningar samt erhållna viten.

Det är en positiv avvikelse för Krösatågen på ca 25,4 mnkr, varav budget för nya tåg +15,9 mnkr. Det är något lägre kostnader pga reducering i trafiken, med lägre kostnader för banavgifter och underhåll men samtidigt högre kostnader för ersättningstrafik. Det är lägre kostnader för försäkringspremie samt lägre kostnader för inhyrda fordon pga reglering av föregående års hyror. Kvalitetsersättningar når inte budgeterad nivå och det erhålls en del viten.

Positiva budgetavvikelser finns även för provisioner, teknik,- och konsulttjänster m.m.

Serviceresor ca -3,8 mnkr

Budgetavvikelsen för färdtjänst- och sjukresekostnader är -ca 4,4 mnkr, men samtidigt är det en positiv avvikelse på egenavgifter på ca 1,9 mnkr.

Trafikkostnaderna ökar jämfört med föregående år pga indexuppräkning och fler resor även om resandet i maj gick ner något.

Stab, Ekonomi, marknad ca +3,4 mnkr

Det är en positiv avvikelse pga en post för oförutsedda kostnader samt lägre kostnader för biljettsystem och marknadsföring än budgeterat.

Regionövergripande TIM +1,2 mnkr

Den positiva budgetavvikelsen beror på att regionala utvecklingsmedel inte är nyttjade i nivå med budget. Nämndens egna kostnader visar en liten positiv budgetavvikelse för perioden.

§ 72

Intern kontroll – Månadsrapport 2025 Nämnd för trafik, infrastruktur och miljö

Diarienummer: RJL 2026/24

Beslut

Ekonomichef Fredric Fingal kommer på nämndsammanträdet i juni informera om månadsrapport 2025 för Nämnd för trafik, infrastruktur och miljö januari- maj.

Beslutet skickas till

Nämnd för trafik, infrastruktur och miljö

---

§ 73

Information om vätgas

Beslut
Harald Bouma, projektledare, kommer på sammanträdet i juni informera nämnden om vätgas.

Beslutet skickas till
Nämnd för trafik, infrastruktur och miljö

---

§ 74

Förutsättningar, process och tidplan för regional infrastrukturplan

Beslut
Lina Gerdin, regionutvecklare, kommer informera nämnden om förutsättningar, process och tidplan för regional infrastrukturplan.

Beslutet skickas till
Nämnd för trafik, infrastruktur och miljö

---

§ 75

Visuell identitet JLT

Beslut
Annelie Jönsson, marknadschef, kommer vid kommande sammanträde informera nämnden om arbetet kring visuell identitet för JLT.

Beslutet skickas till
Nämnd för trafik, infrastruktur och miljö

---

§ 76

Uppdrag om reklamintäkter

Beslut
Annelie Jönsson, marknadschef, kommer vid nämndens sammanträde i juni informera om uppdrag om reklamintäkter.

Beslutet skickas till
Nämnd för trafik, infrastruktur och miljö

---

§ 77

Upphandling Serviceresor 2028

Beslut
Anna-Karin Malm, serviceresechef, kommer vid nämndens sammanträde i juni informera om upphandlingen av serviceresor 2028.

Beslutet skickas till
Nämnd för trafik, infrastruktur och miljö

---

§ 78

Motion - Ersätt stadstrafiken i Värnamo med anropsstyrd trafik enligt Säfflemodell

Diarienummer: RJL 2026/1869

Beslut

Nämnden kommer att ges en presentation av motionen med möjlighet att lämna inspel inför kommande beredning av motionen.

Sammanfattning

Arnold Carlzon, Kristdemokraterna har lämnat en motion – Ersätt stadstrafiken i Värnamo med anropsstyrd trafik enligt Säfflemodell.
I motionen föreslås:

- Att Region Jönköpings län genom Jönköpings länstrafik tar fram ett konkret förslag för att ersätta nuvarande stadstrafik i Värnamo med anropsstyrd stadstrafik, enligt modell motsvarande den som införts i Säffle.
- Att förslaget ska redovisa jämförelse mellan nuvarande trafik och nytt upplägg avseende resande, kostnad per resa och total kostnad, samt
- Att genomförandet sak ske under förutsättning att modellen visar förbättrad kostnadseffektivitet och minst bibehållen tillgänglighet.

Beslutsunderlag

- Regionfullmäktiges presidiums beslut 2026-05-25 § 26
- Motion - Ersätt stadstrafiken i Värnamo med anropsstyrd trafik enligt Säfflemodell 2026-04-28

Beslutet skickas till

Nämnd för trafik, infrastruktur och miljö

---

§ 26

Motion - Ersätt stadstrafiken i Värnamo med anropsstyrd trafik enligt Säfflemodell

Diarienummer: RJL 2026/1869

Beslut

Regionfullmäktiges presidium

- Fördelar motionen till nämnd för trafik, infrastruktur och miljö för behandling.

Sammanfattning

Arnold Carlzon, Kristdemokraterna har lämnat en motion – Ersätt stadstrafiken i Värnamo med anropsstyrd trafik enligt Säfflemodell.
I motionen föreslås:

- Att Region Jönköpings län genom Jönköpings länstrafik tar fram ett konkret förslag för att ersätta nuvarande stadstrafik i Värnamo med anropsstyrd stadstrafik, enligt modell motsvarande den som införts i Säffle.
- Att förslaget ska redovisa jämförelse mellan nuvarande trafik och nytt upplägg avseende resande, kostnad per resa och total kostnad, samt
- Att genomförandet sak ske under förutsättning att modellen visar förbättrad kostnadseffektivitet och minst bibehållen tillgänglighet.

Beslutsunderlag

- Motion - Ersätt stadstrafiken i Värnamo med anropsstyrd trafik enligt Säfflemodell 2026-04-28

Beslutet skickas till

Nämnd för trafik, infrastruktur och miljö

2026-04-28

Regionfullmäktige

Motion – Ersätt stadstrafiken i Värnamo med anropsstyrd trafik enligt Säfflemodell

Stadstrafiken i Värnamo har under flera år haft ett resande som inte motsvarat de prognoser som låg till grund för nuvarande trafikupplägg. Antalet resor har blivit lägre än förväntat samtidigt som kostnaden per resa är hög. Det innebär att skattemedel inte används så effektivt som möjligt.

I Säffle valde kommunen tillsammans med regionen att ersätta traditionell linjelagd stadstrafik med så kallad X-trafik – en anropsstyrd stadstrafik inom tätorten. Offentlig statistik visar att modellen lett till bättre resursutnyttjande, minskad tomkörning och ett mer ändamålsenligt trafiksystem anpassat till en mindre stads faktiska resebehov.

Värnamo har, likt Säffle, en befolkningsstruktur och ett resmönster som inte självklart motiverar traditionell slingtrafik med fasta tider oavsett efterfrågan. När bussar kör med få resenärer urholkas både legitimitet och ekonomi. En anropsstyrd stadstrafik inom tätorten skulle i stället anpassa utbudet efter verklig efterfrågan, och öka tillgängligheten inom hela tätorten. Den skulle också minska kostnaden per resa, samt frigöra resurser till annan prioriterad kollektivtrafik i länet.

Kristdemokraternas kollektivtrafikpolitik betonar enkelhet, effektivitet och ansvar för skattemedel. När prognoser och verkligt utfall tydligt skiljer sig åt måste vi våga pröva nya lösningar.

Kristdemokraterna yrkar

att Region Jönköpings län genom Jönköpings länstrafik tar fram ett konkret förslag för att ersätta nuvarande stadstrafik i Värnamo med anropsstyrd stadstrafik enligt modell motsvarande den som införts i Säffle,

att förslaget ska redovisa jämförelse mellan nuvarande trafik och nytt upplägg avseende resande, kostnad per resa och total kostnad, samt

att genomförande ska ske under förutsättning att modellen visar förbättrad kostnadseffektivitet och minst bibehållen tillgänglighet.

Arnold Carlzon
Kristdemokraterna

§ 79

Motion - Sänk åldersgränsen för seniorkort i kollektivtrafiken

Diarienummer: RJL 2026/1870

Beslut

Nämnden kommer att ges en presentation av motionen med möjlighet att lämna inspel inför kommande beredning av motionen.

Sammanfattning

Arnold Carlzon, Kristdemokraterna har lämnat en motion – Sänk åldersgränsen för seniorkort i kollektivtrafiken. I motionen föreslås:

- Att region Jönköpings län sänker åldersgränsen för seniorkort i kollektivtrafiken från 70 till 65 år.

Beslutsunderlag

- Regionfullmäktiges presidiums beslut 2026-05-25 § 27
- Motion - Sänk åldersgränsen för seniorkort i kollektivtrafiken 2026-04-28

Beslutet skickas till

Nämnd för trafik, infrastruktur och miljö

---

§ 27

Motion - Sänk åldersgränsen för seniorkort i kollektivtrafiken

Diarienummer: RJL 2026/1870

Beslut

Regionfullmäktiges presidium

- Fördelar motionen till nämnd för trafik, infrastruktur och miljö för behandling.

Sammanfattning

Arnold Carlzon, Kristdemokraterna har lämnat en motion – Sänk åldersgränsen för seniorkort i kollektivtrafiken. I motionen föreslås:

- Att region Jönköpings län sänker åldersgränsen för seniorkort i kollektivtrafiken från 70 till 65 år.

Beslutsunderlag

- Motion - Sänk åldersgränsen för seniorkort i kollektivtrafiken 2026-04-28

Beslutet skickas till

Nämnd för trafik, infrastruktur och miljö

2026-04-28

Regionfullmäktige

Motion – Sänk åldersgränsen för seniorkort i kollektivtrafiken

Kollektivtrafiken är en central del av många människors vardag. Den möjliggör arbete, vårdbesök, fritidsaktiviteter och social gemenskap. För oss kristdemokrater är kollektivtrafiken i grunden en frihetsreform – den ska ge fler människor möjlighet att delta i samhällslivet på rimliga villkor.

Kristdemokraterna vill lyfta fram vikten av en tillgänglig och inkluderande kollektivtrafik, där olika människors förutsättningar tas på allvar. Ett konkret steg i detta är att sänka åldersgränsen för seniorkortet från 70 till 65 år.

Många människor över 65 år lever aktiva liv, men har samtidigt ofta begränsade ekonomiska marginaler i övergången från arbetsliv till pension. För dessa grupper kan kostnaden för resor vara ett hinder för att delta i samhällslivet. Genom att sänka åldersgränsen stärker vi deras möjligheter att resa, träffa familj och vänner, delta i föreningsliv och ta del av kultur och service i hela länet.

Ur ett kristdemokratiskt perspektiv handlar detta om människovärde, gemenskap och ansvar. Politiken ska bidra till att bryta ofrivillig ensamhet och stärka de mellanmänskliga relationerna. Möjligheten att ta sig till andra människor och sammanhang är avgörande för livskvaliteten – inte minst för äldre.

Förslaget bidrar också till en bättre folkhälsa. När fler kan resa ökar möjligheten till ett aktivt liv, vilket i sin tur kan minska ohälsa och behovet av vårdinsatser. Det är ett uttryck för ett gott förvaltarskap – att investera förebyggande i människors välbefinnande.

Vidare stärker en sänkt åldersgräns jämlikheten. Alla har inte tillgång till bil och kostnaden för att äga en bil är hög. Kollektivtrafiken blir då en avgörande möjlighet för självständighet och delaktighet. Genom att sänka trösklarna gör vi det enklare för fler att välja kollektivtrafik.

Att sänka åldersgränsen till 65 år är därför ett rimligt och värderingsdrivet steg för att skapa ett mer inkluderande, tillgängligt och medmänskligt samhälle i hela Jönköpings län.

Förslaget innebär en konkret förbättring i människors vardag, stärker gemenskapen och bidrar till bättre folkhälsa. Det ligger väl i linje med kristdemokratisk politik om ansvar, solidaritet och människans okränkbara värde.

2026-04-28

Kristdemokraterna yrkar

att Region Jönköpings län sänker åldersgränsen för seniorkort i kollektivtrafiken från 70 år till 65 år.

Arnold Carlzon
Kristdemokraterna

§ 80

Frågor

Beslut

Det finns inga inkomna frågor för presidiet att hantera.

---

§ 81

Beslut om upphandlingsdokument för upphandling av regionbusstrafik i Jönköpings län 2029

Diarienummer: RJL 2024/4376

Beslut

Presidiet föreslår Nämnd för trafik, infrastruktur och miljö

- godkänna upphandlingsdokumenten avseende upphandling av regionbusstrafik i Jönköpings län 2029.

Sammanfattning

Region Jönköpings län genom Jönköpings Länstrafik avser att upphandla regionbusstrafik inom Jönköpings län med trafikstart i december 2029. Upphandlingen sker enligt Lag (2016:1146) om upphandling inom försörjningssektorerna (LUF). Upphandlingen avser regionbusstrafik i Jönköping län samt viss länsöverskridande trafik. Upphandlingen är uppdelad i fyra trafikåtaganden/avtal. Vinnande trafikföretag ska ansvara för drift av trafiken, medverka i trafikplanering samt ansvara för personal, fordon, depåer och övrig utrustning som krävs för att fullfölja avtalet. Avtalet ska bidra till att nå målsättningarna i Trafikförsörjningsprogrammet 2026-2040.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse daterad 2026-05-28
- Upphandlingsdokument upphandling av regionbusstrafik 2029 i Jönköpings län

Beslutet skickas till

Nämnd för trafik, infrastruktur och miljö

Regionledningskontoret

Nämnd för trafik, infrastruktur och miljö

Upphandlingsdokument upphandling av regionbusstrafik i Jönköpings län 2029

Förslag till beslut

Nämnd för trafik, infrastruktur och miljö

- godkänner upphandlingsdokumenten avseende upphandling av regionbusstrafik i Jönköpings län 2029.

Sammanfattning

Region Jönköpings län genom Jönköpings Länstrafik avser att upphandla regionbusstrafik inom Jönköpings län med trafikstart i december 2029. Upphandlingen sker enligt Lag (2016:1146) om upphandling inom försörjningssektorerna (LUF).

Ärendebeskrivning

Upphandlingen avser regionbusstrafik i Jönköping län samt viss länsöverskridande trafik. Upphandlingen är uppdelad i fyra trafikåtaganden/avtal. Vinnande trafikföretag ska ansvara för drift av trafiken, medverka i trafikplanering samt ansvara för personal, fordon, depåer och övrig utrustning som krävs för att fullfölja avtalet.

Avtalet ska bidra till att nå målsättningarna i Trafikförsörjningsprogrammet 2026-2040.

Omfattningen på trafiken som ska upphandlas uppgår till ca:

- 15 600 000 tidtabellskilometer
- 368 000 tidtabellstimmar

Kommande förändringar i trafikutbudet kommer att kunna göras inom avtalad frivolym.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse daterad 2026-05-28
- Upphandlingsdokument upphandling av regionbusstrafik 2029 i Jönköpings län

Beslutet skickas till

Jönköpings länstrafik

Ulrika Rosander
Trafikdirektör

Christine Leppänen
Trafikchef

§ 82

Remiss - Samråd översiktsplan Vetlanda kommun

Diarienummer: RJL 2026/1212

Beslut

Presidiet föreslår Nämnd för trafik, infrastruktur och miljö

- godkänna föreliggande yttrande som svar till Vetlanda kommun.

Sammanfattning

Vetlanda kommun har skickat ut ett förslag till ny kommungemensam översiktsplan för Gislaveds kommun på samråd. Översiktsplanen beskriver den långsiktiga planeringsinriktningen för hur mark, vatten och bebyggelse ska användas och utvecklas. Planen anger den övergripande riktningen för kommunens långsiktiga utveckling och fungerar som stöd för efterföljande planeringsbeslut.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse
- Yttrande
- Samrådshandling Strategisk miljöbedömning av översiktsplan för Vetlanda kommun
- Samrådshandling Översiktsplan för Vetlanda kommun
- Missiv - Samrådshandling Översiktsplan för Vetlanda kommun

Beslutet skickas till

Nämnd för trafik, infrastruktur och miljö

Regionledningskontoret

Nämnd för trafik, infrastruktur och miljö

Remiss - Samrådshandlingar, översiktsplan Vetlanda kommun

Förslag till beslut

Nämnd för trafik, infrastruktur och miljö

- godkänner föreliggande yttrande som svar till Vetlanda kommun.

Sammanfattning

Vetlanda kommun har skickat ut ett förslag till ny kommungemensam översiktsplan för Gislaveds kommun på samråd. Översiktsplanen beskriver den långsiktiga planeringsinriktningen för hur mark, vatten och bebyggelse ska användas och utvecklas. Planen anger den övergripande riktningen för kommunens långsiktiga utveckling och fungerar som stöd för efterföljande planeringsbeslut.

Region Jönköpings län anser att översiktsplanen generellt ger en bra beskrivning av Vetlanda kommuns övergripande viljeinriktning för kommunens utveckling och att det finns en tydlig koppling till ställningstaganden om mark- och vattenanvändning. Region Jönköpings län är generellt positiva till planförslagets utvecklingsinriktning. Utvecklingsinriktningens visar de övergripande intentioner för fysisk utveckling och markerar områden, stråk och samband som är särskilt viktiga. Utvecklingsinriktningen utgår en stråkbaserad utveckling som strålar samman i Vetlanda centralort. Region Jönköpings län ser att planen skulle stärkas av att kringliggande geografi skulle beskrivas mer och att planen kompletterades med etappindelning för utpekade utvecklingsområden.

Ärendebeskrivning

Vetlanda kommun har skickat ut ett förslag till ny översiktsplan för Vetlanda kommun på samråd, vilket är det första formella dialogtillfället i processen med att ta fram och anta en ny översiktsplan.

Översiktsplanen beskriver den långsiktiga planeringsinriktningen för hur mark, vatten och bebyggelse ska användas och utvecklas. Planförslaget anger den övergripande riktningen för kommunens långsiktiga utveckling och fungerar samtidigt som stöd för efterföljande planeringsbeslut. Region Jönköpings län är generellt positiv till översiktsplanens utvecklingsinriktning.
Utvecklingsinriktningen ska fungera som vägledning för den långsiktiga hållbara samhällsutvecklingen i Vetlanda kommun. Utvecklingsinriktningen redovisar

kommunens långsiktiga intentioner och de viktigaste strategiska sambanden för grundläggande strukturer för bebyggelse, väsentliga samhällsintressen, kommunikationer samt natur- och friluftsliv.

Översiktsplanen redovisar kommunens föreslagna mark- och vattenanvändning. Mark- och vattenanvändningen omfattar hela kommunen och ska redovisa grunddragen för hur kommunens mark- och vattenområden är avsedda att användas och utvecklas. Avsikten är att ge en tydlig inriktning för framtida planläggning och därigenom främja en ändamålsenlig och hållbar struktur. I översiktsplanen redovisas förhållanden som är av vikt för hur mark- och vattenområdena ska utvecklas.

Regional utveckling är generellt positiv till planförslagets utvecklingsinriktning. Utvecklingsinriktningens innebär satsningar på flera platser för god tillgänglighet och fungerande transporter, service, attraktiva livsmiljöer samt funktionalitet i hela kommunen. Utvecklingsinriktningen avser att främja en stråk- och tätortsbaserad bebyggelseutveckling, ett hållbart transportsystem för lokal och regional tillgänglighet samt att utveckla och stärka gröna samband och bostadsnära natur- och friluftsområden.

Region Jönköpings län ser positivt på att översiktsplanens utvecklingsinriktning beskriver kommunens betydelse för kringliggande geografi men att detta gärna fått utvecklats mer och på vilket sätt planförslaget ämnar stärka eller förändra dessa relationer. Vidare anser Region Jönköpings län att det finns en tydlig koppling mellan utvecklingsinriktningen och ställningstagande om mark- och vattenanvändning. Regional utveckling anser att de generella ställningstaganden som finns i översiktsplanen för olika markanvändningstyper ger goda förutsättningar för en hållbar utveckling, men ser att översiktsplanen skulle stärkas av en etappindelning utifrån prioritet för föreslagna utbyggnadsområden.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse
- Yttrande
- Samrådshandling Strategisk miljöbedömning av översiktsplan för Vetlanda kommun
- Samrådshandling Översiktsplan för Vetlanda kommun
- Missiv - Samrådshandling Översiktsplan för Vetlanda kommun

Beslutet skickas till

Vetlanda kommun
Regional utveckling

Karin Hermansson
Regional utvecklingsdirektör

Carlos Pettersson
Energi- och samhällsbyggnadschef

Vetlanda kommun

Remiss - Samråd översiktsplan Vetlanda kommun

Sammanfattning

Region Jönköpings län har getts möjlighet att yttra sig över samråd om förslag på Översiktsplan för Vetlanda kommun.

Region Jönköpings läns övergripande bedömning är att översiktsplanen för Vetlanda kommun på ett tydligt sätt redogör för kommunen viljeinriktning och att det finns en tydlig koppling till ställningstaganden om mark – och vattenanvändning. Utvecklingsinriktningen redovisar kommunens långsiktiga intentioner och de viktigaste strategiska sambanden för grundläggande strukturer för bebyggelse, väsentliga samhällsintressen, kommunikationer samt natur- och friluftsliv.

Region Jönköpings län är generellt positiva till planförslagets utvecklingsinriktning. Utvecklingsinriktningens innebär satsningar på flera platser för god tillgänglighet och fungerande transporter, service, attraktiva livsmiljöer samt funktionalitet i hela kommunen. Mark- och vattenanvändningskartan följer inriktningen på ett tydligt sätt där utveckling främst planeras i Vetlanda centralort som ska fungera som motor i kommunens utveckling. Det är positivt att utpekande av mark utanför centralorten görs i tätorter utifrån primär framtida funktion i geografin som serviceort, arbetsort eller småort i syfte att stärka en långsiktigt hållbar bostadsförsörjning och näringslivsutveckling. Kommunens tätorter och sambanden mellan dessa och kringliggande landsbygd avses stärkas genom att ny bebyggelse ska utvecklas främst i tätorterna men även längs med och i närheten av de viktigaste stråken, där bebyggelse, infrastruktur och kollektivtrafik redan finns. Mark för industri- och verksamhetsändamål pekas ut främst i lägen norr och väster om centralorten, med god tillgänglighet till transportinfrastruktur och kommunikationer.

Region Jönköpings län anser att de generella ställningstaganden som finns i översiktsplanen för olika markanvändningstyper ger goda förutsättningar för en hållbar utveckling, men ser att översiktsplanen skulle stärkas av en etappindelning med tidsintervall för föreslagna utbyggnadsområden.

Regionledningskontoret
Box 1024
551 11 Jönköping

Telefon: 010-241 00 00
E-post: regionen@rjl.se
Hemsida: www.rjl.se

Organisationsuppgifter
Bankgiro: 5216-2849
Orgnr: 232100-0057

Synpunkter på förslaget

Region Jönköpings län har yttrat sig utifrån sin roll som regional utvecklingsaktör med ansvar för bland annat kollektivtrafik och regional transportplanering.

Region Jönköpings län anser att översiktsplanen generellt ger en bra beskrivning av Vetlanda kommuns övergripande viljeinriktning för kommunens utveckling och att det finns en tydlig koppling till ställningstaganden om mark- och vattenanvändning.

Region Jönköpings län anser att översiktsplanen i sitt digitala format skulle tjäna på att all markanvändning återfanns i mark- och vattenanvändningskartan, såsom lämpliga områden för vindkraft och solcellsparker.

Planförslagets utvecklingsinriktning

Region Jönköpings län är generellt positiva till planförslagets utvecklingsinriktning. Utvecklingsinriktningen avser att främja en stråk- och tätortsbaserad bebyggelseutveckling, ett hållbart transportsystem för lokal och regional tillgänglighet samt utveckla och stärka gröna samband och bostadsnära natur- och friluftsområden.

Region Jönköpings län ser positivt till utvecklingsinriktningens utpekande av tätorter utefter funktionalitet i geografin. Serviceorter, arbetsorter och småorter i en ortshierarki innebär en ökad tydlighet för lokala och regionala prioriteringar. Mark- och vattenanvändningskartan följer utvecklingsinriktningen på ett tydligt sätt där utveckling främst planeras i centralorten Vetlanda, som ska fungera som motor i kommunens utveckling. Vidare anser Region Jönköpings län att det är positivt att utpekande av mark utanför centralorten görs i tätorter utifrån primär framtida funktion i kommunen.

Region Jönköpings län anser att den stråk- och tätortsbaserade utvecklingen av bebyggelsen möjliggör en förstärkning av underlaget för kollektivtrafik och hållbart resande samt skapar underlag för service och teknisk försörjning vilket är positivt. Utpekandet av mark för industri- och verksamhetsändamål främst norr- och västerut ifrån centralorten i lägen med god tillgänglighet, samt i arbetsorter och serviceorter, ligger väl i linje med utvecklingsinriktningen.

Planförslagets utvecklingsinriktning innehåller även ett markreservat för förbifart Ekenässjön som del av riksintresset för väg 31/32/47. Region Jönköpings län önskar tydliggöra att det idag inte finns några planerade åtgärder och att det saknas utredningar som pekar ut lämpliga korridorer för förbifart Ekenässjön.

Planförslagets mark- och vattenanspråk

Region Jönköpings län anser att de generella ställningstaganden som finns i översiktsplanen för olika markanvändningstyper ger goda förutsättningar för en

hållbar utveckling med hänsyn till både närhet till kollektivtrafikstråk, lokala naturmiljöer och näringslivets behov.

Region Jönköpings län anser att översiktsplanen skulle stärkas av en etappindelning utifrån prioritet för föreslagna utbyggnadsområden.

Trafik och transporter
I avsnittet om *Utvecklingsinriktning*, *Mellankommunala frågor* och *Allmänna intressen* beskrivs förutsättningarna och ställningstaganden för mellankommunal kollektivtrafik och infrastrukturbehov. Planförslaget identifierar att Vetlanda ingår i ett sammanhängande arbetsmarknads- och pendlingsområde mot Jönköping, och pekar ut starka pendlingsstråk mot Eksjö, Nässjö och Sävsjö. Även noder viktiga för service och arbetsmarknaden utanför länet pekas ut. Region Jönköpings län anser det positivt att planförslagets prioritering av utvecklad järnvägsförbindelse mellan Nässjö–Vetlanda och förbättringar av väg 31/32/47 på sträckan Gisshult–Ekenässjön–Vetlanda ligger i linje med regionala ställningstaganden för infrastruktur och kollektivtrafik. Region Jönköpings län anser dock att planförslaget skulle stärkas ytterligare av en mer systematisk beskrivning av kopplingar mot arbetmarknadsnoder i Kronoberg och Kalmar län samt beskrivning av vilka noder utanför kommunen som är viktiga för kommunens utveckling sett till service och kultur.

Region Jönköpings län anser det positivt att planförslaget beskriver hur det hållbara resandet ska stärkas och kollektivtrafik ska utgöra en parameter vid lokalisering av ny bebyggelse. Region Jönköpings län finner vidare att planförslaget tar hänsyn till kollektivtrafikens strategiska inriktning genom att peka ut att det norra och södra stråken i kommunen ska fungera som ryggraden i kollektivtrafiksystemet med hög turtäthet och regional koppling. De västliga och östliga stråken är också viktiga stråk som ska binda samman större tätorter och arbetsmarknader. Kollektivtrafiken i mindre orter och landsbygdsområden ska säkerställas genom flexibel och anropsstyrd kollektivtrafik.

Planförslaget pekar på vikten av att bytespunkter utvecklas med god koppling till gång-, cykel- och biltrafik men pekar inte ut vilka kollektivtrafikstråk dessa ska anslutas mot eller andra principer för vilka geografier som bäst tjänas av bytespunkter. Kommunens ambition att inför granskningsskedet identifiera möjliga platser för bytespunkter bedömer Region Jönköpings län som något positivt.

Mellankommunala frågor
Region Jönköpings län anser att avsnittet om *Mellankommunala frågor* beskriver viktiga målpunkter för kommunens invånare som ligger utanför kommunen men att planförslaget skulle stärkas av att beskrivningarna av sambanden utvecklades och kvantifierades för att förstå varför just de kopplingarna är viktiga för kommunens utveckling och hur pendlingen påverkas av bristande infrastruktur eller trafikering av kollektivtrafik.

Region Jönköpings län ser positivt på att översiktsplanens utvecklingsinriktning beskriver kommunens och centralortens betydelse för kringliggande geografi men anser att planen skulle stärkts ytterligare av utvecklade resonemang om på vilket sätt planförslaget syftar till att stärka eller förändra dessa relationer.

Tommie Ekered
Ordförande nämnden för trafik,
infrastruktur och miljö

Från: Vetlanda Planavdelningen
Till: Colliander Josefine
Ärende: Sv: Begäran om anstånd - Samråd översiktsplan
Datum: den 1 april 2026 13:34:49
Bilagor: Outlook-Vetlanda k.png

Viktig Information: Detta e-postmeddelande kommer från en avsändare utanför Region Jönköpings län. Klicka aldrig på länkar och öppna aldrig bifogade filer om du är osäker på avsändaren eller innehållet.

Om du misstänker att meddelandet är skadligt, vidarebefordra meddelandet till natfiske@rjl.se

Hej

Anstånd till 22 juni 2026 beviljas.

Vänliga hälsningar

Planavdelningen
Tekniska kontoret, Vetlanda kommun
Telefon: 0383-971 00
E-post: plan@vetlanda.se

Postadress: 574 80 Vetlanda

Information om hur Vetlanda kommun hanterar dina personuppgifter finns på vetlanda.se/gdpr

---

Från: Colliander Josefine <josefine.colliander@rjl.se>
Skickat: den 24 mars 2026 07:47
Till: Vetlanda Planavdelningen <plan@vetlanda.se>
Ämne: Begäran om anstånd - Samråd översiktsplan

Viktig information: Detta e-postmeddelande kommer från en avsändare utanför höglandskommunerna. Klicka aldrig på länkar och öppna aldrig bifogade filer om du är osäker på avsändaren eller innehållet.

Hej!

Region Jönköpings län har mottagit er remiss gällande *Samråd om förslag till kommunomfattande översiktsplan med tillhörande miljökonsekvensbeskrivning KLF 2025/359.* Vi önskar begära anstånd med vårt svar till den 22 juni, är det möjligt?

Med vänlig hälsning

_____

Josefine Colliander
Nämndsekreterare
Tel. 072-216 07 34
josefine.colliander@rjl.se

Regionledningskontoret
Region Jönköpings län
www.rjl.se

Strategisk miljöbedömning av översiktsplan för Vetlanda kommun - samrådshandling

Vetlanda

Innehåll

Syfte **2**

Icke-teknisk sammanfattning **2**

Planeringsförutsättningar 2

Utmaningar 2

Mål och utvecklingsinriktning 2

Konsekvenser av planförslaget 3

Samlad bedömning 3

Inledning **4**

Avgränsning **4**

Metod för bedömning **7**

Övergripande bedömningsgrunder 8

Nulägesbeskrivning **9**

Befolkning och människors hälsa 9

Klimatpåverkan och klimatanpassning 11

Naturmiljö och biologisk mångfald 13

Landskap och kulturmiljö 14

Hushållning med naturresurser 14

Teknisk försörjning 16

Planförslag **19**

Sammanfattning av planförslaget 19

Jämförelse mellan alternativ **21**

Alternativ till planförslaget – spridd bebyggelse 21

Nollalternativ – utveckling enligt gällande översiktsplan (2010) 22

Miljökonsekvenser av planförslaget **24**

Befolkning och människors hälsa 24

Klimatpåverkan och klimatanpassning 24

Trafik och transporter 25

Natur och biologisk mångfald 25

Kulturmiljöer 26

Hushållning med naturresurser 26

Avstämning mot nationella miljökvalitetsmål 27

Samlad bedömning i relation till miljömålen 28

Förslag till uppföljning **29**

Syfte

Denna strategiska miljöbedömning (SMB) är en del av pågående arbete med ny översiktsplan. Syftet med den är att identifiera, beskriva och bedöma den betydande miljöpåverkan som kan uppstå vid genomförandet av förslaget. Miljöbedömningen är en kontinuerlig process och resulterar i en slutlig miljökonsekvensbeskrivning.

Icke-teknisk sammanfattning

Översiktsplanen beskriver hur Vetlanda kommun långsiktigt vill använda, utveckla och bevara mark och vatten. Planen gäller hela kommunen och vägleder beslut om bostäder, näringsliv, infrastruktur, natur och kulturmiljöer. Den utgår från visionen *”Vetlanda – här växer människor och företag”* och ska bidra till en attraktiv, hållbar och nytänkande kommun.

Planeringsförutsättningar

Vetlanda är en glesbygdskommun med en stark industritradition och stora områden med skog och jordbruksmark. Kommunen har omkring 27 400 invånare, där hälften bor i centralorten. Befolkningen minskar svagt och andelen äldre ökar, vilket påverkar behovet av bostäder, service och arbetskraft.

Vägar och järnväg binder ihop orterna, men många är beroende av bil och järnvägens kapacitet är begränsad. Planeringen tar hänsyn till riksintressen, miljömål och regionala strategier.

Utmaningar

Kommunen möter flera utmaningar samtidigt:

- *Demografi:* Färre personer i arbetsför ålder och fler äldre påverkar ekonomi och service.
- *Klimat:* Utsläppen behöver minska och samhället måste anpassas till ett förändrat klimat.
- *Transporter:* Kollektivtrafik, cykelvägar och järnväg behöver stärkas för minskat bilberoende.
- *Attraktionskraft:* Kommunen behöver utvecklas för att behålla och locka invånare och företag.

Mål och utvecklingsinriktning

Planen styrs av kommunens vision och fem målbilder:
Boende, näringsliv, grönare kommun, tillgänglighet samt gestaltning och livskvalitet.

Planeringen ska:

- Möjliggöra ett varierat bostadsutbud.
- Stärka näringslivets utveckling.
- Värna natur, biologisk mångfald och kulturmiljö
- Skapa trygga och inkluderande livsmiljöer
- Främja social, ekologisk och ekonomisk hållbarhet

Utvecklingen koncentreras till centralorten och fyra prioriterade stråk där bebyggelse, infrastruktur och service redan finns. Serviceorter och arbetsorter ges förutsättningar att växa genom förtätning och nya bostadsområden nära befintlig bebyggelse. På landsbygden möjliggörs småskalig utveckling med hänsyn till landskapets värden.

Planen ger vägledning för hur olika intressen ska vägas mot varandra i kommande planering och bygglov.

Konsekvenser av planförslaget

Miljöbedömningen visar att planen innebär både positiva och negativa konsekvenser.

Möjliga negativa konsekvenser är främst:

- Mer mark tas i anspråk för bebyggelse
- Ökad trafik och risk för mer buller
- Påverkan på natur- och kulturmiljöer
- Risk för intrång i jordbruksmark och ekologiska samband

Möjliga positiva konsekvenser är

- Mer samlad och effektiv bebyggelsestruktur
- Bättre förutsättningar för kollektivtrafik och hållbara transporter
- Effektivare användning av mark och infrastruktur
- Möjlighet att styra utvecklingen till redan påverkade områden

Samlad bedömning

Översiktsplanen innebär viss lokal miljöpåverkan, men skapar samtidigt goda förutsättningar för en mer hållbar samhällsstruktur, bättre resursanvändning och minskat klimatavtryck på lång sikt. Planförslaget bedöms sammantaget vara förenligt med de nationella miljökvalitetsmålen, i synnerhet miljömålet God bebyggd miljö, genom att främja en långsiktigt hållbar bebyggelsestruktur, goda livsmiljöer, tillgång till grönområden samt en effektiv användning av mark, vatten och teknisk infrastruktur. Samtidigt kvarstår målkonflikter, bland annat avseende klimatpåverkan från transporter, ianspråktagande av jordbruksmark samt påverkan på lokala och nationella natur- och kulturmiljövärden. De miljöeffekter som identifierats bedöms i huvudsak vara lokala till sin karaktär och möjliga att hantera genom efterföljande planering.

Inledning

Enligt miljöbalken (1998:808) och plan- och bygglagen (2010:900) ska en översiktsplan miljöbedömas om dess genomförande kan antas medföra betydande miljöpåverkan. Miljöbedömningen ska integreras i planprocessen och bidra till att miljöaspekter beaktas som en del av kommunens långsiktiga utveckling.

Syftet med denna miljöbedömning är att genom processen:

- Beskriva planförslagets miljökonsekvenser.
- Föreslå åtgärder för att förebygga, minska eller kompensera negativ påverkan.
- Belysa alternativa utvecklingsvägar och jämföra dessa, samt;
- Föreslå hur miljöpåverkan ska följas upp

Miljöbedömningen syftar till att stödja kommunens beslut om hur utvecklingen inom planområdet kan ske på ett långsiktigt hållbart sätt. Den ska säkerställa att viktiga natur- och kulturvärden bevaras och att ekologiska, sociala och ekonomiska aspekter vägs in i planeringen. Miljöbedömningen ska också bidra till att identifiera möjliga konflikter mellan utvecklingsintressen och miljömässiga begränsningar, och på så sätt skapa förutsättningar för en utveckling som möter invånarnas behov och möjliggör befolkningstillväxt utan att påtagligt äventyra miljöns kvalitet.

Bestämmelser om miljöbedömningar finns främst i miljöbalken, där reglerna skiljer mellan strategisk miljöbedömning och specifik miljöbedömning. Den strategiska miljöbedömningen avser planer och program, exempelvis översiktsplaner och detaljplaner. Specifika miljöbedömningar gäller verksamheter och åtgärder som prövas genom tillstånd eller beslut. Närmare bestämmelser om tillämpningen finns i miljöbedömningsförordningen (2017:966).

I förordningen anges att en betydande miljöpåverkan alltid ska antas när översiktsplanen anger förutsättningar för bland annat tätortsbebyggelse, industriområden, byggande av vägar och olika anläggningar för turism och friluftsliv. Eftersom denna översiktsplan uppfyller flera av de kriterier som anges i miljöbedömningsförordningen görs bedömningen att planen kan medföra en betydande miljöpåverkan.

Avgränsning

Den strategiska miljöbedömningen avgränsas för att definiera vilka miljöaspekter, geografiska områden och tidsperspektiv som ska ingå i bedömningen. Avgränsningen görs tidigt i processen för att fokusera på de frågor som är mest relevanta för översiktsplanens innehåll och utvecklingsinriktning. Det är vanligt att avgränsningen behöver justeras under arbetets gång, som till exempel när nya underlag finns tillgängliga eller när synpunkter har inkommit som breddar kunskapsunderlaget.

I denna SMB omfattar avgränsningen inledningsvis:

- *Miljöaspekter:* De miljöfrågor som kan påverkas av planens genomförande som till exempel befolkning och människors hälsa, (såsom buller, luftkvalitet), vatten, naturvärden och biologisk mångfald, landskap och kulturmiljöer.

- *Geografiskt område*: Planområdets omfattning samt angränsande områden som kan påverkas av planens genomförande, direkt eller indirekt.
- *Tidsperspektiv*: Både kortsiktiga effekter under byggskedet och långsiktiga effekter på miljön och samhällsstrukturen.

Syftet med avgränsningen är att säkerställa att bedömningen blir effektiv, relevant och tydlig, samt att den ger ett underlag för att identifiera betydande miljökonsekvenser och behov av åtgärder.

Avgränsningssamråd

Ett avgränsningssamråd av miljökonsekvensbeskrivningen genomfördes med Länsstyrelsen i Jönköpings län 16 oktober 2023. Avgränsningssamråd med samtliga angränsande kommuner hölls mellan september och oktober 2024.

Geografisk och tidsmässig avgränsning

Geografiskt omfattas hela kommunens yta av planförslaget och miljöbedömningen men vissa frågor kan behöva belysas i ett mellankommunalt perspektiv.

Översiktsplanens tidshorisont är år 2040 vilket också gäller för den strategiska miljöbedömningen. Påverkan inom några miljöaspekter kan sträcka sig längre än till planperiodens slut.

Detaljeringsnivå

Detaljeringsnivån är vald utifrån översiktsplanens syfte och funktion. Miljökonsekvenserna redovisas därför på en övergripande nivå, utifrån planens riktlinjer och ställningstaganden, snarare än genom mer detaljerade och områdesspecifika bedömningar som lämpar sig bättre för senare planeringsnivåer. Geografiska områden som behöver studeras mer specifikt inför granskning av planförslaget anges.

Val av miljöaspekter

Bedömningen omfattar de miljöaspekter som är mest relevanta för kommunen och planens genomförande. Särskild uppmärksamhet ges åt följande:

Miljöaspekt	Avgränsning
Befolkning och människors hälsa	• Buller (trafik, industri och vindkraft) • Luftkvalitet • Friluftsliv och rekreation • Förorenad mark • Avlopp och avfall • Transporter med farligt gods • Miljöfarliga anläggningar
Klimatpåverkan och klimatanpassning	• Utsläpp av växthusgaser, främst utifrån behovet av transporter • Energiförsörjning • Energieffektivisering i byggnader och transportsystem • Risk för översvämning, ras, skred och erosion • Stigande temperaturer och torka
Trafik och transporter	• Hållbara kommunikationer • Riksintressen kommunikationer
Natur och biologisk mångfald	• Sammanhängande grönstruktur som förutsättning för biologisk mångfald • Påverkan på skyddade arter • Riksintressen naturvård
Kulturmiljöer	• Kulturmiljö av allmänt intresse • Landskapsbild • Riksintresse kulturmiljövård
Hushållning med naturresurser	• Jordbruksmark • Skogsbruksmark • Produktion av förnybar energi • Vatten • Riksintressen (samlat)

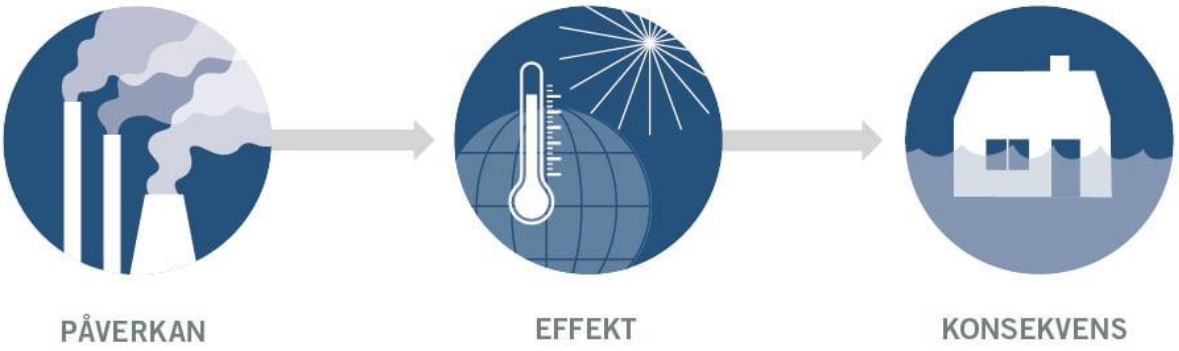
Metod för bedömning

I miljöbedömningen används följande begrepp för att beskriva sambandet mellan planens innehåll och de miljöeffekter som kan uppstå:

Påverkan
Med påverkan menas de förändringar som uppstår i miljön om planen blir verklighet. Det kan handla om att mark används på ett nytt sätt, att trafiken ökar eller att det tillkommer buller, utsläpp eller ändrade vattenflöden. Kort sagt beskriver påverkan *vilka direkta och indirekta förändringar som uppstår* i omgivningen på grund av planförslaget.

Effekt
Effekt handlar om hur de här förändringarna påverkar olika delar av miljön. Det kan till exempel vara att naturvärden försämras, att landskapsbilden förändras eller att människor upplever mer störningar. Effekten beskriver alltså konsekvensen för en viss miljöaspekt, inte bara att något förändras utan *hur det faktiskt märks* i naturen, landskapet eller för människor.

Konsekvens
Konsekvensen är en samlad bedömning av både påverkan och effekten i relation till hur viktigt eller känsligt området är. Ett område kan till exempel vara känsligt, som ett naturreservat eller en dricksvattentäkt; värdefullt, som ett kulturmiljöområde eller robust, som ett redan påverkat eller bebyggt område.

Möjligheten till positiva och risk för negativa konsekvenser av planförslaget och nollalternativet har bedömts och redovisas i text. De övergripande bedömningsgrunderna som ligger till grund för bedömningen anges nedan. Under respektive miljöaspekt redovisas dessa tillsammans med eventuella kompletterande bedömningsgrunder, förutsättningar, planförslagets innehåll samt en beskrivning och en bedömning av omfattningen av planförslagets påverkan, effekter och konsekvenser.

Konsekvenserna värderas i en samlad bedömning utifrån relationen mellan befintliga värden och en bedömning av planförslagets påverkan och effekter på dessa värden.

Redovisningen, i en ganska bred och övergripande samlad bedömning, är vald utifrån att det alltid finns osäkerheter i miljöbedömning av översiktsplaner. Detta främsta av två anledningar:

- Översiktsplanen är övergripande och endast av vägledande karaktär varför bedömningar av översiktsplaner alltid innebär större osäkerhet än när miljöbedömningar görs i detaljplaner eller i efterföljande tillståndsprövningar.
- Det finns generellt alltid osäkerhet i antaganden om framtiden och i tillförlitligheten i nuvarande kunskapsläge och underlag

Övergripande bedömningsgrunder

Till grund för bedömningen av miljökonsekvenser används relevanta kommunala planer, program och mål, nationella miljökvalitetsmål, riktvärden och miljökvalitetsnormer och påverkan på riksintressen.

Miljömål

Det övergripande målet för Sveriges miljöpolitik är att till nästa generation lämna över ett samhälle där landets stora miljöproblem är lösta. För att uppnå detta har 16 miljökvalitetsmål antagits. Målen beskriver den miljömässiga dimensionen av politiken för en hållbar utveckling och anger det tillstånd i miljön som det samlade miljöarbetet ska leda till. Följande miljökvalitetsmål har bedömts vara relevanta för planförslaget

- Begränsad klimatpåverkan
- Frisk luft
- Bara naturlig försurning
- Giftfri miljö
- Säker strålmiljö
- Ingen övergödning
- Levande sjöar och vattendrag
- Grundvatten av god kvalitet
- Myllrande våtmarker
- Levande skogar
- Ett rikt odlingslandskap
- God bebyggd miljö
- Ett rikt växt- och djurliv

Miljöbedömningen genomförs med utgångspunkt i preciseringarna för miljökvalitetsmålet *God bebyggd miljö*. Dessa används som en samlad struktur för att bedöma planens miljöpåverkan eftersom de omfattar centrala frågor om mark- och vattenanvändning, bebyggelsestruktur, grön- och blåstruktur, kulturmiljö, hälsa, klimat och resurshushållning.

Miljökvalitetsnormer

Miljökvalitetsnormer (MKN) är bindande nationella föreskrifter om lägsta godtagbara miljökvalitet. Det finns idag normer för föroreningar i utomhusluften, parametrar i vattenförekomster, kemiska föreningar i fisk- och musselvatten och för omgivningsbuller. Kommuner och myndigheter är ansvariga för att miljökvalitetsnormer följs samt att vidta de åtgärder som behövs enligt fastställda åtgärdsprogram. I arbetet med översiktsplanen finns förutsättningar att förutse på vilka platser och i vilka situationer som exempelvis föroreningshalter, värden för vattenkvaliteten och bullernivåer riskerar att överskridas. Därför ska det av översiktsplanen framgå hur kommunen anser att miljökvalitetsnormer ska följas.

Riksintressen enligt 3 och 4 kapitlet miljöbalken

Riksintressen anger områden och värden som är av nationell betydelse för exempelvis naturvård, kulturmiljö, friluftsliv, kommunikationer och totalförsvaret. Dessa ska skyddas mot åtgärder som kan påtagligt skada eller försvåra deras värden eller funktion. Översiktsplanen ska redovisa hur riksintressena påverkas av den framtida markanvändningen och säkerställa att en avvägning sker vid eventuella målkonflikter. Riksintressen används därför som

bedömningsram vid konsekvensanalysen för flera miljöaspekter. I kommunen finns riksintressen för energiproduktion (vindkraft), kommunikationer, kulturmiljövård, naturvård och totalförsvarets militära del. Även Natura 2000 områden har riksintressestatus.

Agenda 2030

År 2015 antog FN:s medlemsländer Agenda 2030 – en global handlingsplan för att ställa om till ett hållbart samhälle. Målen och delmålen är sammanlänkade och omfattar tre delar av hållbar utveckling: ekonomisk, social och miljömässig. Genom att nå Sveriges miljökvalitetsmål bidrar man också till att uppfylla den ekologiska delen av Agenda 2030. De globala hållbarhetsmålen utgör en viktig övergripande ram för samhällsplaneringen. Relevanta mål kopplade till klimat, ekosystem, vattenresurser, hälsa och robust infrastruktur beaktas vid bedömning av planens långsiktiga miljöeffekter.

Nulägesbeskrivning

Inledningsvis redovisas nuläget av de olika delarna av miljön i Vetlanda kommun.

Befolkning och människors hälsa

Miljöaspekten omfattar de faktorer i den fysiska miljön som påverkar människors livskvalitet, trygghet och välbefinnande. Aspekten rör bland annat demografiska förändringar, boendemiljöer, tillgång till service och rekreation, samt exponering för störningar såsom buller, luftföroreningar och risker i omgivningen.

Ett hållbart samhällsbyggande innebär att skapa goda och jämlika livsmiljöer där människor kan leva, verka och vistas utan att utsättas för ohälsosamma miljöer eller sociala otrygghet. Begreppet ”befolkning” påminner om att det i vissa fall är viktigt att beakta hur förändringen påverkar olika grupper av befolkningen, till exempel äldre eller barn och unga, som kan vara mer känsliga för en viss påverkan.

Miljömålet God bebyggd miljö utgör det mest relevanta miljömålet. Målet anger att den byggda miljön ska vara långsiktigt hållbar och erbjuda goda och hälsosamma livsmiljöer. I preciseringen Hälsa och säkerhet i miljömålet tydliggörs att människor inte ska utsättas för skadliga ljudnivåer eller andra oacceptabla hälso- och säkerhetsrisker i sin närmiljö.

Trafikbuller: Det finns ingen utbredd trafikbullerproblematik i Vetlanda kommuns tätorter. För merparten av bostadsbebyggelsen understiger bullernivåerna gällande riktvärden. Endast bostäder belägna i direkt anslutning till de större vägarna exponeras för dygnsekvivalenta nivåer över 55 dBA.

För skol- och förskolegårdar uppfylls Naturvårdsverkets riktvärde om högst 50 dBA dygnsekvivalent ljudnivå vid samtliga skolor och vid majoriteten av förskolorna. I Vetlanda tätort är det fyra förskolor där delar av gårdarna överskrider riktvärdet.

Naturområdena i tätorterna bedöms generellt ha en god ljudmiljö. I Vetlanda och Ekenässjön ligger huvuddelen av naturområdena inom 40 – 50 dBA dygnsekvivalent ljudnivå, medan ljudnivåerna i övriga tätorter är ännu lägre. Endast mindre delar av naturområden nära större vägar uppvisar något högre nivåer, men ljudmiljön bedöms sammantaget ge goda förutsättningar för rekreation och vistelse.

Verksamhetsbuller: Bebyggelsestrukturen i kommunens tätorter innebär att det i några av dem finns industri- och verksamhetsområden nära etablerade bostadsområden. Det innebär

att viss problematik finns rörande buller från verksamheter. Det rör framförallt de centrala verksamhetsområdena i centralorten, Korsberga och i Ekenässjön.

I kommunen finns flera större vindkraftsanläggningar. Buller från vindkraftverk kan påverka närboendes hälsa och trivsel, och består både av lågfrekvent ljud och det pulserande ”swish”-ljudet från rotorbladen. Bullrets omfattning och upplevelse påverkas av faktorer som avstånd, vindförhållanden, terräng och bebyggelsens placering. Vindkraftsbuller bedöms enligt särskilda riktvärden som skiljer sig från industribuller. De vindkraftsanläggningar som etablerats i kommunen har huvudsakligen placerats inom de områden som i översiktsplanen från 2010 redovisats som lämpliga för vindkraft, där skyddsavstånd till tätorter och sammanhållen bebyggelse beaktats. Vid tillståndsprövning eller bygglov säkerställs att gällande riktvärden för buller uppfylls i förhållande till enskilda bostäder.

Buller från andra anläggningar: Inom Vetlanda tätort finns i dagsläget motorsportverksamhet i form av två speedwaybanor och en bana avsedd för körning av radiostyrda bränsledrivna bilar. I anslutning till dessa banor finns också skjutbanor. De sammanvägda bullerstörningarna från motorbanor och skjutbanor på och intill Vetlanda motorstadion är redan idag ett problem vid närmaste bostäder. Bostadsexploatering av buffertområdet mellan motorstadion och befintliga bostäder eller utveckling av verksamheterna vid Vetlanda motorstadion bedöms därför inte vara möjlig.

På landsbygden förekommer buller främst från jord- och skogsbruk och vindbruk (se ovan).

Vibrationer: För vibrationer som uppkommer från väg-och spårtrafik är markförhållandena avgörande för vibrationernas uppkomst och utbredning. I mjuka jordarter som isälvssediment och torv kan vibrationer från väg- och spårtrafik lättare alstras och fortplantas längre, vilket ökar risken för kännbara vibrationer i närliggande byggnader. Delar av befintlig bebyggelse ligger på isälvssediment i Vetlanda, vilket kan vara känsligt ur vibrationssynpunkt.

Luftförhållanden: Vetlanda kommun genomför årliga beräkningar och modelleringar av luftföroreningar som en del av kommunens kontrollansvar för utomhusluft. Högst haltnivåer av luftföroreningar finns vid vägar med högt trafikflöde, men resultatet från beräkningarna visar att halterna ligger under det som anges i de nuvarande miljökvalitetsnormerna.

Luktproblem kan uppstå när verksamheter, trafik eller annan mänsklig aktivitet ger upphov till obehaglig lukt som påverkar människors hälsa och trivsel. Vanliga källor är exempelvis livsmedelsindustrier, reningsverk, avfallshantering och gjuterier.

I kommunen förekommer luktstörningar främst i och i anslutning till centralorten och tätorter, men bedömningen är att omfattningen i nuläget är begränsad. Några utpekade/planlagda bostadsområden bedöms dock ligga alltför nära reningsverk. Det rör särskilt områdena i norra delen av Korsberga vilket vid en utbyggnad skulle påverka nuläget negativt.

På landsbygden och vid landsbygdsnära bostäder kan det förekomma luktstörningar i samband med djurhållning och åkerbruk (främst gödselhantering). Störningarna bedöms dock som begränsade.

Förorenade områden: Förorenad mark förekommer i de flesta områden som är, har eller kommer att bli exploaterade. Det är framför allt tidigare industriell verksamhet som har orsakat föroreningarna. För att nå miljökvalitetsmålet Giftfri miljö, där föroreningar ska vara åtgärdade i sådan omfattning att de inte utgör något hot mot människors hälsa eller miljön, krävs god kunskap om markförhållandena samt ett aktivt arbete med att förebygga, undersöka och åtgärda förorenade områden.

Riskerna för människors hälsa och miljön varierar mellan olika objekt. Det är därför viktigt att kommunen har god kännedom om föroreningssituationen och arbetar aktivt med att inventera, riskbedöma och vid behov sanera de områden som bedöms innebära risker. Kommunens tillsyn enligt miljöbalken baseras på objektens riskklassning enligt MIFO-modellen, där områden i riskklass och branschklass 1 och 2 prioriteras för vidare åtgärder.

Översvämnings- och andra risker: I kommunen förekommer lokala risker kopplade till översvämning vid vattendrag och lågpunkter samt till transporter av farligt gods. Översvämningsrisker kan uppstå i samband med höga flöden, intensiv nederbörd och snösmältning. Lågpunkter i terrängen kan medföra risk för instängda vattenmassor vid skyfall.

Inom Emåns avrinningsområde finns ett flertal kraftverksdammar som vid höga flöden (hög tappning av vatten) eller allvarliga tillbud (dammbrott, flodvåg) skulle kunna medföra allvarliga konsekvenser för områden nedströms dammarna. En kaskadeffekt skulle kunna göra att effekterna blir mycket stora om flera dammar påverkas. Ett scenario med dammbrott bedöms som mindre troligt då verksamhetsutövarna har ett väl utvecklat säkerhetsarbete. Översvämningar till följd forcerad tappning vid höga flöden/skyfall bedöms dock utgöra en risk som man måste hantera i kommunens och verksamhetsutövarnas tappningsstrategier, riskhantering och klimatanpassning. Även vid tillståndsprövning av vattenverksamheter behöver man ta hänsyn till dessa risker.

Ras och skred: I kommunen finns små risker för ras och skred. I Landsbro finns ett område med skredrisk som är kopplat till erosion.

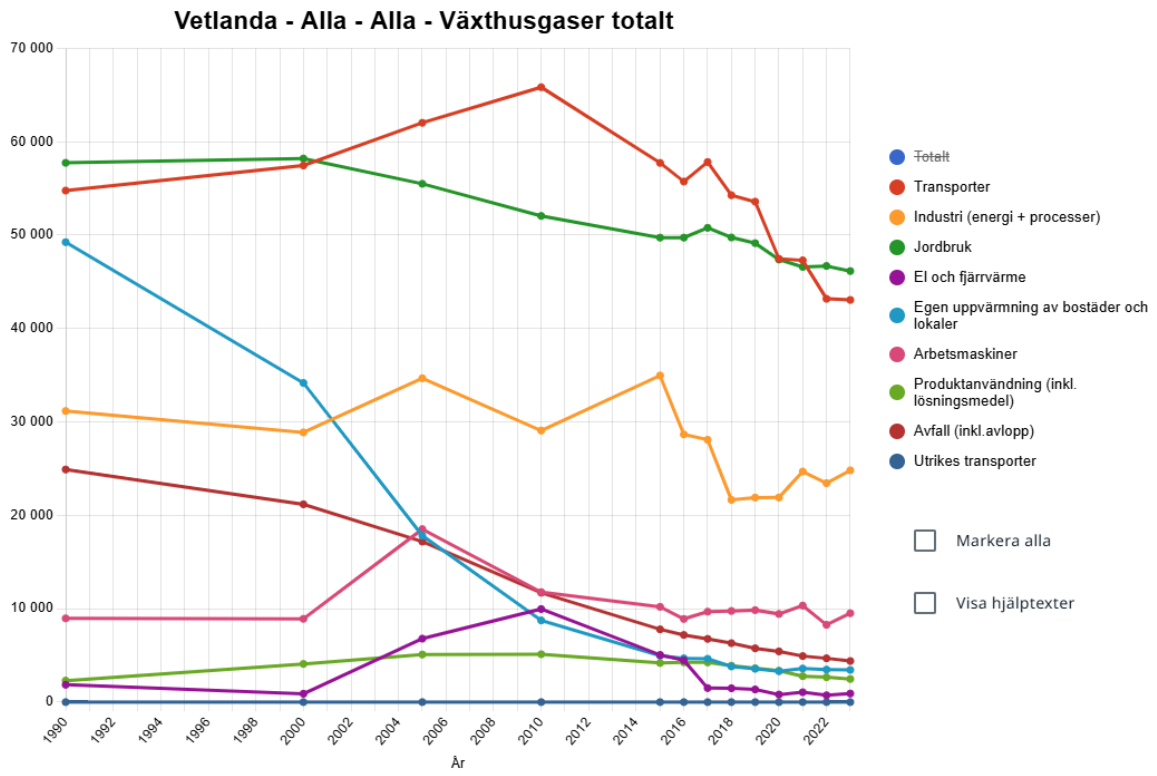
Transporter av farligt gods på väg och järnväg innebär en potentiell risk för utsläpp, brand eller explosion vid olyckor, vilket kan påverka närboende och räddningstjänstens framkomlighet och miljön. En riskanalys har utförts vid stationsområdet i centrala Vetlanda som visade på låga risker med järnvägstrafiken med nuvarande trafikintensitet, trafikreglering och närhet till bostäder och andra byggnader.

Klimatpåverkan och klimatanpassning

Klimatpåverkan och klimatanpassning omfattar både de utsläpp av växthusgaser som uppstår till följd av samhällsplanering och markanvändning, samt de risker och sårbarheter som följer av ett förändrat klimat. Aspekten rör transporter, bebyggelsestruktur, energianvändning och resursförbrukning, liksom effekter av ökande temperaturer, förändrade nederbördsmönster, översvämningsrisker och extremväder. En hållbar utveckling innefattar att kommunen minskar sin klimatpåverkan samtidigt som samhällsstrukturen anpassas till framtida klimatförhållanden.

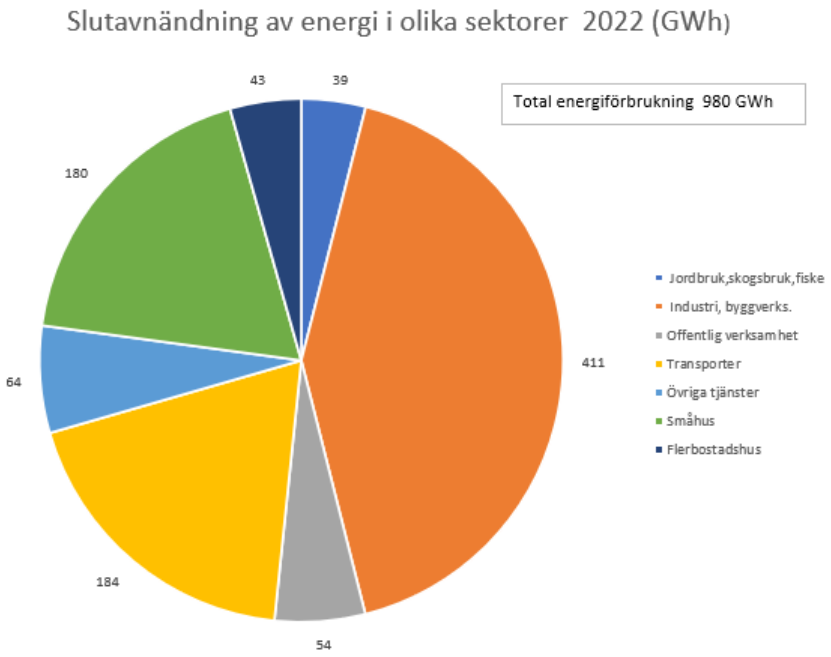
Miljöaspekten berör särskilt miljömålen ”God bebyggd miljö”, ”Begränsad klimatpåverkan” och ”Levande sjöar och vattendrag”, i synnerhet i relation till risker för översvämning och påverkan på vattenmiljöer.

Klimatpåverkan: Idag ligger utsläppsnivåerna inom det geografiska området på totalt cirka 139 000 ton. Det motsvarar ungefär 5 ton per invånare. Det är transporter och jordbruket som står för de största enskilda utsläppen därefter kommer industrin. Utsläpp från bostäder har minskat radikalt sedan 1990 och står för en väldigt liten del av de totala utsläppen.

Inom kommunen behöver utsläppen minska med ca 20 % per år för att komma ner i det mål som är satt om 1 ton per invånare år till 2045 och därmed klara 1,5 graders målet. Jämförelsesiffror visar dock att Vetlanda geografiska yta har en avsevärt lägre minskningstakt i utsläpp än vad som krävs för att nå detta mål.

Den totala energiförbrukningen i kommunen ligger på ca 1000 GWh per år och har varit relativt konstant. Industri och byggverksamhet står för nära hälften av energiförbrukningen. Därefter kommer transporter och småhus som stora energiförbrukare. Bilden nedan visar energiförbrukningen inom olika sektorer.

Klimatanpassning: Den regionala klimat- och sårbarhetsanalysen visar att Jönköpings län går mot ett klimat som blir varmare, torrare och blötare, med ökade risker och sårbarheter inom en rad områden. Klimatanalysen pekar på fler extrema väderhändelser inklusive intensiva regn och översvämningar. Framtida utmaningar för kommunen bedöms vara torka med problem med dricksvattenförsörjningen och risk för skogsbränder samt höga temperaturer särskilt i äldreboenden och skolor.

De mest kritiska riskerna enligt regional klimat- och sårbarhetsanalys är:

- Vattenfrågor – främst torka men också översvämning
- Värmeböljor – särskilt inom skola, vård och omsorg
- Robust samhällsplanering – klimatsäker infrastruktur
- Biologisk mångfald och ekosystemtjänster
- Energisystemets kapacitet och robusthet
- Social sårbarhet och geografiska riskzoner

Naturmiljö och biologisk mångfald

Skyddade djur- och växtarter samt biologisk mångfald i övrigt avser de ekologiska värden som finns i landskapet och hur dessa påverkas av markanvändning, exploatering och förändringar i livsmiljöer. Aspekten omfattar förekomsten av särskilt värdefulla biotoper, arter som är skyddade enligt lag eller bedöms som hotade, samt den övergripande strukturen och funktionen hos ekosystemen. Biologisk mångfald är avgörande för ekosystemens motståndskraft och förmåga att leverera viktiga ekosystemtjänster som ren luft, rent vatten och pollinering.

Aspekten kopplar särskilt till miljömålen ”Ett rikt växt- och djurliv”, ”Levande skogar” och ”Myllrande våtmarker” och utgör underlag för att bedöma hur översiktsplanen övergripande kan påverka arters bevarandestatus, livsmiljöer och den biologiska mångfalden i stort.

Vetlanda kommun präglas av ett variationsrikt landskap där skogsmark, jordbrukslandskap, våtmarker och vattendrag tillsammans skapar goda förutsättningar för biologisk mångfald. Kommunen hyser ett stort antal naturvärdesobjekt i samtliga värdeklasser samt flera områden av nationell och regional betydelse för naturvården. Naturvärdena är ofta knutna till hävdade betesmarker, ädellövskogar, våtmarker, sjöstränder samt äldre skogs- och sumpskogsmiljöer. I dessa miljöer förekommer livsmiljöer för rödlistade arter.

Flera områden är utpekade som riksintressen för naturvård, Natura 2000-områden, naturreservat eller lokalt utpekade som värdefulla landskap. Dessa områden sammanfaller ofta med hög koncentration av naturvärdesobjekt i klass 1 och 2 och bör betraktas som särskilt känsliga ur ett planeringsperspektiv. Höga naturvärden återfinns i områden med småskaligt och variationsrikt odlingslandskap i Nye-Skirö-Stenberga samt Lannaskede–Myresjö men också i Bäckaby-Ramkvilla.

I anslutning till kommunens tätorter finns betydande naturvärden. Dessa områden fyller en dubbel funktion genom att både utgöra viktiga livsmiljöer för flora och fauna samt bidra till ekosystemtjänster och rekreativa värden för invånare.

Landskap och kulturmiljö

Landskap och kulturmiljöer omfattar de värden som präglar kommunens fysiska och historiska miljö, inklusive landskapsbild, bebyggelsestrukturer, fornlämningar, kulturhistoriskt värdefulla miljöer och platser med särskild identitet. Aspekten berör både det visuella och rumsliga landskapet, liksom de spår av mänsklig aktivitet som berättar om områdets utveckling över tid. En god hushållning med landskapets och kulturmiljöernas värden innebär att bevara och stärka karaktärsskapande strukturer, kulturhistoriska samband och lokala identiteter, samtidigt som långsiktigt hållbar utveckling möjliggörs.

Arbetet med denna aspekt kopplar särskilt till miljömålet ”God bebyggd miljö”, samt till miljömålet ”Ett rikt odlingslandskap” (som ligger till grund för landskaps- och kulturmiljöhänsyn), och utgör underlag för att bedöma hur översiktsplanens förslag kan påverka landskapets funktion, uttryck, upplevelsevärden och kulturhistoriska värden.

Inom kommunen finns särskilt värderfulla miljöer och byggnader som innefattar riksintresseområden, kulturreservat, kyrkliga kulturminnen och begravningsplatser, byggnadsminnen och bebyggelsemiljöer och byggnader som bedömts som särskilt värdefulla. Under 1100-talet tillkom Njudungskyrkorna som är karaktäristiska för bygden. I kommunen finns också fornlämningar, vanligast förekommande är de från yngre järnålder även om äldre lämningar från exempelvis yngre stenålder finns.

Dessa miljöer och byggnader finns i områden som omfattas av detaljplan (med eller utan preciserade krav eller skydd), områdesbestämmelser, sammanhållen bebyggelse men också i områden utan reglering, skydd eller förhöjd lovplikt.

Kulturmiljöunderlaget i Vetlanda kommun utgörs i nuläget i huvudsak av Kulturmiljöutredningen från 1989 samt ett särskilt underlag framtaget för centralorten från 2017. Underlaget från 1989 är föråldrat och uppfyller inte dagens krav på aktualitet och kunskapsnivå i översiktsplanering enligt PBL och miljöbalken. Sedan utredningen togs fram har både bebyggelsestruktur, markanvändning och synen på kulturmiljövärden förändrats väsentligt.

Hushållning med naturresurser

Hushållning med naturresurser handlar om att använda mark- och vattenresurser på ett långsiktigt hållbart sätt. God hushållning innebär att bevara och vårda dessa resurser, minimera negativa miljöeffekter och säkerställa att mark- och vattenanvändningen kan stödja både samhällsutveckling och ekosystemens funktioner.

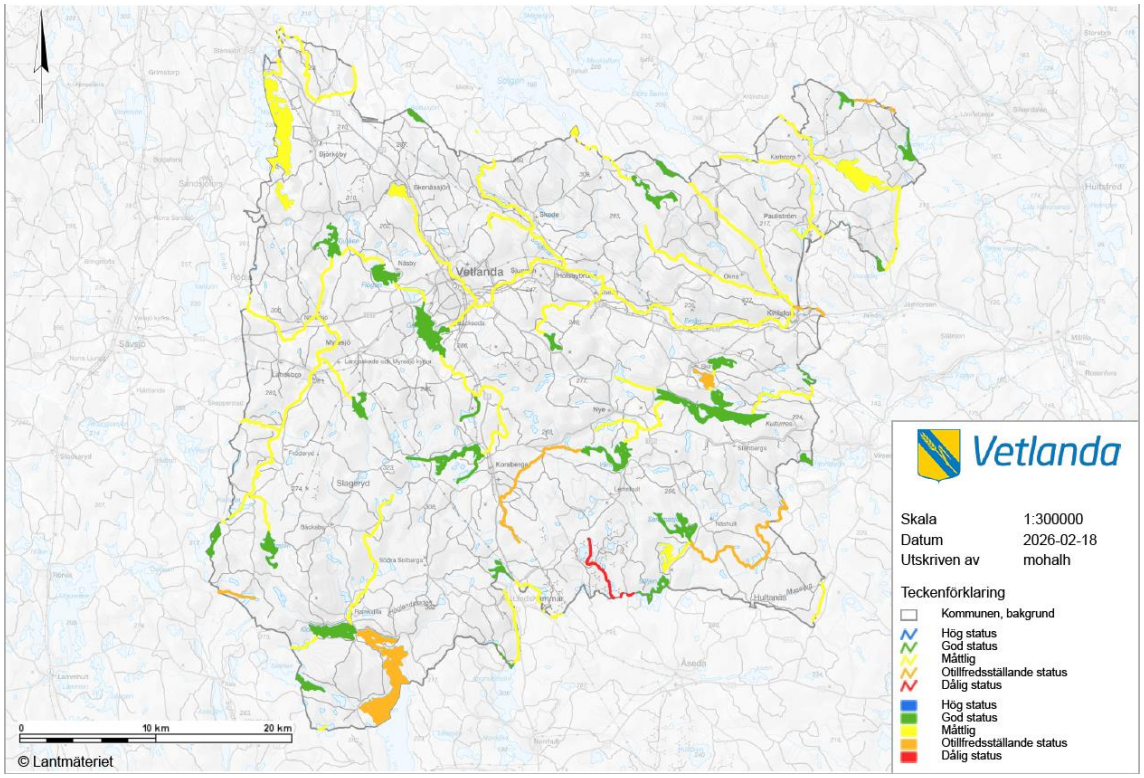
Aspekten inkluderar dricksvattenförsörjning, vattenmiljöer med höga naturvärden och status enligt miljökvalitetsnormer. En långsiktigt hållbar planering kräver att vattenresurser används varsamt och att deras ekologiska och kemiska status bevaras eller förbättras.

Arbetet med vatten kopplar särskilt till miljömålen ”Levande sjöar och vattendrag”, ”Grundvatten av god kvalitet” och ”Giftfri miljö”, och utgör underlag för att bedöma hur översiktsplanens utvecklingsinriktning kan påverka vattenmiljöernas ekologiska funktion och kemiska status.

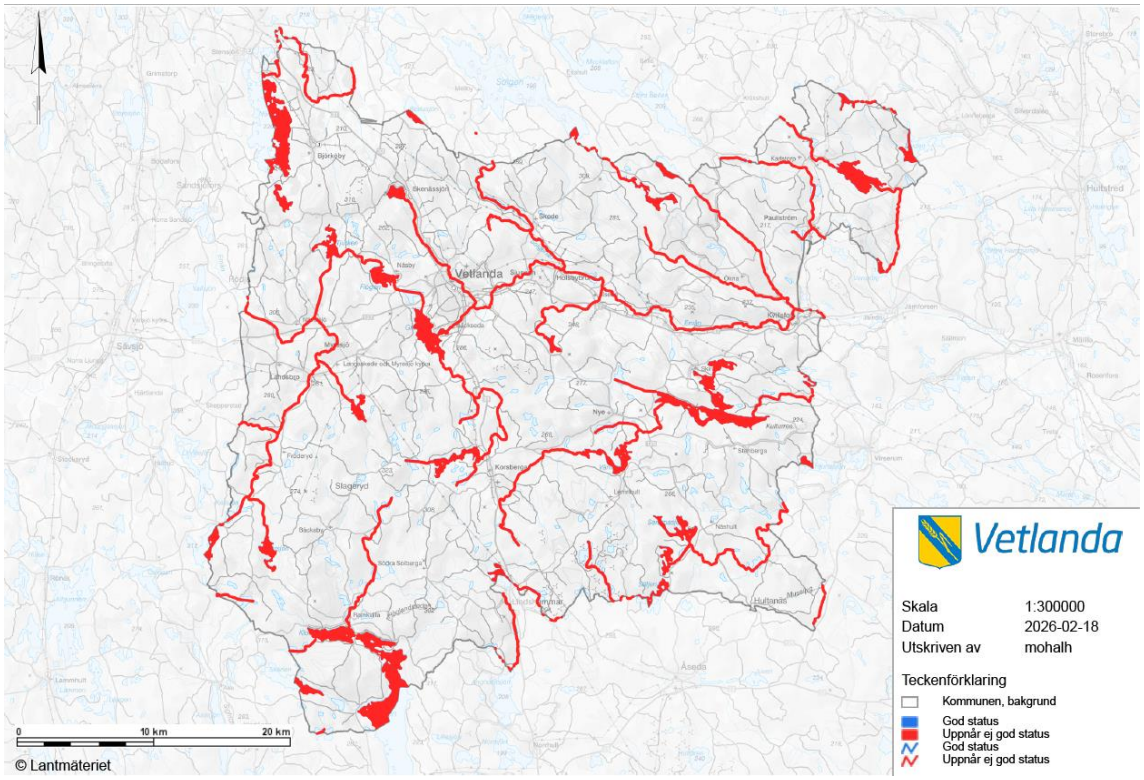
Riksintressen hanteras samlat här men utvecklas under de miljöaspekter där de också sakmässigt hör hemma – som till exempel under kulturmiljö och naturvård. Områden av nationell betydelse och som är svåra eller omöjliga att återställa hanteras också – det rör främst brukningsvärda skogs- och jordbruksmarker.

Markanvändning: Den dominerande markanvändningen är skogsmark. Stor del av skogen är produktionsskog. En långt mindre, om än betydande andel av kommunens yta utgörs av jordbruksmark, den mer sammanhängande i sydöstra och nordvästra kommunen. Drygt 4% av kommunens totala yta klassas som bebyggd eller anlagd mark.

Vatten: Miljökvalitetsnormer (MKN) för vatten innebär att sjöar, vattendrag och kustvatten ska nå god ekologisk och god kemisk ytvattenstatus medan grundvatten ska ha god kemisk grundvattenstatus och god kvantitativ status. Den aktuella statusen får inte försämras i något avseende. I Vetlanda kommun omfattas ett flertal vattendrag, sjöar och grundvatten av miljökvalitetsnormerna för vatten. De flesta ytvattentillgångar har godtagbar vattenkvalitet men några har måttlig/otillfredsställande status medan enstaka har dålig status. Den ekologiska statusklassificeringen för ytvattenförekomster ses nedan.

Samtliga sjöar och vattendrag uppnår ej god kemisk status, se karta nedan.

I Vetlanda kommun har samtliga grundvatten god kemisk status och god kvantitativ status. Torka påverkar den kvantitativ statusen. De mest betydande påverkandekällorna på grundvattnet är förorenade områden, deponier, större vägar, skogsbruk och jordbruket.

Riksintressen: I Vetlanda kommun är Emån med tillhörande käll- och biflöden utpekat och fastställt som riksintresse direkt i lagen. Avvägningen mellan olika intressen har för detta gjorts och dess status som riksintressen är därför redan fastslagen. Utöver detta finns riksintresseanspråk utpekade av myndigheter för kulturmiljövård (åtta stycken), naturvård (26 stycken), energiproduktion (tre stycken), kommunikationer (fem stycken)och totalförsvaret (två stycken). De olika riksintresseanspråken är av olika karaktär och behöver därför beaktas på olika sätt. När det gäller natur och kulturmiljö och så handlar det om värden som inte ska påverkas negativt av de förändringar man gör. Övriga riksintressen är anspråk på att nyttja resurser eller anläggningar, vilket inte ska förhindras. Riksintressen för vindbruk, kommunikationer och totalförsvaret faller inom denna kategori.

Teknisk försörjning

Teknisk försörjning omfattar de infrastruktursystem som är nödvändiga för ett fungerande samhälle, såsom vatten och avlopp, elförsörjning, fjärrvärme, och avfallshantering. Dessa system berör aspekterna Befolkning och människors hälsa och Hushållning med naturresurser men redovisas i nulägesbeskrivning som ett samlat avsnitt för tydlighetens skull.

Nulägesbeskrivningen ger en översikt över den befintliga tekniska försörjningen, uppmärksammar brister och sårbarheter och utgör underlag för att bedöma hur översiktsplanens utvecklingsinriktning kan påverka både samhällsservice och miljö. Arbetet med teknisk försörjning kopplar särskilt till miljömålet ”God bebyggd miljö”.

Vatten och avlopp: I Vetlanda kommun finns det i dagsläget 14 allmänna vattentäkter/vattenverk och 15 allmänna avloppsreningsverk som Njudung Energi är VA-

huvudman för. Projektering pågår dock för att kunna lägga ner två vattentäkter/vattenverk och två avloppsreningsverk inom en snar framtid.

De flesta vattentäkterna i Vetlanda kommun saknar idag reservvattenalternativ. Om något skulle hända som gör befintliga vattentäkter obrukbara så står delar av kommunen utan vatten.

Samtliga grundvattentäkter har fastställda skyddsföreskrifter och skyddsområden förutom Stenberga, men vattentäkten är under avveckling. Tre ytvattentäkter saknar skyddsföreskrifter.

Det finns förutom ovan nämnda även ett vattenskyddsområde med skyddsföreskrifter för sjön Örken som fungerar som förstärkning till Braås vattenverk där Växjö kommun är huvudman.

Flera vattenverk är i behov av upprustning på grund av ålder och slitage. Ingen underhållsplan finns dock framtagen än.

Avloppsreningsverken har normalt sett bra status vad gäller reningseffekt och reservkapacitet för utökning. De flesta reningsverken belastas med en hög andel tillskottsvatten beroende på inläckage i ledningsnätet vid högt grundvatten och kraftig nederbörd. Bräddning förekommer därför ofta vid hög nederbörd vid många av avloppsreningsverken. Reinvesteringar och ombyggnationer av reningsverken pågår fortlöpande, men underhållsplan saknas.

Ledningsnäten i kommunen är i stort behov av upprustning men arbetet med att åtgärda detta påbörjades för ett antal år sedan.

De huvudsakliga bristerna i dagens dricksvattenproduktion bedöms vara:

- Det finns en hög sårbarhet då ingen långvarig reservvattentäkt för Vetlanda verksamhetsområde med tillhörande områden finns tillgängligt.
- Vattendom för vattenuttag saknas för Korsberga, Pauliström, Ramkvilla och Skirö vattentäkt.
- Skyddsföreskrifter och skyddsområde saknas för Pauliström och Skirö vattentäkt samt för Vetlandas ytvattentäkt.
- Det saknas aktuella skyddsföreskrifter och skyddsområde Landsbro vattentäkt.

De huvudsakliga bristerna i dagens omhändertagande av spillvatten bedöms vara:

- Ledningsnäten för spillvatten har betydande in- och utläckage i Bäckaby, Korsberga, Kvillsfors, Landsbro, Näshult, Ramkvilla och Skirö.
- Ledningsnäten för spillvatten är generellt sett ålderdomliga och reinvesteringsbehovet är relativt stort.

Dagvatten: Inom Vetlanda kommun finns det 15 samhällen med ett separat dagvattensystem. En stor dagvatteninventering (områden) utfördes år 2000 i Emåns avrinningsområde av Emåförbundet. Dagvattenbelastningen från hårdgjorda ytor i samhällena kartlades och det lokaliserades så kallade Hot Spots som är utsläppspunkter med hög föroreningsgrad. Konkreta förslag till åtgärder togs fram och kommunens vattengrupp har jobbat aktivt med att åtgärda dessa hot Spots i Holsbybrunn, Sjunnen och till stor del även i Vetlanda tätort. Lokalt Omhändertagande av Dagvatten (LOD) en integrerad del i det kommunala planarbetet sedan lång tid tillbaka. Kommunen bedriver i övrigt ett strategiskt arbete att minska belastningen från dagvattenpåverkan (föroreningar och flödesutjämning) på kommunens recipienter.

I Vetlanda tätort finns platser som riskerar att översvämmas till följd av överbelastningar på dagvattensystemet vid kraftiga skyfall. Byggnation på dessa platser bör om möjligt undvikas. Om sådan byggnation ändå sker, bör denna föregås av åtgärder som minskar risken för översvämningar vid skyfall.

I den fördjupade översiktsplanen för Vetlanda tätort redovisas fördröjningsytor som ska kunna hantera vatten vid kraftigt regn. Dessa ytor, som i normalfallet kan fungera som exempelvis grönområde, park- eller lekområde, ska tillfälligt tillåtas vara vattenfyllda och bör därför ej bebyggas. Fördröjningsytorna kan också vara lämpliga för dagvattendammar, översilningsområden, våtmarker eller andra lösningar som kan bromsa vattenflödet för att minska risken för översvämningar på byggnader och anläggningar. Generellt gäller att byggnation i ett område inte ska skapa översvämningsproblem på platsen eller på andra platser i tätorten. För att uppnå detta finns behov av att i detaljplaneläggning analysera avledning av dagvatten hela vägen från källa till recipient. Utgångspunkten är att ny bebyggelse inte ska öka den sammanlagda belastningen till befintligt dagvattensystem.

Det är en brist att dagvatten generellt omhändertas i ledningsnät vilket inte utgör någon resurs i kretsloppet. Kommunen jobbar för att dagvatten ska bli en resurs i kretsloppet.

Elförsörjning: Elförbrukningen inom kommunens geografiska område har historiskt varit ca 400 GWh men de senaste fem åren har den sjunkit med ca 5 %. Lokalt bedöms nuvarande abonnenter öka sin förbrukning med ca 10 % fram till 2035. Den pågående elektrifieringen av samhället gör att industri och transporter bedöms stå inför större ökning av elförbrukningen. Med stöd i nationella energipolitiska målet kan elanvändningen fördubblas till år 2045.

Inom kommunen finns två koncessionsområden för el där Njurdung Energi ansvarar för elnätet i Vetlanda tätort med omland samt Sjunnen. Nätansvarig i övriga delar av kommunen är Eon. Båda elnätsbolagen redovisar i sina respektive nätutvecklingsplaner bedömningar rörande både hur mycket el som kan matas in i nätet och hur mycket el som förväntas förbrukas i nätområdet i framtiden. Vetlanda kommun redovisas i kapacitetsläge A för konsumtion och kapacitetsläge C för produktion. Detta gäller på kort, medel- och läng sikt. Bedömningen är kortfattat att förutsättningarna för att klara ökad konsumtion är generellt goda men att förstärkningar, nya ledningar eller andra lösningar behövs för att ta emot mer el in i nätet.

I Njudung energis nätutvecklingsplan anges en prognosticerad ökning av överföringskapaciteten från 19 MW (2025) till 22 MW (2034) det vill säga en ökning av effektbehov i nätet. Detta kan leda till behov av fysisk utbyggnad.

Privata företag har byggt stora markbundna solcellanläggningar och fler ansökningar har inkommit. För markbundna anläggningar krävs tillstånd från Länsstyrelsen och att EON godkänner anslutningen. EON anger att de med dagens kapacitet i sitt nät har svårt att godkänna nya anslutningar av större anläggningar utan att det skulle kräva ytterligare förstärkning av EON:s nät.

Planförslag

Planförslaget beskriver hur den fysisk miljön i kommunen ska användas och utvecklas mot 2040. Planförslaget presenteras i samrådsskedet i rapportform men kommer vid antagande vara digital. Framtagen samrådshandling följer därför Boverkets modell för digitala översiktsplaner, i upplägg och innehåll. Förslaget innehåller en utvecklingsinriktning, en redovisning av mark- och vattenanvändningen och en del som redovisar riksintressen, LIS-områden och hänsynsaspekter.

Planförslaget tar sikte på fem målområden:

- Destination boende – där goda boendemiljöer finns för alla livsskeden.
- Destination näringsliv – en kommun som är attraktiv för befintliga och nya företag.
- En tillgänglig kommun – där den hållbara resan är det självklara valet.
- Grönare kommun – För biologisk mångfald och människors hälsa.
- Livskvalitet och gestaltning – ett gott vardagsliv och god gestaltning.

Sammanfattning av planförslaget

Översiktsplanen anger kommunens långsiktiga inriktning för mark- och vattenanvändning samt bebyggelseutveckling. Planen ska fungera som ett strategiskt dokument som ska vägleda beslut om framtida detaljplaner och bygglov samt bidra till en hållbar samhällsutveckling.

I planen redovisas övergripande mål för bostäder, arbetsplatser, service, infrastruktur och grönområden. Tyngdpunkten ligger på att skapa goda livsmiljöer, främja en resurseffektiv användning av mark och vatten samt stärka kommunens attraktivitet och konkurrenskraft.

Planförslaget bygger på att stärka centralorten som nav för service, handel och arbetsplatser, att stärka fyra orter som serviceorter samtidigt som mindre orter och landsbygden ges förutsättningar att utvecklas utifrån sina lokala kvaliteter. Den starka traditionen inom tillverkningsindustrin ska fortsatt utgöra en grund för näringslivet, medan även handel, skogsbruk, jordbruk och andra areella näringar har en central betydelse för sysselsättning och landskapsvård.

Kommunen har cirka 27 500 invånare, varav hälften bor i centralorten. I övriga tätorter bor cirka 6000 personer och ungefär lika många bor i småorter eller på ren landsbygd. Kommunens stora geografiska yta, glesa bebyggelsestruktur och höga bilberoende utgör en utmaning i omställningen till ett mer hållbart transportsystem. Planen betonar därför behovet av förbättrade kommunikationer och satsningar på hållbara transporter, samtidigt som bilen även framöver kommer vara viktig för en stor del av kommunens befolkning. Kommunen har inte rådighet över hur kollektivtrafikförsörjningen utvecklas men planförslaget stödjer en bebyggelseutveckling som kan bidra till en bättre kollektivtrafik i de huvudstråk som redovisas.

Planförslaget innehåller områden för vindkraft. Områden som pekas ut för framtida etableringar är framtagna utifrån den nationella strategin för en hållbar utbyggnad av vindkraft. I den strategin anges områden som inte kan samexistera med vindkraft. Dessa är bland annat sådana områden som är av riksintresse för natur- och/eller kulturmiljövård, Natura2000 och ekologiskt känsliga områden. En landskapsanalys är genomförd som visar på lokala områden som inte är lämpliga för etableringar och i kommunen finns sedan 2019 en Naturvårdsplan. Båda dessa underlag ligger till grund för utpekanden av områden för vindkraft. Vidare anges ett avstånd till bostäder om minst 800 meter.

Utvecklingsinriktning

Utvecklingsinriktningen i översiktsplanen syftar till att tydliggöra hur bebyggelse, naturmiljöer och kommunikationer ska utvecklas för att bidra till att den övergripande målbilden i planen uppnås.

Bebyggelse

Kommunens tillväxt ska i huvudsak ske i områden med god tillgång till befintlig infrastruktur, kollektivtrafik och service, vilket innebär att bebyggelseutvecklingen främst koncentreras till centralorten och befintliga tätorter. Småskalig bebyggelseutveckling uppmuntras även på landsbygd inom rimliga avstånd till kommunens viktiga kommunikationsstråk och med beaktande av de olika områdenas kvaliteter, känslighet och potential.

De gröna och blå kvaliteter som omger kommunens bebyggelseområden tas till vara och utvecklas utifrån både människans och naturens behov. Detta tillvägagångssätt främjar ett aktivt friluftsliv och bevarar kommunens värdefulla natur- och kulturmiljöer för framtida generationer.

För att tydliggöra kommunens utvecklingsinriktning så delas kommunens orter och områden in i följande kategorier:

Centralort: driver kommunens tillväxt och utgör det primära området för fortsatt stadsutveckling och bostadsbyggande.

Serviceorter och arbetsorter: Serviceorterna som lokala centrum som kan ge service till ett större omland. Det kan innebära att man i de centrala delarna bygger tätare, för att skapa ett underlag till service, nya bostadsområden planläggs och befintliga verksamhetsområden ges möjlighet att växa. I arbetsorterna värnas befintligt näringsliv och möjlighet till expansion möjliggörs. I dessa orter prioriteras tätortsutveckling framför bevarandet av jordbruksmark.

Småorter och landsbygd: Kommunens mindre orter och landsbygden innehåller natur- och kulturvärden som är viktiga för människors välbefinnande och skapar förutsättningar för areella näringar, ekosystemtjänster, ett aktivt friluftsliv och småskalig besöksnäring. I dessa områden förespråkas en mer småskalig utveckling, främst i närhet av befintlig service.

Natur och fritid

För att grön infrastruktur ska kunna bibehålla sitt värde i framtiden arbetar kommunen med att identifiera och värna sammanhängande naturområden där växter och djur kan leva, föröka sig och spridas vidare. Därför är det viktigt att inte bygga bort spridningskorridorer, skada naturvärden eller begränsa friluftsvärden. Viktiga områden såsom de i Naturvårdsplanen identifierade områdena undanhålls från exploatering. Det rör de i Naturvårdsplanen utpekade värdefulla landskapen och naturvårdsobjekt i klasser 1 och 2 särskilt.

Kommunen ska verka för att tätortsnära grönområdena blir mer tillgängliga samt skapa inbjudande och trygga allmänna platser, parker och naturområden. Genom att värna och utveckla friluftsområden och leder möjliggörs besöksmål för kommuninvånare och besökare. Det ger förutsättningar för näringslivet att växa även utanför tätorterna.

Kommunikationer

En viktig faktor för Vetlandas utveckling över tid är tillgången till god infrastruktur och kollektivtrafik. Då merparten av den är nationell eller regional blir det uppenbart att kommunens tillväxt och utveckling är beroende av statliga och regionala satsningar.

Det ska vara lätt att ta sig mellan olika platser. Vi ska ha möjlighet att välja mellan olika färdsätt utifrån våra olika behov. Det innebär att vi ska ha bra gång- och cykelvägar, god tillgång till kollektivtrafik och bra förutsättningar för transporter i och till våra tätorter.

För att kunna utnyttja infrastruktur och kollektivtrafik optimalt är det viktigt att lägga ny bebyggelse på rätt ställen. Genom att fokusera extra på våra service- och arbetsorter ökar möjligheten för framtida boende att resa snabbt och hållbart inom kommunen och i regionen.

Mark- och vattenanvändning

Grunddragen för hur den tänkta användningen av mark- och vattenområden ska framgå av översiktsplanen. Utvecklingen i kommunen ska främja en struktur som fungerar väl för invånare, samtidigt som den är resurssnål både vad det gäller ekonomi och hur vi hanterar vår natur. Hela kommunen delas in i områden baserat på planerad markanvändning. Mark- och vattenanvändningen har kategoriserats utifrån Boverkets ÖP-modell.

Den föreslagna markanvändningen ska i stort vara samma som i den nu gällande översiktsplanen med ett tydligt fokus på Vetlanda som motor i utvecklingen liksom på att göra hela kommunen levande genom satsning på de fyra serviceorterna. Områden för vindkraft föreslås minskas i antal och geografisk omfattning.

Jordbruksmark är av nationell betydelse och en viktig resurs för att säkra dagens och framtidens matproduktion samt för att långsiktigt bibehålla den biologiska mångfalden. Exploateringen av jordbruksmark regleras enligt 3 kap. 4 § miljöbalken. Vid exploatering av jordbruksmark måste kommunen kunna påvisa att bebyggelsen eller anläggningen behövs för att tillgodose ett väsentligt samhällsintresse och att detta behov inte kan tillgodoses på ett tillfredsställande sätt genom att annan mark tas i anspråk. För att göra en sådan bedömning ska olika alternativa lokaliseringar bedömas, beskrivas och slutligen vägas mot varandra för att kunna påvisa den mest lämpliga lokaliseringen.

Planläggning inom och i direkt anslutning till befintliga tätorter, som syftar till att utveckla tätorterna, anses vara ett väsentligt samhällsintresse eftersom hela kommunen gynnas av utveckling av kommunens tätorter samt då det är en förutsättning för utvecklingen av bostadsbeståndet och näringslivsutveckling. Vid sådan planläggning får brukningsvärd jordbruksmark tas i anspråk om inga andra platsalternativ bedömts vara tillfredsställande. Jordbruksmark tillåts även att tas i anspråk för exploatering som syftar till att möjliggöra för generationsskifte och fortsatt brukande av marken. Detta då jordbruksnäringen anses vara ett väsentligt samhällsintresse eftersom den är av värde för framtida livsmedelsförsörjning.

Jämförelse mellan alternativ

Alternativ till planförslaget – spridd bebyggelse

Som alternativ till planförslaget har ett scenario med mer spridd bebyggelseutveckling översiktligt studerats. Alternativet innebär att en större andel ny bostads- och verksamhetsbebyggelse kan komma att lokaliseras utanför befintliga tätorter och serviceorter, i form av mindre och mer utspridda etableringar. I en kommun som Vetlanda, med begränsad tillväxt och en stark landsbygdskaraktär, kan ett sådant alternativ vid första anblicken upplevas som attraktivt för vissa hushåll.

Beskrivning av alternativet

Spridd bebyggelse kan innebära större tomter, upplevt lägre bullernivåer och i vissa fall lägre markkostnader. Samtidigt kan boende i spridda lägen medföra längre avstånd till service, arbetsplatser och kollektivtrafik. För individen kan detta innebära ökade kostnader för enskilda lösningar för vatten och avlopp, vägar och bredband samt ett ökat beroende av bil i vardagen.

För kommunen kan en mer spridd bebyggelsestruktur medföra ökade kostnader för samhällsservice såsom skolskjuts, hemtjänst och räddningstjänst. På längre sikt kan behov uppstå av att ansluta vissa områden till kommunalt vatten och avlopp, vilket kan innebära relativt höga tröskelkostnader. Ett mer utspritt befolkningsunderlag kan även påverka förutsättningarna för kommersiell och offentlig service.

Miljömässiga konsekvenser av spridd bebyggelse

Ur miljösynpunkt kan spridd bebyggelse medföra ett något ökat transportarbete och därmed ökade utsläpp av växthusgaser och luftföroreningar, jämfört med en mer sammanhållen bebyggelsestruktur. Alternativet kan även innebära ett successivt ianspråktagande av jordbruksmark, skogsmark och andra obebyggda miljöer, vilket över tid kan påverka landskapsbild och ekologiska samband. Effekterna bedöms dock i många fall bli lokala och av begränsad omfattning, särskilt vid låg exploateringstakt.

Jämförelse med planförslaget

I jämförelse med alternativet med spridd bebyggelse bedöms planförslaget, som i huvudsak inriktas mot utveckling i och i anslutning till befintliga tätorter, ge bättre förutsättningar för en effektiv användning av befintlig infrastruktur och service. Planförslaget kan bidra till att begränsa behovet av nya vägar, ledningar och tekniska system samt till att skapa ett visst underlag för kollektivtrafik, även i en mindre kommun med begränsad tillväxt.

Planförslaget bedöms även kunna ge bättre förutsättningar för att hantera miljö- och klimatfrågor på ett samlat sätt, bland annat genom att minska transportbehovet och underlätta samordnade lösningar för vatten, avlopp och energiförsörjning. Samtidigt medger planförslaget fortsatt utveckling på landsbygden i begränsad och kontrollerad omfattning.

Konsekvensjämförelse – sammanfattning

Sammantaget bedöms alternativet med spridd bebyggelse kunna medföra något större långsiktiga utmaningar avseende transportarbete, resurshushållning och kommunal service jämfört med planförslaget. Planförslaget bedöms därför, med hänsyn till kommunens storlek, utvecklingstakt och landsbygdskaraktär, ge mer balanserade förutsättningar för en långsiktigt hållbar utveckling, utan att innebära en hög exploateringsnivå.

Nollalternativ – utveckling enligt gällande översiktsplan (2010)

Beskrivning av nollalternativet

Nollalternativet innebär att kommunen fortsatt styr sin fysiska utveckling i enlighet med gällande översiktsplan antagen 2010, inklusive tillhörande fördjupningar (Centrumplanen och Fördjupad översiktsplan för Vetlanda tätort). Gällande plan har fungerat som styrning för markanvändning, bebyggelsestruktur och infrastruktur och utgör fortsatt ramverk i avsaknad av ett nytt planförslag.

Påverkan, effekter och konsekvenser

Befolkning och människors hälsa
Under nollalternativet fortsätter utvecklingen i linje med tidigare beslutade lägen. Detta kan innebära att den strategiska styrningen av bostads- och serviceutveckling förblir oförändrad, vilket kan leda till långsammare förbättringar av tillgång till service i mindre tätorter.

Klimatpåverkan och klimatanpassning
Eftersom nollalternativet förutsätter att utvecklingen styrs av den gällande planen, medför det i stor utsträckning samma klimatrelaterade effekter som tidigare analyser, med begränsad styrning mot förtätning och hållbara transportlösningar på strategisk nivå. Begränsade riktlinjer för klimatanpassning i äldre planverk kan innebära att risker såsom översvämning och värmeböljor inte ges ett tydligt strategiskt fokus i markanvändningen enligt nollalternativet.

Trafik och transporter
Nollalternativet innebär att utvecklingen av trafiksystemet fortsätter enligt befintlig planering, vilket kan innebära fortsatt beroende av personbilar för många hushåll på landsbygden och i mindre orter. Den befintliga planen, som inte har ett lika tydligt hållbarhetsperspektiv som nyare planeringsunderlag, ger begränsade incitament till ökad kollektivtrafikanpassning eller gång- och cykelprioritering på strategisk nivå.

Natur och biologisk mångfald
En fortsatt utveckling enligt gällande plan kan innebära att naturvärden och ekologiska samband fortsätter beaktas i detaljplaneskedet snarare än på översiktsnivå. I vissa utpekade LIS-områden finns risk att byggnation sker i miljöer med känsliga naturvärden utan tillräcklig helhetsanalys, vilket kan medföra lokala negativa effekter på biologisk mångfald om dessa områden utnyttjas i större utsträckning.

Kulturmiljöer
Under nollalternativet fortsätter kulturmiljöer att hanteras enligt befintliga riktlinjer i 2010 års plan och fördjupningar. Eftersom planen inte innehåller lika tydliga strategiska mål om kulturmiljöernas roll som nyare planförslag kan sakna en samlad strategi för bevarande av landskapets historiska struktur över tid. Detta kan innebära att kulturmiljövärden riskerar att bli mindre synliga i översiktsplanens styrning.

Hushållning med naturresurser
Nollalternativet innebär fortsatt styrning enligt tidigare markanvändningsstrategier, vilket inte i samma omfattning främjar effektiv resurshushållning som nyare strategier med fokus på förtätning och smart tillväxt. Detta kan medföra att brukningsvärd jordbruksmark, skogsmark och andra naturresurser tas i anspråk i lägen där långsiktig resurshushållning inte är optimerad.

Samlad bedömning av nollalternativet

Nollalternativet medför att utvecklingen i Vetlanda kommun sker utan beaktande av dagens lagkrav och nyare kunskapsunderlag om miljökvalitetsnormer, klimatrelaterade risker och ekologiska sammanhang. Detta kan leda till att planeringen blir mindre tydlig i styrning av hållbar bebyggelsestruktur, klimatanpassning samt hantering av natur- och kulturvärden. Nollalternativet kan därför ge en mindre effektiv styrning än planförslaget när det gäller att främja en långsiktigt hållbar utveckling och uppfylla nationella miljömål

Miljökonsekvenser av planförslaget

Miljöbedömningen omfattar en sammanställning av planförslagets påverkan, effekter och konsekvenser utifrån identifierade miljöaspekter samt en samlad bedömning av planens förenlighet med de nationella miljökvalitetsmålen.

Bedömningen har genomförts på en övergripande och strategisk nivå, anpassad till översiktsplanens roll och detaljeringsgrad. Planförslagets konsekvenser redovisas utifrån miljöaspekterna befolkning och människors hälsa, klimatpåverkan och klimatanpassning, trafik och transporter, natur och biologisk mångfald, kulturmiljöer samt hushållning med naturresurser. Som en del av miljöbedömningen har planens lokaliseringsprinciper stämts av mot de nationella miljökvalitetsmålen i en särskild tabell, där 13 av 16 mål bedömts relevanta för kommunen. Tabellen visar hur planens strategiska ställningstaganden bidrar till att uppfylla miljömålen och tydliggör samtidigt kvarstående målkonflikter.

Befolkning och människors hälsa

Påverkan

Planförslaget innebär förtätning i centralorten och vissa tätorter samt ny bostads- och verksamhetsutveckling i ytterområden. Detta leder till ökad trafik, förändrad markanvändning och i vissa fall påverkan på närheten mellan bostäder och befintliga verksamheter. Påverkan uppstår främst genom buller, luftföroreningar, lukt, förändrade rekreationsmiljöer, hantering av förorenad mark samt risker kopplade till farligt gods och översvämning.

Effekter

Effekterna är huvudsakligen lokala. I centrala lägen kan fler människor exponeras för trafikbuller och luftföroreningar, även om miljökvalitetsnormer bedöms kunna klaras. I vissa områden finns risk för luktolägenheter och målkonflikter mellan bostäder och verksamheter. Exploatering i ytterområden kan innebära minskad tillgång till närrekreation. Omvandling av tidigare industri- och verksamhetsmark ger samtidigt möjlighet till sanering av förorenad mark och förbättrad markmiljö.

Konsekvenser

Sammantaget bedöms konsekvenserna för befolkning och människors hälsa vara små till måttliga. Negativa konsekvenser är främst lokala och kopplade till buller, rekreation och exponering för störningar, medan positiva effekter uppstår genom sanering av förorenad mark, förbättrad tillgänglighet till service och mer sammanhållen bebyggelsestruktur. Utfallet är i hög grad beroende av hur hänsyn tas i fortsatt detaljplanering och bygglov.

Klimatpåverkan och klimatanpassning

Påverkan

Planförslaget innebär befolkningsökning, ökad byggnation och fler transporter, vilket ger ökad energianvändning och utsläpp av växthusgaser, särskilt på kort sikt. Samtidigt förespråkar en bebyggelsestruktur som minskar transportbehovet och planen anger en generellt positiv inställning till förnybar energi samt att områden för förnybar energiproduktion pekas ut. Klimatrelaterade risker som översvämning, skyfall, torka och värmeböljor har påverkat lokalisering och utformning av ny bebyggelse.

Effekter

Effekterna på klimatet är kumulativa och långsiktiga. Strukturella vägval i översiktsplanen – såsom förtätning, funktionsblandning och kollektivtrafiknära lägen bedöms ha stor betydelse för framtida utsläppsnivåer. Klimatanpassningsåtgärder, exempelvis hänsyn till översvämningsrisker och värme, stärker kommunens robusthet.

Konsekvenser

Planförslagets klimatpåverkan bedöms som måttlig, med potential att minska över tid. På kort sikt uppstår negativa konsekvenser genom bygg- och transportrelaterade utsläpp, medan långsiktiga konsekvenser kan bli positiva om planens strategier för energieffektivisering, hållbara transporter och förnybar energi genomförs konsekvent. Klimatanpassningsåtgärder bidrar till att minska risker för framtida skador på bebyggelse och människors hälsa.

Trafik och transporter

Påverkan

Planförslaget medför ökad trafik genom befolkningstillväxt och näringslivsutveckling. Samtidigt styrs bebyggelseutvecklingen mot lägen där gång, cykel och kollektivtrafik kan prioriteras. Nya väglösningar, såsom omfarter, påverkar trafikflöden och lokala miljöer.

Effekter

Effekterna innebär både ökad belastning på vissa stråk och minskad trafik genom andra delar av tätorter. Prioritering av hållbara kommunikationer ger förbättrad tillgänglighet och kan minska bilberoendet i centrala och kollektivtrafiknära lägen.

Konsekvenser

Konsekvenserna bedöms som små till måttliga. Negativa effekter av ökad trafik balanseras av planens inriktning mot hållbart resande. Trafikens miljöpåverkan blir i hög grad beroende av genomförandet av kollektivtrafik, gång- och cykelåtgärder samt regionala satsningar.

Natur och biologisk mångfald

Påverkan

Planförslaget innebär viss exploatering av obebyggd mark, inklusive områden nära naturvärden och strandskydd. Samtidigt värnar planen grönstruktur, ekologiska samband och skyddade områden samt pekar ut strategier för biologisk mångfald.

Effekter

Effekterna är främst lokala och kopplade till fragmentering av livsmiljöer och rekreativa värden i ytterområden. Bevarande och utveckling av grönstruktur bidrar dock till att upprätthålla ekosystemtjänster och biologisk mångfald.

Konsekvenser

Sammantaget bedöms konsekvenserna för natur och biologisk mångfald som små till måttliga. Påverkan på skyddade områden och riksintressen bedöms i huvudsak kunna undvikas eller begränsas, förutsatt att planens ställningstaganden om hänsyn tillämpas i fortsatt planering.

Kulturmiljöer

Påverkan

Planförslaget innebär ny bebyggelse, förtätning och omvandling av mark i och i anslutning till kulturmiljöer av riksintresse samt kulturmiljöer av lokalt intresse. Påverkan uppstår främst genom förändringar i landskapsbild, bebyggelsestruktur, siktlinjer och visuella samband mellan bebyggelse, odlingslandskap och historiska miljöer.

Planförslaget grundas på ett utvecklat och breddat kunskapsunderlag om kulturmiljövärden. Kulturmiljöer behandlas inte enbart som enskilda objekt utan i större utsträckning som sammanhängande miljöer och landskap, där historiska samband, rumsliga strukturer och platsers identitet ges större betydelse. Detta innebär att påverkan på kulturmiljön i högre grad kan identifieras och beaktas redan på översiktsnivå.

Effekter

Effekterna av planförslaget kan, om hänsyn inte tas, innebära att kulturhistoriska samband försvagas, exempelvis genom att ny bebyggelse bryter visuella samband, förändrar skala och proportioner eller påverkar landskapsbilden på ett sätt som minskar miljöernas läsbarhet. Detta gäller särskilt i känsliga lägen inom eller i anslutning till riksintressen för kulturmiljövård samt i kulturhistoriskt präglade bebyggelseområden och i odlingslandskap.

Samtidigt innebär det förbättrade kunskapsunderlaget och planens tydligare vägledningar att det finns goda möjligheter att styra utvecklingen på ett sätt som stärker kulturmiljövärden. Genom varsam gestaltning, anpassning till befintlig struktur, respekt för historiska skikt och medvetna avvägningar mellan bevarande och utveckling kan ny bebyggelse bidra till att synliggöra och vidareutveckla kulturmiljöernas värden.

Konsekvenser

Mot bakgrund av det förbättrade planeringsunderlaget och de tydligare ställningstaganden som görs i planförslaget bedöms konsekvenserna för kulturmiljöer och landskapsbild som begränsade. Planförslaget ger sammantaget bättre förutsättningar än tidigare översiktsplan att hantera kulturmiljövärden på ett strukturerat och långsiktigt sätt.

Förutsättningen för denna bedömning är dock att planens vägledningar tillämpas konsekvent i efterföljande detaljplanering och vid prövning av enskilda åtgärder. I särskilt känsliga lägen krävs fortsatt fördjupade analyser och avvägningar för att säkerställa att kulturmiljövärden inte påtagligt skadas. Sammantaget bedöms planförslaget bidra till både bevarande och utveckling av kommunens kulturmiljöer, samtidigt som risken för betydande negativ påverkan begränsas jämfört med tidigare planeringsinriktningar.

Hushållning med naturresurser

Påverkan

Planförslaget innebär både förtätning och nyexploatering, vilket påverkar mark, vatten, jordbruksmark, skogsmark och teknisk försörjning. Viss brukningsvärd jordbruksmark tas i anspråk, samtidigt som återanvändning av redan påverkad mark främjas.

Effekter

Effekterna omfattar permanenta förändringar i markanvändningen, ökad belastning på vatten- och avloppssystem samt ökade krav på energiförsörjning. Samtidigt möjliggör planen effektivare resursanvändning genom samlad bebyggelse, symbioslösningar och produktion av förnybar energi.

Konsekvenser

Sammantaget bedöms konsekvenserna för hushållning med naturresurser som måttliga. Planens huvudinriktning mot förtätning och tätortsutveckling stärker resurshushållningen, men den mer flexibla landsbygdsutvecklingen innebär risk för kumulativa effekter om prövningen inte sker restriktivt.

Avstämning mot nationella miljökvalitetsmål

Avstämningen visar att översiktsplanens lokaliseringsprinciper i huvudsak är förenliga med de nationella miljökvalitetsmålen. Av de 16 miljökvalitetsmålen har 13 bedömts vara relevanta för planens geografiska och tematiska förutsättningar och ingår i bedömningen. Tre mål – Skyddande ozonskikt, Hav i balans samt levande kust och skärgård samt Storslagen fjällmiljö – har valts bort då de inte bedöms vara tillämpliga för kommunen eller för översiktsplaneringen.

Tabellen redovisar hur planens övergripande lokaliseringsprinciper bidrar till att uppfylla de relevanta miljökvalitetsmålen, särskilt miljömålet God bebyggd miljö, genom att främja en sammanhållen bebyggelsestruktur, hållbara transporter, god hushållning med mark och vatten samt hänsyn till natur- och kulturmiljövärden. Avstämningen visar samtidigt att vissa målkonflikter kvarstår, främst avseende klimatpåverkan, ianspråktagande av mark och lokala miljöstörningar, vilka bedöms vara hanterbara genom fortsatt planering och prövning i enlighet med planens vägledningar.

Lokaliseringsprincip	Beskrivning	Miljökvalitetsmål som hanteras
Samlad och koncentrerad bebyggelse	Ny bebyggelse lokaliseras i eller i direkt anslutning till befintliga tätorter för att nyttja befintlig infrastruktur och minska transportbehov	God bebyggd miljö, Begränsad klimatpåverkan, Frisk luft
Kollektivtrafiknära lokalisering	Bebyggelse lokaliseras i lägen som ger förutsättningar för gång-, cykel- och kollektivtrafik	Begränsad klimatpåverkan, Frisk luft, God bebyggd miljö
Förtätning	Redan ianspråktagen eller påverkad mark nyttjas för byggnation där lämpligt.	God bebyggd miljö, Giftfri miljö, Begränsad klimatpåverkan
Skydd av grönstruktur och ekologiska samband	Exploatering undviks i områden med höga naturvärden samt i gröna spridningssamband	Ett rikt växt- och djurliv, Levande skogar, Myllrande våtmarker
Hänsyn till vattenförekomster och vattenskydd	Exploatering ska inte medföra försämring av vattenförekomsters ekologiska eller kemiska status	Levande sjöar och vattendrag, Grundvatten av god kvalitet, Ingen övergödning

Restriktivitet inom strandskydd	Exploatering inom strandskyddade områden sker endast där särskilda skäl föreligger och fri passage säkerställs	Levande sjöar och vattendrag, Ett rikt växt- och djurliv
Begränsa exploatering av jordbruksmark	Brukningsvärd jordbruksmark ska endast tas i anspråk om samhällsintresset inte kan tillgodoses på annan plats. Ställningstaganden om tätortsutveckling i anslutning till befintlig bebyggelse kan dock påverka jordbruksmark lokalt.	Ett rikt odlingslandskap, God bebyggd miljö
Hänsyn till skogsmark med höga värden	Exploatering undviks i skogsområden med höga natur- och rekreationsvärden.	Levande skogar, Ett rikt växt- och djurliv
Varsam lokalisering i kulturmiljöer	Ny bebyggelse anpassas till kulturhistoriska strukturer, skala och landskapsbild	God bebyggd miljö, Ett rikt odlingslandskap
Undvik riskområden	Bebyggelse lokaliseras utanför områden med risk för översvämning, ras, skred och erosion	God bebyggd miljö, Säker strålmiljö
Hantering av förorenad mark	Exploatering av förorenad mark ska föregås av undersökning och vid behov sanering	Giftfri miljö, God bebyggd miljö
Robust vatten- och avloppsförsörjning	Ny bebyggelse lokaliseras där VA-försörjning kan lösas långsiktigt hållbart	Grundvatten av god kvalitet, Ingen övergödning
Lokalisering av verksamheter	Verksamheter lokaliseras i lägen som minimerar störningar för boende och möjliggör effektiva transporter	Frisk luft, God bebyggd miljö
Produktion av förnybar energi	Områden för vind- och solenergi lokaliseras med hänsyn till natur-, kultur- och boendemiljöer	Begränsad klimatpåverkan, God bebyggd miljö
Tekniska system och resurshushållning	Teknisk försörjning ska kunna lösas effektivt med god hushållning av resurser	God bebyggd miljö, Giftfri miljö

Samlad bedömning i relation till miljömålen

Den samlade bedömningen visar att översiktsplanen i huvudsak är förenlig med de nationella miljökvalitetsmålen, särskilt God bebyggd miljö och dess preciseringar om hälsa, säkerhet, resurshushållning, god bebyggelsestruktur, grön- och blåstruktur samt kulturmiljö.

Planförslaget bidrar positivt till målet genom:

- en mer sammanhållen och resurseffektiv bebyggelsestruktur,
- förbättrade förutsättningar för hållbara transporter,
- bevarande och utveckling av grönstruktur och rekreationsmiljöer,
- möjligheter till sanering av förorenad mark och återbruk av redan exploaterad mark.

Samtidigt innebär planen målkonflikter, främst kopplade till:

- klimatpåverkan från transporter och byggnation,
- ianspråktagande av jordbruksmark,
- lokala störningar för hälsa och rekreation,

- risk för påverkan på kulturmiljöer och naturvärden.

Dessa konflikter bedöms dock vara hanterbara, förutsatt att planens strategier och vägledningar följs i efterföljande detaljplanering och prövning. Sammantaget bedöms planförslaget stödja en utveckling mot en god bebyggd miljö och bidra till långsiktigt hållbar samhällsutveckling utan att medföra betydande negativ miljöpåverkan enligt 6 kap. miljöbalken.

Förslag till uppföljning

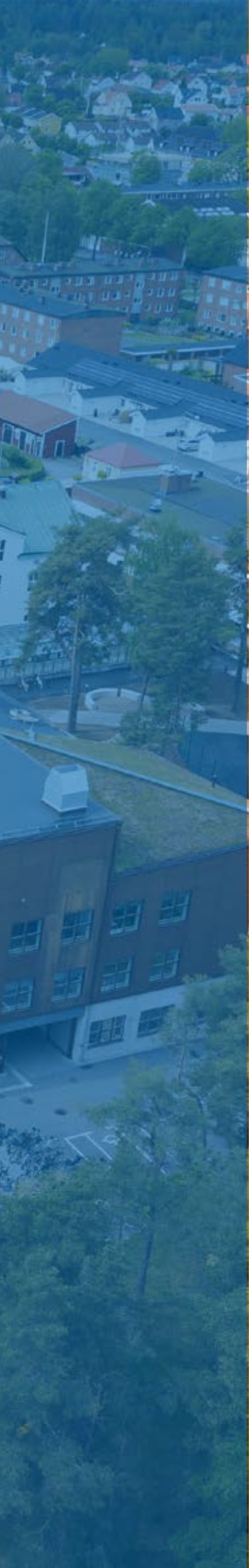
Uppföljning och övervakning av de effekter som översiktsplanen har ska göras i samband med arbetet med kommande planeringsstrategi.

I övrigt ska effekter på luft, buller samt mark- och vattenmiljöer följas upp i miljöövervakning och uppföljning av genomförda detaljplaner och projekt, samt översyn av vissa befintliga styrdokument. Vissa detaljfrågor följs även upp i samband med tillsyn.

Vetlanda

HÄR VÄXER MÄNNISKOR OCH FÖRETAG

Översiktsplan för Vetlanda kommun
Samrådshandling mars 2026

INNEHÅLLSREGISTER

1. Inledning 7

2. Planeringsförutsättningar 11

3. Utmaningar 21

4. Mål 25

5. Utvecklingsinriktning 31

6. Allmänna intressen 45

7. Mark- och vattenanvändning 101

8. Riksintressen 141

9. Mellankommunala frågor 151

10. Landsbygdsutveckling 155

11. Konsekvenser 189

PLANFÖRSLAG
Tryckt och digital version

Förslag till ny översiktsplan redovisas under samrådet både i detta tryckta dokument och via vetlanda.se/öp.

Den tryckta versionen innehåller översiktliga kartor, eftersom tryckformatets skala inte gör det möjligt att visa alla kartobjekt i detalj.

För mer detaljerad information hänvisar vi till hemsidan där du hittar:
- mer detaljerat kartmaterial
- hela översiktsplanens förslag
- bakgrundsinformation och underlag
- möjlighet att lämna synpunkter

Kartinformationen presenteras i en GIS-miljö där du kan zooma, tända och släcka olika kartskikt samt kombinera information efter behov.

På hemsidan finns även mer information om hur du navigerar i kartorna och hur du styr vilken information som ska visas.

KAPITELINDELNING

Översiktsplanen är uppbyggd av ett antal avsnitt som tillsammans redovisar kommunens förutsättningar, mål och ställningstaganden för mark- och vattenanvändningen.

I inledningen beskrivs översiktsplanens syfte, rättsliga utgångspunkter och planprocessen. Här redovisas även hur planen ska användas och hur den hålls aktuell genom kommunens planeringsstrategi och kommande aktualitetsprövningar.

Avsnittet om planeringsförutsättningar redovisar nuläget i kommunen och de förhållanden som planförslaget utgår från. Det omfattar bland annat befolkningsutveckling, befintlig bebyggelsestruktur, mark- och vattenanvändning samt olika allmänna intressen och anspråk. Relevanta nationella och regionala planer och program beskrivs översiktligt.

I avsnittet om utmaningar redovisas de långsiktiga förändringar som påverkar kommunens utveckling. Det gäller exempelvis demografiska förändringar, klimatpåverkan och klimatanpassning, transportberoende samt målkonflikter mellan olika mark- och vattenintressen. Dessa frågor utgör utgångspunkt för planens ställningstaganden.

I avsnittet mål redovisas de övergripande mål som översiktsplanen ska beakta. Planen omsätter kommunens mål och strategier i fysisk struktur genom att tydliggöra inriktningar och markanspråk i text och karta.

Planförslagets övergripande inriktning redovisas i utvecklingsinriktningen. Här beskrivs den långsiktiga strukturen för bebyggelse och infrastruktur, var ny bebyggelse i första hand ska lokaliseras samt vilka områden som ska bevaras eller utvecklas med särskild hänsyn.

I avsnittet allmänna intressen redovisas ett antal viktiga sakfrågor som planen ska stimulera, möjliggöra eller utveckla, som till exempel bostadsbyggande och näringslivsutveckling liksom sådana som planen ska värna eller skydda, som till exempel natur- och kulturvärden.

I avsnittet mark- och vattenanvändning redovisas planens konkreta ställningstaganden per kommundel. Här framgår vilka områden som ska utvecklas, bevaras eller förändras. För områden där ingen särskild förändring föreslås redovisas vägledande värdebeskrivningar.

I avsnittet riksintressen och andra värden redovisas hur kommunen avser att tillgodose riksintressen och andra statliga anspråk. Här framgår kommunens ställningstaganden samt om och hur planförslaget påverkar dessa områden.

I avsnittet mellankommunala frågor behandlas frågor som berör angränsande kommuner, till exempel regionala kommunikationer, infrastruktur och pendlingsstråk.

Avsnittet om landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS) redovisar de områden där kommunen bedömer att utveckling i strandnära lägen kan bidra till landsbygdens utveckling. Här beskrivs hur sådan utveckling kan förenas med strandskyddets syften.

Avslutningsvis redovisas i avsnittet konsekvenser en övergripande bedömning av planförslagets effekter. Miljökonsekvenserna redovisas separat i den strategiska miljöbedömningen med tillhörande miljökonsekvensbeskrivning.

Inledning
Planerings-förutsättningar
Utmaningar
Mål
Utvecklings-inriktning
Allmänna intressen
Mark- och vattenanvändning
Riksintressen
Mellankommunala frågor
Landsbygdsutveckling i strandnära lägen
Konsekvenser

Sammanfattning

Översiktsplanen för Vetlanda kommun anger den långsiktiga inriktningen för hur mark- och vattenområden ska användas, utvecklas och bevaras. Planen omfattar hela kommunen och vägleder beslut om bostäder, näringsliv, infrastruktur, natur och kulturmiljöer. Den tar avstamp i visionen ”Vetlanda – här växer människor och företag” och ska bidra till en attraktiv, hållbar och nytänkande kommun. Genom att väga samman lokala, regionala och nationella intressen skapas förutsättningar för en samordnad och långsiktigt hållbar utveckling.

Planen tydliggör hur bebyggelse, service och verksamheter ska lokaliseras för att stärka både centralorten och övriga tätorter. En utveckling längs prioriterade stråk ska bidra till god tillgänglighet, effektiv infrastruktur och minskad klimatpåverkan. Samtidigt värnas värdefulla natur- och kulturmiljöer samt jordbruksmark. Översiktsplanen fungerar som vägledning för kommande detaljplaner och bygglov samt som ett gemensamt strategiskt dokument för kommunens fortsatta utveckling.

Planeringsförutsättningar

Vetlanda är en glesbygdskommun med stark industritradition, omfattande skogs- och jordbruksmark samt betydande natur- och kulturvärden. Kommunen har cirka 27 400 invånare, där hälften bor i centralorten. Befolkningsutvecklingen är svagt negativ och andelen äldre ökar, vilket påverkar bostadsbehov, service och arbetsmarknad. Infrastruktur med vägar och järnväg knyter samman orterna, men bilberoendet är stort och järnvägens kapacitet begränsad.

Utmaningar

Kommunen står inför flera sammanlänkade utmaningar. Den demografiska utvecklingen innebär färre i arbetsför ålder och fler äldre, vilket påverkar både ekonomi och samhällsservice. Klimatomställningen kräver kraftiga utsläppsminskningar, energieffektivisering och klimatanpassning. Ett hållbart transportsystem behöver utvecklas med stärkt kollektivtrafik, förbättrade cykelstråk och långsiktiga satsningar på järnvägen. Samtidigt ska attraktionskraften stärkas för att behålla och attrahera invånare och företag.

Mål och utvecklingsstrategi

Översiktsplanen utgår från kommunens vision och riktningar: attraktiv, hållbart växande och nytänkande. Fem målbilder vägleder utvecklingen – destination boende, destination näringsliv, grönare kommun, tillgänglig kommun samt gestaltning och livskvalitet. Planeringen ska möjliggöra ett varierat bostadsutbud, stärka näringslivet, värna natur och biologisk mångfald samt skapa trygga och inkluderande livsmiljöer. Social, ekologisk och ekonomisk hållbarhet ska genomsyra all utveckling.

Utvecklingsinriktning och planförslag

Utvecklingen koncentreras till centralorten och fyra prioriterade stråk där bebyggelse, service och infrastruktur redan finns. Serviceorter och arbetsorter ges förutsättningar att utvecklas med tätortsnära zoner för framtida bostäder och verksamheter. Ny bebyggelse ska i första hand lokaliseras i anslutning till befintliga strukturer för att stärka underlaget för kollektivtrafik och teknisk försörjning. På landsbygden möjliggörs småskalig utveckling med hänsyn till landskapets värden. Planen definierar vad som är väsentligt samhällsintresse och ger vägledning för avvägningar mellan olika allmänna intressen i den fortsatta planeringen.

Konsekvenser av planförslaget

Den strategiska miljöbedömningen visar att översiktsplanens genomförande medför både positiva och negativa konsekvenser. Negativa effekter är främst kopplade till ökad markanvändning, fler transporter och lokala störningar såsom buller och påverkan på natur- och kulturmiljöer. Exploatering kan innebära ianspråktagande av jordbruksmark och påverkan på ekologiska samband. Samtidigt skapar planen förutsättningar för en mer sammanhållen bebyggelsestruktur, effektivare infrastruktur och förbättrade möjligheter till hållbara transporter. Förtätning och utveckling i befintliga stråk bidrar till god hushållning med mark och resurser.

1. Inledning

Inledning

Om översiktsplanering

Plan- och bygglagen (PBL) anger att varje kommun ska ha en aktuell översiktsplan som omfattar hela kommunens yta. I översiktsplanen anges en övergripande riktning för den långsiktiga utvecklingen och en översiktlig redovisning hur mark- och vattenområden ska användas, utvecklas eller bevaras. Den pekar ut områden för vidare utveckling av bland annat bostäder, verksamheter, grönområden och infrastruktur och redovisar värdefulla områden där viktiga funktioner och värden ska bevaras och utvecklas. Planens inriktning ska bidra till en hållbar utveckling genom en god social, ekologisk och ekonomisk utveckling. Den ska fungera som vägledning av efterkommande beslut. Översiktsplaneringen styrs i huvudsak av PBL och Miljöbalken.

Översiktsplanen beskriver olika allmänna intressen och väger dessa mot varandra. Riksintressen enligt 3 och 4 kap. miljöbalken ska anges särskilt. Det ska också anges hur kommunen avser att tillgodose de redovisade riksintressena. Enskilda intressen hanteras först i efterföljande planering, i detaljplan och bygglov. Vidare ska planen redovisa hur kommunen tar hänsyn till och samordnar arbetet gentemot nationella och regionala mål, planer och program som är av betydelse för en hållbar utveckling.

Planen fungerar som ett samordningsinstrument för beslutsfattare inom kommunen såväl som att den förmedlar information till utomstående myndigheter och enskilda om kommunens principiella inställning i de frågor som behandlas i planen. Vidare utgör översiktsplanen en överenskommelse mellan stat och kommun, i synnerhet genom Länsstyrelsens bidrag vid framtagandet av planen samt Länsstyrelsens granskningsyttrande som utgör en del av översiktsplanen. Förutom det obligatoriska innehåll som redovisas i Plan- och bygglagen står det kommunen fritt att ta upp och prioritera de frågor som anses särskilt viktigt att hantera i översiktsplanen.

Eftersom översiktsplanen inte är rättsligt bindande kan dess innehåll inte överklagas. Några statliga ingripanden kan inte heller ske om exempelvis ett riksintresse inte skulle beaktas tillräckligt. I sådana fall ska i stället länsstyrelsen i ett särskilt granskningsyttrande markera att staten har en annan uppfattning än kommunen i denna del.

Process

Vid framtagande av ny översiktsplan ska kommunen bland annat genomföra samråd av planförslaget med myndigheter, organisationer och allmänhet. Samrådsfasen kan sägas pågå från det att arbetet påbörjas och avslutas i samband med ett formellt samrådsskede om ett framtaget förslag. Syftet med hela samrådsfasen är att successivt förbättra beslutsunderlaget och att ge de som kan bli berörda insyn i arbetet och möjlighet att påverka planens utformning. Efter samrådet bearbetas förslaget och kommunen ska låta förslaget granskas för att slutligen antas av kommunfullmäktige. Eftersom en översiktsplan normalt kan antas medföra betydande miljöpåverkan innebär det att en strategisk miljöbedömning ska genomföras. Miljöbedömningen sker parallellt med framtagande av planförslaget och samordnas med planförslagets samråd- och granskningstid. En översiktsplan med tillhörande miljöbedömning antas av kommunfullmäktige.

Nuvarande översiktsplan för Vetlanda är geografiskt uppdelad. Vetlanda centralort hanteras genom fördjupade översiktsplaner från 2014 (Centrumplanen) och 2020 (Fördjupad översiktsplan för Vetlanda tätort) och resterande del av kommunen omfattats av en översiktsplan från 2010 med en tillhörande bilaga om vindbruk (Vindbruksplan). Den nya översiktsplanen kommer att hantera hela kommunen, inklusive centralorten och frågor rörande fossilfri energi. Det innebär att de tidigare dokumenten kommer att upphävas i samband med att denna översiktsplan antas.

Process översiktsplan

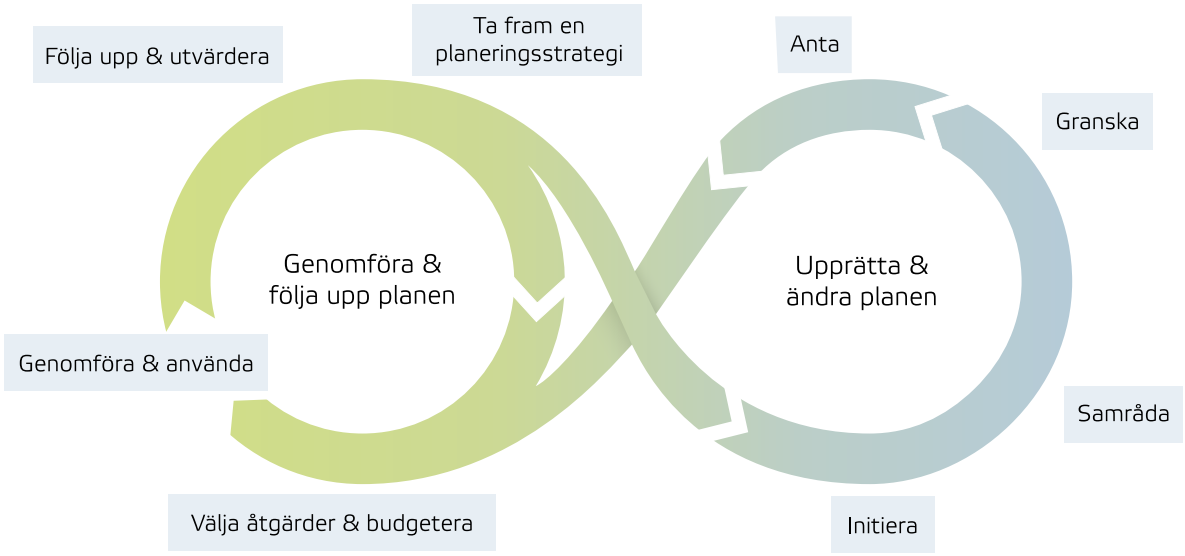

Bild: Boverket

Digital översiktsplan

I februari 2023 tog regeringen beslut om en ändring i plan- och byggförordningen (PBF) som ställer krav på att översiktsplaner och regionplaner ska kunna tillgängliggöras och behandlas digitalt. Regeringens beslut innebär att alla översiktsplaner och regionplaner som påbörjas efter den 31 december 2026 ska utformas så att uppgifterna i dem kan tillgängliggöras och behandlas digitalt. Boverket har tagit fram en modell som ger vägledning i hur en digital översiktsplan kan struktureras på ett enhetligt sätt. Vetlandas översiktsplan omfattas inte av dessa krav men planförslaget förbereds för att fungera i en digital miljö och följer framtagen modell för översiktsplaner. Samrådsversionen presenteras på kommunens hemsida och i tryckt version.

Fortsatt översiktsplanering

Efter antagande är det viktigt att översiktsplanen hålls aktuell, detta då utvecklingen går allt snabbare och det är svårt att förutsäga vilka villkor som gäller för kommunens utveckling i framtiden. Med en mer rullande översiktsplanering, där fördjupningar, tematiska tillägg och nya översiktsplaner tas fram vid behov kan kommunen anpassa utvecklingsförslagen efter behov och ändrade förutsättningar. Planens aktualitet följs upp i kommunens planeringsstrategi där kommunen tar ställning till planens aktualitet och anger vilket fokus den fortsatta översiktliga planeringen ska ha. Planeringsstrategin beslutas i fullmäktige minst en gång varje mandatperiod.

2.

Planerings-förutsättningar

> *Det finns drygt 12 800 hushåll i kommunen varav 76% är en- och två-personshushåll.*

Markanvändning

Kommunen är en glesbygdskommun, stor till ytan och glest befolkad. Den dominerande markanvändningen är skogsmark. Stor del av skogen är produktionsskog. En långt mindre, om än betydande andel av kommunens yta utgörs av jordbruksmark, den mer sammanhängande i sydöstra och nordvästra kommunen. Drygt 4% av kommunens totala yta klassas som bebyggd eller anlagd mark.

Det finns fler än 350 sjöar och cirka 1 300 kilometer strandlinje. Den totala vattenarealen i kommunen är drygt 10 000 hektar. Cirka 85 % av Vetlanda kommun ligger inom Emåns avrinningsområde. Övriga delar tillhör Mörrumsåns avrinningsområde. I södra kommundelen finns större områden för energiproduktion i form av vindkraftsparker.

Riksintressen

Riksintressen är områden som är särskilt viktiga för en viss mark- och vattenanvändning från nationell synpunkt. Områdena ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada områdenas värde eller försvåra utnyttjandet av det aktuella intresset. Kommunen ska i översiktsplanen redovisa hur allmänna intressen och särskilt riksintressen kommer att tillgodoses. Det är vid ändrad markanvändning som ett område av riksintresse får praktisk betydelse.

I Vetlanda kommun är Emån med tillhörande käll- och biflöden utpekat och fastställt som riksintresse direkt i lagen. Avvägningen mellan olika intressen har för detta gjorts och dess status som riksintressen är därför redan fastslagen. Utpekandet innebär att vattenkraftverk samt vattenreglering eller vattenöverledning för kraftändamål inte får utföras inom detta område. Utöver detta finns riksintresseanspråk utpekade av myndigheter för kulturmiljövård, naturvård, energiproduktion, vägar och järnväg och totalförsvaret.

Befolkning, hushåll och bostäder

Totalbefolkningen uppgår till 27 400 varav cirka 76% bor i tätorter och 24% i småorter eller på ren landsbygd. I centralorten bor ungefär hälften av kommunens befolkning. Det finns fler män än kvinnor i kommunen. Medelåldern är högre i Vetlanda än övriga riket.

Det finns drygt 12 800 hushåll i kommunen varav 76% är en- och två-personshushåll. Bostadsbeståndet domineras av småhus och äganderätt i småhus är den vanligaste upplåtelseformen, cirka 8 000 bostäder. Andelen hyresrätter i det befintliga beståndet är lägre än i länet och riket i stort. Totalt finns 13 700 lägenheter (bostäder) i kommunen.

Befolkning

27 400 människor varav ungefär hälften bor i kommunens centralort.

Bebyggelsestruktur

Kommunens bebyggelsestruktur domineras av centralorten. Service, flera stora arbetsplatser och kommunikationer är koncentrerade dit. Det kommersiella centrum finns runt Stortorget, längs Storgatan, Vitalagatan, Delfingatan och Biblioteksgatan. Vetlanda rymmer mycket grönska i form av större grönområden, parker och trädalléer. Vetlandabäcken slingrar sig genom tätorten omsluten av grönska och är ett välanvänt rekreationsstråk. Den kringliggande skogen letar sig in i stadsbebyggelsen och ger tätorten en grön och lummig prägel. Östanå och Norrgårdsområdet utgör viktiga rekreationsområden i stadens utkanter. Två större industriområden ligger centrumnära. I det centrumnära området vid Norrgården finns ett sammanhängande område med grundskola, högstadieskola, gymnasium, badhus och flera andra besöksintensiva anläggningar. I norra delen finns ett större externhandelsområde. Bostadsbebyggelsen i tätorten består till övervägande del av småhusbebyggelse, men större bostadsområden med flerbostadshus finns i tätortens utkanter. Bäckseda utgör en separat del av tätorten, både historiskt och fysiskt, och består i huvudsak av villabebyggelse från 1970- och 1980-talen.

Runt centralorten finns nio tätorter, en blandning av renodlade bostadsorter och bostads/arbetsorter. Vissa av dessa har offentliga och kommersiell service i varierande omfattning. Övriga kommunen består av tio småorter, mindre byar och spridd landsbygdsbebyggelse, ofta kopplad till jord- och skogsbruk. Vid sjöarna Grumlan och Nömmen finns områden med fritidshusbebyggelse, som i delar omvandlats till permanentboende.

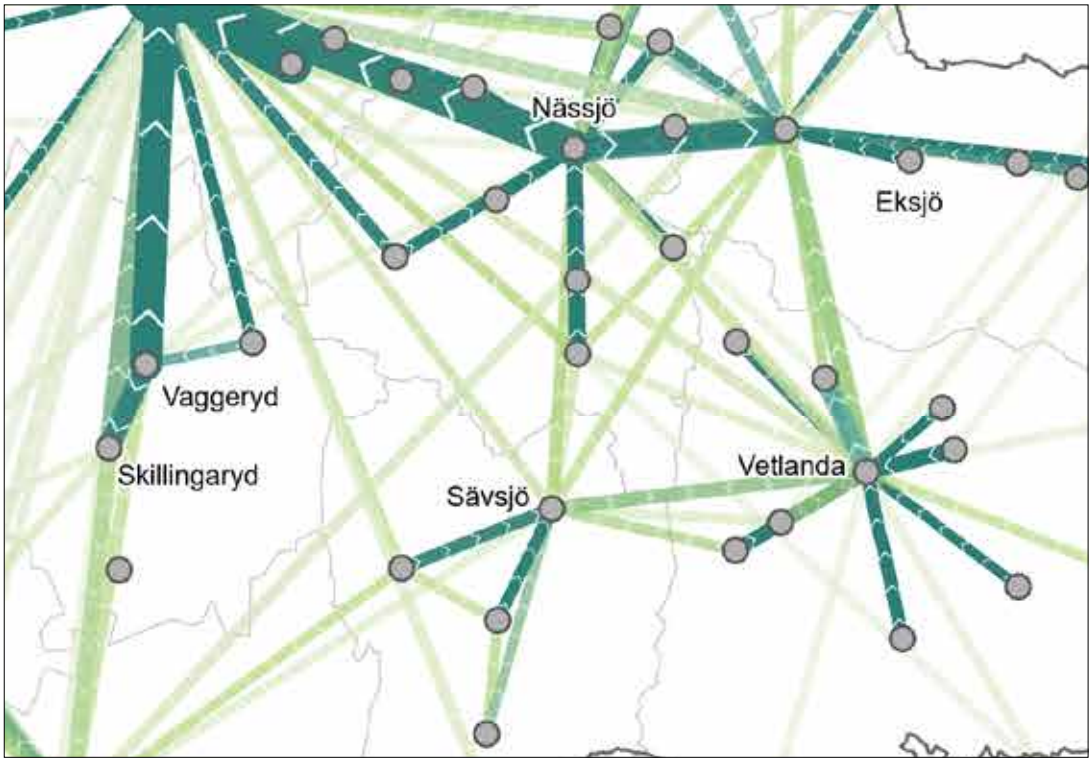
Infrastruktur och kommunikationer

Kommunen är belägen i den sydöstra delen av Jönköpings län. Huvudorten ligger centralt i kommunen. Närmaste residensstäder är Jönköping och Växjö som båda ligger cirka åtta mil från kommunhuvudorten. Smålands tredje residensstad, Kalmar, återfinns 13 mil från Vetlanda.

Vägarna 28, 31, 32, 47 och 127 utgör huvudstråk genom kommunen och sammanstrålar i Vetlanda som utgör en knutpunkt i det regionala och interregionala vägnätet. Vägarna ingår i Trafikverkets funktionellt prioriterade vägnät. Samtliga utgör leder för farligt gods och vägarna 28, 31, 32 och 47 är av riksintresse för kommunikationer. En framtida omfart Ekenässjön ingår i riksintresse väg 31/32/47.

Kommunens tågförbindelser går norrut och kopplar samman Vetlanda med Nässjö. Sträckan trafikeras av person- och godstrafik, inklusive farligt gods. Ekenässjön och Björköby ligger längs järnvägen. Även järnvägen är riksintresse. Godstransporter sker också på sträckan mot Kvillsfors och Pauliström.

Starka pendlingsstråk från mellan Vetlanda och Eksjö, Nässjö och Sävsjö. Inom kommunen sker den stora pendlingen främst från övriga orter till Vetlanda samt från Vetlanda till Ekenässjön, Holsby/Sjunnen och Myresjö. Lokalt och i mindre omfattning sker viss arbetspendling mellan kommunens mindre tätorter, tydligaste stråken är Landsbro-Myresjö och Holsby-Sjunnen.

Karta: Arbetspendling i länet. Källa, Region Jönköping.

Näringsliv och utbildning

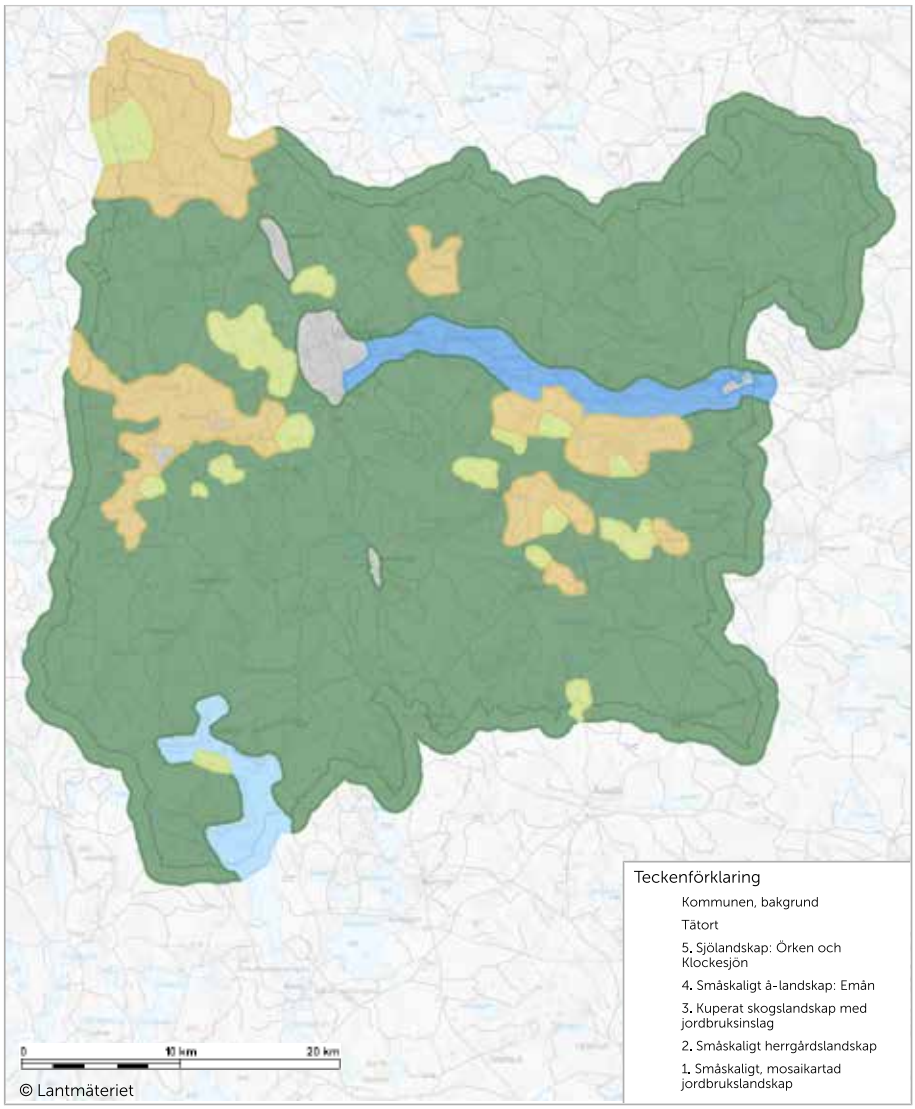
Vetlanda domineras av tillverkningsindustri som länge har utgjort basen för kommunens näringsliv. Stora företag sätter en tydlig industriprägel på kommunen, men även skogsnäringen, träförädlingen och handel har en stark ställning. Vetlandas handelsområde sträcker sig utanför kommungränsen. Ett växande inslag av tjänsteföretag, besöksnäring och turism, har på senare tid breddat näringslivet.

Förutom grundskola och gymnasium finns möjlighet till både viss högskole- och yrkeshögskoleutbildning. Hitech är en satsning som har gjorts under senare år i samverkan mellan kommun, skola och arbetsliv. Ett gymnasiesamarbete mellan Höglandskommunerna etablerades under 2024.

Natur- och kulturvärden

Landskap

Vetlanda ligger högt och har en kuperad topografi med större, sammanhängande, skogsområden i branterna. På höjderna öppnar landskapet upp sig i ett småskaligt odlings- och beteslandskap. Utifrån karaktär och funktion kan landskapet i kommunen delas in i fem landskapstyper, där det kuperade skogslandskapet med jordbruksinslag är vanligast. Jordbrukslandskapen har flera miljöer som är ekologiskt betydelsefulla.

Karta: Landskapstyper i Vetlanda kommun.

Biotoper

Inom kommunen finns en stor variation av naturtyper, vilket hänger samman med de geologiska förutsättningarna och den varierande topografin. Den mest dominerande naturtypen är barrskog, som till största delen utgörs av produktionsskogar med ensartade bestånd. Äldre barrskogar med större variation och högre biologiska värden förekommer främst som mindre områden spridda i landskapet.

Naturvårdsplanen redovisar 20 landskap som särskilt värdefulla för att bevara den biologiska mångfalden på landskapsnivå. 15 av dessa utgörs av jordbrukslandskap, där variationsrikedomen av lövskogar, ädellövträd, brynmiljöer och betesmarker oftast är de värden som motiverar utpekandet.

Skyddad natur

Av kommunens totala landareal är ungefär 1% skyddad natur. Skyddad natur i Vetlanda utgörs av 30-talet Natura2000-områden, liknande antal biotopskyddsområden och naturreservat.

Ekologiskt särskilt känsliga områden

Vissa naturmiljöer är mer känsliga från ekologisk synpunkt än andra. Sådana områden skall enligt miljöbalken så långt som möjligt skyddas mot åtgärder som kan skada naturmiljön. De områden i naturvårdsplanen som har högsta eller högt naturvärde (klass 1 och 2) bedöms som särskilt känsliga ur ekologisk synpunkt.

Kulturmiljöer

Inom kommunen finns kulturmiljöer på olika nivåer, från hela landskapsavsnitt till enskilda byggnader. Längs Emån finns många boplatser och äldre gårdar som speglar kontinuerlig mänsklig verksamhet. Byestad gravfält är Smålands största gravfältsmiljö med hundratals fornlämningar. Herrgårdslandskapet är kulturhistoriskt betingat och liten förändring av och utveckling har skett i detta landskap över tid sedan herrgårdarna uppstod. Runt sjöarna Norresjön och Flögen finns Hultaby slottsruin, en medeltida borgmiljö och vid Näsby finns kyrk- och sockencentrum med äldre kyrkomiljö, omgivande gravfält och historiska gårdar.

Näsby kyrka ingår som en av Njudungskyrkor, varav fem ligger inom kommunen. Högarps by är kulturreservat. Vissa byggnader och miljöer är formellt skyddade som byggnadsminnen eller genom detaljplan/områdesbestämmelser. En inventering är genomförd för kommunens tätorter som pekar ut områden och objekt som ska betraktas som särskilt värdefulla enligt plan- och bygglagen.

Bild: Sollinska villan, Järnvägsgatan. Ett av Vetlandas byggnadsminnen.

Tekniska system

Vatten

Dricksvattenförsörjningen i kommunen kommer från både yt- och grundvattentäkter, totalt finns 13 täkter. Vattentäkter är ständigt utsatta för yttre hot, främst i form av föroreningar av olika slag. För att skydda dem fastställs skyddsområden.

Den regionala vattenförsörjningsplanen pekar ut Emån och Solgenån som två av de fem viktigaste vattendragen för framtida vattenuttag i länet. Sjön Örken pekas ut som en av de fem viktigaste sjöarna i länet för samma ändamål. Även i den regionala vattenförsörjningsplanen för Kronobergs län pekas Örken ut som viktiga för dricksvattenförsörjningen i länet. En god vattenkvalitet i sjön och i vattendragen är viktig för dricksvattenförsörjningen nu och i framtiden både för Jönköpings och Kronobergs län.

Det finns 23 verksamhetsområden för vatten och avlopp. I 15 samhällen finns separata dagvattensystem.

Elnät och försörjning

Inom kommunen finns två koncessionsområden för el där Njurdung Energi ansvarar för elnätet i Vetlanda tätort med omland samt Sjunnen. Nätansvarig i övriga delar av kommunen är Eon. Båda elnätsbolagen redovisar i sina respektive nätutvecklingsplaner bedömningar rörande både hur mycket el som kan matas in i nätet och hur mycket el som förväntas förbrukas i nätområdet i framtiden. Vetlanda kommun redovisas i kapacitetsläge A för konsumtion och kapacitetsläge C för produktion. Detta gäller på kort, medel- och lång sikt. Bedömningen är kortfattat att förutsättningarna för att klara ökad konsumtion är generellt goda men att förstärkningar, nya ledningar eller andra lösningar behövs för att ta emot mer el in i nätet.

I kommunen produceras idag mer el än vad som används inom det geografiska området. Huvuddelen kommer från de vindkraftverk som är uppförda. Tre områden inom kommunen är utpekade som riksintresse för vindbruk varav ett sträcker sig över del av södra kommunen och vidare in i Uppvidinge kommun.

Fjärrvärme

Fjärrvärme är utbyggt i Vetlanda centralort, del av Ekenässjöns samhälle och del av Holsby samhälle. Kraftvärmeverket ligger centralt placerat i Vetlanda tätort och producerar värme, hetvatten, processånga och el.

Fiber

Fiberbredband är väl utbyggt inom kommunens orter och på landsbygd. Anslutningen till det öppna stadsnätet är dimensionerad för framtiden redan idag.

Avfall

Kretslopp Sydost är ett kommunalförbund som ansvarar för hanteringen av hushållens avfall, så kallat kommunalt avfall i åtta medlemskommuner varav Vetlanda är en.

Återvinningscentral finns vid Flishult utmed väg 127 mot Sävsjö.

Sociala och demografiska förutsättningar

Befolkningsutveckling

Befolkningsutvecklingen var negativ under lång tid men vände starkt uppåt runt 2014. Under senaste åren har utvecklingen planat ut och är åter svagt negativ. Sett över ett längre perspektiv så har centralorten ökat i befolkning medan övriga tätorter och landsbygd har minskat sin befolkning. Framtagna befolkningsprognoser visar på att befolkningen förväntas ligga kvar på nuvarande nivå eller svagt minska under kommande tio-årsperiod.

Bostadsbestånd och behov

Det finns totalt 13 695 lägenheter i kommunen. En lägenhet är i detta resonemang en bostad oavsett om den finns i småhus eller flerbostadshus. Bostadsbebyggelsen domineras av småhus som utgör drygt 61% av det totala bostadsbeståndet. Lägenheter i flerbostadshus utgör cirka 32% av beståndet.

Äganderätt är den dominerande upplåtelseformen, cirka 8 000 bostäder. Andelen hyresrätter i det befintliga beståndet är lägre än i länet och riket i stort och uppgår till cirka 4 800 i antal. Allmännyttan har en lägre andel av det totala hyresbeståndet jämfört med många andra likvärdiga kommuner. Antalet allmännyttiga lägenheter ligger år 2024 på strax under 1 000 lägenheter varav cirka 170 är specialbostäder. Antalet bostadsrätter uppgår till knappt 900.

Gällande riktlinjer för bostadsförsörjningen anger en målsättning om att möjliggöra för byggandet av cirka 50 bostäder om året. Över planperioden behöver kommunen ta höjd för att det behövs cirka 1000 nya bostäder i kommunen. Nivån på bostadsbyggandet baseras på en den historiska utvecklingen och kommunens tillväxtmål.

Precis som är fallet i övriga landet så ökar antalet äldre i kommunen. Om tio år beräknas åldersgruppen 65-79 år, de yngre pensionärerna, vara ungefär 120 stycken fler jämfört med 2024. I den högre åldersgruppen, 80+ sker en större ökning som tar sin början runt 2021. Ökningen resulterar i att åldersgruppen ökar med cirka 550 personer fram till 2035. Ökningen går snabbt fram till 2028 då gruppen blir ca 300 personer fler.

Under den senaste 10-årsperioden har antalet 1- och 2-personshuhåll ökat kraftigt. En ökning har också skett i antalet stora hushåll på sex eller fler personer. Samtidigt har framförallt hushållen med 3- och 4 personer minskat.

Det finns viss bostadssegregation i kommunen, främst i form av inkomstbaserad segregation och skillnader i hushållssammansättning mellan områden. Omfattningen är relativt begränsad. Majoriteten av befolkningen bor i blandade områden eller områden med goda socio-ekonomiska förutsättningar, men 5,5 %, eller drygt 1 500 personer, bor i områden med socioekonomiska utmaningar eller stora sådana.

Nationella och regionala mål

Utöver kommunens egna mål och styrdokument behöver översiktsplanen förhålla sig till planer och strategier på regional, nationell och global nivå (PBL 3 kap 5 § p. 2). Nedan redovisas sådana som är viktiga att beakta i arbetet med översiktsplanen. De beskrivs mer utförligt under avsnittet Allmänna intressen.

Miljökvalitetsmål

Sveriges miljömål fungerar som riktmärken för miljöarbetet i Sverige. Målen visar vägen mot en hållbar utveckling och utgör den miljömässiga dimensionen av Agenda 2030. Det övergripande syftet med miljöarbetet är att till nästa generation lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta, utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser. Av 16 miljömål bedöms 13 vara relevanta för Vetlanda kommun och översiktsplanen.

Nationell strategi för levande städer

Regeringen har beslutat om en ny strategi för levande och trygga städer. Den innehåller ett nytt nationellt mål för stadsutveckling och tretton fokusområden för den nationella stadsutvecklingspolitiken. Målsättningen är att “Sveriges städer ska utifrån sina förutsättningar utvecklas till levande, trygga och robusta livsmiljöer där människor trivs och vill vistas. Sverige ska vara ett föregångsland för hållbar utveckling av attraktiva städer”. Fokusområden

som pekas ut rör bland annat: livskvalitet, kultur, arkitektur och gestaltning, handel och besöksnäring, trafiksäkra skolvägar, minskad klimatpåverkan, ökad klimatanpassning och säkrade ekosystemtjänster.

Nationell transportplan

Den nationella transportplanen för 2022–2033 beskriver hur Sveriges statliga infrastruktur ska underhållas och utvecklas. Planen omfattar investeringar, drift och underhåll av bland annat vägar och järnvägar samt åtgärder för att minska miljöpåverkan. Prioriteringen följer fyrstegsprincipen: i första hand ska befintlig infrastruktur vårdas och utnyttjas bättre innan nyinvesteringar görs.

Regional transportplan

Den regionala transportplanen för Jönköpings län 2022–2033 anger vilka investeringar länet prioriterar för att stärka ett klimateffektivt, konkurrenskraftigt och funktionellt transportsystem. Planen fungerar som en beställning till Trafikverket om vilka projekt regionen vill genomföra. Fokus ligger på åtgärder med stor samhällsekonomisk nytta, förbättringar i regionala vägar och järnvägar samt insatser som stärker tillväxt, tillgänglighet och hållbar utveckling.

Regionalt trafikförsörjnings-program

Det regionala trafikförsörjningsprogrammet 2026–2040 är Jönköpings läns strategiska styrdokument. Programmet anger att kollektivtrafiken är viktig för den regionala samhällsutvecklingen och ska stödja arbetsmarknadsintegration och skapa goda resmöjligheter både i tätorter och på landsbygd. Det används som vägledande dokument för politiska beslut, infrastrukturinvesteringar och ska fungera som ett verktyg för samverkan mellan regionen, kommuner, trafikföretag och andra aktörer.

Regional utvecklingsstrategi för Jönköpings län

Den regionala utvecklingsstrategin (RUS) för Jönköpings län 2026–2035 fungerar som en vägvisare för hela länets utvecklings- och tillväxtarbete fram till år 2035. Strategin är styrande för regionens arbete, vägledande för kommunerna och inspirerande för andra aktörer. Strategin anger fem strategiska områden att arbeta med:

Ett välmående län – fokus på folkhälsa, jämlika livsvillkor, delaktighet, starka lokalsamhällen och tillgång till välfärdstjänster.

Ett attraktivt län – hållbara livsmiljöer, biologisk mångfald, kulturens roll i samhällsutvecklingen och god omställningsförmåga i både stad och landsbygd.

Ett innovativt län – stärkt innovationskraft, näringslivsutveckling och förmåga att ta vara på ny teknik och omvärldsförändringar.

Ett kompetent län – kompetensförsörjning, utbildning, forskning och god matchning mellan utbildningssystem och arbetsmarknad.

Ett sammanlänkat län – god fysisk och digital infrastruktur, hållbara transporter och ett starkt samspel mellan orter och regioner.

Regional klimat- och sårbarhetsanalys

Den regionala klimat- och sårbarhetsanalysen för Jönköpings län beskriver hur länet kan påverkas av ett förändrat klimat och vilka risker, sårbarheter och möjligheter detta innebär. Analysen utgår från både nationella och globala klimatscenarier och visar att länet kommer att uppleva ett varmare, torrare och samtidigt blötare klimat. Förväntade klimatförändringar omfattar fler extrema väderhändelser, förändrade nederbördsmönster, fler perioder med torka och högre risk för översvämningar.

Regional klimat- och energistrategi

Den regionala klimat och energistrategin anger den gemensamma inriktningen för hur Jönköpings län ska minska sina växthusgasutsläpp, ställa om till en fossilfri och robust energiförsörjning samt anpassa samhället till ett förändrat klimat. Strategins vision är att Jönköpings län ska vara ett robust och fossilfritt plusenergilän.

Regional livsmedelsstrategi

Jönköpings läns regionala livsmedelsstrategi syftar till att öka och göra livsmedelsproduktionen mer hållbar, med målet att stärka jobb, innovation och tillväxt inom hela livsmedelskedjan. Strategin fokuserar på att stärka länets konkurrenskraft genom att ta tillvara de lokala förutsättningarna och bidra till den nationella livsmedelsstrategins mål om ökad produktion och robust livsmedelsförsörjning.

Vetlanda kommun står inför ett antal utmaningar som är typiska för mindre till medelstora kommuner.

3.

Utmaningar

Vetlanda kommun står inför ett antal utmaningar som är typiska för mindre till medelstora kommuner. Andra såsom klimatförändringar, är globala. Utmaningarna hänger ofta ihop och påverkar varandra.

Demografisk utveckling

Under de senaste tio åren har Sveriges befolkning ökat med nästan 840 000 personer från, drygt 9,7 till knappt 10,6 miljoner. De närmaste 10 åren beräknas befolkningen fortsätta att öka, men i en långsammare takt. Invandringen är högre än utvandringen, vilket är en av anledningarna till att befolkningen ökar men prognoserna är osäkra. En annan är att vi lever längre i framtiden. Den förvärvsarbetande delen av befolkningen (personer i åldrarna 20- 64 år) minskar successivt till följd av en stadigt ökande medellivslängd. Befolkningen spås att fortsatt koncentreras till större städer. (Källa: SCB)

Utvecklingen i kommunen följer övergripande den i riket. Befolkningsökningen som sågs under mitten av 2010-talet har planat ut, andelen äldre är större medan unga vuxna tenderar att flytta till större städer. Befolkningsframskrivningar för kommunen visar en svagt negativ befolkningsutveckling under de kommande tio åren; andelen äldre fortsätter öka och befolkningen i arbetsför ålder minskar.

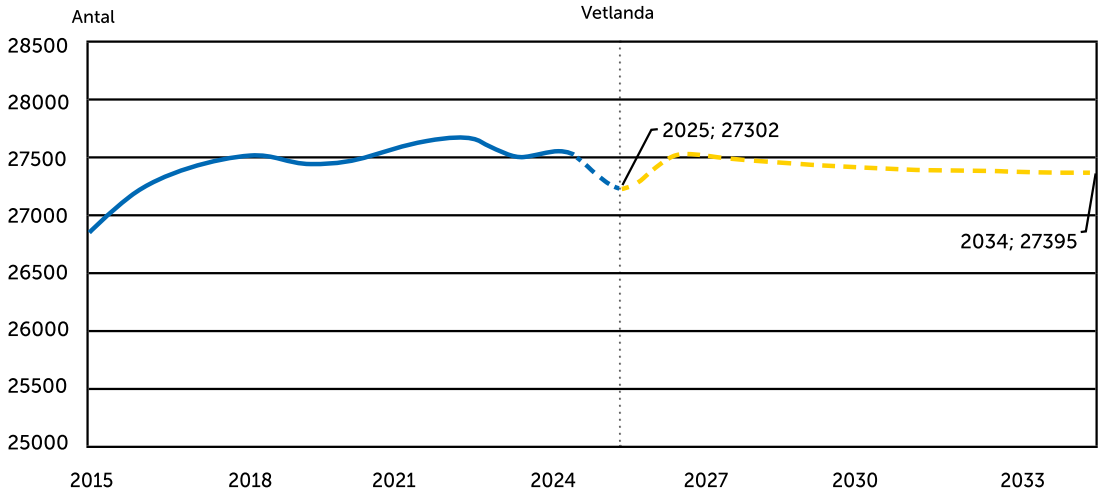
Befolkningsutvecklingen får konsekvenser både för kommunens verksamhet och för samhällsutvecklingen i stort. För att förstå utvecklingen behöver den ses ur två perspektiv.

Kommunens verksamhets-perspektiv

En minskande eller åldrande befolkning påverkar kommunens ekonomi och förmåga att upprätthålla service. Minskade skatteintäkter och förändrade behov av välfärdstjänster ställer krav på anpassning av verksamhet, personal och lokaler. En effektiv resursanvändning och prioritering av kommunens kärnuppdrag blir därmed allt viktigare.

Kommunens utvecklings-perspektiv

Befolkningsutvecklingen påverkar också kommunens roll som plats och samhälle. En svag tillväxt kan leda till minskad efterfrågan på bostäder, handel och service, vilket i sin tur påverkar det lokala näringslivet, arbetsmarknaden och orternas attraktionskraft. Bostäder och service behöver också anpassas utifrån åldersgrupper och särskilda behov. Befolkningstrenden har därför betydelse för kommunens långsiktiga utvecklingsmöjligheter och förmåga att skapa ett hållbart och levande samhälle.

Folkmängd vid årets slut 2015-2025 samt prognos 2026-2034

Infrastruktur och kommunikationer

Vetlanda kommun står inför flera utmaningar i utvecklingen av ett långsiktigt hållbart transportsystem. Dessa utmaningar berör både den fysiska infrastrukturen, resmönster, miljöpåverkan och kommunens roll i den regionala utvecklingen.

Biltrafiken dominerar i dag de flesta resor inom kommunen, särskilt på landsbygden och mellan tätorterna. Avstånden, bebyggelsens spridning och begränsat kollektivtrafikutbud gör att bilen ofta är det enda realistiska färdmedlet. Detta skapar ett starkt bilberoende som försvårar omställningen till ett mer klimatsmart transportsystem.

Järnvägen utgör en avgörande resurs för både person- och godstransporter, men kapaciteten är begränsad. Sträckan Nässjö–Vetlanda är enkelspårig och oelektrifierad, vilket innebär låga hastigheter, störningskänslighet och beroende av dieseldrift.

Den bristande standarden påverkar restider, punktlighet och attraktionskraften för tågpendling. Detta är en strukturell utmaning som kräver långsiktiga investeringar och samordnade initiativ med Trafikverket och Region Jönköpings län.

Samtidigt är näringslivet beroende av fungerande spåranslutningar för godstransporter, vilket gör att järnvägens tillgänglighet även är en konkurrensfaktor för kommunen.

Även om gång- och cykelvägnätet är relativt väl utbyggt i Vetlanda tätort finns fortfarande brister i sammanhang, säkerhet och standard. Vissa sträckor saknar belysning, separering från biltrafik eller tydlig skyltning. Detta påverkar tryggheten, särskilt för barn, äldre och personer med funktionsnedsättning. För att gång- och cykeltrafik ska vara ett verkligt alternativ krävs ett sammanhängande, säkert och tillgängligt nät även mellan orter och målpunkter.

Transportsystemet är komplext och påverkas av beslut på flera nivåer – kommunal, regional och statlig. För Vetlanda är det en utmaning att säkerställa samordning mellan olika aktörer, särskilt i frågor om järnväg, kollektivtrafik och regionala vägar. För att uppnå helhetssyn krävs en fortsatt aktiv roll i den regionala planeringen och en tydlig koppling mellan översiktsplan, trafikstrategi och genomförandeplaner.

Klimatomställning

Klimatomställningen är en av de största utmaningarna vår tid står inför. För Vetlanda kommun innebär det ett omfattande arbete med att minska utsläppen av växthusgaser, anpassa samhället till ett förändrat klimat och skapa förutsättningar för ett hållbart och motståndskraftigt lokalsamhälle.

Kommunens utsläpp kommer främst från transporter, uppvärmning av byggnader och energianvändning inom industri, jord- och skogsbruk. Att ställa om kräver elektrifiering, förnybar energi, effektivare resursanvändning och förändrade resvanor.

Samtidigt påverkas kommunen redan av klimatförändringar genom ökad nederbörd, fler extremväder och förändrade förutsättningar för skog och jordbruk. Detta ställer krav på klimatanpassning – till exempel bättre dagvattenhantering, skydd mot översvämningar och robust infrastruktur.

Utmaningen ligger också i att samordna insatserna mellan kommun, näringsliv och invånare samt att säkerställa att omställningen sker på ett socialt och ekonomiskt hållbart sätt.

Vetlanda behöver kombinera utsläppsminskningar med klimatanpassning för att stärka både miljön, samhällssäkerheten och kommunens långsiktiga attraktivitet.

Klimatpåverkan

Kommunen behöver minska utsläppen med 20% per år.

4.

Mål

Övergripande mål

Målsättningarna för översiktsplanen tar avstamp i kommunens vision, riktningar och antagen utvecklingsstrategi.

Vision

Vetlanda kommuns vision mot 2050 är: Vetlanda – här växer människor och företag. Vi växer tillsammans i en kommun som är attraktiv, hållbar och nytänkande. Till ett lättbott och vänligt Vetlanda söker sig företag och människor som utvecklas, trivs och stannar. Vi är ett Vetlanda där alla får vara med och där nya idéer utvecklas tillsammans med medborgare, näringsliv och föreningar.

Riktningar mot visionen

För att nå visionen finns tre riktningar som utvecklingsarbetet ska följa. Riktningarna delas in i den attraktiva kommunen, den hållbart växande kommunen och den nytänkande kommunen.

Av särskild relevans för översiktsplanen anger riktningarna att;

Vetlanda ska vara attraktivt med:

- Boendeformer och miljöer för olika önskemål och behov.
- Ett växande näringsliv.
- En levande landsbygd och stadsmiljö.
- Ett rikt kulturliv och aktiv besöksnäring.

Vetlanda ska vara hållbart växande med:

- Ett socialt hållbart Vetlanda som är tryggt och där olikheter välkomnas och medborgare inkluderas.
- Ett samhälle som präglas av god tillgänglighet och där jämlikhet, hälsa och god arbetsmiljö är i fokus.
- Ett ekologiskt hållbart Vetlanda där klimatavtryck är i fokus, energiförbrukning och utsläpp minskar och den biologiska mångfalden bevaras och det finns tillgång till upplevelserik natur.

Vetlanda är nytänkande med:

- Ett företagsklimat som främjar innovation och utveckling.

Utvecklingsstrategi

Utvecklingsstrategin syftar till att tydliggöra kommunens prioriteringar i utvecklingsarbetet och anger delstrategier i syfte att möta de utmaningar som Vetlanda kommun står inför. Den baseras på kommunens vision, riktningar och mål och är avstämd mot Agenda 2030 och den regionala utvecklingsstrategin. Kommunens utvecklingsstrategi anger ett antal områden som utvecklingsarbete bör fokusera kring för att hantera de utmaningar vi står inför och nå målsättningarna om den attraktiva, hållbart växande och nytänkande kommunen. Den har ett medborgarfokus och utgår från de tre perspektiven som Bo, Leva och Verka. Flera av de delstrategier som anges berör fysisk planering.

Ett urval av delstrategiernas relevans har gjorts för att identifiera de som fysisk planering kan påverka mest. Målområden för den fortsatta planeringen behandlar destination boende, destination näringsliv, grönare kommun, tillgänglig kommun och livskvalitet och gestaltning. Målen överlappar varandra och ska läsas i ett sammanhang.

Delstrategi	Destination Boende	Destination Näringsliv	Grönare kommun	Tillgänglig kommun	Livskvalitet
Attrahera och behålla människor och företag	√	√			
Stärka trygghet och tillit i samhället					√
Skapa meningsfulla och inkluderande mötesplatser	√				√
Hållbar social utveckling för människor och företag	√	√			
Utveckla destination för boende och besökare	√	√		√	
Minska belastning på miljö och klimat			√	√	√
Skapa en mångfaldsinkluderande och jämställd livsmiljö	√				√
Hållbar ekonomisk utveckling i näringsliv och samhälle		√			
Verka för att hela kommunen lever	√	√		√	√
Attrahera och behålla kompetenser		√		√	
Skapa attraktiva och hållbara bostäder genom jämlik samhällsplanering	√		√		√

Målbilder

Våra fem målbilder för Vetlanda kommuns utveckling

Destination boende

Ett varierat och attraktivt bostadsutbud i hela kommunen.
Kommunen ska erbjuda ett varierat och attraktivt bostadsutbud för olika åldrar, bakgrund och behov. Genom att planera för fler bostäder i centralorten och de mindre orterna, stärks livskraften i hela kommunen. Närhet till service, kommunikationer och grönområden prioriteras, liksom bostäder för äldre.

Destination näringsliv

Ett starkt, hållbart och konkurrenskraftigt näringsliv.
Genom planberedskap för industrier, handel och besöksnäring skapas förutsättningar för företag att växa och etablera sig. Centralorten stärks som handels- och kulturcentrum, samtidigt som serviceorterna utvecklas som viktiga noder för boende och arbete.

Grönare kommun

Natur och grönstruktur som resurs för hälsa och hållbarhet.
Kommunen värnar sina naturvärden, odlingslandskap och det värdefulla landskapet. Kommunen ska stärka den biologiska mångfalden, utveckla rekreationsområden och säkerställa att nya bostadsområden byggs med närhet till natur och aktivitet. Insatser för bättre luftkvalitet, bullerreducering och sanering av markföroreningar bidrar till en hälsosam och hållbar livsmiljö.

Tillgänglig kommun

Ett hållbart transportsystem som förenar hela kommunen.
En hållbar och effektiv infrastruktur ska göra det enkelt att leva, arbeta och resa inom kommunen. Fokus ligger på bättre förutsättningar för kollektivtrafik, fler sammanhängande cykelstråk och stationsnära förtätning som stärker järnvägens roll. Biltrafiken ska kombineras med satsningar på hållbara resor för att minska klimatpåverkan och skapa ökad tillgänglighet för alla.

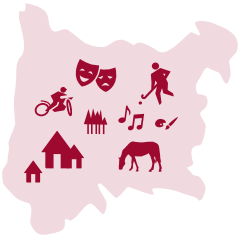

Gestaltning och livskvalitet

Vetlanda ska utvecklas med omsorgsfullt gestaltade livsmiljöer som stärker livskvalitet, identitet och gemenskap.
Offentliga rum som gator, torg och parker ska vara trygga, tillgängliga och inbjudande för alla.

Samhällsplanering och arkitektur ska ta tillvara platsers karaktär, värna gröna stråk och kulturmiljöer samt främja en blandning av bostäder, service och kultur för ett levande samhälle.

Medborgardialog ska vara en integrerad del i den fysiska planeringen. Genom tidig och kontinuerlig dialog ska invånarnas perspektiv och lokalkännedom bidra till väl förankrade beslut, ökad delaktighet och långsiktig livskvalitet.

5.

Utvecklings-inriktning

Utvecklingsinriktningen ska stärka hela kommunen, med centralorten som motor och god tillgänglighet för människor och företag.

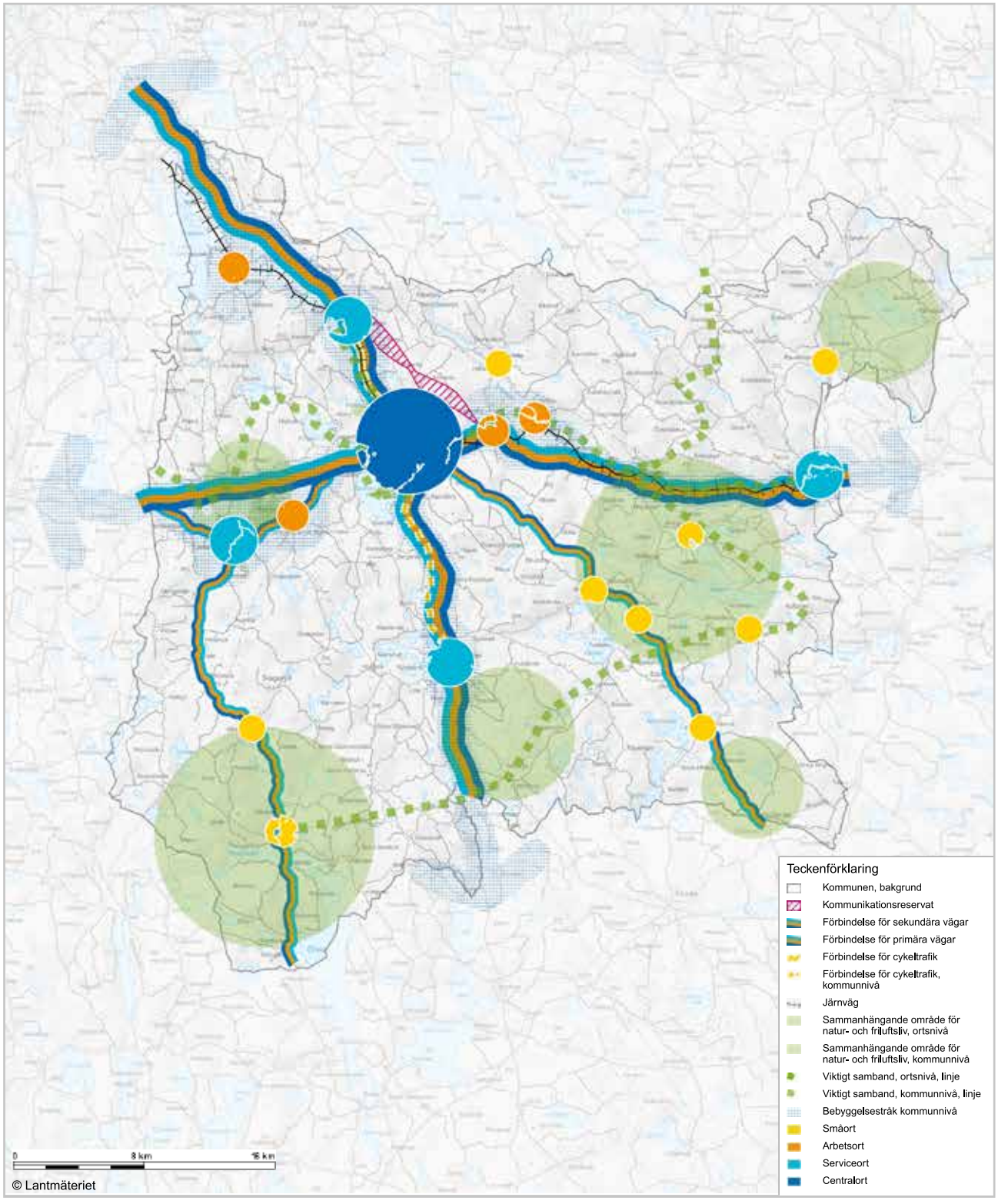
Utvecklingsinriktning

Översiktsplanens utvecklingsinriktning ska vägleda den långsiktiga utvecklingen i hela kommunen. Den visar de övergripande intentioner för fysisk utveckling och markerar områden, stråk och samband som är särskilt viktiga. Inriktningen visar de övergripande strukturerna för bebyggelse, natur och friluftsliv samt kommunikationer.

Utvecklingsinriktningen bygger på satsningar på flera platser för god tillgänglighet till service, mötesplatser och funktioner i hela kommunen. Ny bebyggelse ska främjas i tätorter och längs och i närheten av bebyggelsestråk.

Utvecklingsinriktningens huvudsakliga syfte är att:

- Verka för att hela kommunen lever.
- Stärka kommunens tätorter och sambanden mellan tätort och omkringliggande landsbygd.
- Främja en attraktiv och levande landsbygd.
- Bygga vidare på centralorten som motor i kommunens utveckling.
- Skapa förutsättningar för en god tillgänglighet för människor och företag.
- Stärka kommunens identitet och verka för en god gestaltad livsmiljö.

Teckenförklaring
Kommunen, bakgrund
Kommunikationsreservat
Förbindelse för sekundära vägar
Förbindelse för primära vägar
Förbindelse för cykeltrafik
Förbindelse för cykeltrafik, kommunnivå
Järnväg
Sammanhängande område för natur- och friluftsliv, ortsnivå
Sammanhängande område för natur- och friluftsliv, kommunnivå
Viktigt samband, ortsnivå, linje
Viktigt samband, kommunnivå, linje
Bebyggelsestråk kommunnivå
Småort
Arbetsort
Serviceort
Centralort
0
8 km
16 km
© Lantmäteriet

Bebyggelse

Kommunens fysiska planering ska stödja en utveckling längs de viktigaste stråken där bebyggelse, infrastruktur och kollektivtrafik finns.

Kommunens framtida utveckling är starkt beroende av väl fungerande kommunikationer, både mellan orterna inom kommunen och till viktiga arbetsmarknader och utbildningsorter i regionen. Järnvägen norrut är prioriterad för kommunen då förbättrade tågförbindelser är avgörande för att stärka kommunen som attraktiv boendekommun och näringslivsdestination.

Utbyggnadsinriktning längs stråk

Bebyggelse utvecklas längs fyra stråk, som följer de större vägarna och järnvägen. Stråken möts i centralorten.

Möjligheten till bebyggelse möjliggörs längs hela stråkens sträckning men planläggning kommer huvudsakligen att koncentreras till tätorterna i stråken. Detta för att ta tillvara redan utbyggd infrastruktur, kollektivtrafik och skapa underlag till befintlig och utökad service. Det östra stråket följer Emåns å-landskap där det finns höga ekologiska värden och kulturvärden som gör att det här är särskilt viktigt att samla ny bebyggelse till redan utbyggda områden. Kvillområdena som finns längs ån är särskilt känsliga för förändring.

Ny bostadsbebyggelse tillkommer i tätorterna, genom förtätning i centrala delar och planläggning av jungfrulig mark i ytterområden. Utvecklingen sker främst i centralorten och i mindre omfattning i serviceorter.

Serviceorter pekas ut längs de fyra stråken, en per stråk. Serviceorterna försörjer en mindre del av kommunen med samhällsservice och viss handel. Serviceorterna skiljer sig både rent storleksmässigt och i vilket utbud av service som erbjuds. Ekenässjön, Korsberga och Landsbro, är större tätorter i kommunen med ett bredare utbud av service och viss handel. Kvillsfors är en betydligt mindre ort med begränsat utbud men är viktig för att långsiktigt säkerställa service, tillgänglighet och jämlikhet i hela kommunen.

För serviceorterna redovisas ett centrumområde, en tätortsutbredning och en tätortsnära zon för fortsatt utveckling. Centrumområdet pekas ut för utveckling med en tydlig centrumbildning som kombinerar plats för boende, service och möten. Bostäder tillkommer i huvudsak i nya områden inom tätortsnära zonen och genom komplettering i den befintliga strukturen. Inom tätortszonen finns generellt förutsättningar för en bebyggelseutveckling varför det är viktigt att kommunen har och behåller ett markinnehav för fortsatt utveckling. Det är också viktigt att en dialog förs rörande enskilda bygglov och förhandsbesked inom zonen så att dessa inte försvårar en framtida planläggning.

Syftet med zonen är att tydliggöra att utveckling i direkt anslutning till befintlig tätort i grunden är ett väsentligt samhällsintresse. Genom att samla ny bebyggelse i tätortsnära lägen stärks underlaget för service, kollektivtrafik och teknisk infrastruktur samtidigt som ett mer transporteffektivt och resurseffektivt bebyggelsemönster främjas.

Inom den tätortsnära zonen förordas därför, på längre sikt, en prövning som i grunden är positiv till komplettering och utbyggnad av bostäder och verksamheter. Samtidigt ska varje enskilt ställningstagande föregås av avvägningar mot andra allmänna intressen, såsom brukningsvärd jordbruksmark, höga naturvärden, kulturmiljö, vattenintressen och riskfaktorer.

Utpekandet av tätortsnära zon innebär således inte ett generellt ställningstagande om exploatering, utan anger en strategisk viljeinriktning där utveckling av serviceorterna bedöms väga tungt i den samlade intresseavvägningen enligt plan- och bygglagen och miljöbalken.

Nya etableringar för industri- och verksamhetsändamål sker i goda kommunikations- och transportlägen, norr- och västerut från centralorten. Stråket norrut är kommunens starkaste pendlingsstråk där verksamhets-/industriområden utvecklas, främst mellan Vetlanda och Ekenässjön. En ny förbifart vid Ekenässjön skapar möjlighet till nya exponeringslägen, genomförande av sådan omfart bedöms dock ligga utanför planens tidshorisont. Större och mer ytkrävande verksamheter placeras på platser med bra infrastruktur och där de stör boendemiljöer så lite som möjligt. Även dessa ska ha tillgång till bra pendlingsmöjligheter. I tre av stråken redovisas arbetsorter. Dessa ligger strategiskt längs viktiga kommunikationsstråk. De utgör redan idag viktiga arbetsställen i kommunen och ska ges långsiktiga förutsättningar för att fortsatt utvecklas som sådana. Av denna anledning redovisas även för arbetsorterna en tätortsnära zon för att möjliggöra en långsiktig utveckling som stärker orternas funktion.

I orterna utanför stråken och områden på ren landsbygd förordas småskalig utveckling. Detta kan vara LIS-områden eller annan småskalig utveckling kring lokal service där befintlig infrastruktur som väg, vatten/avlopp och el kan nyttjas. Områden ska detaljplaneras om det rör fyra eller fler bostäder. På landsbygden bör ny bebyggelse lokaliseras med hänsyn till landskapet, rekommendationer finns i Landskapsanalysen som utgör underlag till planförslaget.

Byggnation på jordbruksmark tillåts för de platsbundna areella näringarna och generationsskifte. För en ökad självförsörjningsgrad av närproducerade livsmedel bör byggande på jordbruksmark i övrigt begränsas.

Väsentligt samhällsintresse

Översiktsplanen ska väga samman nationella, regionala och lokala intressen. För att kunna göra tydliga avvägningar definierar Vetlanda kommun vad som är väsentligt samhällsintresse – sådant som är särskilt betydelsefullt för kommunens långsiktiga utveckling och därför ska prioriteras i planeringen.

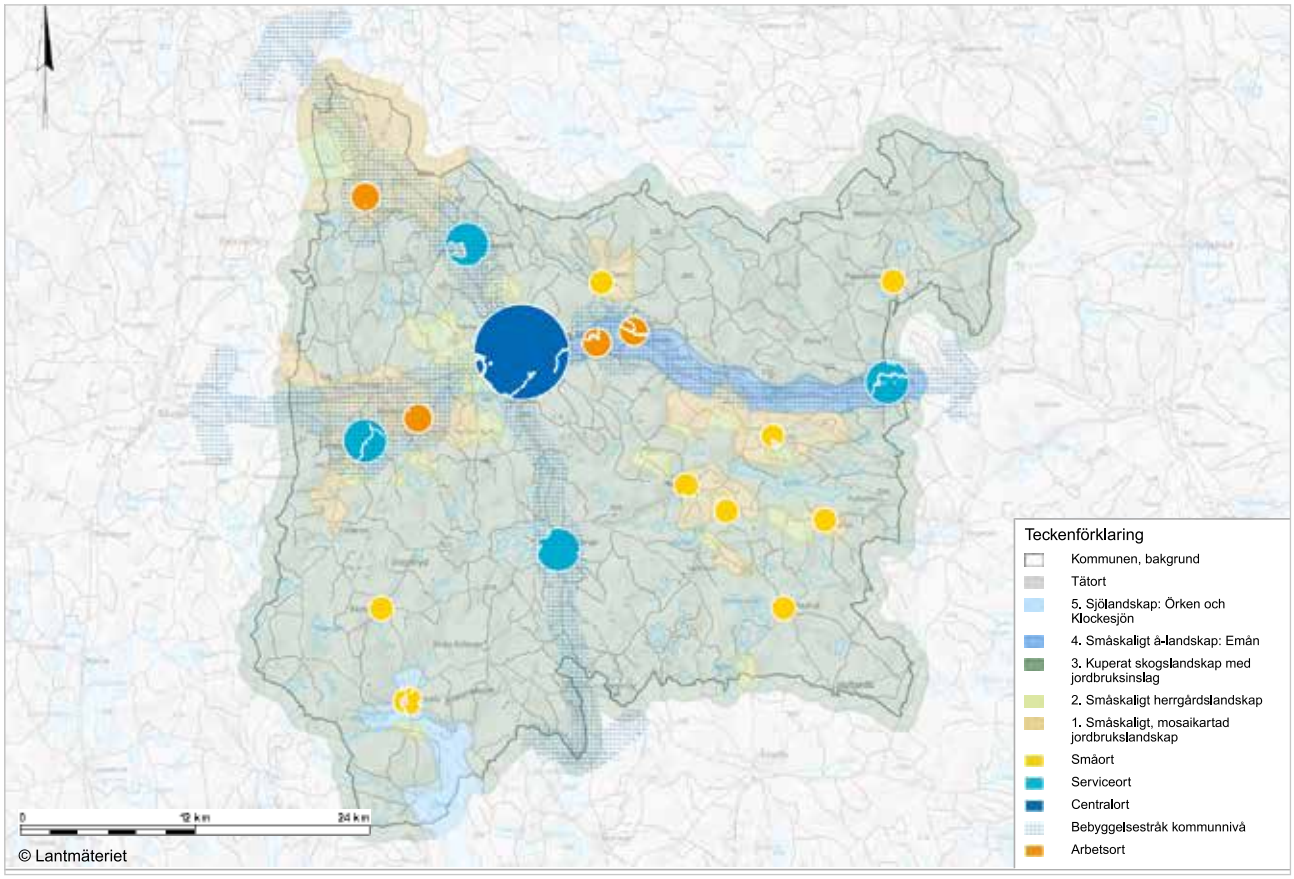
I Vetlanda kommun utgår bedömningen från två principer:

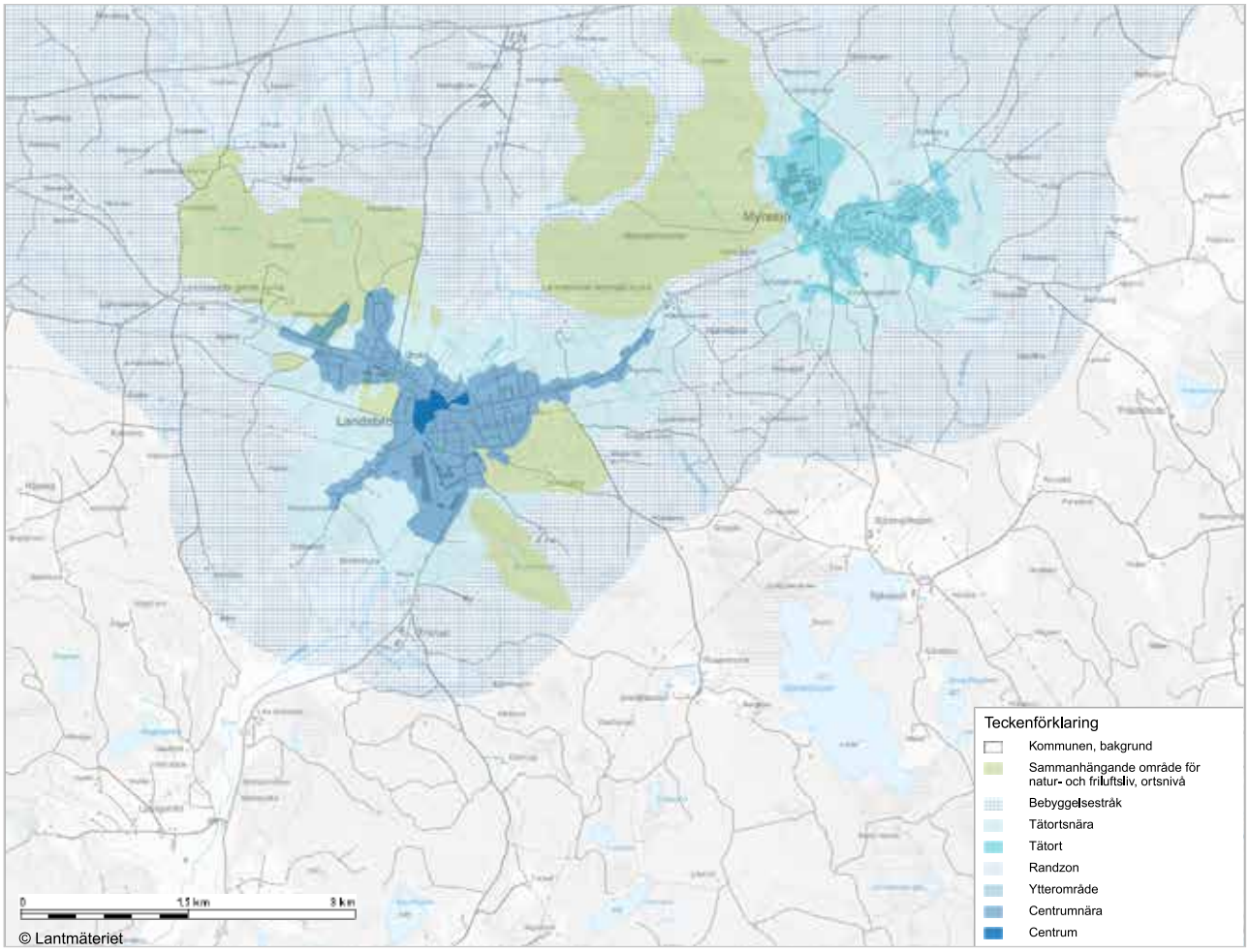
1. Bidrar åtgärden till att förverkliga kommunens utvecklingsinriktning?
Projekt som stärker centralorten, serviceorterna och arbetsorterna, bidrar till god service, fungerande transporter, attraktiva livsmiljöer och en stark lokal identitet. Sådana insatser är därför av väsentligt samhällsintresse.

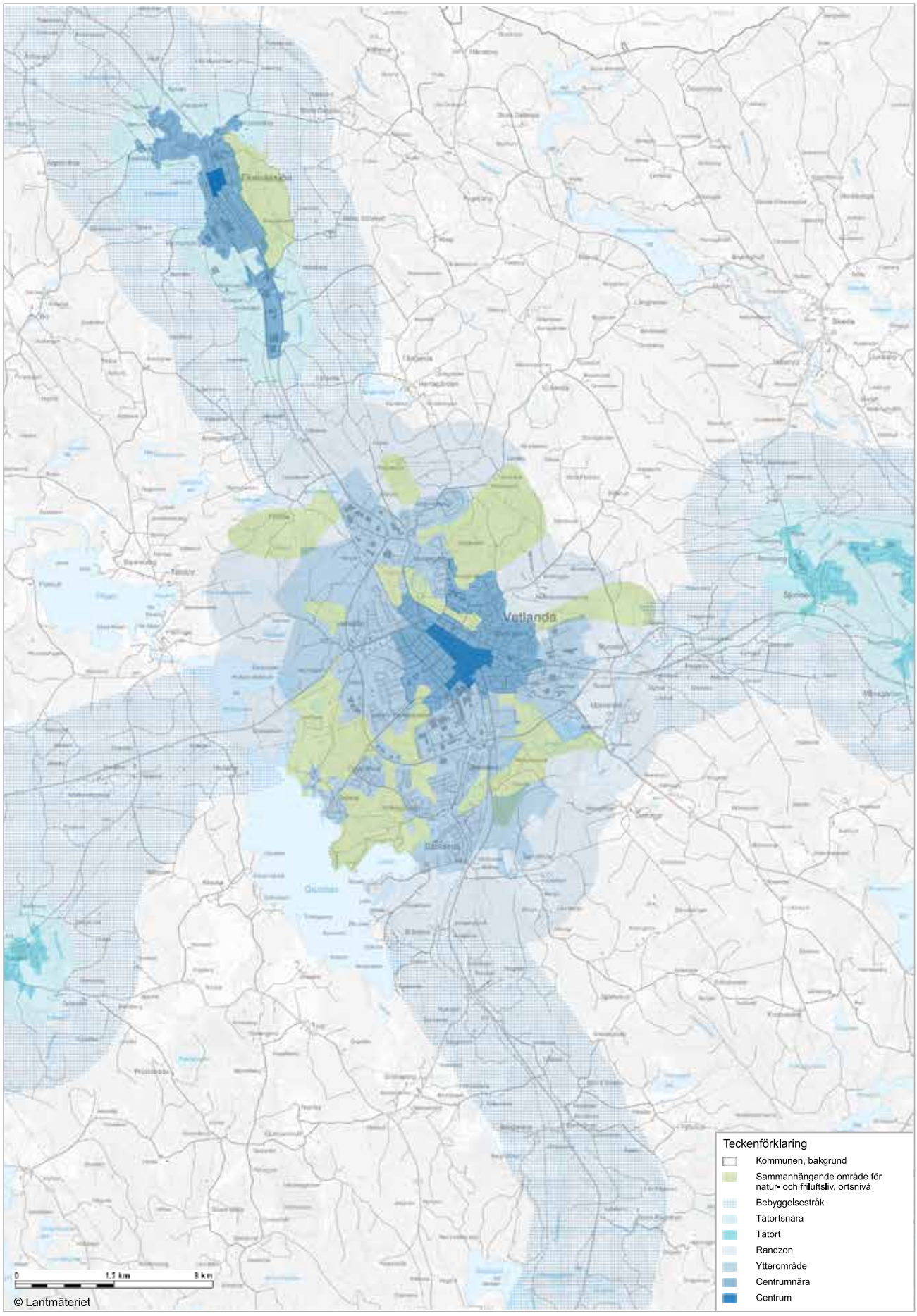
2. Bidrar åtgärden till en långsiktigt hållbar bostadsförsörjning och näringslivsutveckling?
När fler människor bor och arbetar i ett område ökar möjligheten att behålla och utveckla service som förskolor, handel och kollektivtrafik. Utbyggnad av bostäder och näringslivsutveckling i dessa områden är därför ett väsentligt samhällsintresse eftersom den bidrar till både social och ekonomisk hållbarhet.

Exempel på väsentliga samhällsintressen i Vetlanda kommun

- en trygg och strategiskt planerad bostads försörjning
- välfungerande tekniska försörjningssystem
- viktiga rekreativa värden och grönområden
- en god lokalisering av bostäder, arbetsplatser och service
- hållbara, säkra och klimatsmarta transportmöjligheter
- centrala sociala funktioner såsom arbete, vård, kultur och fritid
- näringslivsutveckling som stärker kommunens ekonomi och innovationskraft

Teckenförklaring
Kommunen, bakgrund
Tätort
5. Sjölandskap: Örken och Klockesjön
4. Småskaligt å-landskap: Emån
3. Kuperat skogslandskap med jordbruksinslag
2. Småskaligt herrgårdslandskap
1. Småskaligt, mosaikartad jordbrukslandskap
Småort
Serviceort
Centralort
Bebyggelsestråk kommunnivå
Arbetsort
0
12 km
24 km
© Lantmäteriet

Teckenförklaring
Kommunen, bakgrund
Sammanhängande område för natur- och friluftsliv, ortsnivå
Bebyggelsestråk
Tätortsnära
Tätort
Randzon
Ytterområde
Centrumnära
Centrum
0
1,5 km
3 km
© Lantmäteriet

Vetlanda
Teckenförklaring
Kommunen, bakgrund
Sammanhängande område för natur- och friluftsliv, ortsnivå
Bebyggelsestråk
Tätortsnära
Tätort
Randzon
Ytterområde
Centrumnära
Centrum
0
1,5 km
3 km
© Lantmäteriet

SVEDBOMS GULDSMEDSAKTIEBOLAG

Utbyggnadsinriktning för centralorten

Då bebyggelsetrycket är störst i och runt centralorten redovisas utbyggnadsinriktningen för Vetlanda i mer detalj.

Centralorten är motor för hela kommunens utveckling och planeras som destination för boende, service, handel och samhällsfunktioner.

För centralorten är det viktigt med god planberedskap, särskilt för bostäder och verksamheter på alla planeringsnivåer, det vill säga:

• I översiktsplanen redovisade områden för framtida utveckling.

• Framtagna utredningar i fördjupning eller program som kan ligga till grund för detaljplaner.

• Byggklar mark (lagakraftvunnen detaljplan).

Centralorten delas in i ett centrumområde, en centrumnära zon, ytterområde och en randzon. Ny bebyggelse tillkommer genom både förtätning i den befintliga bebyggelsen och planläggning av obebyggda områden som utökar tätorten geografiskt i ytterområdena. En effektivare markanvändning eftersträvas både vad gäller boendemiljöer och vid den långsiktiga utvecklingen av verksamhetsområde.

Centrum

Förtätningspotentialen för bebyggelse är störst i centrala delarna där en högre täthet eftersträvas med en mer stadsmässig bebyggelse. Handel och andra centrumverksamheter koncentreras till centrumstråken. En långsiktig utökning av centrumområdet möjliggörs söderut och omfattar del av Brogårds industriområde och del av Pukaregården. Vid utveckling i centrum bör befintliga grönytor bevaras och mer grönska för rekreation och klimatanpassning tillskapas. Grönska kan utvecklas på fastigheter, torg och gator. Det kan till exempel ske genom gröna tak, gatuträd och planteringar. Järnvägsparken, Apoteksparken och Bäckstråket är viktiga grönområden att utveckla.

Centrumnära områden

De centrumnära områdena utgörs i huvudsak av bostadsbebyggelse men även av industri- och verksamhetsområden i Brogård och Målaregården. Förtätning i befintliga bostadsområden kan ske där mindre inslag av kontor och andra användningar som är förenliga med bostäder tillåts. Förtätning sker med respekt för den befintliga planstrukturen och olika områdens karaktär. Detta finns beskrivet i kulturmiljöutredningen som utgör underlag till planförslaget. I Målaregården eftersträvas en långsiktig omvandling till mer blandad bebyggelse. Del av Brogårds industriområde ingår i centrumnära området.

Ytterområde

I tätortens ytterområden finns redan en sammanhållen bebyggelsestruktur. Befintliga industriområden föreslås utvecklas och kompletteras, samtidigt som nya industriområden lokaliseras i direkt anslutning till dem.

För bostadsutveckling pekas större områden ut i tätortens utkanter. Innan dessa planläggs bör ett visionsarbete eller planprogram tas fram. Detta är viktigt för att fördjupa analysen av den pågående markanvändningen och säkerställa att andra relevanta hänsyn, exempelvis miljö- och infrastrukturfrågor, beaktas på en mer detaljerad nivå än i den översiktliga planeringen.

Randzon

Randzonen utgörs av området i anslutning till tätorten. Området är ett uppmärksamhetsområde för framtida utvecklingsmöjligheter. Inom randzonen redovisas områden lämpliga för tätortnära lantligt boende. Utveckling av dessa ska föregås av detaljplaneläggning. I övrigt råder inom randzonen generellt en restriktivitet mot exploatering som kan försvåra tätortens framtida utveckling, enstaka bostadshus exkluderat.

Kommunikationer

Hållbart transportsystem

Vetlanda kommun ska utveckla ett hållbart, tillgängligt och effektivt transportsystem som utgår från människans behov och bidrar till en attraktiv, trygg och miljöanpassad livsmiljö. Arbetet med kommunikationer ska präglas av långsiktighet, helhetssyn och samverkan mellan kommunens förvaltningar, kommunala bolag och externa aktörer.

Centralorten som motor för utveckling

Centralorten Vetlanda ska vara navet för service, arbetsplatser och transporter i kommunen. Härifrån utgår flera viktiga kommunikationsstråk som binder samman kommunens övriga orter med centralorten och som samtidigt har stor betydelse för gods- och arbetspendling i ett regionalt perspektiv. Dessa stråk ska utvecklas för att stärka tillgänglighet, framkomlighet och hållbar logistik.

Stråk för lokal och regional tillgänglighet

De primära stråken ska särskilt bidra till att knyta samman kommunen och regionala målpunkter. Utvecklingen ska fokusera på kapacitet, robusthet och effektivitet för att stärka näringslivets konkurrenskraft. Kommunen ska verka för effektiva och säkra godstransporter genom att nyttja befintlig infrastruktur, utveckla järnvägsförbindelser för gods samt möjliggöra omlastning mellan väg och järnväg. Inom kommunen är det viktigt att centralorten knyts samman med serviceorterna Landsbro, Kvillsfors, Korsberga och Ekenässjön.

Biltrafiken kommer även fortsättningsvis att ha en viktig roll i transportsystemet, särskilt på landsbygden. Användningen ska dock styras mot ökad effektivitet och miljöanpassning där de sekundära stråken har en viktigt roll att möjliggöra effektiv persontrafik, kollektivtrafik och godstrafik inom kommunen.

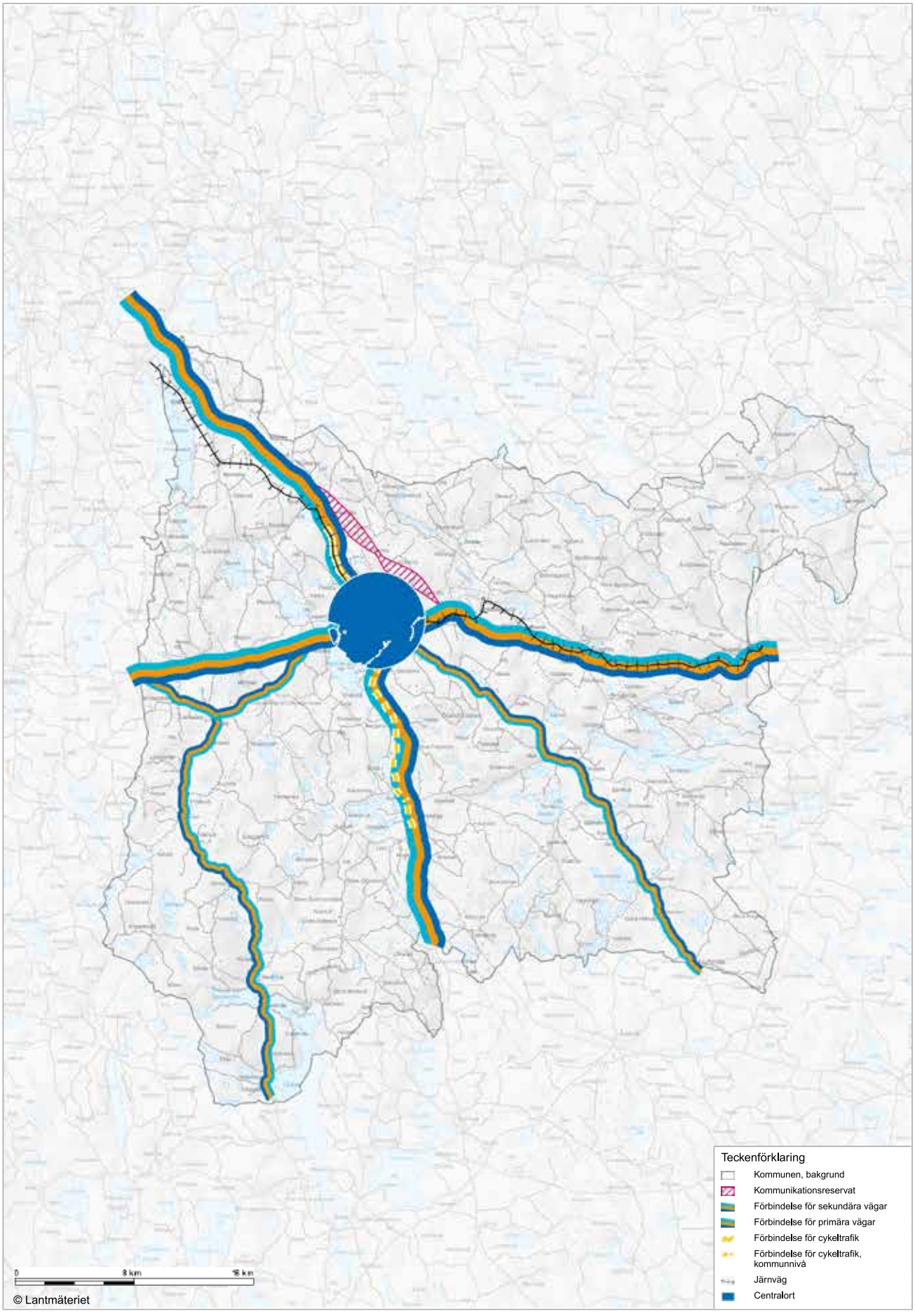
Kollektivtrafik och tillgängliga knutpunkter

Kollektivtrafiken ska vara pålitlig, konkurrenskraftig och tillgänglig. I samverkan med Jönköpings Länstrafik och Trafikverket ska kommunen arbeta för utvecklade järnvägsförbindelser mot Nässjö och Jönköping samt förbättrade bussförbindelser mot Växjö och Sävsjö och vidare mot Värnamo. Bytespunkter ska utvecklas med goda kopplingar till gång-, cykel- och biltrafik. Dessa ska tillsammans med resecentrum vara trygga, tillgängliga och funktionella. Lokalt ska kommunen verka för förbättrad tätortstrafik. På landsbygden jobbar kommunen med anropsstyrd trafik som komplement.

Prioritering av trafikslag i tätorter

För att skapa ett mer hållbart transportsystem ska gång-, cykel- och kollektivtrafik prioriteras framför biltrafik inom tätorter. Vid planering, om- och nybyggnation samt i situationer där flera trafikslag möts ska gaturum och trafiknät utformas med människans behov som utgångspunkt. Detta innebär att gång- och cykeltrafik ges hög prioritet i syfte att skapa tillgängliga, attraktiva och trygga miljöer.

Den fysiska planeringen ska bidra till en transportsnål bebyggelsestruktur genom förtätning av befintliga områden, funktionsblandning och lokalisering av ny bebyggelse i kollektivtrafiknära lägen. En sådan struktur ökar tillgängligheten, minskar behovet av bilresor och stärker förutsättningarna för gång, cykel och kollektivtrafik. detta utvecklas i utvecklingsinriktning för bebyggelse.

Teckenförklaring
Kommunen, bakgrund
Kommunikationsreservat
Förbindelse för sekundära vägar
Förbindelse för primära vägar
Förbindelse för cykeltrafik
Förbindelse för cykeltrafik, kommunnivå
Järnväg
Centralort
0
8 km
16 km
© Lantmäteriet

Natur- och friluftsliv

Utvecklingsinriktningen för natur och friluftsliv beskriver områden som är av värde för såväl rekreation och folkhälsa som för natur- och kulturmiljö, biologisk mångfald och andra ekosystemtjänster.

Sammanhängande områden

I kartan redovisas sammanhängande natur- och friluftsområden. Dessa områden utgör koncentrationer av viktiga naturkärnor, inklusive Natura 2000-områden, riksintressen för naturvård, områden av intresse för kulturmiljövård samt områden identifierade i landskapsanalysen och naturvårdsplanen. I delar finns också de mer sammanhängande områdena med jordbruksmark. Inom områdena är det viktigt att skydda och värna de värden som finns. Områdena har särskilda kvaliteter för turism och friluftsliv där flera befintliga verksamheter finns och utvecklingspotentialen är stor.

Viktiga samband

Vetlanda kommun ska utveckla och stärka de gröna sambanden mellan natur-, frilufts- och rekreationsområden för att bevara ekologiska värden och främja ett aktivt friluftsliv. De stora sammanhängande naturområdena i östra kommundelen binds samman genom viktiga landskapsstråk såsom Emåns å-landskap, Höglandsleden och Kanotleden. Dessa ska fortsatt utvecklas som bärande strukturer för både biologisk mångfald och rekreation.

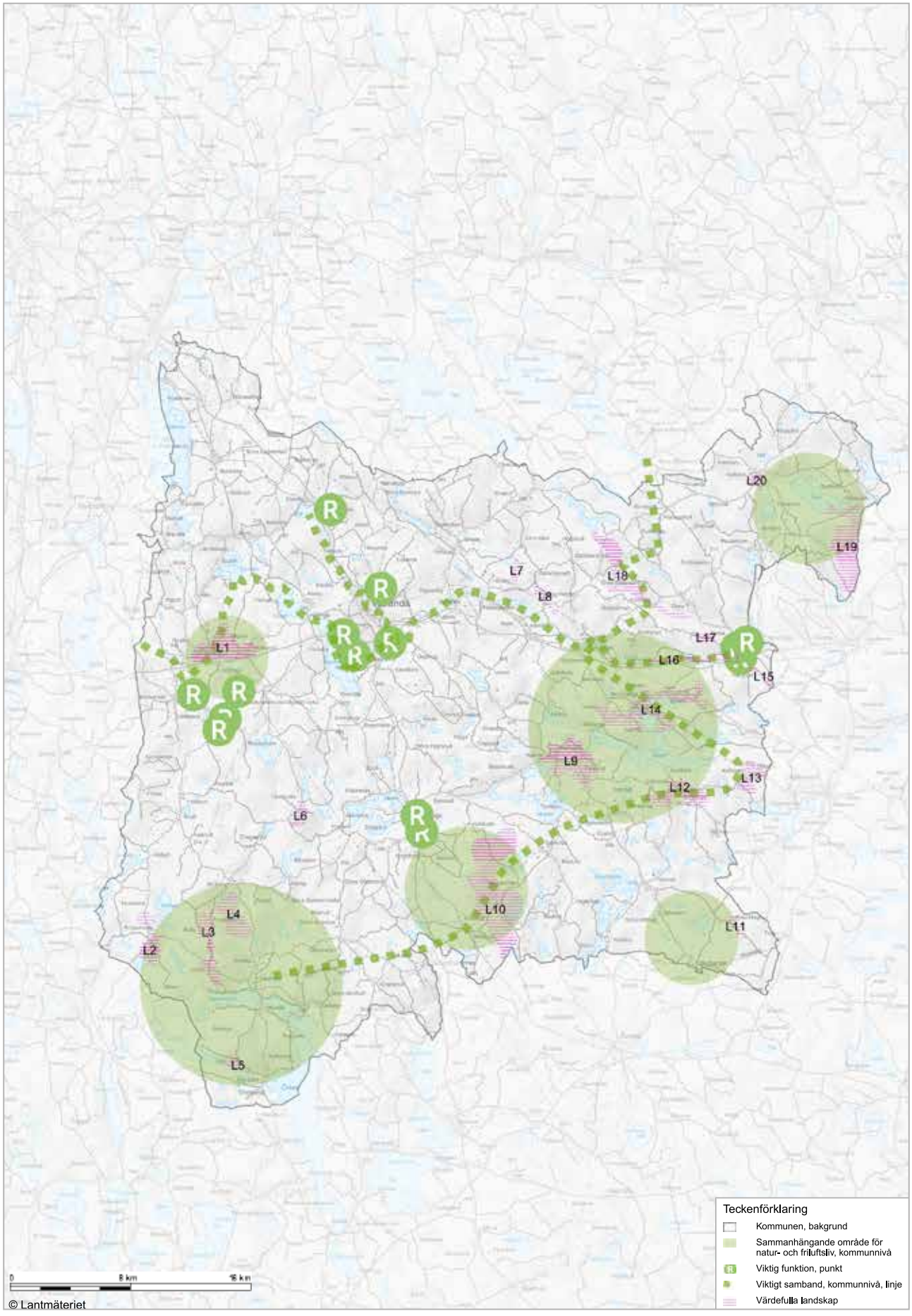
Kommunens gröna strukturer ska planeras med utgångspunkt i helhet och sammanhang. Nya bebyggelseområden och infrastrukturprojekt som kan påverka sådan områden ska bidra till att stärka de ekologiska sambanden, inte bryta dem.

Viktig funktion

Runt service- och arbetsorter ska gröna områden bevaras och utvecklas för att säkerställa god tillgång till natur- och rekreationsområden nära bostäder och arbetsplatser. Dessa ska utformas som en integrerad del av tätortsutvecklingen, med syfte att alla invånare ska ha nära och tillgänglig natur för rekreation och hälsa. Områdena markeras i kartan med symbolen R

Genom att samordna grönstrukturplaneringen med friluftsliv, turism och naturvård kan kommunen skapa ett robust och sammanhängande grönt nätverk som stärker både ekosystemtjänster och livskvalitet.

L1
L2
L3
L4
L5
L6
L7
L8
L9
L10
L11
L12
L13
L14
L15
L16
L17
L18
L19
L20
R
0
8 km
16 km
© Lantmäteriet
Teckenförklaring
Kommunen, bakgrund
Sammanhängande område för natur- och friluftsliv, kommunnivå
Viktig funktion, punkt
Viktigt samband, kommunnivå, linje
Värdefulla landskap

6.

Allmänna intressen

Goda boendemöjligheter för alla invånare och stärka kommunens attraktivitet, välfärd och långsiktiga utveckling.

Bostadsförsörjning och bostadsbyggande

Ett av kommunens viktigaste ansvarsområde är att skapa förutsättningar för alla invånare att leva i goda bostäder. Detta för att unga ska kunna hitta en första bostad, att familjer kan flytta till ett större boende liksom att ge andra möjlighet att byta till en mindre och billigare lägenhet. Tillgången till bostäder är givetvis också viktigt för att nya invånare ska kunna etablera sig i kommunen. Bra bostäder och goda boendemiljöer har alltså betydelse för såväl tillväxten som välfärden. Vid prövning av frågor enligt PBL ska hänsyn tas till både enskilda och allmänna intressen. Bostadsbyggande och utveckling av bostadsbeståndet är ett sådant allmänt intresse.

Bostadsförsörjning handlar om både nyproduktion och om hur det befintliga beståndet förvaltas, utvecklas och förmedlas. Kommunens ansvar är att verka för att det finns bostäder anpassade för de behov som redan finns och som förväntas uppstå utifrån kommunens befolknings- och hushållssammansättning och de lokala och individuella förutsättningarna som finns. Kommunen har inflytande över detta, bland annat genom sitt markinnehav, ansvar för den fysiska planeringen och genom det allmännyttiga bostadsbolaget. Samtidigt är bostadsplanering en utmaning eftersom kommunen själv inte råder över alla faktorer som styr bostadsbyggandet eller vad som händer i det befintliga beståndet.

Förutsättningar

Kommunens arbete med bostadsförsörjning är förvaltningsövergripande. De riktlinjer för bostadsförsörjning som tas fram under varje mandatperiod samlar kunskap kring frågan och anger riktlinjer som ska styra kommunens bostadspolitik. Riktlinjerna grundas på en rad analyser om bland annat befolknings- och hushållssammansättningen idag och framåt. Kommunens tillväxtmål är också en viktig parameter. Riktlinjerna ska bland annat vara vägledande i prioriteringen av kommunens arbete med detaljplaner för bostadsändamål och utgöra underlag för översiktsplanens ställningstaganden kring var nya bostadsområden bör utvecklas. Att följa upp och uppdatera riktlinjerna är därför avgörande både för översiktsplanens aktualitet och för den kontinuerliga bostadsplaneringen i kommunen.

Gällande riktlinjer för bostadsförsörjningen anger en målsättning om att möjliggöra för byggandet av cirka 50 bostäder om året. Över planperioden behöver kommunen ta höjd för att det behövs cirka 1000 nya bostäder i kommunen. Merparten av dessa bör utvecklas i

och i anslutning till centralorten. Utbyggnaden ska främst ske genom planläggning av större områden och genom förtätning. Utöver att svara upp mot ett fortsatt exploateringstryck i centralorten ska kommun verka för att fler boenden möjliggörs i tätorterna, bland annat i form av så kallade mellanboenden. Nivån på bostadsbyggandet baseras på en den historiska utvecklingen och kommunens tillväxtmål.

Fler äldre

Kraftig ökning av 80+ kräver fler tillgängliga bostäder och mellanboenden.

Precis som är fallet i övriga landet så ökar antalet äldre i kommunen. Om tio år beräknas åldersgruppen 65-79 år, de yngre pensionärerna, vara ungefär 120 stycken fler jämfört med 2024. I den högre åldersgruppen, 80+ sker en större ökning som tar sin början runt 2021. Ökningen resulterar i att åldersgruppen ökar med cirka 550 personer fram till 2035. Ökningen går snabbt fram till 2028 då gruppen blir ca 300 personer fler. Ökningen i dessa grupper kan härledas till de stora grupper av befolkningen som föddes under 1900-talets mitt och att vi generellt lever längre. Ökningen i antalet äldre medför krav på lämpliga bostäder och att flyttkedjor fungerar så att äldre smidigare kan flytta till mindre, billigare och mer tillgängliga bostäder. Fungerande flyttkedjor innebär också att bostäder frigörs för andra. Utifrån bostadsförsörjningsansvaret behöver kommunen också ha en prioritering för god planeringsberedskapen för nya mellanboendeformer och särskilda boenden för äldre.

En utmaning för kommunens fortsatta arbete med bostadsförsörjning är att hitta sätt att bygga bostäder, särskilt hyresrätter, till rimliga priser. Detta för att underlätta inträdet för fler på bostadsmarknaden och skapa fler bostäder som är attraktiva för mindre resursstarka grupper. Nya bostadsformer behöver därför undersökas. Det kan till exempel handla om delade boendelösningar, allmännyttans kombohus och så kallade byggemenskaper. Kommunen behöver både generellt uppmuntra till sådana lösningar och använda befintliga mer skarpa verktyg, som markanvisningar, för att få till stånd sådana projekt.

Kopplat till detta är också behovet av att tillskapa en god blandning av boendeformer, upplåtelseformer och en variation i storlek på nya bostäder. Det befintliga bostadsbeståndet har viss slagsida mot större lägenheter i fristående hus, det gäller både i centralorten och övriga tätorter och småorter. Samtidigt har utvecklingen under lång tid visat på att de mindre hushållen blir fler. Mycket tyder på att denna utveckling fortsätter under kommande år, statistiken visar bland annat på fortsatt låga födelsetal. Vidare syns i Boverkets bostadsmarknadsanalys för 2025 att en ganska hög andel av kommunens hushåll lever med en ansträngd boendeekonomi. Detta tyder på att bostäderna som finns tillgängliga inte matchar invånarnas förutsättningar. Alla projekt för nya bostäder behöver därför beakta behovet av en god blandning av boende- och upplåtelseformer och att fler mindre och billigare lägenheter tillskapas.

En mer blandad bebyggelse är också viktigt att beakta vid komplettering i befintlig bebyggelse. I områden med ett ensidigt utbud av villor, radhus eller flerbostadshus bör kommunen verka för att det skapas en större blandning av bostäder vid förändring. Detta är viktigt för att motverka geografisk segregation och skapa möjlighet till kvarboende i samma område över tid.

Nationella mål

Bostadsförsörjningen är en nationell, regional och kommunal angelägenhet. Boverket har regeringens uppdrag att följa bostadsbyggandet och göra byggprognoser på nationell nivå. Uppdraget är numera utökat där myndigheten årligen ska genomföra dessa beräkningar på kommunal nivå, länsnivå och nationell nivå. Beräkningarna ger en bild av de behov som behöver mötas för att bostadsmarknaden ska vara i balans baserat på den demografiska utvecklingen. Siffrorna redovisar ett årligt byggbehov under kommande 10-årsperiod. För riket gör Boverket bedömningen att det behöver byggas drygt 50 200 nya bostäder årligen; i Jönköpings län behövs 1 380 bostäder och i Vetlanda kommun 28 bostäder per år. Beräkningarna lägger ingen värdering i vilken typ eller storlek av bostad det handlar om.

Regionala mål

Den regionala utvecklingsstrategin (RUS) för Jönköpings län anger en målbild om att ”2035 matchar bostadsförsörjningen invånarnas behov och samhällsplaneringen stödjer i samverkan

med omkringliggande län en hållbar utveckling”.

Tidigare politiska inriktningar och styrdokument

Kommunens målsättning är att befolkningen ska öka årligen. Att det finns bostäder tillgängliga för olika hushåll, med skilda bakgrunder och ekonomiska förutsättningar är en viktig del i att nå detta mål. Flera andra mål för utvecklingsarbetet redovisar vikten av att ha en genomtänkt bostadsplanering. Det rör bland annat visionen om ett ”lättbott” Vetlanda, riktningen om ett attraktivt Vetlanda där det finns boendeformer och miljöer för olika behov, riktningen om ett hållbart växande Vetlanda som är tryggt och där olikheter välkomnas, invånare inkluderas och jämlikhet och hälsa är i fokus.

Kommunen är generellt positiv till enstaka tillägg av bebyggelse på landsbygden. Sådan bebyggelse bör dock generellt separeras från kommunens övergripande bostadsförsörjningsansvar.

Ställningstaganden

Inriktningen i översiktsplanen är att bostadsbyggande sker genom förtätning och komplettering i centrala delar av tätorterna, med fokus på varierade bostadsformer. Planläggning av större bostadsområden i ytterområden föregås av ett programskede där markanspråk för andra funktioner identifieras och aktuella analyser av bostadsbehov vägs in. Kommunen ska stödja innovativa och alternativa boendeformer, bland annat genom markanvisningar och dialog och tar ett socialt ansvar där tillgänglighet, prisnivåer och trygghet prioriteras.

- Kommunen ska ha aktuella riktlinjer för bostadsbehovet utifrån befolkningsprognoser och demografiska förändringar.
- Nya bostäder planeras med närhet till service, grönområden och kollektivtrafik.
- Nya bostäder utanför centralorten ska skapa underlag för en bibehållen service, särskilt i anslutning till serviceorter och lokal service på landsbygden.
- Trygghetsboenden och olika mellanboendeformer prioriteras i direkt närhet av service.
- Detaljplaner som bidrar till en ökad variation i utbudet ska prioriteras.
- Medborgardialog och delaktighet är viktiga inslag i planeringen för att fånga upp lokala behov och perspektiv.
- Markanvisningar ska användas för att balansera och komplettera befintligt utbud på marknaden vad gäller bland annat boendetyper, upplåtelseform och lägenhetsstorlekar.
- Nya bostäder på ren landsbygd tillkommer genom småskalig utveckling eller med stöd av landsbygdsutveckling i strandnära lägen.

Underlag

Befolkning

Totalbefolkningen uppgår till cirka 27 400 personer varav cirka 76% bor i tätorter (cirka 21 000 personer, varav 13 400 i centralorten). I småorter och på ren landsbygd bor 24%, eller drygt 6 000 personer.

Under de senaste tio åren har folkökningen i kommunen rört sig mellan att under vissa år öka och andra minska. Under de första åren ökade befolkningen kraftigt men har under de senaste åren planat ut. Medianvärdet ger en folkökning med +71 personer årligen. Folkökningen beror främst på att människor lever längre och ett positivt flyttnetto från utlandet. Kommunen har däremot ett negativt flyttnetto mot länet och övriga riket, med tillfälliga undantag.

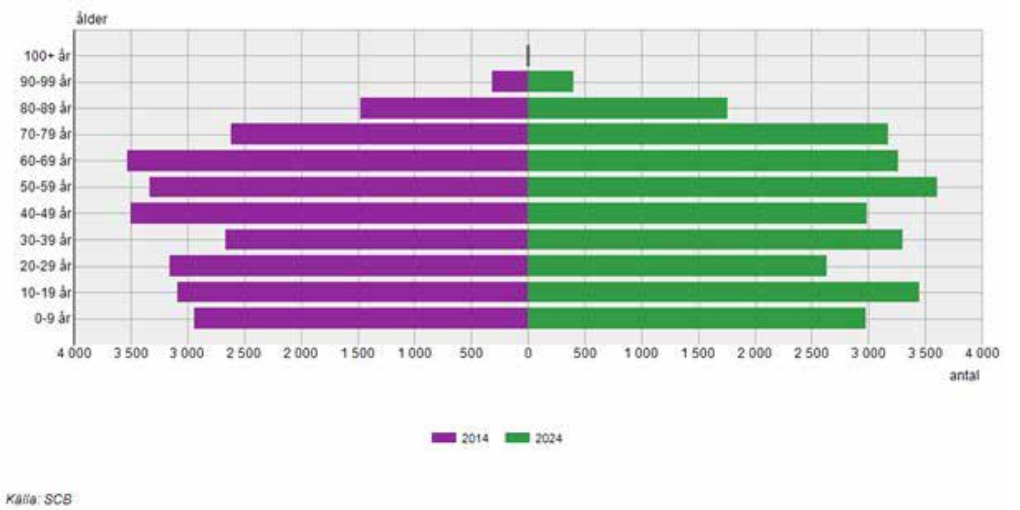

Bild: Antalet invånare fördelade på ålder år 2014 och 2024

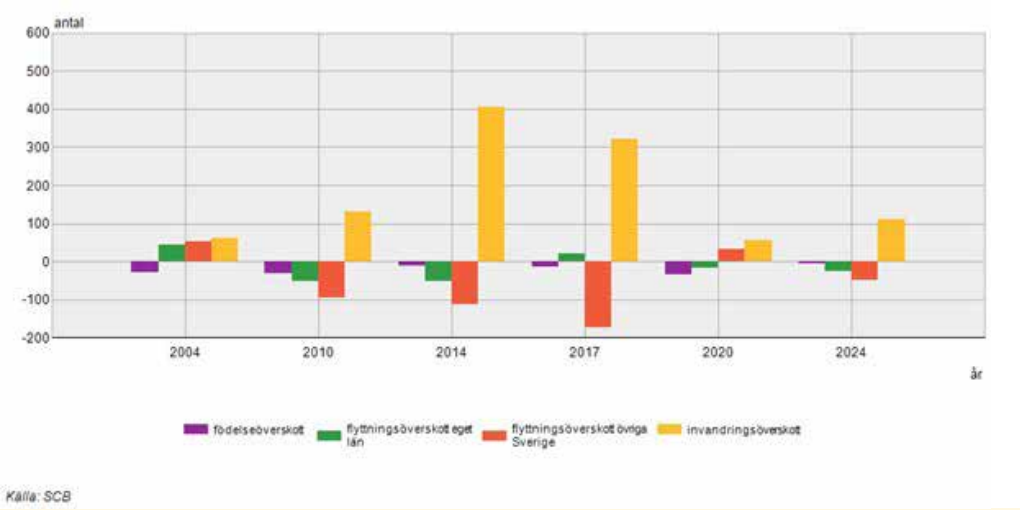

Bild: Födelse- och flyttningsöverskott från år 2004 till 2024

Hushåll

Befolkningen är fördelad på 12 833 hushåll. De vanligaste hushållstorlekarna är 1- och 2-personshushåll som utgör 73% av det totala antalet hushåll. Flertalet hushåll bor i småhus med äganderätt (62%) medan 27% bor i hyresrätt, huvudsakligen i flerbostadshus.

Antalet 1- och 2-personshuhåll har sedan 2014 ökat kraftigt. En ökning har också skett i antalet stora hushåll på sex eller fler personer. Samtidigt har framförallt hushållen med 3- och 4 personer minskat jämfört med 2014.

Hushållsstorlek	Antal hushåll 2014	Antal hushåll 2024
1 person	4 510	5 120
2 personer	4 032	4 282
3 personer	1 329	1 242
4 personer	1 464	1 341
5 personer	566	563
6+ personer	208	285

Bild: Antalet hushåll efter hushållsstorlek år 2014 och 2024

Bostadsbestånd

Det finns totalt 13 695 lägenheter i kommunen. En lägenhet är i detta resonemang en bostad oavsett om den finns i småhus eller flerbostadshus. Bostadsbebyggelsen domineras av småhus som utgör drygt 61% av det totala bostadsbeståndet. Lägenheter i flerbostadshus utgör cirka 32% av beståndet.

Äganderätt är den dominerande upplåtelseformen, cirka 8 000 bostäder. Andelen hyresrätter i det befintliga beståndet är lägre än i länet och riket i stort och uppgår till cirka 4 800 i antal. Allmännyttan har en lägre andel av det totala hyresbeståndet jämfört med många andra likvärdiga kommuner. Antalet allmännyttiga lägenheter ligger år 2024 på strax under 1 000 lägenheter varav cirka 170 är specialbostäder. Antalet bostadsrätter uppgår till 894.

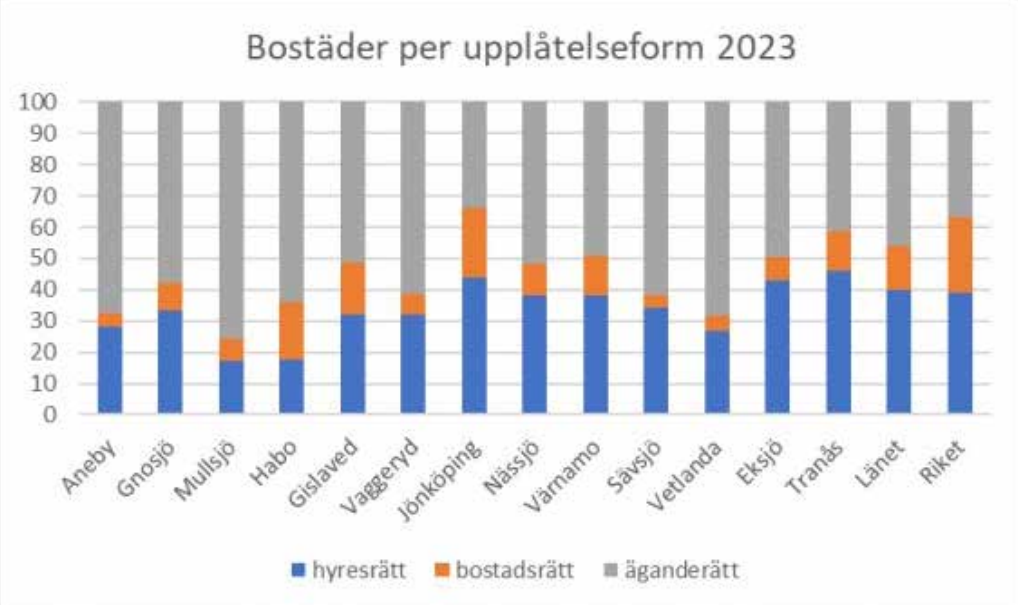

Bild: Diagrammet redovisar fördelningen mellan olika upplåtelseformer i länets kommuner. Källa: SCB

Rörande bostädernas storlek finns det 887 lägenheter i kommunen som har en bostadsarea på 50 kvadratmeter eller mindre. Ytterligare 2031 finns i segmentet 51-70 kvadratmeter. Dessa kan teoretiskt vara attraktiva för de mindre hushållen, sett till boarea. Totalt finns i dessa kategorier 2 918 i bostäder. Majoriteten av dessa lägenheter finns i flerbostadshus.
Barnfamiljerna bor eller vill oftast flytta till en större bostad. Dessa finns i störst utsträckning i småhus. Det genomsnittliga småhuset i Sverige har en boarea på 122 kvadratmeter. Flertalet husmodeller som idag erbjuds och som har byggts under de senare åren är dock större än så. I denna sammanställning har därför bostäder med en boarea på mellan 121 och 180 kvadratmeter räknats in som en normalstor lägenhet för en familj. Dessa uppgår till 3 518 i antal, majoriteten i småhus. Antalet större bostäder ligger på 858 lägenheter och inkluderar bostäder över 181 kvadratmeter boarea.

Lägenhetsstorlek i kvadratmeter	Antal
≤ 50	887
51-70	2 031
71-100	3 605
101-120	1 938
121-180	3 530
181+	858

Ekonomiska förutsättningar

Kommunens hushåll har en lägre disponibel inkomst jämfört med flertalet av övriga Höglandskommuner och skillnaden är större jämfört med riksgenomsnittet. Enligt Boverkets bostadsmarknadsanalys för 2025 lever cirka 25% av kommunens hushåll med en ansträngd boendeekonomi.

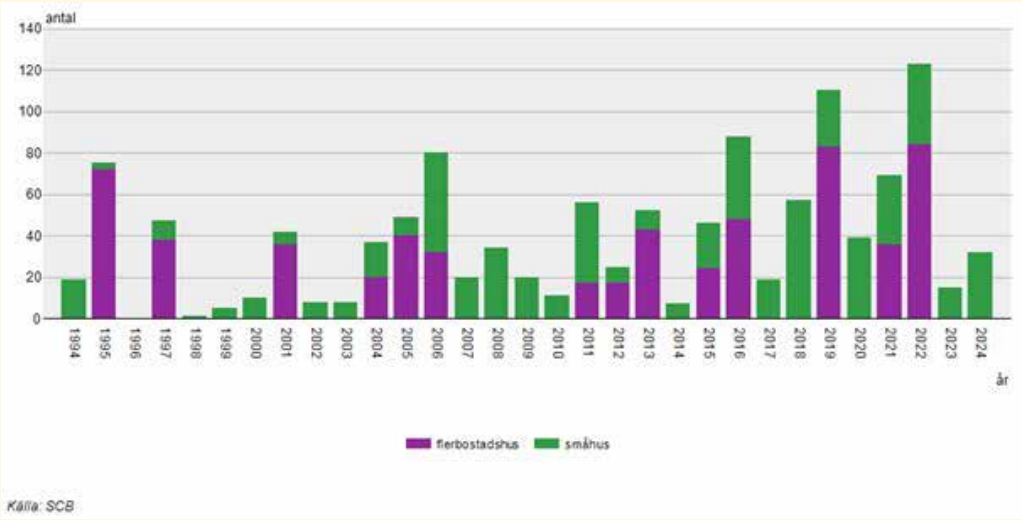
Belåningsmöjligheterna är låga i områden utanför centralorten om inte läget ger förutsättningar för attraktiva och mer exklusiva boenden. Hyresnivåerna i kommunen är något lägre än riksgenomsnittet och bedöms ligga på 7 500-8 100 per månad (8 000-9 200 inklusive el och parkering) som ett medelvärde för alla hyresrätter. Kostnaden för en bostadsrätt ligger i genomsnitt på cirka 7 600 kronor i månaden medan boendekostnaden i äganderätt ligger på cirka 10 500-11 000 kronor i månaden, båda utifrån räntelägeт våren 2025.

Bostadssegregation

Det finns viss bostadssegregation i kommunen, främst i form av inkomstbaserad segregation och skillnader i hushållssammansättning mellan områden. Omfattningen är relativt begränsad. Majoriteten av befolkningen bor i blandade områden eller områden med goda socioekonomiska förutsättningar, men 5,5 %, eller drygt 1 500 personer, bor i områden med socioekonomiska utmaningar eller stora sådana. Områdena finns i centralorten.

Bostadsbyggande

Bostadsbyggandet låg under perioden på förhållandevis höga nivåer. I genomsnitt färdigställdes årligen cirka 30 lägenheter i småhus och nästan lika många lägenheter i flerbostadshus. Detta kan jämföras med perioden 2004-2013 då färdigställda lägenheter låg på cirka 20 respektive 15 i antal. Går man längre tillbaka hamnar siffrorna på 7 respektive 15. Bostäder som inkluderas är både sådana som byggs inom detaljplan och sådana som tillkommer utanför planlagda områden. På landsbygden har nybyggnationen varit förhållandevis hög.

Planberedskap

Planberedskapen i kommunen är generellt god. I flertalet orter finns färdiga detaljplaner för bostadsändamål, i vissa fall med utbyggd infrastruktur. Kommunen ser ett långsiktigt behov av planläggning i centralorten och i de fyra serviceorterna. LIS-områden utgör ett komplement i mindre skala.

Näringsliv

För att Vetlanda ska fortsätta att vara attraktivt för näringslivsetableringar krävs tillgång till välfungerande industri- och verksamhetsområden, kontor och handelsplatser och områden för besöksnäringen. Flera av dessa kan vanligtvis samlokaliseras med bostäder, men vissa verksamheter behöver särskilda områden på grund av stort ytbehov, miljöpåverkan eller säkerhetsrisker.

Näringslivsutvecklingen i kommunen är också starkt beroende av goda kommunikationsmöjligheter. En elektrifierad järnväg ses som särskilt viktig för kommunens tillgänglighet och attraktionskraften för nya företagsetableringar. Den förbättrade regionala pendlingen underlättar kompetensförsörjning och affärsutbyte över ett större geografiskt område, vilket gör det lättare för företag att växa och rekrytera. Samtidigt skapar elektrifieringen bättre förutsättningar för hållbara godstransporter, något som är avgörande för industrins konkurrenskraft.

Förutsättningar

Vetlanda kommun har ett starkt näringsliv med en lång tradition av tillverkningsindustri. Cirka 35% av arbetskraften är sysselsatt inom industrin, jämfört med 20% för riket. Några större och medelstora företag dominerar bilden. Andelen tjänsteföretag är förhållandevis låg. Detaljhandeln och Vetlanda som handelsstad har ett varierat utbud med flera kända rikskoncept och ett marknadsområde som sträcker sig utanför kommungränsen. I kommunens arbetsmarknadsregion ingår alla våra grannkommuner.

Näringslivet står inför stora förändringar som påverkar både lokalisering och markanvändning i kommunen. Digitalisering, automatisering, nya produktionsmetoder och ökade krav på hållbarhet driver fram ett mer kunskapsintensivt, teknikbaserat och cirkulärt näringsliv. Närhet till kollektivtrafik, bostäder, utbildning och service blir då viktiga konkurrensfaktorer. Detta skapar behov av funktionsblandade områden i attraktiva miljöer. Samtidigt kvarstår behovet av mark för traditionella verksamheter som länge har varit ryggraden i kommunens näringsliv. För att skapa goda förutsättningar för näringslivets utveckling behöver kommunen alltså jobba med att ge etablerade företag möjlighet att expandera eller omlokaliseras vid behov, planera nya områden i strategiska lägen och omvandla områden för framtidens företag. Samtidigt är det viktigt att hushålla med den mark vi har. Att samordna och yteffektivisera nya etableringar är viktigt, och möjligheten till att förtäta befintliga områden behöver ses som ett viktigt komplement till planläggning av nya markområden.

Ett viktigt verktyg i den fortsatta planeringen är även en väl utvecklad dialog med näringslivet där framtida behov och önskemål fångas upp tidigt. Kommunen bör därför, tillsammans med näringslivsbolaget, arbeta fram ett mark- och lokalförsörjningsprogram som identifierar och kartlägger de behov som finns och bedöms uppstå inom näringslivet. Detta skapar goda förutsättningar för en god framförhållning i planläggningen.

Omvandling av verksamhetsområden bör utgå från den pågående företagsstrukturen; planläggning för bland annat bostadsändamål kan övervägas i områden där lättare verksamheter finns. Delar av centralt belägna områden bör undersökas som lämpliga för en utveckling som främjar ett mer diversifierat näringsliv.

Kommunens ambition är att centralorten vidareutvecklas som en attraktiv destination för både handel och kultur. Vetlandas centrumområde är idag en viktig handelsplats som bör stärkas ytterligare genom att främja en blandning av handel och kulturella näringar. Detta kan komplettera det befintliga utbudet och göra centrum mer levande. Centralortens externhandel koncentreras till Nydala-området, i och kring dess befintliga struktur.

Innan ny planläggning för externhandel påbörjas ska en behovs- och konsekvensanalys genomföras för att säkerställa att utvecklingen sker på ett sätt som är både hållbart och ekonomiskt försvarbart. Handeln är en viktig del av serviceorternas funktion, då de försörjer sitt omland och bidrar till att hela kommunen kan utvecklas. Markanvändningen inom centrumområdena i dessa orter ska alltid prövas för att ge utrymme för centrumverksamheter att utvecklas och nya att etablera sig.

Besöksnäringen är en del i kommunens övergripande näringslivsarbete. Sambandet mellan kommunens översiktsplanering, värnandet om miljön och förutsättningarna för turismutveckling är viktig att belysa. Att kommunen anger miljöer, både bebyggelsemiljöer och naturmiljöer, som är värdefulla att bevara är viktig även för turismens utveckling. Potentialen för besöksnäringen ska ses som särskilt stor i områden på landsbygden.

Regionala mål

Den regionala utvecklingsstrategin anger att ett framtida hållbart välfärdssamhälle hänger nära samman med ett starkt och konkurrenskraftigt näringsliv som skapar hållbar tillväxt utan att äventyra miljön eller människors hälsa. En smart och hållbarhetsdriven näringslivsutveckling ska därför bidra till att de traditionella näringarna i vårt län ska kunna växa och utvecklas även i framtiden, samtidigt som nya näringar kan etableras och bidra med nya företag och innovationer. Målsättningen är att utveckla ett hållbart, diversifierat och kunskapsintensivt näringsliv i hela länet och verka för levande landsbygder och utvecklingen av de gröna näringarna som bidrar till ett långsiktigt hållbart samhälle.

Tidigare politiska inriktningar och styrdokument

Kommunens näringslivspolicy utgör ett komplement till kommunens övergripande vision och strategiska riktningar samt till målen som antagits av kommunfullmäktige. Policyn anger bland annat att det är viktigt att kommunen jobbar med:

- Näringslivsbreddning för att minska konjunkturkänsligheten.
- Pendlingsmöjligheterna till Jönköping och Växjö ska stärkas.
- Besöksnäringen har en stor utvecklingspotential.

Markbehov för företag som vill etablera sig och befintliga företag som växer är svårbedömd. I kommunens produktionsplan anges att en genomsnittlig efterfrågan på 1 hektar grundberedd mark per år kan vara vägledande. Slutsatsen är att ha en markreserv med god framförhållning på 5–10 hektar i attraktiva lägen. Efterfrågan på industrimark finns framförallt i Vetlanda centralort men för en levande kommun och livskraftiga orter behöver kommunen ha en planberedskap för nya etableringar även i kransorterna. Sett över planperioden mot 2040 behöver kommunen alltså identifiera 25 hektar mark för företagsetableringar.

Ställningstaganden Näringsliv

Nya områden för näringslivsutveckling planeras och utvecklas med hänsyn till hållbarhet och långsiktig konkurrenskraft. Kommunens arbete ska fokuseras kring att:

- Samverka med näringslivet för att möjliggöra expansion och etablering av företag.
- Verka för att företag vill etablera sig i kommunens olika tätorter.
- Säkerställa tillgång till väl planerade industriområden längs huvudstråk och i befintliga verksamhetsområden där det tillåts.
- Verka för att verksamhetsområden utvecklas i goda kommunikationslägen som är tillgängliga för samtliga transportslag.
- Eftersträva funktionsblandade områden.
- Verksamheter med betydande påverkan på omgivningen ska lokaliseras på platser där de inte riskerar att störa bostadsområden eller annan känslig markanvändning. Lokaliseringen ska ske med hänsyn till god miljö- och hälsoskydd samt långsiktig markanvändning.
- Befintlig och ny verksamhetsmark ska nyttjas resurseffektivt.
- Ta fram och ajourhålla ett lokalförsörjningsprogram för näringsliv.
- När nya handelsetableringar planeras i centralorten ska dessa i första hand lokaliseras till centrala områden, detta för att ytterligare stärka centrumområdet som handelsplats och mötespunkt.
- Centrum och centrumnära områden ska stärkas som en destination för både handel och kultur.
- Externhandeln ska fortsatt koncentreras till Nydala-området. Behovet av ytterligare externhandel ska noga utredas innan ny planläggning inleds.
- Serviceorterna ska ges förutsättningar att utveckla sina centrum på ett sätt som stärker deras roll som mötesplatser och nav för handel och service.

Arkitektur och gestaltning

God gestaltning innebär att bebyggelse och utemiljöer formas med omsorg för att vara både funktionella och estetiskt tilltalande. Det handlar inte bara om byggnadernas utseende, utan också om hur de samspelar med sin omgivning, bidrar till stads- eller landskapsbilden och hur vi skapar tillgängliga platser för människor med olika behov och förutsättningar.

I plan- och bygglagens andra kapitel anges bland annat att hänsyn ska tas till stads- och landskapsbilden och platsens natur- och kulturvärden och att planläggning och annan prövning ska främja en ändamålsenlig struktur och estetiskt tilltalande utformning av bebyggelse, grönområden och kommunikationsleder. Ett bebyggelseområdens särskilda historiska, kulturhistoriska, miljömässiga och konstnärliga värden ska skyddas. Befintliga karaktärsdrag ska respekteras och tas tillvara.

Kommunens tolkning av PBL:s krav är att ny bebyggelse och offentliga rum ska bidra positivt till sin omgivning, stärka platsens identitet och skapa goda och hållbara livsmiljöer. Denna inriktning ska vara vägledande för kommande detaljplaner och bygglovsprövningar, där den specifika bedömningen sker. Kravet på estetiskt tilltalande utformning gäller i hela kommunen, men ska tillämpas med hänsyn till olika miljöers karaktär och funktion.

Förutsättningar

I kommunens områden och orter syns olika tiders stadsbyggnadsideal genom planmönster, arkitektoniska uttryck och lokala karaktärsdrag. Centralorten präglas av en tydlig grön identitet med alléer och lummig vegetation. Stadsrummet har en överskådlig och mänsklig skala med relativt låg bebyggelse. Kvartersstrukturen varierar och innehåller spår av äldre tomtindelningar och gårdshus, vilka bidrar till förståelsen av Vetlandas historiska utveckling.

Ekenässjön och Kvillsfors är exempel på orter som utvecklats kring stationsplatser, först organiskt och senare genom planerade områden med mer regelbundna strukturer. Även Korsberga växte fram i samband med järnvägens tillkomst och präglas av en tydlig rutnätsplan. I Landsbro och Myresjö är bebyggelsen starkt påverkad av traktens hustillverkare, vilket ger orterna en sammanhållen och särpräglad karaktär.

I Holsbybrunn finns länets enda bevarade brunnsanläggning, där träbyggnader från sent 1800-tal och tidigt 1900-tal ligger fritt placerade i ett parkartat landskap. Ramkvilla har vuxit fram kring kyrkan och äldre gårdsmiljöer, och bebyggelsen präglas av närheten till sjöar. Mindre byar och landsbygdens bebyggelse kännetecknas på många håll av traditionella småländska byggnadstyper och en tydlig anpassning till terräng och markanvändning.

Bebyggelsen och orternas struktur har formats i samspel med det omgivande landskapet. Topografi, vegetation, vattenrum och historiska markanvändningsmönster har påverkat såväl lokalisering som skala och uppbyggnad.

Som stöd för fortsatt planering och prövning redovisas rekommendationer för landsbygdsområden, för tätorter generellt samt särskilda rekommendationer för centralorten. Kulturmiljöutredningen (2024) och landskapsanalysen (2023) utgör viktiga underlag vid utformning och bedömning av förändringar i olika landskapstyper och bebyggelsemiljöer. Dessa utgör underlag till översiktsplanen.

Nationella mål

Det politiska målet för gestaltad livsmiljö slår fast att arkitektur, form, design, konst och kulturarv har avgörande betydelse i samhällsbygget eftersom den gestaltade livsmiljön påverkar alla människor i deras vardag utifrån bland annat hälsa och välbefinnande.

Regeringen har beslutat om en strategi för levande och trygga städer. I den presenteras ett nytt nationellt mål för stadsutveckling och tretton fokusområden för den nationella stadsutvecklingspolitiken. Målsättningen är att “Sveriges städer ska utifrån sina förutsättningar utvecklas till levande, trygga och robusta livsmiljöer där människor trivs och vill vistas. Sverige ska vara ett föregångsland för hållbar utveckling av attraktiva städer”.

Miljökvalitetsmålet God bebyggd miljö med preciseringar siktar mot att "den bebyggda miljön utgår från och stöder människans behov, ger skönhetsupplevelser och trevnad samt har ett varierat utbud av bostäder, arbetsplatser, service och kultur".

Ställningstaganden

Inriktning för bebyggelse i hela kommunen

- Anpassa ny bebyggelse till platsens förutsättningar och karaktär.

- Skapa sammanhängande miljöer där ny och befintlig bebyggelse samspelar.

- Utforma mötesplatser och offentliga rum så att de stärker social hållbarhet och utgår från användarnas behov.

Inriktning för tätorter

Bebyggelseutveckling i Vetlanda kommuns tätorter ska präglas av medveten arkitektur där funktion, gestaltning och hållbarhet samverkar. Ny bebyggelse och förändringar ska bidra till långsiktigt attraktiva, trygga och trivsamma miljöer samt stärka varje orts särart. Förståelse för platsens karaktär, kulturarv och befintliga strukturer ska utgöra utgångspunkt vid planering och genomförande.

I kommunens mindre orter bör utvecklingen av offentliga rum i första hand ske genom varsam upprustning, förtydligande och aktivering av befintliga miljöer. Mindre och riktade insatser kan ofta ge stor effekt. Tillfälliga åtgärder och lokala initiativ kan användas för att skapa liv, delaktighet och engagemang.

I serviceorterna ska de offentliga rummen fungera som tydliga lokala mötesplatser. Torg, gator, parker och stråk ska vara trygga, tillgängliga och funktionella för vardagsbruk samt bidra till sammanhållning och lokal utveckling. Utformningen ska hålla hög kvalitet och präglas av långsiktig hållbarhet med människan i centrum.

Grönska och närheten till landskapet ska utgöra bärande kvaliteter i serviceorternas offentliga miljöer. Befintliga träd, gröna stråk och parker ska värnas och integreras i den fortsatta utvecklingen. Konstnärlig gestaltning kan bidra till orienterbarhet, igenkänning och förstärkt lokal karaktär.

Inriktning för centralorten

Vetlanda tätort har en särskild roll som kommunens huvudort. Här ska bebyggelseutvecklingen bidra till en sammanhållen stad med tydliga stråk, offentliga rum och en levande stadsmiljö. Tidig dialog om arkitektoniska mål och stadsmässiga kvaliteter är viktig och arkitektoniska kvaliteter ska vara en integrerad del av hela byggprocessen, från tidig planering till genomförande. Förändringar i centrala lägen ska utformas med omsorg och beakta kulturmiljöer, rumsliga samband och kvalitet i det offentliga rummet. Ambitionen är att skapa en attraktiv, sammanhållen samt långsiktigt hållbar och levande stadskärna.

Bebyggelseutveckling i Vetlanda tätort ska:

- Utgå från en tydlig arkitektonisk idé med hög gestaltningsambition.

- Bidra till stadsmässighet, orienterbarhet och tydligt utformade stadsrum.

- Samordnas med utvecklingen av offentliga rum, grönstruktur och trafik.

- Stärka stadens identitet och läsbarhet genom sammanhängande strukturer.

- Hålla hög kvalitet i form- och material.

I centralorten utgör de offentliga rummen stadens gemensamma mötesplatser och är av stor betydelse för stadslivet. Här möts människor från olika delar av tätorten liksom från hela kommunen, vilket ställer höga krav på tillgänglighet, funktion, gestaltning och hållbarhet över tid.

Utvecklingen av offentliga rum ska:

- Ta sin utgångspunkt i befintliga kvaliteter och stärka stadens rumsliga sammanhang

- Säkerställa god tillgång till ljus, grönska och attraktiva vistelsemiljöer

- Bidra till goda ljudmiljöer och ett gynnsamt mikroklimat

- Präglas av hållbara och slitstarka material med lång livslängd

För att skapa mer utrymme för gemensamma funktioner bör underutnyttjade eller otydliga ytor, såsom överdimensionerade gator, parkeringsytor eller slitna torg, kunna omvandlas till attraktiva och användbara offentliga rum. Tillfälliga gestaltningar och åtgärder kan användas som ett verktyg för att pröva nya användningar och successivt utveckla platser över tid.

Konstnärlig gestaltning ska ses som en integrerad del av stadens offentliga rum och kan bidra till stärkt identitet, förbättrad orienterbarhet och ökade upplevelsevärden.

Planeringen av större utvecklingsområden och strategiska lägen ska präglas av ett samlat och långsiktigt helhetsgrepp. Planläggning bör generellt föregås av planprogram, visionsarbete eller motsvarande strategiskt arbete, där områdets övergripande innehåll och inriktning prövas. I detta skede ska frågor om behov, funktioner, sociala värden, struktur samt arkitektonisk gestaltning behandlas samlat.

Inriktning för landsbygd

I landsbygdsmiljöer bör ny och ändrad bebyggelse anpassas till landskapets karaktär och de lokala kulturmiljöerna. Byggnader bör placeras och utformas så att de samspelar med topografi, vegetation och traditionella strukturer snarare än att dominera dem. Bebyggelsen ska bidra till levande landsbygdsområden utan att fragmentera landskapsbilden eller påtagligt påverka natur- och rekreationsvärden. Markarbeten bör begränsas och befintliga landskapselement, såsom vegetation, stenmurar och terrängformer, bör så långt möjligt bevaras. Byggnader bör om möjligt orienteras med hänsyn till solförhållanden, vindlägen och lokalt mikroklimat.

Kulturmiljö

Den fysiska planeringen kan bidra till att det kulturella, historiska och arkitektoniska arvet i form av värdefulla byggnader och bebyggelsemiljöer samt platser och landskap bevaras, används och utvecklas.

Plan- och bygglagens bestämmelser om de allmänna intressena i andra kapitlet anger att ”natur- och kulturmiljövärden” är allmänna intresse och ska visas hänsyn i all planering. Kulturmiljö är hela den av människor påverkade miljön som i varierande grad präglats av mänskliga verksamheter och aktiviteter. Detta betyder inte att allt i kulturmiljön har höga kulturvärden. Kulturvärden kan i varierande grad tillskrivas enskilda byggnader, anläggningar och lämningar såväl som hela miljöer och stora landskapsavsnitt.

Kulturmiljövärden hanteras på alla planeringsnivåer, vid prövning om lov, vid ändring och vid underhåll. I översiktsplanen ska kommunen redovisa hur den fysiska miljön bör användas, utvecklas och bevaras på kort och lång sikt.

Utöver bestämmelserna i plan- och bygglagen hanteras kulturmiljövärden också i kulturmiljölagen och miljöbalken. Kulturmiljölagen omfattar bland annat fornminnen, ortnamn, byggnadsminnen, kyrkor och kyrkogårdar specifikt. Fornlämningar har ett generellt skydd. Byggnadsminnen fastställs efter beslut av länsstyrelsen och omfattas av för byggnaden relevanta skyddsbestämmelser. Samtliga kyrkor inom Svenska kyrkan uppförda före 1940 har ett generellt skydd.

Kommunen har genomfört utredningar som rör Vetlandas landskapskaraktärer, naturvärden, bebyggelse- och grönstrukturinventeringar och ortsanalyser som samtliga hanterar natur- och kulturvärden. Dessa utgör underlag till planförslaget.

Förutsättningar

I kommunen finns många kulturmiljöer som bidrar till attraktiva livsmiljöer och som bör ses som en resurs för framtiden.

Som del i arbetet med ny översiktsplan har en landskapsanalys genomförts. Analysen innehåller rekommendationer som ska vägleda utformning och bedömning av förändring i de olika landskapstyperna. Analysen utgör underlag till översiktsplanen. De fem landskapstyperna som kommunen översiktligt sammanfattas nedan.

Småskaligt, mosaikartat jordbrukslandskap som består dels av flacka partier, ofta knutna till åar och vattendrag, med gårdarna utskiftade på generellt stora fastigheter; dels mer böljande topografier, med skiftad och spridd bebyggelse anpassad till topografin med gårdar i höjdlägen. Inom landskapstypen finns de mer sammanhängande jordbruksområden i kommunen och användningen som just jordbruksmark är grundläggande. Jordbrukslandskapen har också flera miljöer som är ekologiskt betydelsefulla. Här återfinns både de ek- och ädellövhagar och strandängar som kommunen pekat ut som särskilda ansvarsmiljöer. Stenmurar och odlingsrösen ger förutsättningar för biologisk mångfald i hagmarkerna. Strandängarna är belägna längs vattendrag och sjöar och översvämmas tidvis. De har varit viktiga för jordbruket under torrår och är populära för fågellivet.

Det småskaliga herrgårdslandskapet består av förhållandevis stora sammanhängande åker- och betesmarker. Dessa är tydligt sammankopplade med ekonomibyggnaderna som tillhör herrgården. Herrgårdarna är vanligtvis belägna i fonden av siktlinjer från vägar och riktningen i landskapet förstärks ofta av alléer. Många av herrgårdarna är orienterade i förhållande till intilliggande vatten, sjö eller å. Själva herrgårdsmiljön består av stora byggnadsvolymer, mangårdsbyggnad, lador och andra ekonomi-

byggnader, uthus samt trädgård. Vanligt återkommande inslag är stenmurar och flera av miljöerna innehåller dämmen och kvarnmiljöer. Landskapstypen är kulturhistoriskt betingad och liten förändring har skett i detta landskap över tid sedan herrgårdarna uppstod.

Det kuperade skogslandskapet med jordbruksinslag är den vanligast förekommande landskapstypen i kommunen. Topografin spelar stor roll för landskapskaraktären och präglas av stor variation, ofta med kraftig kupering. Vägarna omges oftast av skogsridåer på båda sidor och siktlinjerna är övervägande korta. De långa siktlinjerna kan fås från höga topografiska punkter i landskapet. Dessa har ett stort värde i ett annars upplevt slutet landskap då de erbjuder vida utblickar över långa sträckor, ibland även utanför kommungränsen. Jordbruksmarkerna förkommer oftast högt upp i terrängen men även utmed mindre vattendrag så som bäckar och åar. Jordbruksmiljöerna är större eller mindre lövrika luckor med bördiga jordar i den annars barrdominerade skogen. Värdena i skogslandskapet består främst i variationsrikedomen, från de djupa och kuperade skogarna till de öppna ”luckorna” odlings- och betesmarker i en serie rum med stenmurar, lövträd, bryn och ålderdomlig bebyggelse med små gårdsmiljöer. Skogen är också viktigt för rekreation i olika syften – för jakt, svamp- och bärplockning, motion men också för avkoppling och ro i mer opåverkade områden.

Det småskaliga å-landskapet sträcker sig från strax sydost om centralorten och österut mot Kvillsfors, Målilla och sedermera Östersjön. Landskapet är meandrande vilket gör att riktningar och siktlinjer är korta. Emån är en stark kulturmiljö med bland annat ett flertal gravfält från järnåldern samt äldre byggnader och tillhörande miljöer. Emån är ett reglerat vattendrag och det finns en mängd mindre kraftverksdammar, ofta i nuvarande eller forna industriorter såsom Sjunnen, Holsbybrunn, Ädelfors och Kvillsfors. Emåns smala och flacka omland i ett annars kuperat område har tidigare gjort det passande att anlägga infrastruktur för kommunikation utmed det. Huvudfåran innefattas av riksintresse för naturvård och ån innehåller flera biologiska värden i form av fiskarter samt rödlistade andra djurarter såsom flodpärlmussla och utter. Utmed ån återfinns även fler så kallade Kvillområden där ån delar upp sig i flera å-fåror för att sedan återsamlas i huvudfåran igen. Dessa områden har ofta ett högt ekologiskt värde och är känsliga för förändring.

Sjölandskapet utgörs av sjösystemet Örken och Klockesjön i sydvästra delen av kommunen. Vattenspeglarna möjliggör längre siktlinjer än på många andra platser i kommunen. Sjösystemet uppfattas därför som ett visuellt avbrott i landskapet där storskalighet ersätter småskalighet. Klockesjön ligger med hela sitt område i Vetlanda kommun, medan Örken delas av Jönköpings och Kronobergs län. Vid Klockesjön finns på den norra sidan öppna odlingsytor och fler bostäder och vägar medan den södra sidan primärt är skogsområden med enstaka bostadshus/gårdar och små jordbruksområden. Utmed strandkanterna finns intresse att bebygga för bostadsändamål. Flera sommarstugor nära vattnet omvandlas till permanentboende. De flesta bostäderna utmed Örken och Klockesjön ligger utmed eller i anslutning till strandkanten. Det innebär att det finns en relativt obebyggd zon mellan vägarna och sjön. Gällande utvecklingstendens för bebyggelse antas den ske i strandnära lägen. För landskapsbilden kan det betyda att de vanligtvis skogbeklädda strandkanterna kan bli mer uppbrutna och fragmenterade. För att förhindra det behövs det även vid utveckling av strandnära boende en strategi för exploatering kopplat till påverkan på landskapsbilden.

Särskilt värdefull bebyggelse

Inom kommunen finns på nästa skala särskilt värderfulla miljöer och byggnader som innefattar kommunens riksintresseområden, kulturreservat, kyrkliga kulturminnen i form av kyrkor och begravningsplatser, byggnadsminnen och bebyggelsemiljöer och byggnader som bedömts som särskilt värdefulla. Dessa finns i områden som omfattas av detaljplan (med eller utan preciserade krav eller skydd), områdesbestämmelser, sammanhållen bebyggelse men också i områden utan reglering, skydd eller förhöjd lovplikt.

I och med det kommande lagändring ska kommunen redovisa byggnadsverk, allmänna platser och bebyggelseområden som är särskilt värdefull i översikts-

planen. Vilken hänsyn som krävs för att tillvarata värdena ska också framgå av översiktsplanen eller i tillhörande underlag.

För att en byggnad skall betraktas som ”särskilt värdefull” krävs att byggnadens värde är så stort att dess bevarande kan sägas utgöra ett verkligt allmänt intresse. Detta gäller inte bara enskilda byggnader av monumental karaktär eller stort historiskt värde, utan också byggnader och bebyggelsemiljöer som representerar olika tidsepoker eller något karaktäristiskt från skilda sociala miljöer. Det kan exempelvis vara byggnader som:

- Är representativa för tidigare samhälleliga eller estetiska ideal.
- ger en god uppfattning om tidigare sociala villkor.
- har haft betydelse för utvecklingen ur historisk, arkitektonisk, kulturhistorisk eller teknisk synpunkt.

Nationella mål

Riksdagen har beslutat om fyra nationella mål för kulturmiljöarbetet. Av målen framgår att det statliga kulturmiljöarbetet ska främja:

- ett hållbart samhälle med en mångfald av kulturmiljöer som bevaras, används och utvecklas,
- människors delaktighet i kulturmiljöarbetet och möjlighet att förstå och ta ansvar för kulturmiljön,
- ett inkluderande samhälle med kulturmiljön som gemensam källa till kunskap, bildning och upplevelser,
- en helhetssyn på förvaltningen av landskapet som innebär att kulturmiljön tas till vara i samhällsutvecklingen.

Riksdagen beslutade 2018 om ett nationellt mål för arkitektur-, form- och designpolitiken. Målet beskrivs i regeringens proposition ”Politik för Gestaltad livsmiljö”20. Målet säger bland annat att om vi använder oss av kunskapen om arkitektur, form, design, konst och kulturmiljö så kan vi gestalta våra miljöer på ett omsorgsfullt och medvetet sätt som bidrar till ett hållbart, jämlikt och mindre segregerat samhälle. Vikten av att skapa goda förutsättningar både för bevarande och utveckling av den byggda miljön betonas, och att estetiska och kulturhistoriska värden har stor betydelse för utvecklingen av hållbara och attraktiva livsmiljöer.

Europarådets Landskapskonvention är en bred konvention som betonar att landskapet är en gemensam tillgång och ett gemensamt ansvar. Ett huvudsyfte för konventionen är att utveckla en helhetssyn på landskapets värden.

God bebyggd miljö: Det kulturella, historiska och arkitektoniska arvet i form av värdefulla byggnader och bebyggelsemiljöer samt platser och landskap bevaras, används och utvecklas.

Regionala mål

De regionala kulturpolitiska målen ska ge en riktning för kulturpolitiken och skapa förutsättningar för kulturutveckling, utan att styra innehållet. Målen för planperioden 2026–2029 är:

- Alla ska ges möjlighet att delta i och ta del av ett kulturliv av både bredd och spets
- Konst och kultur ska vara tillgänglig i, och en angelägenhet för, hela länet
- Konstnärer och kulturaktörer i länet ska ges förutsättningar att utvecklas, verka och påverka
- Kulturen ska integreras som en central kraft i samhällsutvecklingen. Kulturen ska integreras som en central kraft i samhällsutvecklingen. Att positionera kulturen som en central del i den regionala samhällsutvecklingen skapar värden som sträcker sig långt bortom kulturpolitiken och gynnar.

Tidigare politiska inriktningar och styrdokument

Riktningen om ett attraktiv Vetlanda anger att kommunen ska ha ett rikt kulturliv och aktiv besöksnäring. Begreppet rikt kulturliv förknippas främst med evenemang, scenkonst, musik, föreningsliv och kreativa näringar. Begreppet kultur är dock bredare än så och inbegriper även det som formar en plats identitet, berättelse och upplevelse – både arkitektur och kulturmiljövård är här självklara delar.

Vetlanda saknar idag en egen kulturmiljöplan med formulerade mål men har tydliga riktlinjer för att:

- Inspirera till dialog om byggnader och kulturmiljöer
- Ge stöd och vägledning till fastighetsägare för att vårda kulturhistoriskt värdefulla byggnader

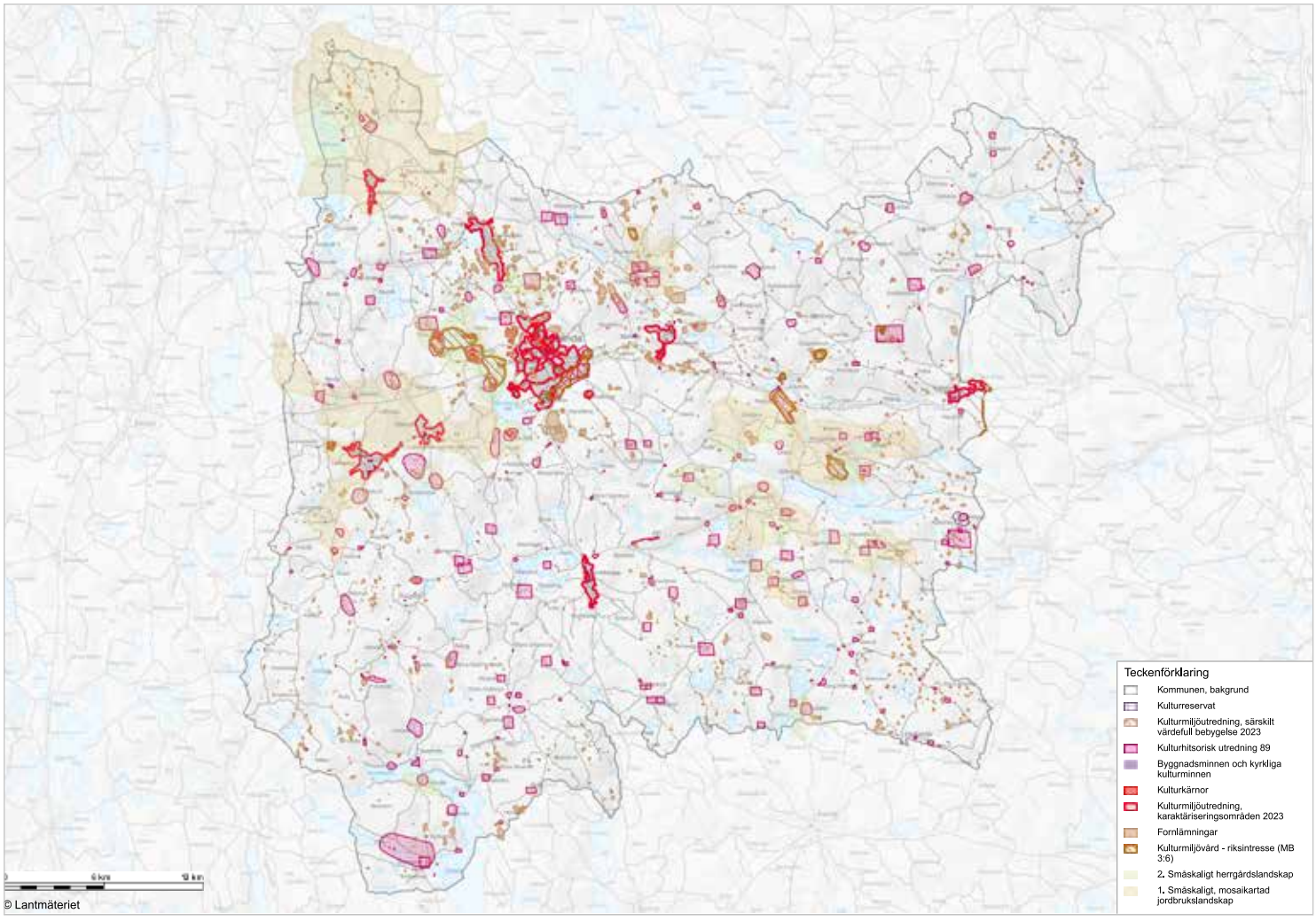
Kommunen delar också årligen arkitektur- och byggnadsvårdspris som ett sätt att lyfta goda exempel på vård och utveckling av den byggda miljön

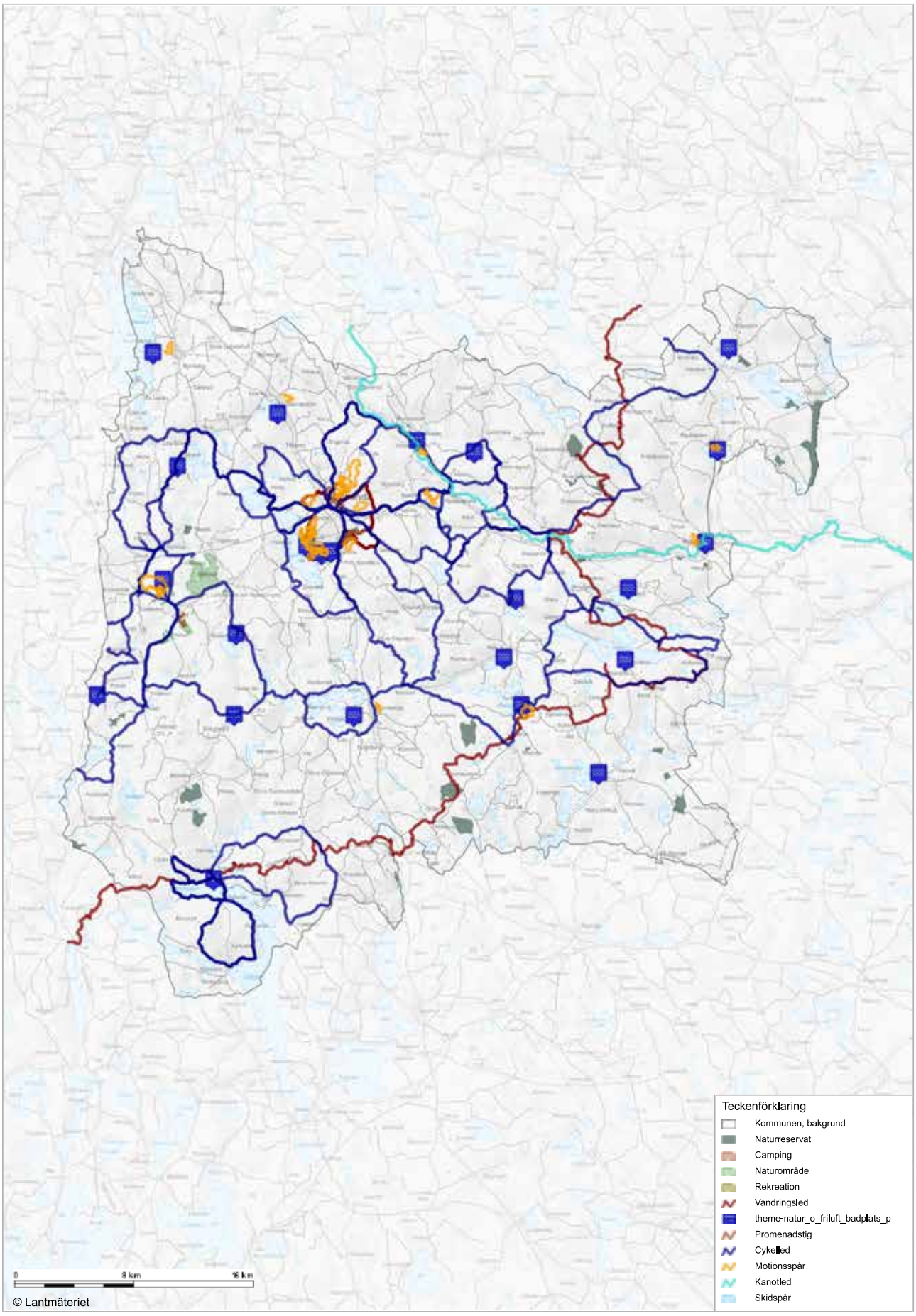
Ställningstaganden

- Värna och framhäva olika områdes kulturhistoriska värden.
- Bebyggelse som är kulturhistoriskt värdefull och har betydelse för stads- och landskapsbilden ska ses som en resurs i stadsutvecklingen.
- Eftersträva att bebyggelsemiljöns och landskapets karaktär bibehålls.
- Byggnader bör placeras och utformas efter rådande bebyggelsestruktur och lokal byggnadstradition.
- Kulturhistoriskt värdefulla byggnader bör vårdas och bevaras.
- Särskilt värdefulla bebyggelsmiljöer och byggnader ska identifieras.

I arbetet med översiktsplanen har kommunen tagit fram underlag som redogör för kulturvärden i befintlig bebyggelse. Detaljerade beskrivningar per område finns i underlaget. Det aktuella underlaget rör kommunens tätorter och ska kompletteras med mindre orter. Vidare behöver landsbygden täckas av ny inventering. Kommunen väljer i avvaktan på sådant underlag att redovisa de områden som pekades ut i den tidigare kommunomfattande utredningen om kulturmiljövärden, genomförd 1989.

Det är viktigt att poängtera att utredningens ålder gör det svårt att med säkerhet säga att alla områden och byggnader har behållit sitt identifierade värde. Löpande uppdatering ska göras.

Teckenförklaring
Kommunen, bakgrund
Naturreservat
Camping
Naturområde
Rekreation
Vandringsled
theme-natur_o_friluft_badplats_p
Promenadstig
Cykelled
Motionsspår
Kanotled
Skidspår
0
8 km
16 km
© Lantmäteriet

Grönstruktur och friluftsliv

Friluftslivet är en viktig del av Vetlanda kommuns identitet och bidrar till god livskvalitet, folkhälsa och kommunens attraktivitet. Kommunens grön- och blåstruktur, med skogar, sjöar och vattendrag, utgör en grundläggande resurs för rekreation, motion och naturupplevelser i vardagen.

En sammanhängande grönstruktur skapar förutsättningar för ett aktivt friluftsliv och är en förutsättning för biologisk mångfald. Genom att värna och utveckla grön- och blåstrukturen stärks folkhälsan, den sociala gemenskapen, möjligheten till en hållbar livsstil och biologiskt mångfald.

Närnaturen i och i anslutning till kommunens tätorter är särskilt betydelsefull för det vardagslivet. Detta innebär att kommunens fysiska planering ska säkra tillgång till grönområden inom rimliga avstånd.

Förutsättningar

Landskapets karaktär

Vetlanda kommun har ett variationsrikt landskap som präglas av skogsbygder, öppna odlingsmarker, tydliga dalgångar, sjöar och kulturpräglade miljöer. Landskapskaraktärsanalysen (Radar arkitektur, 2023) identifierar fem huvudsakliga landskapstyper, vilka genom sina naturgeografiska och kulturhistoriska drag skapar olika förutsättningar för friluftsliv och rekreation.

Friluftsområden och leder

Vetlanda kommun har goda förutsättningar för ett aktivt friluftsliv med ett omfattande nät av leder, motionsspår och naturmiljöer som gör det möjligt att uppleva kommunen till fots, med cykel eller från vattnet.

Vandringsleder

I kommunen finns flera etablerade leder med olika karaktär och svårighetsgrad. De passerar kulturhistoriska miljöer, vattendrag och skogsområden och gör det möjligt att uppleva kommunens natur i olika skala.

Utöver dessa finns ett flertal motionsspår och naturstigar. Lederna och motionsspåren sköts ofta i samverkan mellan kommunen, föreningar och markägare, vilket bidrar till ett väl underhållet och levande friluftsnät.

Nationella mål

Miljökvalitetsmålen

De svenska miljökvalitetsmålen utgör grunden för det nationella miljöarbetet. För Vetlanda kommun är flera mål särskilt relevanta:

- Ett rikt växt- och djurliv – innebär att den biologiska mångfalden ska bevaras och nyttjas på ett hållbart sätt. I Vetlanda innebär detta att värdefulla naturmiljöer, som Emåns dalgång och de många skogs- och våtmarksområdena, ska vårdas och knytas samman genom fungerande ekologiska samband.
- God bebyggd miljö – betonar behovet av tillgång till natur, parker och rekreativa miljöer i närheten av bostäder. För Vetlanda handlar det om att planera tätorter där invånarna har till gång till naturen.
- Levande skogar – innebär att skogslandskapet ska brukas så att dess produktionsförmåga, biologiska mång fald och kulturella värden bevaras.
- Myllrande våtmarker – syftar till att bevara våtmarker som viktiga miljöer för arter, vattenreglering och friluftsliv.

Agenda 2030
FN:s globala mål för hållbar utveckling är en central ram för kommunens arbete.

För Vetlanda är särskilt följande mål relevanta:

- Mål 11 – Hållbara städer och samhällen: Att skapa trygga, inkluderande och klimatanpassade miljöer där naturen är en resurs för hälsa och trivsel.

- Mål 15 – Ekosystem och biologisk mångfald: Att skydda, återställa och främja hållbart nyttjande av ekosystemen, hejda förlusten av biologisk mångfald och integrera naturens värden i samhällsplaneringen.

Regionala mål
Region Jönköpings läns regionala utvecklingsstrategi (RUS)
RUS lyfter fram betydelsen av ett levande kulturlandskap, stark grön infrastruktur och ökad tillgång till natur för hälsa, klimat och regional attraktivitet.

För Vetlanda innebär det att kommunen har en viktig roll i att förvalta de gröna kvaliteterna samtidigt som friluftsliv och naturturism utvecklas på ett hållbart sätt.

RUS framhåller även vikten av samverkan mellan kommuner längs Emån och i de större skogsbygderna – områden där ekologiska samband och besöksstråk ofta sträcker sig över administrativa gränser.

Länsstyrelsen i Jönköpings län verkar för ökad tillgång till natur- och rekreationsområden samt ett mer jämlikt friluftsliv.

Tidigare politiska inriktningar och styrdokument
Vetlanda kommuns policy för hållbarutveckling betonar vikten av att utveckla attraktiva livsmiljöer där invånare har nära till natur och rekreation.

Ställningstaganden

Vetlanda kommun ska:
Värna och utveckla möjligheterna till friluftsliv och rekreation för alla invånare.

Säkerställa tillgång till närnatur inom 300 meter från bostadsområden i tätorterna.

Utveckla sammanhängande nät av gång-, cykel- och vandringsleder som kopplar de större tätorterna till omgivande natur.

Utforma rekreationsområden och parker så att de främjar möten, fysisk aktivitet och tillgänglighet för alla grupper.

Stärka samverkan med föreningar, skolor och markägare för utveckling och skötsel av friluftsanläggningar och leder.

Lyfta fram friluftslivet som en del av besöksnäringen och landsbygdsutvecklingen.

Riktlinjer för fortsatt arbete
Utarbeta en handlingsplan för friluftsliv och rekreation som konkretiserar prioriterade områden, leder och anläggningar.

Naturvärden

Natur- och kulturmiljövärden är ett allmänt intresse som översiktsplanen ska ta hänsyn till och främja. Miljöer med stora naturvärden för djur, växter kan vara allt från orörd natur som urskogar till kulturmiljöer som till exempel äldre odlingslandskap. Många miljöer är en förutsättning för areella näringar, rekreation och turistverksamhet; andra skapar identitet och tillhörighet. Stora, sammanhängande mark- och vattenområden ger ofta bättre förutsättningar för att bevara biotoper och arter och för att bibehålla naturvärden än små, splittrade områden utan samband. Nedan redovisas naturvärden och i nästföljande kapitel redovisas kulturmiljövärden.

Förutsättningar

Vetlanda kommun har ett rikt och varierat landskap med skogar, våtmarker, vattendrag och odlingsmark som utgör viktiga naturresurser.

Skyddade områden

I kommunen finns flera områden med höga naturvärden som är av stor betydelse för den biologiska mångfalden. Sådana områden är ofta knutna till det småskaliga jordbrukslandskapet och till orörda skogar och våtmarker. En del av dessa är skyddade områden i form av naturreservat, Natura 2000-områden, naturminnen och biotopskyddsområden och/eller ingår i de riksintresseanspråk som finns inom kommunen.

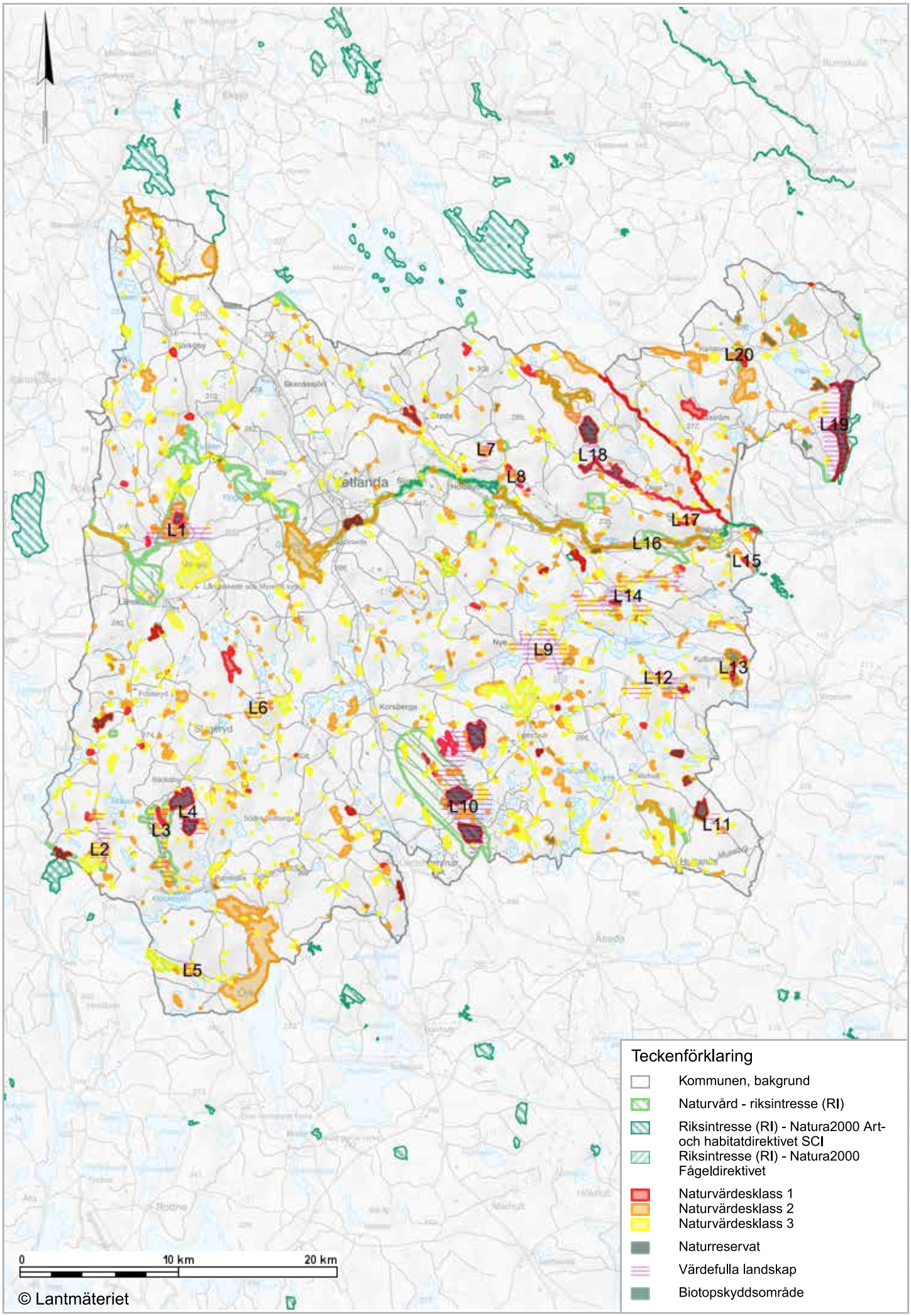
Riksintressen

Naturvårdsverket har ansvar för att peka ut områden av riksintresse för naturvård och friluftsliv enligt Miljöbalkens tredje kapitel. Syftet med utpekandet är att hävda det nationella intresset i den fysiska planeringen och i andra beslut om markanvändning som olika myndigheter fattar. Naturvårdens riksintresseområden representerar huvuddragen i den svenska naturen och är de mest värdefulla områdena i nationellt perspektiv enligt de kriterier som Naturvårdsverket satt upp. Områden som är av riksintresse ska skyddas mot åtgärder som kan påtagligt skada deras värden eller möjligheterna att använda dem för avsett ändamål. Det är sällan svårt att avgöra vad som är en påtaglig skada på naturmiljön när det rör sig om stora ingrepp, där det är tydligt vilka naturvärden som kommer att äventyras eller utplånas. Det är oftast när det handlar om mindre ingrepp som problemen infinner sig. Särskilt svårt kan det vara att bedöma betydelsen av flera små ingrepp som ofta är spridda över tiden. Ingreppen kan var och en för sig vara av mindre betydelse, men den sammanlagda effekten kan bli till påtaglig skada på naturmiljön. Det finns 32 områden i kommunen som är av riksintresse för naturvård enligt tredje kapitlet miljöbalken.

I Miljöbalkens fjärde kapitel har riksdagen pekat ut ett antal geografiska områden som i sin helhet är av riksintresse. För dessa områden har avvägningen mellan olika intressen gjorts direkt i lagen och deras status som riksintressen är därför redan fastslagen. Av miljöbalkens fjärde kapitel framgår också att Natura 2000-områden är av riksintresse. Dessa områden har, till skillnad från övriga riksintresseområden enligt kapitlet, inte pekats ut direkt i lagen utan förtecknas i särskild ordning. Det är länsstyrelserna som ansvarar för att ta fram förslag på nya Natura 2000-områden. Därefter granskar Naturvårdsverket urvalet och föreslår områden till regeringen. Det är sedan regeringens som beslutar att till EU-kommissionen föreslå att dessa områden ska upptas i Natura 2000-området. Emån med tillhörande käll- och biflöden är utpekat och fastställt som riksintresse direkt i lagen och i dagsläget finns 27 områden som utgör Natura 2000-områden.

Miljökvalitetsnormer vatten

I kommunen finns ett antal vattenförekomster i form av större sjöar, vattendrag och grundvattenmagasin som omfattas av miljökvalitetsnormer (MKN) för vatten. Miljökvalitetsnormer för vatten är mål och värden som anger hur vattnets miljö bör vara och hur den ska uppnås. Om miljökvalitetsnormer riskerar att överskridas ska kommunen vidta förebyggande åtgärder för

L1
L2
L3
L4
L5
L6
L7
L8
L9
L10
L11
L12
L13
L14
L15
L16
L17
L18
L19
L20
Teckenförklaring
Kommunen, bakgrund
Naturvård - riksintresse (RI)
Riksintresse (RI) - Natura2000 Art- och habitatdirektivet SCI
Riksintresse (RI) - Natura2000 Fågeldirektivet
Naturvärdesklass 1
Naturvärdesklass 2
Naturvärdesklass 3
Naturreservat
Värdefulla landskap
Biotopskyddsområde
0
10 km
20 km
© Lantmäteriet

förbättrad vattenkvalitet. Sådana åtgärder kan till exempel innebära biologisk återställning som att återskapa och anlägga nya våtmarker, restaurera påverkade vattendrag och underlätta för vandring av fisk och övrig fauna. Andra åtgärder kan vara ökat lokalt omhändertagande av dagvatten, att bygga ut kommunalt vatten- och avloppsnät och att åtgärda enskilda avlopp med brister. Det är viktigt att frågan behandlas tidigt i varje detaljplan och arbete som berör vatten.

MKN bör alltid beaktas vid planarbete. En del av utvecklingsområdena som presenteras i denna planen ligger i anslutning till en sjö eller vattendrag som omfattas av MKN. I dessa områden ska särskilt hänsyn tas till MKN. Vilka åtgärder som krävs ska redovisas i fortsatt planeringsprocess för respektive område. Det finns även områden som både omfattas av vatten med MKN-värde och där markens genomsläpplighet är mindre bra. Där finns extra behov av att lösningar för dagvatten genomförs vid arbeten inom området för att förbättra MKN.

Värdefulla vatten

Våra sjöar och vattendrag fyller många viktiga funktioner; de förser oss till exempel med dricksvatten, de är livsmiljöer för djur och växter, de är plats för fiske, rekreation och ger energiproduktion. Artrikedomen i kommunens sjöar och vattendrag är stor. Värdefulla arter som flodpärlmussla, tjockskalig målarmussla, safsa, kungsfiskare och öring kan hittas på flera ställen i kommunen. Alla dessa är beroende av god vattenkvalitet och väl fungerande ekosystem för sin fortlevnad. I Vetlanda kommun utgör försurning, kvävenedfall, vattenkraft, avverkning av kantzoner och dikning betydande hot mot vattnets biologiska mångfald. Även klimatförändringar med extrem torka kan i framtiden i större utsträckning komma att påverka mångfalden i vattnet.

Värdefulla landskap

Många arter är beroende av större sammanhängande landskap för sin överlevnad. Inom kommunen finns så kallade värdefulla landskap, där det finns särskilt bra förutsättningar genom större fungerande helheter. Områdena är oftast för stora för att bevara i sin helhet men där det är viktigt att veta vilka specifika miljöer och strukturer som ska värnas och sedan ta hänsyn till dessa i planeringen. De utpekade landskapen har även stor betydelse för Vetlandas attraktivitet; de är ofta områden som är vackra där de hävdade markerna signalerar en levande landsbygd. Områdena erbjuder ofta spännande naturupplevelser och genuina småländska miljöer. Landskapen som pekats ut inom kommunen är övervägande placerade i den östra och södra delen och sammanfaller i stora delar med de värdekärnor och värdetrakter som pekats ut i Naturvårdsverkets och Länsstyrelsen arbete med grön infrastruktur.

Naturvärdesobjekt

Utöver de geografiskt större värdefulla landskapen finns avgränsade områden med höga naturvärden som bör bevaras för framtiden. Dessa ska ses som områden som över i stort sett hela sin yta har värden som måste tas hänsyn till. De är kategoriserade i objektsklasser 1, 2 och 3. Objektsklasserna 1 och 2 har bedömts som särskilt känsliga ur ekologisk synpunkt enligt miljöbalken 3 kapitlet 3 §.

Skyddsvärda träd

Skyddsvärda träd är träd som har särskilt höga naturvärden och därför bör bevaras. Det kan röra sig om gamla, grova träd, träd med håligheter, hamlade träd, alléträd eller döda stående träd. Dessa träd är ofta livsmiljöer för hotade arter och spelar en viktig roll för den biologiska mångfalden. Skyddsvärda träd kan omfattas av särskilda regler enligt miljöbalken, och åtgärder som påverkar dem kan kräva samråd med Länsstyrelsen eller Skogsstyrelsen. Vid fysisk planering är det därför viktigt att identifiera och ta hänsyn till dessa träd i ett tidigt skede.

Nationella mål

Det övergripande målet för svensk miljöpolitik:

”Det ekologiska systemet ska vara stabilt och långsiktigt hållbart, så att vi kan lämna över ett samhälle till nästa generation där de stora miljöproblemen är lösta.”

Biologisk mångfald är en central del av detta mål.

Av de 16 miljökvalitetsmålen är flera direkt kopplade till biologisk mångfald. Sex av dessa är relevanta för Jönköpings län och Vetlanda kommun:

1. Ett rikt växt- och djurliv – det mest direkta målet för biologisk mångfald.
2. Levande skogar
3. Myllrande våtmarker
4. Levande sjöar och vattendrag
5. Ett rikt odlingslandskap
6. God bebyggd miljö

Ett rikt växt- och djurliv är det mest övergripande målet och direkt kopplade till biologisk mångfald. Målet är att arter och deras livsmiljöer ska bevaras, att ekosystemen ska vara motståndskraftiga och kunna leverera viktiga ekosystemtjänster, samt att hotade arter ska ges möjlighet att återhämta sig. Levande skogar fokuserar på att skogarnas ekologiska, ekonomiska och sociala värden ska bevaras och utvecklas. Biologisk mångfald i skogen främjas genom varierad skogsskötsel, skydd av värdefulla skogsmiljöer och hänsyn till arter som är beroende av gamla träd, död ved och naturliga störningar.

Myllrande våtmarker syftar till att våtmarker ska bevaras, restaureras och nyskapas. Dessa miljöer är viktiga för många arter, särskilt fåglar, groddjur och insekter. Målet innebär också att vattenflöden och hydrologi ska fungera på ett naturligt sätt för att stödja ekosystemens funktion.

Levande sjöar och vattendrag handlar om att dessa vattenmiljöer ska ha god ekologisk status. Naturliga strandzoner och vattenmiljöer ska bevaras, och vandringsvägar för fisk och andra vattenlevande organismer ska vara fria från hinder som påverkar deras livscykler.

Ett rikt odlingslandskap betyder att jordbrukslandskapet ska vara varierat och innehålla livsmiljöer för många arter. Traditionella brukningsmetoder och småbiotoper som åkerholmar, diken och ängar ska bevaras, och hotade arter knutna till jordbruket ska ges bättre förutsättningar att överleva.

God bebyggd miljö syftar till att skapa hållbara, hälsosamma och attraktiva livsmiljöer i städer och tätorter. En viktig del av detta är att bevara och utveckla den biologiska mångfalden i den byggda miljön. Målet betonar vikten av att skydda natur- och grönområden nära bebyggelsen, eftersom dessa bidrar till rekreation, lokal odling, ett hälsosamt lokalklimat och ekologiska funktioner.

Regionala mål

På regional nivå leds arbetet för att nå miljömålen av Länsstyrelsen i Jönköpings län. De samarbetar med kommuner, näringsliv, frivilliga organisationer och andra aktörer för att målen ska få genomslag i länet. De upprättar även handlingsplaner med konkreta åtgärder, exempelvis Grön handlingsplan, som handlar om bevarandet av biologisk mångfald, vatten och klimatanpassning.

Tidigare politiska inriktningar och styrdokument

Riktningen Hållbart växande Vetlanda innehåller följande ställningstagande:
Ett ekologiskt hållbart Vetlanda där klimatavtryck är i fokus, energiförbrukning och utsläpp minskar och där den biologiska mångfalden bevaras och det finns tillgång till upplevelserik natur. Vetlanda kommuns verksamheter är klimatsäkrade.

Naturvårdsplanen är antagen av kommunfullmäktige och anger två övergripande mål för kommunens naturvårdsarbete:

1. Kommunens värdefulla naturområden samt variationen mellan olika naturtyper och landskap ska skyddas och bevaras. Naturligt förekommande växt-, svamp- och djurarter ska kunna fortleva i livskraftiga bestånd.

2. Kommunens invånare och besökare ska ha goda möjligheter till naturupplevelser och friluftsliv i en rik och varierad natur.

Ställningstaganden

Kommunen ska värna och utveckla områden med höga naturvärden genom att säkerställa deras långsiktiga skydd och samtidigt använda dessa värden som en resurs för rekreation, friluftsliv och ekosystemtjänster.

• Nya bostadsområden ska planeras med hänsyn till grönstruktur, biologisk mångfald och rekreation.

• Kommunen ska verka för att ekologiska korridorer mellan värdefulla naturområden bevaras och stärks. Korridorerna ska vara av sådan dignitet att de långsiktigt fungerar som spridningsstråk för växter och djur.

• Vidta åtgärder vid detaljplanearbete och andra arbeten om miljökvalitetsnormer för vatten överskrids eller riskerar att överskridas.

• Vid exploatering i eller i anslutning till utpekade värdefulla landskap ska de specifika värdena värnas och det ska tas hänsyn till dem. Särskilt viktigt är att begränsa negativ inverkan på de särskilda strukturer eller funktioner som är en förutsättning för upprätthållandet av naturtypen och för att bevara gynnsamma livsvillkor för djur- och växtarter som hör hemma i livsmiljön.

• Vid exploatering inom Naturvärdesobjekt klass 1, 2 och 3 ska Naturvårdsplanens riktlinjer tillämpas. Vid planering i eller i närheten av objektsklasser 1 och 2 ska miljökonsekvensbedömning genomföras.

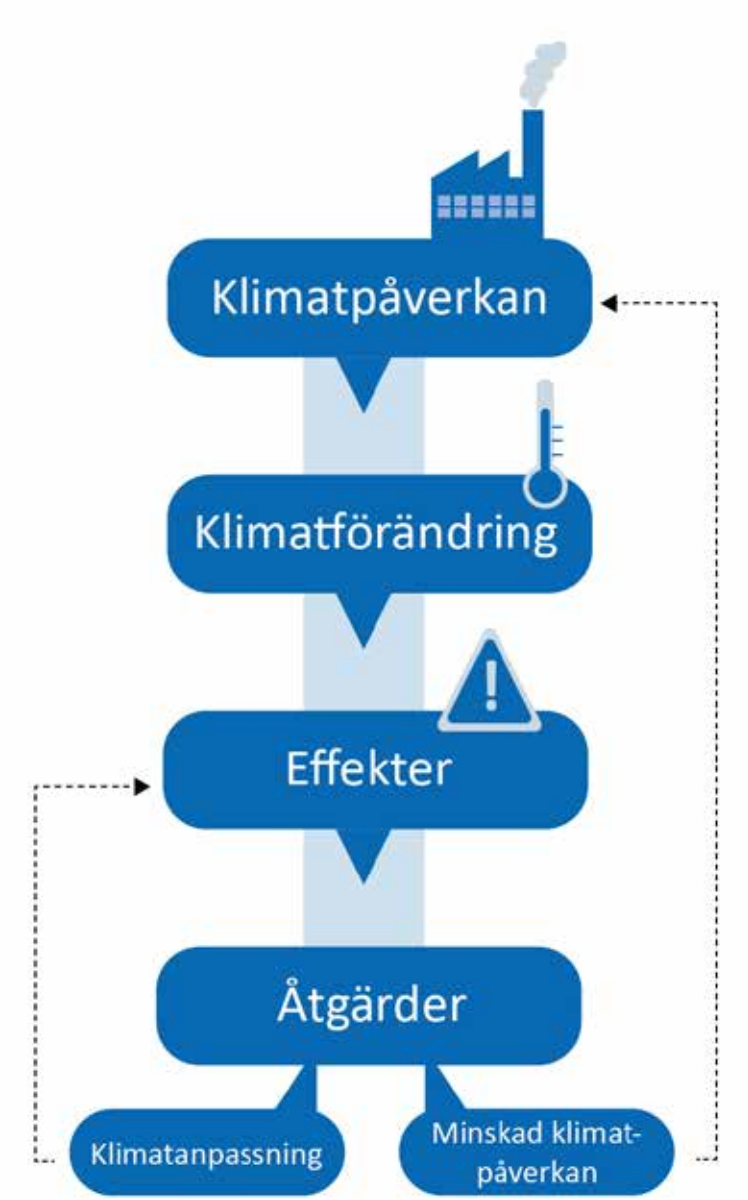
• Verka för att kompensationsåtgärder utförs inom området eller på närliggande plats i de fall naturkärnor eller andra områden med hög biologisk mångfald exploateras så att liknande biologiska värden upprätthålls och utvecklas. Kompensationsåtgärdens karaktär ska behandlas i planläggning.

Klimatanpassning

Klimatförändringarna innebär ökade risker för översvämningar, skyfall, ras och skred samt värmeböljor. Den byggda miljön, teknisk infrastruktur och samhällsviktiga funktioner påverkas i allt större utsträckning av ett förändrat klimat. Klimatanpassning handlar om att rusta samhället för dessa effekter och minska sårbarheten för mark, vatten och bebyggelse.

Klimatanpassningsarbetet bygger på klimatscenarier som visar hur klimatet kan komma att förändras beroende på framtida utsläpp av växthusgaser. Trots osäkerheter i scenarierna visar samstämmiga analyser att klimatet blir varmare, torrare och blötare, vilket medför flera utmaningar för samhällsplaneringen. Översiktsplanen ska redovisa kommunens syn på klimatrelaterade risker, såsom översvämning, ras, skred och erosion, samt hur dessa risker kan minska eller upphöra i enlighet med plan- och bygglagen (PBL 3 kap. 5 §).

Översiktsplanens roll är bland annat att identifiera riskområden som behöver undantas från bebyggelse, säkerställa utrymme för skyddsåtgärder och bidra till långsiktigt hållbar mark- och vattenanvändning. Klimatanpassning behöver också ses i ett helhetsperspektiv där indirekta och samverkande effekter beaktas, exempelvis hur torka och skyfall kan öka risken för ras, skred och erosion. Arbetet med att minska klimatpåverkan bidrar samtidigt till klimatanpassning genom att begränsa omfattningen av framtida klimatförändringar.

Förutsättningar

Jönköpings län bedöms bli varmare, torrare och blötare till följd av klimatförändringarna. Hur stora förändringarna blir beror på den globala utvecklingen av utsläppen av växthusgaser. För att beskriva möjliga framtida klimat används så kallade RCP-scenarier (Representative Concentration Pathways). I översiktsplanen utgår bedömningarna främst från RCP 4,5, där utsläppen kulminerar omkring år 2040, och RCP 8,5, där utsläppen fortsätter att öka under hela seklet.

På följande sidor redovisas hur ett varmare, torrare respektive blötare klimat kan påverka Vetlanda kommun samt vilka konsekvenser detta får för den fysiska planeringen.

Ett varmare klimat

Årsmedeltemperaturen i kommunen kan öka med cirka 2,7–4,4 grader fram till slutet av seklet. Ett varmare klimat innebär minskat behov av uppvärmning men ökat behov av kylning i byggnader. Värmeböljor förväntas bli vanligare, mer intensiva och pågå under längre perioder.

Tätorter påverkas särskilt vid värmeböljor eftersom de ofta har en hög andel hårdgjorda ytor, mörka tak och fasader samt begränsad grönska och naturlig skuggning. Detta leder till så kallade värmeöar, där temperaturen är betydligt högre än i omgivande landskap. Sårbara grupper såsom äldre, små barn, gravida och personer med kroniska sjukdomar riskerar att drabbas hårdast.

Ett varmare klimat medför även en längre vegetationsperiod. I Jönköpings län kan vegetationsperioden öka med upp till 80–90 dygn mot slutet av seklet enligt RCP 8,5. Detta skapar bättre förutsättningar för jord- och skogsbruk men kan samtidigt gynna skadedjur, skadeinsekter och skadesvampar.

Påverkan

I Vetlanda kommun har värmeöar identifierats i bland annat tätbebyggda områden, industri- och verksamhetsområden samt externhandelsområden. Gemensamt för dessa platser är låg andel grönska och hög andel hårdgjorda ytor. Underlag såsom yttemperaturkarteringar, värmeöanalyser och data om grönstruktur används för att identifiera riskområden.

Åtgärder och ställningstaganden

- Vid förtätning av centrum och Landsbro centrum ska värmeöeffekten beaktas och den svalkande grönstrukturen stärkas.
- Befintliga gröna områden och träd ska bevaras i så stor utsträckning som möjligt.
- I områden med identifierade värmeöar ska åtgärder för skuggning, grönska och minskad andel hårdgjorda ytor prioriteras, särskilt där många människor vistas eller där sårbara grupper finns.
- Kommunen ska beakta framtida behov av kylning för samhällsviktiga verksamheter vid ny- och ombyggnation.

Ett torrare klimat

Vetlanda kommun och övriga delar av Höglandet har generellt lägre nederbörd än länets västra delar och bedöms därför vara mer

sårbara för torka och vattenbrist. Längre torrperioder ökar risken för sjunkande grundvattennivåer, vilket kan påverka både kommunal och enskild dricksvattenförsörjning. Mindre grundvattenmagasin och enskilda brunnar är särskilt utsatta.

Torka innebär även en ökad risk för skogs- och markbränder. Ett torrare klimat kan dessutom öka sårbarheten vid skyfall, eftersom torr mark har sämre infiltrationsförmåga vilket leder till snabb avrinning och översvämning i lågpunkter och vattendrag.

Påverkan

Under torra somrar förekommer redan i dag bevattningsrekommendationer och bevattningsförbud i kommunen. I ett framtida varmare klimat bedöms behovet av sådana åtgärder öka i både omfattning och varaktighet. Lågflöden i vattendrag förväntas bli vanligare, vilket kan påverka ekosystem och vattenuttag, särskilt i Emåns avrinningsområde.

Åtgärder och ställningstaganden

- Dricksvattenförsörjningen ska präglas av långsiktig kvalitet, kvantitet och leveranssäkerhet.
- Lokala grund- och ytvattentäkter ska skyddas och brukas på ett hållbart sätt.
- Kommunens allmänna dricksvattentäkter ska ha aktuella vattenskyddsområden och skyddsföreskrifter.
- Planeringen ska bidra till att behålla vatten i landskapet och minska sårbarheten vid torka.

Ett blötare klimat

Ett blötare klimat innebär ökad risk för översvämningar vid skyfall samt höga flöden i sjöar och vattendrag. Skyfall kan inträffa var som helst i kommunen och medföra att vatten samlas i lågpunkter när ledningssystemens kapacitet överskrids. Längs större vattendrag, såsom Emån, finns risk för översvämning vid långvariga regn eller snösmältning.

Påverkan

För Vetlanda tätort finns en skyfallskartering som visar områden som riskerar att översvämmas vid ett 100-årsregn med klimatfaktor. Karteringen visar även naturliga lågpunkter och rinnvägar som är viktiga för dagvattenhantering. Äldre detaljplaner har i många fall inte tagit tillräcklig hänsyn till dessa risker.

Åtgärder och ställningstaganden

- Ny bebyggelse ska lokaliseras och utformas så att den inte utsätts för oacceptabel översvämningsrisk.
- Samhällsviktiga funktioner ska säkras mot minst ett 100-årsregn.
- Lågpunkter ska i möjligaste mån användas som resurs för tillfällig vattenmagasinering.
- Dagvatten ska i första hand omhändertas lokalt genom infiltration och fördröjning.
- Vid planering i riskområden ska fördjupade riskanalyser genomföras.

Ras, skred och erosion

Ras, skred och erosion kan orsaka stora skador på mark, byggnader och infrastruktur. Risken ökar vid kraftig nederbörd och höga vattenflöden. I kommunen finns sträckor längs Emån, Solgenån och flera sjöar där förutsättningar för erosion identifierats. I Landsbro finns stabilitetskarteringar som visar förutsättningar för ras och skred längs vattendraget. Dessa områden kräver särskild hänsyn vid planering och i vissa fall detaljerade geotekniska utredningar.

Ställningstaganden

- Områden med identifierad risk för ras, skred eller erosion ska redovisas i översiktsplanen.
- Vid ny exploatering ska geoteknisk säkerhet säkerställas genom utredningar och anpassad utformning.
- Markområden kan behöva reserveras för skyddsåtgärder eller som buffertzoner mot vatten.

Nationella mål

FN har antagit målen i Agenda 2030 och många av världens länder enats om att minska utsläppen av växthusgaser för att begränsa den globala uppvärmningen. Klimatanpassning kopplar till Agenda 2030 och de globala hållbarhetsmålen.

Mål 3: God hälsa och välbefinnande
Klimatförändringarna påverkar människors hälsa och välbefinnande. Klimatet blir varmare och påverkan är stor i urbana områden där naturlig skuggning saknas och hårdgjorda ytor absorberar värme. Att klimatet förändras kan även innebära större risk för sjukdomar som drabbar både människor och djur.

Mål 6: Rent vatten och sanitet för alla
Klimatförändringarna påverkar både dricksvattentillgången och dricksvattenkvaliteten. Perioder av torka kan leda till dricksvattenbrist.

Mål 11: Hållbara städer och samhällen
Våra byggda miljöer och städer behöver anpassas till de nya förutsättningar som ett förändrat klimat innebär. Våra städer är livsmiljöer för många människor och klimatförändringar såsom skyfall och värmeböljor kan få stora negativa konsekvenser för den byggda miljön och människorna som lever och verkar där.

Mål 13: Bekämpa klimatförändringarna
Samtidigt som vi minskar vår klimatpåverkan behöver vi anpassa samhället till de förändringar som vi ser idag och de som vi inte kommer kunna undvika i framtiden.

Mål 15: Ekosystem och biologisk mångfald
Klimatförändringarna påverka inte bara vår byggda miljö och människor utan även naturen, ekosystemen och den biologiska mångfalden. Samtidigt skapar ekosystem i balans och biologiskt mångfald en större motståndskraft mot klimatförändringar och kan hjälpa till i anpassningen av samhället.

I den nationella klimatanpassningsstrategin (skr. 2023/24:97)[1] formuleras ett nationellt mål för klimatanpassning;
Regeringens inriktning: Med en samhällsekonomiskt effektiv, strategisk och åtgärdsinriktad klimatanpassning fungerar samhället väl i det förändrade klimatet. Naturmiljön har god förmåga att återhämta sig och ekosystemens resiliens har stärkts. Samhällets aktörer, inklusive privata och offentliga på alla administrativa nivåer, hanterar risker, sårbarheter och möjligheter i beslutsfattande. Klimatanpassning är integrerad i relevanta verksamheter och ansvarsområden.

• Vidare identifieras tio utmaningar som behöver hanteras i arbetet med klimatanpassning.

• Översvämning, högre vattenflöden och havsnivåhöjningar som hotar samhällen, infrastruktur och näringsliv

• Höga temperaturer som innebär risk för hälsa och välbefinnande för människor och djur

• Osäker tillgång till vatten av tillräcklig mängd och god kvalitet för enskilda, samhället och näringsliv

• Ras, skred och erosion som hotar samhället, infrastruktur och näringsliv

• Torka och bränder som hotar samhället, infrastruktur och näringsliv

• Ökad förekomst av skadegörare, sjukdomar och invasiva främmande arter som påverkar människor, djur och växter

• Klimatförändringens effekter på biologisk mångfald som påverkar ekosystemens resiliens och möjligheten att tillhandahålla ekosystemtjänster

• Klimateffekter som hotar en trygg energi- och livsmedelsförsörjning

• Klimateffekter som påverkar förutsättningarna för finans- och försäkringsbranschen

• Globala klimateffekter som påverkar handel, livsmedelsproduktion, immigration, internationella relationer och säkra livsmiljöer.

Regionala mål
Länsstyrelsen i Jönköpings län har tagit fram en klimat- och energistrategi för länet (2025). Strategin har både mål om minskade utsläpp och om klimatanpassning. För klimatanpassning anger strategin att vi ska vara rustade för ett förändrat klimat genom att vi:
• Har god kunskap om risker och sårbarheter till följd av ett förändrat klimat och att vi arbetar systematiskt och integrerat med klimatanpassning och med att stärka ekosystem i beslut, strategier och planering

• Genomför robusta åtgärder som säkerställer människors hälsa, upprätthåller samhällsviktiga verksamheter och borgar för länets attraktivitet och utveckling i ett förändrat klimat.

Utöver klimat- och energistrategin finns en regional klimat- och sårbarhetsanalys för Jönköpings län och ett åtgärdsprogram för klimatanpassning (Anpassning till ett förändrat klimat 2021–2025). Klimat- och sårbarhetsanalysen beskriver hur ett förändrat klimat påverkar länet. Syftet med åtgärdsprogrammen är att skapa förutsättningar för att genomföra insatser på regional nivå genom att ta fram effektiva åtgärder som kan genomföras i bred samverkan i länet.

Den regionala utvecklingsstrategin (RUS) har sex övergripande målsättningar. För varje målsättning finns ett antal delstrategier. Den målsättning som främst berör klimatanpassning är ”En hållbar region” som har delstrategin ”säkerställa att länet

står väl rustat och är motståndskraftigt inför kommande klimatförändringar med extremväder”.

Tidigare politiska inriktningar och styrdokument

Kommunen har ett ansvar för klimatanpassning bland annat utifrån sin roll inom fysisk planering, VA-försörjning och beredskap.

I Vetlanda finns ingen kommunal klimatanpassningsplan. Kommunen använder de regionala målen och planerna som riktningsvisare och har en organisation som löpande arbetar med klimatanpassningsfrågor. Översiktsplanen kan användas som ett strategiskt dokument för klimatanpassning av den fysiska miljön.

Kommunens vattentjänstplan innehåller ett avsnitt om hur ett förändrat klimat påverkar den allmänna VA-försörjningen i kommunen. Det finns även specifika ställningstaganden för den allmänna VA-försörjningen, dricksvatten, spillvatten och dagvatten.

Ställningstaganden

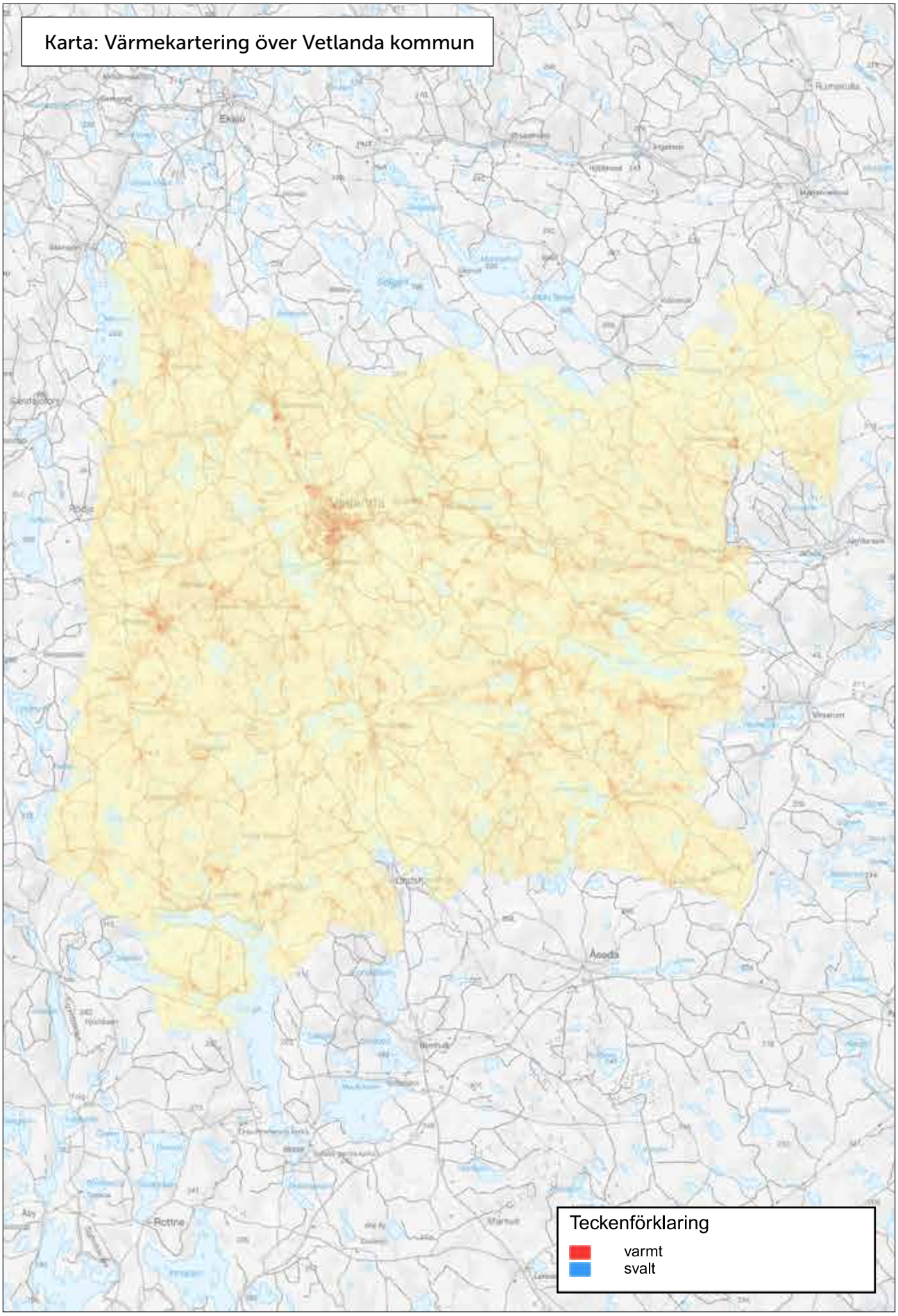
Klimatanpassning ska integreras i all fysisk planering.

Riskområden för översvämning, värme, torka samt ras och skred ska undvikas eller hanteras genom anpassade åtgärder.

Grönstruktur, vattenresurser och ekosystemtjänster ska stärkas för att öka kommunens motståndskraft mot klimatförändringar.

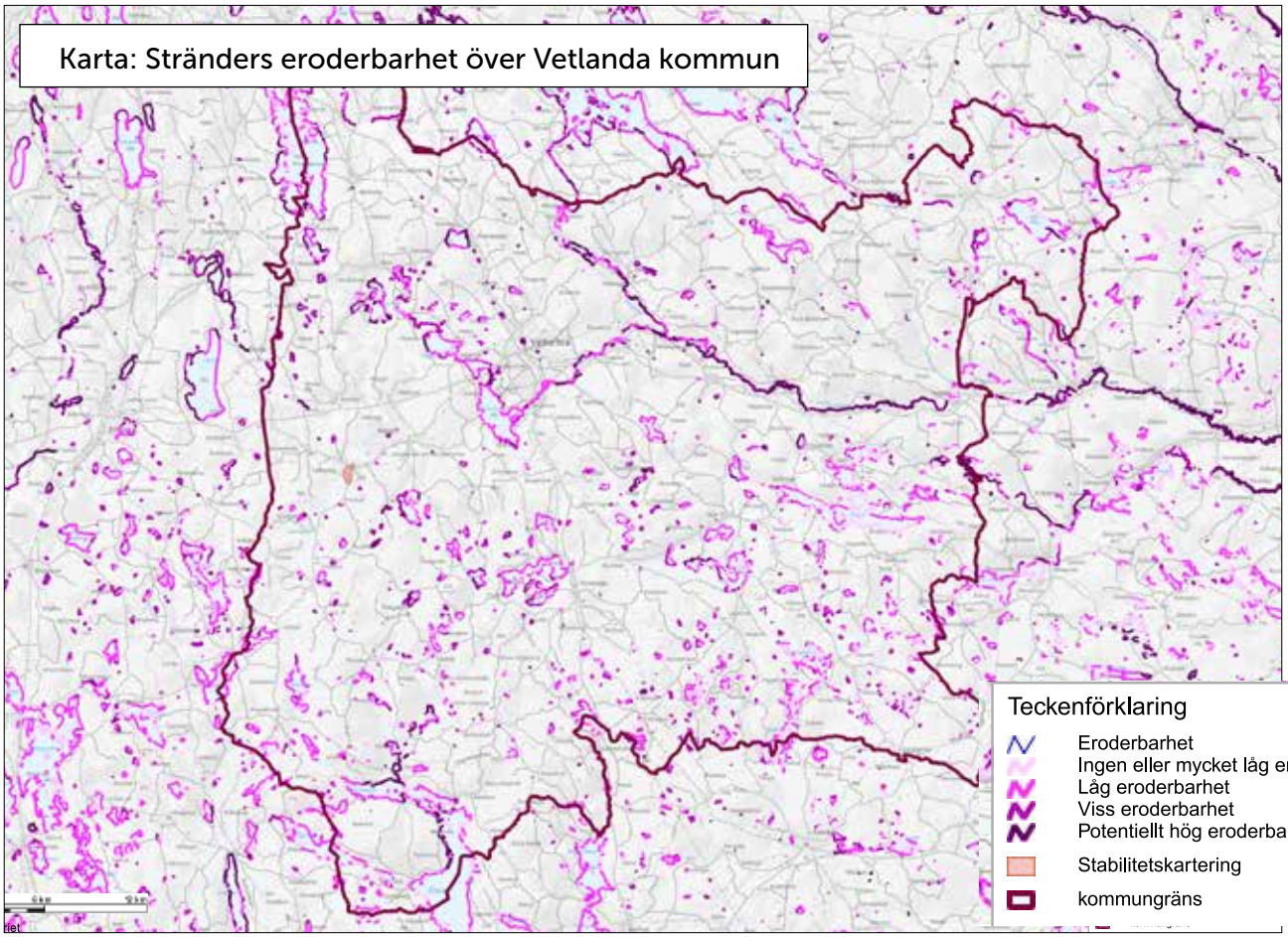
Planeringen ska bidra till att skydda människors hälsa, samhällsviktig verksamhet och långsiktig hållbar utveckling.

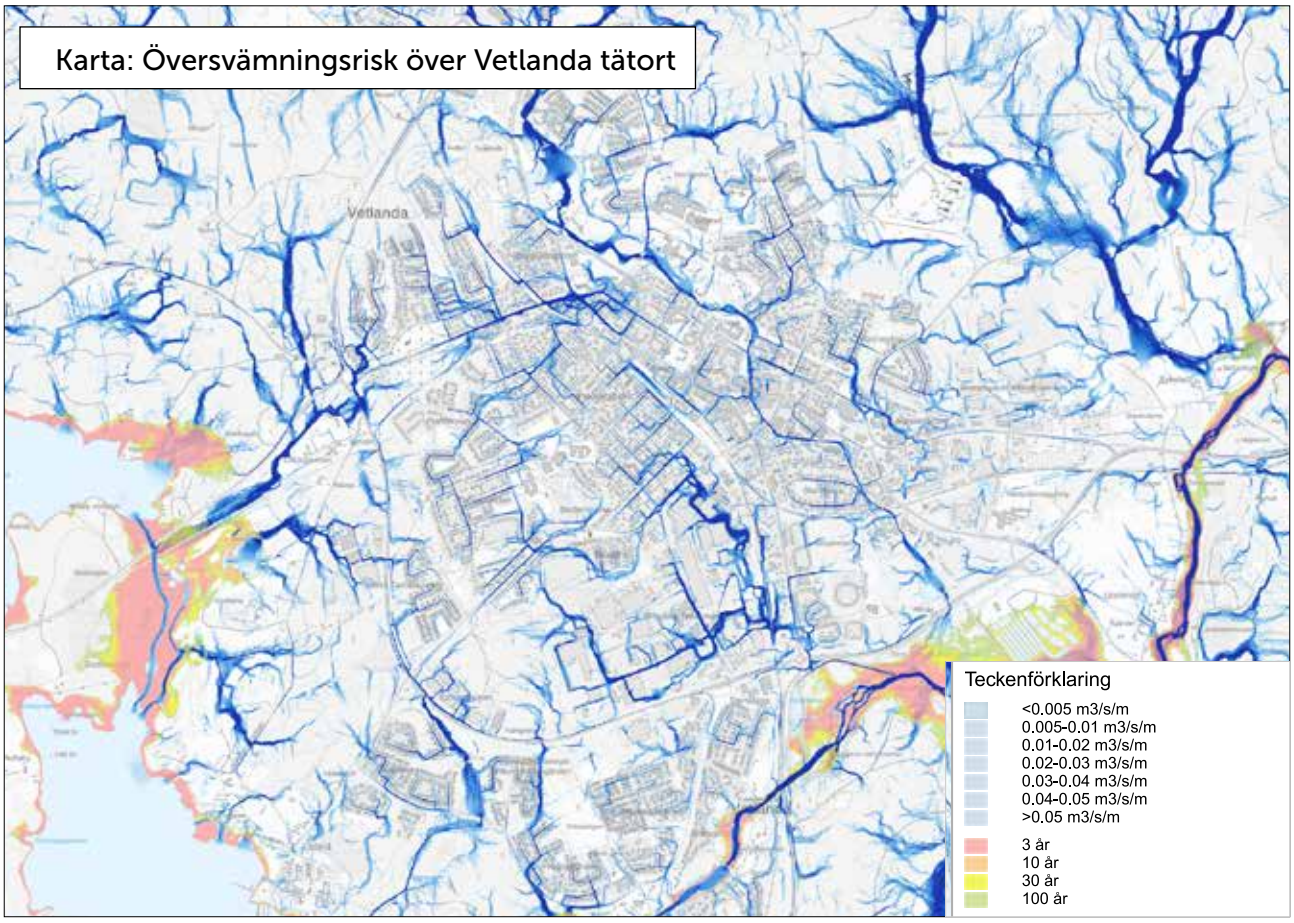

Karta: Värmekartering över Vetlanda kommun
Teckenförklaring
varmt
svalt

76

Karta: Stränders eroderbarhet över Vetlanda kommun

Karta: Översvämningsrisk över Vetlanda tätort

Areella näringar

Enligt 2 kap. 2 § plan- och bygglagen (2010:900), PBL, ska planläggning med hänsyn till natur- och kulturvärden främja en från allmän synpunkt lämplig användning av mark- och vattenområden. Areella näringar såsom jordbruk, skogsbruk, djurhållning, trädgårdsnäring och viss landsbygdsbaserad livsmedelsproduktion är markberoende verksamheter som är av central betydelse för en långsiktigt hållbar markanvändning.

I översiktsplanen ska kommunen redovisa hur mark- och vattenområden används och hur den byggda miljön ska utvecklas och bevaras. De areella näringarna utgör ett allmänt intresse som behöver beaktas i avvägningen mellan olika markanvändningsanspråk, särskilt i landsbygdsområden där konkurrensen om mark kan vara stor.

Förutsättningar

Vetlanda kommun präglas av ett variationsrikt landskap där jord- och skogsbruk utgör en betydande del av markanvändningen. Skogsmark dominerar stora delar av kommunens yta och är en viktig resurs för skogsproduktion och sysselsättning.

Jordbruksmarken är främst koncentrerad till dalgångar och mer öppna landskapsavsnitt och används för såväl växtodling som animalieproduktion.

De areella näringarna bidrar till kommunens näringsliv, landskapsbild, biologiska mångfald och livsmedelsförsörjning. Ett aktivt brukande av jord- och skogsmark är även en förutsättning för att upprätthålla öppna landskap och kulturmiljöer.

I kommunen finns markområden med höga brukningsvärden, både vad gäller jordbruksmark enligt 3 kap. 4 § miljöbalken och produktiv skogsmark. Det finns även lokala värden kopplade till småskaligt lantbruk, betesmarker och landsbygdsföretagande. Riksintressen för naturvård, kulturmiljövård och friluftsliv kan i vissa fall överlappa med areella näringar, vilket ställer krav på samordning och avvägning.

Nationella mål

De areella näringarna är centrala för flera nationella mål och strategier. Genom Agenda 2030 berörs särskilt mål 2 (Ingen hunger), mål 12 (Hållbar konsumtion och produktion) och mål 15 (Ekosystem och biologisk mångfald). Ett långsiktigt hållbart nyttjande av jord- och skogsmark är en förutsättning för att nå dessa mål.

De nationella miljökvalitetsmålen, särskilt Ett rikt odlingslandskap, Levande skogar och Ett rikt växt- och djurliv, är direkt kopplade till hur areella näringar bedrivs och planeras. Planeringen ska bidra till att brukningsvärd jordbruksmark bevaras och att skogsbruket kan bedrivas på ett sätt som förenar produktion med hänsyn till natur- och kulturmiljöer.

Vidare omfattas de areella näringarna av nationella mål för livsmedelsstrategin, som syftar till en konkurrenskraftig livsmedelskedja med ökad inhemsk produktion, samt mål inom landsbygdspolitiken om livskraftiga landsbygder i hela landet.

Regionala mål

På regional nivå lyfts de areella näringarna fram som en viktig del av den regionala utvecklingen. I den regionala utvecklingsstrategin (RUS) för Jönköpings län betonas betydelsen av ett konkurrenskraftigt och hållbart jord- och skogsbruk, liksom landsbygdens roll för näringsliv, sysselsättning och klimatomställning.

Regionala strategier kopplade till klimat, energi och bioekonomi pekar på skogens och jordbrukets roll i omställningen till ett fossilfritt samhälle. Samtidigt betonas behovet av att hushålla med markresurser och att minska exploatering av värdefull jordbruksmark.

Ställningstaganden

I översiktsplanen gör Vetlanda kommun följande ställningstaganden avseende areella näringar:

• Brukningsvärd jordbruksmark ska skyddas från exploatering i enlighet med miljöbalkens bestämmelser. Exploatering kan endast prövas om det rör sig om väsentliga samhällsintressen och om alternativa lokaliseringar saknas.

• Förutsättningarna för ett långsiktigt och rationellt skogsbruk ska beaktas vid planering av ny bebyggelse och infrastruktur.

• Kommunen ska verka för att markanvändningskonflikter mellan areella näringar och andra intressen förebyggs genom tidig planering och dialog.

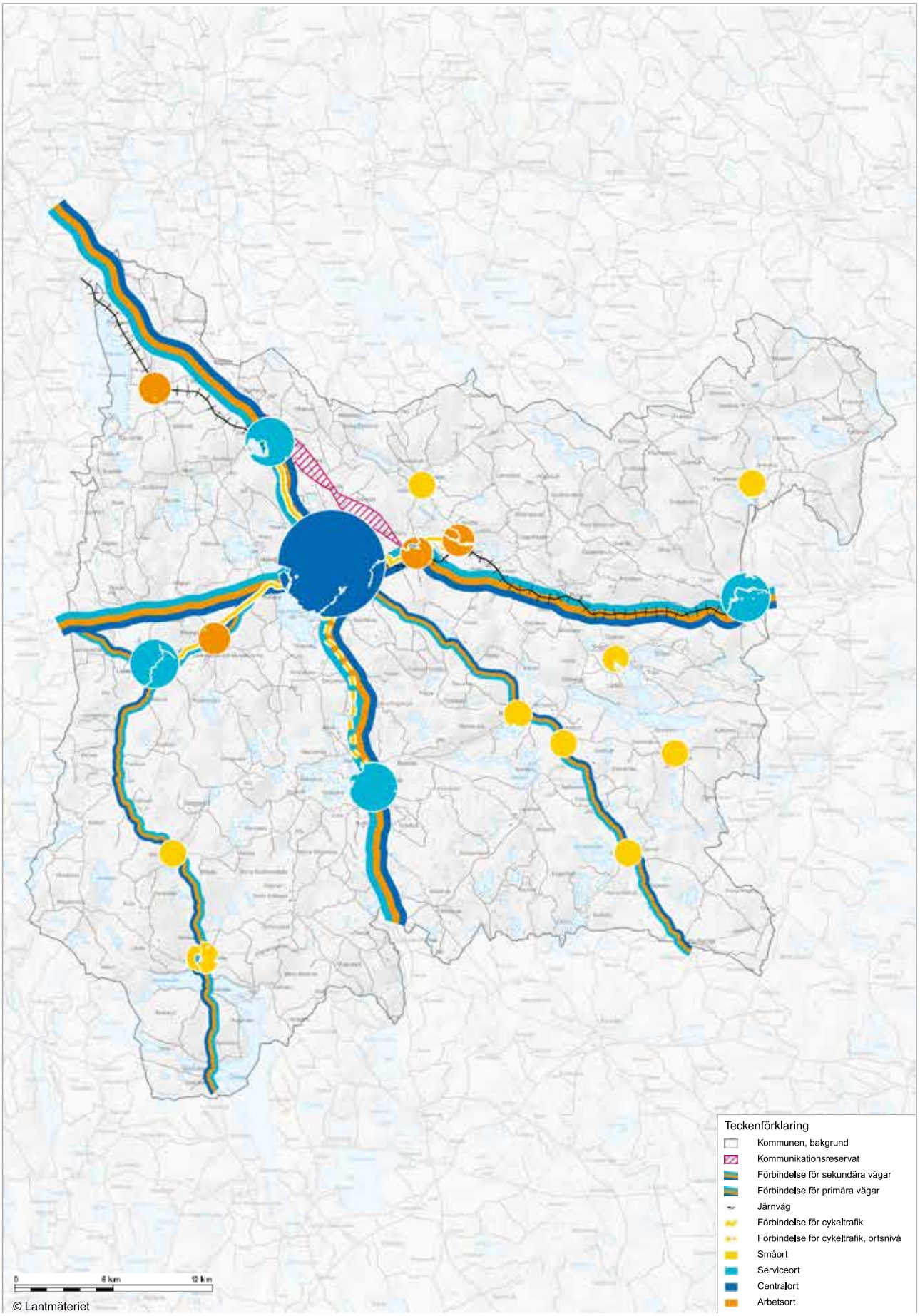
• Möjligheter till utveckling och kompletterande verksamheter inom de areella näringarna, såsom förädling, besöksnäring och småskalig energiproduktion, ska stödjas där det är förenligt med andra allmänna intressen.

• Planeringen ska bidra till att bevara ett öppet och variationsrikt landskap samt stärka biologisk mångfald och kulturmiljövärden i odlings- och skogslandskapet.

• Produktiv skogsmark ska betraktas som en långsiktig resurs och beaktas vid lokalisering av ny bebyggelse och infrastruktur, särskilt i områden där sammanhängande skogsbruk riskerar att fragmenteras.

79

Teckenförklaring
Kommunen, bakgrund
Kommunikationsreservat
Förbindelse för sekundära vägar
Förbindelse för primära vägar
Järnväg
Förbindelse för cykeltrafik
Förbindelse för cykeltrafik, ortsnivå
Småort
Serviceort
Centralort
Arbetsort
0
6 km
12 km
© Lantmäteriet

Infrastruktur

Ett välfungerande och hållbart transportsystem är en grundläggande förutsättning för Vetlanda kommuns långsiktiga utveckling. Trafiken påverkar hur människor bor, arbetar och rör sig, liksom kommunens attraktionskraft för företag och besökare. I översiktsplanen anger den övergripande inriktningen för kommunens arbete med tillgänglighet, trafiksäkerhet, miljö och klimat.

Kommunens mål är att skapa ett sammanhängande och tillgängligt trafiksystem där gång-, cykel- och kollektivtrafik prioriteras i tätorter, samtidigt som långväga arbetspendling och näringslivets transporter ges goda förutsättningar.

Utvecklingen av järnvägen är viktig aspekt att stärka. Vetlanda ligger strategiskt i det småländska inlandet, med järnvägsförbindelse som kopplar kommunen till det nationella och regionala transportsystemet i Nässjö. Järnvägen har stor betydelse både för arbetspendling, regional tillgänglighet och för näringslivets logistik. Att stärka järnvägens funktion och attraktivitet är därför en avgörande framtidsfråga för Vetlandas hållbara utveckling.

Förutsättningar

Biltrafiken utgör i dag det dominerande färdmedlet för resor inom kommunen, särskilt på landsbygden och i relationerna mellan tätorterna. Kommunens geografiska struktur, med långa avstånd och en spridd bebyggelse, i kombination med ett begränsat kollektivtrafikutbud, innebär att bilen i många fall är det mest tillgängliga transportalternativet.

Vetlanda kommun genomkorsas av flera riksvägar som har betydelse för både regional och nationell trafik. Riksväg 31 utgör en nord–sydlig förbindelse mellan Jönköping och Nybro via Vetlanda. Riksväg 47 sträcker sig mellan Jönköping och Oskarshamn, medan riksväg 28 går från Karlskrona via Emmaboda och Lenhovda mot Vetlanda. Norr om kommunen ansluter även riksväg 32 som leder mot Eksjö, Aneby och vidare mot Mjölby och E4 norrut. Länsväg 127 är förbindelsen mot Sävsjö, Värnamo och E4 söderut.

Järnvägen mellan Vetlanda och Nässjö har både person och godstrafik. Emådalsbanan mot Pauliström och Kvillsfors är godsjärnväg. Närmaste flygplatser finns i Jönköping och Växjö.

En förutsättning som underlättar utvecklingen av ett hållbart transportsystem i Vetlanda kommun är att en stor andel av invånarna har tillgång till vardagliga målpunkter inom gång- och cykelavstånd. Kommunen prioriterar underhåll av gång- och cykelvägar, bland annat genom snöröjning och halkbekämpning i tätorter och skolnära områden. Projekt för att stärka biologisk mångfald längs vägkanter bidrar samtidigt till att utveckla och bevara attraktiva närmiljöer.

Nationella mål

Nationella mål kopplade till Agenda 2030 – Infrastruktur och transporter

- Minskade utsläpp: Utsläppen från inrikes transporter ska minska med minst 70 % till år 2030 jämfört med 2010.
- Klimatneutralitet: Sverige ska nå netto-nollutsläpp senast 2045, vilket inkluderar transportsektorn.
- Tillgänglighet för alla: Infrastruktur ska bidra till goda möjligheter att resa och transportera gods i hela landet, både i städer och på landsbygd.
- Hållbara resor: Planeringen ska främja gång, cykel, kollektivtrafik och järnväg som alternativ till vägtrafik.
- Resurseffektivitet: Byggande och underhåll av infrastruktur ska ske på ett sätt som är kostnadseffektivt och hållbart över tid.

- Innovation och teknik: Infrastruktur ska stödja omställning genom digitalisering, elektrifiering och nya drivmedel.

- Miljö- och naturhänsyn: Utbyggnad och underhåll ska göras med hänsyn till biologisk mångfald, ekosystem och människors hälsa.

Regionala mål

Regional Trafikförsörjningsplan

I den beslutade trafikförsörjningsplanen anges målsättningar om att 25 % av de motorburna resorna i länet ska göras med kollektivtrafik i regional och privat regi, 78 % fler resor ska göras med kollektivtrafik (basår 2018, och 85 % av läwnets befolkning ska ha närmare än 1 000 meter till hållplats eller station.

Det finns ett starkt samband mellan kollektivtrafikens konkurrenskraft och fysisk planering. En samlad och medveten kommunal bebyggelseplanering med rimliga avstånd mellan målpunkter och kollektivtrafikstråk är en förutsättning för att möjliggöra en effektiv kollektivtrafik och är också något som är strukturbildande och värdeskapande för samhällsutvecklingen i stort. Detta går att påverka genom kommunens egen översikts- och detaljplanering.

Trafikförsörjningsplanen beskriver en utveckling av kollektivtrafikens linjenät i fyra olika nivåer där det norra och södra stråket i strukturbild för översiktsplanen ingår i nivå 1 och det västliga och östliga finns som nivå 2. Stråken i nivå 1 utgör en resandestark ryggrad i kollektivtrafiksystemet med trafik till angränsande regioner. Trafikeringen ska tillgodose en god eller mycket god kvalitet av utbud och turer. Tågtrafiken dominerar dessa stråk. I nivå 2 finns ett stomnät med regionbussar och regionaltåg som binder samman regionens större tätorter och städer med fokus på förstorade arbetsmarknadsregioner.

Regionens kollektivtrafik ska binda samman de befolkningstäta delarna i länet med viktiga målpunkter och skapa en bra kollektiv pendlingstrafik mellan regionens kommuncentra och övriga städer och större tätorter där pendling till arbete och utbildning är prioriterad. I de storregionala kollektivtrafikstråken som har ett stort antal resande och som går över länsgräns eftersträvas att ha ett likartat trafikutbud som inom länet.

Regional Transportplan

Regional transportplan för Jönköpings län omfattar åren 2022-2033. Planen beskriver transportsystemet i länet och anger åtgärder som behövs.

Planen visar ett antal transportstråk som har stor betydelse för såväl långväga transporter och resor som mer regional och lokal arbetspendling. Flera av stråken består av relativt parallella väg- och järnvägsförbindelser. För Vetlanda kommun är stråket längs riksväg 28/31/32 viktigt då det binder samman länets östra delar med Örebro, Östergötland och Mälardalen. I söder kopplar stråket samman länet med Blekinge och Kalmar.

Cykelvägnätet beskrivs som sparsamt utbyggt utanför länets större samhällen, vilket delvis kan förklaras med att det är relativt långt mellan länets tätorter.

Åtgärderna i planen utgör en mix av stora namngivna objekt och åtgärdsområden där en summa har avsatts men de exakta insatserna väljs ut i den löpande genomförandeprocessen.

Planen redovisar projekt för att elektrifiera sträckorna Värnamo - Jönköping - Nässjö samt Nässjö - Eksjö, behov finns även av att elektrifiera sträckorna Nässjö - Vetlanda och Värnamo - Smålandsstenar. Banstandarderna är också låga på dessa sträckor och banorna kommer utöver elektrifiering att behöva kraftfulla reinvesteringar kopplat till spårstandard, trädsäkring, mötesmöjligheter och plankorsningar för att kunna trafikeras på ett robust sätt i framtiden.

Tidigare politiska inriktningar och styrdokument

Vetlanda kommun har antagit en trafikstrategi med utblick mot år 2050. Strategin är ett vägledande styrdokument för kommunens trafik- och mobilitetsplanering och utgör ett viktigt underlag till översiktsplanen. Översiktsplanen fastställer inte mål för trafikplaneringen, utan redovisar trafikstrategins inriktning för att tydliggöra hur den fysiska planeringen samspelar med kommunens övriga strategiska dokument.

I trafikstrategin anges att den hållbara resan ska vara det självklara valet i Vetlanda och att kommunens bebyggelsestruktur ska utformas så att den underlättar för gång-, cykel- och kollektivtrafik. Vidare ska transportsystemet vara attraktivt, tillgängligt och trafiksäkert samt utformas så att trafikmiljön främjar trygghet, trivsel och god folkhälsa. Trafikstrategin anger också att miljöpåverkan från transporter ska minska i linje med kommunens och de nationella klimatmålen samt att trafikplaneringen ska bidra till att stärka kommunens attraktivitet och invånarnas livskvalitet.

Ställningstaganden

- Kommunen ska verka för elektrifiering, kapacitetshöjning och förbättrad turtäthet på sträckan Nässjö–Vetlanda. Resecentrum ska utvecklas som en attraktiv och tillgänglig knutpunkt för både arbetspendling och besöksresor. Förutsättningarna för godstransporter ska stärkas.

- Kommunen ska verka för en utveckling av väg 31/32/47 på sträckan Gisshult–Ekenässjön–Vetlanda, inklusive Västerleden. Den aktuella sträckan är en av länets mest trafikerade vägavsnitt och är i behov av förbättrad framkomlighet.

- Kommunen ska planera nya bostads- och verksamhetsområden i kollektivtrafiknära lägen, särskilt i anslutning till befintliga hållplatser och resecentrum.

- Kommunen ska utöka och förbättra gång- och cykelnätet, med fokus på trafiksäkerhet, belysning, kontinuitet och koppling till skolor och service.

- Kommunen ska samverka med Region Jönköpings län för att utveckla anropsstyrd och flexibel kollektivtrafik i landsbygdsområden.

- Kommunen ska beakta trafiksäkerhet och tillgänglighet i alla detaljplaner och vid utformning av nya gator och korsningar.

Förnybar energi

Detta avsnitt redovisar kommunens ställning angående vindkraft samt markbunden solenergi. Dessa energislag har markanspråk som kan konkurrera med andra anspråk och intressen. Kärnkraft behandlas inte i översiktsplanen eftersom det saknas nationell och regional vägledning. Sådan vägledning bedöms vara en nödvändig förutsättning för att kommunen ska kunna ta ställning i frågan. En utökad vattenkraft utgör i dagsläget inget alternativ för att tillgodose det behov som förutspås. Detta kan dock ändras.

Vind- och solenergi har stora markanspråk men spelar en central roll i avvecklingen av de fossila bränslena. Solkraft är en förnybar energikälla som inte producerar några utsläpp av växthusgaser eller andra föroreningar när den används. Eftersom värme står för en betydande del av energikonsumtion och omkring 40 procent av de globala koldioxidutsläppen har solenergi en viktig roll i att minska de globala utsläppen. Om solceller även används i större skala kan de ersätta fossila bränslen och biobränslen i industriprocesser och fjärrvärmenäten.

Vindkraft är en av de mest framstående teknologierna inom förnybar energi. Vindkraftverk orsakar inga koldioxidutsläpp vid drift och genererar mycket lite miljöfarligt avfall. Eftersom vindkraftverk utnyttjar energiinnehållet i vinden för kraftproduktionen blir det inga utsläpp till mark, luft eller vatten. Inte heller behöver bränsle utvinnas eller transporteras. Inget uttjänt bränsle behöver tas om hand eller slutförvaras. Jämfört med fossila bränslen är vindenergi en av de renaste energikällorna som finns tillgängliga. Vindkraft kan dock orsaka störning som påverkar både människor och djur.

Förutsättningar

Sedan 2019 har Vetlanda kommun en elproduktion på cirka 500 GWh. Vindkraften står för absoluta merparten. I dagsläget överstiger produktionen den egna förbrukningen men förbrukningen förväntas öka från dagens cirka 400 GWh till cirka 590 GWh till 2035. Detta innebär att kommunens produktion på förnybar el behöver öka med cirka 120 GWh för att vara självförsörjande. Detta förutsätter dels att det finns planberedskap för utbyggnad dels att kommunen planerar för en återinvestering i befintliga anläggningar.

Vindkraft

De grundläggande reglerna för prövning av vindkraft finns i miljöbalken och plan- och bygglagen. För stora anläggningar som är landbaserade, behövs miljötillstånd enligt 9 kap miljöbalken (miljöfarlig verksamhet), samt kommunal tillstyrkan. Ansökan om tillstånd prövas av miljöprövningsdelegationerna inom Länsstyrelsen. Gemensamt för alla typer av mindre anläggningar är att handläggningen görs hos kommunen. Beroende på storlek på vindkraftverket och hur det är placerat behövs antingen en anmälan till kommunen eller bygglov från kommunen, eller både och.

Kommunen har sedan 2010 sett en betydande utbyggnad av vindkraft och 2025 finns cirka 70 uppförda verk. Flertalet av dessa finns i större vindkraftsparker inom riksintresseområden och har utvecklats i linje med 2010-års översiktsplan.

Vindkarteringen över Vetlanda kommun visar att det i princip hela kommunen blåser minst 7,0 m/s (årsmedelvind) på en höjd av 140 meter. Undantaget är ett stråk från Vetlanda och österut, längs med väg 47 mot Kvillsfors. Bäst förutsättningar med högst vindhastigheter finns längs med kommunens gränser i norr, väster och i söder. Vindhastigheten på dessa stråk är minst 7,5 m/sek på 140 meters höjd, vilket räknas som goda förutsättningar enligt Energimyndigheten.

I kommunen finns tre områden utpekade som riksintresseområde för energiproduktion (vindbruk) enligt 3 kap 8 § Miljöbalken. Riksintresseområdena bedöms ha särskilt goda förutsättningar

för vindbruk ur ett nationellt perspektiv, framför allt för att de behövs för viktiga eller nödvändiga funktioner i samhället och/eller för en landsdels behov av viss energiproduktion. En översyn av riksintressena är pågående.

Samtidigt finns det mycket att ta hänsyn till vid utbyggnad av vindkraft i kommunen. Det rör bland annat avstånd till bebyggelse, känsliga landskapstyper och natur- och kulturvärden som kan komma till skada om man inte bygger ut med försiktighet. Som grund till utpekandet av områden som kan vara möjliga för vindkraftsetableringar och solcellsparker har en särskild utredning genomförts. Utredningen utgör underlag till planförslaget och beskriver mer utförligt hur möjliga områden har identifierats.

Genomförd utredning visar att det inte är möjligt eller rimligt att främja vindkraftsutbyggnad utan att särskilda försiktighetsmått vidtas inom gällande riksintresseområde 283, i den norra delen av kommunen. Detta främst på grund av höga naturvärden. Riksintresseområde 262, som finns i den södra kommundelen behöver få en annan avgränsning, på grund av konflikt med annat riksintresse, naturvård.

Solkraft

Solenergianläggningar är i dagsläget inte tillståndspliktiga men detta kan förändras i framtiden. För större anläggningar, där det kan finnas fler motstående intressen, är det fördelaktigt att ansöka om tillstånd. Ytterligare fördelar är exempelvis rättstrygghet, förankring med lokalsamhället genom samråd samt vägledning genom samråd med länsstyrelsen. Storskaliga solcellsanläggningar betraktas i princip alltid som en åtgärd som väsentligt ändrar naturmiljön. Då behöver den som vill sätta upp solceller på marken anmäla om samråd hos Länsstyrelsen enligt Miljöbalken. Länsstyrelsen granskar och bedömer om anläggningen strider mot befintlig lagstiftning, som till exempel skydd av jordbruksmark eller naturvärden.

En förutsättning för att kunna utnyttja solens energi är en god solinstrålning. Sverige har en solinstrålning som ligger mellan 900–1100 kWh/m2 årligen, vilket ligger på jämförbara nivåer med stora delar av norra Europa. En solenergianläggning i Sverige producerar som mest en solig och molnfri sommardag (mars till oktober). Överlag har Jönköpings län god solinstrålning, och antalet soltimmar gör att förutsättningarna för solenergi i regionen är bra. Antal soltimmar i Vetlanda kommun uppgår till cirka 1600 h per år, och solstrålningen är cirka 900 till 950 kWh/m2. Det finns dock ett antal faktorer som spelar in vilken produktion som en anläggning ger. Dessa är:

- Lutning på solcellsmodulerna (35–50 graders lutning rakt mot söder för bäst årsproduktion)
- Skuggning (från exempelvis träd, skorstenar etcetera)
- Tid med snötäckning
- Nedsmutsning

I Vetlanda kommun har el från sol ökat mycket snabbt. Totalt finns nu cirka 500 nätanslutna anläggningar, om sammanlagt 8,3 MW i kommunen. Detta motsvarar en elproduktion på cirka sex till åtta procent av vad hushållen i Vetlanda förbrukar per år.

Energisystem

En viktig del i en hållbar samhällsutveckling är hushållning med energi och naturresurser. God energihushållning kan främjas genom förnyelsebar energiproduktion, energieffektivt byggande och en sammanhållen och i vissa fall tät bebyggelse. Åtgärder som minskar Vetlanda har en stark lokal energiproduktion. Den viktigaste produktionsanläggningen är kraftvärmeverket Stickan, som är strategiskt placerat nära centrum och större industrier.

Fjärrvärmenätet är väl utbyggt och omfattar både Vetlanda och Ekenässjön. En kapacitetsförstärkande överföringsledning mellan orterna har byggts för att säkra tillgången till fjärrvärme och ta tillvara produktionskapaciteten i Vetlanda. Ett separat fjärrvärmenät finns i Holsby/Sjunnen.
Elnätskapaciteten är en strategisk fråga för hela Jönköpings län. Vetlandas elförsörjning bygger på samverkan mellan det lokala elnätet, som drivs av Njudung Energi, och det överliggande regionnätet,

som drivs av E.ON. Nätutvecklingsplanerna visar att elnätet i nuläget klarar dagens behov, men att framtida utveckling är beroende av planerade investeringar och fortsatt samverkan med nätägarna. E.ON har redan genomfört en omfattande ombyggnation av en regionnätsstation utanför Vetlanda, vilket innebär en kapacitetsökning.

Brist på effektkapacitet kan bli begränsande för ny bebyggelse, verksamhetsetableringar och elektrifiering om förstärkningar inte genomförs i takt med utvecklingen. Sveriges NATO-anslutning och ett förändrat säkerhetsläge ställer dessutom ökade krav på elnätets robusthet och redundans.

Nationella mål

Sveriges övergripande mål avseende klimat- och energiområdet handlar för energiområdet bland annat om att energianvändningen ska effektiviseras med 50 procent till 2030 (jämfört med 2005) samt att elproduktionen år 2040 ska vara fossilfri.

Som ett led i arbetet på nationell nivå har Energimyndigheten och Naturvårdsverket tagit fram en strategi för en hållbar vindkraftsutbyggnad. Strategin anger att en hållbar vindkraftsutbyggnad innebär att vindkraften bidrar till att de energipolitiska målen nås och att vindkraften fördelas jämnt över landet. Ur ett markanvändningsperspektiv är en förutsättning för en hållbar vindkraftsutbyggnad att den sker med hänsyn till andra hållbarhetsmål, exempelvis genom att den negativa påverkan på naturvärden minimeras och att utbyggnaden sker med hänsyn till livsmiljöer och friluftsliv. Den nationella strategin ska efterföljas av regionala analyser.

De regionala analyserna ska i sin tur bilda grund för en nationell överblick och analys av förutsättningarna att uppnå ett effektmål om 80 TWh till 2040-talet. Sådana regionala analyser har endast genomförts som pilotprojekt för två län. Därmed har arbetet än så länge inte resulterat i den regionala och nationella överblick som var syftet. Förhållandet försvårar en hållbar utbyggnad lokalt då det är svårt att bedöma hur intresset ska prioriteras lokalt gentemot andra och delvis motstående intressen.

Regionala mål

Klimat- och energistrategin visar en gemensam inriktning för klimat- och energiarbetet i Jönköpings län, för såväl offentliga sektorn, näringslivet och civilsamhället. Strategin blickar mot 2045. Visionen är att länet ska vara ett robust och fossilfritt plusenergilän. Visionen konkretiseras genom målsättningar om att minska utsläpp av växthusgaser, få en fossilfri och robust energiförsörjning samt att länet är rustat för ett förändrat klimat. För att nå dessa målsättningar finns sju fokusområden varav energiförsörjning är en. Länets klimat- och energistrategi är antagen av Vetlandas kommunfullmäktige.

Strategin anger att det är viktigt att ta tillvara den potential för produktion av fossilfri energi som finns i länet. Tyngdpunkten i närtid är på förnybara källor, hittills finns inga planer på etablering av kärnkraft i länet. Det finns stora möjligheter att producera mer energi från vindkraft i länet och det är viktigt att den regionala och kommunala planeringen hanterar dessa frågor aktivt och ger bra vägledning. Med den snabba teknikutvecklingen är en målsättning att gamla verk efterhand byts ut mot nya med högre effekt.

Den väntade elektrifieringen i och utanför Jönköpings län gör att det kommer krävas koordinerade insatser för att upprätthålla en hög leveranssäkerhet i elsystemet. Elnäten kommer behöva byggas ut och förstärkas för att nå visionen om robust och fossilfritt plusenergilän och att hålla energin tillgänglig för alla. Det är framför allt utbyggd elproduktion, inte minst solkraft, och transportsektorns elektrifiering som ställer nya krav på elnäten i länet.

Tidigare politiska inriktningar och styrdokument

För närvarande pågår ett arbete med att ta fram en kommunal energiplan bland annat i syftet att åstadkomma en mer framåtsyftande energiplanering ur ett lokalt perspektiv och utveckla en robust tillgång till energi till medborgare och verksamheter samt näringslivets utvecklingsbehov. Ambitionen är att till 2035

fortfarande ha en fossilfri elproduktion som minst motsvarar den totala förbrukningen. En fortsatt kontinuerlig energiplanering ger möjlighet att hantera förändringar och möjligheter över tid och säkerställa attraktivitet och utveckling. Energiplanen kan därför fungera som uppföljning av målsättningar och ambitionsnivåer för fossilfri energiproduktion.

Ställningstaganden

Kommunen ska fortsatt ta ansvar för att bygga ut förnybar energi utifrån lokala behov, med målsättningen att den förnybara elproduktionen minst ska motsvara den totala elförbrukningen inom kommunens geografiska område. Utbyggnadstakten följs upp i den kontinuerliga energiplaneringen.

I översiktsplanen tas inte några ställningstaganden avseende antal vindkraftverk, eller dess höjd. Inte heller tas någon ställning till antal solcellsparker som ska uppföras. Detta beror på att det i dagsläget är svårt att bedöma vilka möjligheter som den snabba teknikutvecklingen inom vindkraft och solenergi för med sig. Antalet samt höjd på vindkraftverken, samt storlek på solcellsanläggning kommer att utredas i detalj för varje enskild etablering.

Vindkraft

Vetlanda kommun har tagit ställning att följande definitioner och utgångspunkter gäller:

Miniverk

Ett miniverk är ett vindkraftverk med en totalhöjd på maximalt 20 meter och med en rotodiameter på maximalt tre meter.

Liten anläggning för vindkraft

En liten anläggning definieras som ett vindkraftverk med en totalhöjd på 20–50 meter eller ett verk vars rotodiameter överstiger 3 meter (typ gårdsverk).

Mellanstor anläggning för vindkraft

En mellanstor anläggning definieras som ett vindkraftverk som inklusive rotoblad är högre än 50 meter, två till sex verk som står tillsammans (gruppstation) och är högre än 20 meter men lägre än 150 meter eller sju eller fler verk som står tillsammans och är högre än 20 meter men lägre än 120 meter.

Stor anläggning för vindkraft

En stor anläggning definieras som en gruppstation med två eller fler vindkraftverk med en totalhöjd över 150 meter eller en gruppstation med sju eller fler vindkraftverk med en totalhöjd över 120 meter.

- Kommunen är positiv till fortsatt utredning av mellanstora och stora anläggningar inom de områden som klassas som möjliga (ljuslila områden). Detta gäller dock endast inom ett avstånd om 800 meter från närmaste bostad, vilket motsvarar de skrafferade lila områdena.

Områden med goda möjligheter till elanslutning bör prioriteras. Utpekandet av områden innebär inte ett slutgiltigt ställningstagande om det är lämpligt med vindkraft på platsen, utan prövningen sker i tillståndsprocessen där verksamhetsutövaren ansvarar för att ta fram underlag för prövning.

- Inom stoppområden (rosa områden i karta) tillåts inga nya etableringar av vindkraft undantaget miniverk.

- Inom övriga områden kan mindre anläggningar såsom gårdsverk upp till en höjd av 50 meter vara möjlig.

- Generationsväxling ska undersökas och nyttjas i så stor utsträckning som möjligt innan verken avvecklas. Detta kräver ny tillståndsprocess. Hänsyn ska tas till befintliga vindkraftsverks höjder inför generationsskifte.

- Alla vindkraftsetableringar ska följa kommunens riktlinjer.

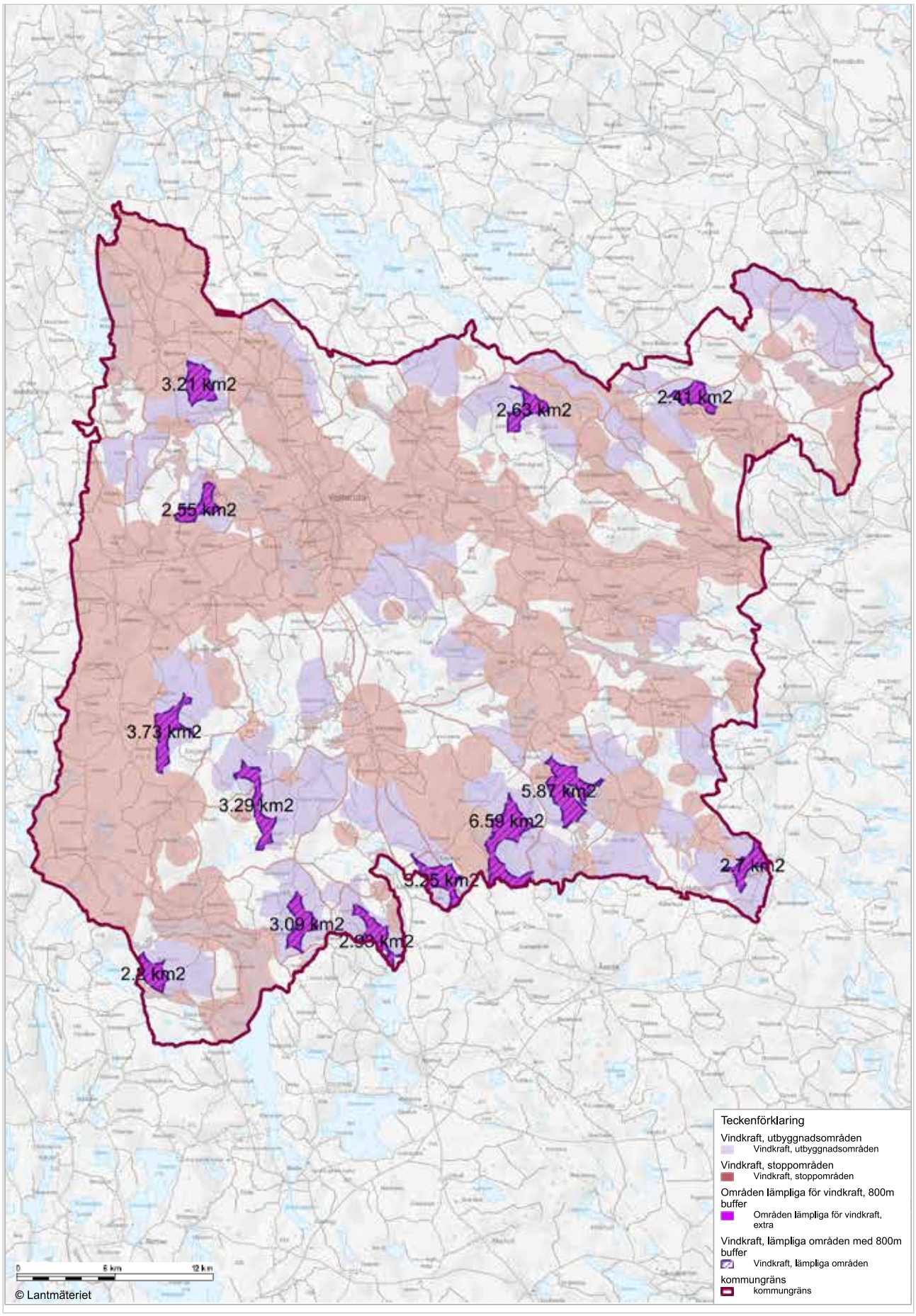
- Kommunen är generellt positiv till samlokalisering av vindkraft och solcellsparker.

- Stora och mellanstora anläggningar ska inte placeras närmare än 800 meter från bostadshus.

Gränserna mellan områdena ska inte ses som exakta. Det kan finnas områden inom ”möjliga områden” där vindkraft ändå inte blir aktuellt, och det kan i vissa fall även vara möjligt att etablera vindkraft i gränsområden till stoppområden efter närmare utredning.

Följande utgör markanvändningsintressen där vindkraft undantaget miniverk ej får uppföras:

Markanvändning	Eventuellt skyddsavstånd
Tätorter, småorter och sammanhållen bebyggelse	Skyddsavstånd på 1000 meter till sammanhållen bebyggelse. Skyddsavstånd 1500 meter till tätorter och småorter inkl. detaljplanelagda områden. Skyddsavstånd 2000 meter till Vetlanda tätort.
Allmänna vägar och järnvägar	Skyddsavstånd till vägar ska vara minst verkets totalhöjd plus 50 meter.
Kraftledningar	Mellan vindkraftverk och högspänningsledningar i luft ska skyddsavståndet minst vara vindkraftverkets totalhöjd plus 10 meter.
Försvarets intressen	Inga skyddsavstånd tillämpas
Kulturreservat	Skyddsavstånd på 500 meter tillämpas för kulturreservat.
Värdefulla landskap	Inga skyddsavstånd tillämpas
Natura 2000-områden Naturreservat Riksintresseområden för naturmiljö enligt 3 kap MB Naturvårdsplan klass 1 Biotopskyddsområden samt Skogsstyrelsens biotopskyddsområden Djur- och växtskyddsområden	Skyddsavstånd på 500 meter tillämpas för natura 2000-områden, naturreservat och områden medtagna i naturvårdsplanen klass 1. För övriga hänsynstagna områden tillämpas inga skyddsavstånd.
Landskapskaraktärerna Småskaligt, mosaikartat jordbrukslandskap, Småskaligt herrgårdslandskap, Småskaligt å-landskap; Emån samt Sjölandskap; Örken & Klockesjön	Inga skyddsavstånd tillämpas

3.21 km2
2.63 km2
2.41 km2
2.55 km2
3.73 km2
3.29 km2
5.87 km2
6.59 km2
2.7 km2
3.25 km2
3.09 km2
2.93 km2
2.2 km2
Teckenförklaring
Vindkraft, utbyggnadsområden
Vindkraft, utbyggnadsområden
Vindkraft, stoppområden
Vindkraft, stoppområden
Områden lämpliga för vindkraft, 800m buffer
Områden lämpliga för vindkraft, extra
Vindkraft, lämpliga områden med 800m buffer
Vindkraft, lämpliga områden
kommungräns
kommungräns
0
6 km
12 km
© Lantmäteriet

Riktlinjer för vindkrafts-etablering

Följande anger kommunens riktlinjer för vindkraftsetableringar. Dessa ska utgöra underlag för hantering av bygglov och tillstånd.

Infrastruktur

• Vindkraftverk ska lokaliseras där det finns goda anslutningsmöjligheter till elnät. Så långt som möjligt ska befintlig infrastruktur nyttjas.

Utseende och placering

• Vindkraftsverk ska etableras i grupper i de områden som har bedömts vara möjliga för stora och mellanstora anläggningar för vindkraft.

• För att inte hindra möjligheten att bygga grupper bör enstaka verk undvikas helt eller planeras så att fler verk kan anslutas vid behov.

• Avståndet mellan grupper av vindkraftsverk i mer öppna landskap bör vara minst två kilometer för att de ska upplevas som grupper.

• Vindkraftsverk som står i en grupp ska ha samma navhöjd för att återspegla områdets topografi. Detta gäller särskilt vid lokaliseringar där verken kommer att synas som grupp.

• I varje grupp av vindkraftverk ska alla verk ha samma rotordiameter och antal rotorblad, samma rotationsriktning och samma färgsättning.

• Färgen på vindkraftsverken ska vara vit eller ljusgrå. Eventuellt kan den nedre delen vara mörkare för att bättre smälta in i landskapet

• Reklam får inte sättas upp på vindkraftsverken undantaget leverantörens logotyp.

Risker

• Där riskerna för nedisning bedöms vara stor, eller i områden där friluftslivet är omfattande ska verken förses med issensorer.

• Varningsskyltar som varnar för fallande föremål (is eller liknande) ska sättas upp vid tillfartsvägar och närbelägna större stigar. Varningsskylten får inte formuleras så att allmänheten tvekar att utnyttja området, utan är endast till för att man ska observera eventuell fara vid särskild väderlek.

Naturmiljö

• Tillhörande väg- och kabeldragningar och uppställningsytor bör inte byggas inom nyckelbiotoper, sumpskogar, strandskyddsområden på öar eller i vatten.

• Värdefull våtmark och områden upptagna i Jordbruksverkets ängs- och betesmarksinventering bör inte tas i anspråk vid kabeldragning mellan vindkraftverk och befintligt kraftnät.

• Anslutning mellan vindkraftverk och befintligt elnät ska göras med markförlagd kabel.

• Inventeringar och studier av påverkan på fåglar och fladdermöss ska utföras i samband med detaljprojektering av anläggningar. Åtgärdsförslag för att minimera skadorna ska lämnas.

• Om en etablering av vindkraftverk inom eller i anslutning till område som klassificeras som klass 2 i naturvårdsplanen (Vetlanda kommun 2019) ska en fördjupad NVI av hela naturvärdesobjektet genomföras.

• Om en etablering av vindkraftverk inom eller i anslutning till område som klassificeras som klass 3 i naturvårdsplanen (Vetlanda kommun 2019) kan det krävas en fördjupad NVI av hela naturvärdesobjektet. Vid exploatering av mindre arealer (<0.5 ha) kan utlåtande av naturvårdshandläggare räcka.

Landskap

• Landskapskaraktären Kuperat skogslandskap med jordbruksinslag (Landskapskaraktärsanalysen för Vetlanda kommun, Radar Arkitektur 2023) är generellt tålig för en etablering av stora och mellanstora anläggningar av vindkraft. I de fall topografin möjliggör utblickar över landskapet och långsträckta vyer ska risken beaktas för ett strukturbrott. Då Vetlanda kommun till största del består av denna landskapstyp är det angeläget att vid varje förfrågan av en stor eller mellanstor etablering eller generationsskifte utreda den totala effekten av påverkan av landskapsbilden. Detta ska göras i sam-

band med tillståndsansökan, anmälan och/eller bygglov.

• Vid generationsskifte ska hänsyn tas till befintliga vindkraftsverks höjder.

Buller

• Buller från vindkraftsverk får inte överskrida gällande riktvärden för permanent- och fritidsbostäder. Riktvärdet gäller för såväl enskilda som grupper av vindkraftverk och vid de betingelser som anges i Naturvårdsverkets metod för immitionsmätning av buller. I rekreations- och friluftsområden där tystnaden är en viktig faktor kan det finnas skäl att ha lägre ljudnivåer.

Skuggning

• Det teoretiskt värsta fallet för skuggtid bör vara högst 30 timmar/år för permanent- och fritidsbebyggelse. Den sannolika skuggtiden bör inte överstiga 8 timmar/år eller 30 minuter per dag. Verk som riskerar att överskrida den ovannämnda sannolika eller teoretiska skuggtiden, måste utrustas med avkopplingsautomatik som kan begränsa skuggtiden till den tillåtna.

Generationsskifte

När vindkraftsverket uppnått sin tekniska eller ekonomiska livslängd eller alternativt blivit omodernt tar verksamhetsutövaren ofta beslut om att avsluta driften och montera ned vindkraftverken. Ett verk behöver emellertid inte vara helt uttjänt, utan goda möjligheter finns ofta att generationsväxla verken. En generationsväxling kan sannolikt vara ett ekonomisk fördelaktigt alternativ jämfört med nyetablering då existerande infrastruktur kan återanvändas, samt att vindresursen är väl känd. Omgivningspåverkan bör också vara väl känd och accepterad, vilket minskar kostnaderna och riskerna kopplade till projektering av vindkraftsparken.

En generationsväxling är med all sannolikhet ett ekonomisk fördelaktigt alternativ jämfört med nyetablering då existerande infrastruktur kan återanvändas, samt att vindresursen är väl känd. Omgivningspåverkan bör också vara väl känd och accepterad, vilket minskar kostnaderna och riskerna kopplade till projektering av vindkraftsparken. Möjligheterna är dock beroende av platsens förutsättningar och omfattningen av generationsväxlingen.

Platser som byggdes ut tidigt har ofta generellt goda vindlägen men vindkraftverken som byggdes för uppemot 20 år sedan var små. Det finns god potential för effektivisering genom att ersätta dessa. Kostnadseffektivitet kan uppnås genom bättre erfarenheter, en utvecklad organisation internt, mer erfarna kunder, mer mogen bransch (som har mer relevanta förväntningar), bättre verktyg och bättre system. Svårigheten är ofta att det behövs en ny tillståndsprövning.

I Vetlanda kommun finns idag cirka 70 uppförda vindkraftsverk, där merparten ligger inom det södra riksintresseområdet för energi (Lemhult och Miletorp). De flesta av de uppförda vindkraftverken inom kommunen uppfördes mellan år 2012–2020. Höjden varierar mellan 146 – 185 meter, med en navhöjd mellan 96–129 meter. Då dessa vindkraftverk börjar bli till åren, bör ett generationsskifte vidare undersökas. Vetlanda kommun gör ställningstagandet att generationsväxling ska undersökas och nyttjas i så stor utsträckning som möjligt innan verken avvecklas. Vindkraftverk inom stoppområden får ej vara föremål för generationsväxling. Inom dessa områden ska vindkraftverken när de är uttjänta monteras ned och bortforslas med försiktighet.

Hänsyn ska tas till befintliga vindkraftsverks höjder inför generationsskifte.

Avveckling

Om avveckling blir aktuellt behöver det göras efterbehandling av platsen samt resurshållning av olika komponenter och material som kan återvinnas eller återanvändas. Ansvaret för efterbehandling av mark- och vattenområden samt att ta hand om material på plats ligger på verksamhetsutövaren. Det gäller både för anmälningspliktiga och tillståndspliktiga vindkraftsverk. Det är verksamhetsutövaren som är skyldig att se till att nedmontering och efterbehandling genomförs. Det spelar ingen roll om det ställts en ekonomisk säkerhet eller inte. I miljöbalken regleras att mark- och vattenområden ska efterbehandlas efter en verksamhet som exempelvis vindkraft.

Grannkommuner

Samråd ska ske med grannkommuner vid en placering närmare än två kilometer från respektive kommungräns.

Solkraft

Kommunen ser solcellsparker som en del av omställningen till förnybar energi. Kommunen vill främja solcellsanläggningar på mark där det är lämpligt och där det inte påverkar värdefulla natur- eller jordbruksområden eller kommer i konflikt med andra markanvändningsintressen.

Den utredning som är framtagen redovisar en prioriteringshierarki för vilka områden som i första hand är lämpliga för storskalig solenergi. En stor solcellsanläggning utgörs av en sådan markbaserad anläggning som kräver en yta på mer än en hektar och som har en installerad effekt på mer än 1000 kWp (märkeffekt). Vid en eventuell förfrågan om solenergi ska det område som är föremål för en etablering av storskalig solenergi studeras mer i detalj och det är verksamhetsutövarens ansvar att ta fram detaljerat underlagsmaterial.

Syftet med föreliggande avsnitt är att ge riktlinjer för kommande storskaliga solcellsparker och utgöra underlag för kommunens hantering av bygglov.

Solenergianläggning bör planeras och uppföras med hänsyn till områdets topografi och landskapsbild. Anläggningen ska placeras och utformas så att det inte ger upphov till reflexer, försämrad utsikt eller ljusförhållanden för omgivningen. Anläggningen får inte innebära betydande olägenheter för omgivningen eller innebära fara utifrån trafik- och barnsäkerhetssynpunkt.

Mark och infrastruktur

PBL reglerar bygg- /marklovsplikten vid anläggande av markbundna solcellsparker.

Så långt som möjligt ska befintlig infrastruktur såsom vägar nyttjas. Kontroll av befintliga ledningar ska genomföras. Anläggningen får inte begränsa tillgängligheten till ledningarna.

Tillhörande väg- och kabeldragningar bör inte byggas inom nyckelbiotoper, sumpskogar eller strandskyddsområden.

Värdefull våtmark och områden upptagna i Jordbruksverkets ängs- och betesmarksinventering bör inte tas i anspråk vid kabeldragning till befintligt kraftnät.

Anslutning mellan solcellsanläggning och befintligt elnät ska göras med markförlagd kabel.

Jordbruksmark

Om odling och/eller bete bedrivs på den aktuella platsen ska förutsättningarna för att fortsätta jordbruket i kombination med solenergianläggningen undersökas.

Skogsmark

Vid förfrågan inom skogsmark ska i första hand områden som redan är avverkas tas i anspråk, eller områden där tidiga planteringar av energiskog eller gran kan ersättas med solcellsparker. Skogsområden med höga natur- och kulturvärden ska undvikas att tas i anspråk.

Naturmiljö

Vid en etablering av en solenergianläggning på mark ska möjligheten av att gynna den biologiska mångfalden inom det aktuella området utvärderas.

Nödvändiga inventeringar av flora och fauna ska genomföras där det bedöms nödvändigt i samband med anmälan/bygglov.

Om en etablering av solcellspark avses uppföras inom eller i anslutning till områden som klassificeras som klass 2 i naturvårdsplanen (Vetlanda kommun 2019) ska en fördjupad NVI av hela naturvärdesobjektet genomföras.

Prioritet 1

Områden som redan är exploaterade. Platser där landskapskaraktären är starkt präglad av mänsklig aktivitet och landskapsbilden därmed inte är känslig för förändring. Områden med mycket begränsade natur- och kulturmiljövärden. Exempel på områden är:

- Förorenade större områden
- Kommunala deponier
- Nedlagda industriområden
- Impedimentmark i direkt anslutning till industriområden
- Nedlagda vägområden eller i ruderatmarker mellan trafikstråk och vid trafikplatser (exklusive ruderatmarker med naturvärden, så som torra marker med rik flora).
- Hårdgjorda restytor som inte kan nyttjas för andra ändamål.
- Områden där sol- och vindenergi kan kombineras ska prioriteras.

Prioritet 2

- Öppna marker som bedöms sakna brukningsvärde för jordbruk och bete (låg produktivitetsvärde), med låga natur- och kulturvärden, där solceller kan kombineras med åtgärder för att stärka den biologiska mångfalden. I området är landskapet präglad av mänsklig aktivitet och landskapsbilden medelkänslig för förändring. Exempel på områden är åkermark där solceller kan kombineras med fortsatt odling av vall, grödor eller bete. Betesmarker med låga naturvärden där solceller kan kombineras med fortsatt bete.

- Skogsområden med låga natur- och kulturvärden. I första hand ska anläggningarna lokaliseras till skogsområden som redan är avverkade, eller områden där tidiga planteringar av energiskog eller gran kan ersättas med solcellsparker.

Prioritet 3

Öppen mark samt skogsområden med regionala natur- och kulturvärden, exempelvis områden som är klassificerade enligt klass 2 och 3 i naturvårdsplanen och/eller jordbruksmark som har betydelse för livsmedelsförsörjning. Landskapet är mindre präglad av mänsklig aktivitet, och landskapsbilden är känslig för förändringar. Exempel på områden är liknande typområden som i prioritet 2, men där platsens värden är svårare att kombinera en storskalig solcellanläggning med annan markanvändning.

Områden där storskalig solenergi ej är lämplig

- Tätorter och småorter, sammanhållen bebyggelse, detaljplanelagda områden

- Områden med höga naturmiljövärden; Natura 2000, naturreservat, naturvårdsplan klass 1, biotopskyddsområden samt Skogsstyrelsens biotopskyddsområden, djur- och växtskyddsområden, strandskyddade områden.

- Områden med höga kulturvärden; Kulturreservat, Riksintresseområden för kulturmiljö, övriga kulturhistoriska värden

- Tätortsnära rekreationsområden

- Värdefulla landskap

- Jordbruksområden med höga brukningsvärden samt naturbetesmarker med lång kontinuitet

Om en etablering av solcellspark avses uppföras inom eller i anslutning till område som klassificeras som klass 3 i naturvårdsplanen (Vetlanda kommun 2019) kan det krävas en fördjupad NVI av hela naturvärdesobjektet. Vid exploatering av mindre arealer (<0.5 ha) kan utlåtande av naturvårdshandläggare räcka.

Landskap
Inom nedanstående landskapskaraktärer ska följande beaktas vid en större etablering av solcellsanläggning:

Småskaligt, mosaikartat jordbrukslandskap
Vid en etablering av större solcellsanläggning inom landskapskaraktären ska solcellsanläggningar placeras där landskapet bryts upp och en lokal förändring sker. Viktigt att ta i beaktande är att småskaligheten och betesmarken med uppvuxna träd genererar skugga och att därför placera anläggningarna där full sol råder kan innebära en habitatförlust i ett landskap med hög biologisk mångfald.

Småskaligt herrgårdslandskap
Placeringar av storskaliga solcellanläggningar inom landskapskaraktären ska föregås av utredning för att inte påverka de kulturhistoriskt viktiga och bevarandevärda utformningarna och innehåll negativt. Trots att solcellsanläggningar är låga så är det angeläget att inte placera dessa i de mest tydliga siktstråken då dessa är en visuellt viktig del i landskapstypen.

Kuperat skogslandskap med jordbruksinslag
Landskapstypen är mer känslig för anläggningar som innebär ett stort horisontellt ytkrav. Konsekvensen för det kuperade skogslandskapet skulle innebära ett skal- och strukturbrott sett till landskapets topografi. Vid förfrågan av solcellsanläggningar är det viktigt att se ytan i ett större perspektiv, exempelvis utblickar mot aktuellt område.

Småskaligt å-landskap; Emån
Vid en etablering av storskaliga solcellanläggningar inom landskapskaraktären ska skalan studeras så att negativa konsekvenser undviks på det varierade landskapet. Anläggningarna kan med fördel placeras i anslutning till redan befintliga strukturer där påverkan på landskapet redan skett, och även till viss del förändras över tid. En etablering ska undvikas inom landskapskaraktärens flackare partier som tidvis översvämmas då de utgör värdefull jordbruksmark med höga ekologiska värden. Sjölandskap; Örken & Klockesjön – Där det finns sammanhängande skogsområden i direkt anslutning till sjön är det mindre lämpligt för solcellsanläggningar då kontinuiteten av skogen skapar en sammanhängande siluett i fonden som är viktig värdefull att bevara. Detta för att den visuella dynamiken inte ska förvanskas. Solcellsanläggningar kan med fördel placeras i gränslandet mellan öppet och slutet där den visuella påverkan är försumbar.

Återvinning
I Sverige och inom EU omfattas återvinning av solceller av ett direktiv som reglerar återvinning av elektroniska produkter, WEEE-direktivet. Det innebär att alla som säljer solceller på den europeiska marknaden omfattas av ett producentansvar som ska säkerställa att produkten återvinns. Återförsäljaren eller producenten ska också informera konsumenten om var produkten ska lämnas då den är uttjänt (Energimyndigheten, 2024). Inom Vetlanda kommun ska i första hand solcellsanläggningarna återvinnas.

Energisystem
För att möta framtida behov krävs att kommunen har en långsiktig strategi för att hantera elnätskapacitet och redundans, en robust och resurseffektiv kraftvärmeproduktion och planerar energieffektiva byggnader och områden.

Kommunen ska:
- I planprocessens inledande skede samråda med både Njudung Energi och E.ON för att säkerställa att planerade områden kan försörjas med tillräcklig elnätskapacitet.

- Lokalisera energikrävande etableringar till lägen med god tillgång till elnätskapacitet och, där det är möjligt, främja samlokalisering av verksamheter för att möjliggöra industriella symbioslösningar, såsom återanvändning av spillvärme eller andra restflöden.

- Prioritera fjärrvärmeanslutning där det är klimat- och systemmässigt motiverat.

Hälsa och säkerhet

Ett av kommunens grundläggande ansvarsområden är att skapa en trygg och hälsosam livsmiljö för invånare och verksamma. En god hälsa och hög säkerhet är avgörande för livskvalitet, attraktivitet och långsiktig hållbar utveckling. Det handlar om att människor ska kunna bo, arbeta och vistas i miljöer som präglas av ren luft, god ljudmiljö, säkra transporter och skydd mot miljö- och hälsorisker.

Kommunens arbete med hälsa och säkerhet omfattar både förebyggande planering och hantering av befintliga risker. Frågor om förorenad mark, buller, luftkvalitet, miljöfarlig verksamhet, transporter av farligt gods samt skydd av mark- och vattentäkter är centrala i detta arbete. Dessa aspekter behöver beaktas tidigt i planeringen för att säkerställa att mark- och vattenanvändningen inte medför oacceptabla risker för människors hälsa eller miljön, varken idag eller i framtiden.

Förutsättningar

Arbetet med hälsa och säkerhet i Vetlanda kommun är förvaltningsövergripande och styrs av såväl miljöbalken som plan- och bygglagen. Kommunen har genom sin roll som planmyndighet ett stort ansvar för att förebygga risker genom lämplig lokalisering, markanvändning och utformning av bebyggelse och infrastruktur.

Förorenad mark

Förorenad mark förekommer i de flesta områden som är eller har varit exploaterade i kommunen. De vanligaste föroreningarna härrör från tidigare industriell verksamhet, men även från exempelvis bensinstationer, deponier, trafikanläggningar, jordbruk och äldre byggnader. Föroreningarnas art och omfattning varierar, liksom riskerna för människors hälsa och miljön.

Inom kommunen finns kända och misstänkta föroreningar som är typiska för olika branscher. Exempelvis kan verkstadsindustrier ha orsakat föroreningar av metaller och oljor, kemtvättar av klorerade lösningsmedel, plantskolor av bekämpningsmedel och tungmetaller, deponier och trafikanläggningar av oljor och bekämpningsmedel. Även bensinstationer (oljor och bränslen), brandövningsplatser (PFAS/PFOS), elkraftsanläggningar (PCB), äldre byggnader (PCB i fogmassor), kvarnar (kvicksilverbetning) samt utfyllnadsområden (oljor, PAH, PCB och tungmetaller) kan bidra till förorenad mark. Föroreningar kan även förekomma i jordbruksmark.

Riskerna för människors hälsa och miljön varierar mellan olika objekt. Det är därför viktigt att kommunen har god kännedom om föroreningssituationen och arbetar aktivt med att inventera, riskbedöma och vid behov sanera de områden som bedöms innebära risker. Kommunens tillsyn enligt miljöbalken baseras på objektens riskklassning enligt MIFO-modellen, där områden i riskklass 1 och 2 prioriteras för vidare åtgärder.

En stor del av tillsynen är händelsestyrd, till exempel när föroreningar upptäcks vid markarbeten eller i samband med planerad exploatering. Vid planering av nya bostads- och verksamhetsområden där markföroreningar kan förekomma ska markundersökningar genomföras i ett tidigt skede.

Översiktsplanen anger att bostäder och verksamheter inte ska tillåtas på mark som innehåller föroreningar som överskrider Naturvårdsverkets generella riktvärden för aktuell markanvändning. Detta innebär att sanering eller andra åtgärder ska genomföras innan byggnation kan påbörjas.

För att bidra till målet om en giftfri miljö ska kommunens planering inte leda till ökade föroreningar. Varken befintliga eller nya verksamheter ska orsaka utsläpp som kan förorena mark, vatten eller luft.

Buller

Buller är en av de miljöstörningar som tydligast påverkar människors hälsa, trivsel och livskvalitet. I Vetlanda kommun

är trafikbuller den dominerande bullerkällan, särskilt i tätorten. I samband med förtätning kan bostäder och verksamheter komma närmare vägar, järnvägar och industrier, vilket ställer höga krav på planering och utformning.

Kommunen ska i planeringen av ny- och ombyggnationer säkerställa att gällande riktvärden för buller följs och att goda ljudmiljöer eftersträvas. Befintliga verksamheter och fastigheter som orsakar buller bör, där riktvärden överskrids, vidta åtgärder för att minska störningarna.

Planerade infrastruktursatsningar, såsom förbifart öster om Vetlanda och åtgärder i centrum, förväntas minska genomfartstrafiken och därmed bullernivåerna i centrala delar av tätorten. Även främjande av gång-, cykel- och kollektivtrafik samt eldrivna fordon bidrar till minskade bullerstörningar.

Luftkvalitet

Luftkvaliteten i Vetlanda kommun ligger generellt under gällande miljökvalitetsnormer. Trots detta är det viktigt att fortsatt arbeta för att bibehålla och förbättra luftkvaliteten, särskilt i mer trafikerade delar av tätorten där vägtrafiken är den främsta källan till luftföroreningar.

Genom att minska genomfartstrafiken, främja hållbara transporter och planera för grönska i stadsmiljön kan kommunen bidra till renare luft. Träd, buskar och vegetation har en viktig funktion genom att binda luftburna partiklar och förbättra stadens mikroklimat.

Miljöfarlig verksamhet

Miljöfarlig verksamhet omfattar verksamheter som kan orsaka utsläpp eller andra störningar som påverkar människors hälsa eller miljön, exempelvis buller, lukt, vibrationer eller ljus. Verksamheterna delas enligt miljöbalken in i tillståndspliktiga (A- och B-anläggningar), anmälningspliktiga (C-anläggningar) samt övriga verksamheter (U-anläggningar).

För att minimera risken för störningar bör miljöfarliga verksamheter lokaliseras med tillräckligt avstånd till bostäder och annan känslig markanvändning. Nya tillståndspliktiga verksamheter bör i första hand lokaliseras till områden avsedda för industriell utveckling, såsom Brunnsgård och Skärpet, där buffertzoner kan säkerställas.

Samtidigt är det viktigt att ny bostadsbebyggelse inte placeras så att den påtagligt begränsar befintliga verksamheters möjligheter till fortsatt drift och utveckling.

Transporter med farligt gods

Väg 31, 47 och 127 är utpekade som rekommenderade transportvägar för farligt gods i Vetlanda kommun. I tätorten finns flera verksamheter som hanterar farligt gods i närhet till bostadsområden, vilket kräver särskild riskhänsyn i planeringen.

Vid planläggning ska verksamheter med frekventa transporter av farligt gods i möjligaste mån lokaliseras utanför tätbebyggda områden och inte i anslutning till vattentäkter eller andra känsliga miljöer. Vid ny bebyggelse längs transportstråk ska riskbedömningar genomföras och skyddsåtgärder vidtas vid behov.

Markförhållanden och vattentäkter

Det finns i dagsläget inga kända riskområden för ras eller skred i kommunen. Jordarten domineras av morän, vilket generellt ger goda grundläggningsförhållanden. Lokalt kan dock geotekniska utmaningar förekomma, vilket behöver beaktas vid planering och byggnation.

Skyddet av kommunens vattentäkter är en viktig fråga för hälsa och säkerhet. Emån och Vetlandabäcken är särskilt känsliga för föroreningar, bland annat till följd av trafikleder och genomsläppliga jordarter. Vid planering ska särskild hänsyn tas till dessa områden och förebyggande åtgärder, såsom skyddszoner och dagvattenlösningar, ska tillämpas.

Nationella mål

Arbetet med hälsa och säkerhet kopplar till flera nationella miljökvalitetsmål, däribland God bebyggd miljö, Giftfri miljö, Frisk luft och Grundvatten av god kvalitet. Miljöbalkens hänsynsregler samt nationella riktvärden för buller, luftkvalitet och förorenad mark utgör viktiga utgångspunkter för kommunens planering.

Regionala mål

Den regionala utvecklingsstrategin för Jönköpings län lyfter vikten av en hållbar samhällsplanering som främjar hälsa, säkerhet och attraktiva livsmiljöer. Minskad miljöpåverkan från transporter och ett långsiktigt skydd av natur- och vattenresurser är centrala delar i det regionala arbetet.

Riktlinje intill transportleder med farligt gods

Vid planering av bebyggelse och markanvändning i närheten av transportleder där farligt gods kan förekomma ska risker för människors hälsa och säkerhet beaktas. Olyckor med farligt gods kan få allvarliga konsekvenser, vilket ställer krav på riskmedveten lokalisering och utformning av bebyggelse.

Utgångspunkten är att riskhänsyn ska prövas vid planering inom cirka 150 meter från väg eller järnväg där farligt gods transporteras. Inom detta avstånd ska markanvändningen anpassas efter risknivån, där bostäder och andra känsliga verksamheter bör lokaliseras med större skyddsavstånd än mindre känslig markanvändning. Vid behov kan skyddsavstånd kombineras med riskreducerande åtgärder. Vid planering i lägen där skyddsavstånd inte kan uppnås, eller där förutsättningarna är komplexa, ska behovet av fördjupad riskbedömning prövas i det fortsatta planarbetet.
Som vägledning vid kommunens planering kan Vägledning för planering intill transportleder med farligt gods, framtagen av Länsstyrelsen i Jönköpings län, användas. Vägledningen redovisar övergripande principer för riskhantering, skyddsavstånd och anpassning av markanvändning vid planering intill farligt gods-leder och är avsedd att tillämpas i den fortsatta detaljplaneringen

Tidigare politiska inriktningar och styrdokument

Kommunens vision om ett attraktivt, tryggt och hållbart Vetlanda förutsätter att hälsa och säkerhet integreras i all fysisk planering. Ett tryggt samhälle med god miljökvalitet bidrar till jämlikhet, inkludering och god folkhälsa. Kommunen ska verka för miljöer där invånare känner sig trygga och där risker förebyggs snarare än åtgärdas i efterhand.

Ställningstaganden

Inriktningen i översiktsplanen är att hälsa och säkerhet ska vara vägledande i all planering. För att uppnå detta ska kommunen:

- Inte medge bostäder eller känslig markanvändning på förorenad mark där riktvärden överskrids utan att åtgärder vidtas.

- Säkerställa att markundersökningar genomförs tidigt vid exploatering i områden med misstänkt förorening.

- Planera ny bebyggelse så att gällande riktvärden för buller och luftkvalitet uppfylls.
- Verka för minskad trafik i tätorten och främja hållbara, tystare och utsläppsfria transporter.

- Lokalisera miljöfarliga verksamheter till ändamålsenliga områden med tillräckliga skyddsavstånd.
- Undvika att ny bebyggelse begränsar befintliga verksamheters möjligheter till utveckling.

- Ta särskild hänsyn till transportleder för farligt gods genom riskbedömningar och skyddsåtgärder.

- Skydda kommunens yt- och grundvattentäkter genom anpassad markanvändning och förebyggande åtgärder.

7.

Mark- och vatten-användning

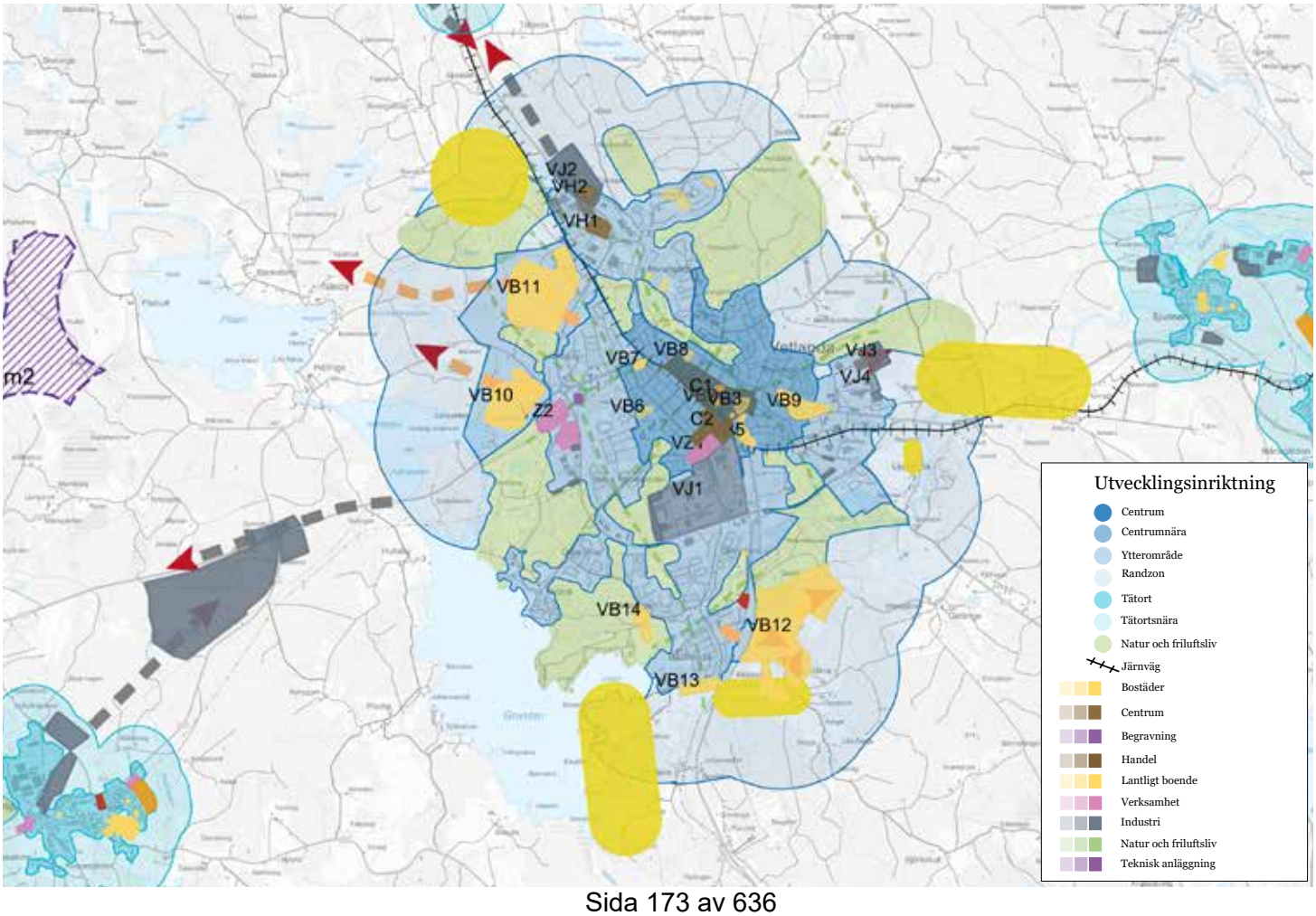
Kommundelen

Vetlanda Bäckseda

Vetlanda kommundel omfattar större delen av centralorten, inklusive Bäckseda, Byestad och Flugeby i norr, samt landsbygdsområden söder om Vetlanda. I kommundelen bor cirka 14 500 invånare, varav omkring 13 800 i centralorten inklusive Bäckseda.

Landskapet i den södra delen präglas av kuperat skogslandskap med inslag av vattenområden, småskalig odlingsmark samt halvöppna hag- och gräsmarker i anslutning till tätorten. Österut tar Emåns ålandskap vid, vilket är känsligt för större exploatering ur både landskaps- och naturvårdsperspektiv. Sammantaget ger detta tydliga förutsättningar för hur tätorten kan utvecklas långsiktigt.

Vetlanda och Ekenässjön är starkt sammankopplade genom bebyggelseutveckling, arbetspendling och infrastruktur. Särskilt det nordliga utvecklingsstråket mot Ekenässjön behöver hanteras sammanhållet för att säkerställa god mark- och planberedskap för ytkrävande verksamheter.

Vetlanda utgör kommunens kärna, där stad, landsbygd och landskap möts.

Vetlanda tätort

Vetlanda är kommunens huvudort, största arbetsort samt administrativa och kommersiella centrum. Inpendling sker från hela kommunen och även från angränsande kommuner. Centralorten rymmer en mångfald av stadsdelar med skilda funktioner, bebyggelsekaraktärer och utvecklingsförutsättningar.

I de centrala delarna följer bebyggelsestrukturen rutnätsplanen från 1888, senare befäst i stadsplanen från 1937. Bostadsbebyggelsen domineras i stort av småhus, medan flerbostadshus främst återfinns i ytterområdena och i strategiska centrumnära lägen. Vetlanda kan delas in i ett flertal karaktärsområden där kulturmiljö, grönstruktur, centrala industriområden, större infrastruktur och rekreationsmiljöer tillsammans sätter ramar för den långsiktiga utvecklingen.

Bebyggelseutveckling

Då bebyggelsetrycket är störst i och omkring centralorten redovisas Vetlandas markanvändningen mer detaljerat än för övriga orter. Vetlanda planeras som destination för boende, service, handel och samhällsfunktioner och som motor för kommunens utveckling. För centralorten är god planberedskap särskilt viktig, genom utpekade utvecklingsområden i översiktsplanen, fördjupningar/program samt byggklar mark.

Utbyggnadsinriktningen utgår från fyra zoner: centrum, centrumnära zon, ytterområden och randzon. Ny bebyggelse ska tillkomma genom både förtätning i befintlig struktur och planläggning av obebyggda områden, främst i ytterområden. En effektivare markanvändning eftersträvas både för boendemiljöer och i verksamhetsområden, där utveckling i första hand ska ske genom förtätning och bättre nyttjande av redan ianspråktagen mark.

Centrum är den zon där förtätningspotentialen är störst. Här eftersträvas högre täthet och mer stadsmässig bebyggelse. Handel och centrumverksamheter koncentreras till centrumstråken, och ny bebyggelse kan tillkomma både på lucktomter och genom förtätning. Centrum ska utvecklas som ett attraktivt område med människan i fokus, där grönytefaktorn ökar och grönska tillförs genom exempelvis gatuträd, planteringar och gröna lösningar på fastigheter, torg och gator. Järnvägsparken, Apoteksparken och Bäckstråket är centrala gröna miljöer att stärka.

Centrumnära zon domineras av bostäder men innehåller även industri- och verksamhetsområden, särskilt i Brogård och Målaregården. Förtätning kan ske i bostadsområden där det stärker ett mer varierat bostadsutbud och sker med respekt för planstruktur och områdeskaraktär, i linje med kulturmiljöunderlag. I Målaregården eftersträvas en långsiktig omvandling mot mer blandad bebyggelse. Utvecklingstakten styrs av befintliga verksamheter och förutsättningar kopplade till markföroreningar och störningar.

Ytterområden omfattar tätortens mer sammanhängande bebyggelsestruktur i utkanter och lägen där nya större bostadsområden kan utvecklas, främst väster och söder om befintlig bebyggelse. Innan planläggning bör visionsarbete eller planprogram tas fram för att fördjupa analyser av markanvändning, infrastruktur, miljö och hänsynsfrågor. I ytterområden ska även befintliga industriområden kompletteras och utvecklas, och nya industriområden lokaliseras i direkt anslutning till etablerade verksamhetsområden.

Randzonen utgör ett uppmärksamhetsområde för framtida utvecklingsmöjligheter i anslutning till tätorten. Här kan lägen för tätortsnära lantligt boende prövas, vilket ska föregås av detaljplaneläggning. I övrigt råder restriktivitet mot exploatering som kan försvåra centralortens långsiktiga utveckling, enstaka bostadshus exkluderat. Möjligheten till en östlig omfart ska beaktas i den fortsatta planeringen.

Grönstruktur och rekreation

Vetlandas gröna infrastruktur är en central resurs för boendemiljö, rekreation, klimatanpassning och ekosystemtjänster. I centrum är Järnvägsparken, Apoteksparken och Bäckstråket särskilt viktiga strukturer att utveckla och stärka i takt med förtätning. I centrumnära och yttre delar är grönområden

och stråk viktiga för vardagsrekreation och som sammanbindande nät, bland annat i anslutning till Karlslunds rekreationsområde och Östanå/Grumlan.

Vid utveckling ska gröna samband i möjligaste mån bevaras och utvecklas. Förtätning bör i första hand ske på redan ianspråktagen mark eller på grönytor med låg betydelse för den gröna infrastrukturen, samtidigt som grönska tillförs genom exempelvis gatuträd, planteringar och gröna lösningar i den byggda miljön.

Kommunikationer och infrastruktur

Vetlanda är kommunens viktigaste knutpunkt för arbetspendling, handel, service och samhällsfunktioner. Vägnätet, järnvägen samt regionala stråk mot bland annat Ekenässjön utgör grund för både boendeutveckling och näringslivets behov. Hållplatslägen och kollektivtrafikens tillgänglighet ska utgöra en parameter vid lokalisering av ny bebyggelse, särskilt i centrum och centrumnära zon.

Den fortsatta utvecklingen längs det nordliga stråket mot Ekenässjön är viktig för ytkrävande industrier, logistik och verksamheter med behov av god tillgänglighet. Kommunen ska verka för god mark- och planberedskap i detta stråk. Möjlighet till östlig omfart ska beaktas i den långsiktiga planeringen.

Hänsyn, risker och miljökvaliteter

Utvecklingen i Vetlanda behöver hantera en komplex helhet av kulturmiljö, grönstruktur, vattenmiljöer, markförhållanden och infrastrukturella risker. I centrala och centrumnära lägen är buller, vibrationer, järnvägs- och trafiksäkerhetsfrågor samt förorenad mark återkommande hänsyn, särskilt i områden där tidigare verksamheter och industri omvandlas.

I ytterområdena behöver hänsyn tas till geotekniska förutsättningar, grundvatten, våtmarker och vattennära lägen, samt till rekreationsvärden och arkeologiska/kulturhistoriska lämningar. I flera områden ska planering särskilt beakta rekommenderade leder för farligt gods (exempelvis väg 31/127 i relevanta lägen) och säkerställa god riskhantering vid ny bostadsbebyggelse.

Randzonen ska hanteras som ett uppmärksamhetsområde där restriktivitet gäller för exploatering som kan försvåra centralortens framtida utveckling. Samtidigt kan tätortsnära lantligt boende prövas genom detaljplaneläggning i lämpliga lägen, med avvägning mot jordbruksmark, naturvärden och långsiktig infrastrukturutveckling.

Strategier för orten Vetlanda

• Säkerställa Vetlandas roll som kommunens motor och destination för boende, service, handel och samhällsfunktioner genom hög planberedskap på alla nivåer.

• Prioritera förtätning och funktionsblandning i centrum med levande bottenvåningar, ökad grönytefaktor och utvecklade offentliga rum.

• Möjliggöra centrumnära förtätning som ger mer varierat bostadsutbud och sker med respekt för planstruktur och karaktärsområden.

• Driva långsiktig omvandling i Målaregården samt delar av Brogård mot mer blandad bebyggelse, med tydlig hantering av markföroreningar och störningar.

• Utveckla ytterområden med nya bostadsområden genom program/visionsarbete och med starka gång-, cykel- och kollektivtrafikkopplingar.

• Förtäta och utveckla verksamhetsområden resurseffektivt, särskilt i Brogård och längs nordliga stråket mot Ekenässjön, med klusterprincip och god logistikstruktur.
• Värna och utveckla grön infrastruktur (Bäckstråket, Järnvägsparken, Apoteksparken samt större rekreationsområden) som del av klimatanpassning och livskvalitet.

• Beakta östlig omfart som långsiktig förutsättning i den fortsatta utvecklingen.

Landsbygdsutveckling i Vetlanda kommundel

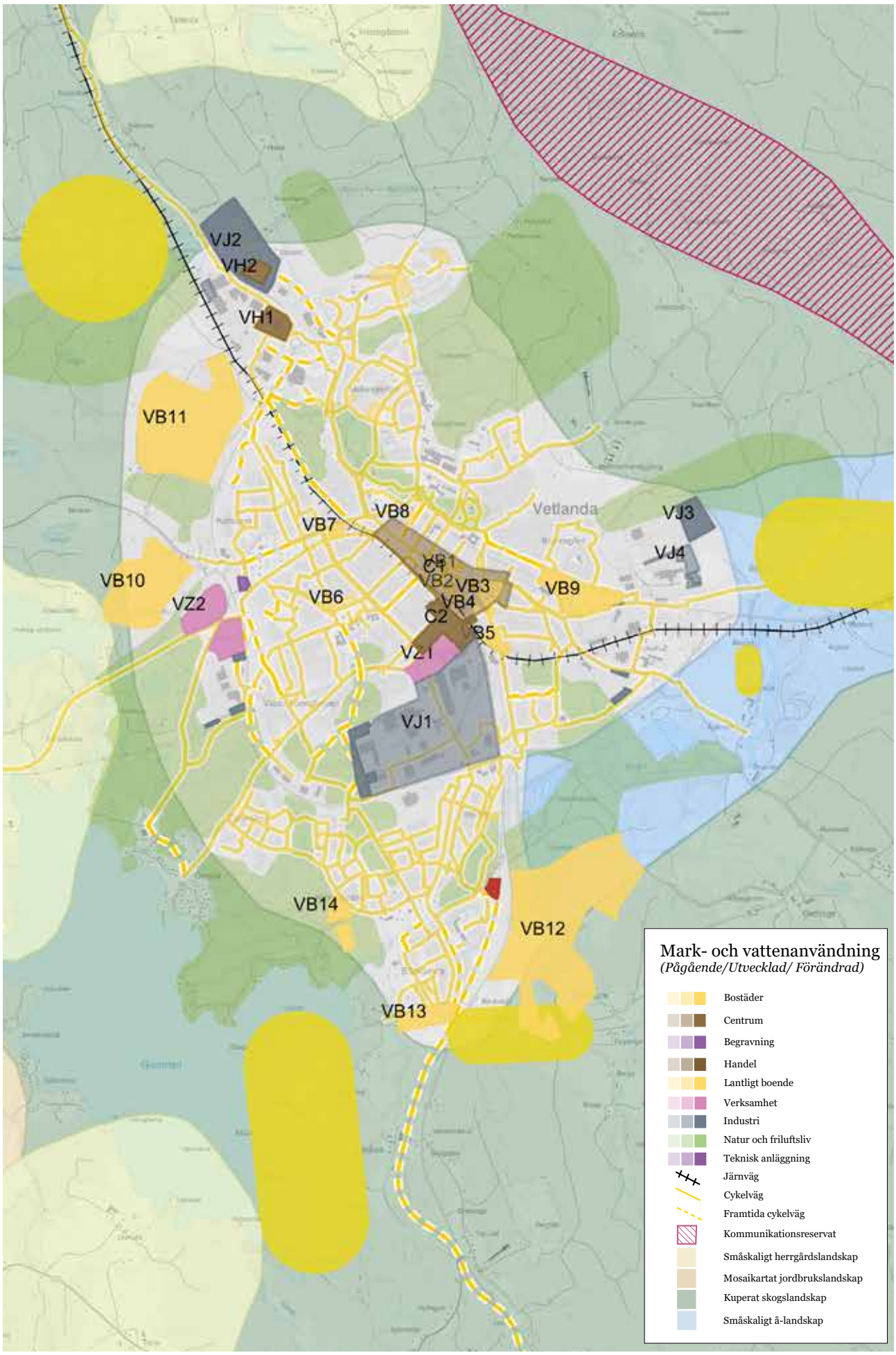
Översiktsplanens inriktning för landsbygdsutveckling i Vetlanda kommundel är att vägleda lokalisering av ny bebyggelse så att den stärker centralorten och dess funktionella omland, med god tillgänglighet till vägar, kollektivtrafik och teknisk infrastruktur. Ny bebyggelse bör i första hand lokaliseras i anslutning till befintliga bebyggelsestrukturer och vägnät för att skapa ett mer transporteffektivt och resurseffektivt mönster.

Särskild hänsyn ska tas till Emåns ålandskap i öster, som är känsligt för större exploatering, samt till jordbruksmark, naturvärden och kulturmiljöer i tätortens närområde. I randzonen gäller restriktivitet mot exploatering som kan försvåra en framtida utveckling.

Kod/Område	Zon	Inriktning	Huvudinnehåll	Huvudhänsyn (kort)
C1 Centrumområde	Centrum	Utvecklad	Förtätning, funktionsblandning, lucktomter	Buller, kulturmiljö, klimatanpassning, förorenad mark
C2 Utökning centrum (söderut: del Brogård + Pukaregården)	Centrum	Förändrad	Omvandling till funktionsblandad, kontor/verksamheter	Förorenad mark, kulturmiljö, klimatanpassning
VB1 Banken/Boken	Centrum	Förändrad	Bostäder + centrumverksamhet, levande bottenvåningar	Kulturmiljö, klimatanpassning
VB2 Södra Delfin	Centrum	Förändrad	Bostäder + centrumverksamhet, bullerskyddad gård, garage	Buller, trafik, kulturmiljö, klimatanpassning
VB3 Hygiea	Centrum	Utvecklad	Detaljplan 2021, flerbostad + publika lokaler	(enligt dp)
VB4 Merkurius	Centrum	Utvecklad	Bostäder i sammanbyggda hus (ca 3 vån)	(projektspecifikt)
VB5 Norra Stensåkra	Centrumnära	Förändrad	Omvandlings- och kompletteringspotential	Förorenad mark, buller/vibration, farligt gods
VB6 Vildvinet	Centrumnära	Utvecklad	DP 2018, flerbostad 3 vån	(enligt dp)
VB7 Gästgivaren	Centrumnära	Förändrad	Industri → bostäder, 30–40 lgh, ev. äldre	Buller, förorenad mark, kulturmiljö
VB8 Falken	Centrumnära	Utvecklad	Antagen detaljplan 2025	(enligt dp)
VB9 Målaregården	Centrumnära	Omvandling (långsiktig)	Blandad bostad/verksamhet, stärk kopplingar	Förorenad mark, buller, verksamhetshänsyn
VZ1 Norra Brogård (Industrigatan)	Centrumnära	Förändrad	Industri → verksamhet	(verksamhetsanpassning)
VB10 Madhagen	Ytterområde	Utbyggnad	Nya småhus ca 60, stärka stråk	Geoteknik, Norrasjön, buller/farligt gods, arkeologi

VB11 Norget	Ytterområde	Utbyggnad	Bostäder i rekreationsskog, varierade upplåtelseformer	Natur/rekreation, våtmarker, program/visionsarbete
VB12 Sandåkra	Ytterområde	Förändrad	Bostäder (i södra tätorten)	Väg 31 buller/farligt gods, vatten/hänsyn
VB13 Ekängen	Ytterområde	Utbyggnad	Småhus ca 20, bevara ekar	Geoteknik, buller/farligt gods, översvämning, ekvärden
VB14 Södra Kråkegården	Ytterområde	Förändrad	Bostäder, port till rekreationsområde	Kultur/natur, stigar, strandskydd (Emån/Grumlan), vägkapacitet
VH1 Nydala	Ytterområde	Förändrad	Industri → handel (skrymmande)	Handelsutredning, trafik
VJ1 Brogård industriområde	Ytterområde	Utvecklad	Förtätning klusterprincip, transportintensivt i söder	Miljöfarligt, förorenad mark, logistik/struktur
VJZ2/VH2 Skärpet	Ytterområde (nordligt stråk)	Utbyggnad	Industri/verksamhet + begränsad handel	Trafik, skyltläge, mark/planberedskap
VZ2 Nässja	Ytterområde	Förändrad	Verksamheter/logistik, skyltläge	Grundvatten/torv, våtmark, rekreationsstråk, Grumlan
VJ3 Brunnsgård (ny)	Ytterområde	Förändrad	Industri (skogsmark idag)	Rekreation/natur
VJ4 Brunnsgård (dp)	Ytterområde	Utvecklad	Industri, kommunal mark	(enligt dp)

VJ2
VH2
VH1
VB11
VB7
VB8
Vetlanda
VJ3
VJ4
VB10
VZ2
VB6
VB1
VB2
VB3
VB4
VB9
C1
C2
VB5
VZ1
VJ1
VB14
VB12
VB13
Mark- och vattenanvändning
(Pågående/Utvecklad/ Förändrad)
Bostäder
Centrum
Begravning
Handel
Lantligt boende
Verksamhet
Industri
Natur och friluftsliv
Teknisk anläggning
Järnväg
Cykelväg
Framtida cykelväg
Kommunikationsreservat
Småskaligt herrgårdslandskap
Mosaikartat jordbrukslandskap
Kuperat skogslandskap
Småskaligt å-landskap

Kommundelen

Ekenässjön

Ekenässjöns kommundel är belägen norr om Vetlanda tätort och utgör en av kommunens större kommundelar sett till befolkningsunderlag. Ekenässjön är kommundelens enda tätort och fungerar som den huvudsakliga bebyggelsekoncentrationen inom området.
Kommundelen präglas av det småländska höglandets landskapskaraktär med omväxlande skogsmark, inslag av jordbruksmark och tydliga vattenmiljöer. Sjön Ekenässjön utgör ett centralt landskapselement och har stor betydelse för områdets identitet, bebyggelsestruktur och rekreativa värden. Sjön avvattnas via Vetlandabäcken och ingår i Emåns avrinningsområde, vilket ger vattenmiljöerna en viktig ekologisk funktion.

Bebyggelsen är huvudsakligen koncentrerad till Ekenässjöns tätort, medan övriga delar av kommundelen består av mindre bystrukturer, gårdsmiljöer och spridd landsbygdsbebyggelse. Tätorten och dess omland har nära funktionella samband, både genom vardagsresor och genom nyttjandet av service och rekreativa miljöer.

Kommundelen har goda kommunikationer genom järnvägsförbindelse mellan Vetlanda och Nässjö samt genom det regionala vägnätet. Infrastrukturstråken bidrar till god tillgänglighet men utgör samtidigt strukturerande element i landskapet.

Kommundelen har cirka 2 200 invånare. Omkring två tredjedelar av befolkningen är bosatta i Ekenässjöns tätort, medan övriga invånare är fördelade på landsbygdsområden och mindre bebyggelsegrupper inom kommundelen.

Ekenässjön samhälle

Ekenässjön är Vetlanda kommuns näst största tätort och ligger cirka åtta kilometer norr om Vetlanda tätort, i direkt anslutning till sjön Ekenässjön. Samhället har en långsträckt form i nord–sydlig riktning och sträcker sig över närmare fyra kilometer. Genom tätorten löper riksväg 31 i Storgatans sträckning, med järnvägen parallellt strax väster om vägen. Dessa stråk utgör tydliga strukturerande element i samhället.

Ekenässjön har vuxit fram som stations- och industrisamhälle under 1900-talets första hälft. Järnvägens tillkomst år 1914 och etableringen av glasbruket 1917 var avgörande för ortens snabba utveckling. Under mitten av 1900-talet expanderade samhället kraftigt och befolkningen ökade genom etablering av bostäder, industri och service. Med tiden breddades näringslivet från glasindustri till även möbel-, metall- och verkstadsindustri, vilket fortfarande präglar samhällets struktur.

Idag är Ekenässjön ett mångsidigt industrisamhälle med inslag av bostäder, service och offentlig verksamhet. Bebyggelsen är huvudsakligen lokaliserad på båda sidor om genomfartsleden, med centrumfunktioner samlade i anslutning till livsmedelsbutik och äldreboende. Tätorten har cirka 1 600 invånare och utgör en viktig nod för boende, arbete och vardagsliv.

Bebyggelseutveckling

Ekenässjön är i översiktsplanen utpekad som serviceort och har en central funktion för boende, service och vardagsliv i den norra delen av Vetlanda kommun. Bebyggelseutvecklingen ska därför stärka tätortens roll som lokal nod för både den egna befolkningen och den omgivande landsbygden. Utvecklingen ska i huvudsak ta sin utgångspunkt i

den befintliga tätortsstrukturen, som är tydligt präglad av genomfartsleden och den parallella järnvägen i nord–sydlig riktning. Centrumfunktionen är idag koncentrerad till området kring livsmedelsbutiken och det intilliggande äldreboendet. Som serviceort är det av särskild betydelse att denna del av tätorten kan vidareutvecklas till en tydligare och mer sammanhållen centrumbildning där boende, service och mötesplatser samlas och är lätt tillgängliga.

Ny bostadsbebyggelse ska i första hand ske genom komplettering inom befintlig tätort samt i tätortsnära lägen i direkt anslutning till samhället. Genom att samla bebyggelse i dessa lägen stärks underlaget för service, kollektivtrafik och teknisk infrastruktur samtidigt som ett transporteffektivt och resurseffektivt bebyggelsemönster främjas. Utvecklingen ska anpassas till områdenas karaktär och ta hänsyn till befintliga bostadsmiljöer och kulturhistoriska värden.

I den västra delen av tätorten, i anslutning till Ekenässjön, finns potential för kompletterande bostadsbebyggelse i attraktiva sjönära lägen. Utveckling i dessa områden ska ske varsamt med hänsyn till landskapsbild, strandskydd, allmänhetens tillgång till strandzoner samt bevarande av ekologiska och rekreativa värden. Sjönära lägen ska bidra till ökad attraktivitet utan att minska tillgänglighet eller naturvärden.

I den södra delen av samhället redovisas utvecklingsområde för industri. Genom förtätning och ianspråktagande av redan påverkad mark kan området stärkas och vidareutvecklas för industri- och verksamhetsändamål. Utvecklingen kan bidra till att tydligare knyta samman Ekenässjön med Vetlanda och stärka den funktionella kopplingen mellan orterna.

Utveckling inom området ska ske med hänsyn till befintlig industriell verksamhet, kulturhistoriska värden samt förutsättningar kopplade till mark, vatten, Vetlandabäcken och risker för översvämning.

Grönstruktur och rekreation

Grönstrukturen i Ekenässjön är viktig för tätortens karaktär och boendekvaliteter. Närheten till Ekenässjön, Vetlandabäcken samt omgivande natur- och grönområden skapar goda förutsättningar för rekreation och friluftsliv.

Ekenässjön och dess strandzoner är tätortens mest betydelsefulla rekreativa miljö. Sjön har stor betydelse för ortens identitet och attraktivitet och utgör ett viktigt stråk för promenader, vistelse och friluftsaktiviteter. Strandnära miljöer ska värnas som tillgängliga och sammanhängande rekreationsområden, med hänsyn till strandskyddets syften, naturvärden och allmänhetens tillgång till vattnet.

Vetlandabäcken utgör ett grönt och blått stråk genom den södra delen av tätorten och bidrar till både ekologiska samband och upplevelsevärden. Bäcken ska ses som en resurs för grönstruktur, rekreation, samtidigt som hänsyn ska tas till dess känslighet och till omgivande markanvändning.

Inom tätorten finns bostadsnära grönområden, idrottsplats och andra rekreativa miljöer som är viktiga för föreningsliv, sociala möten och fysisk aktivitet. Dessa platser bidrar till goda livsmiljöer och ska fortsatt vara väl tillgängliga och sammanlänkade med gång- och cykelstråk.

Vid framtida utveckling ska grönstrukturens sammanhang bevaras och stärkas. Särskild hänsyn ska tas till övergången mellan tätort och omgivande landskap samt till bevarandet av gröna samband som bidrar till biologisk mångfald, ekosystemtjänster och vardagsnära rekreation.

Kommunikationer och infrastruktur

Genom Ekenässjön löper riksväg 31, som är ett viktigt regionalt transportstråk och riksintresse för kommunikationer som ger god tillgänglighet. Parallellt med riksvägen löper järnvägen Vetlanda–Nässjö med tågstopp i Ekenässjön, vilket ger goda pendlingsmöjligheter och regional tillgänglighet.

Översiktsplanen pekar ut ett område för en framtida förbifart öster om tätorten, som ingår i riksintresset för kommunikationer. Förbifarten syftar till att minska genomfartstrafikens påverkan, förbättra trafiksäkerheten och reducera buller och barriäreffekter i tätortens centrala delar.

Det lokala vägnätet och gång- och cykelstråk knyter samman bostadsområden, centrum, verksamheter och rekreativa miljöer.

Hänsyn, risker och miljökvaliteter

Utveckling i Ekenässjön ska ske med hänsyn till befintliga natur-, kultur- och landskapsvärden samt till identifierade risker kopplade till trafik, vatten och markanvändning.

Ekenässjön och Vetlandabäcken utgör viktiga ekologiska och rekreativa miljöer. Vid ny bebyggelse eller förändrad markanvändning i närheten av vatten ska hänsyn tas till vattenkvalitet, översvämningsrisker, strandskyddets syften samt bevarandet av strand- och vattenmiljöer. Särskild uppmärksamhet ska riktas mot områden där tidigare eller pågående industriverksamhet kan ha påverkat mark och vatten. Riksväg 31 och järnvägen Vetlanda–Nässjö är riksintressen för kommunikationer och innebär buller, trafiksäkerhetsrisker och barriäreffekter som ska beaktas vid planering av ny bebyggelse, särskilt i centrala och tätortsnära lägen. Även den planerade förbifarten öster om tätorten ska beaktas i den långsiktiga markanvändningen.

Kulturhistoriska värden i bebyggelsen, särskilt äldre bostadsmiljöer och industrimiljöer, bidrar till ortens identitet och ska tas till vara vid framtida utveckling.

Strategier för Ekenässjön

• Stärka Ekenässjöns roll som serviceort i Vetlanda kommuns norra delar genom att prioritera utveckling som stärker underlaget för service, skola, omsorg och mötesplatser.

• Vidareutveckla centrumområdet till en tydligare centrumbildning med en kombination av bostäder, service och offentliga rum som är tillgängliga för både tätorten och omlandet.

• Styra ny bostadsbebyggelse till komplettering inom befintlig tätort samt till tätortsnära lägen i direkt anslutning till samhället för att främja ett sammanhållet, transporteffektivt och resurseffektivt bebyggelsemönster.

• Ta till vara Ekenässjöns sjönära läge genom varsam utveckling i västra delen av tätorten, med hänsyn till landskapsbild, strandskydd, ekologiska värden och allmänhetens tillgång till strandmiljöer.

• Säkerställa långsiktiga utvecklingsförutsättningar för industri- och verksamhetsområden i den södra delen av tätorten genom förtätning och effektivt nyttjande av redan ianspråktagen mark.

• Beakta riksväg 31, järnvägen och den planerade förbifarten som både resurser och riskkällor, med målet att minska buller, barriäreffekter och trafiksäkerhetsproblem i tätortens centrala delar.

• Värna och integrera kulturhistoriska värden, grönstruktur och rekreativa miljöer som en del av Ekenässjöns identitet och långsiktiga attraktivitet.

Landsbygdsutveckling i Ekenässjön kommundel

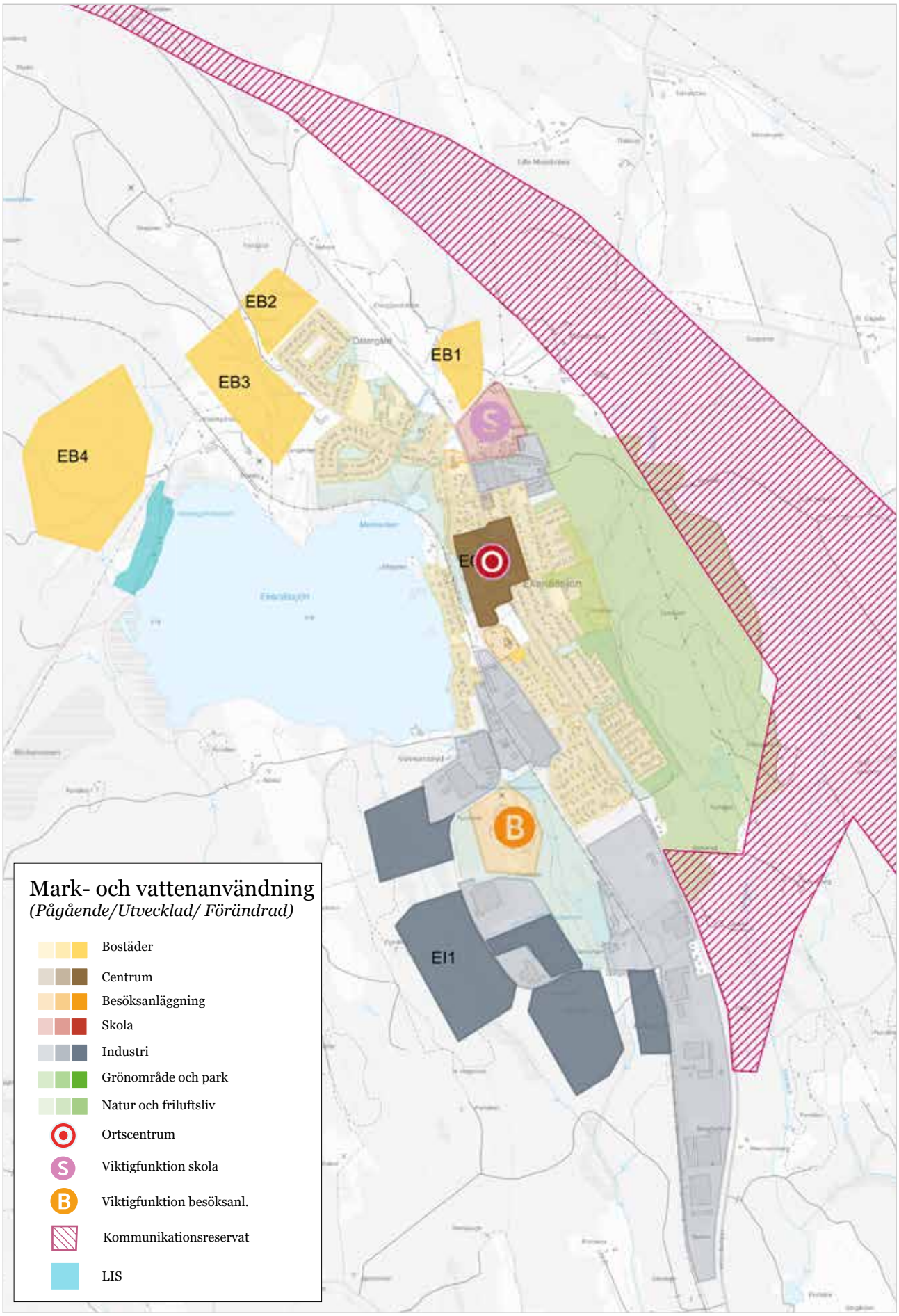
Översiktsplanens inriktning för Ekenässjön kommundel syftar till att vägleda lokalisering av ny bebyggelse och markanvändning så att utvecklingen sker på ett långsiktigt hållbart sätt, med god tillgänglighet till befintlig infrastruktur, service och kollektivtrafik. Utveckling på landsbygden ska bidra till en levande kommundel samtidigt som viktiga natur-, kultur- och produktionsvärden värnas.

Som ett led i detta pekar kommunen ut en buffertzon om cirka en kilometer på vardera sida om riksväg 47 samt en buffert runt Ekenässjön tätort. Inom dessa områden ska ny småskalig bebyggelse i första hand lokaliseras i anslutning till befintliga bebyggelsestrukturer, vägar och teknisk infrastruktur. En sådan lokalisering bidrar till effektiv markanvändning, minskat transportbehov och bättre förutsättningar för service, kollektivtrafik och teknisk försörjning.

Kommundelen erbjuder flera lägen med goda landskapsvärden och närhet till både tätort och service, bland annat i sjönära och öppna jordbrukslandskap. Sådana lägen kan vara lämpliga för småskalig bostadsutveckling, under förutsättning att utvecklingen sker varsamt och med hänsyn till landskapsbild, tillgänglighet och befintlig markanvändning.

Utanför de utpekade buffertzonerna ska ny bebyggelse prövas restriktivt. Särskild hänsyn ska tas till jord- och skogsbrukets långsiktiga brukningsförutsättningar, landskapsbild, naturvärden och kulturmiljöer. Jordbruksmarken runt Ekenässjön utgör en viktig resurs både för livsmedelsproduktion och för landskapets ekologiska funktioner.

Inom Ekenässjön kommundel finns ett utpekat LIS-område (landsbygdsutveckling i strandnära lägen). LIS-området syftar till att möjliggöra bostadsutveckling i attraktiva strandnära lägen som kan bidra till att stärka befolkningsunderlaget och servicefunktionen i Ekenässjön tätort. Utveckling inom LIS-området ska ske med hänsyn till strandskyddets syften, allmänhetens tillgång till strandområden samt skydd av natur- och vattenmiljöer.

EB2
EB1
EB3
EB4
EI1
Mark- och vattenanvändning
(Pågående/Utvecklad/ Förändrad)
Bostäder
Centrum
Besöksanläggning
Skola
Industri
Grönområde och park
Natur och friluftsliv
Ortscentrum
Viktigfunktion skola
Viktigfunktion besöksanl.
Kommunikationsreservat
LIS

Kommundelen

Korsberga

Korsberga kommundel är belägen i den södra delen av Vetlanda kommun och gränsar i söder mot Uppvidinge kommun. Kommundelen präglas av ett tydligt samband mellan tätorten Korsberga och det omgivande jordbruks- och skogslandskapet. Korsberga är kommundelens enda tätort och utgör det huvudsakliga navet för boende, service och offentlig verksamhet inom området.

Tätorten är i huvudsak detaljplanelagd, med undantag för bebyggelsen längs Solbergavägen som tillsammans med Lemnhult och delar av Lindshammar utgör sammanhållen bebyggelse. För kurs- och konferensanläggningen vid Trollebo finns en äldre byggnadsplan från 1983. Utanför tätorten består kommundelen av spridd landsbygdsbebyggelse med inslag av mindre byar och gårdsmiljöer.

Kommundelen har cirka 1 366 invånare, varav omkring hälften är bosatta i Korsberga tätort. Befolkningsutvecklingen har varierat över tid, med en period av minskning följd av stabilisering och viss variation under senare år. Landsbygden inom kommundelen uppvisar delvis en mer stabil befolkningsutveckling än tätorten.

Korsberga samhälle

Korsberga har en tydlig historisk prägel och stark koppling till både kyrkbygd och institutionsverksamhet. Samhället har vuxit fram kring kyrkplatsen och senare utvecklats genom tillkomsten av järnvägen som industriort.

Bebyggelsen består huvudsakligen av friliggande villor från olika tidsperioder, kompletterat med mindre inslag av flerbostadshus, radhus och verksamhetslokaler. Flera byggnader som tidigare inrymde handel och service har under senare decennier byggts om till bostäder, vilket bidragit till förändrade användningar i centrala lägen.

Den norra delen av tätorten präglas av äldre villabebyggelse samt de tidigare institutionsmiljöerna vid Värnhem, som del av St Sigfrids sjukhus, vilka utgör viktiga historiska inslag i samhället. I anslutning till kyrkplatsen finns kyrka, kyrkogård, skolbyggnader, prästgård, församlingshem och hembygdsgård, som tillsammans bildar ett tydligt offentligt och kulturhistoriskt sammanhang.

Söder om kyrkplatsen ligger samhällets kommersiella och verksamhetspräglade delar, med livsmedelsbutik, torgbildning, tidigare stationsmiljö, brandstation och industriella verksamheter. Industri- och verksamhetsområdena fortsätter söderut längs järnvägens sträckning.

Korsberga omges av ett öppet jordbrukslandskap som ger tydliga övergångar mellan tätort och landsbygd och bidrar till ortens landskapsbild och småskaliga karaktär.

Bebyggelseutveckling

Korsberga är i översiktsplanen utpekad som serviceort, vilket innebär att tätorten har en central funktion för boende, service, skola, omsorg och vardagsliv för både den egna befolkningen och den omgivande landsbygden. Bebyggelseutvecklingen ska därför inriktas på att stärka Korsbergas roll som lokal nod och skapa goda förutsättningar för ett långsiktigt hållbart serviceunderlag.

Utvecklingen ska i första hand ta sin utgångspunkt i centrumområdet, som är lokaliserat söder om kyrkplatsen i anslutning till livsmedelsbutik, torgbildning och andra service- och verksamhetsfunktioner. Inom centrumområdet finns förutsättningar att stärka cen-

trumbildningen genom komplettering med bostäder, service och mötesplatser samt genom förbättring av offentliga rum och vistelsemiljöer. Omvandling av tidigare verksamhetslokaler till bostäder har redan skett i delar av samhället och kan fortsatt bidra till ett mer levande och sammanhållet centrum.

I centrumnära lägen, där äldre villabebyggelse, institutionsmiljöer och offentliga funktioner tidigare funnits, kan begränsade tillskott av bostäder och verksamheter prövas. Utveckling i dessa lägen ska ske varsamt och med hänsyn till områdenas småskaliga karaktär och kulturhistoriska värden, särskilt vid kyrkplatsen och inom de tidigare institutionsområdena. Centrumnära utveckling ska bidra till god tillgänglighet till service och stärka sambanden mellan bostäder, centrum och offentliga funktioner.

Ny bostadsbebyggelse ska i huvudsak lokaliseras till tätortsnära zonen i direkt anslutning till befintlig tätort. Genom att samla ny bebyggelse i tätortsnära lägen skapas förutsättningar för ett sammanhållet och transporteffektivt bebyggelsemönster, samtidigt som underlaget för service, kollektivtrafik och teknisk infrastruktur stärks. Utveckling i dessa lägen ska anpassas till landskapsbilden och ta hänsyn till övergången mellan tätort och omgivande jordbrukslandskap.

Verksamhets- och industriområdena söder om centrum, längs järnvägens sträckning, utgör en viktig del av Korsbergas bebyggelsestruktur och arbetsliv. Utveckling inom dessa områden ska i första hand ske genom förtätning och effektivare nyttjande av redan ianspråktagen mark.

Vid all bebyggelseutveckling ska avvägningar göras mot andra allmänna intressen, såsom brukningsvärd jordbruksmark, natur- och kulturmiljövärden samt förutsättningar kopplade till infrastruktur och risker.

Grönstruktur och rekreation

Grönstrukturen i Korsberga är en viktig del av tätortens karaktär och bidrar till goda boendemiljöer, rekreation och landskapsupplevelser. Tätorten omges av ett öppet jordbrukslandskap som tydligt avgränsar bebyggelsen och skapar nära kopplingar mellan vardagsliv och landsbygd.

Inom tätorten finns park- och grönområden, lövängar och lövlundar som bidrar till biologisk mångfald och vistelsevärden. Dessa gröna miljöer fungerar som viktiga inslag för rekreation och sociala möten och bidrar till ett småskaligt och grönt intryck av samhället.

Idrottsplatsen i den nordöstra delen av tätorten är en central målpunkt för föreningsliv och fysisk aktivitet. Tillsammans med bostadsnära grönområden och gångstråk skapar den förutsättningar för vardagsnära rekreation för olika åldersgrupper.

Vid framtida utveckling ska grönstrukturens sammanhang bevaras och stärkas. Särskild hänsyn ska tas till övergången mellan tätort och omgivande jordbruksmark samt till bevarandet av värdefulla natur- och parkmiljöer som bidrar till Korsbergas identitet och livsmiljöer.

Kommunikationer och infrastruktur

Korsberga genomkorsas av riksväg 31, som är ett viktigt regionalt transportstråk och riksintresse för kommunikationer. Vägen ger god tillgänglighet till Vetlanda och angränsande kommuner.

Den tidigare järnvägen genom Korsberga är idag nedlagd men utgör fortsatt ett tydligt strukturerande element i tätorten genom sin banvall och sträckning. Översiktsplanen anger en inriktning att på sikt utveckla järnvägsvallen till en gång- och cykelväg, i syfte att stärka hållbara resor och skapa en förbättrad koppling mellan Korsberga och Vetlanda. En sådan inriktning bedöms kunna bidra till ökad tillgänglighet, trafiksäkerhet och vardagsnära rekreation.

Hänsyn, risker och miljökvaliteter

Utveckling i Korsberga ska ske med hänsyn till befintliga natur-, kultur- och landskapsvärden samt till identifierade risker kopplade till infrastruktur och markanvändning. Tätortens läge i ett öppet jordbrukslandskap och dess historiska bebyggelsestruktur ställer krav på varsam och långsiktigt hållbar planering.
Riksväg 31 utgör ett riksintresse för kommunikationer och medför buller, trafiksäkerhetsrisker och barriäreffekter som ska beaktas vid planering av ny

eller kompletterande bebyggelse, särskilt i centrala delar av tätorten. Hänsyn ska även tas till närliggande verksamhetsområden och deras påverkan på omgivande bostadsmiljöer.

Korsberga rymmer flera kulturhistoriskt värdefulla miljöer, bland annat kyrkplatsen, de tidigare institutionsmiljöerna vid Värnhem och St Sigfrids sjukhus samt utpekade bostadsområden från 1950- och 1960-talen. Dessa miljöer bidrar till ortens identitet och miljökvaliteter och ska värnas och beaktas vid framtida utveckling.

Öster om tätorten finns Skäftesfallsplatån, som är av riksintresse för naturvård, samt områden av riksintresse för vindbruk. Dessa intressen sätter ramar för tätortens långsiktiga utveckling och ska beaktas vid förändrad markanvändning.

Strategier för orten Korsberga

• Stärka Korsbergas roll som serviceort genom att prioritera utveckling som bidrar till ett långsiktigt hållbart underlag för service, skola, omsorg och lokala mötesplatser.

• Vidareutveckla centrumområdet söder om kyrkplatsen genom varsam förtätning, komplettering med bostäder och service samt förbättrade offentliga rum.

• Möjliggöra begränsad bebyggelseutveckling i centrumnära lägen med hänsyn till kulturhistoriska värden, småskalig karaktär och befintlig bebyggelsestruktur.

• Styra ny bostadsbebyggelse till tätortsnära zoner i direkt anslutning till befintlig tätort för att främja ett sammanhållet och transporteffektivt bebyggelsemönster.

• Säkerställa utvecklingsförutsättningar för verksamhets- och industriområden söder och väster om centrum genom effektivt nyttjande av redan ianspråktagen mark och förbättrade samband med övriga delar av tätorten.

• Utveckla hållbara transportlösningar, bland annat genom att på sikt möjliggöra en gång- och cykelväg längs den tidigare järnvägen mellan Korsberga och Vetlanda.

• Värna och synliggöra kulturhistoriska miljöer, grönstruktur och rekreativa värden som en integrerad del av Korsbergas identitet och attraktivitet.

Landsbygdsutveckling i Korsberga kommundel

Översiktsplanens inriktning för Korsberga kommundel syftar till att vägleda lokalisering av ny bebyggelse och markanvändning så att utvecklingen sker på ett långsiktigt hållbart sätt, med god tillgänglighet till befintlig infrastruktur, service och kollektivtrafik. Landsbygdsutvecklingen ska bidra till en levande kommundel samtidigt som viktiga natur-, kultur- och landskapsvärden värnas.

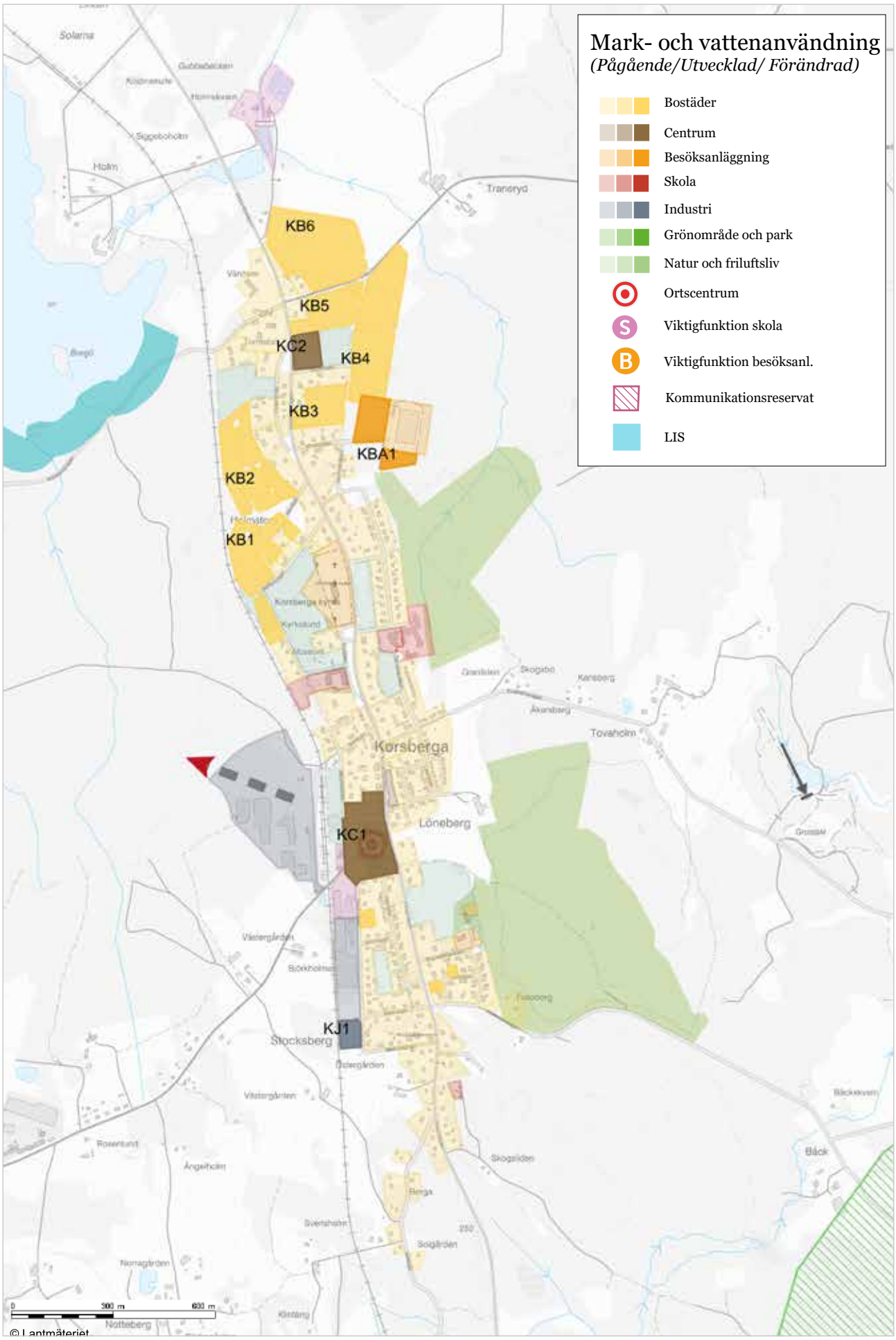
Som ett led i detta pekar kommunen ut en buffertzon om cirka en kilometer på vardera sida om riksväg 31, samt en buffert runt Korsberga tätort. Inom dessa områden ska ny småskalig bebyggelse i första hand lokaliseras i anslutning till befintliga bebyggelsestrukturer, vägar och teknisk infrastruktur. En sådan lokalisering bidrar till effektiv markanvändning, minskat transportbehov och bättre förutsättningar för service, kollektivtrafik och teknisk försörjning.

Kommundelen erbjuder flera landskapsmässigt attraktiva lägen i närhet till tätorten, med utblickar över jordbruks- och skogslandskap. Sådana lägen kan vara lämpliga för småskalig bostadsutveckling, under förutsättning att utvecklingen sker varsamt och med hänsyn till landskapsbild, befintlig markanvändning och tillgång till service.

Utanför de utpekade buffertzonerna ska ny bebyggelse prövas restriktivt. Särskild hänsyn ska tas till jord- och skogsbrukets långsiktiga brukningsförutsättningar, landskapsbild, naturvärden och kulturmiljöer. Söder om Korsberga finns områden med höga naturvärden och i närområdet finns riksintresse för naturvård, vilket ställer krav på särskild varsamhet vid förändrad markanvändning.

Genom kommundelen går Höglandsleden, som är ett viktigt rekreativt stråk med betydelse för friluftsliv och besöksnäring. Vid landsbygdsutveckling ska hänsyn tas till ledens värden och till möjligheten att bevara och stärka tillgängligheten till natur- och rekreationsmiljöer.

Inom Korsberga kommundel finns två utpekade LIS-områden (landsbygdsutveckling i strandnära lägen), belägna i den sydöstra delen av Hjärtesjön respektive i den östra delen av Sörasjön. Syftet med LIS-områdena är att möjliggöra bostadsutveckling i attraktiva strandnära lägen som kan bidra till att stärka befolknings- och serviceunderlaget för Korsberga tätort. Utveckling inom LIS-områdena ska ske med hänsyn till strandskyddets syften, allmänhetens tillgång till strandområden samt skydd av natur- och vattenmiljöer.

Mark- och vattenanvändning
(Pågående/Utvecklad/ Förändrad)
Bostäder
Centrum
Besöksanläggning
Skola
Industri
Grönområde och park
Natur och friluftsliv
Ortscentrum
Viktigfunktion skola
Viktigfunktion besöksanl.
Kommunikationsreservat
LIS
KB6
KB5
KC2
KB4
KB3
KBA1
KB2
KB1
KC1
KJ1
Korsberga
Löneberg
Stocksberg
Tranaryd
Tovaholm
Holm
Solarna
0
500 m
1 000 m
© Lantmäteriet

Kommundelen

Björköby

Björköby kommundel är belägen i den norra delen av Vetlanda kommun och gränsar mot Eksjö, Nässjö och Sävsjö kommuner. Kommundelen har en tydlig landsbygdskaraktär med skogs- och jordbrukslandskap samt spridd bebyggelse, där Björköby tätort utgör den enda sammanhållna tätorten och den huvudsakliga noden för boende, arbete och kommunikationer.

Kommundelen har cirka 1 170 invånare, varav omkring 320 personer bor i Björköby tätort. Befolkningen är i övrigt spridd i mindre byar och sammanhängande bebyggelsegrupper såsom Kristinelund, Djuvanäs och Nävelsjö.

Stora delar av Björköby tätort omfattas av detaljplan, liksom delar av Kristinelund. Utanför tätorten präglas kommundelen av en småskalig bebyggelsestruktur med tydlig koppling till jord- och skogsbruk samt till äldre by- och sockenmiljöer.

Kommundelens läge i anslutning till riksväg 31, tillsammans med järnvägen Vetlanda–Nässjö, ger god regional tillgänglighet och har haft stor betydelse för Björköbys utveckling som industri- och arbetsort. Dessa samband utgör fortsatt viktiga förutsättningar för kommundelens långsiktiga utveckling.

Björköby samhälle

Björköby är en mindre tätort i norra delen av Vetlanda kommun med en bebyggelsestruktur som tydligt präglats av järnvägens tillkomst och av industriell verksamhet. Samhällets utveckling har i hög grad varit kopplad till arbete och produktion, vilket har påverkat både bebyggelsens lokalisering och ortens funktion i kommunen.

Bebyggelsen i Björköby kan huvudsakligen delas in i två områden: Kyrkbyn i söder och stationssamhället i norr. Kyrkbyn har en långsträckt och småskalig struktur med lantlig karaktär, där bebyggelsen ligger relativt glest placerad utmed vägen mot Nävelsjö och omges av öppet jordbrukslandskap. Området rymmer flera kulturhistoriskt värdefulla miljöer, där kyrkan med kyrkogård, tidigare prästgård och äldre sockenmiljöer utgör centrala inslag. I området finns även skola samt gårdsmiljöer och bostadshus från olika tidsepoker.

Stationssamhället i den norra delen av tätorten utvecklades i samband med järnvägens tillkomst under början av 1900-talet. Bebyggelsen är här mer samlad och präglas av blandad villabebyggelse från 1900-talets första hälft samt tidigare offentliga och kommersiella byggnader, såsom affärshus och före detta kommunhus. Järnvägsspåren, stationshuset och banvaktstugan är viktiga strukturer som bidrar till förståelsen av ortens historiska utveckling.

Centralt i Björköby finns ett sammanhängande industriområde med verksamheter och industribyggnader huvudsakligen uppförda under 1900-talet. Industriområdet utgör en tydlig del av tätortens identitet och har haft stor betydelse för ortens roll som arbetsort, både historiskt och i nutid.

Bebyggelseutveckling

Bebyggelseutvecklingen i Björköby ska utgå från ortens roll som arbetsort inom Vetlanda kommun.

Björköby är strategiskt belägen längs riksväg 31 och i anslutning till järnvägen, vilket ger goda förutsättningar för verksamheter, industri och pendling. Utvecklingen ska bidra till att stärka ortens funktion som arbetsställe och skapa långsiktigt hållbara förutsättningar för näringslivets fortsatta utveckling. Till skillnad från serviceorterna ska utvecklingen i Björköby, och övriga arbetsorter, inte primärt inriktas på att skapa en tydlig centrumbildning. I stället ska bebyggelseutvecklingen fokusera på effektiva samband mellan arbetsplatser, bostäder och transportinfrastruktur. Komplettering inom befintlig bebyggelsestruktur kan prövas där det stärker ortens funktion och bidrar till ett mer sammanhållet samhälle.

Ny bostadsbebyggelse ska i huvudsak lokaliseras till tätortsnära zoner i direkt anslutning till befintlig tätort samt inom utpekade buffertzoner längs riksväg 31. En sådan lokalisering bidrar till god tillgänglighet, minskat transportbehov och bättre kopplingar mellan boende och arbetsplatser.

Det centralt belägna industri- och verksamhetsområdet utgör en kärna i Björköbys struktur. Utveckling inom området ska i första hand ske genom förtätning och effektivare nyttjande av redan ianspråktagen mark, med hänsyn till omgivande bostadsområden, infrastruktur och framtida utvecklingsmöjligheter.

Vid all bebyggelseutveckling ska avvägningar göras mot andra allmänna intressen, såsom jordbruksmark, natur- och kulturmiljövärden samt risker kopplade till trafik och verksamheter. Sammantaget ska utvecklingen stärka Björköbys långsiktiga roll som arbetsort längs ett av kommunens viktiga kommunikationsstråk.

Grönstruktur och rekreation

Björköby omges av ett variationsrikt jord- och skogslandskap som utgör en tydlig ram kring tätorten och bidrar till goda landskaps- och boendemiljöer. Grönstrukturen präglas av öppna jordbruksmarker, skogspartier och gröna mellanrum inom bebyggelsen, vilket skapar tydliga övergångar mellan tätort och landsbygd.

Inom tätorten finns bostadsnära grönytor, naturmark och skolnära utemiljöer som ger förutsättningar för vardagsnära rekreation, lek och utevistelse. Dessa miljöer har betydelse för både boendekvalitet och folkhälsa, särskilt i ett samhälle där arbete och pendling är centrala inslag i vardagen.

Det omgivande landskapet erbjuder goda möjligheter till friluftsliv, promenader och naturupplevelser i direkt anslutning till tätorten. Vid framtida utveckling ska grönstrukturens samband bevaras, särskilt i mötet mellan bebyggelse och jordbruksmark, så att tillgängligheten till natur- och rekreationsmiljöer inte försämras.

Utveckling av bebyggelse och verksamheter ska ske med hänsyn till befintliga gröna strukturer och deras funktion som landskapselement, rekreativa resurser och ekologiska samband.

Kommunikationer och infrastruktur

Björköby har ett strategiskt läge i den norra delen av Vetlanda kommun med god regional tillgänglighet. Tätorten är belägen cirka två kilometer väster om riksväg 31, som är ett viktigt regionalt transportstråk och riksintresse för kommunikationer. Riksvägen nås via väg 886, som utgör den huvudsakliga anslutningen mellan tätorten och det regionala vägnätet. Tillsammans skapar dessa stråk goda förutsättningar för pendling, arbetspendling och godstransporter, vilket är centralt för Björköbys roll som arbetsort.

Björköby ligger även i anslutning till järnvägen Vetlanda–Nässjö och har tågstopp på sträckan. Restiden med tåg är cirka 15 minuter till både Vetlanda och Nässjö, vilket ger goda pendlingsmöjligheter och stärker ortens funktion som pendlingsort. Kollektivtrafikutbudet kompletteras av bussförbindelser, vilket bidrar till tillgänglighet för både vardagsresor och resor till service och arbetsplatser i närliggande orter.

Det lokala vägnätet knyter samman bostadsområden, industriområden, skola och övriga funktioner inom tätorten. Gång- och cykeltrafik är viktiga färdsätt för kortare resor och trygga, sammanhängande stråk är betydelsefulla för tillgänglighet och trafiksäkerhet.

Hänsyn, risker och miljökvaliteter

Utveckling ska ske med hänsyn till befintliga natur-, kultur- och landskapsvärden samt till risker kopplade till infrastruktur, trafik och verksamheter. Som arbetsort och pendlingsort ställs särskilda krav på avvägningar mellan bostäder, industri och transportstråk.

Riksväg 31 är ett riksintresse för kommunikationer och utgör ett viktigt regionalt transportstråk. Även om tätorten är belägen cirka två kilometer väster om riksvägen, med anslutning via väg 886, medför vägtrafiken buller, trafiksäkerhetsrisker och barriäreffekter som ska beaktas vid planering av ny eller kompletterande bebyggelse. Särskild hänsyn ska tas till lägen i anslutning till anslutningsvägar och industriområden.

Järnvägen Vetlanda–Nässjö är ett viktigt infrastrukturellt stråk med tågstopp i Björköby. Vid planering i järnvägens närhet ska hänsyn tas till säkerhet, buller och tillgänglighet, samtidigt som järnvägsstråket ska värnas så att framtida användning och utvecklingsmöjligheter inte begränsas.

Industri- och verksamhetsområdena i Björköby är av stor betydelse för sysselsättning och näringsliv, men kan samtidigt ge upphov till störningar i form av buller, transporter och verksamhetspåverkan. Vid lokalisering av ny bostadsbebyggelse och andra störningskänsliga funktioner ska därför hänsyn tas till befintlig och planerad verksamhet för att undvika intressekonflikter.

Kyrkbyn och stationssamhället rymmer kulturhistoriska värden kopplade till sockenmiljö, järnvägens tillkomst och industrins framväxt. Dessa värden bidrar till ortens identitet och ska beaktas vid förändringar i bebyggelsestrukturen.

Strategier för orten Björköby

• Stärka Björköby som arbetsort genom att långsiktigt säkra förutsättningar för industri- och verksamhetsutveckling i strategiskt läge längs riksväg 31 och järnvägen Vetlanda–Nässjö.

• Prioritera utveckling som stärker sambanden mellan arbetsplatser, bostäder och regional infrastruktur, med särskilt fokus på pendling och god tillgänglighet.

• Möjliggöra förtätning och effektivare nyttjande av befintliga industri- och verksamhetsområden genom användning av redan ianspråktagen mark.

• Styra ny bostadsbebyggelse till tätortsnära lägen och inom utpekade buffertzoner runt tätorten och riksväg 31 för att skapa ett sammanhållet och transporteffektivt bebyggelsemönster.

• Säkerställa att ny bebyggelse lokaliseras och utformas med hänsyn till befintlig industriell verksamhet, trafikpåverkan och framtida utvecklingsbehov.

• Värna järnvägsstråket och dess funktion i planeringen så att framtida användning inte försvåras.

• Ta till vara och beakta kulturhistoriska värden i kyrkbyn och stationssamhället som en del av Björköbys identitet, utan att dessa begränsar ortens funktion som arbetsort.

• Bevara tydliga övergångar mellan tätort och omgivande jordbruks- och skogslandskap för att upprätthålla landskapsbild och boendekvaliteter.

Landsbygdsutveckling i Björköby kommundel

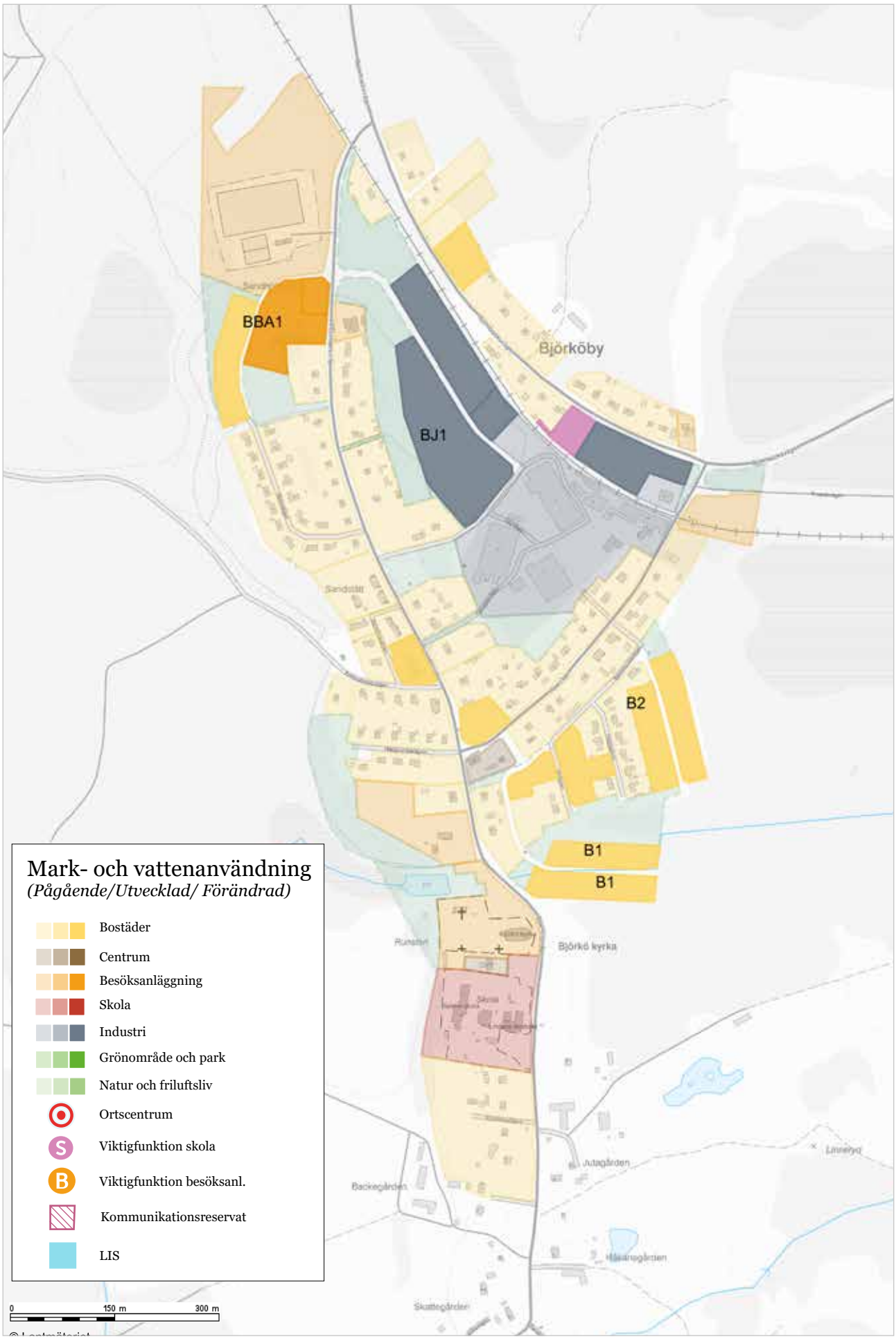
Översiktsplanens inriktning för Björköby kommundel syftar till att vägleda lokalisering av ny bebyggelse så att utvecklingen sker på ett långsiktigt hållbart sätt, med god tillgänglighet till befintlig infrastruktur, arbetsplatser och kollektivtrafik. Landsbygdsutvecklingen ska bidra till en levande kommundel samtidigt som Björköbys funktion som arbets- och pendlingsort stärks.

Som ett led i detta pekar kommunen ut en buffertzon om cirka en kilometer på vardera sida om riksväg 31, samt en buffert runt Björköby tätort. Inom dessa områden ska ny småskalig bebyggelse i första hand lokaliseras i anslutning till befintliga bebyggelsestrukturer, vägar och teknisk infrastruktur. En sådan lokalisering bidrar till god tillgänglighet, minskat transportbehov och stärker kopplingarna mellan boende och arbetsplatser.

Kommundelen präglas av ett jord- och skogsbruksdominerat landskap med spridd bebyggelse i byar och mindre bebyggelsegrupper, såsom Kristinelund, Djuvanäs och Nävelsjö. Småskalig bostadsutveckling kan prövas i dessa miljöer där den stärker befintliga strukturer och sker med hänsyn till landskapsbild, tillgänglighet och brukningsvärd mark.

Utanför de utpekade buffertzonerna ska ny bebyggelse prövas restriktivt. Särskild hänsyn ska tas till jord- och skogsbrukets långsiktiga brukningsförutsättningar, naturvärden, inklusive riksintresse Emån, kulturmiljöer och landskapets karaktär.

Inom Björköby kommundel finns ett utpekat LIS-område (landsbygdsutveckling i strandnära lägen) i Kristinelund. LIS-området syftar till att möjliggöra bostadsutveckling i attraktiva strandnära lägen som kan bidra till landsbygdsutveckling och stärka underlaget för boende och pendling i kommundelen. Utveckling inom LIS-området ska ske varsamt och med hänsyn till strandskyddets syften, allmänhetens tillgång till strandområden samt skydd av natur- och vattenmiljöer. Sydost om tätorten finns ett område avsatt för vindbruk.

BBA1
BJ1
Björköby
B2
B1
B1
Björkö kyrka
Runstig
Skola
Jutagården
Backegården
Skattegården
Linnéryd
0
150 m
300 m
Mark- och vattenanvändning
(Pågående/Utvecklad/ Förändrad)
Bostäder
Centrum
Besöksanläggning
Skola
Industri
Grönområde och park
Natur och friluftsliv
Ortscentrum
Viktigfunktion skola
Viktigfunktion besöksanl.
Kommunikationsreservat
LIS

Kommundelen

Ökna–Karlstorp

Ökna–Karlstorp kommundel är belägen i den östra delen av Vetlanda kommun, på gränsen mot Kalmar län, cirka tre mil öster om Vetlanda tätort. Kommundelen präglas av ett skogsdominerat och kuperat landskap med inslag av vattendrag, mindre jordbruksmarker och spridd landsbygdsbebyggelse.

Kommundelen har omkring 1 070 invånare och omfattar två större tätorter, Kvillsfors och Pauliström, samt mindre byar och spridda gårdsmiljöer. Kvillsfors är kommundelens huvudort och utgör den primära noden för service, skola, omsorg och arbetsplatser inom området.

Bebyggelsen i kommundelen är i huvudsak koncentrerad till tätorterna och till sammanhängande bystrukturer längs det lokala vägnätet. Utanför dessa områden domineras markanvändningen av skogsbruk, med mindre inslag av jordbruksmark och öppna betesmarker.

Kommundelens befolkningsutveckling har under en längre tid präglats av minskning, särskilt i Kvillsfors tätort, medan landsbygden i delar av kommundelen uppvisar en mer stabil befolkningssituation. Detta ger tätorterna en särskilt viktig roll för kommundelens långsiktiga utveckling och funktionsförsörjning.

Kvillsfors samhälle

Kvillsfors är den största tätorten och har vuxit fram som ett utpräglat stationssamhälle i samband med järnvägens tillkomst mellan Vetlanda och Målilla år 1906. Samhällets utveckling har i hög grad präglats av industriverksamhet och vattenkraft, med tydliga historiska kopplingar till Emån och Lillån.

Bebyggelsen i Kvillsfors består huvudsakligen av friliggande villor, vilket ger samhället en grön och lummig karaktär. Bostadsområdena är relativt utspridda och åtskiljs delvis av naturmark och gröna stråk. Centralt i samhället finns en mindre och delvis otydlig centrumbildning med livsmedelsbutik, loppisverksamhet och ett antal lokaler som i dag står tomma eller har begränsad användning.

Kvillsfors rymmer flera offentliga funktioner, däribland förskola, grundskola (F–6) och äldreboendet Emmagården. I anslutning till tätorten finns större industriverksamheter, bland annat pappersbruket Metsä Tissue AB Kvillsfors och NorDan Kvillsfors AB, som utgör viktiga arbetsplatser för både tätorten och omgivande landsbygd.

Samhället har ett aktivt föreningsliv med flera kyrkliga samfund och idrottsföreningar, vilket bidrar till sociala mötesplatser och lokal sammanhållning. Inom tätorten finns även flera allmänna lekplatser som är viktiga för vardagsnära rekreation.

Bebyggelseutveckling

Kvillsfors pekas i översiktsplanen ut som serviceort och är huvudort i Ökna–Karlstorp kommundel. Tätorten har därmed en särskild betydelse för tillgången till service, skola, omsorg och vardagsfunktioner för både den egna befolkningen och den omgivande landsbygden. Bebyggelseutvecklingen ska därför inriktas på att stärka Kvillsfors roll som lokal nod och skapa långsiktiga förutsättningar för service och gemensamma funktioner.
Utvecklingen ska i första hand ta sin utgångspunkt i

centrumområdet, som idag är relativt otydligt men rymmer livsmedelsbutik, service och lokaler för verksamheter. Centrumområdet har potential att utvecklas till en tydligare samlande punkt genom komplettering med bostäder, service och mötesplatser samt genom ett mer effektivt nyttjande av befintliga lokaler. En stärkt centrumbildning bedöms vara viktig för Kvillsfors funktion som serviceort.

I centrumnära lägen kan begränsade tillskott av bostäder och verksamheter prövas, med hänsyn till den småskaliga bebyggelsestrukturen och samhällets gröna karaktär. Utveckling i dessa lägen ska bidra till ökad närhet till service och offentliga funktioner samt till ett mer sammanhållet samhälle.

Ny bostadsbebyggelse ska i huvudsak lokaliseras till tätortsnära zoner i direkt anslutning till befintlig tätort. Genom att samla ny bebyggelse i tätortsnära lägen stärks underlaget för service, kollektivtrafik och teknisk infrastruktur, samtidigt som ett transporteffektivt och resurseffektivt bebyggelsemönster främjas. Utbyggnad ska anpassas till landskapsbilden och till övergången mellan tätort och omgivande skogs- och jordbrukslandskap.

Industriverksamheterna i och i anslutning till Kvillsfors är av stor betydelse för sysselsättning och lokal ekonomi. Utveckling av verksamhetsområden ska i första hand ske genom effektivare nyttjande av redan ianspråktagen mark, med hänsyn till omgivande bostäder, naturmiljöer och behovet av goda samband mellan arbetsplatser, centrum och bostadsområden.

Vid all bebyggelseutveckling ska avvägningar göras mot andra allmänna intressen såsom natur- och kulturmiljövärden, vattenintressen och riskfaktorer. Sammantaget ska utvecklingen bidra till att Kvillsfors långsiktigt kan fungera som en sammanhållen, tillgänglig och livskraftig serviceort i Ökna–Karlstorp kommundel.

Grönstruktur och rekreation

Kvillsfors har en tydligt grön och lummig karaktär, där naturmark och gröna stråk löper mellan bostadsområdena och bidrar till goda boende- och vistelsekvaliteter. Närheten till Emån och Lillån samt omgivande skogs- och naturmiljöer ger samhället starka landskaps- och rekreationsvärden.

Grönstrukturen består av bostadsnära grönytor, naturmark, vattendrag och allmänna lekplatser som tillsammans skapar förutsättningar för vardagsnära rekreation, lek och utevistelse. Dessa miljöer är viktiga för såväl barn och unga som för äldre och bidrar till sociala möten och folkhälsa.

Vattenmiljöerna kring Emån och Lillån har stor betydelse för både landskapsbild och biologisk mångfald. Vid utveckling i tätorten ska hänsyn tas till vattendragens ekologiska funktioner, tillgänglighet och värden för rekreation och upplevelse.

Vid framtida utveckling ska grönstrukturens sammanhang bevaras och stärkas. Särskild hänsyn ska tas till övergången mellan tätort och omgivande natur- och skogslandskap samt till att säkerställa tillgången till bostadsnära grönområden och sammanhängande gångstråk.

Kommunikation och infrastruktur

Kvillsfors har ett strategiskt läge i den östra delen av Vetlanda kommun med god tillgång till regionala transportstråk. Samhället är beläget längs riksväg 47, som utgör ett viktigt transportstråk för person- och godstrafik samt förbindelse till Vetlanda och angränsande orter. Riksväg 47 är också ett viktigt riksintresse för kommunikationer.

Den tidigare järnvägen mellan Vetlanda och Kvillsfors, som ingick i den så kallade Emådalsbanan, saknar idag regelbunden trafik efter att godstrafiken även på sträckan till Pauliström upphörde i början av 2023. Persontrafik på järnvägsnätet har varit nedlagd sedan länge, och spåren används inte för reguljär godstrafik.

Kommunens intention är att järnvägen ska finnas kvar och att järnvägsstråket ska värnas i den fysiska planeringen. Stråket utgör en viktig del av den regionala infrastrukturen och ska därför beaktas vid planering av ny bebyggelse och markanvändning, så att framtida möjligheter till användning och utveckling inte försvåras.

Det lokala vägnätet inom Kvillsfors knyter samman bostadsområden, centrum, skolor, servicepunkter och arbetsplatser. Gång- och cykelvägar utgör viktiga kompletterande stråk för vardagsresor och fysisk aktivitet. Goda samband mellan bostäder, service och rekreativa miljöer är betydelsefulla för hållbar mobilitet inom tätorten.

Hänsyn, risker och miljökvaliteter

Utveckling i Kvillsfors ska ske med hänsyn till natur-, kultur- och landskapsvärden samt till risker kopplade till infrastruktur, vatten och verksamheter. Tätortens läge i ett skogs- och vattendomsinerat landskap ställer krav på långsiktigt hållbar mark- och vattenanvändning.

Vattenmiljöerna kring Emån och Lillån är av stor betydelse ur både ekologisk och kulturhistorisk synpunkt. Vid ny bebyggelse eller förändrad markanvändning i närheten av vattendragen ska hänsyn tas till vattenkvalitet, översvämningsrisker och strandskyddets syften. Vattendragen utgör även viktiga landskapselement som bidrar till tätortens miljökvaliteter.

Riksväg 47 är ett riksintresse för kommunikationer och medför buller, trafiksäkerhetsrisker och barriäreffekter som ska beaktas vid planering av ny eller kompletterande bebyggelse. Även järnvägsstråket genom Kvillsfors ska beaktas som ett viktigt infrastrukturellt element, där hänsyn ska tas till säkerhet och framtida utvecklingsmöjligheter.

Industriverksamheter i och i anslutning till tätorten är betydelsefulla för sysselsättning men kan samtidigt medföra störningar. Vid utveckling av bostäder och känslig verksamhet ska hänsyn tas till påverkan från industri, transporter och teknisk infrastruktur.

Kvillsfors rymmer även kulturhistoriska värden kopplade till stationssamhällets framväxt, industrimiljöer och äldre bostadsbebyggelse. Dessa värden bidrar till ortens identitet och ska tas till vara vid framtida utveckling.

Strategier för orten Kvillsfors

• Stärka Kvillsfors roll som serviceort och huvudort i Ökna–Karlstorp kommundel genom att prioritera utveckling som bidrar till ett långsiktigt underlag för service, skola, omsorg och offentliga mötesplatser.

• Vidareutveckla centrumområdet genom komplettering med bostäder, service och verksamheter samt genom ett bättre nyttjande av befintliga lokaler för att skapa en tydligare centrumbildning.

• Möjliggöra begränsad förtätning i centrumnära lägen med hänsyn till samhällets småskaliga struktur, gröna karaktär och kulturhistoriska värden.

• Styra ny bostadsbebyggelse till tätortsnära lägen i direkt anslutning till befintlig tätort för att främja ett sammanhållet, transporteffektivt och resurseffektivt bebyggelsemönster.

• Säkerställa utvecklingsförutsättningar för befintliga industri- och verksamhetsområden genom effektivare nyttjande av redan ianspråktagen mark och goda samband till väg- och järnvägsinfrastruktur.

• Värna och integrera Kvillsfors gröna och blå strukturer, särskilt kopplingarna till Emån och Lillån, som en del av ortens attraktivitet och livsmiljöer.

• Beakta riksväg 47 och järnvägsstråket som viktiga infrastrukturella element och samtidigt som risk- och störningskällor vid planering av ny bebyggelse.

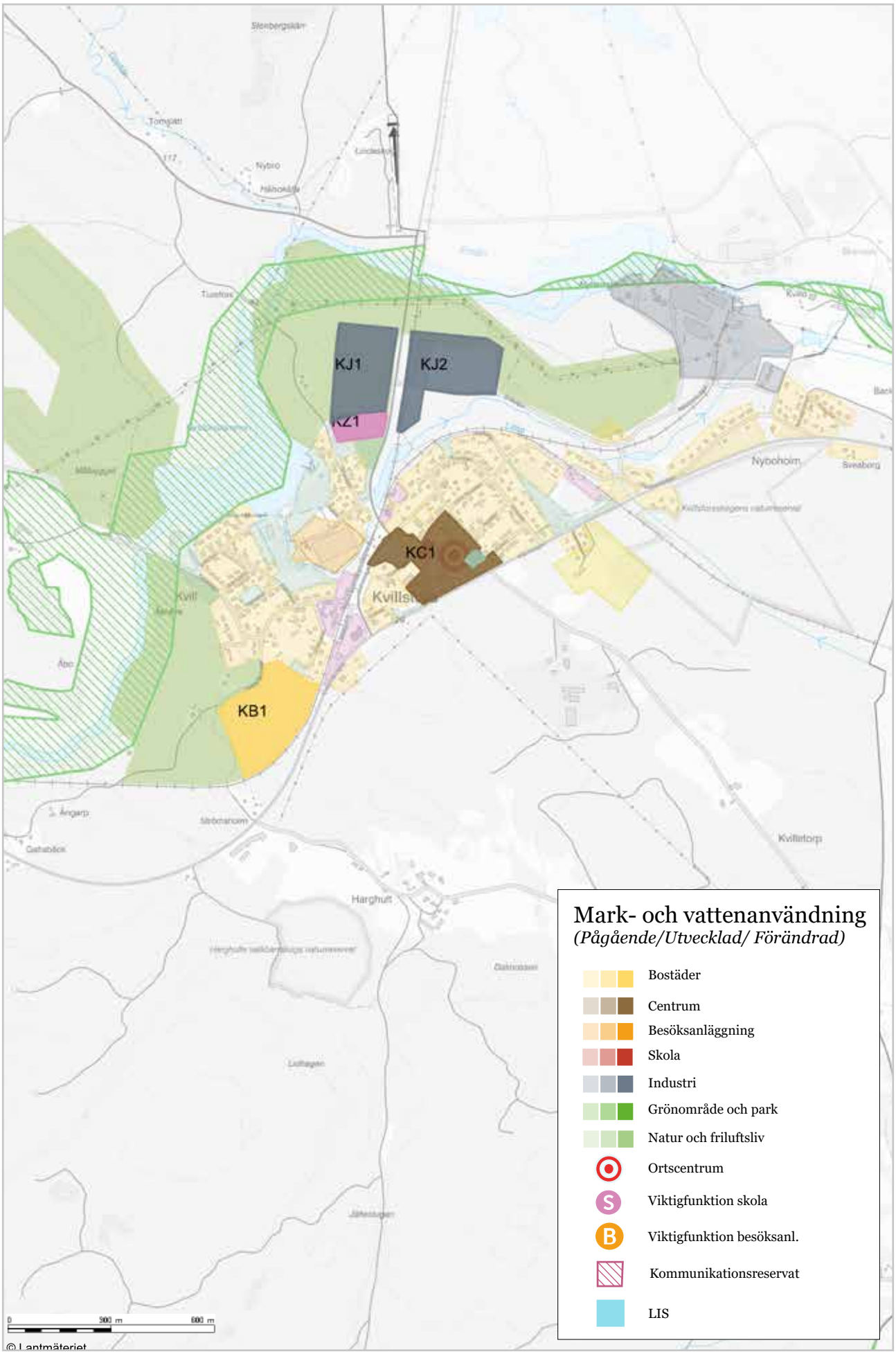
Landsbygdsutveckling i Ökna–Karlstorp kommundel

Översiktsplanens inriktning för Ökna–Karlstorp kommundel syftar till att vägleda lokalisering av ny bebyggelse och markanvändning så att utvecklingen sker på ett långsiktigt hållbart sätt, med god tillgänglighet till befintlig infrastruktur, service och kollektivtrafik. Landsbygdsutvecklingen ska bidra till att stärka både huvudorten Kvillsfors och de mindre orterna och byarna i kommundelen.

Som ett led i detta pekar kommunen ut en tätortsnära zon runt Kvillsfors, där förutsättningar generellt finns för fortsatt bostadsutveckling. Inom denna zon ska ny småskalig bebyggelse i första hand lokaliseras i anslutning till befintliga bebyggelsestrukturer, vägar och teknisk infrastruktur. En sådan lokalisering bidrar till effektiv markanvändning, minskat transportbehov och stärker underlaget för service och kollektivtrafik.

Utanför den tätortsnära zonen ska ny bebyggelse prövas mer restriktivt. Särskild hänsyn ska tas till skogsbrukets och jordbrukets långsiktiga bruknings-förutsättningar, landskapsbild, naturvärden och kulturmiljöer. Kommundelen präglas av stora sammanhängande skogs- och vattenområden som utgör viktiga ekologiska samband och rekreativa resurser.

Vattenmiljöerna, särskilt i anslutning till Emån och Lillån, är av stor betydelse för naturvärden, landskapsbild och friluftsliv. Vid landsbygdsutveckling ska hänsyn tas till strandskyddets syften, vattenkvalitet och risken för översvämning.

KJ1
KJ2
KZ1
KC1
KB1
Nybohöjm
Kvillstorp
Harghult
Mark- och vattenanvändning
(Pågående/Utvecklad/ Förändrad)
Bostäder
Centrum
Besöksanläggning
Skola
Industri
Grönområde och park
Natur och friluftsliv
Ortscentrum
Viktigfunktion skola
Viktigfunktion besöksanl.
Kommunikationsreservat
LIS
0
500 m
600 m
© Lantmäteriet

Kommundelen

Lannaskede–Myresjö

Lannaskede-Myresjö ligger i västra kommundelen med gräns i del mot Sävsjö kommun. Landsbro och Myresjö utgör tätorter och omfattas i delar av detaljplan. Hjältaryd utgör sammanhållen bebyggelse. För ett avgränsat område runt Lannaskede gamla kyrka finns områdesbestämmelser.

I kommundelen bor cirka 2500 personer varav drygt 1400 i Landsbro samhälle och cirka 700 i Myresjö. Landskapsbilden utgörs av en mosaik av jordbruksmark, skogsmark och större myrområden. Runt Landsbro och Myresjö samhälle finns sammanhängande odlingsbygd medan ett landskap av mer herrgårdsprägel finns vid Bjädesjö, Rosenholm och Trishult. Den södra delen av kommundelen är mer utpräglad skogsbygd.

Landsbro samhälle

Landsbro är Vetlanda kommuns tredje största tätort och ligger cirka 14 kilometer sydväst om centralorten. Ortens storlek och avstånd till Vetlanda ger förutsättningar för en självständig roll som serviceort för ett större omland, inklusive Myresjö.

I Landsbro finns ett serviceutbud med livsmedelsbutik, restaurang, pizzeria, drivmedelsförsäljning, förskola, grundskola F–9, trygghetsboende, äldreboende samt vårdcentral med apotek.

Samhället är beläget i Linneåns dalgång och har vuxit fram kring mötet mellan flera vägar. Bebyggelsen sträcker sig längs dalgången och upp på sluttningarna öster och väster om ån, medan landskapet mot söder öppnar sig i ett flackare jordbrukslandskap. Insprängda jordbruksmarker mellan bostadsområdena ger orten en tydlig lantlig prägel. Den kuperade terrängen erbjuder på flera platser utblickar över bygden, bland annat vid Kullabackarna och Högarör.

Bebyggelseutveckling

Centrumbildningen i samhället ligger förskjuten från genomfartsvägen men har ett tydligt stråk från Kringelund i norr till industriområdet i söder. Inom detta område finns möjlighet till förtätning och utveckling av bebyggelse med bostäder, service och förbättrade vistelsemiljöer. Bostäder anpassade för mellanboende bör prioriteras, detta för att komplettera den befintliga strukturen som domineras av småhus.
I den västra delen av samhället finns möjlighet till kompletterande villabebyggelse. Utveckling ska ske med hänsyn till naturvärden, riksintresset för naturvård (Lannaskedeplatån) samt till landskapsbilden.

Området kring skola, ishall och friluftsanläggningar i väster är viktig för utbildning, idrott och rekreation. För att säkerställa grundskolans långsiktiga utveckling pekas mark söder om befintlig skolfastighet ut för framtida behov. Ianspråktagande av jordbruksmark bedöms här nödvändigt då alternativa lokaliseringar saknas. Området vid skidanläggning avsätts för fortsatt utveckling för denna samt viss bostadsbebyggelse i den norra delen av området.

För Landsbro redovisas en tätortsnära zon. Syftet med zonen är att tydliggöra att utveckling i direkt anslutning till befintlig tätort i grunden är ett väsentligt samhällsintresse. Utpekandet av tätortsnära zon innebär inte ett generellt ställningstagande om exploatering, utan anger en strategisk viljeinriktning där utveckling av serviceorterna bör väga tungt vid en samlad intresseavvägning.

Grönstruktur och rekreation

Grönstrukturen i Landsbro består av såväl större sammanhängande rekreationsområden som insprängd natur- och jordbruksmark inom tätorten. Den gröna strukturen bidrar till ortens småskaliga och lantliga karaktär och ger goda möjligheter för vardagsnära rekreation.

Sydost om tätorten ligger ett kuperat skogs- och våtmarksområde med hembygdsgården Högarör och ett bronsåldersröse. Området nyttjas för promenader och utflykter och har tillgängliggjorts genom stigar, spång och utsiktstorn. Sambandet mellan våtmarken

och hembygdsgården bör säkerställas vid framtida genomförande av angränsande detaljplaner.

Nordväst om tätorten finns ett större sammanhängande friluftsområde med motionsspår, elljusspår och badplats vid Hårdasjö. Detta, tillsammans med området med skola, ishall och Folkets Park bildar en tydlig nod för utbildning, idrott och friluftsliv. Förbättrade kopplingar mellan skolområdet och rekreationsområdet bör utvecklas.

Inom tätorten finns Kringelund som ett centralt parkområde med höga naturvärden och stor betydelse för sociala möten. Karl Johans hage utgör ett viktigt närrekreationsområde i anslutning till skola och förskola. Vid planering av ny bebyggelse och centrumförnyelse ska grönstrukturens samband, naturvärden och sociala funktioner bevaras och utvecklas.

Kommunikationer

I takt med framtida utveckling behöver korsningspunkter och anslutningar, särskilt i anslutning till industriområdet och övergången över Linnéån, ses över för att förbättra trafiksäkerhet och orienterbarhet. Industriområdets tillfarter och koppling till det övergripande vägnätet bör utredas vidare för att säkerställa god framkomlighet för transporter samtidigt som störningar för närliggande bostadsområden minimeras.

Den genomgående trafiken orsakar viss bullerproblematik och upplevda barriäreffekter i delar av tätorten. Åtgärder som stärker trafiksäkerhet, sänker hastigheter och förbättrar gång- och cykelpassager är därför särskilt angelägna i centrumområdet och i anslutning till skolmiljön. Planering av gröna stråk och skuggande vegetation kan bidra till att mildra värmeöeffekter och öka komforten inom vid skolan och inom centrumområdet.

Gång- och cykelvägnätet ska successivt kompletteras och stärkas, med särskilt fokus på säkra skolvägar och tydliga kopplingar mellan bostadsområden, centrum, skolområde och rekreationsområdena.

Hänsyn, risker och miljökvaliteter

Bebyggelsens läge i dalgången innebär att hänsyn behöver tas till markförhållanden, dagvattenhantering och översvämningsrisker. Linnéån har på vissa sträckor stabilitetsproblematik, vilket ska beaktas vid planering av ny bebyggelse, markarbeten och förändrad markanvändning i åns närhet. Geotekniska förutsättningar ska utredas i samband med detaljplanering och bygglovsprövning.

Inom centrumområdet och i anslutning till skolan finns risker kopplade till värmeöeffekter. Tät bebyggelse och hårdgjorda ytor kan bidra till högre temperaturer och försämrad komfort under varma perioder, särskilt i anslutning till skolor, centrumstråk och torg. Vid ny bebyggelse och omvandling bör gröna strukturer, trädplantering, takvegetation och andra åtgärder för att minska värmebelastning beaktas.

Genomfartstrafiken genom samhället medför bullerpåverkan, särskilt i de centrala delarna. Vid ny bostadsbebyggelse och utveckling av känsliga verksamheter såsom skola och vård ska bullerfrågan beaktas och vid behov hanteras genom lokalisering, utformning och tekniska åtgärder.

Landsbro präglas av tydliga kulturhistoriska samband kopplade till bondbyn Broby, äldre gårdsmiljöer samt 1900-talets villautbyggnad. De äldre gårdsmiljöerna är särskilt värdefulla ur kulturhistoriskt perspektiv och bör planläggas. Ny detaljplanering ska föregås av fördjupad kulturhistorisk utredning och området bör förses med skydds- och varsamhetsbestämmelser. Folkets park-anläggningen redovisas också som särskilt värdefull bebyggelse som bör hanteras på samma sätt.

Linnéån har haft avgörande betydelse för ortens framväxt. Ån och bron i samhällets centrum utgör viktiga kulturhistoriska och rumsliga strukturer som ska värnas vid framtida utveckling.

Borohus gamla virkesmagasin är byggnadsminne och omfattas av skydd enligt kulturmiljölagen. Väster om tätorten ligger riksintresset Lannaskede gamla kyrka.

Hela området kring skola, Folkets Park och rekreationsområdet, berörs av riksintresse för naturvård, vilket ska beaktas vid utveckling.

Strategier för Landsbro

• Stärka och vidareutveckla Landsbros roll som serviceort.

• Möjliggöra förtätning och ny blandad bebyggelse inom centrumområdet samt genomföra kvalitetslyft av offentliga miljöer och stråk.

• Säkerställa grundskolans långsiktiga utvecklingsmöjligheter och skapa förutsättningar för ett brett utbud av fritids- och idrottsaktiviteter.

• Möjliggöra kompletterande villabebyggelse i den västra delen av samhället med hänsyn till natur- och landskapsvärden.

• Värna kulturhistoriskt värdefulla strukturer, särskilt Linnéån, bron, äldre gårdsmiljöer, bland annat genom planläggning.

• Utveckla trygga och tydliga kopplingar för gång- och cykeltrafik inom tätorten samt förbättra trafiksäkerheten i korsningar och anslutningar, särskilt i området kring Linnéån och centrummiljön.

• Vid ny bebyggelse och omvandling ska värmeöeffekter, buller och dagvatten hanteras genom planering, utformning och gröna åtgärder.

Myresjö samhälle

Myresjö ligger cirka 10 kilometer sydväst om Vetlanda centralort. Landskapet är kuperat och präglas av dalgångar och sluttningar med ett splittrat odlingslandskap. Väster och nordväst om samhället breder stora mossmarker ut sig, ett resultat av omfattande utdikningsarbeten under 1800-talets andra hälft som torrlade ett antal sjöar.

Samhället har vuxit fram vid vägkorsningen där vägar mot Landsbro, Vetlanda, Korsberga och Bjädesjö möts. Kyrkan, en av de nio Njudungskyrkorna, och flera äldre gårdsmiljöer finns nära korsningen och utgör spår av den ursprungliga byn. Strax söder om korsningen ligger en mindre centrumbildning där det tidigare fanns bland annat affär.

I Myresjö finns en större arbetsplats och samhället har förhållandevis hög inpendling från övriga kommunen, främst från Vetlanda och Landsbro. Offentlig service utgörs av förskola och grundskola (F–6), samt anläggning för bad och gym. I anslutning till industriområdet finns en restaurang. Övrig kommersiell service saknas, och samhället fungerar i huvudsak som arbets- och bostadsort.

Bostadsbebyggelsen är koncentrerad till den östra delen av samhället och domineras av småhus, men området innehåller även ett mindre antal flerfamiljshus. I bebyggelsen finns förskola, skola (F–6) samt sport- och simhall. Väster om väg 877 ligger ett större industri- och verksamhetsområde. Den nordöstra delen av samhället omfattar idrotts- och rekreationsområden.

Bebyggelseutveckling

Myresjö är en tätort med tydlig inriktning som arbetsort, där industri- och verksamhetsområden utgör en central del av samhällsstrukturen. Orten har goda kommunikationer och ett strategiskt läge i förhållande till Vetlanda och mot Sävsjö, vilket ger goda förutsättningar för pendling. Utvecklingen bör i första hand ske öster om befintligt industriområde. Planförslaget redovisar också en utveckling vid Flishult som har goda kopplingar med Myrsjö.

För Myresjö som arbetsort redovisas en tätortsnära zon. Syftet med zonen är att tydliggöra att utveckling i direkt anslutning till befintlig tätort i grunden är ett väsentligt samhällsintresse. Utpekandet av tätortsnära zon innebär inte ett generellt ställningstagande om exploatering, utan anger en strategisk viljeinriktning där utveckling av arbetsorterna bör väga tungt vid en samlad intresseavvägning.

Grönstruktur och rekreation

Grönstruktur och rekreation är begränsad men finns främst i anslutning till idrotts- och sportanläggningar i den nordöstra delen av samhället. Dessa områden används för vardagsmotion och organiserad idrott.

Mindre grönytor och öppna ytor inom bostadsområden bidrar till vistelsemiljöer och bör beaktas vid eventuell komplettering av bebyggelse. Kopplingar mellan bostäder, skola och rekreationsområden ska underlättas genom gång- och cykelförbindelser.

Kommunikationer

Myresjö har goda vägförbindelser mot Vetlanda, Korsberga, Landsbro och vidare mot Sävsjö. Genomfart och anslutning till industriområdet är viktiga för både pendling och transporter.

Pendling till Vetlanda och Landsbro ska underlättas genom tydliga gång- och cykelstråk samt god tillgänglighet för kollektivtrafik. Vägnätet ska planeras för att minimera barriäreffekter och säkerställa trafiksäkerhet, särskilt i närhet till skola och bostadsområden.

Strategier för Myresjö

• Utveckla Myresjö som arbetsort med god planberedskap för fortsatt expansion av befintliga företag.

• Kopplingar mot Flishult ska stärkas

• Pendlingsmöjligheter till Vetlanda och Landsbro och vidare mot Sävsjö är viktigt för ortens attraktivi-

tet som arbetort och ska upprätthållas genom tydliga gång- och cykelförbindelser samt god tillgång till kollektivtrafik.

• Befintliga planlagda områden för bostadsändamål utgör planberedskap för framtida behov.

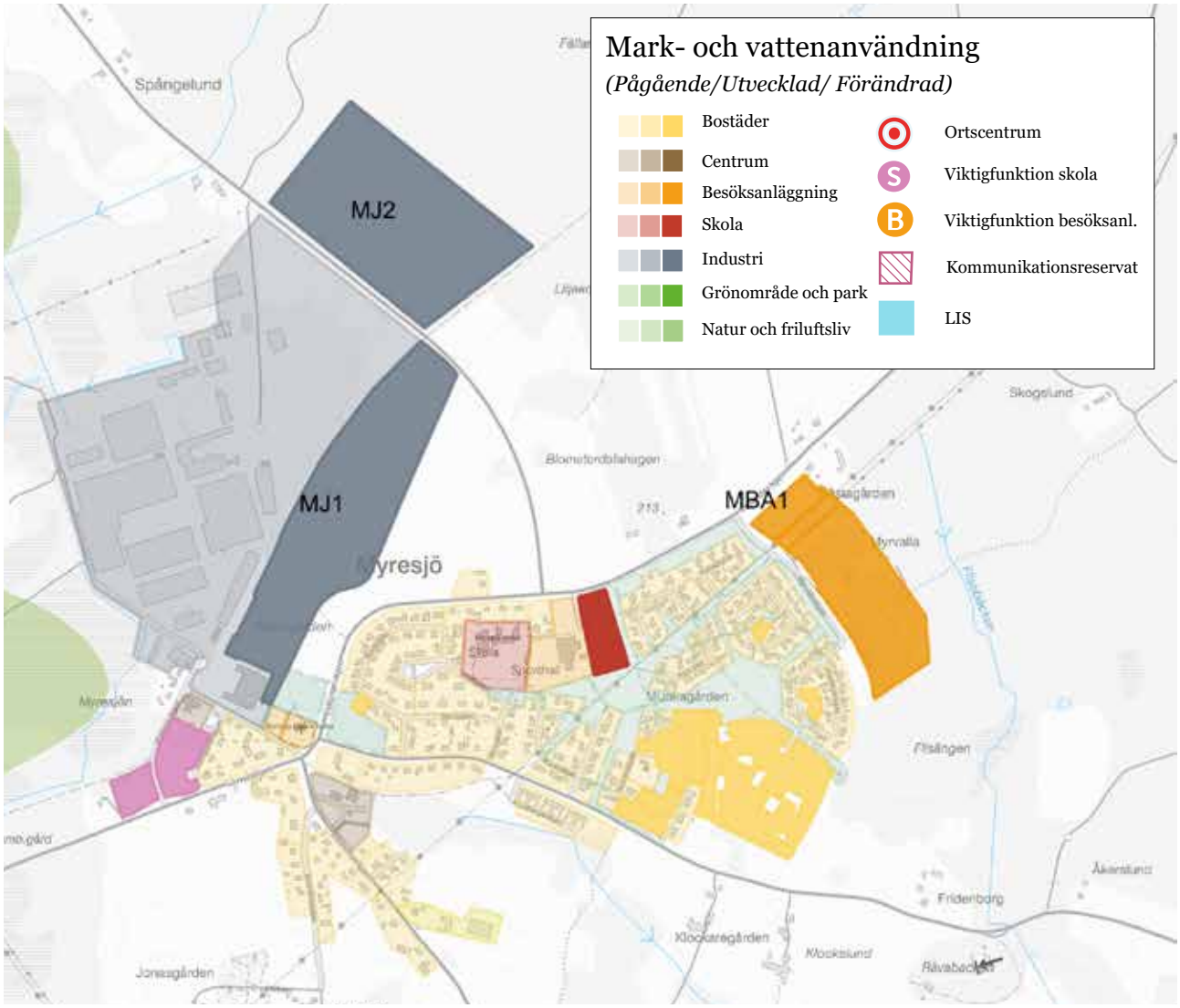
Kommundelens landsbygd

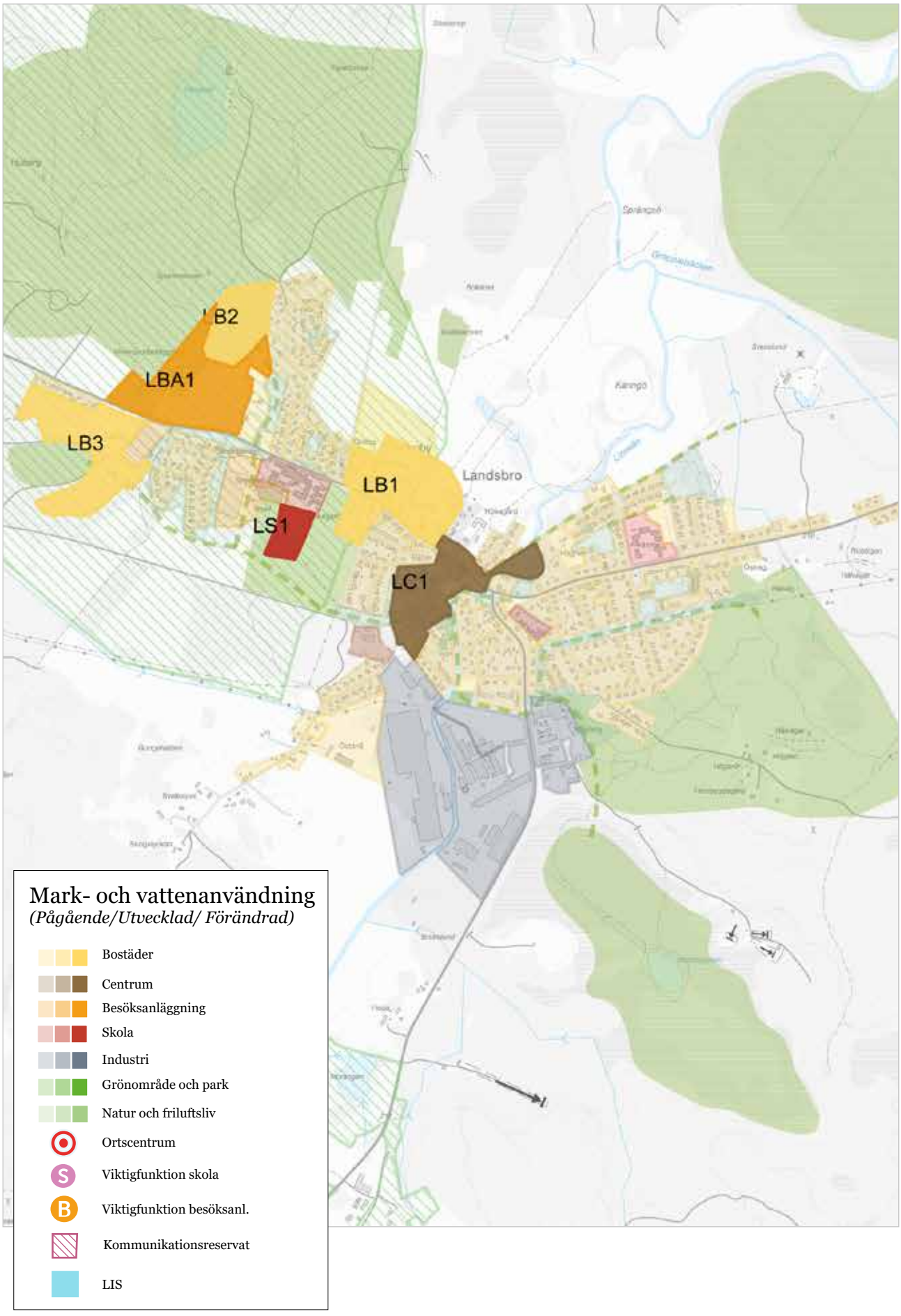
Översiktsplanen inriktning syftar till att vägleda lokalisering av ny bebyggelse och markanvändning så att utvecklingen sker på ett långsiktigt hållbart sätt med god tillgänglighet till befintlig infrastruktur, service och kollektivtrafik. Som ett led i detta pekar kommunen ut en buffertzon om cirka en kilometer på vardera sida om vägarna 127 och 877 samt en buffert runt tätorterna Landsbro och Myresjö. Inom dessa områden ska ny småskalig bebyggelse i första hand lokaliseras i anslutning till befintliga bebyggelsestrukturer, vägar och teknisk infrastruktur. En sådan lokalisering bidrar till effektiv markanvändning, minskat transportbehov och bättre förutsättningar för kollektivtrafik och service. Flera platser i kommundelen erbjuder vackra utsikter över omgivande landskap i natursköna men ändå servicenära lägen. Sådana lägen bedöms därför generellt som lämpliga för småskalig bostadsutveckling

Utanför de utpekade buffertzonerna ska ny bebyggelse prövas restriktivt, med hänsyn till jord- och skogsbrukets långsiktiga brukningsförutsättningar, landskapsbild, naturvärden och kulturmiljöer.

Inom kommundelen finns områden av riksintresse för naturvård (Lannaskedeplatån och Trishult), riksintresse för kulturmiljövård (Lannaskede gamla kyrka) och ett så kallat MSA-område som är riksintresse för totalförsvarets militära del. Utöver riksintresse finns generellt runt samhällena livskraftiga jordbruksbygder. Jordbrukslandskapen har också flera miljöer som är ekologiskt betydelsefulla. Här återfinns både de ek- och ädellövhagar och strandängar som kommunen pekar ut som särskilda ansvarsmiljöer i naturvårdsplanen.

Inga LIS-områden är utpekade i kommundelen. I de norra och södra delarna finns områden avsatta för vindkraft.

B2
LBA1
LB3
LB1
LS1
LC1
Landsbro
Mark- och vattenanvändning
(Pågående/Utvecklad/ Förändrad)
Bostäder
Centrum
Besöksanläggning
Skola
Industri
Grönområde och park
Natur och friluftsliv
Ortscentrum
Viktigfunktion skola
Viktigfunktion besöksanl.
Kommunikationsreservat
LIS

Kommundelen

Bäckaby–Ramkvilla

Bäckaby kommundelsområde ligger i den södra delen av kommunen och gränsar mot Växjö kommun i söder och Sävsjö kommun i väster. Läget innebär viss koppling till Braås och Växjö. Närmaste större tätort inom kommunen är Korsberga och till centralorten är det cirka 3,5 mil.

Inom kommundelen bor cirka 1 000 personer. Området omfattar orterna Ramkvilla och Bäckaby samt byar som Fröderyd, Årset, Hökhult och Slageryd. Ramkvilla och Bäckaby omfattas av detaljplaner, liksom ett mindre område vid Flathult. Fröderyd, Årset, Hökhult, Slageryd och delar av Ramkvilla utgör sammanhållen bebyggelse.

Landskapet är kuperat och sjörikt. Området kring Ramkvilla är höglänt med nivåer upp mot 330 meter över havet och präglas av skogsbygd med inslag av odlingsmark. Ramkvilla samhälle ligger däremot på slättmark vid nordöstra änden av Klockesjön, som utgör Örkens nordvästra arm. Bäckaby ligger cirka åtta kilometer norr om Ramkvilla på en uppodlad platå i ett omgivande skogslandskap.

Ramkvilla och Bäckaby

Bebyggelsen i kommundelen är främst koncentrerad till Ramkvilla och Bäckaby samt till mindre byar och gårdsgrupper i det omgivande landskapet.

Ramkvilla är största ort och fungerar som lokal servicepunkt. Samhället är samlat och domineras av villabebyggelse från 1900-talet. Kyrkan från omkring 1350 ligger centralt i byn och fick sitt nuvarande utseende under 1800-talet. I anslutning finns sockenstuga, kyrkskola och prästgård från tidigt 1900-tal, vilket ger orten en tydlig historisk kärna.

Utvecklingen tog fart under 1800-talet och i samband med förbättrade kommunikationer genom järnvägen till Braås och ångbåtstrafiken på Örken. Träindustri och sågverk har haft stor betydelse, liksom skifferbrytning i Hörnebo. Idag präglas orten av boende, skolverksamhet och besöksnäring. Flera turistanläggningar finns i området, och golfbanan väster om samhället är ett framträdande inslag i markanvändningen.

Bäckaby är en kyrkby med lång historia. Sockennamnet är belagt från år 1300 och kyrklig verksamhet fanns redan 1309. Orten ligger där vägar från Korsberga, Fröderyd och Ramkvilla möts, och bebyggelsen är samlad längs huvudvägen.

Den gamla träkyrkan från 1300-talet flyttades i början av 1900-talet till Jönköping, medan nuvarande stenkyrka uppfördes 1897–98. Kyrkomiljön, förskolan, hembygdsgården och Plymska huset – uppfört 1932 som ålderdomshem – bidrar till ortens tydliga identitet som historisk och social samlingsplats.

Bäckaby har en tydlig bystruktur med bostäder som dominerande markanvändning.

Bebyggelseutveckling

Översiktsplanen föreslår inga större förändringar i inom Ramkkvilla och Bäckaby.

I Bäckaby finns ett trettiotal planlagda men obebyggda bostadstomter, vilket innebär att ny planläggning inte är prioriterad. I Ramkvilla saknas planlagda lediga tomter, men kommunen äger mark med potential för framtida bostäder om behov uppstår. På grund av de förhållandevis långa avståndet till andra orter med service är det viktigt att det utbud som finns i Ramkvilla och Bäckaby ges möjlighet att fortsatt utvecklas. Områden för landsbygdsutveck-

ling i strandnära lägen redovisas därför i anslutning till Ramkvilla samhälle.

Grönstruktur

Kommundelen har mycket höga naturvärden och en rik variation av landskapstyper. Totalt finns över 300 naturvärdesobjekt och fyra särskilt värdefulla landskap.

Hörnebo, Lövås–Puketorp, Säby–Vintermossen och Hulu–Medeltorp är exempel på områden med höga biologiska värden knutna till småskaligt jordbrukslandskap, ädellövträd, naturskogar och välhävdade betesmarker. Många vattenmiljöer och strandzoner har särskilda naturvärden, bland annat kring Klockesjön och Kallsjön. Flera naturreservat finns, däribland Kråketorpsskogen som fortsätter in i Kronobergs län. Genom kommundelen går Höglandsleden, som är ett viktigt rekreativt stråk med betydelse för friluftsliv och besöksnäring. Vid landsbygdsutveckling ska hänsyn tas till ledens värden och till möjligheten att bevara och stärka tillgängligheten till natur- och rekreationsmiljöer. Grönstrukturen och de öppna landskapsrummen är en central kvalitet och ska bevaras som sammanhängande system. Vid eventuell ny bebyggelse ska naturvärden och ekologiska samband särskilt beaktas.

Kommunikationer

Väg 747 är huvudväg genom kommundelen och passerar både Bäckaby och Ramkvilla. I Bäckaby har behov av trafiksäkerhetsåtgärder vid kyrkan och förskolan lyfts under längre tid. Fortsatt planering ska därför särskilt uppmärksamma trafiksäkerhet i orternas centrala delar.

Kopplingen till Växjö och Braås ger viss möjlighet till pendling, men området har framförallt sin naturliga koppling till kommunens huvudort och Korsberga.

Hänsyn, risker och miljökvaliteter

Det finns fyra riksintressen för naturvård inom kommundelen. Flera naturreservat och värdefulla vattenmiljöer förstärker områdets höga miljökvaliteter. Örken är viktig för dricksvattenförsörjning utpekad i i både Jönköpings och Kronobergs regionala vattenförsörjningsplan.

Landsbygden

Landsbygdsutvecklingen ska ske med stor hänsyn till naturvärden. Enstaka kompletteringar kan prövas där de stärker befintliga bymiljöer och inte påverkar värdefulla landskap negativt.

Vid Klockesjön och Örken finns LIS-områden utpekade. Utveckling inom dessa ska bidra till lokal utveckling och besöksnäring samtidigt som strandskyddets syften och allmänhetens tillgång till stränder säkerställs.

Strategier för kommundelen

Utvecklingen i Bäckaby kommundel ska präglas av långsiktighet och varsamhet. Ramkvilla fyller en viktigt funktion för lokal service och besöksmål. Fokus ska ligga på att ta tillvara befintlig planlagd mark, stärka underlaget för skola och handel samt värna de höga natur- och landskapsvärden som utgör kommundelens största tillgång. Trafiksäkerhet i orternas centrala delar bör prioriteras.

• Ramkvilla ska fortsätta utvecklas som den största orten i kommundelen med attraktivt sjönära läge. Ny bebyggelse ska lokaliseras och gestaltas så att landskapet inte fragmenteras.

• Natur- och kulturvärden ska vårdas och göras tillgängliga för rekreation och friluftsliv, med fokus på våtmarker, strandängar, skog och historiska miljöer.

• Pendling till Växjö och Braås ska underlättas genom goda väg- och kollektivtrafikförbindelser.

• LIS-områden ska utvecklas på ett hållbart sätt och integreras med befintlig bebyggelse och gröna stråk.

• Ramkvilla ska kunna stärka sin roll i regional turismutveckling. Detta kan möjliggör fler natur- och kulturupplevelser och stärka lokala företag och besöksanläggningar.

Kommundelen

Nye

Nye kommundel är belägen i kommunens sydöstra del och gränsar i söder mot Uppvidinge kommun och i öster mot Hultsfreds kommun. Den norra gränsen sammanfaller i huvudsak med riksväg 47.

Inom området bor cirka 1 239 personer. De största orterna är Nye och Farstorp, där sammanlagt 290 personer är bosatta. Övriga orter är Skirö, Stenberga, Näshult och Hultanäs. Samtliga orter klassas som småorter och bebyggelsen präglas av en småskalig och spridd struktur.

Landskapet domineras av skogsbygd med inslag av sjöar och mindre öppna odlingsrum. Terrängen är måttligt till starkt kuperad. Sammanhängande odlingslandskap finns kring Nye, Skirö, Stenberga och Farstorp. Herrgårdsmiljöer förekommer i anslutning till dessa bygder och bidrar till landskapets kulturhistoriska karaktär. Helhetsintrycket är ett variationsrikt och tydligt avläsbart odlings- och skogslandskap.

Bebyggelsen i kommundelen är koncentrerad till orterna och till stråk längs de större vägarna. Farstorp består av äldre bebyggelse i den norra delen och 1900-talsbebyggelse längs väg 125, med kompletteringar från 1970-talet. Skirö har bebyggelsen samlad längs Skirövägen och Toljavägen. Näshult domineras av bebyggelse från tidigt 1900-tal med senare inslag, medan Hultanäs och Stenberga huvudsakligen har småskalig bostadsbebyggelse längs genomfartsvägarna.

Planförhållandena varierar. Nye, Farstorp, delar av Skirö, Trollebo och område norr om Sävsebosjön omfattas av detaljplan. Stenberga, Näshult och östra delen av Skirö utgör sammanhållen bebyggelse. För Näshults kyrka finns områdesbestämmelser.

Nye är den största orten i kommundelen och fungerar som dess huvudsakliga servicepunkt. Orten har en tydlig landsbygdskaraktär med låg bebyggelsetäthet och nära koppling till omgivande jord- och skogsmark. Bebyggelsestrukturen speglar ortens historiska utveckling. Den äldre bebyggelsen är lokaliserad längs Myrisbodavägen, medan bostadsområden från 1970-talet ligger norr om genomfarten. Kyrkan och viss närservice finns på den södra sidan av vägen och skolan på den norra., vilket ger orten en funktionell uppdelning.

Historiskt har området utvecklats ur småbruk och skogsbruk, med kyrkomiljöer från 1200–1300-talet som viktiga identitetsbärare. Även om mindre industriell verksamhet förekommit är ortens karaktär i dag främst präglad av boende och viss offentlig service.

Bebyggelseutveckling för orterna

Utvecklingen i kommundelen ska bygga på orternas småskaliga karaktär och landskapets höga värden. Bebyggelseutvecklingen ska främst ske genom att befintlig bostadsmark tas i anspråk och genom att underlaget för skola och service säkras. Utvecklingen ska i första hand ske genom komplettering inom befintliga orter samt genom nyttjande av redan planlagd mark. I Nye och Farstorp finns avstyckade och detaljplanelagda tomter som bör prioriteras före ny planläggning. I Skirö finns planlagd mark på privat initiativ som kan tas i anspråk.

Natur- och kulturvärden ska integreras som tillgångar i planeringen. Trafiksäkerhet längs genomfartsvägar ska förbättras i samband med förändringar.

Ny bebyggelse ska anpassas till orternas småskaliga struktur och till landskapets topografi. Särskild hänsyn ska tas till kulturmiljöer och till de öppna odlingsrummen så att landskapets sammanhängande karaktär inte fragmenteras.

Grönstruktur

Grönstrukturen i kommundelen utgörs av stora sammanhängande skogsområden, sjöar och öppna odlingsmarker. Dessa bildar tydliga landskapsrum som är viktiga för både naturvärden och upplevelsevärden.

Den sjörika miljön ger goda förutsättningar för friluftsliv och rekreation. Skogarna används för naturbaserade aktiviteter och bidrar till orternas attraktivitet som boendemiljöer.

Vid utveckling ska grönstrukturen bevaras som sammanhängande system. Ny bebyggelse ska lokaliseras så att viktiga gröna samband och allmänhetens tillgång till strandområden inte försämras.

Kommunikationer

Riksväg 47 utgör kommundelens norra gräns och är riksintresse för kommunikation samt led för farligt gods. Vägen är ett viktigt regionalt stråk mellan Vetlanda och Oskarshamn.

Väg 125 är huvudstråk genom kommundelen och passerar flera orter. Väg 782 och 787 knyter samman Stenberga respektive Skirö med det regionala vägnätet.

Kollektivtrafik finns genom busslinjer som förbinder orterna med Vetlanda, Åseda och Virserum. Pendling till Vetlanda centralort är vanlig, vilket innebär att kommundelen i hög grad fungerar som boendemiljö med regionala arbetsmarknadskopplingar.

I den fortsatta planeringen ska trafiksäkerhetsfrågor längs genomfartsvägar särskilt uppmärksammas.

Landsbygd

Utvecklingen på landsbygden ska ske varsamt och med hänsyn till landskapets sammanhängande karaktär. Enstaka bostäder kan prövas där de inte i onödan tar brukningsvärd jordbruksmark i anspråk och där kultur- och naturvärden inte påverkas negativt.

Flera LIS-områden föreslås i kommundelen. Utveckling inom dessa ska bidra till att stärka orterna och landsbygden genom kompletterande bostäder eller verksamheter kopplade till rekreation och besöksnäring. Strandskyddets syften, allmänhetens tillgång till stränder samt natur- och vattenvärden ska säkerställas. Läs mer om LIS-områden i separat kapitel.

Områden för vindkraft finns utpekade norr, söder och sydost om Näshult. Etableringar ska prövas med hänsyn till landskapsbild, boendemiljö samt natur- och kulturvärden. Läs mer om dessa i separat kapitel.

Strategier för kommundelen

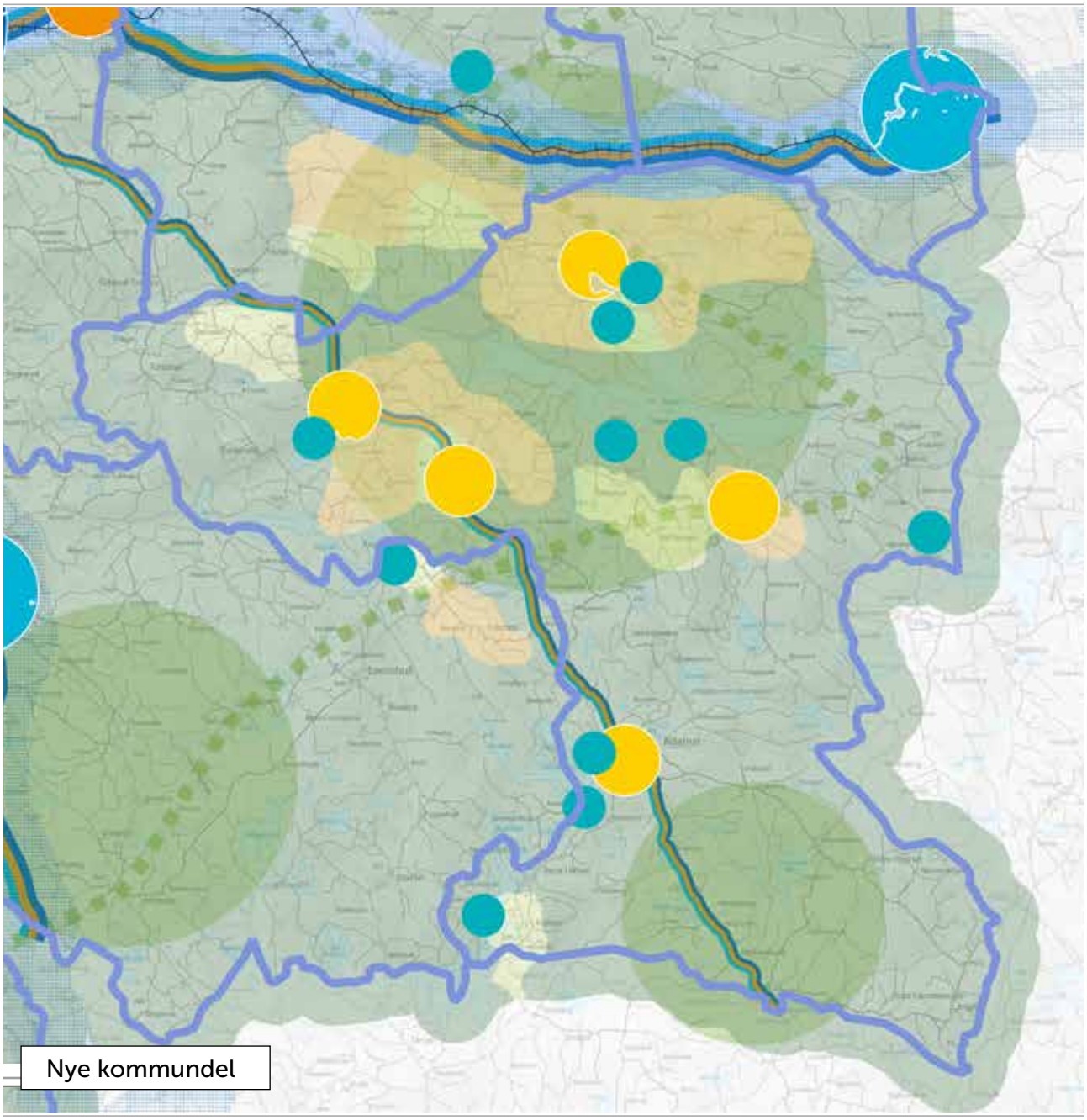
- Befintlig planlagd bostadsmark ska prioriteras före ny planläggning.

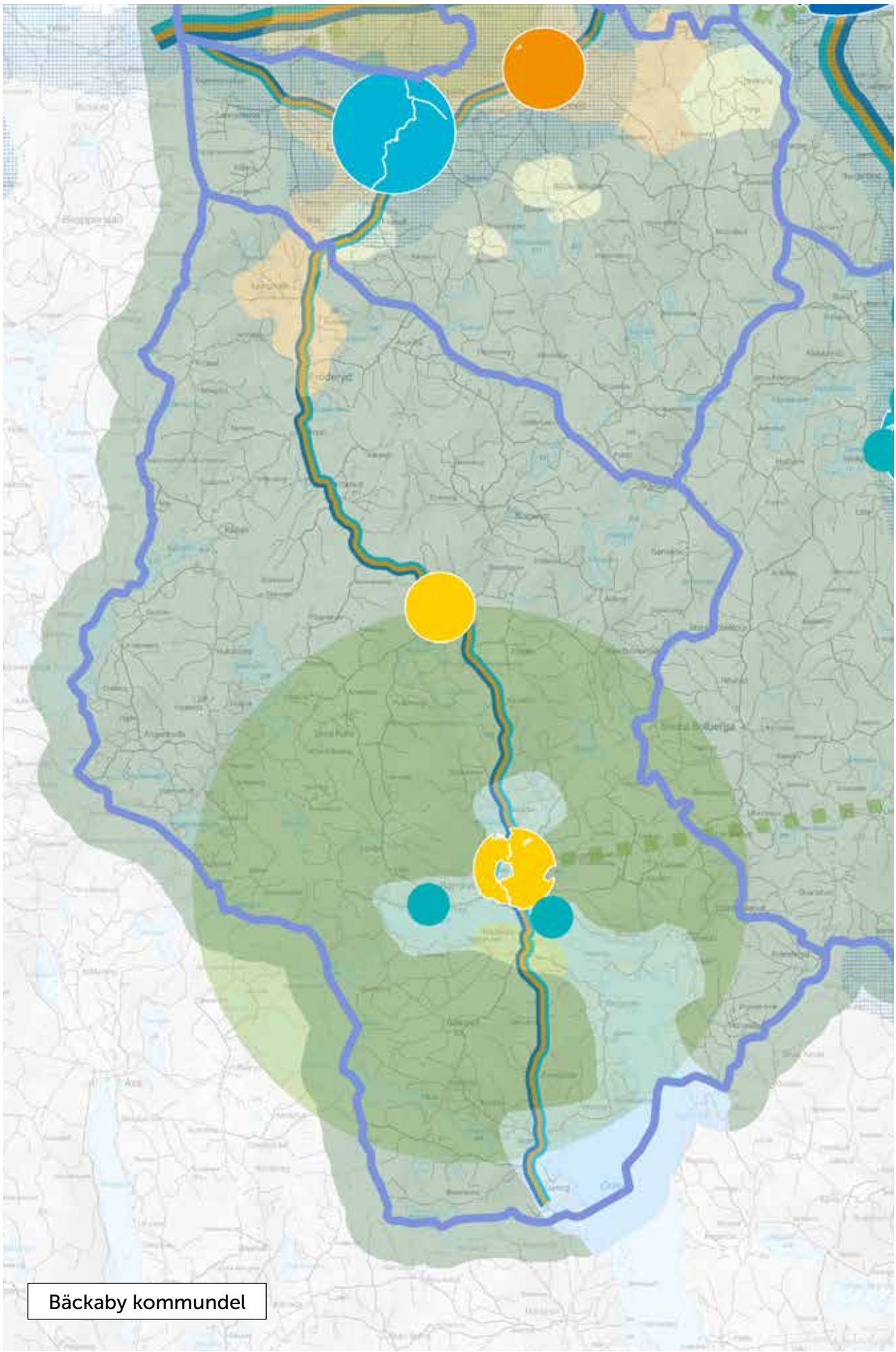
- Ny bebyggelse ska anpassas till landskapets topografi, kulturmiljöer och småskaliga struktur.

- Höga natur- och kulturvärden ska värnas och integreras i utvecklingen.

- Trafiksäkerhetsfrågor längs genomfartsvägar ska uppmärksammas vid fortsatt planering.

- LIS-områden ska användas strategiskt för att stärka landsbygdsutveckling och attraktiva boendemiljöer utan att äventyra strandskyddets syften.

Nye kommundel

Bäckaby kommundel

Kommundelen

Alseda

Alseda är belägen öster om Vetlanda tätort och har cirka 2 440 invånare. Kommundelen präglas av ett varierat landskap med skogsdominerade områden, odlingsmarker kring Emån samt flera tätorter och sammanhängande bebyggelsemiljöer.

De viktigaste tätorterna inom kommundelen är Sjunnen, Holsbybrunn och Skede. Sjunnen och Holsbybrunn är utpekade som arbetsorter och har en strategisk betydelse för kommunens näringsliv och sysselsättning. Dessa orter ligger längs riksväg 47, vilket ger god regional tillgänglighet och har varit avgörande för deras utveckling.

Bebyggelsen i kommundelen är koncentrerad till tätorterna och till sammanhängande bymiljöer, medan landsbygden i övrigt präglas av spridd bebyggelse med tydlig koppling till jord- och skogsbruk. Emåns dalgång utgör ett viktigt landskapselement och har historiskt haft stor betydelse för bebyggelsens lokalisering och industrins framväxt.

Riksväg 47 fungerar som ett sammanbindande stråk genom kommundelen och utgör ett riksintresse för kommunikationer. Vägens betydelse för pendling, godstransporter och arbetsresor gör den central för Alseda kommundels funktion och utveckling. I översiktsplanen tillämpas därför en tätortsnära zon och buffertzon längs riksväg 47, där förutsättningar finns för bebyggelseutveckling i anslutning till befintliga strukturer.

Alseda kommundel har en viktig roll i kommunens utveckling genom sina arbetsorter, sin närhet till Vetlanda tätort och sina goda kommunikationsförutsättningar. Utvecklingen ska ta till vara dessa styrkor samtidigt som natur-, kultur- och landskapsvärden värnas.

Sjunnen och Holsbybrunn samhällen

Sjunnen och Holsbybrunn är två närliggande tätorter i Alseda kommundel som tillsammans utgör ett sammanhängande arbets- och pendlingsområde. Orterna ligger i nära anslutning till varandra längs Emåns dalgång och har historiskt utvecklats i nära samband med industriell verksamhet, vattenkraft och goda kommunikationsförutsättningar.

Bebyggelsen i båda orterna består huvudsakligen av friliggande villor och mindre flerbostadshus, kompletterat med industri- och verksamhetsområden som utgör en tydlig del av samhällsstrukturen. Den industriella prägeln är särskilt framträdande i Sjunnen, där verksamheter i anslutning till Emån haft stor betydelse för ortens framväxt, medan Holsbybrunn har utvecklats med en mer blandad struktur av bostäder, verksamheter och service.

Arbetsplatserna i Sjunnen och Holsbybrunn har stor betydelse för sysselsättningen i Alseda kommundel och för Vetlanda kommun som helhet. Orterna fungerar både som lokala arbetsorter och som pendlingsorter, med starka kopplingar till Vetlanda tätort och andra delar av kommunen.

Landskapet kring samhällena präglas av Emåns dalgång, skogsmark och odlingslandskap, vilket ger tydliga landskapsrum och nära kopplingar mellan bebyggelse, vatten och natur. Vattenmiljöerna är framträdande inslag i båda orterna och bidrar till deras identitet och landskapsbild.

Bebyggelseutveckling

Bebyggelseutvecklingen i Sjunnen och Holsbybrunn ska utgå från orternas gemensamma roll som arbetsorter inom Vetlanda kommun. Orterna är strategiskt belägna längs riksväg 47, som utgör ett viktigt regionalt transportstråk och riksintresse för kommunikationer. Utvecklingen ska bidra till att långsiktigt stärka förutsättningarna för industri, verksamheter och pendling.

Till skillnad från serviceorterna ska bebyggelseutvecklingen inte primärt inriktas på att skapa eller förstärka tydliga centrumbildningar. I stället ska fokus ligga på funktionella samband mellan arbetsplatser, bostäder och transportinfrastruktur samt på att säkerställa god tillgänglighet för arbetspendling och godstransporter.

Utveckling inom befintliga bebyggelsestrukturer kan prövas där det bidrar till ett mer sammanhållet samhälle och stärker kopplingarna mellan Sjunnen och Holsbybrunn. Begränsad komplettering av bostadsbebyggelse kan ske i lägen med god tillgänglighet till väg 47 och befintlig infrastruktur, under förutsättning att hänsyn tas till närliggande verksamheter och landskapsbild.

Ny bebyggelse ska i huvudsak lokaliseras till tätortsnära zoner i direkt anslutning till befintliga tätorter samt inom utpekade buffertzoner längs riksväg 47. En sådan lokalisering främjar ett transporteffektivt bebyggelsemönster och stärker kopplingarna mellan boende och arbetsplatser.

Industri- och verksamhetsområdena i och omkring Sjunnen och Holsbybrunn är av stor betydelse för kommunens näringsliv. Utveckling inom dessa områden ska i första hand ske genom förtätning och effektivare nyttjande av redan ianspråktagen mark, med hänsyn till omgivande bostäder, vattenmiljöer och infrastruktur.

Vid all bebyggelseutveckling ska avvägningar göras mot andra allmänna intressen, såsom natur- och kulturmiljövärden, vattenintressen och risker kopplade till trafik och verksamheter.

Grönstruktur och rekreation

Grönstrukturen i Sjunnen och Holsbybrunn präglas av närheten till Emåns dalgång, omgivande skogsmarker och öppna odlingslandskap. Dessa natur- och landskapselement utgör viktiga kvaliteter för boendemiljö, rekreation och biologisk mångfald samt ger tätorterna en tydlig identitet.

Emån är ett centralt grönt och blått stråk genom området och har stor betydelse för landskapsbild, naturvärden och rekreativa möjligheter. Vattenmiljön bidrar till möjligheter för friluftsliv, promenader och naturupplevelser i direkt anslutning till bebyggelsen och ska värnas vid framtida utveckling.
Inom och i anslutning till tätorterna finns bostadsnära grönområden, naturmark och stråk som möjliggör vardagsnära rekreation. Dessa miljöer bidrar till goda livsmiljökvaliteter och är viktiga som komplement till bostäder och arbetsplatser i området.

Vid framtida bebyggelseutveckling ska grönstrukturens samband bevaras och stärkas, särskilt i övergången mellan tätort och omgivande landskap. Hänsyn ska tas till Emåns funktion som ekologiskt stråk samt till behovet av sammanhängande rekreativa miljöer och gröna samband mellan Sjunnen och Holsbybrunn.

Kommunikation och infrastruktur

Sjunnen och Holsbybrunn ligger längs riksväg 47, som är ett viktigt regionalt transportstråk och riksintresse för kommunikationer. I syfte att förbättra framkomlighet och trafiksäkerhet har riksväg 47 parallellt med tätorterna byggts om i ny sträckning som mötesseparerad 2+1-väg. Ombyggnaden minskar genomfartstrafiken i samhällena och bidrar till en tryggare trafikmiljö för boende och verksamheter.

Den nya sträckningen förbifaller tätorterna och avlastar tidigare genomfartssträckor, vilket förbättrar trafiksäkerhet och boendemiljöer samtidigt som tillgängligheten för arbetspendling och godstransporter bevaras.

Det regionala vägnätet ger god tillgänglighet för både person- och godstrafik och knyter samman tätorterna med närliggande arbetsplatser, serviceorter och

logistikstråk. Kort restid till Vetlanda tätort bidrar till att Sjunnen och Holsbybrunn fungerar som integrerade delar av kommunens arbetsmarknad.

Kollektivtrafik med buss trafikerar riksväg 47 och kompletterar bilresandet, vilket ger förutsättningar för pendling även utan egen bil. God tillgång till hållplatser samt tydliga kopplingar mellan bostadsområden, arbetsplatser och kollektivtrafikstråk är viktiga för områdets långsiktiga mobilitet.

Det finns en väl utbyggd och trafiksäker gång- och cykelförbindelse mellan Sjunnen och Vetlanda, vilket skapar goda förutsättningar för cykelpendling och hållbara resor. Förbindelsen är en viktig tillgång för vardagsresor och bidrar till minskat bilberoende.

Hänsyn, risker och miljökvaliteter

Utveckling i Sjunnen och Holsbybrunn ska ske med hänsyn till områdets natur-, kultur- och landskapsvärden samt till risker kopplade till infrastruktur, vattenmiljöer och verksamheter. Orternas läge i Emåns dalgång innebär särskilda förutsättningar som behöver beaktas vid planering och utveckling. Emån och dess närmiljö utgör ett centralt landskaps- och vattenelement i området och är av stor betydelse ur ekologisk, kulturhistorisk och rekreativ synpunkt. Vattendraget ingår i riksintresse för naturvård och har ett rikt biologiskt liv. Vid utveckling i närheten av Emån ska hänsyn tas till vattenkvalitet, ekologiska samband, strandskydd samt risker kopplade till översvämning.

Grön- och vattenmiljöerna kring Emån bidrar även till goda rekreativa värden och utgör viktiga samband i landskapet. Befintliga rekreationsstråk, såsom cykel- och motionsstråk i och mellan tätorterna, är viktiga för boendemiljöerna och ska beaktas vid framtida förändringar så att tillgängligheten till natur- och friluftsområden bibehålls.

Riksväg 47 är ett riksintresse för kommunikationer och medför buller, trafiksäkerhetsrisker och barriäreffekter som ska beaktas vid lokalisering av ny bebyggelse. Den nya sträckningen av vägen har minskat genomfartstrafiken i tätorterna, men planering i vägarnas närhet ska fortsatt ske med hänsyn till trafikpåverkan och säkerhet.

Industri- och verksamhetsområdena i Sjunnen och Holsbybrunn är av stor betydelse för sysselsättning och näringsliv men kan samtidigt medföra störningar i form av buller, transporter och verksamhetspåverkan. Vid lokalisering av bostäder och andra störningskänsliga funktioner ska därför hänsyn tas till befintlig och framtida verksamhet för att undvika intressekonflikter.

Emåns dalgång och de äldre industri- och bebyggelsemiljöerna bidrar till områdets kulturhistoriska värden och lokala identitet. Dessa värden ska beaktas vid förändringar i bebyggelsestrukturen.

Strategier för orterna Sjunnen och Holsbybrunn

• Stärka Sjunnen och Holsbybrunn som arbetsorter med strategiskt läge längs riksväg 47 och god tillgänglighet till Vetlanda tätort.

• Säkerställa långsiktiga förutsättningar för industri- och verksamhetsutveckling genom förtätning och effektivt nyttjande av befintliga verksamhetsområden.

• Möjliggöra begränsad komplettering av bostadsbebyggelse i tätortsnära lägen som stärker kopplingen mellan boende och arbetsplatser.

• Ta till vara den nya sträckningen av riksväg 47 som resurs för tillgänglighet och trafiksäkerhet, samtidigt som påverkan på närmiljö och landskapsbild beaktas.

• Stärka sambanden mellan Sjunnen och Holsbybrunn genom goda lokala trafiklösningar, gång- och cykelstråk samt tydliga kopplingar till kollektivtrafik.
• Värna Emåns dalgång som landskaps- och identitetsskapande element med höga natur-, vatten- och rekreationsvärden.

• Beakta risker kopplade till trafik, verksamheter och vattenmiljöer vid planering av ny bebyggelse och utveckling.

• Säkerställa att utveckling sker med hänsyn till kulturhistoriska värden och den småskaliga karaktären i bebyggelsen

Landsbygdsutveckling i Alseda kommundel

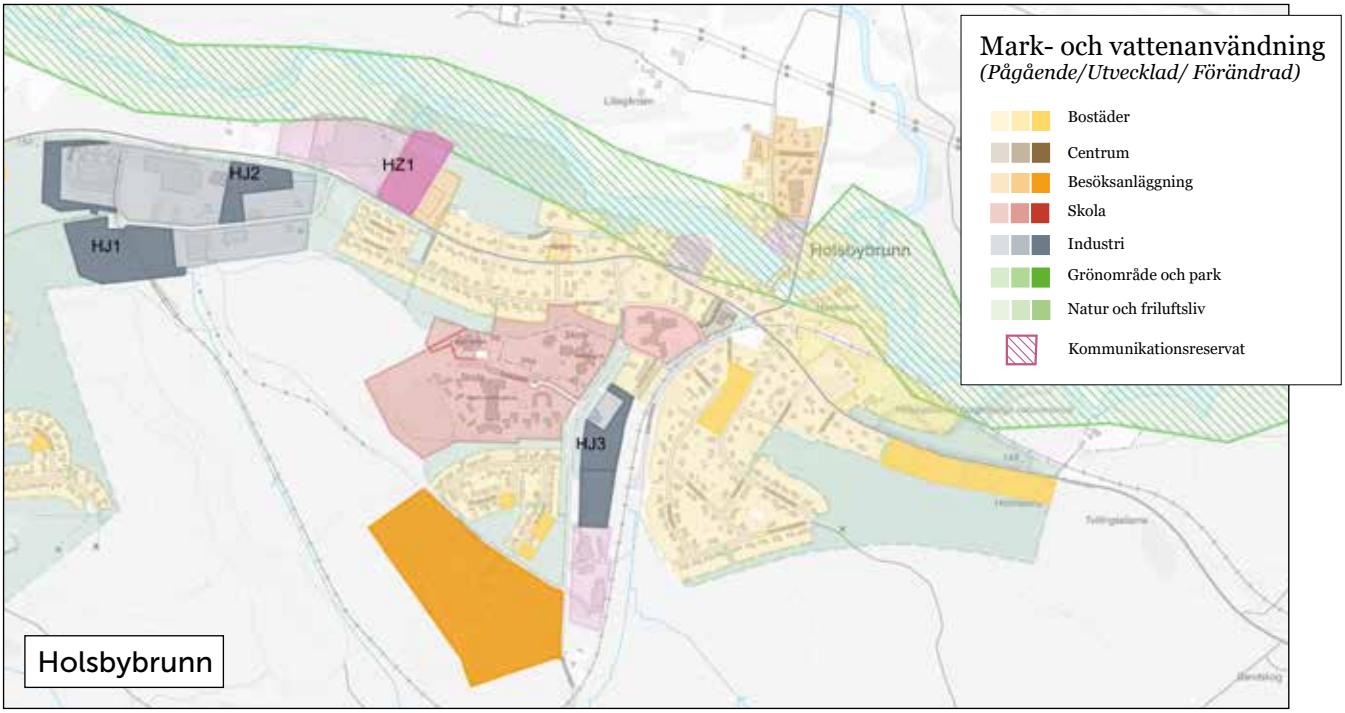
Översiktsplanens inriktning för Alseda kommundel syftar till att vägleda lokalisering av ny bebyggelse och markanvändning så att landsbygdsutveckling sker på ett långsiktigt hållbart sätt, med god tillgänglighet till infrastruktur, arbetsplatser och kollektivtrafik. Utvecklingen ska bidra till en levande landsbygd samtidigt som de större orternas funktion som arbetsorter stärks.

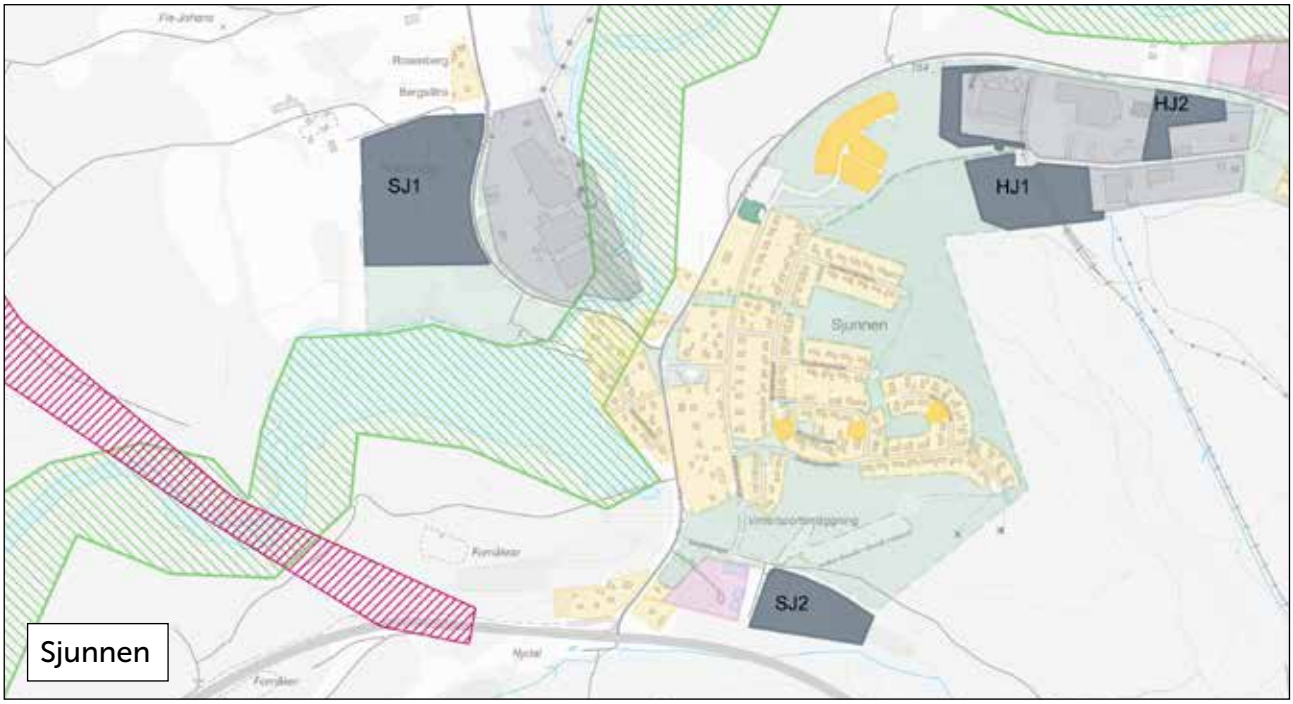
Kommundelen ligger inom ett landskap som klassas som ett småskaligt å-landskap, där Emån utgör ett dominerande landskapselement och en viktig strukturbildande faktor. Emån rinner genom kommundelen i öst–västlig riktning och har haft stor betydelse för bebyggelsens lokalisering, näringslivets utveckling och landskapets funktion. Åns meandrande sträckning, isälvssediment och varierande topografi har skapat förutsättningar för jordbruksmark i direkt anslutning till vattendraget samt skogsmarker med höga naturvärden.

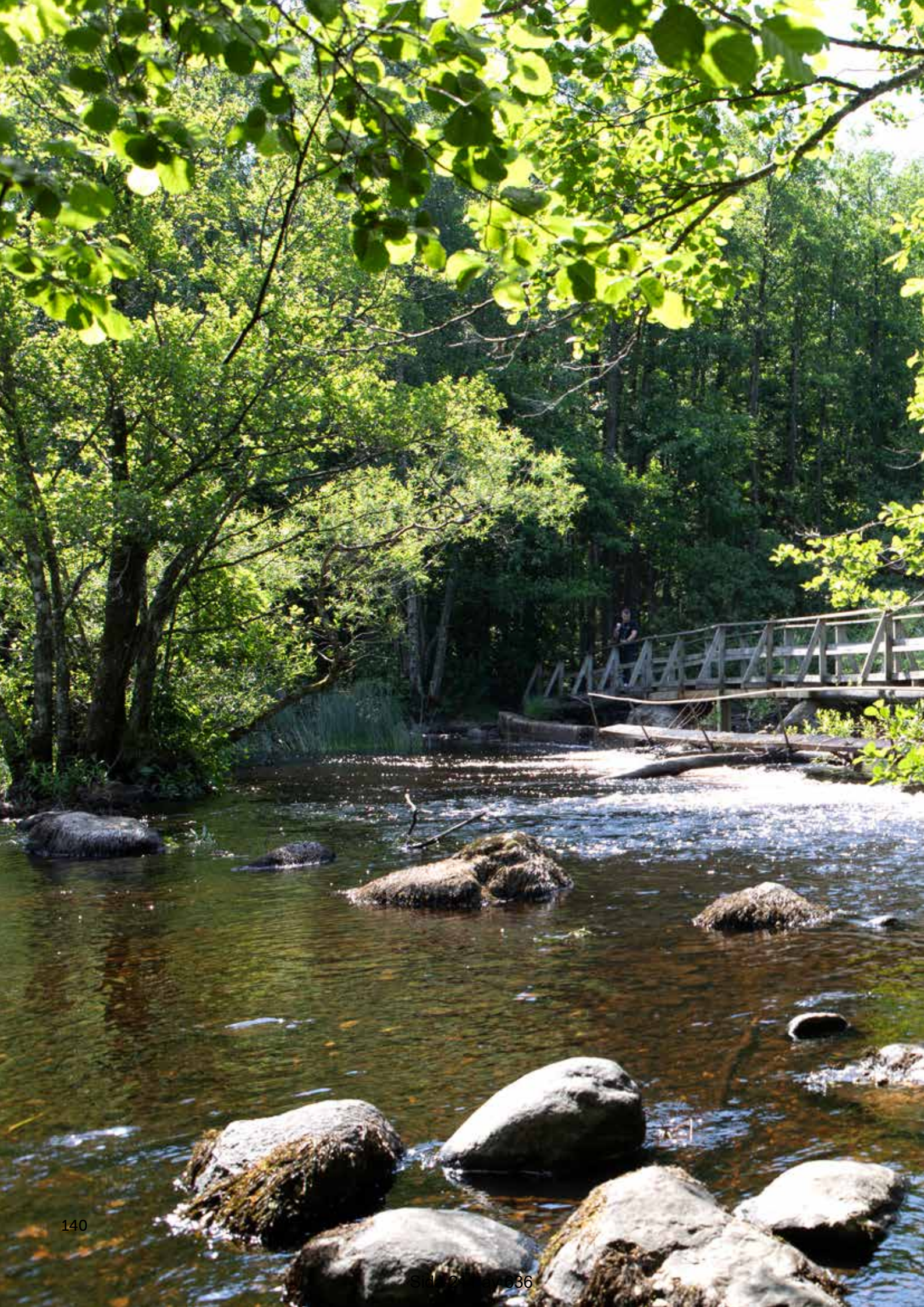
Som ett led i översiktsplanens strategi pekar kommunen ut en buffertzon om cirka en kilometer på vardera sida om riksväg 47, samt buffertzoner runt Sjunnen och Holsbybrunn. Inom dessa områden ska ny småskalig bebyggelse i första hand lokaliseras i anslutning till befintliga bebyggelsestrukturer, vägar och teknisk infrastruktur. En sådan lokalisering bidrar till effektiv markanvändning, minskat transportbehov och stärker sambanden mellan boende och arbetsplatser.

Utanför de utpekade buffertzonerna ska ny bebyggelse prövas restriktivt. Särskild hänsyn ska tas till jord- och skogsbrukets långsiktiga brukningsförutsättningar, landskapsbild, natur- och kulturmiljövärden samt vattenintressen. Emåns huvudfåra omfattas av riksintresse för naturvård och hyser höga biologiska värden, bland annat genom förekomst av skyddsvärda och rödlistade arter. De så kallade kvillområdena, där ån delar upp sig i flera fåror, är särskilt ekologiskt känsliga och ska värnas.

Landsbygdsutveckling inom Alseda kommundel ska även ta hänsyn till pågående och framtida klimatförändringar, där ökade och mer ojämna vattenflöden i Emån kan påverka översvämningsrisker och markanvändning i åns närområde.

8.

Riksintressen

Emån med tillhörande käll- och biflöden är utpekat och fastställt som riksintresse direkt i lagen.

Riksintressen

Riksintresseområden är områden som har särskild nationell betydelse och därför ska beaktas i fysisk planering och andra beslut om mark- och vattenanvändning.

Områden som är av riksintresse ska skyddas mot åtgärder som kan medföra påtaglig skada på de värden eller den användning som ligger till grund för utpekandet. Att ett område bedömts vara av riksintresse innebär att intresset ska ges särskild tyngd vid avvägningar mot andra allmänna och enskilda intressen. I översiktsplanen ska kommunen redovisa de riksintressen som finns och hur kommunen avser att tillgodose dem.

Länsstyrelsen fungerar som tillsyns- och samordnande myndighet i länet och ska säkerställa att riksintressen beaktas i den kommunala planeringen och vid andra beslut om mark- och vattenanvändning.

Riksintressen enligt miljöbalken

Det finns två typer av riksintressen enligt miljöbalken: riksintressen enligt 3 kapitlet och riksintressen enligt 4 kapitlet.

Enligt 3 kapitlet miljöbalken kan områden vara av riksintresse på grund av särskilda värden eller förutsättningar, till exempel för naturvård, kulturmiljövård, eller vissa näringar. Det är ett antal statliga myndigheter som, inom sina ansvarsområden, pekar ut dessa områden. I planeringen kallas de ofta riksintresseanspråk.

I 4 kapitlet har riksdagen pekat ut vissa större geografiska områden som i sin helhet är av riksintresse. För dessa områden framgår det direkt av lagen att de har nationell betydelse och att särskilda hushållningsbestämmelser ska tillämpas.

Natura 2000-områden är också av riksintresse enligt 4 kap. miljöbalken. De pekas dock inte ut direkt i lagtexten, utan fastställs i särskild ordning.

Riksintressen i planering och prövning

Att ett område är av riksintresse innebär inte ett absolut skydd eller en automatisk rätt att använda marken för det ändamål som riksintresset avser. Den slutliga avvägningen görs först i en juridiskt bindande plan, exempelvis en detaljplan, eller i en tillståndsprövning.

Riksintressen ska tillgodoses i den kommunala planeringen och vid efterföljande prövningar. I vissa fall kan skyddsbehoven helt eller delvis tillgodoses genom ställningstaganden och riktlinjer i översiktsplanen, till exempel avseende bebyggelse och annan exploatering. Hänsyn till riksintresset ska tas även om en åtgärd planeras utanför det

utpekade området, om åtgärden kan påverka riksintressets värden. Avgörande i bedömningen är om åtgärden medför påtaglig skada på riksintresset.

Om ett område är av riksintresse för flera oförenliga ändamål ska företräde ges till det eller de ändamål som bäst främjar en långsiktig hushållning med mark, vatten och den fysiska miljön i övrigt. Riksintressen för totalförsvaret har alltid företräde.

Alla riksintressen som finns i kommunen ska redovisas i översiktsplanen. Av planen ska också framgå hur kommunen avser att tillgodose dessa. Det är den antagna översiktsplanen som uttrycker kommunens samlade bedömning. Om kommunen och länsstyrelsen, som är statens företrädare, inte är överens ska detta framgå av länsstyrelsens granskningsyttrande, som ska bifogas planen eller redovisas digitalt. Några rättsligt bindande beslut om riksintressen fattas dock inte inom ramen för översiktsplaneprocessen.

Riksintressen i Vetlanda kommun

Riksintressen enligt 4 kapitlet miljöbalken

I Vetlanda kommun är Emån med tillhörande käll- och biflöden utpekat och fastställt som riksintresse direkt i lagen. Utpekandet innebär att vattenkraftverk samt vattenreglering eller vattenöverledning för kraftändamål inte får utföras inom detta område.

Riksintressen enligt 3 kapitlet miljöbalken

Följande riksintressen för särskilda samhällsintressen finns i kommunen (ansvarig myndighet inom parentes): Naturvård (Naturvårdsverket), Kulturmiljövård (Riksantikvarieämbetet), Energiproduktion (Energimyndigheten), Kommunikationer (Trafikverket), Totalförsvarets militära del (Försvarsmakten). Riksintressena skyddas genom exempelvis kulturminneslagen, kommunalt antagna detaljplaner, områdesbestämmelser, naturreservat eller genom att vid planering ta stor hänsyn till riksintresset. Samtliga anspråk redovisas i tabell på följande sidor.

Natura 2000-områden

Det är länsstyrelserna som ansvarar för att ta fram förslag på nya Natura 2000-områden. Därefter granskar Naturvårdsverket urvalet och föreslår områden till regeringen. Det är sedan regeringens som beslutar att till EU-kommissionen föreslå att dessa områden ska upptas i Natura 2000-området.

Riksintresse	Beskrivning	Kommentar
Totalförsvarets militära del, Försvarsmakten	*Generellt i hela landet.*	Objekt som uppnår en högre höjd än 20 meter utanför sammanhållen bebyggelse, alternativt 45 meter inom sammanhållen bebyggelse riskerar alltid att *påverka* riksintressen för totalförsvaret. Exempel på höga objekt som kräver remiss till Försvarsmakten är vindkraftverk, telekommunikationsmaster, skorstenar och skyltar.
Totalförsvarets militära del, Försvarsmakten **Objekt: Hagshults flygplats (MSA)**	Värdet av flygplatsen består i första hand av möjligheterna att fortsatt nyttja den för flygning och för övningar av krigsfunktioner. Uppförandet av höga objekt inom MSA-område kan medföra påtaglig skada på riksintresset. Med MSA avses ”Minimum Safe Altitude” och anger den minimihöjd kring en militär flygplats inom vilken det är säkert att genomföra in- och utflygningar.	MSA-område Hagshults flygplats omfattar del av Vetlanda kommun. Inom MSA-område ska alla höga objekt remitteras Försvarsmakten för *bedömning av påtaglig skada* på riksintresse för totalförsvarets militära del.

Riksintresse	Beskrivning	Kommentar
Kommunikationer, Trafikverket **Väg 31/47**	Väg som binder samman anläggningar av riksintresse och som bidrar till att upprätthålla nationellt viktiga strukturer.	Behov finns för en förbifart vid Ekenässjön (vägkorridor är redovisad i planförslaget). Det innebär ny vägsträckning samt breddning för mittseparering. Länsstyrelsens och Trafikverkets har tagit fram gemensamma riktlinjer om hänsynsavstånd vid vägar och järnvägar av riksintresse.
Kommunikationer, Trafikverket **Väg 32**	Väg som binder samman anläggningar av riksintresse och som bidrar till att upprätthålla nationellt viktiga strukturer.	Länsstyrelsens och Trafikverkets har tagit fram gemensamma riktlinjer om hänsynsavstånd vid vägar och järnvägar av riksintresse.
Kommunikationer, Trafikverket **Järnväg Vetlanda-Nässjö**	Järnväg som trafikeras av godstrafik.	Plankorsningsåtgärder planeras på sträckan. Länsstyrelsens och Trafikverkets har tagit fram gemensamma riktlinjer om hänsynsavstånd vid vägar och järnvägar av riksintresse.
Kommunikationer, Trafikverket **Jönköpings flygplats (MSA-yta)**	MSA-yta (Minimum Sector Altitude) är områden där flygplan har en garanterad säker höjd (300 meter över högsta hinder) vid inflygning.	
Kommunikationer, Trafikverket **Växjö flygplats (MSA-yta)**	MSA-yta (Minimum Sector Altitude) är områden där flygplan har en garanterad säker höjd (300 meter över högsta hinder) vid inflygning.	

Riksintresse	Beskrivning	Kommentar
Kulturmiljövård, Riksantikvarieämbetet Objekt id F22: Lannaskede kyrkomiljö	Kyrkomiljö i Njudungs medeltida kärnbygd med bevarad 1100-talskyrka, vapenhus i trä från 1600-talet med en runsten och gravkista av så kallad Eskilstunatyp. Klockstapel. Vid kyrkan ligger Lannaskede källa och en större stensättning.	Områdesbestämmelser finns.
Kulturmiljövård, Riksantikvarieämbetet Objekt id: F23 Näsby	De av 1800-talet präglade herrgårdarna Flishult, Hällinge och Hultaby. Ruin av en under 1300-talet övergiven stormannagård ("Hultaby slott") med grunder efter tillhörande bostäder och ekonomibyggnader. Strandnära lägen med alléprydda uppfartsvägar, omgivande stora, öppna och stenröjda åkrar. Näsby sockencentrum med på 1700-talet ombyggd medeltidskyrka, f.d. skola och sockenstuga. Gravfält från järnåldern och två stora rösen. Äldre häradsväg, delar av den allékantad. Milstolpe.	Områdesbestämmelser bör upprättas.
Kulturmiljövård, Riksantikvarieämbetet Objekt id: F24 Byestad gravfält	Gravfält från yngre järnålder med två av Smålands största gravfält. Över 300 synliga anläggningar. Äldre vägsträckning.	Planförslaget redovisar en utveckling för bostadsändamål söder om utpekat riksintresse. Området som redovisas för utveckling bedöms inte ligga inom värdekärnan för riksintresset. Kommunen avser att göra en kulturmiljöutredning med konsekvensanalys i samband med planläggning.
Kulturmiljövård, Riksantikvarieämbetet Objekt id: F25 Stora Rösslida	Fornlämningsmiljö med ett antal bronsåldersrösen. Höjdrygg i beteslandskap, sju större rösen från bronsåldern. Två gårdar med byggnadsbestånd från 1700- och 1800-talen ingår också i området.	Områdesbestämmelser bör upprättas.
Kulturmiljövård, Riksantikvarieämbetet Objekt id: F26 Skirö	Odlingslandskap kring Skirö kyrkplats och Vallby herrgård. Innefattar medeltida kyrkoruin, ödekyrkogård, prästgård, statarbostäder och ekonomibyggnader. Omkringliggande herrgårdspräglat inägomark, i Sundsängen norr om Vallby finnns tegindelad fossil åkermark.	Områdesbestämmelser bör upprättas.

Kulturmiljövård, Riksantikvarieämbetet Objekt id: F27 Repperda	Bymiljö med inägomark som präglas av mäktiga stenmurar som härrör från nödhjälpsarbeten i slutet av 1860-talet. För regionen stort yngre järnåldersgravfält samt runsten. Äldre vägsträckning.	Områdesbestämmelser bör upprättas.
Kulturmiljövård, Riksantikvarieämbetet Objekt id: F28 Ädelfors	Gruvmiljö och bruksmiljö, lämningar från 1700- och 1800-talet efter Sydsveriges enda guldgruva samt järnbruksområde från 1800-talet vid Emån.	Områdesbestämmelser finns.
Kulturmiljövård, Riksantikvarieämbetet Objekt id: F29 Ökna	Bymiljö med tät bebyggelse utan avgränsning mellan de skilda gårdarnas tomter och trädgårdar. I anslutning till byn finns hagmark som innehåller ett större område med odlingsrösen.	Områdesbestämmelser bör upprättas.

Riksintresse	Beskrivning	Kommentar
Naturvård – Ängs- och betesmarker		Planförslaget påverkar inte riksintresseområden för naturvård, ängs- och betesmarker. Av översiktsplan 2010 framgår att kommunen ska verka för att riksintresseområdenas värden bevaras genom att markerna fortsätter att brukas och hållas öppna på lämpligt sätt och att igenväxande marker restaureras.
Alseda	Representativt och välbevarat odlingslandskap med naturbetesmarker i form av öppen hagmark, björkhage och ekhage	
Blåsmålen	Representativt och välbevarat odlingslandskap med naturbetesmarker i form av blandlövhage, björkhage och öppen betesmark.	
Högarp	Representativt och välbevarat odlingslandskap med naturbetesmarker i form av blandlövhage, björkhage och öppen hagmark.	
Karlstorp	Representativt och välbevarat odlingslandskap med hackslåttermarker och naturbetesmarker i form av björkhage, ekhage och öppen hagmark.	
Lilla Hult	Representativt och välbevarat odlingslandskap med naturbetesmarker i form av öppen hagmark	
Lövås-Herrelida	Representativt och välbevarat odlingslandskap med naturbetesmarker i form av björkhage, blandlövhage och öppen hagmark, hackslått och annan öppen äng,	
Repperda	Ängs- och hagmarksobjektet Repperda har naturbetesmarker i form av öppen hagmark, ekhage och annan öppen utmark.	

Trishult	Representativt och välbevarat odlingslandskap med naturbetesmarker i form av ekhage och öppen hagmark.	
Vallby	Representativt och välbevarat odlingslandskap med naturbetesmarker i form av ekhage.	
Naturvård – Våtmarker, sjöar och vattendrag		Planförslaget påverkar inte riksintresseområde för naturvård, våtmarker, sjöar och vattendrag. Av översiktsplan 2010 framgår att kommunen ska verka för att riksintresseområdenas värden bibehålls genom exempelvis biotopåtgärder, borttagning av vandringshinder samt bättre avloppsrening i närområdet. Hindra att hydrologin påverkas genom exempelvis dikning, vattenreglering eller torvtäkt. Förhindra avverkning av sumpskogar eller skogar intill vattendrag.
Emån	Inom vattendragssystemet finns ett rikt växt- och djurliv med bl.a. flodpärlmussla, öring, fiskgjuse, storlom och safsa. (gemensamt intresse med andra kommuner)	
Farstorpsskogen	Farstorpsskogen utgörs av ett värdefullt våtmarkskomplex med sumpskog och mad vid vattendrag	
Gallakvarnså	Ett orört våtmarks- och naturskogsområde med höga naturvärden.	
Långemad	Långemad är ett värdefullt våtmarkskomplex med en högt värderad mad vid sjö.	
Skälebäckamyren	Skälebäckamyren ett värdefullt myrkomplex bestående av ett högt värderat topogent kärr.	
Skärlen	Skärlen är en lågproduktiv källsjö med oligohumöst vatten och tillhör de minst kulturpåverkade sjöarna i södra Sverige.	
Solgenån	Området har stora ornitologiska värden och en rik fisk och bottenfauna med flera hotklassificerade arter.	
Store mad	Store mad utgörs av värdefulla svagt välvda mosseytor omgivet av rikkärr med värdefull flora.	
Sällevadsån	Grunt, strömmande vattendrag med få lugnvattensträckor som håller ett av södra Sveriges rikaste bestånd av flodpärlmussla. (gemensamt intresse med Hultsfreds kommun)	

Naturvård – Geologi		Kommunen föreslår mindre bostadsområden inom Lannaksedeplatån. Planerad bebyggelse ska utformas och anpassas så att naturvärdena bevaras och att känsliga strukturer och livsmiljöer inte skadas eller döljs.
Lannaskedeplatån	Lannaskedeplatån med dess tillförselåsar, randdelta, åsgropar och andra formelement utgör en nyckellokal för den geovetenskapliga forskningen om isavsmältningen på höglandet	
Skäftesfallsplatån	Skäftesfallsplatån med dess välutbildade skurdalar och de glacifluviala grusavlagringarna har stort vetenskapligt värde för tolkningen av deglaciationsförloppet.	
Naturvård – Skog		Planförslaget påverkar inte riksintresseområdet naturvård, skog. Av översiktsplan 2010 framgår att kommunen ska verka för att riksintresseområdets värden bibehålls genom att exempelvis skog inte avverkas i eller intill området och att djurlivet inte störs av intilliggande verksamhet.
Tjusthult	Hällmarkstallskogen i Tjusthult är naturskogsliknande med 250-300-åriga tallar med ett högt ekologiskt värde och en intressant moss- och lavflora.	
Naturvård Gruvor		
Fredriksbergsgruvorna	Amfiboliter och kalkstenar med koppar- och zinkmineralisering	Planförslaget påverkar inte riksintresseområde naturvård, gruvor. Verka för att riksintresseområdenas värden bibehålls genom att sprida bättre information om gruvornas historia och inte störa värdefullt djurliv.
Inglamåla	Referenslokal för järnmineralisering	
Kleva Gruva	Koppar- och nickelmineralisering i gabbrobergart. Värdefull övervintringslokal för fladdermöss.	
Sunnerskogs sulfidgruva	Kopparmineralisering i metasediment som är de äldsta bergartsformationerna i det transskandinaviska granit- och porfyrbältet. Området har betydelse för förståelsen av vår äldsta geologiska historia.	
Ädelfors	Guldmineralisering i de äldsta bergartsformationerna i det transkandinaviska granit- och porfyrbältet. Området har betydelse för förståelsen av vår äldsta geologiska historia.	

Riksintresse	Beskrivning	Kommentar
Energiproduktion, Energimyndigheten Objekt id: 259 (2013)	Riksintressen för vindbruk anges för att de har särskilt goda förutsättningar för vindbruk ur ett nationellt perspektiv, för att de behövs för viktiga eller nödvändiga funktioner i samhället och/eller för en landsdels behov av viss energiproduktion.	Planförslaget föreslår två andra områden som ligger i anslutning till riksintresseområdet men utanför den avgränsning som är gjord av Energimyndigheten.
Energiproduktion, Energimyndigheten Objekt id: 262 (2013)	Riksintressen för vindbruk anges för att de har särskilt goda förutsättningar för vindbruk ur ett nationellt perspektiv, för att de behövs för viktiga eller nödvändiga funktioner i samhället och/eller för en landsdels behov av viss energiproduktion.	Riksintresse vindbruk överlappar riksintresse naturvård samt Natura 2000. Naturvårdsintresset har fått företräde i planförslaget. Del av riksintresset utgör stoppområde.
Energiproduktion, Energimyndigheten Objekt id: 281 (2013)	Riksintressen för vindbruk anges för att de har särskilt goda förutsättningar för vindbruk ur ett nationellt perspektiv, för att de behövs för viktiga eller nödvändiga funktioner i samhället och/eller för en landsdels behov av viss energiproduktion.	Planförslaget innehåller ett område för vindkraft väster om utpekat riksintresse. Området är förskjutet åt väster på grund av höga naturvärden.

Ställningstaganden

• Kommunen ska värna funktion och utvecklingsmöjligheter för väg- och järnvägsanläggningar av riksintresse. Vid detaljplaneläggning ska hänsynsavstånd och framtida kapacitetsbehov beaktas.

• Kommunen ska verka för att fler riksintresseområden för kulturmiljövård skyddas i områdesbestämmelser.

• Kommunen ska verka för att riksintresseområden för naturvård långsiktigt bevaras och stärks genom att:
- värdefulla marker brukas och hålls öppna på ett lämpligt sätt och att igenväxande miljöer restaureras
- viktiga livsmiljöer i skog, våtmarker, sjöar och vattendrag skyddas från åtgärder som kan påverka hydrologi, biologiska värden eller landskapsbild negativt.
- täkter, schaktningar, utfyllnader och avverkningar inom eller i anslutning till riksintresseområden för geologi undviks.
- i områden med kultur- och naturvärden knutna till äldre gruvmiljöer ska information om deras historia stärkas och djurlivets behov ges särskild hänsyn.

• Kommunen tar ansvar för utbyggnad av förnybar energi genom utpekanade av lämpliga områden för vindkraft och markbundna solcellsparker.

80

9.

Mellankommunala frågor

> *För många, inte minst yngre, är det andra faktorer än arbetsplatsens läge som avgör var man bosätter sig.*

Mellankommunala frågor

Enligt plan- och bygglagen ska översiktsplanen ta hänsyn till mellankommunala och regionala förhållanden. Ett tidigt samråd om planförslaget genomfördes tidigt i processen med samtliga grannkommuner. Nu framtaget planförslag har beaktat det som framfördes vid dessa tillfällen.

De mellankommunala och regionala frågorna som bedöms relevanta beskrivs nedan. Flera av dem har koppling till planförslagets utvecklingsinriktning.

Kommunikationer

Transportinfrastruktur

Vetlanda kommun har sin huvudsakliga regionala tillhörighet inom Jönköpings län och ingår i ett sammanhängande arbetsmarknads- och pendlingsområde mot Jönköping. Här finns starka relationer inom såväl arbetsmarknad, utbildning, sjukvård som regional infrastruktur.

Järnvägen mot Nässjö är särskilt viktig; för arbetspendling, regional tillgänglighet och näringslivets logistik. Kommunen ska verka för en elektrifiering, kapacitetshöjning och förbättrad turtäthet på järnvägssträckan. Parallellt ser kommunen det som viktigt att verka för en utveckling av väg 31/32/47 mellan Vetlanda och Gisshult i Nässjö kommun. Vägavsnittet är ett av länets mest trafikerade och är i behov av förbättrad framkomlighet.

Kollektivtrafikförsörjning

En viktig fråga är pendlingen mellan Vetlanda och grannkommuner, särskilt mellan Eksjö, Sävsjö, Nässjö och vidare mot Jönköping. För många, inte minst yngre, är det numera andra faktorer än arbetsplatsens exakta läge som avgör var man bosätter sig. Det gör fungerande arbetspendling och goda bytesmöjligheter särskilt viktiga. En bebyggelsestruktur med korta avstånd till kollektivtrafikens huvudstråk möjliggör effektivt resursutnyttjande och hög kvalitet i kollektivtrafiken.

Planförslaget lägger stor vikt vid att kommunens bebyggelseutveckling ska koncentreras till de kollektivtrafikstråk som stödjer både buss- och tågtrafiken inom länet. En sådan inriktning skapar goda förutsättningar för mer effektiva resor, bättre nyttjande av befintlig infrastruktur och ett mer sammanhållet transportsystem.

Vetlandas geografiska läge innebär samtidigt att det finns betydande kopplingar även mot både Kronobergs län och Kalmar län. Dessa kopplingar är viktiga för vardagslivet i delar av kommunen, bland annat genom arbetspendling, handel, och service. I kommunens södra och östra delar finns tydliga samband med exempelvis Åseda, Braås och Växjö i Kronoberg liksom mot Virserum och Hultsfred i Kalmar län. Det är därför viktigt att kollektivtrafiken fungerar där människor rör sig dagligen oavsett administrativa gränser. Bilen kommer även framöver att vara en del av ett robust transportsystem, särskilt i mer glesa delar av kommunen. För att stödja detta behöver fler pendlarparkeringar etableras i anslutning till kollektivtrafikstråken. Kommunen har för avsikt att inför granskning-

skedet identifiera möjliga platser för detta. Arbetet ska ske i samverkan med regionerna.

Energi

Energifrågor är i hög grad mellankommunala eftersom energiproduktion, distribution och användning sker i system som sträcker sig över flera kommuner. Kommunens energiplanering är en viktig del i det länsomfattande arbetet mot målet att bli ett robust och fossilfritt plusenergilän.

Utbyggnaden av förnybar energi, såsom vind- och solkraft, innebär ofta frågor som sträcker sig utanför kommungränser. Energianläggningar som etableras i en kommun kan vara beroende av nätkapacitet, produktionsbalans och efterfrågan i andra delar av regionen, vilket gör mellankommunalt samarbete och tidig samordning särskilt viktigt.

Vindkraftsanläggningar innebär en mer omfattande omgivningspåverkan än många andra energislag, exempelvis genom förändrad landskapsbild, buller och påverkan på natur- och friluftsvärden. Beroende på lokalisering kan sådana effekter beröra flera kommuner samtidigt, vilket understryker behovet av gemensamma bedömningar och en samstämmig planering över kommungränserna. Planförslaget innehåller därför ställningstaganden rörande samråd vid etablering av ny vindkraft nära kommungräns.

Vatten

Vattendrag, sjöar och avrinningsområden sträcker sig ofta över flera kommuner, vilket gör att påverkan i en del av systemet kan få konsekvenser långt utanför den egna kommunen. Detta ställer krav på samordning, gemensamma prioriteringar och en bred samsyn mellan berörda kommuner för att säkerställa en hållbar förvaltning av vattenresurserna och minska risken för konflikter mellan olika intressen.

Vetlanda kommun är och ska fortsatt vara en aktiv part i Emåförbundet och arbeta långsiktigt för att miljökvalitetsnormerna för Emån både uppnås och bibehålls.

Vid utveckling av bebyggelse i anslutning till Emån behöver särskild hänsyn tas till översvämningsrisker, erosion och de ökade påfrestningar som följer av framtida klimatförändringar. Alla åtgärder som kan påverka vattenflöden, dagvattenhantering eller vattenkvalitet ska därför bedömas utifrån ett helhetsperspektiv där hela avrinningsområdets funktion och känslighet vägs in. Gemensamma vattenområden ska förvaltas med helhetssyn och långsiktig hänsyn till naturvärden, friluftsliv och vattenkvalitet.

Landsbygdsutveckling i strandnära lägen

Landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS) innebär att vissa strandnära områden kan pekas ut för att främja lokal och regional utveckling, samtidigt som strandskyddets syften fortsatt ska värnas. I lägen där en sjö eller ett vattendrag delas med angränsade kommun blir frågan av mellankommunal karaktär.

Planförslaget innehåller LIS-områden vid sjöar som delas med Nässjö, Hultsfred, Växjö och Uppvidinge kommuner. Den initiala bedömningen är att föreslagna LIS-områden inom Vetlanda kommun inte motverkar utvecklingsmål för liknande områden i berörda kommuner, att påverkan på vattenmiljön är godtagbar och att de samlade värdena i områdena kan tas tillvara. Samrådet utgör en tidig dialog om kommunens ställningstaganden.

#RAMSA

10.

Landsbygds-utveckling

i strandnära lägen (LIS)

Vetlandas stränder är en stor naturtillgång som besitter stora värden för vårt ekosystem och därmed vårt samhälle.

LIS: Landsbygdsutveckling i strandnära lägen

Att peka ut områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen – LIS bidrar till utvecklingen på landsbygden. Ett utpekande av LIS-områden ger en möjlighet att ta vara på strändernas attraktionskraft och genom det bidra till ökat företagande och boendeetablering på landsbygden. LIS innebär i praktiken att området tillförs ett ytterligare skäl för att upphäva eller ge dispens från strandskyddet i detaljplan eller bygglov.

Strandskydd och LIS

Strandskyddet syftar till att långsiktigt trygga förutsättningarna för allemansrättslig tillgång till strandområden samt bevara goda livsvillkor för djur- och växtlivet på land och i vatten (Miljöbalken 7 kap. 13 §). Området för strandskydd utgörs av land- och vattenområdet intill 100 meter från båda sidor om strandlinjen runt hav, sjöar och vattendrag. Under vissa förutsättningar kan Länsstyrelsen utvidga strandskyddet upp till 300 meter.

Skyddet innebär att man inte får bygga nytt, ändra byggnader, gräva eller fylla ut och ändra förutsättningar för naturvärden inom strandskyddsområde.

Kommunen och i vissa fall Länsstyrelsen får både upphäva och ge dispenser från strandskyddet. För att upphäva eller medge dispens från strandskyddet måste det finnas särskilda skäl, vilka finns preciserade i miljöbalken. Strandskyddets syften får dock aldrig påverkas negativt. Genom att i översiktsplanen

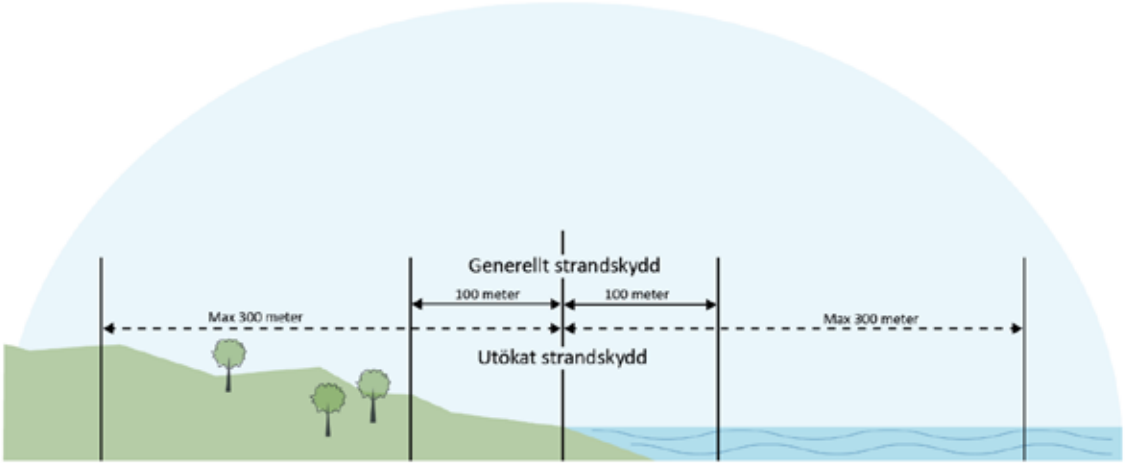

Bild: Generellt strandskydd och utökat strandskydd

peka ut ett område för LIS adderas ytterligare ett särskilt skälv för att kunna upphäva eller ge dispens. För att ett område ska kunna pekas ut för LIS finns det i miljöbalken vissa villkor:

• Området är lämpligt för utveckling av landsbygden. Utveckling av landsbygden innebär här ett bidragande till direkta eller indirekta långsiktiga positiva sysselsättningseffekter eller ökat serviceunderlag på landsbygden.

• Området ligger i eller i närheten av tätort och är av sådant slag och har en så begränsad omfattning att strandskyddets syften fortfarande tillgodoses långsiktigt.

Kriterier

Två olika typer av LIS-områden pekas ut – ett för boendeutveckling och ett för turismutveckling. Uppdelningen görs eftersom vissa områden bedöms vara mer lämpade för boende och andra för besöksnäring. Vissa områden pekas ut för både boende- och turismutveckling.

Kriterier och riktlinjer har tagits fram för att identifiera och bedöma vilka områden som lämpar sig bäst för LIS.

Kriterier – Boendeutveckling

Endast områden som uppfyller alla kriterier finns utpekade som LIS-områden för boendeutveckling.

• Området ska långsiktigt bidra till ett ökat befolkningsunderlag på landsbygden

• Området ska bidra till att ge befintlig service* i närliggande (högst 3 km) orter bättre förutsättningar

• Områden ska ha närhet till befintliga kollektivtrafikstråk (höst 3 km)

• Området ska ligga inom strandskyddet, efter som landsbygdsutveckling annars kan ske utan att behöva peka ut LIS

• Området ska inte ligga inom strandskyddade områden med höga naturvärden

• Området ska ligga utanför riksintressen, exklusive inflygningsområde

• Allmänhetens möjlighet att nyttja områden för friluftsliv eller rekreation ska inte påtagligt påverkas. Tillgången ska vara god även efter att ett LIS-område har tagits i anspråk.

**Exempelvis dagligvaruhandel, barn- och äldreomsorg eller kollektivtrafik.*

Kriterier – Turismutveckling

LIS för turismutveckling prioriterar verksamheter som gynnar besöksnäringen i kommunen. Här är inte kraven lika hårt ställda eftersom det kan vara just naturen i området som gör det intressant för exempelvis utveckling av turismnäring. Av områdena som pekas ut i översiktsplanen är de allra flesta kopplade till en befintlig verksamhet. Kommunen har bedömt att områden som är viktiga för turismnäringen kan pekas ut med ett längre avstånd från service än vad LIS-områden för boende kan.

Förutsättningar i kommunen

Vetlanda är en glesbygdskommun, med rik tillgång på sjöar och vatten. I vissa delar av kommunen är detta särskilt påtagligt, varför det finns fler utpekanden här. LIS-områdena är knutna till utveckling av verksamheter, boenden eller både och. Utveckling av landsbygden kan förstås även ske utanför strandskyddat område, men behöver i de fall inte en LIS-utpekning som stöd för genomförande. Kommunen är positiva till lokala engagemang för bostadsbyggande och företagande inom områdena. Utpekande av områden innebär dock inte att kommunen kommer att vara huvudinitiativtagare till att utveckla områdena, men involveras i efterföljande plan- och bygglovsprocesser.

Hela Vetlanda kommun, med undantag för centralorten och dess randzon, definieras som landsbygd.

Vetlandas stränder är en stor naturtillgång – de besitter stora värden för vårt ekosystem och därmed vårt samhälle. Strandmiljöer erbjuder ett antal ekosystemtjänster såsom klimatreglering, filter för näringsämnen, motverkar erosion och fungerar som spridningskorridorer för växter och djur. Ekosystemtjänsterna är beroende av naturliga strandmiljöer, där samspelet mellan vegetationen och störningar som till exempel översvämning och sedimentation har lett till en utveckling av livsmiljöer som är väl anpassade till lokala förhållanden. Mycket talar för att framtida klimatförändringar

kommer ge mer extremväder med intensiv nederbörd vilket bland annat kan påverka vattenflöden och skredrisker. Det är därför en nödvändighet att i varje enskilt ärende inom strandområden analysera sådana risker.

Många vattendrag och sjöar är känsliga för övergödning till exempel på grund av otillfredsställande avloppslösningar. Bebyggelseområden där varje tomt har egen avloppsbrunn innebär risk för att den ekologiska statusen för vattnet försämras. Gemensamma lösningar eftersträvas alltid. Inför fortsatt planering inom föreslagna LIS-områden krävs att påverkan på vattenmiljön utreds noga både i mer tekniska utredningar för vatten- och avlopp, men också i utredningar gällande naturmiljö.

Ställningstaganden

Tillgång till strandområdet:

All exploatering, oavsett vilket typ av LIS-område, ska ske på ett sådant sätt att allmänhetens tillgång till den närmaste strandremsan säkras och att så liten skada som möjligt åsamkas växt- och djurlivet. Avståndet behöver anpassas efter platsens förutsättningar. I vissa fall kan det behöva tydliggöras vad som är det fria strandområdet och vad som är privat genom exempelvis häckar eller staket. Gröna kopplingar ska sparas för att växter och djur ska kunna ta sig till och från vattenområdet. Undantagsfall är möjliga där ny bebyggelse innebär en förtätning mellan befintlig bebyggelse och strandområdet på så sätt redan är ianspråktaget. Verksamheter som behöver ligga i direkt anslutning till vatten kan också innebära undantagsfall.

Miljökvalitetsnormer:

LIS-exploateringar får inte försämra den ekologiska och kemiska statusen enligt miljökvalitetsnormerna.

Långsiktigt hållbar VA-lösning:

Inom LIS-områden ska det gå att ordna en långsiktigt hållb
vatten- och avloppslösning.

Klimatanpassning:

LIS-områden ska vara säkra i förhållande till skred, ras, erosion och översvämning.

Placering av ny bostadsbebyggelse:

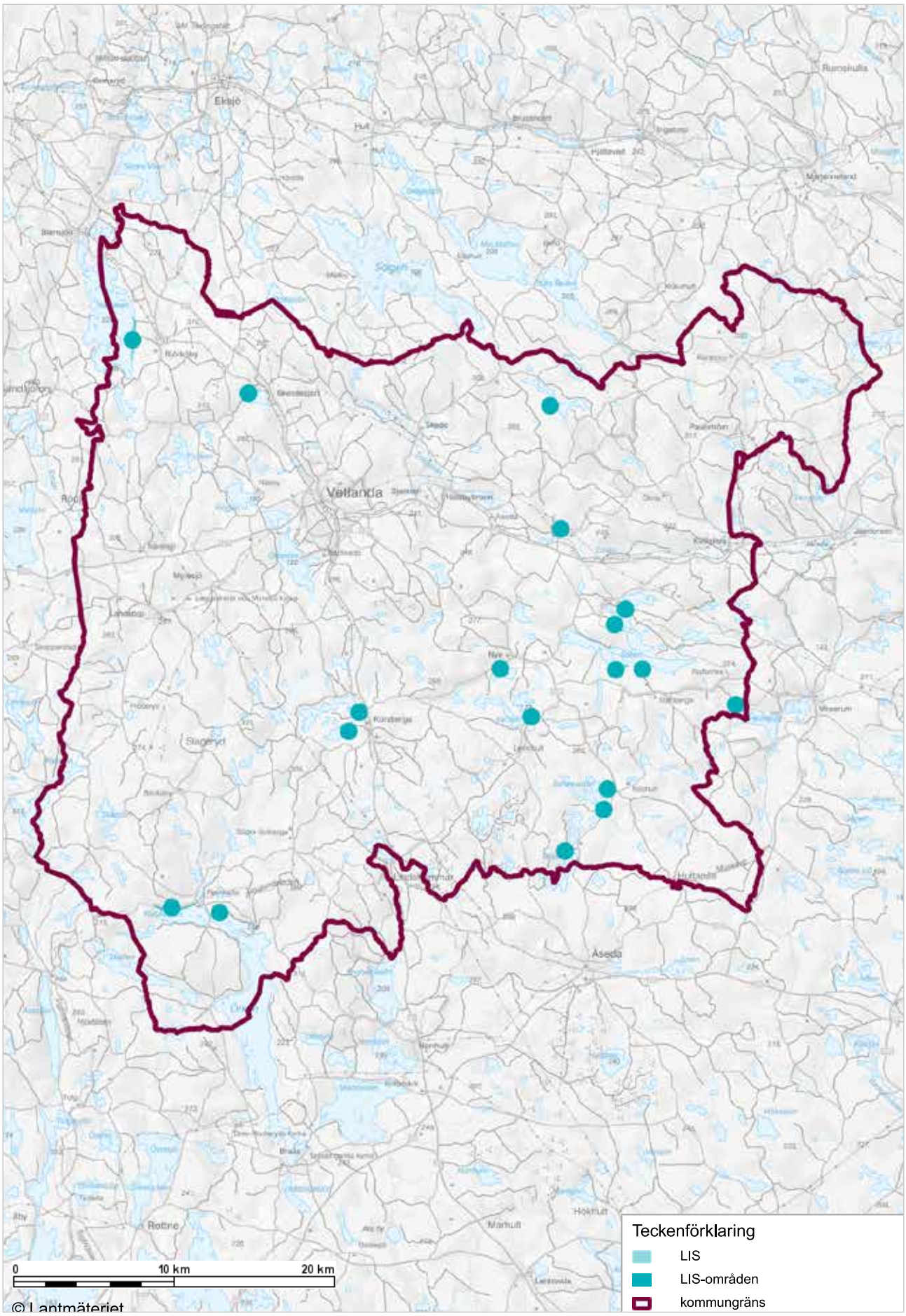
Ny bostadsbebyggelse ska placeras i anslutning till befintlig bebyggelse. Inom LIS för boendeutveckling är intentionen att exploateringsgraden ska vara förhållandevis låg samt att bebyggelsen ska vara samlad och inte spridd.

Detaljplanering:

Ny bostadsbebyggelse ska föregås av detaljplan, med undantag om det gäller en enstaka byggnad och sker på eller i direkt anslutning till befintlig tomtplats.

Vid sådana undantag krävs att planavdelningen konsulteras så att enskilda ärenden inte försvårar en framtida planläggning i ett större sammanhang. Genom planläggning ges bättre möjligheter att möjliggöra fri passage, anpassa ny bebyggelse, lösa vatten- och avloppsfrågor samt ytterligare belysa betydelsefulla värden.

Utöver de övergripande ställningstagandena gäller även specifika riktlinjer för respektive utpekat område.

Vetlanda
Eksjö
Åseda
Rottne
Teckenförklaring
LIS
LIS-områden
kommungräns
0
10 km
20 km
© Lantmäteriet

Alseda kommundelsområde

Vrången

Området ligger i västra delen av sjön Vrången. Utpekandet är relativt flackt och består främst av ung skog med ett fåtal äldre tallar. Till området finns en anslutningsväg. Platsen nyttjas idag av en turistverksamhet som har sin huvudsakliga verksamhet ett par kilometer bort. Området har inga kända friluftsvärden idag. Fri passage är möjlig att säkerställa inom hela utpekandet.

Vattenförekomst	Statusklassning	Kvalitetskrav
Vrången	God ekologisk status	God ekologisk status 2033
	Uppnår ej god kemisk status	God kemisk ytvattenstatus

Tabell: Nuvarande statusklassning samt miljökvalitetsnormer för Vrången enligt Länsstyrelsens vatteninformationssystem (VISS, 2024).

Vrången är en klassad vattenförekomst och ingår i Emåns huvudavrinningsområde. Sjöns kemiska status uppnår ej god, där betydande påverkanskällor är utsläpp av kvicksilver och PBDE som leder till långväga luftburen spridning. Samtliga av Sveriges undersökta vattenförekomster överskrider gränsvärdena för kvicksilver och PBDE. Sjön i stort kantas av ett kuperat skogslandskap med jordbruksinslag.

Vrången är ett Natura 2000-område. Det innebär att området har särskilda skydds- eller bevarandevärden. Till varje Natura 2000-område ska det finnas bevarandeplan som pekar ut naturvärdena och beskriver vad som krävs för att dessa långsiktigt ska kunna finnas kvar. Vrångens prioriterade bevarandevärden är arten gulbrämad dykare och naturtypen ävjestrandsjö. Bevarandeplanen ställer krav på bland annat att hänsyn ska visas i omgivande mark så att en ekologiskt funktionell kantzon bevaras och att vattenkvaliteten värnas.

Utvecklingsmöjligheter

Syftet med LIS-området är att utveckla det etablerade besöksmålet genom småskaliga åtgärder. Området nyttjas idag av ett företag med främsta inriktning uthyrning, som önskar bredda sin verksamhet mot naturturism. För att kunna bredda sin verksamhet ser företaget möjligheter att utveckla sin fastighet med strandkant. Utveckling mot naturturism, med innehåll av bland annat fiske och båtuthyrning, är av sådant slag att närheten till vatten är en underlättande förutsättning. Sjön är dock ett Natura 2000-område vilket begränsar utnyttjandet av platsen till att endast innehålla småskaliga exploateringar med noga övervägningar gentemot en ekologiskt funktionell kantzon.

Särskilda riktlinjer

• Vrången är ett Natura-2000 område. Endast småskalig exploatering tillåten. Vid exploatering är en ekologisk funktionell kantzon mot vattnet särskilt viktigt. Zonen behöver anpassas efter åtgärden.

Alseda kommundelsområde

Emån

Området ligger längs med Emån, i norra delen av Ädelfors. Västra delen av utpekandet innehåller camping och turistverksamhet i form av guldvaskning. Marken sluttar något mot vattendraget och det växer på sina håll barrträd. Strandlinjen är relativt svåråtkomlig då campingplatser finns i anslutning till den. I östra delen är området oexploaterat och består av barrskog med inslag av lövträd. Höglandsleden går genom området. I östra delarna är fri passage möjlig att säkerställa. Området ingår i riksintresse för kulturmiljö med tillhörande områdesbestämmelser. Riksintresset täcker Ädelfors gruv- och bruksmiljö som bland annat har lämningar efter Sydsveriges enda guldgruva.

Vattenförekomst	Statusklassning	Kvalitetskrav
Emån	Måttlig ekologisk status	God ekologisk status 2033
	Uppnår ej god kemisk status	God kemisk ytvattenstatus

Tabell: Nuvarande statusklassning samt miljökvalitetsnormer för Emån enligt Länsstyrelsens vatteninformationssystem (VISS, 2024).

Emån är en klassad vattenförekomst. Emåns ekologiska status bedöms som måttlig, där betydande påverkanskällor bland annat inkluderar avloppsreningsverk, förorenade områden i närheten samt anläggningar för vattenkraft som bedöms påverka konnektiviteten i vattenförekomsten. Utsläpp av kvicksilver och PBDE gör att åns kemiska status klassas som ej god. Inom området finns grundvattenförekomst, Repperda-Ädelfors, vilken bedöms inte påverkas av LIS-utpekande. Emån är riksintresse för naturmiljö och ett Natura-2000 område. I vattendragssystemet finns ett rikt växt- och djurliv med bland annat flodpärlmussla. Inom Natura 2000-området finns flera prioriterade bevarandevärden med tillhörande bevarandeplan.

Utvecklingsmöjligheter

Syftet med LIS-området är att utveckla det etablerade besöksmålet med småskaliga åtgärder. Den verksamhet som bedrivs idag har länge funnits på platsen och har en unik besöksnäring i form av guldvaskning. Verksamheten har utvecklingsplaner som om de ges möjlighet att växa kan skapa sysselsättningseffekter.

Särskilda riktlinjer

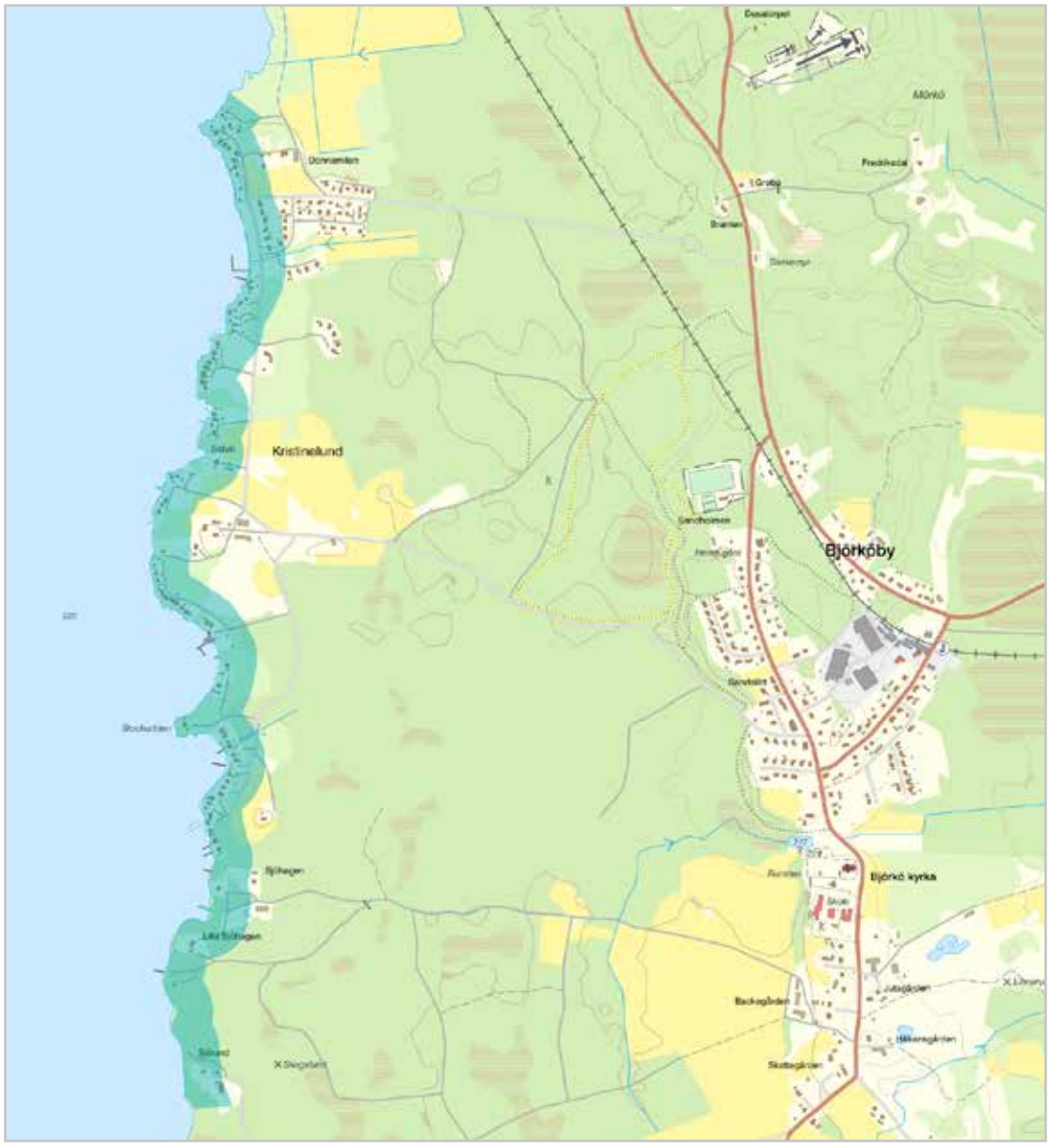
- Emån är ett Natura-2000 område och riksintresse för naturvård. Till Natura 2000-området finns en bevarandeplan som pekar ut naturvärdena och beskriver vad som krävs för att dessa långsiktigt ska kunna finnas kvar. Exploatering behöver förhålla sig till denna bevarandeplan.
- Vid exploatering österut ska en trädridå behållas mot befintlig bebyggelse norrut.
- Exploatering i området får inte negativt påverka vandringsleden.

Björkö kommundelsområde

Nömmen

Området ligger i östra delen av Nömmen, drygt en kilometer väster om Björköby. Naturen i området växlar mellan jordbruksmark och produktionsskog. På sina håll finns koncentrationer av blötare mark, framför allt i de södra delarna av utpekandet. Det finns flera anslutningsvägar till stranden, som är relativt hårt exploaterad med permanent- och fritidshus. En kommunal badplats ligger inom utpekandet. Friluftsvärdena i området är främst knutna till badplatsen. Strandlinjen är på många håll otillgänglig och möjlighet att säkerställa fri passage finns bara i södra delarna av LIS-utpekandet.

Vattenförekomst	Statusklassning	Kvalitetskrav
Nömmen	Måttlig ekologisk status	God ekologisk status 2033
	Uppnår ej god kemisk status	God kemisk ytvattenstatus

Tabell: Nuvarande statusklassning samt miljökvalitetsnormer för Nömmen enligt Länsstyrelsens vatteninformationssystem (VISS, 2024).

Nömmen är en klassad vattenförekomst och ingår i Emåns huvudavrinningsområde. Nömmens ekologiska status bedöms som måttlig, där betydande påverkanskällor inkluderar övergödning från jordbruk, urban markanvändning och enskilda avlopp. Utsläpp av kvicksilver och PBDE gör att sjöns kemiska status klassas som ej god. Landskapstyperna som omger sjön är i norr småskaligt herrgårdslandskap, centralt småskaligt mosaikartat jordbrukslandskap och i söder kuperat skogslandskap med jordbruksinslag. LIS-området ingår huvudsakligen i jordbrukslandskapet.

Västra delen av Nömmen ligger i Nässjö kommun. Nässjö har i sin översiktsplan från 2023 pekat ut tre LIS-områden längs med sjön. Det är av vikt att inte allt för stor del av Nömmens strandlinje tas i anspråk för LIS-områden och att förutsättningarna för att uppnå strandskyddets syften kvarstår. Vetlandas LIS-område för Nömmen är i allt väsentligt utformat på samma sätt som det tidigare varit utformat sedan 2010. Förutsättningarna för att uppnå strandskyddets syften kan därmed inte sägas ha förändrats från det att Nässjös översiktsplan antogs.

Utvecklingsmöjligheter

Syftet med LIS-området är att genom boendeutveckling öka serviceunderlaget. Sjöläget ihop med närheten till arbetsorten Björköby bedöms som attraktivt och kan leda till ett ökat bostadsbyggande för permanent- och fritidshus. I Björköby finns för- och grundskola och tätorten ligger inom utvecklingsinriktningens nordliga huvudstråk varför LIS-utpekandet bedöms bidra till inriktningens övergripande målbild. Ökat boende i området ökar möjligheterna att upprätthålla skolunderlaget.

För att inte helt avgränsa strandlinjen bör tillkommande bebyggelse förläggas öster om redan befintlig bebyggelse. På så sätt bevaras kilar som tillåter att strandlinjen hålls tillgänglig. I södra delen bör det finnas lite större placeringsmöjligheter, då strandlinjen inte är lika hårt exploaterad. Allmänhetens tillgång får dock inte försämras. I princip hela området ingår i ett VA-verksamhetsområde.

Särskilda riktlinjer

- Området består till viss del av jordbruksmark. Jordbruksmarken ska inte exploateras.
- I området ingår en kommunal badplats. Badplatsen är utpekad för att ge stöd åt utveckling som kan bredda utbudet av attraktiva allmänna intressen.
- Området är till stora delar så pass hårt exploaterat att ny bebyggelse ska förläggas öster om redan befintlig bebyggelse. I södra delen bör det finnas lite större placeringsmöjligheter, då strandlinjen inte är lika hårt exploaterad. Allmänhetens tillgång får dock inte försämras.
- Sjön är känslig för avloppsrelaterade belastningar vilket ställer höga krav på avloppsreningstekniken.
- De invasiva främmande arterna Parkslide och Jättebalsamin finns i området. Eventuell exploatering ska inte bidra till spridning av arterna.

Bäckaby kommundelsområde

Ramkvilla 1, Örken

Området ligger i norra delen av Örken, i direkt anslutning till Ramkvilla. Naturen i utpekandet utgörs nästan uteslutande av barrskog i varierande ålder. På sina håll finns äldre, grövre tallar. Berg går att skönja i området och det sluttar relativt kraftigt mot sjön. I området finns idag en bostad och i väster angränsar området till fler bostäder. Anslutningsväg finns. Utpekandet är en del av ett större strövområde sydöst om Ramkvilla och friluftsvärdena är i mångt och mycket knutna till natur och stigar. Fri passage är möjlig att säkerställa i hela området förutom vid befintlig tomt i väster.

Vattenförekomst	Statusklassning	Kvalitetskrav
Örken	Otillfredställande ekologisk status	God ekologisk status 2033
	Uppnår ej god kemisk status	God kemisk ytvattenstatus

Tabell: Nuvarande statusklassning samt miljökvalitetsnormer för Örken enligt Länsstyrelsens vatteninformationssystem (VISS, 2024).

Örken ingår i vattenskyddsområde och är en klassad vattenförekomst som ingår i Mörrumsåns huvudavrinningsområde. Sjöns ekologiska status bedöms som otillfredsställande, där betydande påverkanskällor inkluderar övergödning från jordbruk och enskilda avlopp samt morfologiska förändringar. I närheten av sjön finns även industri som skulle kunna ge upphov till miljögifter. Utsläpp av kvicksilver och PBDE gör att sjöns kemiska status klassas som ej god. Örken är reservvattentäkt för Växjö kommun och utpekad som en regionalt viktig vattenresurs i Jönköpings läns vattenförsörjningsplan. Sjön omges av ett för Vetlanda kommuns mått utmärkande sjölandskap, där vattenspeglarna möjliggör längre siktlinjer så att landskapet uppfattas som storskaligt snarare än småskaligt.

Södra delen av Örken ligger i Växjö kommun, som i sin översiktsplan från 2021 har pekat ut ett LIS-område för bostäder längs med sjön. Det är av vikt att inte allt för stor del av Örkens strandlinje tas i anspråk för LIS-områden och att förutsättningarna för att uppnå strandskyddets syften kvarstår. Vetlandas LIS-område för Örken är i allt väsentligt utformat på samma sätt som det tidigare varit utformat sedan 2010. Förutsättningarna för att uppnå strandskyddets syften kan därmed inte sägas ha förändrats från det att Växjös översiktsplan antogs.

Utvecklingsmöjligheter

Syftet med LIS-området är att genom boendeutveckling öka serviceunderlaget. Sjön ihop med närheten till Ramkvilla och tillhörande service bedöms som attraktivt och kan leda till ett ökat bostadsbyggande för permanent- och fritidsboende. I Ramkvilla finns grundskola, dagligvaruhandel, restaurang samt kollektivtrafikstråk. Här finns även ett brett utbud av fritidsaktiviteter. Fler boende i området ger ett stärkt underlag till Ramkvillas service. Området ligger i anslutning till VA-verksamhetsområde.

Särskilda riktlinjer

- Sjön är känslig för avloppsrelaterade belastningar vilket ställer höga krav på avloppsreningstekniken. Tillkommande bebyggelse måste anslutas till kommunalt VA.
- Äldre tallar bör inventeras ytterligare innan eventuell exploatering.

Bäckaby kommundelsområde

Ramkvilla 2, Klockesjön

Området ligger längs med norra delen av Klockesjön, i direkt anslutning till Ramkvilla. Centralt och österut i området utgörs området av jordbruksmark. I väster är naturen mer varierad och utgörs av en mosaik av gamla betesmarker, lövskog och äldre barrskog. Ju längre bort från Ramkvilla området går, desto mer varierar topografin och på sina håll sluttar det kraftigt ner mot sjön.

Till området finns befintlig anslutningsväg. Utpekandet är relativt utbyggt, det finns flera permanentboende och även verksamheter i form av äventyrsbyn Ramoa, golfklubb och camping. Friluftsvärdena i området är knutna till befintlig väg. Mellan vägen och strandlinjen är marken antingen anspråkstagen för jordbruksmark, verksamhet eller tomtplatser. Vid campingen och bortom äventyrsbyn är strandlinjen tillgänglig. Fri passage är inte möjlig att säkerställa förutom i yttersta kanterna av utpekandet.

Vattenförekomst	Statusklassning	Kvalitetskrav
Klockesjön	God ekologisk status	God ekologisk status 2033
	Uppnår ej god kemisk status	God kemisk ytvattenstatus

Tabell: Nuvarande statusklassning samt miljökvalitetsnormer för Klockesjön enligt Länsstyrelsens vatteninformationssystem (VISS, 2024).

Klockesjön är en klassad vattenförekomst som ingår i Mörrumsåns huvudavrinningsområde. Utsläpp av kvicksilver och PBDE gör att sjöns kemiska status klassas som ej god. Sjön omges av ett för Vetlanda kommuns mått utmärkande sjölandskap, där vattenspeglarna möjliggör längre siktlinjer så att landskapet uppfattas som storskaligt snarare än småskaligt.

Utvecklingsmöjligheter

Syftet med LIS-området är att genom boendeutveckling öka serviceunderlaget. Sjön ihop med närheten till Ramkvilla och tillhörande service bedöms som attraktivt och kan leda till ett ökat bostadsbyggande för permanent- och fritidsboende. I Ramkvilla finns grundskola, dagligvaruhandel, restaurang samt kollektivtrafikstråk. Här finns även ett brett utbud av fritidsaktiviteter. Fler boende i området ger ett stärkt underlag till Ramkvillas service. Utpekandet ser i allt väsentligt likadant ut som det gjorde i 2010 års översiktsplan. Anledningen till att det ligger kvar i samma utsträckning är för att processer för avstyckning, förhandsbesked och bygglov har satts i gång. För att inte försvåra de processerna och för att inte gjorda investeringar blir verkningslösa behålls området i samma utsträckning. Det tillkommer dock nya särskilda riktlinjer om att jordbruksmark inte får tas i anspråk, se nedan. Därmed begränsas möjligheterna till bostadsutveckling kraftigt inom området och det är i princip endast i yttersta västra delen av utpekandet som bostadsutveckling kan ske. LIS-området ligger i anslutning till VA-verksamhetsområde, vilket i dagsläget har begränsad kapacitet.

Syftet med utpekandet är också att genom verksamhetsutveckling ge positiva sysselsättningseffekter. Inom utpekandet finns äventyrsby, golfklubb och camping. Höglandsleden går genom området och för med sig turister. Ges verksamheterna möjlighet att utvecklas kan det skapa ytterligare sysselsättning. Det i Vetlanda kommun utmärkande landskapet runt Örken och Klockesjön bedöms ha potential för ökad besöksnäring och turism, vilket möjliggörs genom LIS-utpekanden.

Särskilda riktlinjer

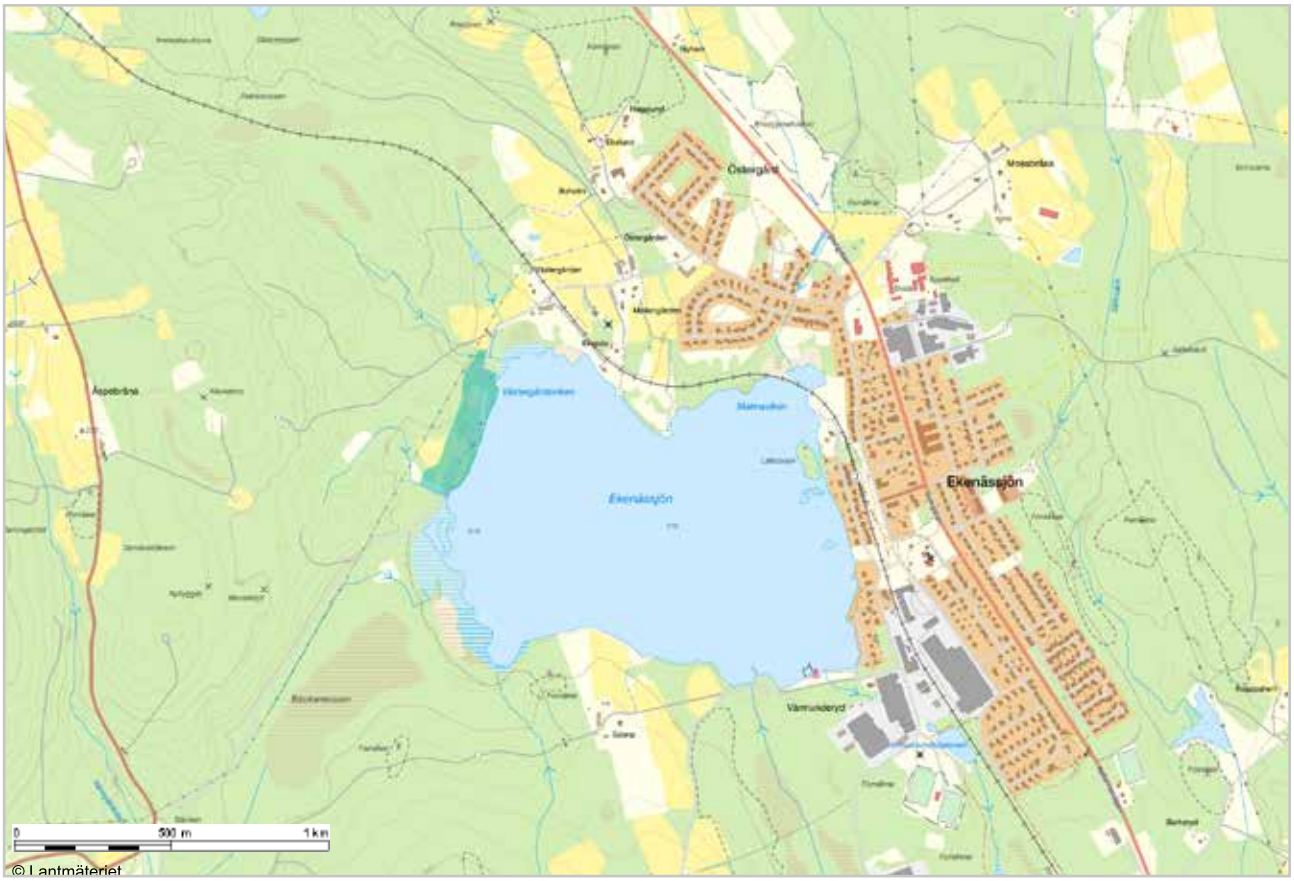
• Området består till stor del av jordbruksmark. Jordbruksmarken ska inte exploateras.
• Höglandsleden går genom utpekandet. Leden får inte påverkas negativt av eventuell exploatering.

Ekenäs kommundelsområde

Ekenässjön

Området ligger i nordvästra delen av sjön Ekenässjön, strax väster om serviceorten Ekenässjön. Naturen i utpekandet består främst av produktionsskog med viss del jordbruksmark. Det avgränsas i norr och söder av att marken går över till natur som mer påminner om våtmark. I mitten av området ligger enligt Riksantikvarieämbetet en fossil åker, där flera av röjningsrösena är påverkade av skogsbruket.

Genom området går en väg som en del bebyggelse ligger i anslutning till. Friluftsvärdena inom området är knutna till den befintliga vägen. Vegetationen längs med strandlinjen kombinerat med befintlig bebyggelse gör att den antingen är svåråtkomlig eller helt otillgänglig. Så som tomterna ligger idag är fri passage möjlig att säkerställa, men efter exploatering kan den fria passagen vara svåråtkomlig för allmänheten. Det bör därför beaktas att möjliggöra för oexploaterade kilar ner mot strandlinjen för att tillgängliggöra den. Det finns utrymme att behålla en ekologiskt funktionell kantzon utanför tomterna.

Vattenförekomst	Statusklassning	Kvalitetskrav
Ekenässjön	God ekologisk status	God ekologisk status 2033
	Uppnår ej god kemisk status	God kemisk ytvattenstatus

Tabell: Nuvarande statusklassning samt miljökvalitetsnormer för Ekenässjön enligt Länsstyrelsens vatteninformationssystem (VISS, 2024).

Ekenässjön är en klassad vattenförekomst och ingår i Emåns huvudavrinningsområde. Utsläpp av kvicksilver och PBDE gör att sjöns kemiska status klassas som ej god. Landskapstyperna runt sjön är delvis tätortsområde och delvis kuperat skogslandskap med jordbruksinslag. Exploateringsgraden runt sjön är hög i och med att den västra sidan gränsar till tätorten Ekenässjön.

Utvecklingsmöjligheter

Syftet med LIS-området är att genom boendeutveckling öka serviceunderlaget. Sjöläget ihop med närheten till serviceorten Ekenässjön bedöms som attraktivt och kan leda till ett ökat bostadsbyggande för permanentboende. Ekenässjön är kommunens näst största tätort och ligger inom utvecklingsinriktningens nordliga huvudstråk. Området ger en möjlighet att leva på landsbygden men ändå ha cykelavstånd till en ort som har ett brett utbud av service, ett rikt föreningsliv och flera fritidsaktiviteter. Området är delvis utbyggt vilket utpekandet avser att vidare komplettera. Området ligger cirka 600 meter från VA-verksamhetsområde.

Särskilda riktlinjer

- Området består till viss del av jordbruksmark. Jordbruksmarken ska inte exploateras.
- För att tillgängliggöra strandlinjen bör gröna kilar utvecklas mellan bebyggelse.

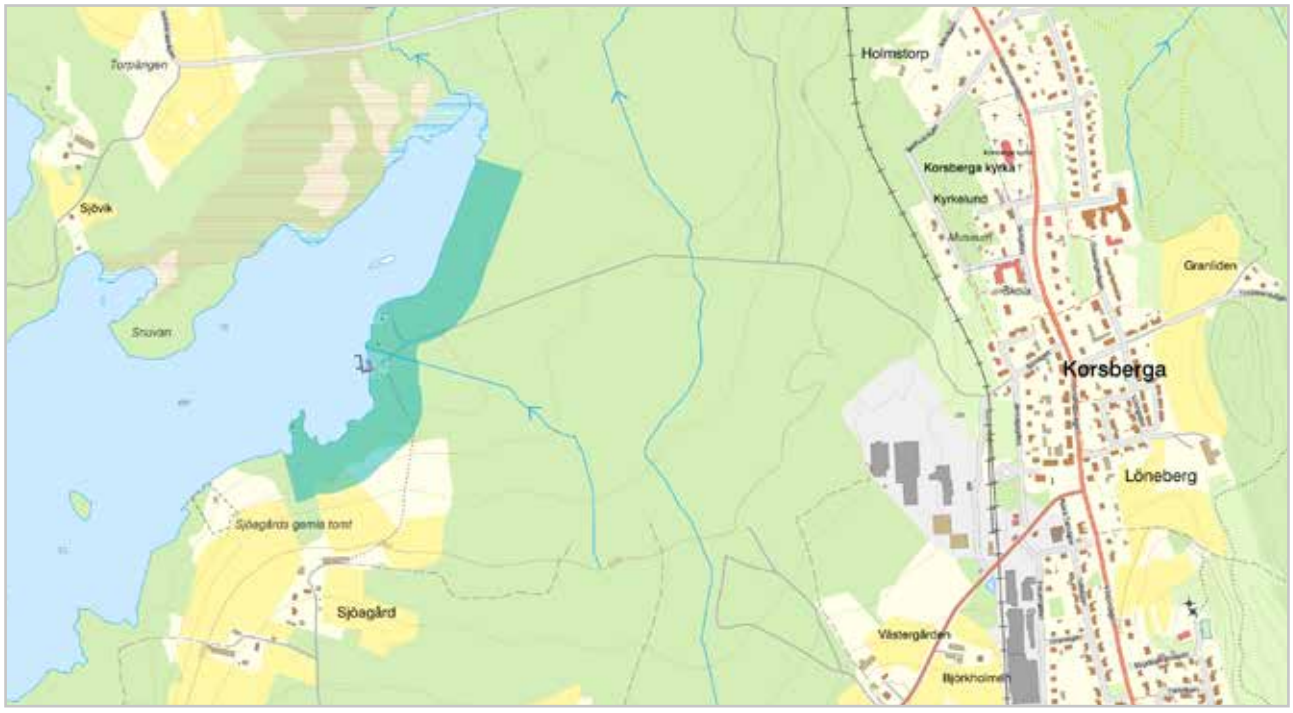
Korsberga kommundelsområde

Korsberga 1, Hjärtasjön

Området ligger i sydöstra delen av Hjärtasjön, väster om serviceorten Korsberga. Naturen består övervägande av ung skog som vuxit upp efter att stormen Gudrun blåste ner det mesta av den äldre skogen i området. Före stormen Gudrun fanns en stig som ledde mot Bergö där det länge gick en bro över. Idag finns varken stigen eller bron kvar. Genom hela utpekandet går en lämplig anslutningsväg och längst i väster finns en bostad. Från vägen ner mot sjön är skogen mycket tät vilket gör strandlinjen svåråtkomlig i dagsläget. Friluftsvärdena i området är knutna till den befintliga vägen. Korsbergas rekreationsmiljöer är idag lokaliserade till östra delen av orten. Fri passage är möjligt att säkerställa i hela området förutom vid befintlig tomt.

Vattenförekomst	Statusklassning	Kvalitetskrav
Hjärtasjön	God ekologisk status	God ekologisk status 2033
	Uppnår ej god kemisk status	God kemisk ytvattenstatus

Tabell: Nuvarande statusklassning samt miljökvalitetsnormer för Hjärtasjön enligt Länsstyrelsens vatteninformations-system (VISS, 2024).

Hjärtasjön är en klassad vattenförekomst och ingår i Emåns huvudavrinningsområde. Utsläpp av kvicksilver och PBDE gör att sjöns kemiska status klassas som ej god. Hjärtasjön omges av kuperat skogslandskap med jordbruksinslag.

Korsberga 2, Sörasjön

Området ligger i östra delen Sörasjön, väster om serviceorten Korsberga. Norra delen av utpekandet består av ung, tät blandskog och i södra delen finns äldre produktionsskog. Det finns två fritidsbostäder i området och centralt ligger Korsbergas kommunala badplats, till vilken en lämplig anslutningsväg går. Friluftsvärdena är knutna till badplatsen och en mindre stig söder om den. I övrigt är strandlinjen svåråtkomlig på grund av den idag täta vegetationen och befintliga tomter. Fri passage är möjligt att säkerställa i hela området, bortsett befintliga tomter.

Området ingår i Emåns huvudavrinningsområde och är en klassad vattenförekomst. Utsläpp av kvicksilver och PBDE gör att sjöns kemiska status klassas som ej god. Sörasjön omges av kuperat skogslandskap med jordbruksinslag.

Utvecklingsmöjligheter för Korsberga 1 och 2

Syftet med LIS-områdena är att genom boendeutveckling öka serviceunderlaget för Korsberga. Sjöläget ihop med närheten till serviceorten Korsberga bedöms som attraktivt och kan leda till ett ökat bostadsbyggande för permanent- och fritidsboende. Korsberga ligger inom utvecklingsinriktningens sydliga huvudstråk varför LIS-utpekandet bedöms bidra till inriktningens övergripande målbild. Orten erbjuder ett brett utbud av service, ett rikt föreningsliv och flera fritidsaktiviteter.

Särskilda riktlinjer

• I Korsberga 2 ingår en kommunal badplats. Badplatsen är utpekad för att ge stöd åt utveckling som kan bredda utbudet av attraktiva allmänna intressen.

Vattenförekomst	Statusklassning	Kvalitetskrav
Sörasjön	God ekologisk status	God ekologisk status 2033
	Uppnår ej god kemisk status	God kemisk ytvattenstatus

Tabell: Nuvarande statusklassning samt miljökvalitetsnormer för Sörasjön enligt Länsstyrelsens vatteninformationssystem (VISS, 2024).

173

Värnen

Området ligger intill östra delen av Värnen vid Trollebo Säteri, cirka 2,5 km sydväst om Farstorp. Utpekandet består till stora delar av betesmarker med inslag av äldre lövträd. I söder finns yngre planteringar. Här ligger även Trollebo badplats. På Trollebo Säteri bedrivs främst uthyrarverksamhet. Friluftsvärdena är knutna till strövområden kring säteriet och badplatsen, vilka ges möjlighet att utvecklas ytterligare i och med LIS-utpekandet.

Vattenförekomst	Statusklassning	Kvalitetskrav
Värnen	God ekologisk status	God ekologisk status 2033
	Uppnår ej god kemisk status	God kemisk ytvattenstatus

Tabell: Nuvarande statusklassning samt miljökvalitetsnormer för Värnen enligt Länsstyrelsens vatteninformationssystem (VISS, 2024).

Värnen är en klassad vattenförekomst och ingår i Emåns huvudavrinningsområde. Utsläpp av kvicksilver och PBDE gör att sjöns kemiska status klassas som ej god. Värnen omges till största delen av kuperad skog och i nordöstra delen av småskaligt, mosaikartat jordbrukslandskap. I trakterna runt Trollebo är landskapstypen småskaligt herrgårdslandskap.

Utvecklingsmöjligheter

Syftet med LIS-området är att utveckla det etablerade besöksmålet. Inom utpekandet ligger Trollebo Säteri som bedriver boendeuthyrning. Att ge möjlighet till Säteriet att växa och utvecklas kan skapa sysselsättningseffekter. Området är till stora delar planlagt som naturpark, vilket begränsar utvecklingsmöjligheterna till det som ryms inom den användningen. Utpekandet ingår i ett större område som kommunen bedömer som viktigt för besöksnäring och turism. Området gränsar till Höglandsleden och ingår även i ”Smålands Trädgård”, en förening som verkar för att utveckla och lyfta bygderna kring Skirö, Stenberga, Nye, Näshult och Virserum. Föreningen anordnar evenemang och aktiviteter utöver att lyfta fram och annonsera vad som händer i bygderna. Kommunen bedömer att förutsättningar för att en långsiktig och hållbar turismutveckling ökar i och med att området ingår i Smålands Trädgård.

Särskilda riktlinjer

• I området finns en kommunal badplats. Badplatsen är utpekad för att ge stöd åt utveckling som kan bredda utbudet av attraktiva allmänna intressen.
• I området finns skyddsvärda träd som bör inventeras närmare inför eventuell exploatering.

Nye kommundelsområde

Karsnäsasjön

Området ligger längs med norra stranden av Karsnäsasjön i anslutning till väg 779 och Nye samhälle. Utpekandet utgörs delvis av nyligen restaurerad betesmark. Betesmarken är så pass nyligen restaurerad och fragmenterad av infrastruktur samt bebyggelse att den idag inte innehar några särskilda naturvärden. I östra delen av området finns äldre barrskog med inslag av löv. Omkringliggande mark inom utpekandet sluttar lätt mot sjön. I väst och öst av LIS-utpekandet finns lämpliga, utbyggda anslutningsvägar som leder till ett fåtal befintliga bostäder.

Friluftsvärdena i stort för sjön är främst knutna till kommunal badplats och strövområden kopplade till den. Dessa ligger utanför utpekandet. Inom utpekandet finns tre tomter som ligger vid strandlinjen och gör den otillgänglig. I övriga delar är den oexploaterad och relativt otillgänglig på grund av vegetationen. Möjlighet till fri passage går att säkerställa inom större delen av området.

Vattenförekomst	Statusklassning	Kvalitetskrav
Karsnäsasjön	Måttlig ekologisk status	God ekologisk status 2033
	Uppnår ej god kemisk status	God kemisk ytvattenstatus

Tabell: Nuvarande statusklassning samt miljökvalitetsnormer för Karsnäsasjön enligt Länsstyrelsens vatteninformationssystem (VISS, 2024).

Området ingår i Emåns huvudavrinningsområde och är en klassad vattenförekomst. Den ekologiska statusen klassas som måttlig, där betydande påverkanskällor inkluderar övergödning från reningsverk, jordbruk och enskilda avlopp. Utsläpp av kvicksilver och PBDE gör att sjöns kemiska status klassas som ej god. Landskapstyperna som omger sjön karaktäriseras av kuperat skogslandskap i väst samt småskaligt, mosaikartat jordbruk i öst.

Utvecklingsmöjligheter

Syftet med LIS-området är att genom boendeutveckling öka serviceunderlaget. Sjön ihop med närheten till Nye och tillhörande service bedöms som attraktivt och kan leda till ett ökat bostadsbyggande för permanentboende. I Nye finns för- och grundskola, obemannad kiosk för dagligvaruhandel, fik samt kollektivtrafikstråk. Fler boende i området ger ett stärkt underlag till Nyes service. Området upptar en stor del av sjön då det i och omkring Nye finns en god tillgång till strandlinjer. Kommunen ser även att läget är mycket attraktivt längs med väg 779, då det inte bara ger goda förutsättningar för ökat serviceunderlag i Nye utan även mot Korsberga-hållet. Längs med väg 779 mot Korsberga finns en stor verksamhet som har fungerat som en drivande kraft för landsbygdsutveckling de senaste åren. Området ligger cirka 250 meter från VA-verksamhetsområde.

Särskilda riktlinjer

- Området består till stora delar av betesmark. Jordbruksmarken utgörs av nyligen restaurerad betesmark med få naturvärden och lågt brukningsvärde. Den är även fragmenterad med villabebyggelse och infrastruktur insprängd mitt i. Bedömning i detta fall är att de goda möjligheterna för landsbygdsutveckling i en landsbygdskommun och att tillskapa attraktiv bostadsbebyggelse väger tyngre än jordbruksmarkens långsiktiga betydelse.
- Området med äldre barrskog bör inventeras mer ingående innan eventuell exploatering.
- Sjön är känslig för avloppsrelaterade belastningar vilket ställer höga krav på avloppsreningstekniken. Ytterligare exploatering i ett sådant område kräver att avloppssituationen löses i ett större sammanhang.

Skirösjön 1

Området ligger i nordvästra delen av Skirösjön, i anslutning till Skirö samhälle. Utpekandet utgörs av klippta tomtytor och områden med lövskog i varierande ålder. Marken sluttar ner mot sjön. Området är relativt utbyggt med villor och lämplig anslutningsväg finns. I öster gränsar området till en träindustri. Det är i dagsläget svårt att ta sig till strandlinjen, eftersom den är avgränsad av tomter. Den närmaste strandlinjen i sig är i delar av området inte anspråkstagen, endast svår att nå. Fri passage är möjlig att säkerställa i västra delen av området.

Skirösjön 2

Området ligger i västra delen av Skirösjön, cirka 800 meter från Skirö. Utpekandet sluttar lätt mot sjön och består av jordbruksmark, lövskog samt ängs- och hagmarker. I lövskogen finns flera grova, äldre träd. Här finns en etablerad turistverksamhet med uthyrning, konferensanläggning och restaurang. Områdets friluftsvärden är kopplade till befintlig verksamhet. Fri passage är möjlig att säkerställa inom hela utpekandet.

Vattenförekomst	Statusklassning	Kvalitetskrav
Skirösjön	Otillfredställande ekologisk status	God ekologisk status 2033
	Uppnår ej god kemisk status	God kemisk ytvattenstatus

Tabell: Nuvarande statusklassning samt miljökvalitetsnormer för Skirösjön enligt Länsstyrelsens vatteninformationssystem (VISS, 2024).

Skirösjön är en klassad vattenförekomst som ingår i Emåns huvudavrinningsområde. Den ekologiska statusen klassas som otillfredsställande, där betydande påverkanskällor inkluderar övergödning från jordbruk och enskilda avlopp. I närheten av sjön finns även industri som använder sjön för processvatten vilket kan skapa flödesförändringar. Utsläpp av kvicksilver och PBDE gör att sjöns kemiska status klassas som ej god. Sjön omges i nordöstra delen av ett småskaligt, mosaikartat jordbrukslandskap och i sydväst av småskaligt herrgårdslanskap.

Utvecklingsmöjligheter för Skirö 1

Syftet med LIS-området är att genom boendeutveckling öka serviceunderlaget för Skirö. Området är en del av ett i tidigare översiktsplan utpekat område. Det ligger delvis kvar eftersom det finns avstyckade obebyggda tomtplatser med framdragen VA. För att inte försvåra att dessa bebyggs och för att inte göra gjorda investeringar verkningslösa behålls en del av den äldre översiktsplanens utpekning. Sjöläget ihop med närheten till Skirö bedöms fortsättningsvis som attraktivt och kan leda till ökat bostadsbyggande för permanent- och fritidsboende. I Skirö finns service i form av kollektivtrafik och förskola, vilka hade stöttats av ett ökat serviceunderlag.

Utvecklingsmöjligheter för Skirö 2

Syftet med LIS-område är att utveckla det etablerade besöksmålet. Inom utpekandet finns verksamhet som bedriver boendeuthyrning, restaurang och konferensverksamhet. Verksamheten vill utveckla det strandnära området med småskaliga åtgärder för att möjliggöra en förlängning av sin säsong. Med utpekat område ges verksamheten dessa möjligheter vilket kan skapa positiva sysselsättningseffekter. Utpekandet ingår i ett större område som kommunen bedömer som viktigt för besöksnäring och turism. Det ingår även i Smålands Trädgård och är ett naturligt stopp längs med Höglandsleden.

Särskilda riktlinjer

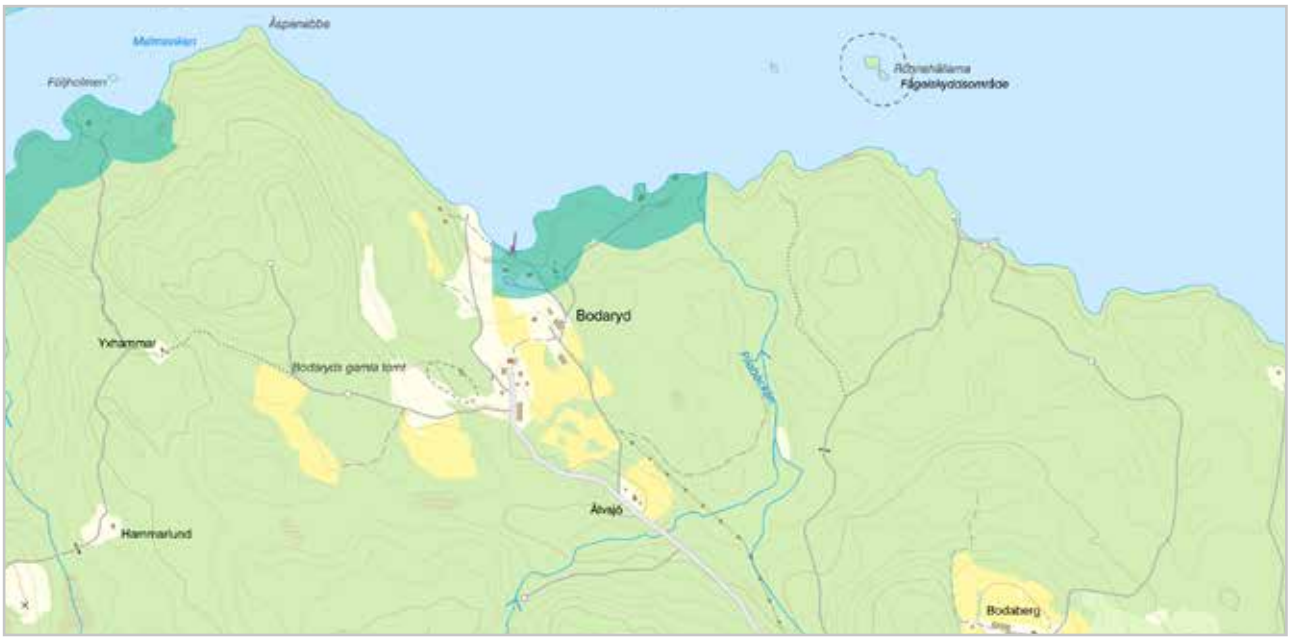
- Sjön är känslig för avloppsrelaterade belastningar vilket ställer höga krav på avloppsreningstekniken. Ytterligare exploatering i ett sådant område kräver att avloppssituationen löses i ett större sammanhang.
- Flertalet äldre ädellövträd finns inom Skirö 2. Dessa bör inventeras mer ingående innan ytterligare exploatering.

179

Stenberga 1, Saljen

Området ligger i södra delen av Saljen, strax nordväst om Stenberga. Naturen består av barrskog i varierande ålder. Östra delen av utpekandet sluttar på sina håll kraftigt mot sjön, västra delen är mer flack. Bostäder finns i och i anslutning till området. Östra delen av området är relativt väl utvecklad för friluftsliv – här finns anlagd brygga, båtplatser, grillplatser och vindskydd. Anläggningarna är knutna till en del av bebyggelsen som idag ingår i en uthyrarverksamhet. Fri passage är möjlig att säkerställa genom hela utpekandet förutom vid en befintlig tomt i väster som avgränsar strandlinjen.

Stenberga 2, Saljen

Området ligger i södra delen av Saljen, strax norr om Stenberga. Utpekandet sluttar svagt mot sjön och innefattar äldre betesmarker, produktionsskog och kalhygge. I väst gränsar området till värdefull hagmark med naturvärdesklass två i Vetlandas naturvårdsplan. Öster om utpekandet är naturen påtagligt äldre och skyddade arter som Knärot har återfunnits. Bostäder finns inom utpekandet, med tomter som gör strandlinjen svåråtkomlig. I västra delen av området ligger en kommunal badplats, till vilken friluftsvärdena främst är knutna. Fri passage är möjlig att säkerställa i området, förutom vid tomterna.

Vattenförekomst	Statusklassning	Kvalitetskrav
Saljen	God ekologisk status	God ekologisk status 2033
	Uppnår ej god kemisk status	God kemisk ytvattenstatus

Tabell: Nuvarande statusklassning samt miljökvalitetsnormer för Saljen enligt Länsstyrelsens vatteninformationssystem (VISS, 2024).

Saljen är en klassad vattenförekomst och ingår i Emåns huvudavrinningsområde. Utsläpp av kvicksilver och PBDE gör att sjöns kemiska status klassas som ej god. Saljen i stort omges av ett kuperat skogslandskap med jordbruksinslag.

Utvecklingsmöjligheter för Stenberga 1 och 2

Syftet med LIS-områdena är att genom boendeutveckling öka serviceunderlaget. Sjöläget ihop med närheten till Stenberga och tillhörande service bedöms som attraktivt och kan leda till ökat bostadsbyggande för permanent- och fritidsboende. I Stenberga finns dagligvaruhandel med fullsortiment och kollektivtrafik som hade stöttats av ett ökat serviceunderlag. Servicen är viktig för den här delen av kommunen och exploateringsmöjligheterna runt befintlig bebyggelse i Stenberga begränsas bland annat av utbredd jordbruksmark. Att peka ut två LIS-områden i närheten ses därför som en relevant möjlighet att förbättra underlaget för den service som finns. Möjligheterna att ansluta till kommunalt VA är begränsade och VA-frågan behöver därför lösas i ett större sammanhang.

För Stenberga 1 är syftet också att genom verksamhetsutveckling ge positiva sysselsättningseffekter. Inom utpekandet finns verksamheter för friluftsturism, vilka om de ges möjlighet att utvecklas kan skapa sysselsättning. Fler turister stärker också Stenbergas service, om än periodvis. Höglandsleden går genom Stenberga och att möjliggöra övernattning intill Saljen kan stärka leden i stort, vilket i sin tur stärker turismnäringen i kommunen. Utpekandet ingår i ett större område som kommunen bedömer som viktigt för besöksnäring och turism. Det ingår även i ”Smålands Trädgård”, en förening som verkar för att utveckla och lyfta bygderna kring Skirö, Stenberga, Nye, Näshult och Virserum. Föreningen anordnar evenemang och aktiviteter utöver att lyfta fram och annonsera vad som händer i bygderna. Kommunen bedömer att förutsättningar för att en långsiktig och hållbar turismutveckling ökar i och med att området ingår i Smålands Trädgård.

Särskilda riktlinjer

• I Stenberga 2 finns en kommunal badplats. Badplatsen är utpekad för att ge stöd åt utveckling som kan bredda utbudet av attraktiva allmänna intressen.

Näshult 1, Serarpasjön

Området ligger i östra delen av Serarpasjön, väster om Näshult. I västra delarna är området kantat av större block och mindre berg. Här finns produktionsskog och ett blötare parti. I östra delarna finns anslutningsväg till bostäder, där naturen präglas mer av enstaka lövträd utanför tomtmark. Här ligger även fornlämningar. I söder finns en kommunal badplats, Serarpabadet, och kring den finns mer varierad natur med jordbruksmark och vissa äldre lövträd. Friluftsvärdena i området är knutna till badplatsen och befintlig väg som sträcker sig längs med sjön. Möjlighet till fri passage går att säkerställa i hela området.

Näshult 2, Serarpasjön

Området ligger i östra delen av Serarpasjön, sydväst om Näshult. Naturen i området bestar främst av ung produktionsskog med inslag av ett fåtal äldre ädellövträd. I norra delen finns ett område bestående av äldre aspar med inslag av ek. Anslutningsväg finns och leder idag till en stuga. Det är inga direkta friluftsvärden kopplade till området i dagsläget. Strandlinjen är tillgänglig i hela utpekandet och möjlighet till fri passage går att säkerställa.

Vattenförekomst	Statusklassning	Kvalitetskrav
Serarpasjön	God ekologisk status	God ekologisk status 2033
	Uppnår ej god kemisk status	God kemisk ytvattenstatus

Tabell: Nuvarande statusklassning samt miljökvalitetsnormer för Serarpasjön enligt Länsstyrelsens vatteninformationssystem (VISS, 2024).

Serarpasjön är en klassad vattenförekomst och ingår i Emåns huvudavrinningsområde. Utsläpp av kvicksilver och PBDE gör att sjöns kemiska status klassas som ej god. Sjön i stort omges av ett kuperat skogslandskap med inslag av jordbruk.

Utvecklingsmöjligheter för Näshult 1 och 2

Syftet med LIS-områdena är att genom boendeutveckling öka serviceunderlaget. Sjöläget ihop med närheten till Näshult och tillhörande service bedöms som attraktivt och kan leda till ökat bostadsbyggande för permanent- och fritidsboende. I Näshult finns förskoleverksamhet och kollektivtrafik som hade stöttats av ett ökat serviceunderlag.

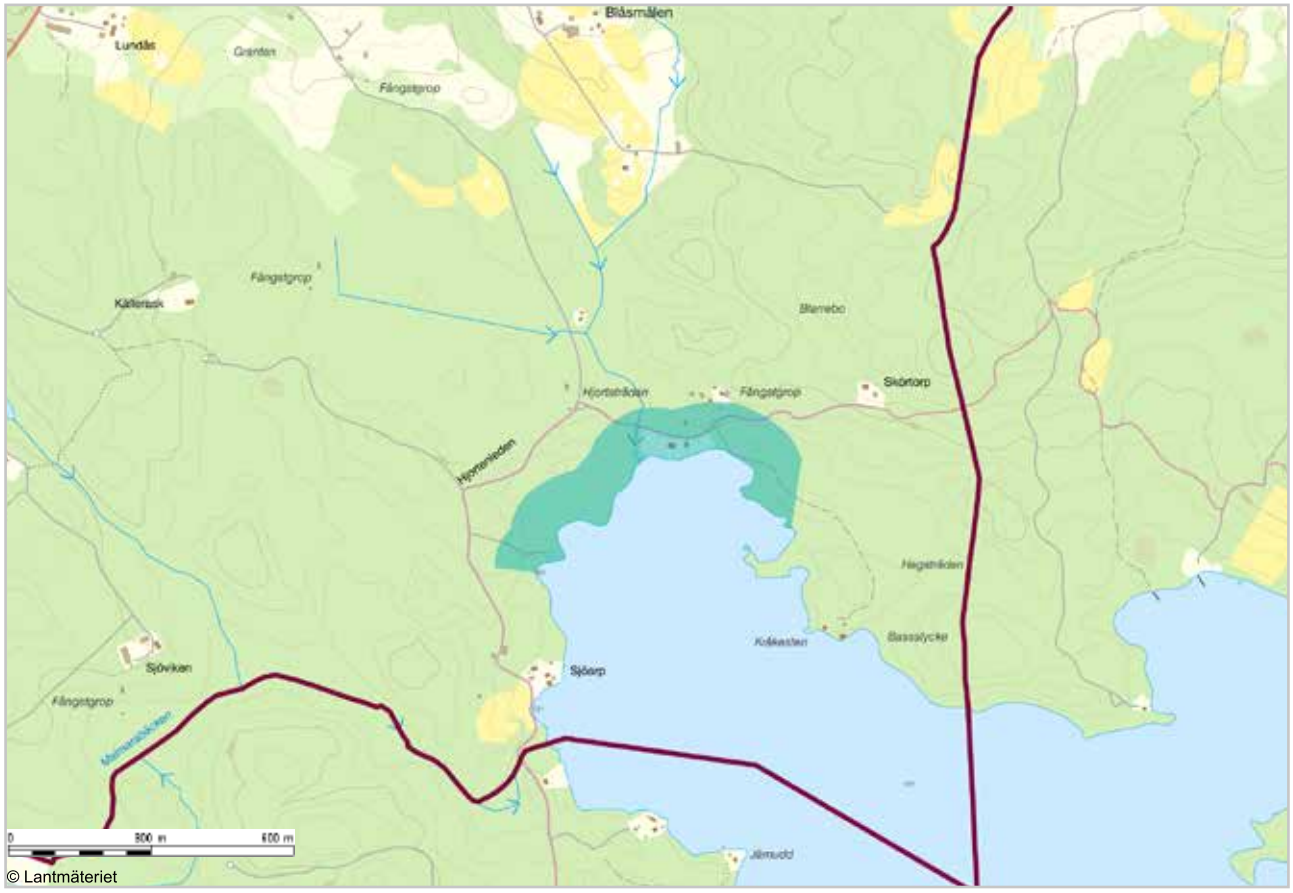
För Näshult 2 är syftet också att genom verksamhetsutveckling ge positiva sysselsättningseffekter. Inom utpekandet finns möjligheter att utveckla verksamheter för friluftsturism och övernattning. Fler turister kan på sikt stärka serviceutbudet i Näshult. Näshult ligger inom både Smålands Trädgård samt den del av kommunen som bedöms vara viktig för turism. Att förlägga ett LIS-område för verksamhetsutveckling närmare orten kan göra att Näshult får större del av positiva effekter från turismnäringen.

Särskilda riktlinjer

- I Näshult 1 finns en kommunal badplats. Badplatsen är utpekad för att ge stöd åt utveckling som kan bredda utbudet av attraktiva allmänna intressen.
- I Näshult 2 finns ett äldre aspbestånd som bör inventeras ytterligare innan eventuell exploatering.

Hjortesjön

Området ligger vid nordvästra delen av Hjortesjön, cirka 4,5 km öster om Stenberga. Inom utpekandet förekommer relativt stora höjdskillnader, med både flacka partier och kraftigt sluttande delar. Naturen karaktäriseras av övervägande barrträd med inslag av löv. Verksamheten som ligger på platsen idag bedriver naturturism. Till området finns en anslutningsväg. Fri passage går att säkerställa inom hela utpekandet. Området har inga kända friluftsvärden idag.

Vattenförekomst	Statusklassning	Kvalitetskrav
Hjortesjön	God ekologisk status	God ekologisk status 2033
	Uppnår ej god kemisk status	God kemisk ytvattenstatus

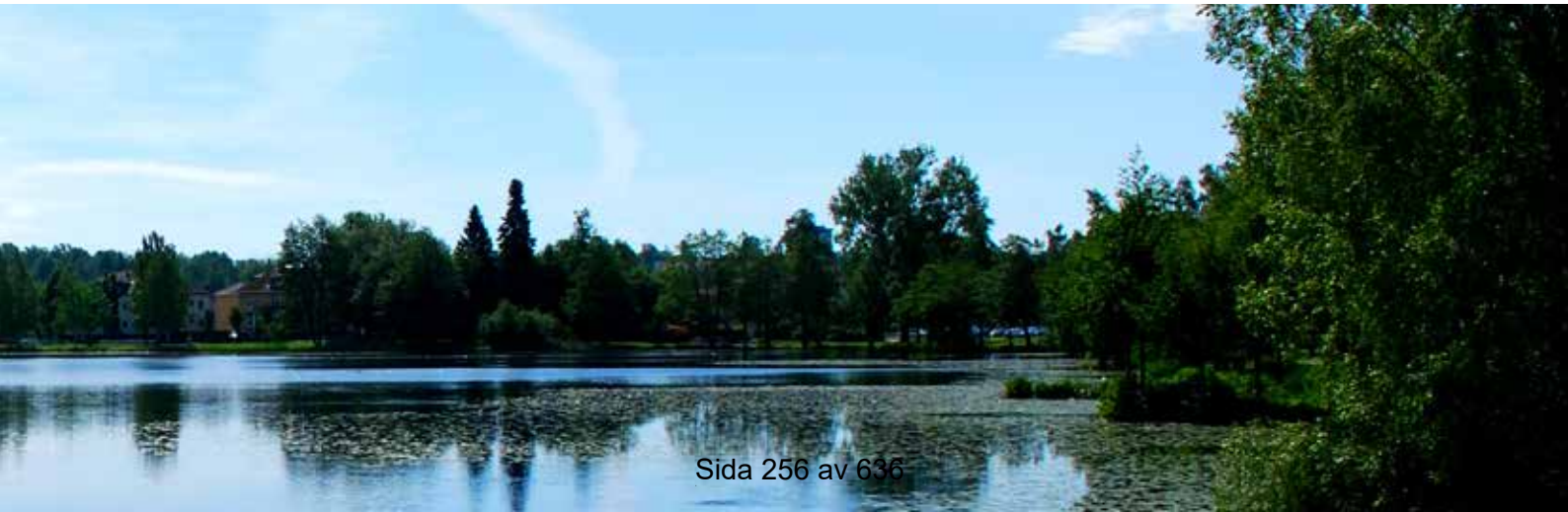
Tabell: Nuvarande statusklassning samt miljökvalitetsnormer för Hjortesjön enligt Länsstyrelsens vatteninformationssystem (VISS, 2024).

Hjortesjön är en klassad vattenförekomst och ingår i Emåns huvudavrinningsområde. Utsläpp av kvicksilver och PBDE gör att sjöns kemiska status klassas som ej god. Den del av Hjortesjön som ligger i Vetlanda kommun omges av ett kuperat skogslandskap med jordbruksinslag.

Hjortesjön ligger delvis inom Hultsfreds kommun. I Hultsfreds översiktsplan från 2009 är hela Hjortesjön inom Hultsfreds kommun utpekat som LIS-område. Hultsfreds utpekande i de tidiga skedena av LIS-lagstiftning är dock, enligt Hultsfreds planeringsstrategi, bristfälliga och uppfyller inte kraven för LIS. Det är därför svårt att förhålla sig till hur mycket som faktiskt är utpekat och hur förutsättningarna för att uppnå strandskyddets syften uppfylls. Vetlandas LIS-område vid Hjortesjön är begränsat till sin utformning och bedöms fortsatt ge förutsättningar för att uppfylla strandskyddets syften.

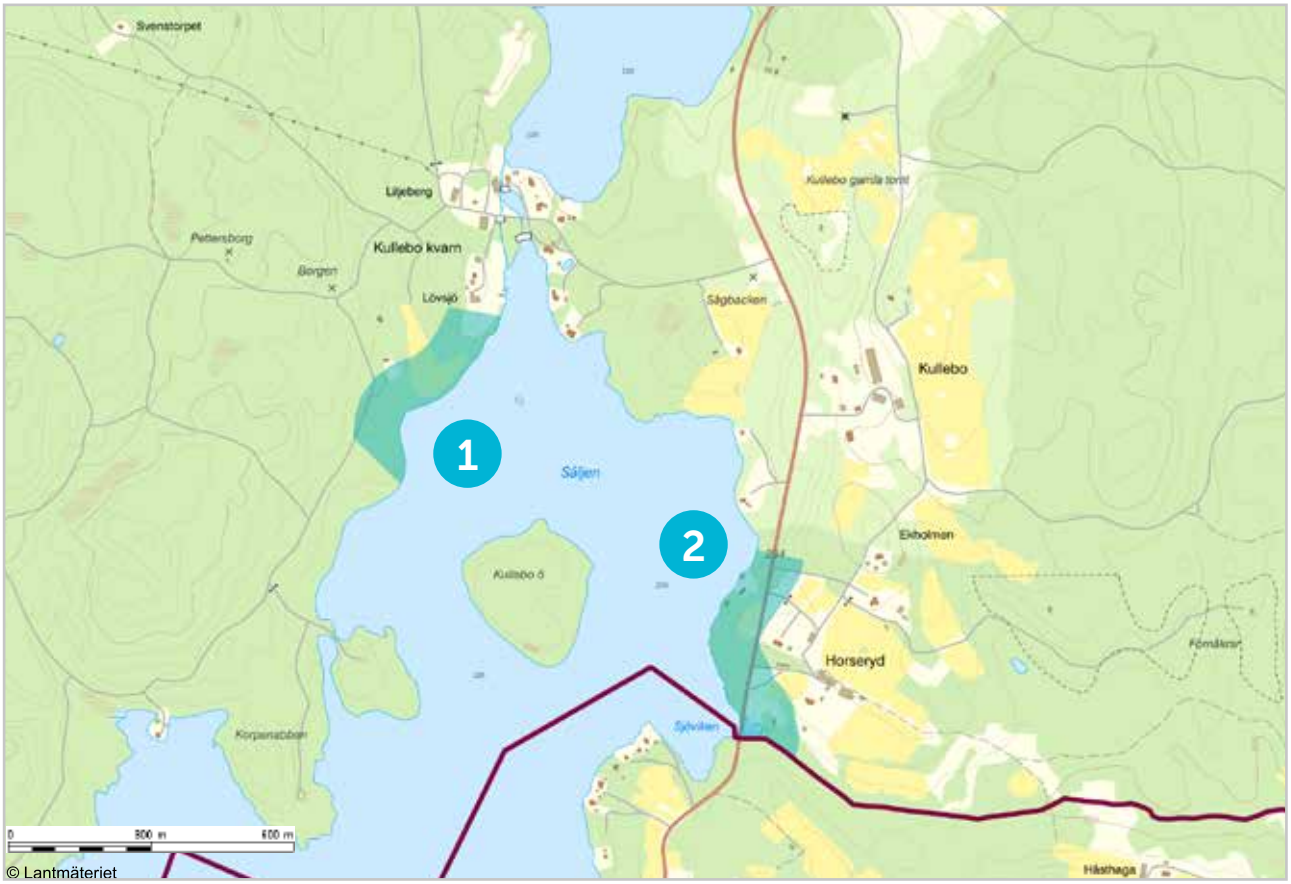
Utvecklingsmöjligheter

Syftet med LIS-utpekandet är att utveckla det etablerade besöksmålet. Inom utpekandet finns verksamhet som bedriver naturturism med lokaler för utomhusmatlagning och övernattning. Att ge möjlighet till verksamheten att växa och utvecklas kan skapa sysselsättningseffekter. Utpekandet ingår i ett större område som kommunen bedömer som viktigt för besöksnäring och turism. Det ingår även i Smålands Trädgård.

Kullebo 1, Säljen

Området ligger längs med norra delen av Säljen, cirka sex kilometer sydväst om Näshult. Naturen är varierad och består av gamla betesmarker, lövskog, äldre barrskog samt granplantage. Terrängen är något kuperad och sluttar ned mot Säljen. I norr och söder finns hyggen och yngre planteringar. Spridda i området förekommer en del äldre tallar. Kring jordbruksmarkerna dominerar lövträd med inslag av äldre ekar. På flera håll i området finns fuktiga marker där björk och klibbal utgör dominerande trädslag. Gamla stenrösen bidrar till viss variation i de igenväxande betesmarkerna. Det finns i dagsläget inga kända friluftsvärden i området. Det är möjligt att säkerställa fri passage i hela området, förutom vid befintlig tomt längst norrut.

Kullebo 2, Säljen

Området ligger längs med nordöstra delen av Säljen, cirka sex kilometer sydväst om Näshult. Utpekandet sluttar på sina håll relativt kraftigt mot sjön. Naturen består av tallskog med inslag av löv. I området finns hage och bostäder. Verksamheten som ligger här idag bedriver uthyrning och fisketurism. Det finns inga kända friluftsvärden i området. Fri passage går att säkerställa i nästan hela området, förutom vid befintlig tomt.

Vattenförekomst	Statusklassning	Kvalitetskrav
Säljen	God ekologisk status	God ekologisk status 2033
	Uppnår ej god kemisk status	God kemisk ytvattenstatus

Tabell: Nuvarande statusklassning samt miljökvalitetsnormer för Säljen enligt Länsstyrelsens vatteninformationssystem (VISS, 2024).

Säljen är en klassad vattenförekomst och ingår i Emåns huvudavrinningsområde. Utsläpp av kvicksilver och PBDE gör att sjöns kemiska status klassas som ej god. Den del av Säljen som ryms inom Vetlanda kommun omges av kuperad skog ihop med ett småskaligt herrgårdslandskap.

Säljen ligger delvis inom Uppvidinge kommun. Uppvidinge har i sin översiktsplan från 2011 pekat ut två LIS-områden för bostadsutveckling runt Säljen. Både Uppvidinges och Vetlandas LIS-område ligger i en lågt exploaterad del av Småland med stor tillgång till strandlinjer. Vetlanda ser positivt på att utveckla turismnäringen i den här delen av kommunen och LIS-områdena bedöms som rimliga.

Utvecklingsmöjligheter

Syftet med LIS-områdena är att genom verksamhetsutveckling ge positiva sysselsättningseffekter. Inom Kullebo 1 finns verksamhet som bedriver boendeuthyrning, kursverksamhet och friluftsturism. I Kullebo 2 finns verksamhet som bedriver uthyrning och fisketurism. Båda verksamheterna har utvecklingsplaner som om de ges möjlighet att växa kan skapa vidare sysselsättningseffekter. Utpekandena ingår i ett större område som kommunen bedömer som viktigt för besöksnäring och turism. Det ingår även i Smålands trädgård.

Särskilda riktlinjer

- Båda utpekandena består till viss del av jordbruksmark. Jordbruksmarken ska inte exploateras.

11.

Konsekvenser

Konsekvenser

Denna konsekvensbeskrivning redovisar de huvudsakliga sociala, ekonomiska och barnrelaterade konsekvenserna av översiktsplanens utvecklingsinriktning. Bedömningen utgår från planens målbilder, utvecklingsstrategi och den föreslagna bebyggelseutvecklingen. Konsekvenserna för barn och unga rör främst sociala aspekter och är indelade i underrubriker som speglar barnkonventionens teman. Miljökonsekvenserna av planförslaget redovisas separat i miljöbedömningen.

Sociala konsekvenser

Befolkningsutveckling och åldersstruktur

Planen tar sin utgångspunkt i en svagt negativ befolkningsutveckling och en ökande andel äldre. Genom att stärka centralorten, serviceorterna och stråken skapas bättre förutsättningar att attrahera och behålla unga vuxna, utveckla ett mer varierat bostadsutbud och stärka tillgången till service. En tätare struktur kan också bidra till att motverka social isolering bland äldre.

Samtidigt finns risker kopplade till utebliven befolkningstillväxt och risken att mindre orter försvagas om koncentrationen blir alltför stark. Planens betoning av serviceorter och att hela kommunen ska leva syftar dock till att motverka en alltför ensidig centralisering.

Bostadsförsörjning och social hållbarhet

Översiktsplanen möjliggör cirka 1 000 nya bostäder under planperioden genom förtätning i centralorten, utveckling i serviceorter och småskaliga kompletteringar på landsbygden. Detta bedöms kunna minska bostadssegregation, stärka möjligheten för olika grupper att etablera sig och öka tillgängligheten till arbete och service. För serviceorterna innebär tydligare centrumfunktioner förbättrade lokala mötesplatser.

Utmaningarna rör bland annat risken för fortsatt inkomstbaserad segregation, konflikter mellan förtätning och grönstruktur samt målkonflikter mellan jordbruksmark och bostadsutbyggnad.

Tillgänglighet och transportsystem

Planens satsningar på utveckling längs stråk samt förbättrad kollektivtrafik och cykelinfrastruktur förväntas ge betydande sociala effekter. Tillgängligheten för personer utan bil förbättras, trafiksäkerheten ökar genom utbyggt gång- och cykelnät och klimat påverkan från transporter minskar. Dessutom stärks kopplingen till den regionala arbetsmarknaden.

Planförslaget innebär risker i att landsbygden kan förbli bilberoende, vilket kan leda till ojämlika livsvillkor. Begränsad järnvägskapacitet kan hämma utvecklingen, och om kollektivtrafiken inte utvecklas i takt med bebyggelsen kan äldre och personer med funktionsnedsättning drabbas negativt. Den sociala hållbarheten blir därför starkt beroende av hur transportsystemet faktiskt byggs ut.

Trygghet, livskvalitet och gestaltning

Planens fokus på trygga offentliga miljöer, gestaltad livsmiljö samt tillgång till grönstruktur och rekreation syftar till att bidra till ökad trygghet, bättre folkhälsa och en stärkt lokal identitet. Närheten till natur och tydligt utformade centrummiljöer kan även öka kommunens attraktivitet och bidra till inflyttning. Särskilt viktigt är att gröna stråk och rekreationsområden integreras i den fortsatta tätortsutvecklingen.

Landsbygdens sociala livskraft

Genom att möjliggöra småskalig utveckling även utanför de prioriterade stråken kan landsbygdens livskraft bibehållas och underlaget för lokal service stärkas. Samtidigt finns en risk att servicen minskar om utvecklingen koncentreras alltför mycket till tätorterna. Balansen mellan koncentration och spridning blir därför central för en socialt hållbar utveckling.

Ekonomiska konsekvenser

Kommunens ekonomi och investeringsbehov

En koncentrerad utvecklingsinriktning innebär flera positiva ekonomiska effekter. Befintlig infrastruktur kan utnyttjas mer effektivt, vilket minskar kostnaderna för VA, gator och kollektivtrafik per invånare. En växande befolkning stärker skattebasen och tydligare planeringsberedskap förbättrar förutsättningarna för näringslivsetableringar.

Samtidigt kräver planen investeringar, exempelvis i teknisk infrastruktur, klimatanpassning, gång- och cykelvägar samt markförvärv i tätortsnära områden.

Näringslivsutveckling och arbetsmarknad

Planen stärker förutsättningarna för näringslivsutveckling genom att identifiera nya områden, verksamhetsområden med goda kommunikationer och stödja besöksnäring och handel. Detta kan öka kommunens attraktionskraft för etableringar, förbättra pendlingsmöjligheter och bidra till ett mer diversifierat näringsliv.

Riskerna rör framför allt beroendet av regionala infrastruktursatsningar, brist på arbetskraft till följd av en åldrande befolkning och industrins konjunkturkänslighet.

Klimatomställning

Åtgärder som klimatanpassning, energieffektivisering och omställning av transportsystemet medför initiala investeringar. På lång sikt bedöms klimatanpassning vara ekonomiskt fördelaktig genom minskad riskexponering.
Markanvändning och jordbruksmark
Utvecklingen kan påverka brukningsvärd jordbruksmark, vilket kan minska den långsiktiga livsmedelsproduktionen. Den tätortsnära utvecklingen som föreslås innebär intressekonflikter som kan innebära planmässiga och rättsliga kostnader i senare skede.

Konsekvenser för barn och unga

Barnkonsekvensbeskrivningen redovisar hur översiktsplanens utvecklingsinriktning påverkar barn och unga i kommunen. Bedömningen utgår från barnkonventionen, plan- och bygglagens krav på god livsmiljö samt kommunens mål om social hållbarhet och trygghet. Eftersom barn är beroende av trygga, tillgängliga och hälsofrämjande miljöer har deras perspektiv särskild betydelse i översiktsplaneringen.

Barns rätt till trygghet och säkerhet

Planens satsningar på sammanhängande gång- och cykelstråk, stärkt kollektivtrafik och koncentrerad bebyggelse kan ge kortare avstånd mellan bostad, skola och fritidsaktiviteter, ökad självständighet i vardagsresor och förbättrad trafiksäkerhet. Riskerna gäller främst landsbygdens bilberoende och behovet av belysning och trafiksäkerhetsåtgärder vid förtätning.

Barns rätt till lek, rörelse och hälsa

Planens betoning på gröna stråk och rekreationsområden bedöms stärka barns möjligheter till fysisk aktivitet, spontanlek och naturkontakt. Förtätning kan dock minska lokala grönytor om inte tydliga krav ställs, och särskilt barnvänliga naturmiljöer i tätortsnära lägen kan påverkas vid exploatering.

Barns rätt till jämlikas livsvillkor

Ett varierat bostadsutbud i flera orter kan ge barnfamiljer bättre valmöjligheter och bidra till minskad segregation. Utbyggd service i serviceorter stärker vardagslivets jämlikhet. Riskerna rör ensidig bostadsutveckling och ojämn tillgång till fritidsaktiviteter samt påverkan på barns självständighet, särskilt i mindre orter.

Barns rätt till delaktighet

Planens ambition om utvecklad medborgardialog innebär att barns perspektiv kan integreras i detaljplaneringen. Detta stärker legitimiteten och förbättrar beslutsunderlagen. För att barns röster inte ska försvinna krävs dock anpassade dialogmetoder och systematiska arbetssätt.

Samlad bedömning

Socialt bedöms översiktsplanens utvecklingsinriktning bidra till ökad tillgänglighet och bättre förutsättningar för en jämlik samhällsutveckling. Den kan även motverka negativ befolkningsutveckling, men kräver en aktiv bostadspolitik för att minska risken för segregation.

Ekonomiskt förväntas planen leda till en effektivare resursanvändning, stärkt näringslivsutveckling och lägre långsiktiga driftkostnader. Samtidigt krävs betydande initiala investeringar, särskilt inom infrastruktur och klimatanpassning.

Planen bedöms sammantaget ha positiva effekter för barn och unga genom närhet till service och mötesplatser, satsningar på gång- och cykelstråk, bevarad grönstruktur, fokus på trygg gestaltning och klimatanpassning. De huvudsakliga riskerna handlar om bilberoende på landsbygden, minskade grönytor vid förtätning och risk för segregation.

Alla bilder och kartor tillhör Vetlanda kommun om inget annat anges.

Planförslaget är framtaget av planavdelningen, tekniska kontoret i samverkan med övriga berörda förvaltningar.

plan@vetlanda.se, tel 0383-971 00.
Organisationsnummer: 212000-0571

Planförslagets grafiska form är skapad av kommunikationsenheten på Vetlanda kommun.

Vetlanda

19 mars 2026
KLF 2025/359

Samråd om förslag till kommunomfattande översiktsplan med tillhörande miljökonsekvensbeskrivning

Vetlanda kommun har arbetat fram ett förslag till kommunomfattande översiktsplan med tillhörande miljökonsekvensbeskrivning. ***Samråd pågår under perioden 23 mars till 15 juni 2026.*** Handlingarna finns under samrådstiden tillgängliga på följande platser:

www.vetlanda.se/op
Biblioteken i Vetlanda, Korsberga, Landsbro och Ramkvilla
Bokbussen
Kontaktcenter, Stadshusets foajé, Storgatan 1, Vetlanda
Tekniska kontoret, Biblioteksgatan, entré via Stadshuset

Samrådshandlingarna består av de bifogade filerna Översiktsplan och Strategisk miljöbedömning (SMB) med miljökonsekvensbeskrivning. Planförslaget inklusive SMB finns också i en digital version med interaktiva kartor på www.vetlanda.se/op

Frågor besvaras av Martin Karlsson tfn 0383-971 55 eller;
Karolina Rellme tfn 0383-971 08. Du kan också kontakta oss på plan@vetlanda.se

Synpunkter ska vara inskickade ***innan 15 juni 2026.*** Insända åsikter blir offentliga handlingar och personuppgifter hanteras i enlighet med Dataskyddsförordningen (GDPR).

Ni kan lämna skriftliga synpunkter digitalt via webbplatsen, med post eller mejl.

Lämna synpunkter digitalt
Ni kan lämna synpunkter på www.vetlanda.se/op genom att använda vår e-tjänst.

Lämna synpunkter via post eller mejl
Ni kan skriva eller mejla till oss. Ange diarienummer KLF 2025/359. Synpunkter skickas till:
Vetlanda kommun, Tekniska kontoret, 574 80 Vetlanda eller e-post till plan@vetlanda.se

Vänliga hälsningar

Planavdelningen, Vetlanda kommun

Tekniska kontoret
Vetlanda kommun, 574 80 Vetlanda
Besöksadress: Kontaktcenter, Storgatan 1, Vetlanda
vetlanda.se, kommun@vetlanda.se
Telefon: 0383-971 00

§ 83

Remiss - Samråd om förslag till ny kommungemensam översiktsplan Gislaveds kommun

Diarienummer: RJL 2026/1389

Beslut

Presidiet föreslår Nämnd för trafik, infrastruktur och miljö

- godkänna föreliggande yttrande som svar till Gislaveds kommun.

Sammanfattning

Gislaveds kommun har skickat ut ett förslag till ny kommungemensam översiktsplan för Gislaveds kommun på samråd. Översiktsplanen beskriver den långsiktiga planeringsinriktningen för hur mark, vatten och bebyggelse ska användas, utvecklas och bevaras. Planen anger den övergripande riktningen för kommunens långsiktiga utveckling och fungerar samtidigt som stöd för de beslut som behöver fattas här och nu.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse
- Yttrande
- Ny kommungemensam översiktsplan för Gislaveds kommun
- Remiss - Samråd om förslag till ny kommungemensam översiktsplan

Beslutet skickas till

Nämnd för trafik, infrastruktur och miljö

Regionledningskontoret

Nämnd för trafik, infrastruktur och miljö

Remiss - Samråd om förslag till ny kommungemensam översiktsplan Gislaveds kommun

Förslag till beslut

Nämnd för trafik, infrastruktur och miljö

- godkänner föreliggande yttrande som svar till Gislaveds kommun.

Sammanfattning

Gislaveds kommun har skickat ut ett förslag till ny kommungemensam översiktsplan för Gislaveds kommun på samråd. Översiktsplanen beskriver den långsiktiga planeringsinriktningen för hur mark, vatten och bebyggelse ska användas, utvecklas och bevaras. Planen anger den övergripande riktningen för kommunens långsiktiga utveckling och fungerar samtidigt som stöd för de beslut som behöver fattas här och nu.

Regionledningskontoret anser att översiktsplanen generellt ger en bra beskrivning av Gislaveds kommuns övergripande viljeinriktning för kommunens utveckling och att det finns en tydlig koppling till ställningstaganden om mark- och vattenanvändning. Däremot anser Regionledningskontoret att översiktsplanens utvecklingsinriktning behöver förstärkas med ett större fokus på mellankommunala frågor och kommunens prioriteringar.

Ärendebeskrivning

Gislaveds kommun har skickat ut ett förslag till ny kommungemensam översiktsplan för Gislaveds kommun på samråd, vilket är det första formella dialogtillfället i processen med att ta fram och anta en ny översiktsplan.

Översiktsplanen beskriver den långsiktiga planeringsinriktningen för hur mark, vatten och bebyggelse ska användas, utvecklas och bevaras. Planen anger den övergripande riktningen för kommunens långsiktiga utveckling och fungerar samtidigt som stöd för de beslut som behöver fattas här och nu.

I översiktsplanen finns en utvecklingsinriktning som ska fungera som vägledning för en långsiktigt hållbar samhällsutveckling i Gislaveds kommun. Utvecklingsinriktningen redovisar kommunens långsiktiga intentioner och de viktigaste strategiska sambanden för de fyra grundläggande strukturerna: bebyggelse, grön- och blåstruktur samt infrastruktur.

Översiktsplanen redovisar också kommunens föreslagna mark- och vattenanvändning. Mark- och vattenanvändningen omfattar hela kommunen och ska redovisa grunddragen för hur kommunens mark- och vattenområden är avsedda att användas och utvecklas. Avsikten är att ge en tydlig inriktning för framtida planläggning och därigenom främja en ändamålsenlig och hållbar struktur. I översiktsplanen redovisas förhållanden som är av vikt för hur mark- och vattenområdena ska utvecklas.

Regionledningskontoret anser att översiktsplanen generellt ger en bra beskrivning av Gislaveds kommuns övergripande viljeinriktning för kommunens utveckling och att det finns en tydlig koppling till ställningstaganden om mark- och vattenanvändning.

Regionledningskontoret är generellt positiva till planförslagets utvecklingsinriktning. Utvecklingsinriktningen avser att främja en balanserad och hållbar tillväxt, att främja en sammanhängande grön- och blåstruktur samt att förespråka ett förbättrat och hållbart transportsystem. Regionen anser dock att utvecklingsinriktningen tydligare skulle kunna peka ut stråk, noder och målpunkter som är viktiga för kommunen men som finns utanför kommungränsen. Vidare bör utvecklingsinriktningen tydligare redovisa prioriteringar som omnämns i andra delar av översiktsplanen.

Regionledningskontoret anser att de generella ställningstaganden som finns i översiktsplanen för olika markanvändningstyper ger goda förutsättningar för en hållbar utveckling, men ser att översiktsplanen skulle stärkas av en etappindelning med tidsintervall för föreslagna utbyggnadsområden.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse
- Yttrande
- Ny kommungemensam översiktsplan för Gislaveds kommun
- Remiss - Samråd om förslag till ny kommungemensam översiktsplan

Beslutet skickas till

Gislaveds kommun
Regional utveckling

Karin Hermansson
Regional utvecklingsdirektör

Carlos Pettersson
Energi- och samhällsbyggnadschef

Gislaveds kommun

Remiss - Samråd om förslag till ny kommungemensam översiktsplan Gislaveds kommun

Sammanfattning

Region Jönköpings län har getts möjlighet att yttra sig över samråd om förslag till ny kommungemensam översiktsplan Gislaveds kommun.

Region Jönköpings län anser att översiktsplanen generellt ger en bra beskrivning av Gislaveds kommuns övergripande viljeinriktning för kommunens utveckling och att det finns en tydlig koppling till ställningstaganden om mark- och vattenanvändning.

Region Jönköpings län är generellt positiva till planförslagets utvecklingsinriktning. Utvecklingsinriktningen avser att främja en balanserad och hållbar tillväxt, att främja en sammanhängande grön- och blåstruktur samt att förespråka ett förbättrat och hållbart transportsystem. Regionen anser dock att utvecklingsinriktningen tydligare skulle kunna peka ut stråk, noder och målpunkter som är viktiga för kommunen men som finns utanför kommungränsen. Vidare bör utvecklingsinriktningen tydligare redovisa prioriteringar som omnämns i andra delar av översiktsplanen.

Region Jönköpings län anser att de generella ställningstaganden som finns i översiktsplanen för olika markanvändningstyper ger goda förutsättningar för en hållbar utveckling, men ser att översiktsplanen skulle stärkas av en etappindelning med tidsintervall för föreslagna utbyggnadsområden.

Synpunkter på förslaget

Region Jönköpings län har yttrat sig utifrån sin roll som regional utvecklingsaktör med ansvar för bland annat kollektivtrafik och regional transportplanering.

Region Jönköpings län anser att översiktsplanen generellt ger en bra beskrivning av Gislaveds kommuns övergripande viljeinriktning för kommunens utveckling och att det finns en tydlig koppling till ställningstaganden om mark- och vattenanvändning.

Regionledningskontoret
Box 1024
551 11 Jönköping

Telefon: 010-241 00 00
E-post: regionen@rjl.se
Hemsida: www.rjl.se

Organisationsuppgifter
Bankgiro: 5216-2849
Orgnr: 232100-0057

Region Jönköpings län anser dock att översiktsplanen i sitt digitala format idag saknar överblickbarhet. En innehållsförteckning skulle hjälpa den som läser planen att hitta rätt.

Region Jönköpings län har i år antagit en ny Regional utvecklingsstrategi 2026-2035 och ett nytt Regionalt trafikförsörjningsprogram 2026-2040.

Planförslagets utvecklingsinriktning

Region Jönköpings län är generellt positiva till planförslagets utvecklingsinriktning. Utvecklingsinriktningen avser att främja en balanserad och hållbar tillväxt, att främja en sammanhängande grön- och blåstruktur samt att förespråka ett förbättrat och hållbart transportsystem.

Region Jönköpings län ser positivt till utpekandet av centralorter, huvudorter och landsbygdsorter i en ortshierarki som kan användas för lokala och regionala prioriteringar. Att potentialen till utveckling av bebyggelse i hållplatsnära lägen lyfts fram i centralorten och huvudorterna är positivt utifrån möjligheten att resa hållbart. Region Jönköpings län saknar dock en beskrivning av varför vissa vägval har gjorts i utvecklingsinriktningen. Bland annat saknas ett resonemang om varför Reftele och Hestra med drygt 1300 invånare räknas som huvudorter, medan Burseryd med 1000 invånare räknas som en landsbygdsort. Det saknas också en förklaring till varför Skeppshult inte beskrivs i översiktsplanen som en egen ort.

Region Jönköpings län anser att utvecklingsinriktningen saknar kopplingen till regionala och storregionala målpunkter och stråk. Regionen skulle föredra om utvecklingsinriktningen tydligare pekade ut vilka stråk som är viktiga för Gislaveds kommun och vilka större eller mindre noder utanför kommunen som är viktiga för kommunens utveckling – för bland annat arbetspendling och behovet av service, kultur och regionala eller nationella resor.

I utvecklingsinriktningen pekas ett behov av upprustning av HNJ-banan upp – med behov av bland annat elektrifiering, förbättrad spårstandard och bättre mötesmöjligheter för att skapa en mer robust framtida trafikering. Upprustning av banan är en fråga för nationell transportplanering. Region Jönköpings län anser att översiktsplanen tydligare behöver redogöra för vem som är ansvarig för frågan och vilken rådighet Gislaveds kommun har att påverka möjligheten till upprustning. När det gäller trafikering av järnvägen har JLT genom Krösatågen ett ansvar – även gällande den frågan bör ansvars- och rådighetsförhållandena klargöras i översiktsplanen.

I utvecklingsinriktningen pekas ett behov av en omläggning av riksväg 26 öster om Smålandsstenar ut. Detta är en fråga för nationell transportplanering. Region Jönköpings län anser att översiktsplanen tydligare behöver redogöra för vem som är ansvarig för frågan och vilken rådighet Gislaveds kommun har att påverka möjligheten till en omläggning. Den i översiktsplanen föreslagna förlängningen av

väg 604 som ansluter från Gnosjö till Anderstorp mot väg 26 är en fråga som antingen skulle kunna hanteras som en nationell väg med finansiering från regionala transportplanen eller som en kommunal väg som finansieras och byggs av Gislaveds kommun. I Nässjö tätort har kommunen till exempel byggt en ringled med södra och västra vägen, samt östra vägen som är under planering med liknande funktioner som förlängningen av väg 604. Region Jönköpings län anser att Gislaveds kommun tydligare bör formulera vem kommunen anser vara ansvarig för åtgärden.

I avsnitten om *Regionala och mellankommunala frågor* och *Kommunikationer* finns vissa uttalade prioriteringar som Region Jönköpings län anser behöver finnas med i utvecklingsstrategin. Bland annat finns en lista över prioriteringar av större infrastrukturåtgärder som är viktiga inom kommunen som skulle kunna redovisas i utvecklingsinriktningens kartor. Dessutom omnämns väg 26 som Gislaveds kommuns viktigaste stråk för resor och transporter, vilket också skulle kunna tydliggöras i utvecklingsinriktningen.

Planförslagets mark- och vattenanspråk

Region Jönköpings län anser att de generella ställningstaganden som finns i översiktsplanen för olika markanvändningstyper ger goda förutsättningar för en hållbar utveckling med hänsyn till både närhet mot kollektivtrafikstråk, lokala naturmiljöer och näringslivets behov.

Region Jönköpings län anser att översiktsplanen skulle stärkas av en etappindelning med tidsintervall för föreslagna utbyggnadsområden. Regionen föreslår att även redovisa hänsyn i form av närhet till grönområden och tillgång till kollektivtrafik i utvecklingsområdenas hänsynstabeller.

Trafik och transporter

I avsnittet om *Regionala och mellankommunala frågor* beskrivs förutsättningarna för mellankommunal kollektivtrafik. Det framgår att kommunen generellt ser positivt på åtgärder som stärker kollektivtrafiken till och från andra kommuner och ökar det mellankommunala resandet. Kollektivtrafik är en dyr verksamhet – därför är det viktigt att prioritera nya satsningar på kollektivtrafiken. Region Jönköpings län anser att Gislaveds kommun tydligare bör prioritera vilka kollektivtrafik-kopplingar som är viktigast för kommunen att tillskapa eller förstärka. Dessa prioriteringar bör finnas redovisade i översiktsplanens utvecklingsinriktning.

I avsnittet finns också prioriteringar för vilka större infrastrukturåtgärder som är viktiga inom kommunen. Region Jönköpings län anser även dessa prioriteringar bör finnas redovisade i översiktsplanens utvecklingsinriktning.

Av de prioriterade objekten finns ombyggnation av väg 27 mellan Bredaryd och Anderstorp med i remissversionen av den regionala transportplanen som är under framtagande.

I förslaget till den regionala transportplanen finns framtida utredningsbehov utpekade för att möjliggöra planeringsmogna objekt för framtida transportplanering. Två utredningsbehov som är av relevans för Gislaveds kommun är:

- Väg 27 Forsheda-Bredaryd, vilket möjliggör en fortsatt förbättrad pendlingssträcka mellan Gislaved-Anderstorp och Värnamo. Bör utredas innan 2029.
- Väg 27 Gislaved-länsgränsen Västra Götalands län. Bör utredas på längre sikt.

Mellankommunala frågor

Region Jönköpings län anser att avsnittet om *Regionala och mellankommunala frågor* tar upp mycket relevant information som kan vara av nytta både för grannkommuner och för regionen.

Region Jönköpings län ser positivt på att kommunen lyfter fram Isabergs-området och Anderstorps Motorbana som regionala och nationella besöksmål i kommunen.

Däremot anser Region Jönköpings län att avsnittet saknar beskrivningar av viktiga målpunkter för kommunens invånare som ligger utanför kommunen. Till exempel målpunkter för arbetspendling eller för service, kultur och regionala eller nationella resor.

I avsnittet om *Regionala och mellankommunala frågor* beskriver Gislaveds kommun också viktiga kommunikationslänkar mot omgivande kommuner. Det saknas en motivering till varför just de kopplingarna är viktiga för kommunens utveckling.

Avsnittet om pendling under *Regionala och mellankommunala frågor* skulle med fördel kunna utökas för att tydligare beskriva viktiga pendlingsrelationer till tätorter i och utanför kommunen och problematisera hur pendlingen påverkas av bristande infrastruktur eller trafikering av kollektivtrafik.

Tommie Ekered
Ordförande Nämnd för trafik,
infrastruktur och miljö

NY KOMMUNGEMENSAM ÖVERSIKTSPLAN

Samråd genomförs under perioden 1 april – 30 juni 2026

Välkommen hit!

Gislaveds kommun är mer än bara land och invånare – det är vår hemtrakt, med rötter i starkt företagsdriv samt ett rikt natur- och kulturliv. Vi är mitt i hjärtat av södra Sverige, med ett strategiskt läge i sydvästra delen av Region Jönköpings län, med flera andra regioner som grannar. Det är här våra möjligheter och utmaningar korsbefruktar varandra – både i planeringen av framtidens mark- och vattenområden och hur vi bygger framtiden för alla som bor, besöker samt verkar här.

Hur ser vi på framtiden? För oss handlar det inte bara om att växa – utan om att växa rätt. Vi vill förädla de kvaliteter som redan gör Gislaveds kommun unik: vår starka företagsanda, den starka gemenskapen, våra grönområden och vattenmiljöer. Samtidigt ser vi att social sammanhållning och klimatfrågor inte är isolerade utmaningar utan avgörande delar av vår vision.

Social sammanhållning och demokrati – Vi vill bygga en inkluderande gemenskap. Genom fler arenor för engagemang,

särskilt för unga, och ett starkt förenings-, kultur- och musikliv skapar vi mötesplatser samt samhörighet. Dialog med lokalsamhället samt myndigheter är grunden i vårt demokratiarbete och i arbetet med översiktsplanen.

Hållbarhet och klimat – Vår hållbarhetsstrategi är inte bara ord. Den utgår från Agenda 2030 och har konkret slagits in i hur vi planerar mark och vatten, hur vi bygger gröna och inkluderande samhällen, investerar i förnybar energi samt förbättrar kollektivtrafiken. Genom att förverkliga den nya översiktsplanen kommer vi ett steg att närmare nå en klimatneutral kommun tillsammans.

Ekonomi och näringsliv – Med en stark tradition av lokalt entreprenörskap ska det vara enkelt att starta och driva företag i kommunen. Genom näringslivsprogrammet främjar vi innovation, kompetensförsörjning och infrastruktur som skapar jobb, samt värnar framtida utveckling och markanvändning.

Demografi och befolkningsutveckling – Befolkningsutvecklingen ställer krav på god planberedskap. Vi satsar på flexibla och attraktiva boendemiljöer, funktionella kommunikationer, stark infrastruktur för att möta olika behov samt livssituationer.

Tack till alla medborgare, företag, föreningar och förtroendevalda som bidrar till arbetet med den nya kommungemensamma översiktsplanen. Ert engagemang visar att politik inte bara är beslut – det är dialog, drömmar och konkreta handlingar. Nu är det dags att gemensamt bygga en hållbar, inkluderande och attraktiv kommun för framtiden.

Tillsammans formar vi Gislaveds kommuns nästa kapitel – vår gemensamma framtid.

Anton Sjödell, kommunstyrelsens ordförande
Marie Johansson, kommunstyrelsens 1:e viceordförande
Rut Johannesson, kommunstyrelsens 2:a ordförande

Så använder du kartberättelsen

Denna digitala översiktsplan presenteras som en interaktiv kartberättelse. Scrolla nedåt för att ta del av planens olika delar, eller använd navigeringsmenyn högst upp för att gå direkt till ett avsnitt. Till vänster om texten för varje avsnitt finns snabbknappar som gör det möjligt att navigera till olika sidor inom ett avsnitt. I texten finns understruken text som fungerar som länkar - klicka på dem för att hoppa till olika avsnitt eller objekt i kartan.

Kartorna låter dig utforska informationen på olika nivåer - från övergripande översikter till detaljerad information om enskilda objekt. Samtliga kartor visar teckenförklaringar och låter dig klicka på ett objekt för att visa mer information. Vissa kartor visar utvald information för respektive avsnitt, medan andra är mer omfattande och erbjuder avancerade funktioner, såsom att visa eller dölja lager och använda bokmärken för snabb navigering. På detta sätt kan du både får en snabb överblick och utforska planens innehåll mer ingående.

Titta på instruktionsfilmen för en kort guide: *Se instruktionsfilmen!*

Inledning

Ny kommungemensam översiktsplan

Översiktsplanen beskriver den långsiktiga planeringsinriktningen för hur mark, vatten och bebyggelse ska användas, utvecklas och bevaras. Gislaveds kommuns översiktsplan fungerar som vägledning för hur målet om en god och hållbar livsmiljö ska realiseras, samtidigt som kommunen fortsatt ska vara en attraktiv och trivsam plats att bo, arbeta och vistas i. Planen anger den övergripande riktningen för kommunens långsiktiga utveckling och fungerar samtidigt som stöd för de beslut som behöver fattas här och nu.

Översiktsplanen vilar på kommunens strategi för hållbar utveckling, den kommunala visionen och den beslutade kommunplanen för 2023–2026. Underlag som tagits fram inom tidigare översiktsplaner, såsom områdesvisa planer för utbyggnadsområden, liksom planprogram, policydokument och riktlinjer, har delvis arbetats in i denna översiktsplan men fortsätter att utgöra viktiga planeringsunderlag även framöver. Om det uppstår motstridigheter mellan olika dokument avseende mark- och vattenanvändning är det den nya översiktsplanen som ska gälla.

Översiktsplanens delar

Översiktsplanen finns tillgänglig både som dokument och som digital kartberättelse. Även om avsnittsindelningen kan variera mellan formaten, är innehållet i sak detsamma. Detta dokument är strukturerat i fem kapitel, nedan följer en kort beskrivning av vad respektive kapitel omfattar. Till översiktsplanen hör även en miljökonsekvensbeskrivning, vilken också sammanfattas översiktligt nedan.

Kapitel 1 - Inledning

Detta kapitel beskriver grundläggande fakta samt ett antal utgångspunkter för översiktsplanen. Inledningen ger läsaren en snabb överblick till varför översiktsplanen finns, vad den bygger på och hur den ska förstås.

Kapitel 2 - Utvecklingsinriktning

Utvecklingsinriktningen redovisar kommunens långsiktiga intentioner och de viktigaste strategiska sambanden avseende de tre grundläggande strukturerna för bebyggelse, grön- och blåstruktur samt infrastruktur. Till utvecklingsinriktningen hör en strukturkarta som synliggör var utvecklingen kan tänkas möjliggöras.

Kapitel 3 - Mark- och vattenanspråk

Detta kapitel redovisar grunddragen för hur kommunens mark- och vattenområden är avsedda att användas och utvecklas. Avsikten är att ge en tydlig inriktning för framtida planläggning och därigenom främja en ändamålsenlig och hållbar struktur. Till denna del hör även strukturkartor som visar föreslagna utvecklingsområden och områden avsedda för bevarande.

Kapitel 4 - Riksintressen, miljökvalitetsnormer och andra värden

Denna del redovisar vilka nationellt betydelsefulla områden som finns inom kommunen och hur kommunen förhåller sig till dem i planeringen av mark- och vattenanvändning. För varje område anges vilka värden som ska bevaras eller vilken särskild hänsyn som behöver tas. Här ingår även andra värden som är viktiga vid beslut om hur mark- och vattenområden ska användas.

Kapitel 5 - Handlingsplan

Handlingsplanen beskriver hur översiktsplanen ska genomföras och vilka åtgärder som behöver vidareutvecklas efter att planen har antagits.

Miljökonsekvensbeskrivning

Miljökonsekvensbeskrivningen utgör en central del av den strategiska miljöbedömningen som följer arbetet med att ta fram en översiktsplan. Avsikten med miljöbedömningen är att säkerställa att miljöaspekter integreras i planering och beslutsfattande för att främja en hållbar utveckling. Miljökonsekvensbeskrivningen redovisar hur genomförandet av översiktsplanen kan påverka olika hållbarhetsaspekter, jämfört med den nuvarande plansituationen.

Syfte och innebörd av en översiktsplan

Syftet med en översiktsplan är att ge vägledning och stöd i beslut om användning av mark- och vattenområden samt hur den byggda miljön ska utvecklas och bevaras – allt för att främja en hållbar samhällsutveckling. Alla kommuner ska ha en aktuell

översiktsplan som omfattar hela kommunens yta. Översiktsplanen är inte juridiskt bindande, men fungerar som ett vägledande dokument för beslut som rör detaljplaner, bygglov, miljöärenden och förhandsbesked med mera. Den utgör även ett viktigt politiskt styrdokument som speglar kommunens politiska inriktning och beslutas av kommunfullmäktige.

I översiktsplanen anges övergripande mål, inriktningar och ställningstaganden för fysisk planering av mark- och vattenområden samt för utveckling, användning och bevarande av den bebyggda miljön. Det framgår även hur kommunen avser att tillgodose riksintressen och hur hänsyn till olika allmänna intressen ska tas. Dessutom fungerar översiktsplanen som stöd för riktlinjer och allmän verksamhetsutveckling inom kommunen. Översiktsplaneprocessen är kontinuerlig och nya planeringsförutsättningar, trender samt förändringar i omvärlden kräver ett aktivt översiktsplanearbete för att den ska hållas aktuell. Därför är genomförande, uppföljning och utvärdering centrala delar av den fortlöpande processen. När en översiktsplan upprättas eller ändras sker arbetet i enlighet med planprocessen: samråd, granskning och antagande.

Kommuner ska också ta fram en planeringsstrategi under de två första åren efter ett ordinarie val. Om en ny översiktsplan antas under samma period behöver ingen separat planeringsstrategi upprättas. Avsikten med planeringsstrategin är att främja kontinuerlig översiktsplanering och säkerställa att planen hålls aktuell.

Beslut

Den 29 april 2024 tog kommunfullmäktige beslut om att ge samhällsutvecklingsförvaltningen i uppdrag att ta fram en ny kommungemensam översiktsplan för Gislaveds kommun. Den 18 mars 2026 tog kommunstyrelsen beslut om samråd och det genomförs under perioden 1 april – 30 juni 2026.

Avgränsning

Ämnesmässig avgränsning: Mark- och vattenanvändning
Översiktsplanen fokuserar på hur mark- och vattenområden

används, utvecklas och bevaras. Det innefattar bland annat planering av bostadsområden, infrastruktur, grönområden och vattenmiljöer. Planen tar även hänsyn till riksintressen, ekologiska värden och andra allmänna intressen som är betydelsefulla för en hållbar och ändamålsenlig markanvändning.

Geografisk avgränsning: Gislaveds kommun
Översiktsplanen omfattar Gislaveds kommun och den geografiska avgränsningen innebär att planen är vägledande för utveckling och bevarande inom hela kommunen, från central-, huvud- och landsbygdsort till landsbygd samt skyddade natur- och vattenområden.

Grundläggande fakta och förutsättningar

Region

Gislaveds kommun ligger i Region Jönköpings län och gränsar till nio kommuner i tre olika län. Grannkommunerna är Vaggeryd, Gnosjö, Värnamo och Jönköping i Jönköpings län, Ljungby i Kronobergs län, Hylte och Falkenberg i Hallands län samt Svenljunga och Tranemo i Västra Götalands län.

Kommunstruktur

Kommunen består av ett flertal orter, där omkring 81 procent av befolkningen bor, samt en omfattande landsbygd. Gislaved är kommunens centralort och hem för ungefär en tredjedel av invånarna, liksom huvuddelen av den kommunala organisationen. Anderstorp är en framträdande industriort och kompletterar centralorten när det gäller service och funktioner. Smålandsstenar fungerar som ett undercentrum i den södra delen av kommunen och kännetecknas av större industrier, ofta moderbolag inom sina koncerner. Reftele utmärks av sina dominerande jordbrukslandskap, medan Hestra med omnejd präglas av rekreativa besöksmiljöer som lockar både nationella och internationella besökare, samtidigt som båda orterna även har industriella inslag. Landsbygdsorterna består främst av mindre villasamhällen med begränsad industriell närvaro och med inslag av traditionella bruksorters karaktär.

Utöver den omfattande landsbygden finns ett antal större bebyggelsekoncentrationer, bland annat Sunnaryd, Hällabäck, Arnåsholm, Öreryd, Ås, Tallberga, Sporda, Gryteryd, Reftele kyrkby, Nennesmo, Valdshult, Stengårdshult, Våthult, Bosebo, Båraryd, Villstad och Kållerstad. Landsbygdsdelarna i Gislaveds kommun uppvisar stor variation, allt från de större sammanhängande jordbruksområdena i sydost till småbrukspräglade landskap i sydväst och vidsträckta skogsområden i norr. Samtliga områden har tydliga kopplingar till olika areella näringar och bidrar tillsammans till kommunens landsbygdskaraktär. Inom kommunen finns en geografisk delningspunkt där den södra delen har starka kopplingar till Hylte och Halmstad kommun, medan den norra delen har en mer naturlig samverkan med Gnosjö, Jönköping och Borås kommun. Samtidigt har stora delar av kommunen ett särskilt riktat utbyte med Värnamo kommun, eftersom det närmaste sjukhuset är beläget där.

Demografi

Gislaveds kommun har i dagsläget cirka 29 000 invånare. Efter kommunsammanslagningen 1974 uppvisade kommunen en positiv befolkningsutveckling fram till sekelskiftet, varefter befolkningen under flera år haft en nedåtgående trend. Enligt aktuella prognoser förväntas befolkningen fortsätta att minska om inga förändringar sker. Mot bakgrund av denna utveckling bedömer Gislaveds kommun det som angeläget att verka för att bryta den negativa befolkningstrenden. Kommunen har därför som ett långsiktigt mål, utan fastställd planeringshorisont, att möjliggöra en befolkningsökning till 40 000 invånare. Översiktsplanen ska skapa förutsättningar för en sådan utveckling.

Kommunen avser att verka för en bostadsutveckling som svarar mot de faktorer som bedöms vara avgörande för människors val att flytta till eller stanna i kommunen, i syfte att på sikt vända befolkningsprognosen i en mer positiv riktning. Dessa faktorer omfattar arbetsmarknads-, tillgänglighets- och platsbundna faktorer samt möjligheter till återflyttning. Att tillgodose bostadsbehovet och möjliggöra ett varierat utbud av

boendeformer utgör en central del i arbetet med att långsiktigt behålla och öka antalet invånare i kommunen.

Kommunens invånare har ursprung i omkring 100 olika länder och cirka 24 procent av befolkningen har utländsk bakgrund. Majoriteten av dem som invandrar till Sverige befinner sig i yrkesaktiv ålder, vilket innebär att andelen äldre med utländsk bakgrund är betydligt lägre än i befolkningen som helhet. Ungefär tio procent av kommunens invånare är finsktalande och tillhör den nationella minoritetsgruppen sverigefinnar, en av Sveriges fem erkända minoriteter. Gislaveds kommun står inför flera sociala och hälsomässiga utmaningar, däribland en hög andel ensamhushåll, låg utbildningsnivå, ekonomisk utsatthet, bilberoende, ohälsa samt en åldrande befolkning. Dessa faktorer påverkar invånarnas livsvillkor och behöver beaktas i all fysisk planering. Genom en medveten och ändamålsenlig utformning kan den byggda miljön fungera som ett kraftfullt verktyg för att minska ojämlikheter och stärka människors förutsättningar att leva goda och jämlika liv.

Bostäder

I kommunen finns cirka 13 700 bostäder. Av dessa utgör småhus omkring 63 procent, flerbostadshus 31 procent och övriga bostäder eller specialbostäder ungefär 6 procent. Den största andelen hyresrätter ägs av det kommunala bostadsbolaget Gislavedshus AB. Gislaveds kommun har antagna riktlinjer för bostadsförsörjning (2022). Däremot är inte dessa längre aktuella och behöver revideras. Kommunen har en övergripande målsättning att växa till att bli 40 000 invånare. Översiktsplanens planförslag möjliggör för 7195 antal nya bostäder fördelat per ort enligt nedan:

Fördelning av antalet nya bostäder i respektive ort som planförslaget möjliggör.

Kommunikationer

Genom kommunen passerar flera större regionala och nationella vägar: riksväg 26 i nord–sydlig riktning, riksväg 27 i nordväst–sydöstlig riktning samt väg 153 i öst–västlig riktning. Även väg 604 och 151 är viktiga regionala vägar. Kommunen har även två järnvägslinjer: Nässjö–Halmstad (HNJ-banan) med stationer i Smålandsstenar och Reftele, samt Kust-till-kustbanan mellan Göteborg och Kalmar/Karlskrona med station i Hestra.

Landskap

Gislaveds kommun är en typisk skogskommun där norra delen tillhör Småländska sköldens högland och den södra delen sträcker sig över Södra Smålands urbergsslätt. Terrängen är i norr mer högländ och kuperad, medan söderdelen är låglänt, med höjder som varierar från över 250 meter över havet i norr till 100–150 meter i söder. Naturgeografiskt ingår kommunen i det sydsvenska höglandet och Smålandsterrängens myrrika västsida, med ett landskap som präglas av skogar, sjöar och mossar på näringsfattig berggrund.

Gislaveds kommun omfattar 1 225 kvadratkilometer varav cirka 74 procent utgörs av skogsmark, 19 procent av våtmarker, 7 procent av sjöar, 5 procent av åkermark och 2 procent av central-, huvud- och landsbygdsorter. Den högsta punkten är Karlbergsåsen i Stengårdshults församling på 342 meter över havet, medan kommunens mest kända topp är Isaberg utanför Hestra med 309 meter. Kommunen har totalt 388 sjöar, varav de största är Bolmen, Fegen, Stengårdshultasjön, Majsjön och Nissasjöarna.

Den dominerande jordarten är morän, följt av organiska jordarter som torv. Längs vattendragens dalgångar finns tydliga stråk av isälvssediment, främst sand och grus. Kommunens geografi kan grovt delas in i tre områden: den norra delen med karga barrskogar och myrlandskap, den sydvästra delen med småbrutet skogs- och sjölandskap, samt den sydöstra delen med mer bördig jordbruksmark. Kommunen påverkas av de tre västsvenska flodsystem Ätran, Nissan och Lagan som delar in kommunen i tre huvudavrinningsområden, vilka i sin tur delas upp i totalt sex delavrinningsområden. Vattnets flöde har starkt präglat

landskapet, både under istiden och därefter, när isens rörelser direkt formade terrängen.

Dialogturnén

Geografiska delområden för respektive dialogmöte.

Arbetet med översiktsplanen inleddes med en dialogturné som genomfördes i ett antal delområden som bestod av geografiska upptagningsområden, dialogmötena genomfördes därefter fysiskt i Gislaved, Anderstorp, Smålandsstenar, Hestra och Reftele. Dialogerna utannonserades i lokaltidningarna samt på kommunens hemsida och sociala medier.

Dialogturnén genomfördes i kommunens regi där tjänstepersoner och politiker tillsammans bjöd in och genomfört dialogmöten med de som bor, lever och verkar i delområdena. Avsikten med de tidiga dialogerna var att ta del av vad kommuninvånarna tycker och tänker om sin ort och hemkommun. Under dialogtillfällena presenterades inte något förslag, utan kommunen ville veta vad kommuninvånarna tycker om miljön där de bor, vistas och verkar i och hur kommunen tillsammans med föreningar, företagare och medborgare kan skapa bra förutsättningar för hållbar tillväxt och utveckling.

Sammanfattning av dialogturnén

Dialogturnén resulterade i flertalet tankar och idéer om kommunens framtida utveckling, vilka har varit till grund för det fortsatta arbetet med den nya kommungemensamma översiktsplanen. Nedan följer en övergripande sammanfattning av de förslag som kom in under dialogmötena.

Gislaveds delområde

- Förtätning av befintliga bostadsområden bör ske i närheten av service och bostadsutveckling för äldre generationer bör ske i närheten av skolor och grönområden.
- Bevara och förstärk grönområden såsom Holmen, dammarna och Rastamossen med högre kvalitet och en ökad andel aktiviteter.
- Utbyggnad av gång- och cykelvägnätet med fokus på att knyta samman centralorten med huvudorterna och olika målpunkter.
- Skapa fler och utveckla befintliga målpunkter för kommuninvånare i centrala Gislaved, möjliggör även för ytterligare lekplatser, aktivitetsplatser och samlingslokaler.
- Stärk kollektivtrafikförbindelserna, särskilt västerut mot Tranemo kommun för arbets- och studiependling.
- Verksamheter och industrier bör lokaliseras till de större transportlederna.
- Speedway- och motorbanan är viktiga för den lokala identiteten, karaktären och utgör en tradition som bör bevaras.
- Arbeta med trygghetsskapande åtgärder.

Anderstorps delområde

- Bostadsutveckling önskas österut, sjönära om möjligt och förtätning av befintliga bostadsområden i de centrala delarna bör ske.
- Bevara och utveckla äldreomsorgen med ytterligare trygghetsboenden.
- Utveckla området kring Gläntan och Bråarpssjön för rekreativa ändamål med ett sammanhängande cykelstråk.
- Förtäta mellan Gislaved och Anderstorp och skapa en central kärna.
- Arbeta med trygghetsskapande åtgärder utmed Storgatan.
- Finns ett behov av mer offentlig service.
- Föreningslivet och det lokala företagandet är viktigt att värna om och utveckla.
- Skapa fler utvecklingsmöjligheter för nya verksamhetsområden.

Smålandsstenars delområde

- Utbyggnad av gång- och cykelvägnätet med fokus på att knyta samman Smålandsstenar och dess omnejd med omkringliggande orter och målpunkter.
- Möjliggör bostadsbyggnation på höjden och förtätning av de centrala delarna.
- Satsa på järnvägen och framtida stickspår för att stödja verksamhets- och näringslivet utmed riksväg 26 kopplat till järnvägsbanan Halmstad–Nässjö (HNJ-banan).
- Utveckla grönområden, skolverksamheter och idrottshallar.
- Förbättra kollektivtrafiken till exempelvis Broaryd, Fegen/Ullared samt fler turer till Hylte kommun och Falkenbergs kommun.
- Planera centralt belägna trygghetsboenden.
- Tillskapa attraktiva bostadstomter.

Hestras delområde

- Utveckla strövområden kring Agnsjön och Åparken.
- Möjliggör förtätning av trygghetsboenden vid Hestragården.
- Bostadsutveckling önskas på höjd, sjönära om möjligt och förtätning av befintliga bostadsområden i de centrala delarna bör ske.

- Utveckla torget som samlingsplats.
- Genomfartstrafiken upplevs besvärlig.
- Förbättra kollektivtrafiken och skapa fler avgångar för buss- och tågtrafiken.
- Verka för cykelvägsförbindelse till Grimsås i Tranemo kommun.
- Bevara vårdcentralen.
- Utveckla och satsa på fortsatt bevarande av grönområden, aktivitetsplatser och spontanidrottsplatser.

Refteles delområde

- Förtätning av befintliga bostadsområden bör ske på tillgängliga lucktomter som är centralt belägna och bostadsutvecklingen bör verka för en variation av bostadstyper.
- Rusta upp och satsa på järnvägsbanan Halmstad–Nässjö (HNJ-banan).
- Utbyggnad av gång- och cykelvägnätet med fokus på att knyta samman Reftele och dess omnejd med omkringliggande orter och målpunkter.
- Bevara jordbruksmarken.
- Utveckla andelen strövstigar och promenadrundor.
- Förbättra andelen busstider och hållplatser.
- Utveckla Solbacka vård- och omsorgsboende och möjliggör för servicebostäder.

Styrdokument, mål och underlag

Enligt plan- och bygglagen, 3 kap. 5 § ska det framgå av översiktsplanen hur kommunen i den fysiska planeringen tänker ta hänsyn till och samordna översiktsplanen med relevanta nationella och regionala mål, planer och program av betydelse för en hållbar utveckling. Den översiktliga planeringen bör även beakta kommunens egna mål, planer, program och liknande dokument.

Nationella

De nationella mål och strategier kommunen bedömer mest relevanta
för översiktsplaneringen är:

- Agenda 2030, globala mål för hållbarhet
- Sveriges miljö-, frilufts- och klimatmål
- Folkhälsopolitiska mål (ett övergripande mål och åtta målområden)
- Barnkonventionen
- Transportpolitiska mål
- Nationell plan för transportsystemet 2022–2033
- Nationell strategi för hållbar regional utveckling i hela landet 2021–2030
- Sveriges energi- och klimatmål (inklusive energipolitiska mål för vindkraft)
- Politik för Gestaltad livsmiljö

Regionala

Samverkan är en förutsättning för en välfungerande och stark kommun. Det kan handla om samverkan med bland annat grannkommunerna, myndigheter och näringslivet. De regionala mål och strategier kommunen bedömer mest relevanta för översiktsplaneringen är:

- Regional utvecklingsstrategi (RUS) för Jönköpings län 2020–2035, antagen av Regionfullmäktige
- Regional transportplan för Jönköpings län 2022–2033, fastställd av Regionfullmäktige
- Regional cykelstrategi för Jönköpings län (2022)
- Regional cykelplan – Jönköpings län (2024)
- Regionalt trafikförsörjningsprogram för Jönköpings län 2021-2035
- Smart specialiseringsstrategi för Jönköpings län, 2021, beslutad av Regionfullmäktige.
- Regional livsmedelsstrategi för Jönköpings län 2030, 2018, beslutad av Regionfullmäktige i Jönköpings län 2018
- Klimat- och energistrategi för Jönköpings län, 2025, Länsstyrelsen i Jönköpings län
- Minskad klimatpåverkan 2021–2025, Länsstyrelsen i Jönköpings län
- Anpassning till ett förändrat klimat 2021–2025, Länsstyrelsen i Jönköpings län

- Regional vattenförsörjningsplan, 2015, Länsstyrelsen i Jönköpings län
- Vattnets miljömål, Åtgärdsprogram 2023–2027, Länsstyrelsen i Jönköpings län.
- Jämställdhetsstrategi för Jönköpings län 2018–2020, Länsstyrelsen i Jönköpings län.
- Hälsans miljömål 2023–2027, Länsstyrelsen i Jönköpings län
- Strategi för integrationsarbetet i Jönköpings län (2015–2020), Länsstyrelsen i Jönköpings län.
- Grön handlingsplan, 2025, Länsstyrelsen i Jönköpings län.
- Planeringsunderlag Jordbruksmarkens framtid, LRF, Jönköpings kommun, Jordbruksverket, Länsstyrelsen i Jönköpings län och Jönköpings läns museum.
- Förslag på prioriterad samhällsutmaning och insatsområden 2022–2024, Länsstyrelsen i Jönköpings län.
- Förvaltningsplan för vatten 2022-2027, Västerhavets vattendistrikt.

Kommunala

De kommunala strategier, planer och program som kommunen bedömer mest relevanta för översiktsplaneringen är:

- Strategi för Hållbar utveckling (2021)
- VA-plan (2020)
- Avfallsplan (2024–2030)
- Handlingsplan för brottsförebyggande och trygghetsfrämjande arbete 2024–2026
- Riktlinjer för bostadsförsörjning (2022)
- Strategi för äldreomsorgen (2022–2031)
- Riktlinjer för dagvattenhantering (2025)
- Landskapsanalys 2014 (2016)
- Landsbygdsutveckling i strandnära lägen 2016 (2016)
- Kulturmiljö 2015 (2016)

ÖP Utvecklingsinriktning ×

Så använder du kartan

Kartan är ett verktyg för att utforska innehållet i den digitala översiktsplanen.

- Zooma och panorera för att navigera
- Tänd/släck lager i lagerlistan
- Klicka i kartan för mer information
- Sök efter adresser eller platser

👉 **Titta på instruktionsfilmen för en kort guide: Se instruktionsfilm**

☐ Visa inte detta igen

Stäng

Utvecklingsinriktning

Översiktsplanen är ett centralt styr- och måldokument som synliggör kommunens politiskt prioriterade ambitioner. I detta kapitel har dessa ambitioner omsatts till en kommunövergripande utvecklingsinriktning, som ska fungera som vägledning för en långsiktigt hållbar samhällsutveckling i Gislaveds kommun. Utvecklingsinriktningen redovisar kommunens långsiktiga intentioner och de viktigaste strategiska sambanden för de fyra grundläggande strukturerna: bebyggelse, grön- och blåstruktur samt infrastruktur.

Hela Gislaveds kommun ska vara en socialt hållbar kommun – en plats där människor trivs, möts och känner delaktighet. Detta oavsett ålder, livssituation eller bakgrund. Översiktsplaneringen skapar långsiktiga förutsättningar för ett samhälle där fysisk struktur, tillgänglighet, trygghet och jämlika livsvillkor samverkar. En socialt hållbar kommun tar tillvara hela sin geografi, så att goda livsvillkor är möjliga oavsett var man bor, genom närhet till service, kollektivtrafik, rekreation och gemensamma mötesplatser. Ett

starkt centrum och levande orter samverkar och stärker varandra, och tillsammans bidrar de till en attraktiv kommun där människor vill bo, verka samt mötas.

Utvecklingsinriktningen avser:

- Att främja en balanserad och hållbar tillväxt i kommunens centralort, huvud- och landsbygdsorter och landsbygdssamhällen.
- Att främja en integrerad och sammanhängande grön- och blåstruktur.
- Att förespråka ett förbättrat och hållbart transportinfrastruktursystem.

Utvecklingsinriktningen innehåller Gislaveds kommuns planeringsintentioner som både beskrivs skriftligen och visualiseras i strukturkartor. Mer detaljerad information om hur kommunen önskar utveckla mark- och vattenanvändningen framgår i *Kapitel 3 - mark- och vattenanspråk.*

Powered by Esri

Bebyggelsestruktur

Gislaved kommun består av varierande och attraktiva boendemiljöer samt ett gott företagsklimat. Intentionen är att möjliggöra för en hållbar utveckling av bebyggelsestrukturen som ska vara en attraktionskraft för invånare, företag och besökare. Detta i orterna såväl som på landsbygden.

Bostadsutbudet ska spegla kommuninvånarnas behov och erbjuda bostäder i olika upplåtelseformer samt storlekar. Genom detta skapas goda förutsättningar för ett tryggt och kvalitativt boende genom livets olika skeden. Vid nybyggnation ska hänsyn tas till områdets potential och förutsättningar, samtidigt som bland annat befintliga natur- och kulturmiljövärden värnas, utvecklas samt förstärks. Bebyggelsen ska utformas så att den stödjer ett vardagsliv där gång, cykel och kollektivtrafik utgör trygga samt tillgängliga alternativ till bilen.

En socialt sammanhållen miljö med människan i centrum eftersträvas. Det ska finnas utrymme för människor att trivas, mötas och känna delaktighet – oavsett ålder, livssituation, geografisk plats eller bakgrund. Samtidigt ska förutsättningarna vara goda för att handel, service och företagande ska kunna växa samt utvecklas. För Gislaveds kommun är det viktigt att generera en bebyggelsestruktur som består av olika samband och skapar förutsättningar för mer jämlika livschanser oavsett ortstillhörighet.

Centralort

Centralorten fungerar som kommunens nav och erbjuder ett brett utbud av kommersiell och offentlig service, varierade boendealternativ, arbetsplatser samt ett rikt kultur- och fritidsliv. Intentionen är att skapa en god bebyggd miljö som främjar jämlikhet, delaktighet och en hållbar livsstil. Samtidigt som centralortens befintliga strukturer, lokala identitet och karaktär värnas, är avsikten att skapa nya samhällsvärden som bidrar till trygga, trivsamma samt levande stadsmiljöer såväl som ett stärkt och levande centrum.

Bostadsutbudet bör breddas genom en större variation av upplåtelseformer, hustyper och bostadsstorlekar. Detta ska åstadkommas både genom förtätning och omvandling av redan

ianspråktagen mark i centrala lägen. Syftet är att främja effektiv markanvändning och hållbar utveckling, och genom nybyggnation i strategiskt utpekade utvecklingsområden där varsam utbyggnad förespråkas. En viktig del i arbetet är att löpande se över gällande detaljplaner för att möjliggöra ett mer effektivt och ändamålsenligt nyttjande av marken.

Huvudort

Huvudorterna i Gislaveds kommun utgörs av Anderstorp, Smålandsstenar, Hestra och Reftele. Dessa orter har en viktiga funktioner som noder för omkringliggande landsbygdsområden samt mindre landsbygdsorter. Ambitionen är att huvudorterna ska möjliggöra en levande landsbygd genom att erbjuda attraktiva boendemiljöer samt tillgång till viss offentlig och kommersiell service samt handel.

I huvudorterna är avsikten att en god bebyggd miljö ska utvecklas, som främjar ökad jämlikhet, delaktighet och en hållbar livsstil. Befintliga bebyggelsestrukturer, liksom orternas lokala identitet och karaktär, ska värnas samt vidareutvecklas. Samtidigt ska nya samhällsvärden tillföras i syfte att skapa trygga, inkluderande och kvalitativa livsmiljöer. Det finns goda förutsättningar för att arbeta med strategisk utveckling genom en kontinuerlig översyn av befintliga detaljplaner, i syfte att uppnå en mer effektiv och hållbar markanvändning.

Utvecklingsmöjligheter längs järnvägarna i Smålandsstenar, Reftele och Hestra ger ökade möjligheter för bostads- och näringslivsutveckling i stationsnära lägen. Utveckling av bebyggelsestrukturen i samspel med kommunikationerna möjliggör ett mer hållbart resande och stärker möjligheterna till en utvecklad struktur samt växande huvudorter. I Anderstorp tas detsamma tillvara genom att tillkommande bebyggelse i huvudsak tillkommer i hållplatsnära lägen. Huvudorterna som ligger nära kommungränsen har betydelse för omgivande orter i Gislaveds kommun, men även för angränsande orter i grannkommunerna. Avsikten med huvudorterna är att bevara och utveckla befintliga värden samt kvaliteter. Huvudorterna ska främst växa genom förtätning och omvandling av redan ianspråktagen mark i centrala

lägen. Genom att förtäta inom befintlig bebyggelse skapas goda förutsättningar för att använda kollektivtrafiken. Det bidrar även till effektivt markutnyttjande där befintliga strukturer såsom vatten- och avloppsnät kan användas, och serviceunderlaget främjas. Förutsatt att förtätningsmöjligheter inte finns eller är svåråtkomliga, kan en varsam nybyggnation inom strategiskt lämpliga utvecklingsområden ske.

Landsbygdsort

Burseryd och Broaryd är mindre landsbygdsorter med stor betydelse som noder på landsbygden, med serviceutbud som servar den lokala befolkningen. Genom att stärka och värna landsbygdsorternas befintliga kvaliteter och möjligheter att utvecklas, ges förutsättningar för livskraftiga orter och i förlängningen en levande landsbygd. Kopplingarna till huvudorterna och centralorten bör stärkas och utvecklas. Bebyggelseutvecklingen i landsbygdsorterna är mer återhållsam och prioriteras i huvudsak där det finns möjlighet för teknisk infrastruktur och service.

Tätortsnära landsbygd

Kategorin tätortsnära landsbygd utgörs av Henja By och Hult, Fållinge, Stjärnehult, Tokarp, Söder om Bråarpasjön/Bråarp, Vik, Reftele kyrkby och Åtterås. Det är områden nära central- och huvudorterna där eventuell utvecklingen behöver ske varsamt och med hänsyn till bland annat kulturmiljövärden. Landsbygden har ett varierat landskap med sjöar, odlings- och kulturlandskap och skogsmark. Den är även av stor vikt för ekonomi, ekologi, rekreation samt för kommunens invånare och besökare. Den varierande landsbygden ska utvecklas utifrån sin unika karaktär och ny bebyggelse ska anpassas till landskapet och omgivningens kulturhistoriska värden. Fortsatt utveckling för att bibehålla odlingslandskapet och ett hållbart skogsbruk ska eftersträvas.

Powered by Esri

Grön- och blåstruktur

Gislaveds unika och värdefulla natur- och kulturmiljöer är en stor tillgång för kommunen samt värdefulla för invånare, besökare, näringsliv och växt- och djurlivet. De gröna och blå strukturerna kopplar samman landskap och orter och har ekonomiska, sociala, ekologiska och kulturhistoriska värden som är viktiga att synliggöra samt bevara. Tillgången till grön- och blåstruktur är av stor betydelse för Gislaveds kommuns attraktionskraft. De gröna och blåa miljöerna är av stor betydelse för att skapa en motståndskraftig samhällsstruktur som kan möta utmaningarna som ett förändrat klimat innebär.

Friluftsliv är möjligt i stora delar av kommunen tack vare den goda tillgången till natur och vatten. Det finns ett stort utbud av natur- och fritidsaktiviteter genom badplatser, vandringsleder, elljusspår, kanotleder samt fiskevatten. Tillgången till uteaktiviteter och rekreation är värdefullt för kommunens invånare samt besökare, som ska fortsätta att utvecklas och synliggöras. Sjöarna och vattendragen är värdefulla både ur ett ekologiskt och rekreativt perspektiv. Förbättrad vattenkvalitet eftersträvas och dricksvattenförsörjning ska säkras ur ett långsiktigt perspektiv.

Ett grönblått nätverk

Den grönblå infrastrukturen utgörs av ekologiskt funktionella nätverk av livsmiljöer, naturområden och anlagda element som tillsammans bildar ett robust system. Genom att dessa miljöer planeras, brukas och förvaltas på ett sätt som bevarar den biologiska mångfalden kan också viktiga ekosystemtjänster stärkas och säkerställas i hela landskapet, till nytta för både natur och samhälle. De gröna och blå strukturerna har förutsättningar och förmåga att förebygga oönskade effekter av pågående och kommande klimatförändringar.

Naturen genererar en mängd viktiga ekosystemtjänster som behöver synliggöras, bevaras och stärkas. För invånarna spelar natur en central roll för hälsa och livskvalitet, genom rekreation, återhämtning och fysisk aktivitet. Kommunens natur- och vattenområden har stor betydelse för den biologiska mångfalden, som i sin tur bidrar med avgörande nyttor samt funktioner för samhället. Människan är i hög grad beroende av dessa naturliga processer, vilket gör det särskilt viktigt att värna samt vidareutveckla de gröna och blå strukturerna i hela kommunen.

Att planera grönblått

För att naturen även i framtiden ska kunna leverera viktiga ekosystemtjänster och bidra till goda livsmiljöer krävs ett kontinuerligt planeringsarbete med fokus på den grönblå infrastrukturen. Detta är avgörande för att bevara och stärka den biologiska mångfalden inom kommunen. För en fungerande grönblå infrastruktur krävs att det finns en variation av naturtyper av tillräcklig storlek och i tillräcklig täthet att ekologiska samband kan upprätthållas.

Gislaveds kommun är väl försett med gröna och blåa landskap, men i takt med befolkningstillväxten ökar behovet av att säkra och utveckla dessa områden. Exploatering av utpekade grönområden inom och i anslutning till orterna ska i största möjliga mån undvikas. Ny exploatering av bostäder, verksamheter och infrastruktur bör i första hand placeras i anslutning till redan ianspråktagna eller påverkade områden.

Tillgången till grön- och blåstrukturer är avgörande för människors hälsa samt välbefinnande. Dessa miljöer bidrar inte bara till fysisk

och psykisk hälsa utan kan även minska skillnader i hälsa ur ett socioekonomiskt perspektiv. I planeringen av grönområden behöver den sociala dimensionen tydligt beaktas eftersom grönområden i socioekonomiskt utsatta områden kan ha särskilt stor betydelse för invånarna. Detta jämfört med områden där människor har andra möjligheter att ta del av natur- och rekreationsupplevelser. Det är därför viktigt att värdera grönområden i relation till vilka som ska använda dem. Samhällets utformning och struktur påverkar människors hälsa, trygghet och möjlighet till delaktighet. Genom att skapa öppna, tillgängliga och trygga miljöer som främjar rörelse, social gemenskap och närhet till service kan kommunen bidra till ökad livskvalitet samt jämlika livschanser. Planering av grön- och blåstrukturer blir på så sätt en viktig del i arbetet för ett hållbart och inkluderande samhälle.

Utvecklingsinriktning grön- och blåstruktur

Kommunen strävar efter att bevara och stärka den grönblå infrastrukturen för att säkerställa ekosystemtjänster samt biologisk mångfald. Vi fokuserar på att skapa sammanhängande områden, upprätthålla viktiga funktioner och ekologiska samband.

Sammanhängande område
Sammanhängande områden för natur- och friluftsliv är sådana där ekosystemen är intakta och som samtidigt erbjuder möjligheter till rekreation och bevarad biologisk mångfald. En del utgörs av specifika naturtyper som de stora högmossarna och mossekomplexen, som exempelvis Anderstorps Stormosse och Risamossen, samt sjöar som Bolmen, Fegen och Stengårdshultasjön.

Nissan, med sitt åtta mil långa lopp genom kommunen, har en särskild betydelse för biologisk mångfald, ekosystemtjänster och friluftsliv. Ur rekreations- och friluftsperspektiv är områden som Isaberg, Fegen samt Bolmen särskilt värdefulla, samtidigt som det finns stor utvecklingspotential i bland annat Majsjöområdet. Vandringsleder som Gislavedsleden, kanotleden längs Nissan och olika cykelleder har också stor betydelse för friluftslivet. Bevarandet av dessa områden säkerställer att invånare och besökare fortsatt kan njuta av naturen, samtidigt som

ekosystemtjänster som pollinering och vattenrening understöds. Områdena ska värnas för att bibehålla en sammanhängande struktur som främjar ekologiska samband och möjliggör varierade friluftsaktiviteter.

Sammanhängande områden för jordbruksmark utgör viktiga resurser för matförsörjning och har samtidigt stor betydelse för den lokala ekonomin samt den ekologiska hållbarheten. Det är därför viktigt att både bevara och utveckla dessa områden för att säkerställa deras långsiktiga ekologiska samt samhälleliga värden. Skydd, aktiv förvaltning, samverkan samt utbildning och kunskapsspridning är viktiga åtgärder för att upprätthålla och stärka dessa områdens funktioner. Genom sådana insatser främjas både ekologisk hållbarhet och människors välbefinnande.

Viktig funktion

Viktig funktion för natur- och friluftsliv innefattar platser som är särskilt viktiga för ekosystemtjänster och har funktioner som är avgörande för att upprätthålla ett hållbart samt motståndskraftigt samhälle. Våtmarker, med sina vattenhållande och koldioxidlagrande funktioner, behöver både skyddas och återställas i landskapet. Utveckling av grönstruktur i orterna är särskilt viktig. Behovet av ekosystemtjänster för biologisk mångfald, rekreation samt vatten- och temperaturreglering är ökande. Grönområden och grönstrukturer nära bostäder, skolor och centrummiljöer blir allt viktigare, både för att möjliggöra förtätning av orterna samt för att hantera effekterna av klimatförändringar.

Viktiga samband

Viktiga samband är nätverk av naturtyper som kopplar samman olika stora sammanhängande områden, livsmiljöer och arter. Dessa samband är avgörande för att bevara biologisk mångfald samt möjliggöra för arters förflyttning och interaktion. Att stärka och skydda sådana samband är avgörande för ekologisk hållbarhet. Bland annat har vattendrag både höga ekologiska värden, en funktion som rekreations- och friluftsområden samt utgör viktiga förbindelser mellan andra värdefulla naturmiljöer.

Powered by Esri

Infrastruktur

Välfungerande kommunikationer är mycket viktigt för att Gislaveds kommun fortsatt ska vara en attraktiv kommun att bo, arbeta, leva och verka i. Resande är en central del i vårt gemensamma samhälle och det är av stor vikt att resor kan genomföras på ett effektivt samt säkert sätt både i små och större sammanhang.

För att de kommunala ambitionerna om en långsiktig befolkningstillväxt, ett stärkt näringsliv, starkare arbetsmarknader samt att bli ett mer attraktivt besöksmål ska kunna ske är det av central vikt att befintliga funktioner inom transportsystemet både fortsätter och förbättras. Utvecklingsinriktningen pekar ut de viktigaste förbindelserna, sträckorna och platserna för mobilitet inom, samt till och från Gislaveds kommun för att nå dessa målsättningar. Utgångspunkten är att kommunikationer och olika former av resande ska kunna komplettera varandra, och stärka varandra. Under avsnittet om kommunikationer finns ytterligare vägledning.

Järnväg av nationell och regional betydelse

Järnvägarna Nässjö-Halmstad (HNJ-banan) och Göteborg–Kalmar/Karlskrona (Kust-till-kustbanan) har både nationell och regional betydelse. HNJ-banan är viktig för person- och godstrafik, med stationer i Smålandsstenar och Reftele inom kommunen. I förlängningen kan byten göras i både Nässjö och Halmstad. Banans nuvarande standard är låg, vilket begränsar till förhållandevis låga hastigheter på järnvägen. Investeringsåtgärder som kommunen anser behövas är bland annat elektrifiering, förbättrad spårstandard och bättre mötesmöjligheter. Detta skulle i sin tur leda till en mer robust, framtida trafikering.

Kust-till-kust-banan är också betydelsefull för person- och godstrafik där en station finns i Hestra inom kommunen. Vid andra stationer utanför kommunen, exempelvis Alvesta, är det möjligt med byten till Södra stambanan. Gislaveds kommun kommer verka för en vidareutveckling av järnvägarna och dess trafikering via kommunen, för att möjliggöra för ökad tillgänglighet till större arbetsmarknader, näringsliv, fler besöksmål samt studiemöjligheter.

Väg av nationell, interregional regional och lokal betydelse

Det finns flera vägar och gator som är viktiga för tillgängligheten inom, samt till och från kommunen. De två huvudsakliga stråken är riksväg 26 i nord–sydlig riktning samt riksväg 27, tillsammans med väg 153 som utgör en central öst–västlig förbindelse. Andra viktiga vägar för kommunen är bland annat väg 151 och 604. För nämnda vägar krävs fortsatta satsningar för förbättrad framkomlighet, trafiksäkerhet och i vissa fall kapacitet. Möjligheterna till ökad andel kollektivtrafikresor behöver stärkas såväl som godstransporterna och för oskyddade trafikanter.

I översiktsplanen finns en intention om en omläggning av riksväg 26 öster om Smålandsstenar. Den nuvarande sträckningen medför brister både för lokal boendemiljö och för den långväga trafiken. Som nationell stamväg hanterar vägen mycket tung trafik, och är även rekommenderad för transporter av farligt gods. Kommunen ser en omläggning som positiv, då den skulle förbättra boendemiljön genom minskat buller och lägre risker för både

befintlig samt framtida bebyggelse. Samtidigt skulle omläggningen ge ökade möjligheter för gång- och cykeltrafik i orten. Även nuvarande väg 153 betydelse måste utredas i relation till detta.

För den långväga trafiken uppstår bristerna främst på grund av längre restider. Eftersom riksväg 26 i Smålandsstenar också används för lokala resor i orten, är hastigheterna inom densamma lägre. Den föreslagna nya vägsträckningen skulle förbättra framkomligheten för den långväga trafiken och stärka riksvägens funktion som transportled, vilket gynnar både långväga person- och godstransporter. Kommunens ambition på kort sikt är att frågan utreds i särskild ordning för att skapa underlag för ett framtida genomförande.

Väg av regional och lokal betydelse

Flera vägar och gator i kommunen är viktiga för att säkerställa god tillgänglighet till service, näringsliv och andra funktioner, både på landsbygden och till, samt från orterna. Många av dessa vägar utgör centrala länkar för kommunens interna och externa tillgänglighet. Det är därför viktigt att fortsatt underhålla vägnätet och öka medvetenheten om dess betydelse för Gislaveds kommuns tillgänglighet och attraktivitet.

En av intentionerna i översiktsplanen är att förlänga väg 604, även kallad Lejonleden, till att den ansluter till riksväg 26 söder om Gislaved. Syftet är att stärka de befintliga funktionerna för väg 604 och förbättra den regionala tillgängligheten mellan Gislaved och Gnosjö kommun genom att skapa en effektiv förbindelse till riksväg 26 i både norr och söder. För centralorten innebär förlängningen av väg 604 positiva effekter för boendemiljön, bland annat genom minskat buller och omledningen av trafiken som sådan. Kommunen föreslår också utveckling för verksamhetsändamål längs sträckan mellan Gislaved och Anderstorp, där ett framtida genomförande av Lejonleden skulle ge näringslivet förbättrade förutsättningar för framtida transporter.

Så använder du kartan

Kartan är ett verktyg för att utforska innehållet i den digitala översiktsplanen.

- Zooma och panorera för att navigera
- Tänd/släck lager i lagerlistan
- Klicka i kartan för mer information
- Sök efter adresser eller platser

👉 **Titta på instruktionsfilmen för en kort guide: Se instruktionsfilm**

☐ Visa inte detta igen

Stäng

Mark- och vattenanspråk

Mark- och vattenanvändningen omfattar hela kommunen och ska redovisa grunddragen för hur kommunens mark- och vattenområden är avsedda att användas och utvecklas. Avsikten är att ge en tydlig inriktning för framtida planläggning och därigenom främja en ändamålsenlig och hållbar struktur. Till denna del hör även strukturkartor som visar föreslagna utvecklingsområden och områden avsedda för bevarande.

Nedanstående avsnitt redovisar mark- och vattenanvändningen som används på kommunomfattande nivå, för att i nästa avsnitt åtföljas av den föreslagna mark- och vattenanvändningen i central-, huvud- och landsbygdsorterna samt den tätortsnära landsbygden. Utöver ställningstaganden i mark- och vattenanvändningen ska de tematiska ställningstagandena i *Kapitel 4 – riksintressen, miljökvalitetsnormer och andra värden* beaktas vid planering, lov- och tillståndsprövning. Översiktsplanen omfattar stora områden och syftar till att ge stöd åt den

strategiska utvecklingen vilket innebär att gränser ska tolkas schematiskt utifrån förhållanden på platsen.

Mark- och vattenanvändning inom kommunen

Detta avsnitt redovisar mark- och vattenanvändningen för hela kommunen och är indelad i nio användningskategorier. Efterföljande avsnitt redovisas de generella ställningstagandena per kategori. Användningskategorierna är följande:

- Funktionsblandad bebyggelse
- Bostadsbebyggelse
- Verksamheter
- Transportinfrastruktur
- Grönområde och friluftsliv
- Vatten
- Landsbygd
- Tillfällig vistelse
- Teknisk infrastruktur

Nuvarande samt utvecklad och/eller ändrad markanvändning

Inom varje kategori finns en uppdelning mellan nuvarande samt utvecklad och/eller ändrad markanvändning. Områden med nuvarande markanvändning markeras med helfärgad yta på kartan. Inom dessa områden föreslås inga större förändringar, men förtätning kan ske under förutsättning att hänsyn tas till platsens förutsättningar.

Områden med utvecklad och/eller ändrad markanvändning markeras med skraffering (streckad yta) på kartan. Dessa områden kan genomgå utveckling, omvandling eller förändrad markanvändning. Det kan innebära att ett verksamhetsområde omvandlas till ett funktionsblandat område med både bostäder och verksamheter, eller att ett obebyggt område exploateras med nya bostäder eller verksamheter.

Nuvarande mark- och vattenanvändning (enfärgade ytor):

- Bekräftar att nuvarande mark- och vattenanvändning kvarstår.
- Viss förändring inom den befintliga strukturen tillåts.
- Innehåller ställningstaganden för respektive mark- och vattenanvändning.

Utvecklad och/eller ändrad mark- och vattenanvändning (skrafferade ytor):

- Avser antingen utveckling av obebyggda områden eller förändringar inom befintlig struktur där marken redan är ianspråktagen, i syfte att möjliggöra ny eller förändrad mark- och vattenanvändning.
- Området har bedömts som lämpligt för fortsatt samhällsutveckling.

Powered by Esri

Funktionsblandad bebyggelse

Funktionsblandad bebyggelse avser områden som huvudsakligen används för bostäder, men som även kan innehålla service, kontor, handel eller annan verksamhet som är förenlig med bostäder. Områdena kan även omfatta trafik- och parkeringsytor,

parker samt fritidsanläggningar. Användningen omfattar även delar av orter som har, eller planeras få, ett varierat utbud av offentlig och kommersiell service och som betjänar ett större omland.

För denna mark- och vattenanvändning finns ingen skarp gräns mellan olika funktioner. Områden med funktionsblandad bebyggelse har en typisk blandstadskaraktär där servicefunktioner och bostäder kan kombineras. Användningen är främst inriktad på kvartersmark, men omfattar även allmänna platser såsom grönområden, parker, gator och torg.

Generella ställningstaganden för funktionsblandad bebyggelse:

- Prioritera exploatering av redan detaljplanelagd tomtmark.
- Ny bebyggelse ska primärt förläggas till redan ianspråktagna, hårdgjorda ytor. Tillägg av bebyggelse ska bidra till att uppnå en för området lämplig blandad bebyggelse.
- Möjliggöra funktionsblandade bebyggelseområden för bostäder och arbetsplatser för olika branscher, såsom lokaler för kontor, butiker och restauranger.
- God trafiksäkerhet och tillgänglighet för oskyddade trafikanter ska beaktas inom alla funktionsblandade bebyggelseområden. Exploateringar större än enstaka kompletteringar ska ha tillgång till säker gång- och cykelkoppling till och mellan viktiga resmål.
- Nya och befintliga bebyggelseområden ska planeras med hänsyn till natur- och kulturvärden såväl som miljö- och klimataspekter.
- Ta hänsyn till statliga vägar och järnvägar när tillkommande eller förändrad bebyggelse med tillhörande väg- och gatunät bedöms påverka en statlig kommunikationsanläggning.
- Säkerställa skydd och framtida utvecklingsmöjligheter för kommunens vatten och avloppsanläggningar. Utvecklingsområden ska lokaliseras och tidsmässigt samordnas med vatten- och avloppshuvudmannens investeringsplanering. Områden som kräver omfattande vatten- och avloppsutbyggnad ska prövas särskilt utifrån tekniska och ekonomiska konsekvenser.

Powered by Esri

Bostadsbebyggelse

Bostadsbebyggelse avser områden som har, eller planeras för, olika former av boende av varaktig karaktär. Detta inkluderar både småhus, flerbostadshus och andra typer av bostäder som kan erbjuda en varierad boendemiljö.

Generella ställningstaganden för bostadsbebyggelse:

- Prioritera exploatering av redan detaljplanelagd tomtmark.
- Förtätning av befintliga strukturer samt tillkommande bostadsområden ska anpassas gällande täthet och utformning till de lokala förutsättningarna i förhållande till ortens såväl som platsens karaktär.
- Strävan är att uppnå blandade bostadsstorlekar och upplåtelseformer.
- God trafiksäkerhet och tillgänglighet för oskyddade trafikanter ska beaktas inom alla bostadsbebyggelseområden och exploateringar större än enstaka kompletteringar ska ha tillgång till säker gång- och cykelkoppling till och mellan viktiga resmål
- Nya och befintliga bebyggelseområden ska planeras med hänsyn till natur- och kulturvärden såväl som miljö- och

klimataspekter.

- Hänsyn till statliga vägar och järnvägar ska tas när tillkommande eller förändrad bebyggelse med tillhörande väg- och gatunät bedöms påverka en statlig kommunikationsanläggning.
- Säkerställa skydd och framtida utvecklingsmöjligheter för kommunens vatten och avloppsanläggningar. Utvecklingsområden ska lokaliseras och tidsmässigt samordnas med vatten- och avloppshuvudmannens investeringsplanering. Områden som kräver omfattande vatten- och avloppsutbyggnad ska prövas särskilt utifrån tekniska och ekonomiska konsekvenser.

Powered by Esri

Verksamheter

Verksamheter avser områden som har, eller planeras för, olika typer av verksamheter och industrier. Detta kan inkludera bland annat täkter, avfallshantering, industri, Försvarsmaktens anläggningar, kontor, idrottsanläggningar, hotell, handel och besöksanläggningar.

Generella ställningstaganden för verksamheter:

- Utveckling för verksamhetsändamål möjliggörs i direkt anslutning, eller i närheten av, befintliga verksamhetsområden för att hålla samman bebyggelsestrukturen och möjliggöra ett effektivt markutnyttjande. Lokalisering bör också ske med koppling till hållbara transportalternativ och koppling till stråk för gång, cykel och kollektivtrafik.
- Kommunen ska verka för god gestaltning och med hänsyn, såväl miljömässig som utformningsmässig, till omgivande bebyggelse vid utveckling av verksamhetsområden.
- Vid utveckling för verksamhetsändamål i närheten av befintliga bostäder ska en framtida detaljplan regleras med preciseringar av vilka verksamheter som kan tillåtas, samt med planbestämmelser som möjliggör att verksamheterna kan lokaliseras i närhet till bostäder.
- Ytkrävande eller störande verksamhetsetableringar som exempelvis genererar tung trafik ska lokaliseras i utkanten av eller utanför central-, huvud- och landsbygdsorterna med närhet till god transportinfrastruktur.
- Nya och befintliga verksamheter ska planeras med hänsyn till natur- och kulturvärden såväl som miljö- och klimataspekter.
- Hänsyn till statliga vägar och järnvägar ska tas när tillkommande eller förändrad bebyggelse med tillhörande väg- och gatunät bedöms påverka en statlig kommunikationsanläggning.
- Säkerställa skydd och framtida utvecklingsmöjligheter för kommunens vatten och avloppsanläggningar. Utvecklingsområden ska lokaliseras och tidsmässigt samordnas med vatten- och avloppshuvudmannens investeringsplanering. Områden som kräver omfattande vatten- och avloppsutbyggnad ska prövas särskilt utifrån tekniska och ekonomiska konsekvenser.

Powered by Esri

Transportinfrastruktur

Transportinfrastruktur omfattar områden avsedda för person- och godstrafik, inklusive vägtrafik, järnväg med tillhörande anläggningar samt hamnar. Gång- och cykelvägnätet integreras i stor utsträckning med övrig markanvändning, men samordnas delvis med det lokala vägnätet inom kategorin transportinfrastruktur.

Generella ställningstaganden för transportinfrastruktur:

- Vid planering, lovgivning och gestaltning av ny infrastruktur ska stor hänsyn tas till omgivningen, landskaps- och stadsbild, natur- och kulturvärden, fysiska barriärer, möjlighet till överblickbarhet samt till friluftslivets intressen.
- Sträva efter att förbättra och utveckla transportinfrastrukturen genom satsningar på kollektiva färdmedel, cykelvägar och vägförbättringar för att främja hållbarhet, framkomlighet och god trafiksäkerhet.
- Arbeta för ett heltäckande cykelnät från bostadsområden till viktiga målpunkter, i kombination med säkra och trygga cykelparkeringar.
- Den kommunala planeringen ska värna om framtida drift- och utbyggnadsbehov för gator, vägar och järnvägar inklusive stationer.
- För alla anläggningar som inkluderar transportinfrastruktur krävs att hänsyn tas till omgivande miljö, trafiksäkerhet och

framkomlighet.

Powered by Esri

Grönområde och friluftsliv

Denna kategori omfattar större, sammanhängande områden som är viktiga för friluftsliv, natur- och kulturmiljöer, biologisk mångfald, ekosystemtjänster samt skog och skogsbruk. Områdena spelar en central roll för både människor såväl som för växt- och djurliv. Hit räknas även större parker och grönområden samt anlagda fritidsområden och rekreationsplatser i anslutning till orterna. Dessa grönområden är ofta särskilt betydelsefulla för människors rekreation och hälsa, för klimatet samt för att främja biologisk mångfald och ekosystemtjänster.

Generella ställningstaganden för grönområde och friluftsliv:

- Grönområden och naturliga landskap ska vara en integrerad del i bebyggelseområden för att en hälsosam och trivsam livsmiljö som främjar fysisk aktivitet såväl som social samvaro ska uppnås.

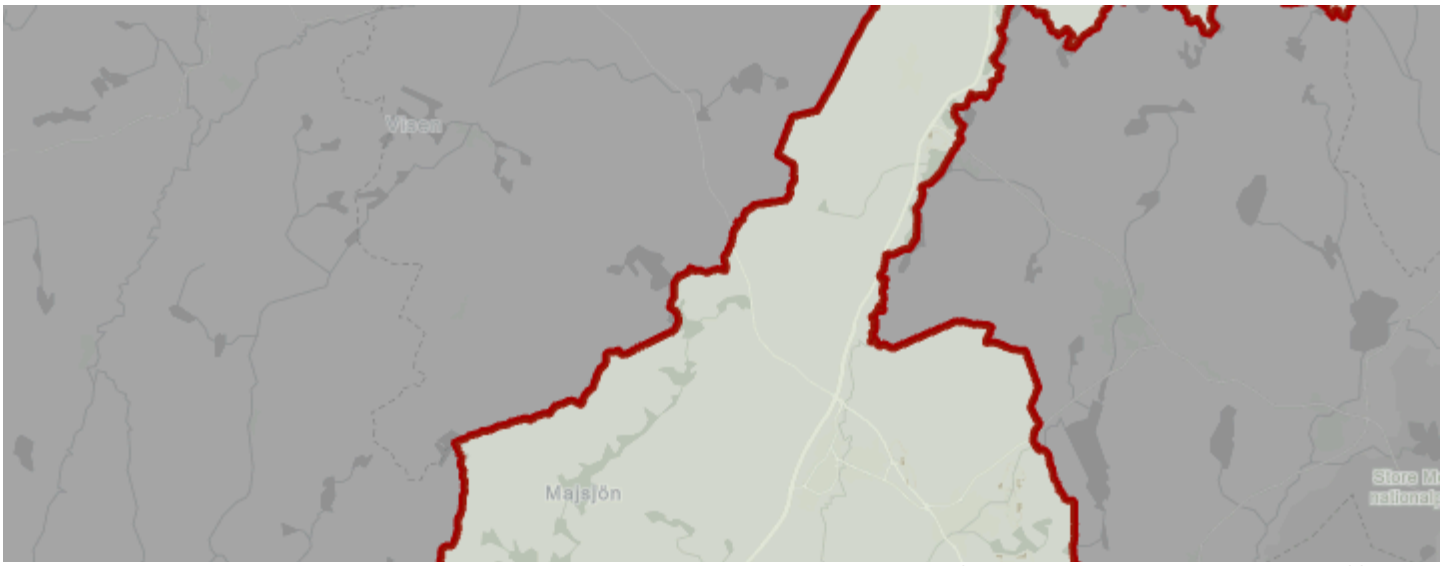
- Grönområden, naturstråk eller parker ska prioriteras vid detaljplaneläggning av nya utvecklingsområden för bostads- och verksamhetsändamål. Därutöver ska korridorer från urbana gröna miljöer till omgivande, naturliga landskap främjas för att bevara och utveckla spridningskorridorer och biologisk mångfald.
- Natur- och vattenområden ska finnas i tillräcklig omfattning och kvalitet för att kunna bidra till ekosystemtjänster. Vid exploatering av grönområden ska områdets ekosystemtjänster identifieras, värderas och ersättas eller kompenseras.
- Verka för trygga, belysta och tillgängliga entréer, angöringar och parkeringar inom eller i anslutning till kommunala natur- och friluftsområden.
- Planera för god tillgänglighet till, och vidareutveckling av, friluftsanläggningar i anslutning till permanent bebyggelse, i synnerhet för de med störst behov, det vill säga äldre, barn och funktionsnedsatta.

Vatten

Vatten är områden för öppen vattenyta i sjöar och vattendrag. Mindre anläggningar och verksamheter kan finnas i dessa områden.

Generella ställningstaganden för vatten:

- Sjöar och vattendrags värde för biologisk mångfald och friluftsliv ska bevaras och utvecklas på ett långsiktigt hållbart sätt. Kommunen ska verka för att tillgängliggöra sjöar och vattendrag i central-, huvud- och landsbygdsorter.
- Kommunen ska i planering och genomförande av ny bebyggelse, verksamheter och infrastruktur säkerställa att miljökvalitetsnormerna för yt- och grundvatten inte påverkas negativt.
- Arbeta för att förbättra statusen på de vattenförekomster som inte uppfyller miljökvalitetsnormerna god ekologisk eller kemisk status.
- Dagvatten ska i första hand hanteras lokalt genom infiltration, fördröjning och rening. Naturbaserade dagvattenlösningar ska prioriteras i åtgärdsarbetet.
- Markanspråk för dricksvattenförsörjningsändamål prioriteras framför andra markanspråk.
- Nyetablering av verksamheter inom skyddsområden för vattentäkter ska undvikas.
- Befintliga verksamheter som inom skyddsområden för vattentäkter utgör betydande risk för påverkan på vattenkvaliteten ska omlokaliseras.
- Säkerställa att mark för befintliga och framtida vattentäkter, vattenverk och reservvattenlösningar skyddas och prioriteras.
- Exploatering i anslutning till sjöar och vattendrag ska föregås av bedömningar av skyfall, översvämningsrisk och påverkan på recipient.

Landsbygd

Kategorin omfattar markområden utanför orterna och rymmer en mångfald av användningar, där bostäder, verksamheter och olika typer av naturområden ingår. Även fritidshusområden och mindre ortsbildningar utgör en del av markanvändningen landsbygd. Tätortsnära landsbygd utgör en underkategori och beskrivs några avsnitt nedanför.

Generella ställningstagande för landsbygd:

- Brukningsvärd jordbruksmark ska undantas från exploatering, däremot ska areella näringar samt kommersiell och offentlig service ha möjlighet att utvecklas.
- Förutsättningarna för det rörliga friluftslivet ska ges möjlighet att stärkas och tillgängliggöras.
- Ny bebyggelse på landsbygden ska anpassas efter landskapets förutsättningar, kulturmiljövärden och de förhållanden som finns på platsen.
- Om exploatering eller ingrepp planeras i områden av riksintresse ska särskild hänsyn tas till riksintressenas värden och om möjligt ska dessa förstärkas. Ny bebyggelse inom eller i anslutning till Natura 2000-områden som kan påverka dess värde tillåts inte.

Riktlinjer för bebyggelse

Gislaveds kommun är en kommun med en stor andel landsbygd. Kommunen ser positivt på möjligheten till bebyggelse och

bosättning på landsbygden där detta kan ske utan att störa areella näringar och andra intressen.

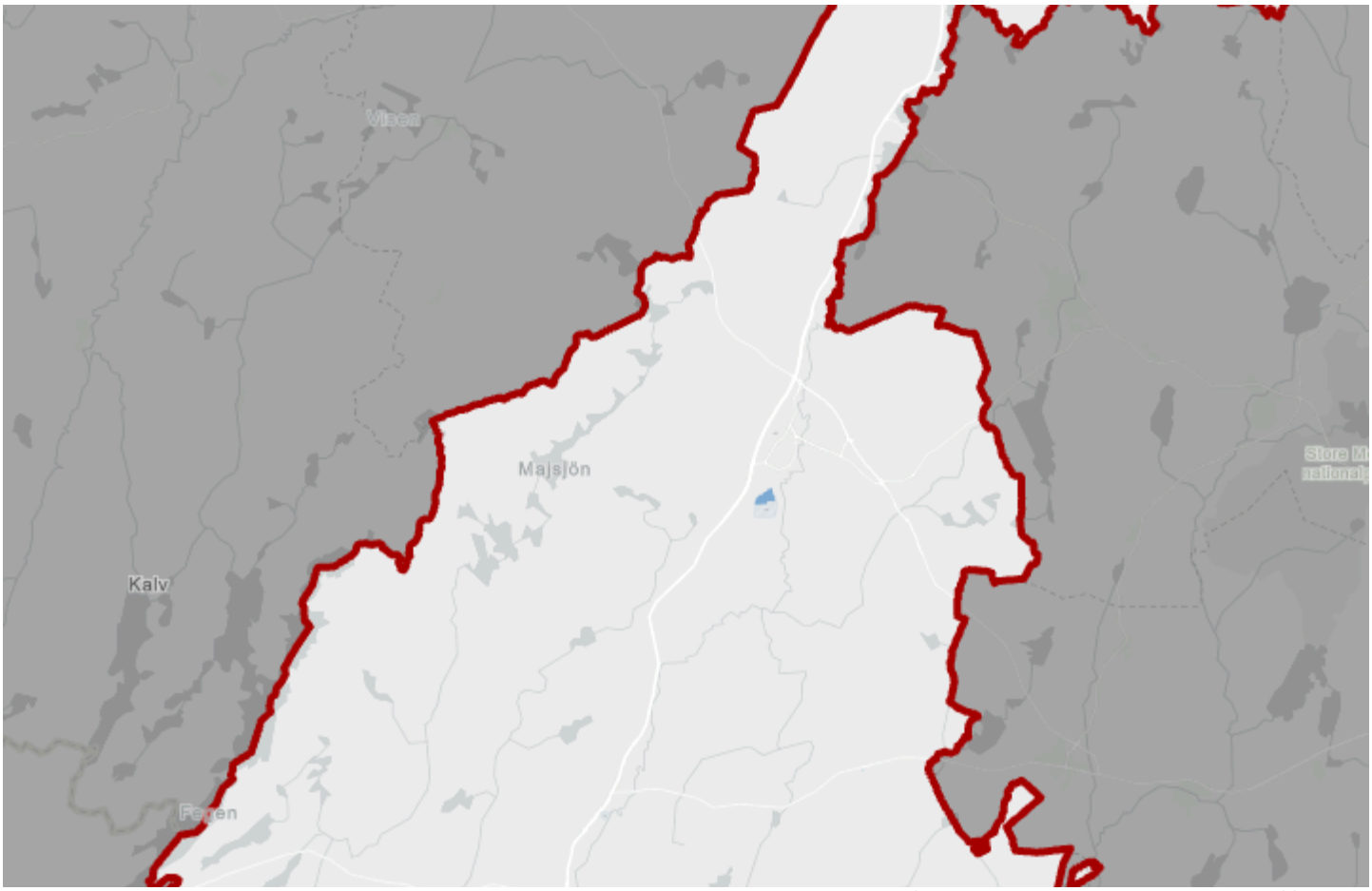
Det finns utmaningar kopplade till bebyggelsen på landsbygden som att ha tillgång till olika former av offentlig och kommersiell service. En utspridd bebyggelse på landsbygden kan få konsekvenser för till exempel skolskjuts, sophämtning, hemtjänst med mera. Det kan därmed påverka möjligheterna till en hållbar utveckling ur ett brett perspektiv. Samtidigt är det av största vikt att landsbygden är befolkad och levande vilket kan frammana innovativa lösningar och digital utveckling där man inte är lika beroende av platsbunden service och där möjligheten att bedriva verksamhet och arbeta hemifrån blir lättare. Plan- och bygglagen samt miljöbalken reglerar vilka frågor som ska belysas vid lokalisering av ny bebyggelse. Nedan anges riktlinjer och vägledning för ny bebyggelse på landsbygden i kommun:

- Brukningsvärd jordbruksmark ska undantas från exploatering.
- Lokalisera ny bostadsbebyggelse med hänsyn till landskaps-, natur- och kulturvärden samt lokala byggnadstraditioner.
- Undvika ny bebyggelse inom klimatanpassningsområden med kända problem för översvämning eller risk för negativ påverkan vid skyfall.
- Anläggningar som gynnar turism, friluftsliv och annan landsbygdsutveckling bör prioriteras.
- Anläggningar bör anpassas efter lokala förhållanden och undvikas i närheten av värdefulla, störningskänsliga naturområden.
- Ny bebyggelse ska i första hand lokaliseras i närheten av befintlig bebyggelse och i närhet till utbyggd service, och om möjligt kollektivtrafik.
- Ny bebyggelse inom eller i anslutning till Natura 2000-områden som kan påverka dess värde tillåts inte. Inom riksintresseområde för naturvård och friluftsliv sker en prövning, men där har riksintresset tydligt företräde före exploatering.

Tätortsnära landsbygd

Detta är en underkategori som omfattar ett antal landsbygdssamhällen som finns i anslutning till centralorten och

huvudorterna. I dessa områden finns särskilda intressen som behöver beaktas vid eventuell komplettering eller utbyggnad. De berörda landsbygdssamhällena, tillsammans med beskrivningar och särskilda ställningstaganden, redovisas i avsnitt 3.2 om mark- och vattenanvändning under rubriken *Tätortsnära landsbygd*.

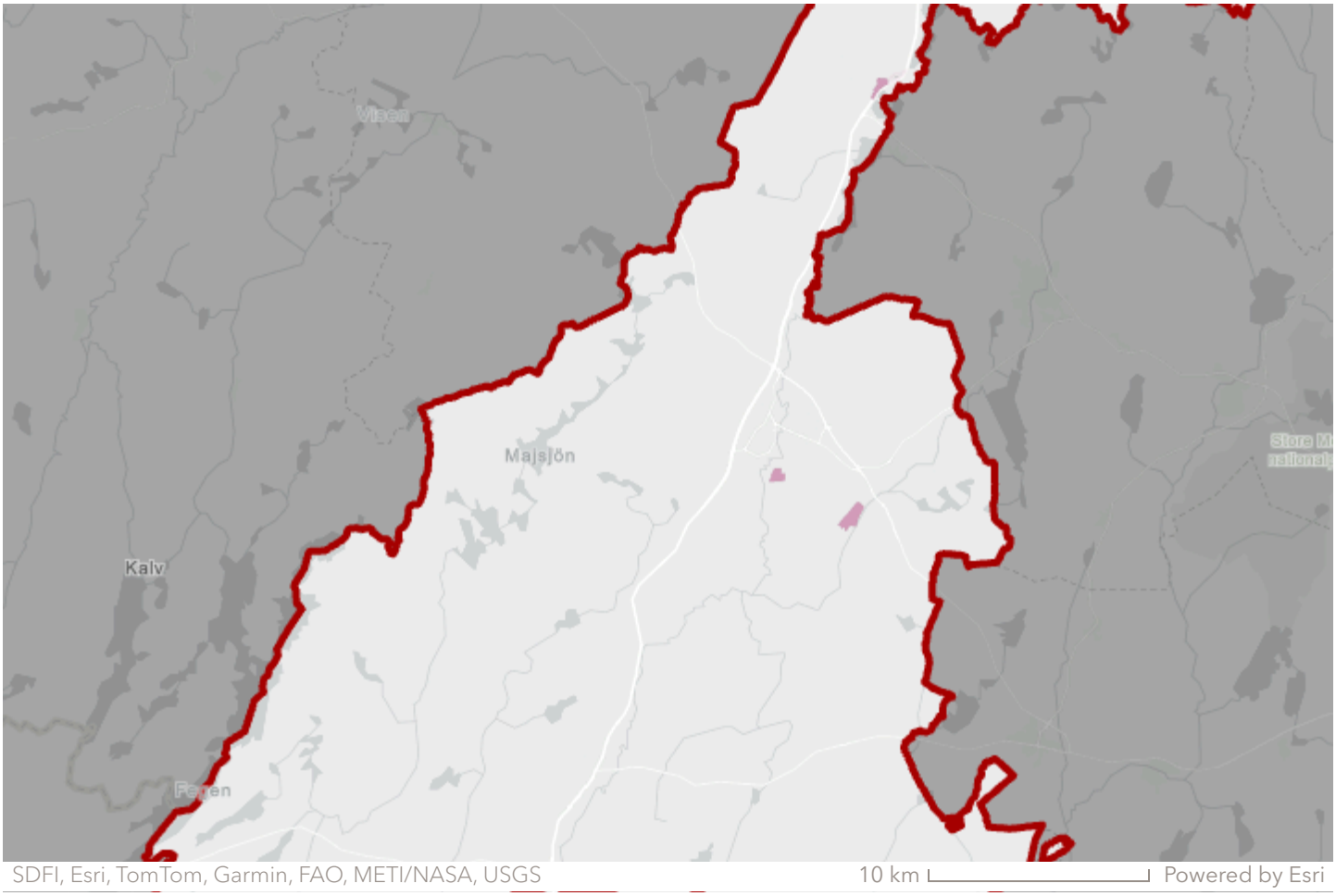
Teknisk infrastruktur

Teknisk infrastruktur avser områden som är viktiga för samhällets försörjning och beredskap, såsom energi, vatten och elektronisk kommunikation. Inom kategorin kan även åtgärder ingå som syftar till att skapa skyddsbarriärer mot översvämningar, olyckor och andra störningar. Mer information om de kommunala vattenskyddsområdena finns redovisat i kapitel 4, avsnitt 4.9, som behandlar riksintressen, miljökvalitetsnormer och andra värden.

Generella ställningstaganden för teknisk infrastruktur:

- Samhällsviktig teknisk infrastruktur som energi-, vatten- och avloppsförsörjning, avfallshantering och digital infrastruktur ska säkerställas och skyddas.

- Planering och utbyggnad av teknisk infrastruktur ska samordnas för att uppnå resurseffektivitet.
- Vid planering och utveckling av områden för teknisk infrastruktur ska hänsynsavstånd förekomma till annan bebyggelse eller exploatering.
- Vid planering av uppförande av infrastruktur eller byggnadsobjekt, oavsett typ, som kan överstiga tillåtna höjder inom och utom tätort, kommer relevanta myndigheter och aktörer att kontaktas rutinenligt vid detaljplaneläggning och lovgivning.
- Klimatanpassning ska beaktas vid utveckling av teknisk infrastruktur. Gator, ledningsnät och anläggningar ska lokaliseras och dimensioneras för att klara framtida klimatpåverkan såsom ökade flöden, skyfall och höga vattennivåer och ökade risker för ras skred och erosion.
- Robusthet och förnyelse av befintliga vatten- och avloppssystem ska prioriteras.

Tillfällig vistelse

I områden för tillfällig vistelse är närheten till rekreation och friluftsliv central. Bebyggelsen kan bestå av stugor, lägenheter, hotell, camping och konferensanläggningar. Användningen omfattar även kompletterande verksamheter som parkering, kontor, butiker, restauranger och lekplatser, vilka tillsammans stödjer och utvecklar den tillfälliga vistelsen.

Generella ställningstaganden för tillfällig vistelse:

- Rekreation, besöksnäring och friluftsliv ska främjas genom detaljplaneläggning av ändamålsenlig mark.
- Tillkommande bebyggelse och anläggningar ska tillåtas, men landskapet och dess långsiktiga attraktivitet främst för friluftslivet ska i första hand beaktas. Stor vikt ska läggas på landskapsanpassning.
- Tillkommande områden för tillfällig vistelse ska i första hand ske intill befintliga områden för tillfällig vistelse för att bland annat kunna samordna infrastruktur.

Mark- och vattenanspråk

Så använder du kartan

Kartan är ett verktyg för att utforska innehållet i den digitala översiktsplanen.

- Zooma och panorera för att navigera
- Tänd/släck lager i lagerlistan
- Klicka i kartan för mer information
- Sök efter adresser eller platser

👉 Titta på instruktionsfilmen för en kort guide: Se instruktionsfilm

☐ Visa inte detta igen

Stäng

Mark- och vattenanvändning inom orterna

Detta avsnitt redovisar den föreslagna mark- och vattenanvändningen för samtliga orter och beskriver kommunens avsikter för hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras. Här tydliggörs inriktning och ställningstaganden för varje ort, inklusive respektive utvecklingsområdes förutsättningar och hänsyn. Det är viktigt att notera att gränserna mellan de olika mark- och vattenanvändningarna är schematiska och ungefärliga. Den exakta avgränsningen vid förändrad markanvändning fastställs i kommande plan- och lovprocesser. Orterna följer den indelning som finns redovisad i utvecklingsinriktningen:

Centralort

Gislaved

Huvudort

Anderstorp

Smålandsstenar

Hestra

Reftele

Landsbygdsort

Burseryd

Broaryd

Tätortsnära landsbygd

Henja by och Hult

Fållinge

Stjärnehult

Tokarp

Söder om Bråarpasjön/Bråarp

Vik

Reftele kyrkby

Åtterås

Powered by Esri

Centralort

Gislaved är kommunens centralort och en viktig regional nod. Här finns flest invånare och arbetsplatser. Gislaved servar hela kommunen med kommersiell och offentlig service, bostäder, arbetsplatser samt kultur- och fritidsutbud. Centralorten utvecklas både genom omvandling av befintlig mark och genom ny bebyggelse i utpekade områden.

Gislaved

Centralorten Gislaved.

Över 10 000 människor bor i Gislaved, som är kommunens centralort och huserar stora delar av den kommunala organisationen. Gislaved har kommunens största gymnasium, huvudbibliotek, idrotts- och fritidsområde, kulturhus, konsertsal och musikskola samt ett större utbud av kommersiell service. Nissan rinner genom orten. Gislaved är del av en landsbygdskommun med månghundraåriga spår av jord- och skogsbruk, handel och resande utmed farleder. Delar av den gästfrihet och öppenhet, resande, handel och kunskap som format samhällena, präglar deras identitet än idag. Ett levnadskraftigt och högpresterande föreningsliv och företagande liksom rådande mångkultur visar prov på en öppenhet för omvärlden. Näringslivet i Gislaved domineras av tillverkningsindustri, framför allt av plast-, verkstads-, gummi-, metall- och träindustri.

Gislaved växer alltmer samman med Anderstorp. Servicenäringarna i Gislaved och Anderstorp kompletterar varandra, vilket gör dem starka i förhållande till andra orter. Orterna har också gemensam arbetsmarknad, bostadsmarknad och teknisk försörjning. Tillsammans utgör de två orterna kommunens centrala område med en viktig regional knutpunkt mellan vägarna 26 och 27 och ett strategiskt läge i förhållande till bland annat Borås, Jönköping, Växjö och Halmstad.

Gislaved och Anderstorp är orter stöpta och formade av tillverkningsindustrin och uppfinningsrikedomen kopplad till den. Utvecklingen av bebyggelsen i de bägge orterna har följts åt då samhällena formats av industrialiseringen. Bebyggelsen utgör mindre och större industrianläggningar, industrihistoriska eller mer sentida byggnader, placerade nära vattendrag, samlade i kluster eller insprängda bland bostadshus utmed större väg. Den friliggande villan är den dominerande boendeformen, men det finns även rad- och parhus i grupphusområden samt flerbostadshus (både småskaliga lameller och högre punkthus). Bebyggelsen i de bägge orterna är relativt låg med genomsnittlig byggnadshöjd som motsvarar en till två våningar.

Befolkningen i centralorten Gislaved kännetecknas av en relativt låg medelålder och många nationaliteter.

Beskrivning av framtida utveckling

Gislaved behöver ett attraktivt, tryggt och tillgängligt centrum som fungerar som en samlande plats för hela kommunen. Det ska vara promenadvänligt, levande under hela dagen och erbjuda handel, restauranger, samhällsservice, kultur och mötesplatser. För att människor ska vilja röra sig dit krävs ett varierat utbud och många målpunkter som lockar olika grupper vid olika tider.

Den framtida utvecklingen av Gislaved bygger på en förtätning av bostäder i anslutning till befintlig bostadsbebyggelse i orten. Ett utvecklingsområde har pekats ut för bostadsbebyggelse i anslutning till befintlig bebyggelse i den södra delen av orten. I Gislaved ska en bebyggelseutveckling främjas som bygger på bostäder av olika typ, storlekar och upplåtelseformer. Centralt i Gislaved föreslås en fortsatt utveckling av funktionsblandad bebyggelse där bostäder, service och handel blandas. Den framtida utvecklingen i Gislaved ska således ske genom förtätning och omvandling av redan bebyggd miljö. Vidare ska byggnation framför allt ske i närhet av befintliga bebyggelsenoder, kollektivtrafik och infrastrukturnätverk. Förtätning ska främst ske på befintliga hårdgjorda ytor och vid planering av tät bebyggelse ska särskild hänsyn tas till barnperspektivet och klimatförändringar.

Utvecklingen av Gislaved bygger även på att ortens allmänna platser bli mer attraktiva, tillgängliga och trygga för alla åldrar samt för både boende och besökare. Detta ska uppnås genom att tillskapa mötesplatser för alla åldrar, utveckla mer bostäder och vända centrum i Gislaved mot Nissan. Tätortsnära grönområden ska bevaras och utvecklas. I centrumbebyggelse, omvandlings- och förtätningsområden och i industriområden är det särskilt angeläget att utveckla och förstärka grönstrukturen.

Parkmiljön i centrala Gislaved bör kopplas samman med Nissans naturmiljö genom att stärka stråken längs Köpmangatan, Stationsallén och den tänkta förlängningen via utvecklingsområdet Gislaved 2040. Nissan utgör ett centralt grönstrukturstråk och spelar en viktig roll i Gislaveds fortsatta utveckling, inte minst för att säkerställa viktiga ekosystemtjänster. Ån ska göras mer

tillgänglig för rekreation och friluftsliv, samtidigt som behovet av bebyggelseutveckling i dess närhet noggrant måste balanseras mot kraven på tillgänglighet och hänsyn till naturvärden.

I Gislaved finns ett behov av att gång- och cykelvägnätet utvecklas inom orten. Det finns även ett behov av att utveckla gång- och cykelvägnätet för att förbinda närliggande byar och orter, exempelvis kan cykelförbindelserna stärkas mot Henja och Smålandsstenar.

Planlagd mark och lediga tomter
Det finns ett antal detaljplanelagda områden i Gislaved för bostads- och verksamhetsändamål som inte är utbyggda. Det finns cirka 12 hektar ledig mark för bostadsbebyggelse och drygt 47 hektar ledig verksamhetsmark. Översiktsplanen möjliggör 26 hektar mark för utbyggnad av bostadsbebyggelse respektive 296 hektar ny mark för verksamheter.

Ställningstaganden för centralorten Gislaved:

- Möjliggöra utveckling för bostadsändamål i anslutning till befintlig bostadsbebyggelse i den södra delen av Gislaved, samt genom förtätning av redan hårdgjorda ytor, omvandling och komplettering inom den befintliga bebyggelsestrukturen där det bedöms lämpligt.
- Möjliggöra utveckling för verksamhetsändamål i den östra delen av Gislaved i anslutning till befintliga verksamhetsområden, samt i anslutning till riksväg 26 och riksväg 27.
- Kontinuerlig översyn av gällande detaljplaner och statusuppdateringar avseende lediga tomter, och arbeta aktivt för att bättre kunna möta behoven av mark och bebyggelse samt utvärdera och marknadsföra lediga tomter och mark.
- Säkerställa, utveckla, tillgängliggöra och förädla befintlig grönstruktur inom och intill centralorten för rekreation, friluftsliv och ekosystemtjänster.
- Säkerställa och utveckla Nissans värden och funktioner för biologisk mångfald och grönstruktur såväl som för rörligt friluftsliv och rekreation.
- Utforma inbjudande, trygga och tillgängliga offentliga miljöer som möjliggör en ökad social sammanhållning och tilltalande

miljöer för offentlig och kommersiell service samt handel.

- Bevara Gislaveds småskalighet och ta hänsyn till omgivande bebyggelses höjd, skala och platsens karaktär vid förtätning.
- Infarterna till Gislaved utgör entréer och utformningen av bebyggelse såväl som friytor i anslutning till dessa måste hanteras med varsamhet och hänsyn till ortens särprägel.
- Omlokalisera drivmedelsstation utmed Järnvägsgatan.
- Säkerställ ytor för hantering av dagvatten och skyfall.
- Utveckla det sammanhängande gång- och cykelvägnätet för Gislaveds viktigaste länkar och kollektivtrafiknoder. Skapa trygga och sammanhängande cykelförbindelser såväl inom orten som till omkringliggande orter.
- Arbeta för att kollektivtrafiken ska utvecklas i orten med fler förbindelsepunkter och bytespunkter. I synnerhet Gislaveds busstation, Smålandia och intill Sörgården.
- Bevara området kring Gislaveds avloppsreningsverk och de biologiska dammarna som strategiskt markreservat för framtida behov av utbyggnad eller teknisk anpassning av anläggningen.

Beskrivning av respektive utvecklingsområde

Funktionsblandad bebyggelse och bostadsbebyggelse

G1 - Ekhult

Användningsstatus: Utvecklad och/eller ändrad markanvändning
Kategori: Funktionsblandad bebyggelse
Avsikt: Omvandlingsområde (redan ianspråktagen mark)
Antal bostäder: 100 bostäder
Förutsättningar: Utvecklingsområdet syftar till att omvandla dagens verksamhetsområde till ett framtida bostadsområde, vilket förutsätter att befintlig Sevesoanläggning omlokaliseras. Avsikten är att frigöra området för att istället rymma ny bostadsbebyggelse i kombination med offentlig service och gröna utemiljöer. Sevesoanläggningen ska samtidigt flyttas till en lämplig plats utanför samhällsstrukturen, där de särskilda kraven på säkerhet, skyddsavstånd och riskhantering uppfylls för att minimera konsekvenserna för människor och miljö.

Hänsyn	Påverkan Ja/Nej	Kommentar
Riksintresse	Ja	Området ligger inom riksintresse för totalförsvarets militära del, MSA-Hagshults övningsflygplats. Området ligger även inom riksintresse för kommunikationer, MSA-Jönköpings flygplats. Alla byggnadsobjekt över 20 meter ska hanteras i enlighet med ställningstagande under avsnittet om riksintresse för kommunikationer respektive riksintresse för totalförsvarets militära del.
Potentiellt förorenade områden	Ja	Inom området finns ett potentiellt förorenat område som saknar riskklassning. Potentiellt förorenade områden behöver beaktas i eventuell detaljplaneprocess och inför framtida exploatering.
Fornlämningar	Nej	
Jordbruksmark	Nej	
Lågpunkter/Skyfall och översvämning	Ja	Ett par lågpunkter finns i anslutning till befintlig bebyggelse inom området. Avledningen av vatten och säker exploatering behöver säkerställas i detaljplaneprocessen genom dagvattenutredning och att hänsyn tas till miljökvalitetsnormer.
MKN	Ja	Området ligger inom avrinningsområdet för vattenförekomsten Lillån: Nissan – Morgensjön. Ytvattenförekomst statuts: Måttlig ekologisk status I en detaljplaneprocess identifieras, bedöms och beskrivs eventuell påverkan på miljökvalitetsnormerna för att kunna hitta lösningar som minskar risken för förorening av grundvatten eller ytvatten kopplat till exploateringen.
Övrigt		Förtätning medför ett ökat tryck på det befintliga gatunätet och brobeståndet. Detta ställer höga krav på kontinuerlig analys, övervakning och planering av hur den ökade trafikmängden påverkar infrastrukturen, särskilt eftersom många vägar är dimensionerade för specifika trafik- och bärighetsklasser.

G2 - Gislaved 2040

Användningsstatus: Utvecklad och/eller ändrad markanvändning

Kategori: Funktionsblandad bebyggelse

Avsikt: Omvandlingsområde (redan ianspråktagen mark)

Antal bostäder: 1500 bostäder

Förutsättningar: Utvecklingsområdet syftar till att omvandla dagens verksamhetsområde till ett framtida bostadsområde, vilket förutsätter att befintlig verksamhet successivt omlokaliseras. Området kan rymma ny bostadsbebyggelse i kombination med offentlig service och gröna utemiljöer, vilket gör det möjligt för Gislaveds centrum att expandera ned mot Nissan som görs mer tillgänglig. Framtida huvudstråk för gång- och cykeltrafik, särskilt över Nissan, ska leda in mot centrum och kollektivtrafikens stationsläge i syfte att knyta samman Gislaveds olika delar och förbättra tillgängligheten för gående och cyklister.

Hänsyn	Påverkan Ja/Nej	Kommentar
Riksintresse	Ja	Området ligger inom riksintresse för totalförsvarets militära del, MSA-Hagshults övningsflygplats. Området ligger även inom riksintresse för kommunikationer, MSA-Jönköpings flygplats. Alla byggnadsobjekt över 20 meter ska hanteras i enlighet med ställningstagande under avsnittet om riksintresse för kommunikationer respektive riksintresse för totalförsvarets militära del. Området ligger delvis inom riksintresse för naturvård, Nissan nedströms Nissansjöarna. Vid exploatering eller ingrepp inom utbyggnadsområdet ska detta ske med hänsyn till riksintressets värden och om möjligt stärka värdena.
Potentiellt förorenade områden	Ja	Inom området finns 17 potentiellt förorenade områden som saknar riskklassning och ett potentiellt förorenat område med riskklass 3. Potentiellt förorenade områden behöver beaktas i eventuell detaljplaneprocess och inför framtida exploatering.
Fornlämningar	Ja	Inom området finns ett identifierat fornlämningsområde och i direkt anslutning till utbyggnadsområdet österut finns en övrig kulturhistorisk lämning registrerad. Vid exploatering inom utbyggnadsområdet ska fornlämningarna och dess kulturmiljövärden värnas, lyftas och ses som en tillgång. Vid eventuell påverkan på fornlämningar eller dess närområde ska en ansöka om tillstånd göras hos länsstyrelsen.
Jordbruksmark	Nej	
Lågpunkter/ Skyfall och översvämning	Ja	Inom området finns flertalet lågpunkter. Området ligger även inom högsta beräknade flöde från Nissan och skyfallsvägar från högre liggande områden ner till Nissan. Avledningen av vatten och säker exploatering behöver säkerställas i detaljplaneprocessen genom dagvattenutredning och att hänsyn tas till miljökvalitetsnormer.
MKN	Ja	Området ligger inom avrinningsområdet för vattenförekomsten Nissan: Anderstorpaån - Södra Gussjö samt inom grundvattenförekomsten WA15942523. Grundvattenförekomst: God status. Ytvattenförekomst statuts: Måttlig ekologisk status. I en detaljplaneprocess identifieras, bedöms och beskrivs eventuell påverkan på miljökvalitetsnormerna för att kunna hitta lösningar som minskar risken för förorening av grundvatten eller ytvatten kopplat till exploateringen.
Övrigt		Förtätning medför ett ökat tryck på det befintliga gatunätet och brobeståndet. Detta ställer höga krav på kontinuerlig analys, övervakning och planering av hur den ökade trafikmängden påverkar infrastrukturen, särskilt eftersom många vägar är dimensionerade för specifika trafik- och bärighetsklasser.

G3 - Gislaved centrum

Användningsstatus: Utvecklad och/eller ändrad markanvändning

Kategori: Funktionsblandad bebyggelse

Avsikt: Förtätningsområde (redan ianspråktagen mark)

Antal bostäder: 350 bostäder

Förutsättningar: Den centrala delen av Gislaved pekas ut som ett utvecklingsområde för förtätning med bostäder, handel och service. En effektiv markanvändning med tätare bebyggelse eftersträvas för att stärka centrum som en viktig handelspunkt för hela kommunen, präglad av god tillgänglighet och ett brett utbud. Den föreslagna utvecklingen väntas bidra till en mer levande stadsmiljö och samtidigt stärka gatugrönskan, särskilt längs Köpmangatan, samt förbättra kopplingen till Dalenparken.

Förtätningen förväntas även kunna främja social sammanhållning genom att fler funktioner, mötesplatser och bostäder samlas inom gångavstånd, vilket skapar mer liv och aktivitet i centrum. En variation av upplåtelseformer, lägenhetsstorlekar och byggnadshöjder bedöms vara lämplig för att skapa en diversifierad och långsiktigt hållbar stadsdel.

Hänsyn	Påverkan Ja/Nej	Kommentar
Riksintresse	Ja	Området ligger inom riksintresse för totalförsvarets militära del, MSA-Hagshults övningsflygplats. Området ligger även inom riksintresse för kommunikationer, MSA-Jönköpings flygplats. Alla byggnadsobjekt över 20 meter ska hanteras i enlighet med ställningstagande under avsnittet om riksintresse för kommunikationer respektive riksintresse för totalförsvarets militära del.
Potentiellt förorenade områden	Ja	Inom området finns 13 potentiellt förorenade områden, av dessa saknar 8 riskklassning, 4 är bedömda som riskklass 2 och ett område är bedömt som riskklass 3. Potentiellt förorenade områden behöver beaktas i eventuell detaljplaneprocess och inför framtida exploatering.
Fornlämningar	Nej	Söder om utbyggnadsområdet finns ett område registrerat som Övrig kulturhistorisk lämning.
Jordbruksmark	Nej	
Lågpunkter/ Skyfall och översvämning	Ja	Inom området finns flertalet lågpunkter. Avledningen av vatten och säker exploatering behöver säkerställas i detaljplaneprocessen genom dagvattenutredning och att hänsyn tas till miljökvalitetsnormer.
MKN	Ja	Området ligger inom avrinningsområdet för vattenförekomsten Nissan: Anderstorpaån - Södra Gussjö. Ytvattenstatus: Måttlig ekologisk status. I en detaljplaneprocess identifieras, bedöms och beskrivs eventuell påverkan på miljökvalitetsnormerna för att kunna hitta lösningar som minskar risken för förorening av grundvatten eller ytvatten kopplat till exploateringen.
Övrigt		Förtätning medför ett ökat tryck på det befintliga gatunätet och brobeståndet. Detta ställer höga krav på kontinuerlig analys, övervakning och planering av hur den ökade trafikmängden påverkar infrastrukturen, särskilt eftersom många vägar är dimensionerade för specifika trafik- och bärighetsklasser.

G4 - Vitsippan

Användningsstatus: Utvecklad och/eller ändrad markanvändning

Kategori: Funktionsblandad bebyggelse

Avsikt: Omvandlings- och utvecklingsområde (till viss del redan ianspråktagen mark)

Antal bostäder: 500 bostäder

Förutsättningar: Utvecklingsområdet syftar till att möjliggöra en funktionsblandad struktur med ny bostadsbebyggelse i kombination med offentlig service, såsom skolverksamhet, samt tilltalande gröna utemiljöer. Det är strategiskt beläget i anslutning till ett naturområde, vilket ger goda förutsättningar för rekreation och friluftsliv. Föreslagen utveckling förväntas även kunna främja

social sammanhållning genom att fler funktioner, mötesplatser och bostäder samlas inom gångavstånd, vilket skapar mer liv och aktivitet. Den nya bebyggelsen ska anpassas till omgivande bebyggelse och landskap i fråga om skala, volym och placering. En variation av upplåtelseformer, lägenhetsstorlekar och byggnadshöjder bedöms vara lämplig för att skapa en diversifierad och långsiktigt hållbar stadsdel.

Hänsyn	Påverkan Ja/Nej	Kommentar
Riksintresse	Ja	Området ligger inom riksintresse för totalförsvarets militära del, MSA-Hagshults övningsflygplats. Området ligger även inom riksintresse för kommunikationer, MSA-Jönköpings flygplats. Alla byggnadsobjekt över 20 meter ska hanteras i enlighet med ställningstagande under avsnittet om riksintresse för kommunikationer respektive riksintresse för totalförsvarets militära del.
Potentiellt förorenade områden	Ja	Inom utbyggnadsområdet finns ett potentiellt förorenat område registrerat, området saknar riskklassning. Potentiellt förorenade områden behöver beaktas i eventuell detaljplaneprocess och inför framtida exploatering.
Fornlämningar	Nej	
Jordbruksmark	Nej	
Lågpunkter/Skyfall och översvämning	Ja	Inom området finns ett par lågpunkter. Avledningen av vatten och säker exploatering behöver säkerställas i detaljplaneprocessen genom dagvattenutredning och att hänsyn tas till miljökvalitetsnormer.
MKN	Ja	Områdets norra del ligger inom avrinningsområdet för vattenförekomsten Nissan: Anderstorpaån - Södra Gussjö. Områdets södra del ligger inom avrinningsområdet för vattenförekomsten Lillån: Nissan – Morgensjön. Ytvattenförekomsternas statuts: Måttlig ekologisk status (gäller båda) I en detaljplaneprocess identifieras, bedöms och beskrivs eventuell påverkan på miljökvalitetsnormerna för att kunna hitta lösningar som minskar risken för förorening av grundvatten eller ytvatten kopplat till exploateringen.
Övrigt		Förtätning medför ett ökat tryck på det befintliga gatunätet och brobeståndet. Detta ställer höga krav på kontinuerlig analys, övervakning och planering av hur den ökade trafikmängden påverkar infrastrukturen, särskilt eftersom många vägar är dimensionerade för specifika trafik- och bärighetsklasser.

G5 - Linnean

Användningsstatus: Utvecklad och/eller ändrad markanvändning

Kategori: Funktionsblandad bebyggelse

Avsikt: Omvandlingsområde (redan ianspråktagen mark)

Antal bostäder: 60 bostäder

Förutsättningar: Utvecklingsområdet syftar till att möjliggöra en funktionsblandad struktur med ny bostadsbebyggelse i kombination med offentlig och kommersiell service samt handel. Det är strategiskt beläget i anslutning till Gislaveds södra infart och

Sörgårdens förskola. Den nya bebyggelsen ska anpassas till omgivande bebyggelse i fråga om skala, volym och placering.

Hänsyn	Påverkan Ja/Nej	Kommentar
Riksintresse	Ja	Området ligger inom riksintresse för totalförsvarets militära del, MSA-Hagshults övningsflygplats. Området ligger även inom riksintresse för kommunikationer, MSA-Jönköpings flygplats. Alla byggnadsobjekt över 20 meter ska hanteras i enlighet med ställningstagande under avsnittet om riksintresse för kommunikationer respektive riksintresse för totalförsvarets militära del.
Potentiellt förorenade områden	Ja	Inom utbyggnadsområde finns ett potentiellt förorenat område registrerat med riskklass 3. Potentiellt förorenade områden behöver beaktas i eventuell detaljplaneprocess och inför framtida exploatering.
Fornlämningar	Nej	
Jordbruksmark	Nej	
Lågpunkter/ Skyfall och översvämning	Nej	
MKN	Ja	Området ligger inom avrinningsområdet för vattenförekomsten Nissan: Anderstorpaån - Södra Gussjö Ytvattenförekomst statuts: Måttlig ekologisk status I en detaljplaneprocess identifieras, bedöms och beskrivs eventuell påverkan på miljökvalitetsnormerna för att kunna hitta lösningar som minskar risken för förorening av grundvatten eller ytvatten kopplat till exploateringen.

G6 - Gyllenfors

Användningsstatus: Utvecklad och/eller ändrad markanvändning

Kategori: Funktionsblandad bebyggelse

Avsikt: Omvandlingsområde (redan ianspråktagen mark)

Antal bostäder: 460 bostäder

Förutsättningar: Utvecklingsområdet syftar till att omvandla dagens verksamhetsområde till ett framtida bostadsområde, vilket förutsätter att befintlig verksamhet successivt omlokaliseras. Området kan rymma ny bostadsbebyggelse i kombination med offentlig och kommersiell service, gröna utemiljöer samt i viss mån handel. Även besöksanläggningar såsom föreningsverksamhet, samlingssal, träningslokal, konsthall och restaurang kan ingå. En omvandling förutsätter särskild samplanering med fastighetsägare och verksamhetsutövare.

Hänsyn	Påverkan Ja/Nej	Kommentar
Riksintresse	Ja	Området ligger inom riksintresse för totalförsvarets militära del, MSA-Hagshults övningsflygplats. Området ligger även inom riksintresse för kommunikationer, MSA-Jönköpings flygplats. Alla byggnadsobjekt över 20 meter ska hanteras i enlighet med ställningstagande under avsnittet om riksintresse för kommunikationer respektive riksintresse för totalförsvarets militära del. Området ligger delvis inom riksintresse för naturvård, Nissan nedströms Nissansjöarna. Vid exploatering eller ingrepp inom utbyggnadsområdet ska detta ske med hänsyn till riksintressets värden och om möjligt stärka värdena.
Potentiellt förorenade områden	Ja	Inom området finns 6 potentiellt förorenade områden registrerade, av dessa saknar 3 riskklassning. Två områden är registrerade med riskklass 3 och ett område är registrerat med riskklass 2. Potentiellt förorenade områden behöver beaktas i eventuell detaljplaneprocess och inför framtida exploatering.
Fornlämningar	Ja	Utbyggnadsområdet påverkar två områden registrerade som övrig kulturhistorisk lämning och är utpekat som kulturmiljöområde. Direkt öster om utbyggnadsområdet finns ytterligare en övrig kulturhistorisk lämning registrerad. Vid exploatering inom utbyggnadsområdet ska fornlämningarna och dess kulturmiljövärden värnas, lyftas och ses som en tillgång. Vid eventuell påverkan på fornlämningar eller dess närområde ska en ansöka om tillstånd göras hos länsstyrelsen.
Jordbruksmark	Nej	
Lågpunkter/Skyfall och översvämning	Ja	Ett par lågpunkter finns i anslutning till befintlig bebyggelse inom området. Området ligger även inom högsta beräknade flöde från Nissan. Avledningen av vatten och säker exploatering behöver säkerställas i detaljplaneprocessen genom dagvattenutredning och att hänsyn tas till miljökvalitetsnormer.
MKN	Ja	Området ligger inom avrinningsområdet för vattenförekomsten Nissan: Anderstorpaån - Södra Gussjö samt inom grundvattenförekomsten WA15942523. Grundvattenförekomst: God status Ytvattenförekomst statuts: Måttlig ekologisk status I en detaljplaneprocess identifieras, bedöms och beskrivs eventuell påverkan på miljökvalitetsnormerna för att kunna hitta lösningar som minskar risken för förorening av grundvatten eller ytvatten kopplat till exploateringen.av grundvatten eller ytvatten kopplat till exploateringen.
Övrigt		Förtätning medför ett ökat tryck på det befintliga gatunätet och brobeståndet. Detta ställer höga krav på kontinuerlig analys, övervakning och planering av hur den ökade trafikmängden påverkar infrastrukturen, särskilt eftersom många vägar är dimensionerade för specifika trafik- och bärighetsklasser.

G7 - Bruksmagasinet

Användningsstatus: Utvecklad och/eller ändrad markanvändning

Kategori: Funktionsblandad bebyggelse

Avsikt: Utvecklingsområde (redan ianspråktagen mark)

Antal bostäder: 60 bostäder

Förutsättningar: Utvecklingsområdet syftar till att möjliggöra en funktionsblandad struktur med ny bostadsbebyggelse i kombination med offentlig service samt handel. Den nya bebyggelsen ska komplettera och anpassas till områdets kulturhistoriska värden och kräver god anpassning till omgivande bebyggelse i fråga om skala, volym, placering och uttryckssätt.

Hänsyn	Påverkan Ja/ Nej	Kommentar
Riksintresse	Ja	Området ligger inom riksintresse för totalförsvarets militära del, MSA-Hagshults övningsflygplats. Området ligger även inom riksintresse för kommunikationer, MSA-Jönköpings flygplats. Alla byggnadsobjekt över 20 meter ska hanteras i enlighet med ställningstagande under avsnittet om riksintresse för kommunikationer respektive riksintresse för totalförsvarets militära del.
Potentiellt förorenade områden	Nej	
Fornlämningar	Nej	
Jordbruksmark	Nej	
Lågpunkter/Skyfall och översvämning	Ja	Området ligger inom högsta beräknade flöde från Nissan. Avledningen av vatten och säker exploatering behöver säkerställas i detaljplaneprocessen genom dagvattenutredning och att hänsyn tas till miljökvalitetsnormer.
MKN	Ja	Området ligger inom avrinningsområdet för vattenförekomsten Nissan: Anderstorpaån - Södra Gussjö samt inom grundvattenförekomsten WA I 5942523. Grundvattenförekomst: God status Ytvattenförekomst statuts: Måttlig ekologisk status I en detaljplaneprocess identifieras, bedöms och beskrivs eventuell påverkan på miljökvalitetsnormerna för att kunna hitta lösningar som minskar risken för förorening av grundvatten eller ytvatten kopplat till exploateringen.av grundvatten eller ytvatten kopplat till exploateringen.

G8 - Ornakärr

Användningsstatus: Utvecklad och/eller ändrad markanvändning

Kategori: Bostadsbebyggelse

Avsikt: Utvecklingsområde (obebyggd mark)

Antal bostäder: 300 bostäder

Förutsättningar: Utvecklingsområdet syftar till att möjliggöra ny bostadsbebyggelse. Det är strategiskt beläget i anslutning till Gislaveds södra infart och Sörgårdens förskola. Den nya bebyggelsen ska anpassas till omgivande bebyggelse i fråga om skala, volym och placering.

Hänsyn	Påverkan Ja/Nej	Kommentar
Riksintresse	Ja	Området ligger inom riksintresse för totalförsvarets militära del, MSA-Hagshults övningsflygplats. Alla byggnadsobjekt över 20 meter ska hanteras i enlighet med ställningstagande under avsnittet om riksintresse för totalförsvarets militära del.
Potentiellt förorenade områden	Nej	
Fornlämningar	Ja	Inom området finns en möjlig fornlämning registrerad. Vid exploatering inom utbyggnadsområdet ska fornlämningarna och dess kulturmiljövärden värnas, lyftas och ses som en tillgång. Vid eventuell påverkan på fornlämningar eller dess närområde ska en ansöka om tillstånd göras hos länsstyrelsen.
Jordbruksmark	Ja	Inom utbyggnadsområdet finns befintlig jordbruksmark som klassats med normalt brukningsvärde. Jordbruksmarken utgör cirka 0,5 hektar och har bedömts lämpligt att ta i anspråk för att möjliggöra ny bostadsbebyggelse i anslutning till befintlig bebyggelsestruktur i Gislaved tätort. Ianspråktagande av jordbruksmark för exploatering av bostadsbebyggelse utgör ett väsentligt samhällsintresse som bedöms motivera ianspråktagandet. Vid ianspråktagande av jordbruksmark bör kompensationsåtgärder utredas parallellt med pågående detaljplanearbete.
Lågpunkter/Skyfall och översvämning	Ja	Lågpunkter finns inom området. Avledningen av vatten och säker exploatering behöver säkerställas i detaljplaneprocessen genom dagvattenutredning och att hänsyn tas till miljökvalitetsnormer.
MKN	Ja	Områdets östra del ligger inom avrinningsområdet för vattenförekomsten Nissan: Anderstorpaån - Södra Gussjö. Områdets västra del ligger inom avrinningsområdet för vattenförekomsten Lillån: Nissan – Morgensjön. Ytvattenförekomsternas statuts: Måttlig ekologisk status (gäller båda) I en detaljplaneprocess identifieras, bedöms och beskrivs eventuell påverkan på miljökvalitetsnormerna för att kunna hitta lösningar som minskar risken för förorening av grundvatten eller ytvatten kopplat till exploateringen.

Verksamheter

G9 - Mossarp

Användningsstatus: Utvecklad och/eller ändrad markanvändning

Kategori: Verksamheter

Avsikt: Omvandlings- och utvecklingsområde (till viss del redan ianspråktagen mark)

Yta för verksamhetsmark: 191 hektar

Förutsättningar: Utvecklingsområdet syftar till att skapa långsiktiga möjligheter för fortsatt verksamhetsexpansion, där både lättare och tyngre industri kan etableras, utvecklas och ges utrymme att växa. Området angränsar till ett befintligt verksamhetsområde och det möjliggör ett effektivt markutnyttjande och rationellt nyttjande av redan utbyggd infrastruktur, i den mån det är möjligt. Strategiskt beläget i östra

delen av Gislaved och har goda förbindelser till riksväg 27 samt vidare mot riksväg 26.

Hänsyn	Påverkan Ja/Nej	Kommentar
Riksintresse	Ja	Området ligger inom riksintresse för totalförsvarets militära del, MSA-Hagshults övningsflygplats. Området ligger även inom riksintresse för kommunikationer, MSA-Jönköpings flygplats. Alla byggnadsobjekt över 20 meter ska hanteras i enlighet med ställningstagande under avsnittet om riksintresse för kommunikationer respektive riksintresse för totalförsvarets militära del.
Potentiellt förorenade områden	Ja	Inom utbyggnadsområdet finns ett förorenat område i form av Mossarps deponi där sluttäckning pågår. Ska beaktas vid exploateringsåtgärder.
Fornlämningar	Nej	
Jordbruksmark	Nej	
Lågpunkter/ Skyfall och översvämning	Ja	Ett antal lågpunkter finns inom området. En begränsad del av områdets nordvästra hörn ligger inom högsta beräknade flöde från Nissan. Avledningen av vatten och säker exploatering behöver säkerställas i detaljplaneprocessen genom dagvattenutredning och att hänsyn tas till miljökvalitetsnormer.
MKN	Ja	Områdets östra del ligger inom avrinningsområdet för vattenförekomsten Anderstorpaån: Nissan – Ålgeå och områdets västra del ligger inom avrinningsområdet för vattenförekomsten Nissan: Anderstorpaån - Södra Gussjö. Området ligger inom grundvattenförekomsten WA I5942523. Grundvattenförekomst: God status Ytvattenförekomsternas statuts: Måttlig ekologisk status (gäller båda) I en detaljplaneprocess identifieras, bedöms och beskrivs eventuell påverkan på miljökvalitetsnormerna för att kunna hitta lösningar som minskar risken för förorening av grundvatten eller ytvatten kopplat till exploateringen.
Övrigt		Nära Gislaveds brandstation, vilket innebär att framtida bebyggelse kan påverkas av delar av övningsverksamheten, särskilt brandövningar där rök kan spridas med vinden och nå intilliggande byggnader. Eftersom övningsfältet används frekvent är det viktigt att undvika nya etableringar som riskerar att störas av verksamheten. Nya användningar bör därför prövas med särskild hänsyn till brandstationens behov och påverkan.

G10 - Sågverket

Användningsstatus: Utvecklad och/eller ändrad markanvändning

Kategori: Verksamheter

Avsikt: Utvecklingsområde (redan ianspråktagen mark)

Yta för verksamhetsmark: 7,4 hektar

Förutsättningar: Utvecklingsområdet syftar till att skapa långsiktiga möjligheter för fortsatt verksamhetsexpansion, där lättare industri kan etableras. Tyngre och störande verksamhet ska undvikas på grund av omkringliggande bostadsbebyggelse. Området avser ett befintligt verksamhetsområde och det möjliggör ett effektivt markutnyttjande och rationellt nyttjande av redan utbyggd infrastruktur, i den mån det är möjligt.

Hänsyn	Påverkan Ja/Nej	Kommentar
Riksintresse	Ja	Området ligger inom riksintresse för totalförsvarets militära del, MSA-Hagshults övningsflygplats. Området ligger även inom riksintresse för kommunikationer, MSA-Jönköpings flygplats. Alla byggnadsobjekt över 20 meter ska hanteras i enlighet med ställningstagande under avsnittet om riksintresse för kommunikationer respektive riksintresse för totalförsvarets militära del. Direkt norr om området ligger ett riksintresseområde för naturvård, Nissan nedströms Nissansjöarna. Vid exploatering eller ingrepp inom utbyggnadsområdet ska detta ske med hänsyn till riksintressets värden och om möjligt stärka värdena.
Potentiellt förorenade områden	Ja	Inom området finns 9 potentiellt förorenade områden registrerade, 6 av dess saknar riskklassning. Två området utgör riskklass 3 och ett område utgör riskklass 2. Potentiellt förorenade områden behöver beaktas i eventuell detaljplaneprocess och inför framtida exploatering.
Fornlämningar	Nej	Direkt norr om utbyggnadsområdet finns ett område registrerat som övrig kulturhistorisk lämning samt en identifierad fornlämning.
Jordbruksmark	Nej	
Lågpunkter/Skyfall och översvämning	Ja	Ett antal lågpunkter finns i anslutning till befintlig bebyggelse inom området. Området ligger även inom högsta beräknade flöde från Nissan. Avledningen av vatten och säker exploatering behöver säkerställas i detaljplaneprocessen genom dagvattenutredning och att hänsyn tas till miljökvalitetsnormer.
MKN	Ja	Området ligger inom avrinningsområdet för vattenförekomsten Nissan: Anderstorpaån - Södra Gussjö samt inom grundvattenförekomsten WA I 5942523. Grundvattenförekomst: God status Ytvattenförekomst statuts: Måttlig ekologisk status I en detaljplaneprocess identifieras, bedöms och beskrivs eventuell påverkan på miljökvalitetsnormerna för att kunna hitta lösningar som minskar risken för förorening av grundvatten eller ytvatten kopplat till exploateringen.

G11 - Signelsö

Användningsstatus: Utvecklad och/eller ändrad markanvändning

Kategori: Verksamheter

Avsikt: Utvecklingsområde (obebyggd mark)

Yta för verksamhetsmark: 89,5 hektar

Förutsättningar: Utvecklingsområdet syftar till att skapa långsiktiga möjligheter för fortsatt verksamhetsexpansion för externhandel, restauranger och hotell. Strategiskt beläget med goda förbindelser till riksväg 27 samt vidare mot riksväg 26. Det ska vara möjligt att angöra området med olika transportslag.

Hänsyn	Påverkan Ja/Nej	Kommentar
Riksintresse	Ja	Området ligger inom riksintresse för totalförsvarets militära del, MSA-Hagshults övningsflygplats. Området ligger även inom riksintresse för kommunikationer, MSA-Jönköpings flygplats. Alla byggnadsobjekt över 20 meter ska hanteras i enlighet med ställningstagande under avsnittet om riksintresse för kommunikationer respektive riksintresse för totalförsvarets militära del. Området ligger i anslutning till väg 26 och väg 27 som är av riksintresse för kommunikation. Utbyggnadsområdet får inte försämra för riksintressets funktion vilket innebär att inte försämra förutsättningarna för person- eller godstrafiken, försvåra utbyggnaden eller göra anspråk på anläggningen. Ny bebyggelse behöver lokaliseras och utformas med hänsyn till bland annat drift- och underhållsåtgärder, behov av klimatanpassningsåtgärder och risk i förhållande till hantering av brandfarliga och explosiva ämnen. Tillgängligheten för befintliga vägar av riksintresse ska säkerställas.
Potentiellt förorenade områden	Nej	
Fornlämningar	Ja	Inom området finns en övrig kulturhistorisk lämning registrerad. Vid exploatering inom utbyggnadsområdet ska fornlämningarna och dess kulturmiljövärden värnas, lyftas och ses som en tillgång. Vid eventuell påverkan på fornlämningar eller dess närområde ska en ansöka om tillstånd göras hos länsstyrelsen.
Jordbruksmark	Nej	
Lågpunkter/Skyfall och översvämning	Ja	Ett antal lågpunkter finns inom området. Avledningen av vatten och säker exploatering behöver säkerställas i detaljplaneprocessen genom dagvattenutredning och att hänsyn tas till miljökvalitetsnormer.
MKN	Ja	Området ligger inom avrinningsområdet för vattenförekomsten Nissan: Anderstorpaån - Södra Gussjö. Ytvattenförekomst statuts: Måttlig ekologisk status I en detaljplaneprocess identifieras, bedöms och beskrivs eventuell påverkan på miljökvalitetsnormerna för att kunna hitta lösningar som minskar risken för förorening av grundvatten eller ytvatten kopplat till exploateringen av grundvatten eller ytvatten kopplat till exploateringen.

G12 - Terrassen industriområde

Användningsstatus: Utvecklad och/eller ändrad markanvändning

Kategori: Verksamheter

Avsikt: Utvecklingsområde (obebyggd mark)

Yta för verksamhetsmark: 7,5 hektar

Förutsättningar: Utvecklingsområdet syftar till att skapa långsiktiga möjligheter för fortsatt verksamhetsexpansion, där lättare industri kan etableras. Tyngre och störande verksamhet ska undvikas på grund av omkringliggande bostadsbebyggelse. Området angränsar till ett befintligt verksamhetsområde och det möjliggör ett effektivt markutnyttjande och rationellt nyttjande av redan utbyggd infrastruktur, i den mån det är möjligt. Strategiskt beläget med goda förbindelser till riksväg 26 samt vidare mot riksväg 27.

Hänsyn	Påverkan Ja/Nej	Kommentar
Riksintresse	Ja	Området ligger inom riksintresse för totalförsvarets militära del, MSA-Hagshults övningsflygplats. Alla byggnadsobjekt över 20 meter ska hanteras i enlighet med ställningstagande under avsnittet riksintresse för totalförsvarets militära del. Området ligger i anslutning till väg 26 som är av riksintresse för kommunikation. Utbyggnadsområdet får inte försämra för riksintressets funktion vilket innebär att inte försämra förutsättningarna för person- eller godstrafiken, försvåra utbyggnaden eller göra anspråk på anläggningen. Ny bebyggelse behöver lokaliseras och utformas med hänsyn till bland annat drift- och underhållsåtgärder, behov av klimatanpassningsåtgärder och risk i förhållande till hantering av brandfarliga och explosiva ämnen. Tillgängligheten för befintliga vägar av riksintresse ska säkerställas.
Potentiellt förorenade områden	Nej	
Fornlämningar	Nej	
Jordbruksmark	Nej	
Lågpunkter/Skyfall och översvämning	Ja	Ett lågpunktsområde finns inom området. Avledningen av vatten och säker exploatering behöver säkerställas i detaljplaneprocessen genom dagvattenutredning och att hänsyn tas till miljökvalitetsnormer.
MKN	Ja	Området ligger inom avrinningsområdet för vattenförekomsten Lillån: Nissan – Morgensjön. Området ligger inom grundvattenförekomsten WA I 5942523. Grundvattenförekomst status: God status. Ytvattenförekomst statuts: Måttlig ekologisk status I en detaljplaneprocess identifieras, bedöms och beskrivs eventuell påverkan på miljökvalitetsnormerna för att kunna hitta lösningar som minskar risken för förorening av grundvatten eller ytvatten kopplat till exploateringen.

G13 - Rödjan

Användningsstatus: Utvecklad och/eller ändrad markanvändning

Kategori: Verksamheter

Avsikt: Utvecklingsområde (obebyggd mark)

Yta för verksamhetsmark: 5,8 hektar

Förutsättningar: Utvecklingsområdet syftar till att skapa långsiktiga möjligheter för fortsatt verksamhetsexpansion för externhandel. Strategiskt beläget med goda förbindelser till riksväg 27 samt vidare mot riksväg 26. Det ska vara möjligt att angöra området med olika transportslag.

Hänsyn	Påverkan Ja/Nej	Kommentar
Riksintresse	Ja	Området ligger inom riksintresse för totalförsvarets militära del, MSA-Hagshults övningsflygplats. Området ligger även inom riksintresse för kommunikationer, MSA-Jönköpings flygplats. Alla byggnadsobjekt över 20 meter ska hanteras i enlighet med ställningstagande under avsnittet om riksintresse för kommunikationer respektive riksintresse för totalförsvarets militära del. Området ligger i anslutning till väg 26 och väg 27 som är av riksintresse för kommunikation. Utbyggnadsområdet får inte försämra för riksintressets funktion vilket innebär att inte försämra förutsättningarna för person- eller godstrafiken, försvåra utbyggnaden eller göra anspråk på anläggningen. Ny bebyggelse behöver lokaliseras och utformas med hänsyn till bland annat drift- och underhållsåtgärder, behov av klimatanpassningsåtgärder och risk i förhållande till hantering av brandfarliga och explosiva ämnen. Tillgängligheten för befintliga vägar av riksintresse ska säkerställas. Området gränsar även till riksintresse för naturvård Nissan nedströms Nissansjöarna. Vid exploatering eller ingrepp inom utbyggnadsområdet ska detta ske med hänsyn till riksintressets värden och om möjligt stärka värdena
Potentiellt förorenade områden	Nej	
Fornlämningar	Ja	Inom området finns fyra registrerade övriga kulturhistoriska lämningar. Vid exploatering inom utbyggnadsområdet ska fornlämningarna och dess kulturmiljövärden värnas, lyftas och ses som en tillgång. Vid eventuell påverkan på fornlämningar eller dess närområde ska en ansöka om tillstånd göras hos länsstyrelsen.
Jordbruksmark	Nej	
Lågpunkter/Skyfall och översvämning	Nej	
MKN	Ja	Området ligger inom avrinningsområdet för vattenförekomsten Nissan: Anderstorpaån - Södra Gussjö, del av området ligger även inom avrinningsområdet för vattenförekomsten Moa Sågbäck. Området ligger inom grundvattenförekomsten WA15942523. Grundvattenförekomst: God status Ytvattenförekomst statuts: Måttlig ekologisk status I en detaljplaneprocess identifieras, bedöms och beskrivs eventuell påverkan på miljökvalitetsnormerna för att kunna hitta lösningar som minskar risken för förorening av grundvatten eller ytvatten kopplat till exploateringen.

Grönområde och friluftsliv

G14 - Vitsippan grönområde

Användningsstatus: Utvecklad och/eller ändrad markanvändning

Kategori: Grönområde och friluftsliv

Förutsättningar: Utvecklingsområdet omfattar ett grönområde avsett för rekreation och friluftsaktiviteter, beläget intill både befintlig och planerad bostadsbebyggelse i centrala Gislaved. Avsikten är att stärka områdets rekreativa värden och skapa tillgängliga, trygga och tilltalande utemiljöer för både boende och

besökare, vilka kan fungera som naturliga mötesplatser och bidra till social samvaro, hälsa och välbefinnande.

Hänsyn	Påverkan Ja/Nej	Kommentar
Riksintresse	Ja	Området ligger inom riksintresse för totalförsvarets militära del, MSA-Hagshults övningsflygplats. Området ligger även inom riksintresse för kommunikationer, MSA-Jönköpings flygplats. Alla byggnadsobjekt över 20 meter ska hanteras i enlighet med ställningstagande under avsnittet om riksintresse för kommunikationer respektive riksintresse för totalförsvarets militära del. Området ligger i anslutning till väg 26 som är av riksintresse för kommunikation. Utveckling av grönområdet får inte försämra för riksintressets funktion vilket innebär att inte försämra förutsättningarna för person- eller godstrafiken, försvåra utbyggnaden eller göra anspråk på anläggningen
Potentiellt förorenade områden	Nej	
Fornlämningar	Nej	
Jordbruksmark	Nej	
Lågpunkter/Skyfall och översvämning	Ja	Lågpunktsområden finns inom området. Vattenhantering behöver säkerställas vid eventuell planläggning eller annan utveckling.
MKN	Ja	Området ligger inom avrinningsområdet för vattenförekomsten Nissan: Anderstorpaån - Södra Gussjö samt inom avrinningsområdet för vattenförekomsten Lillån: Nissan - Morgensjön. Ytvattenförekomst statuts: Måttlig ekologisk status (gäller båda) I en detaljplaneprocess identifieras, bedöms och beskrivs eventuell påverkan på miljökvalitetsnormerna för att kunna hitta lösningar som minskar risken för förorening av grundvatten eller ytvatten kopplat till exploateringen.

G15 - Ormkärr grönområde

Användningsstatus: Utvecklad och/eller ändrad markanvändning

Kategori: Grönområde och friluftsliv

Förutsättningar: Utvecklingsområdet omfattar ett grönområde avsett för rekreation och friluftsaktiviteter, beläget intill både befintlig och planerad bostadsbebyggelse i södra delen av Gislaved. Avsikten är att stärka områdets rekreativa värden och skapa tillgängliga, trygga och tilltalande utemiljöer för både boende och besökare, vilka kan fungera som naturliga mötesplatser och bidra till social samvaro, hälsa och välbefinnande.

Hänsyn	Påverkan Ja/Nej	Kommentar
Riksintresse	Ja	Området ligger inom riksintresse för totalförsvarets militära del, MSA-Hagshults övningsflygplats. Alla byggnadsobjekt över 20 meter ska hanteras i enlighet med ställningstagande under avsnittet riksintresse för totalförsvarets militära del. Området ligger även i direkt anslutning till riksintresse för naturvård, Nissan nedströms Nissansjöarna. Vid exploatering eller ingrepp inom utbyggnadsområdet ska detta ske med hänsyn till riksintressets värden och om möjligt stärka värdena.
Potentiellt förorenade områden	Nej	
Fornlämningar	Nej	
Jordbruksmark	Nej	
Lågpunkter/Skyfall och översvämning	Ja	Lågpunktsområden finns inom området. Vattenhantering behöver säkerställas vid eventuell planläggning eller annan utveckling.
MKN	Ja	Området ligger inom avrinningsområdet för vattenförekomsten Lillån: Nissan – Morgensjön samt inom grundvattenförekomsten WA15942523. Grundvattenförekomst: God status Ytvattenförekomst statuts: Måttlig ekologisk status I en detaljplaneprocess identifieras, bedöms och beskrivs eventuell påverkan på miljökvalitetsnormerna för att kunna hitta lösningar som minskar risken för förorening av grundvatten eller ytvatten kopplat till exploateringen.

Teknisk infrastruktur

G16 - Gislaveds avloppsreningsverk

Användningsstatus: Utvecklad och/eller ändrad markanvändning

Kategori: Teknisk infrastruktur

Förutsättningar: Utvecklingsområdet omfattar reserverad mark för Gislaveds avloppsreningsverk och dess biologiska dammar, en samhällsviktig anläggning som ansvarar för spillvattenreningen i Gislaved, Anderstorp, Hestra och Reftele. Reningsverket har en strategisk betydelse, och området spelar en central roll i kommunens långsiktiga planering eftersom marken behövs för framtida utbyggnad, klimatanpassning och för att säkerställa anläggningens kapacitet över tid.

Hänsyn	Påverkan Ja/Nej	Kommentar
Riksintresse	Ja	Området ligger inom riksintresse för totalförsvarets militära del, MSA-Hagshults övningsflygplats. Alla byggnadsobjekt över 20 meter ska hanteras i enlighet med ställningstagande under avsnittet riksintresse för totalförsvarets militära del. Utbyggnadsområdet ligger även inom riksintresse för naturvård, Nissan nedströms Nissansjöarna. Vid exploatering eller ingrepp inom utbyggnadsområdet ska detta ske med hänsyn till riksintressets värden och om möjligt stärka värdena.
Potentiellt förorenade områden	Nej	
Fornlämningar	Ja	Inom utbyggnadsområdet finns två registrerade fornlämningar. Vid exploatering inom utbyggnadsområdet ska fornlämningarna och dess kulturmiljövärden värnas, lyftas och ses som en tillgång. Vid eventuell påverkan på fornlämningar eller dess närområde ska en ansöka om tillstånd göras hos länsstyrelsen.
Jordbruksmark	Nej	
Lågpunkter/Skyfall och översvämning	Ja	Ett antal lågpunktsområden finns inom området. En begränsad del av områdets nordvästra hörn ligger inom högst beräknade flöde från Nissan. Avledningen av vatten och säker exploatering behöver säkerställas i detaljplaneprocessen genom dagvattenutredning och att hänsyn tas till miljökvalitetsnormer.
MKN	Ja	Områdets östra del ligger inom avrinningsområdet för vattenförekomsten Nissan: Anderstorpaån - Södra Gussjö. Områdets västra del ligger inom avrinningsområdet för vattenförekomsten Lillån: Nissan – Morgensjön. Utbyggnadsområdet ligger även inom grundvattenförekomsten WA15942523. Grundvattenförekomst: God status Ytvattenförekomst statuts: Måttlig ekologisk status I en detaljplaneprocess identifieras, bedöms och beskrivs eventuell påverkan på miljökvalitetsnormerna för att kunna hitta lösningar som minskar risken för förorening av grundvatten eller ytvatten kopplat till exploateringen.
Vatten- och avloppsförsörjning		Hänsyn ska tas till kommunens långsiktiga planering för spillvattenhantering och avloppsrening. Eventuell bostads- och verksamhetsutveckling i närheten ska inte lokaliseras för nära anläggningen och ska utformas så att reningsverkets funktion, utvecklingsmöjligheter och klimatanpassning säkerställs. En framtida omlokalisering av reningsverket skulle innebära mycket stora kostnader för kommunen, inklusive ny markanskaffning, tillståndsprocesser och byggnation av ny anläggning. Eventuella förändringar som påverkar reningsverkets drift eller lokalisering skulle innebära betydande kommunala kostnader och långsiktiga konsekvenser för vatten- och avloppstaxan.

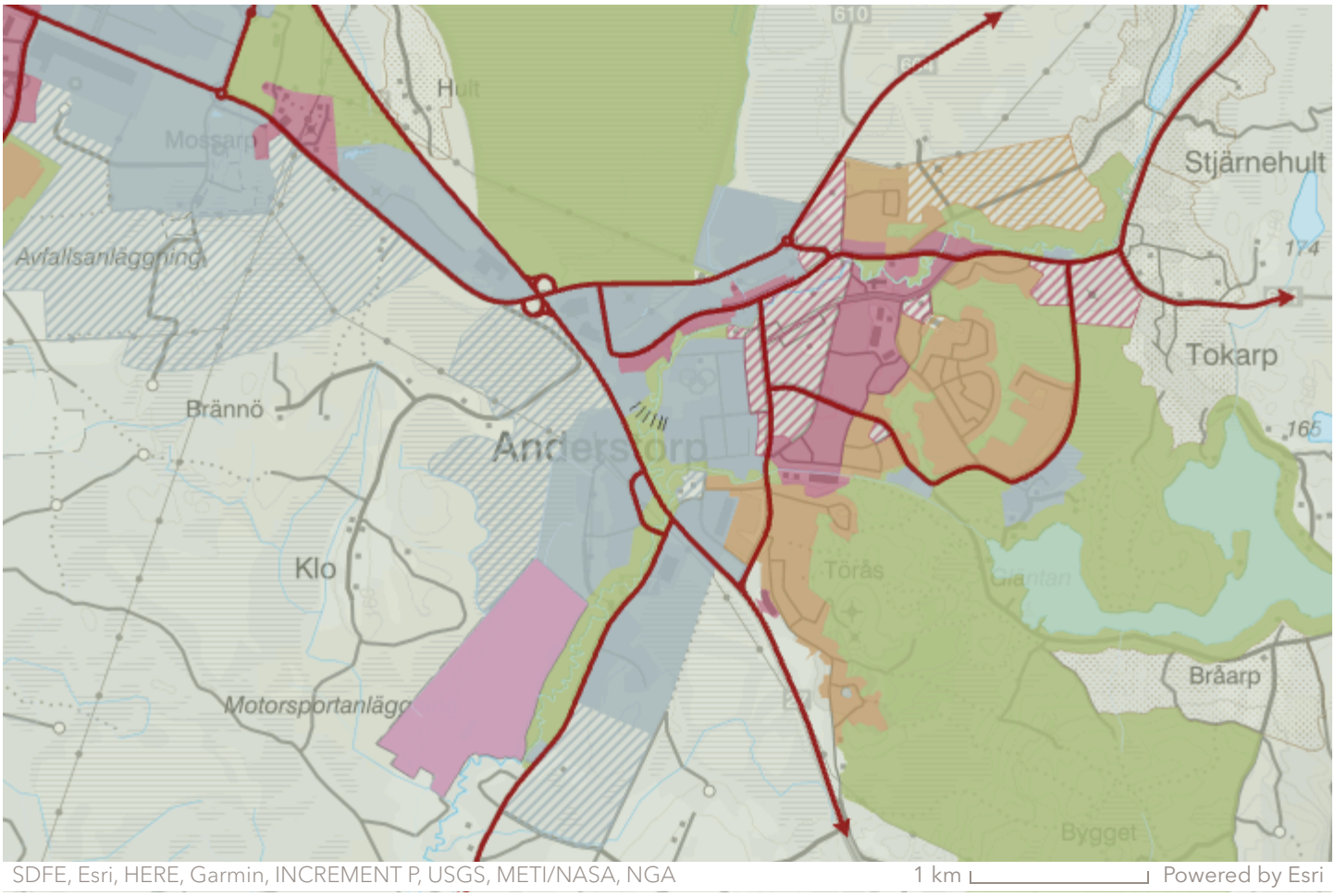
G17 - Gislaved Energi

Användningsstatus: Utvecklad och/eller ändrad markanvändning

Kategori: Teknisk infrastruktur

Förutsättningar: Utvecklingsområdet omfattar reserverad mark för Gislaved Energi och är avsedd att möjliggöra fjärrvärmeutbyggnad. Området ska säkerställa utrymme för teknisk infrastruktur, expansion av energianläggningar och framtida investeringar i fjärrvärmenätet, vilket bidrar till en trygg, effektiv och långsiktigt hållbar energiförsörjning för Gislaved.

Hänsyn	Påverkan Ja/Nej	Kommentar
Riksintresse	Ja	Området ligger inom riksintresse för totalförsvarets militära del, MSA-Hagshults övningsflygplats. Området ligger även inom riksintresse för kommunikationer, MSA-Jönköpings flygplats. Alla byggnadsobjekt över 20 meter ska hanteras i enlighet med ställningstagande under avsnittet om riksintresse för kommunikationer respektive riksintresse för totalförsvarets militära del.
Potentiellt förorenade områden	Nej	
Fornlämningar	Nej	
Jordbruksmark	Nej	
Lågpunkter/Skyfall och översvämning	Ja	Inom området finns ett par lågpunkter. Avledningen av vatten och säker exploatering behöver säkerställas i detaljplaneprocessen genom dagvattenutredning och att hänsyn tas till miljökvalitetsnormer.
MKN	Ja	Områdets östra del ligger inom avrinningsområdet för vattenförekomsten Nissan: Anderstorpaån - Södra Gussjö. Områdets västra del ligger inom avrinningsområdet för vattenförekomsten Lillån: Nissan – Morgensjön. Ytvattenförekomsternas statuts: Måttlig ekologisk status (gäller båda) I en detaljplaneprocess identifieras, bedöms och beskrivs eventuell påverkan på miljökvalitetsnormerna för att kunna hitta lösningar som minskar risken för förorening av grundvatten eller ytvatten kopplat till exploateringen.

Huvudort

Huvudorterna Anderstorp, Smålandsstenar, Hestra och Reftele erbjuder varierade boendemiljöer, service och handel och fungerar som viktiga noder för de omgivande landsbygdsområdena. Deras utveckling sker främst genom förtätning och omvandling av redan ianspråktagen mark, vilket bidrar till ett mer effektivt markutnyttjande och stärkt serviceunderlag. Utgångspunkten är att bevara och vidareutveckla orternas befintliga kvaliteter och identitet.

Anderstorp

Huvudorten Anderstorp.

Anderstorp präglas av ett stort antal företag inom tillverkningsindustrin och har en lång industriell tradition. Storgatan fungerar som ett starkt handelsstråk och bidrar tydligt till ortens identitet, samtidigt som samhället utmärks av omsorgsfullt utformade industribyggnader och god arkitektur, vilket ger orten en särprägel. Anderstorp har även blivit internationellt känt genom motorbanan Scandinavian Raceway. Centrum ligger i ett attraktivt läge nära Anderstorpaån, men områdena närmast ån består fortfarande till stor del av industrimark där flera verksamheter inte längre är aktiva. I dessa områden finns risk för mark- och sedimentföroreningar, vilket är ett känt arv från den historiska industriutvecklingen. Även översvämningsrisk förekommer längs delar av Anderstorpaån. I övrigt domineras Anderstorp av sammanhängande villabebyggelse.

Näringslivet i Anderstorp domineras av metallindustrin, men även plast- och gummiindustrin utgör betydande inslag. Under de senaste decennierna har stora delar av industriverksamheten successivt flyttats från centrala lägen till mer renodlade industriområden. Anderstorp utmärker sig dessutom som den orten i kommunen med en relativt hög andel privata tjänsteföretag.

Beskrivning av framtida utveckling
I Anderstorp finns goda möjligheter för fortsatt utveckling av både bostäder och näringsliv. Den framtida inriktningen grundar sig på en kombination av bostads- och verksamhetsutbyggnad, där en mer funktionsblandad struktur eftersträvas särskilt i de centrala delarna av orten. I den norra delen av Anderstorp pekas dessutom ett större område ut för ny bostadsbebyggelse, vilket skapar förutsättningar för en långsiktigt hållbar och varierad utveckling av orten.

Den framtida utvecklingen i Anderstorp ska i första hand baseras på förtätning och omvandling av redan bebyggda miljöer, lokaliserade i anslutning till befintliga bebyggelsenoder och etablerade infrastrukturnätverk. En central förutsättning för förtätning av hårdgjorda ytor och omvandling är att hantera och åtgärda förekommande markföroreningar. Vid planering av tätare strukturer behöver barnperspektivet särskilt beaktas, liksom anpassning till ett förändrat klimat. Utvecklingen ska främja en blandad bebyggelse med olika upplåtelseformer, serviceutbud och arbetsplatser, för att motverka segregation och bidra till en socialt och funktionellt sammanhållen ort.

Den framtida utvecklingen av Anderstorp ska bidra till att bevara, stärka och utveckla både de inre och yttre gröna och blå strukturerna, i balans med andra föreslagna markanvändningar. Detta kan bland annat ske genom att skapa tilltalande mötesplatser för alla åldrar samt genom att vidareutveckla och stärka ortens centrum, däribland genomförandet av utvecklingsområdet Bro till bro. Grönområden ska värnas och utvecklas, och i områden för centrumbebyggelse, förtätning, omvandling och industri är det särskilt viktigt att förstärka grönstrukturen. Bland de mest betydelsefulla grön- och

blåstrukturerna i och omkring Anderstorp finns Anderstorpaån, Anderstorps Stormosse samt Ekekullen med omgivningar.

I Anderstorp finns ett behov av att stärka kollektivtrafiken genom fler hållplatser, bland annat vid Tråddragarleden/Hyttvägen. Även i de sydöstra och sydvästra delarna samt i anslutning till utpekade framtida verksamhetsområden är tillgången till hållplatser begränsad. Därutöver finns ett tydligt behov av att utveckla cykelförbindelserna mellan Anderstorp och Reftele, som i dagsläget saknar sammanhängande cykelväg, förslagsvis genom att nyttja den gamla banvallen.

Planlagd mark och lediga tomter
Det finns ett antal detaljplanelagda områden i Anderstorp för bostads- och verksamhetsändamål som inte är utbyggda. Det finns cirka tre hektar ledig mark för bostadsbebyggelse och drygt 15 hektar ledig verksamhetsmark. Översiktsplanen möjliggör i sin tur 39 hektar mark för utbyggnad av bostadsbebyggelse respektive 121 hektar mark för ny verksamhetsutveckling.

Ställningstaganden för huvudorten Anderstorp:

- Möjliggöra utveckling för bostadsändamål i den norra delen av Anderstorp, samt genom förtätning av redan hårdgjorda ytor, omvandling och komplettering inom den befintliga bebyggelsestrukturen där det bedöms lämpligt.
- Möjliggöra utveckling för verksamhetsändamål i den västra delen av Anderstorp i anslutning till befintliga verksamhetsområden. Bevara Anderstorps småskalighet och ta hänsyn till omgivande bebyggelses höjd, skala och platsens karaktär vid förtätning.
- Större handelsplatser och verksamhetsområden utmed större vägar är av stor betydelse för ortens karaktär och platsbyggande marknadsföring. Kommunen ska verka för att ny/ändrad bebyggelse inom dessa områden ska säkras med höga arkitektoniska värden.
- Infarterna till Anderstorp utgör entréer och utformningen av bebyggelse såväl som friytor i anslutning till dessa måste hanteras med varsamhet och hänsyn till ortens särprägel.

- Utforma inbjudande, trygga och tillgängliga offentliga miljöer som möjliggör en ökad social sammanhållning och tilltalande miljöer för offentlig och kommersiell service samt handel.
- Kontinuerlig översyn av gällande detaljplaner och statusuppdateringar avseende lediga tomter, aktivt arbete för att bättre kunna möta behoven av mark och bebyggelse samt utvärdera och marknadsföra lediga tomter och mark.
- Säkerställa, utveckla, tillgängliggöra och förädla befintlig grönstruktur inom och intill huvudorten för rekreation, friluftsliv och ekosystemtjänster.
- Se över gatunätet samt utveckla det sammanhängande gång- och cykelvägnätet för Anderstorps viktigaste länkar och kollektivtrafiknoder. Skapa trygga och sammanhängande cykelförbindelser såväl inom orten som till omkringliggande orter såsom Reftele, utmed den före detta banvallen.
- Arbeta för att kollektivtrafiken ska utvecklas i orten med fler förbindelsepunkter och bytespunkter. I synnerhet Anderstorps busstation, men även hållplats ”Långgatan” och en ny bytespunkt i anslutning till Trafikplats Anderstorp.
- Undvik exploatering inom klimatanpassningsområden med kända problem för översvämning och skyfall.
- Särskilt säkerställa att misstänkt förorenad mark utreds och vid behov åtgärdas.

Beskrivning av respektive utvecklingsområde

Funktionsblandad bebyggelse och bostadsbebyggelse

A1 - Moen

Användningsstatus: Utvecklad och/eller ändrad markanvändning
Kategori: Funktionsblandad bebyggelse
Avsikt: Omvandlingsområde (redan ianspråktagen mark)
Antal bostäder: 85 bostäder
Förutsättningar: Utvecklingsområdet syftar till att omvandla dagens verksamhetsområde till ett framtida bostadsområde, vilket förutsätter att befintlig verksamhet successivt omlokaliseras. Området kan rymma ny bostadsbebyggelse i kombination med offentlig service och gröna utemiljöer. Det är strategiskt beläget i anslutning till Anderstorps norra infart och dikt an befintlig

bostadbyggnation. Den nya bebyggelsen ska anpassas till omgivande bebyggelse i fråga om skala, volym och placering. En variation av upplåtelseformer, lägenhetsstorlekar och byggnadshöjder bedöms vara lämplig för att skapa en diversifierad och långsiktigt hållbar stadsdel.

Hänsyn	Påverkan Ja/Nej	Kommentar
Riksintresse	Ja	Området ligger inom riksintresse för totalförsvarets militära del, MSA-Hagshults övningsflygplats. Området ligger även inom riksintresse för kommunikationer, MSA-Jönköpings flygplats. Alla byggnadsobjekt över 20 meter ska hanteras i enlighet med ställningstagande under avsnittet om riksintresse för
Potentiellt förorenade områden	Ja	Inom området finns ett potentiellt förorenat område med riskklass 3. Potentiellt förorenade områden behöver beaktas i eventuell detaljplaneprocess och inför framtida exploatering.
Fornlämningar	Nej	
Jordbruksmark	Nej	
Lågpunkter/Skyfall och översvämning	Ja	Enstaka mindre lågpunktsområden finns inom utbyggnadsområdet. Avledningen av vatten och säker exploatering behöver säkerställas i detaljplaneprocessen genom dagvattenutredning och att hänsyn tas till miljökvalitetsnormer.
MKN	Ja	Området ligger inom avrinningsområdet för vattenförekomsten Älgeå och grundvattenförekomsten WA15942523. Ytvattenförekomst statuts: Måttlig ekologisk status Grundvattenförekomst status: God status I en detaljplaneprocess identifieras, bedöms och beskrivs eventuell påverkan på miljökvalitetsnormerna för att kunna hitta lösningar som minskar risken för förorening av grundvatten eller ytvatten kopplat till exploateringen.
Övrigt		Förtätning medför ett ökat tryck på det befintliga gatunätet och brobeståndet. Detta ställer höga krav på kontinuerlig analys, övervakning och planering av hur den ökade trafikmängden påverkar infrastrukturen, särskilt eftersom många vägar är dimensionerade för specifika trafik- och bärighetsklasser.

A2 - Bro till bro

Användningsstatus: Utvecklad och/eller ändrad markanvändning

Kategori: Funktionsblandad bebyggelse

Avsikt: Omvandlingsområde (redan ianspråktagen mark)

Antal bostäder: 300 bostäder

Förutsättningar: Utvecklingsområdet syftar till att omvandla dagens verksamhetsområde till ett framtida bostadsområde, vilket förutsätter att befintlig verksamhet successivt omlokaliseras. Området kan rymma ny bostadsbebyggelse i kombination med offentlig service och gröna utemiljöer, vilket gör det möjligt för Anderstorps centrum att expandera ned mot Anderstorpaån som görs mer tillgänglig. Framtida huvudstråk för gång- och cykeltrafik ska leda in mot centrum och kollektivtrafikens stationsläge i syfte att knyta samman Anderstorps olika delar och förbättra

tillgängligheten för gående och cyklister. En variation av upplåtelseformer, lägenhetsstorlekar och byggnadshöjder bedöms vara lämplig för att skapa en diversifierad och långsiktigt hållbar stadsdel.

Hänsyn	Påverkan Ja/Nej	Kommentar
Riksintresse	Ja	Området ligger inom riksintresse för totalförsvarets militära del, MSA-Hagshults övningsflygplats. Området ligger även inom riksintresse för kommunikationer, MSA-Jönköpings flygplats. Alla byggnadsobjekt över 20 meter ska hanteras i enlighet med ställningstagande under avsnittet om riksintresse för kommunikationer respektive riksintresse för totalförsvarets militära del.
Potentiellt förorenade områden	Ja	Inom området finns åtta potentiellt förorenade områden, två av dessa saknar riskklassning, tre områden är registrerade som riskklass 2, ett område är registrerade som riskklass 3 och ett område som riskklass 4. Potentiellt förorenade områden behöver beaktas i eventuell detaljplaneprocess och inför framtida exploatering.
Fornlämningar	Ja	Inom utbyggnadsområdet finns en registrerad fornlämning, två övriga kulturhistoriska lämningar samt en fornlämning som saknar antikvarisk bedömning. Vid exploatering inom utbyggnadsområdet ska fornlämningarna och dess kulturmiljövärden värnas, lyftas och ses som en tillgång. Vid eventuell påverkan på fornlämningar eller dess närområde ska en ansöka om tillstånd göras hos länsstyrelsen.
Jordbruksmark	Nej	
Lågpunkter/Skyfall och översvämning	Ja	Ett större lågpunktsområde sträcker sig genom området. Området ligger även inom högsta beräknade flöde från Anderstorpaån. Avledningen av vatten och säker exploatering behöver säkerställas i detaljplaneprocessen genom dagvattenutredning och att hänsyn tas till miljökvalitetsnormer.
MKN	Ja	Området ligger inom avrinningsområdet för vattenförekomsten Anderstorpaån: Älgeå - Hären och grundvattenförekomsten WA15942523. Ytvattenförekomst statuts: Måttlig ekologisk status Grundvattenförekomst status: God status I en detaljplaneprocess identifieras, bedöms och beskrivs eventuell påverkan på miljökvalitetsnormerna för att kunna hitta lösningar som minskar risken för förorening av grundvatten eller ytvatten kopplat till exploateringen.
Övrigt		Förtätning medför ett ökat tryck på det befintliga gatunätet och brobeståndet. Detta ställer höga krav på kontinuerlig analys, övervakning och planering av hur den ökade trafikmängden påverkar infrastrukturen, särskilt eftersom många vägar är dimensionerade för specifika trafik- och bärighetsklasser.

A3 - Anderstorp centrum

Användningsstatus: Utvecklad och/eller ändrad markanvändning

Kategori: Funktionsblandad bebyggelse

Avsikt: Förtätningsområde (redan ianspråktagen mark)

Antal bostäder: 100 bostäder

Förutsättningar: Anderstorps centrum pekas ut som ett utvecklingsområde för förtätning av bostäder, handel och service. En effektiv markanvändning med tätare bebyggelse eftersträvas för att stärka centrum som en viktig handelspunkt. Den föreslagna

utvecklingen väntas skapa en mer levande stadsmiljö och samtidigt förstärka gatugrönskan, särskilt längs Storgatan vars karaktär med trädrader ska värnas och utvecklas. En variation av upplåtelseformer, lägenhetsstorlekar och byggnadshöjder bedöms vara lämplig för att skapa en diversifierad och långsiktigt hållbar stadsdel.

Hänsyn	Påverkan Ja/Nej	Kommentar
Riksintresse	Ja	Området ligger inom riksintresse för totalförsvarets militära del, MSA-Hagshults övningsflygplats. Området ligger även inom riksintresse för kommunikationer, MSA-Jönköpings flygplats. Alla byggnadsobjekt över 20 meter ska hanteras i enlighet med ställningstagande under avsnittet om riksintresse för kommunikationer respektive riksintresse för totalförsvarets militära del.
Potentiellt förorenade områden	Ja	Inom området finns sex potentiellt förorenade områden, fyra av dessa saknar riskklassning och två har riskklass 3. Potentiellt förorenade områden behöver beaktas i eventuell detaljplaneprocess och inför framtida exploatering.
Fornlämningar	Nej	
Jordbruksmark	Nej	
Lågpunkter/Skyfall och översvämning	Ja	Ett antal mindre lågpunktsområden finns i anslutning till befintlig bebyggelse inom området. Avledningen av vatten och säker exploatering behöver säkerställas i detaljplaneprocessen genom dagvattenutredning och att hänsyn tas till miljökvalitetsnormer.
MKN	Ja	Området ligger inom avrinningsområdet för vattenförekomsten Anderstorpaån: Ålgeå - Hären och grundvattenförekomsten WA15942523. Ytvattenförekomst statuts: Måttlig ekologisk status Grundvattenförekomst status: God status I en detaljplaneprocess identifieras, bedöms och beskrivs eventuell påverkan på miljökvalitetsnormerna för att kunna hitta lösningar som minskar risken för förorening av grundvatten eller ytvatten kopplat till exploateringen
Övrigt		Förtätning medför ett ökat tryck på det befintliga gatunätet och brobeståndet. Detta ställer höga krav på kontinuerlig analys, övervakning och planering av hur den ökade trafikmängden påverkar infrastrukturen, särskilt eftersom många vägar är dimensionerade för specifika trafik- och bärighetsklasser

A4 - Haga

Användningsstatus: Utvecklad och/eller ändrad markanvändning

Kategori: Funktionsblandad bebyggelse

Avsikt: Omvandlingsområde (redan ianspråktagen mark)

Antal bostäder: 250 bostäder

Förutsättningar: Utvecklingsområdet syftar till att omvandla dagens verksamhetsområde till ett framtida bostadsområde, vilket förutsätter att befintlig verksamhet successivt omlokaliseras. Området kan rymma ny bostadsbebyggelse i kombination med offentlig service och gröna utemiljöer. Framtida huvudstråk för gång- och cykeltrafik ska leda in mot centrum och kollektivtrafikens stationsläge i syfte att knyta samman

Anderstorps olika delar och förbättra tillgängligheten för gående och cyklister.

Hänsyn	Påverkan Ja/Nej	Kommentar
Riksintresse	Ja	Området ligger inom riksintresse för totalförsvarets militära del, MSA-Hagshults övningsflygplats. Området ligger även inom riksintresse för kommunikationer, MSA-Jönköpings flygplats. Alla byggnadsobjekt över 20 meter ska hanteras i enlighet med ställningstagande under avsnittet om riksintresse för kommunikationer respektive riksintresse för totalförsvarets militära del.
Potentiellt förorenade områden	Ja	Inom området finns fyra potentiellt förorenade områden, tre av dessa har riskklass 2 och ett område riskklass 4. Potentiellt förorenade områden behöver beaktas i eventuell detaljplaneprocess och inför framtida exploatering.
Fornlämningar	Nej	
Jordbruksmark	Nej	
Lågpunkter/Skyfall och översvämning	Ja	Ett antal mindre lågpunktsområden finns i anslutning till befintlig bebyggelse inom området. Avledningen av vatten och säker exploatering behöver säkerställas i detaljplaneprocessen genom dagvattenutredning och att hänsyn tas till miljökvalitetsnormer.
MKN	Ja	Området ligger inom avrinningsområdet för vattenförekomsten Anderstorpaån: Nissan – Älgeå och grundvattenförekomsten WA15942523. Ytvattenförekomst statuts: Måttlig ekologisk status Grundvattenförekomst status: God status I en detaljplaneprocess identifieras, bedöms och beskrivs eventuell påverkan på miljökvalitetsnormerna för att kunna hitta lösningar som minskar risken för förorening av grundvatten eller ytvatten kopplat till exploateringen.
Övrigt		Förtätning medför ett ökat tryck på det befintliga gatunätet och brobeståndet. Detta ställer höga krav på kontinuerlig analys, övervakning och planering av hur den ökade trafikmängden påverkar infrastrukturen, särskilt eftersom många vägar är dimensionerade för specifika trafik- och bärighetsklasser

A5 - Göta

Användningsstatus: Utvecklad och/eller ändrad markanvändning

Kategori: Funktionsblandad bebyggelse

Avsikt: Omvandlingsområde (redan ianspråktagen mark)

Antal bostäder: 140 bostäder

Förutsättningar: Utvecklingsområdet syftar till att omvandla dagens verksamhetsområde till ett framtida bostadsområde, vilket förutsätter att befintlig verksamhet successivt omlokaliseras. Området kan rymma ny bostadsbebyggelse i kombination med offentlig service och gröna utemiljöer. Framtida huvudstråk för gång- och cykeltrafik ska leda in mot centrum och kollektivtrafikens stationsläge i syfte att knyta samman Anderstorps olika delar och förbättra tillgängligheten för gående och cyklister.

Hänsyn	Påverkan Ja/Nej	Kommentar
Riksintresse	Ja	Området ligger inom riksintresse för totalförsvarets militära del, MSA-Hagshults övningsflygplats. Området ligger även inom riksintresse för kommunikationer, MSA-Jönköpings flygplats. Alla byggnadsobjekt över 20 meter ska hanteras i enlighet med ställningstagande under avsnittet om riksintresse för kommunikationer respektive riksintresse för totalförsvarets militära del.
Potentiellt förorenade områden	Ja	Inom området finns fyra potentiellt förorenade områden, tre av dessa har riskklass 2 och ett område har riskklass 3. Potentiellt förorenade områden behöver beaktas i eventuell detaljplaneprocess och inför framtida exploatering.
Fornlämningar	Nej	
Jordbruksmark	Nej	
Lågpunkter/Skyfall och översvämning	Ja	Lågpunktsområden finns inom utbyggnadsområdet. Områdets norra del ligger även inom högsta beräknade flöde från Anderstorpaån. Avledningen av vatten och säker exploatering behöver säkerställas i detaljplaneprocessen genom dagvattenutredning och att hänsyn tas till miljökvalitetsnormer.
MKN	Ja	Området ligger inom avrinningsområdet för vattenförekomsten Anderstorpaån: Nissan – Älgeå och grundvattenförekomsten WA15942523. Ytvattenförekomst statuts: Måttlig ekologisk status Grundvattenförekomst status: God status I en detaljplaneprocess identifieras, bedöms och beskrivs eventuell påverkan på miljökvalitetsnormerna för att kunna hitta lösningar som minskar risken för förorening av grundvatten eller ytvatten kopplat till exploateringen.
Övrigt		Förtätning medför ett ökat tryck på det befintliga gatunätet och brobeståndet. Detta ställer höga krav på kontinuerlig analys, övervakning och planering av hur den ökade trafikmängden påverkar infrastrukturen, särskilt eftersom många vägar är dimensionerade för specifika trafik- och bärighetsklasser.

A6 - Hantverkaren

Användningsstatus: Utvecklad och/eller ändrad markanvändning

Kategori: Funktionsblandad bebyggelse

Avsikt: Omvandlingsområde (redan ianspråktagen mark)

Antal bostäder: 20 bostäder

Förutsättningar: Utvecklingsområdet syftar till att omvandla dagens verksamhetsområde till ett framtida bostadsområde, vilket förutsätter att befintlig verksamhet successivt omlokaliseras. Området kan rymma ny bostadsbebyggelse i kombination med offentlig service och gröna utemiljöer.

Hänsyn	Påverkan Ja/Nej	Kommentar
Riksintresse	Ja	Området ligger inom riksintresse för totalförsvarets militära del, MSA-Hagshults övningsflygplats. Området ligger även inom riksintresse för kommunikationer, MSA-Jönköpings flygplats. Alla byggnadsobjekt över 20 meter ska hanteras i enlighet med ställningstagande under avsnittet om riksintresse för kommunikationer respektive riksintresse för totalförsvarets militära del.
Potentiellt förorenade områden	Ja	Inom området finns ett potentiellt förorenat område som saknar riskklassning. Potentiellt förorenade områden behöver beaktas i eventuell detaljplaneprocess och inför framtida exploatering.
Fornlämningar	Nej	
Jordbruksmark	Nej	
Lågpunkter/Skyfall och översvämning	Ja	Ett mindre lågpunktsområde finns i anslutning till befintlig bebyggelse inom området. Avledningen av vatten och säker exploatering behöver säkerställas i detaljplaneprocessen genom dagvattenutredning och att hänsyn tas till miljökvalitetsnormer.
MKN	Ja	Området ligger inom avrinningsområdet för vattenförekomsten Töråsbäcken. Ytvattenförekomst statuts: Måttlig ekologisk status. Vattenförekomsten har förhållanden som påverkar kvalitetskrav gällande särskilt förorenande ämnen (koppar). Ämnen som överskrids inkluderar bly (Pb), kadmium (Cd), benso(a)pyren och perfluoroktansulfonat (PFOS). Måläret för att uppnå god kemisk status är 2027 för Töråsbäcken. I en detaljplaneprocess identifieras, bedöms och beskrivs eventuell påverkan på miljökvalitetsnormerna kopplat till ekologisk, kemisk och kvantitativ status för att kunna hitta lösningar som minskar risken för förorening av grundvatten eller ytvatten kopplat till exploateringen. För området behöver eventuell påverkan på både kemisk och ekologisk status bedömas.

A7 - Prästgården

Användningsstatus: Utvecklad och/eller ändrad markanvändning

Kategori: Funktionsblandad bebyggelse

Avsikt: Utvecklingsområde (redan ianspråktagen mark)

Antal bostäder: 35 bostäder

Förutsättningar: Utvecklingsområdet syftar till att möjliggöra en funktionsblandad struktur med ny bostadsbebyggelse i kombination med offentlig service, såsom skolverksamhet, samt tilltalande gröna utemiljöer. Det är strategiskt beläget i anslutning till ett naturområde, vilket ger goda förutsättningar för rekreation och friluftsliv. Den nya bebyggelsen ska anpassas till omgivande bebyggelse och landskap i fråga om skala, volym och placering.

A8 - Tornabacke

Användningsstatus: Utvecklad och/eller ändrad markanvändning

Kategori: Funktionsblandad bebyggelse

Avsikt: Omvandlings- och utvecklingsområde (till viss del redan ianspråktagen mark)

Antal bostäder: 10 bostäder

Förutsättningar: Utvecklingsområdet syftar till att möjliggöra en funktionsblandad struktur med ny bostadsbebyggelse samt tilltalande gröna utemiljöer. Det är strategiskt beläget i anslutning till ett naturområde, vilket ger goda förutsättningar för rekreation och friluftsliv. Den nya bebyggelsen ska anpassas till omgivande bebyggelse och landskap i fråga om skala, volym och placering. Området ska kopplas samman med befintligt gång- och cykelvägnät.

Hänsyn	Påverkan Ja/Nej	Kommentar
Riksintresse	Ja	Området ligger inom riksintresse för totalförsvarets militära del, MSA-Hagshults övningsflygplats. Området ligger även inom riksintresse för kommunikationer, MSA-Jönköpings flygplats. Alla byggnadsobjekt över 20 meter ska hanteras i enlighet med ställningstagande under avsnittet om riksintresse för kommunikationer respektive riksintresse för totalförsvarets militära del.
Potentiellt förorenade områden	Nej	
Fornlämningar	Nej	
Jordbruksmark	Nej	
Lågpunkter/Skyfall och översvämning	Ja	Lågpunktsområden finns inom utbyggnadsområdet. Avledningen av vatten och säker exploatering behöver säkerställas i detaljplaneprocessen genom dagvattenutredning och att hänsyn tas till miljökvalitetsnormer.
MKN	Ja	Området ligger inom avrinningsområdet för vattenförekomsten Anderstorpaån: Ålgeå – Hären. Ytvattenförekomst statuts: Måttlig ekologisk status. I en detaljplaneprocess identifieras, bedöms och beskrivs eventuell påverkan på miljökvalitetsnormerna för att kunna hitta lösningar som minskar risken för förorening av grundvatten eller ytvatten kopplat till exploateringen.

A9 - Tokarp

Användningsstatus: Utvecklad och/eller ändrad markanvändning

Kategori: Funktionsblandad bebyggelse

Avsikt: Omvandlingsområde (redan ianspråktagen mark)

Antal bostäder: 110 bostäder

Förutsättningar: Utvecklingsområdet syftar till att omvandla dagens verksamhetsområde till ett framtida bostadsområde, vilket förutsätter att befintlig verksamhet successivt omlokaliseras. Området kan rymma ny bostadsbebyggelse i kombination med offentlig service och gröna utemiljöer.

Hänsyn	Påverkan Ja/Nej	Kommentar
Riksintresse	Ja	Området ligger inom riksintresse för totalförsvarets militära del, MSA-Hagshults övningsflygplats. Området ligger även inom riksintresse för kommunikationer, MSA-Jönköpings flygplats. Alla byggnadsobjekt över 20 meter ska hanteras i enlighet med ställningstagande under avsnittet om riksintresse för kommunikationer respektive riksintresse för totalförsvarets militära del.
Potentiellt förorenade områden	Ja	Inom området finns tre potentiellt förorenade områden, ett av dessa saknar riskklassning, ett har riskklass 2 och ett område har riskklass 3. Potentiellt förorenade områden behöver beaktas i eventuell detaljplaneprocess och inför framtida exploatering.
Fornlämningar	Nej	
Jordbruksmark	Nej	
Lågpunkter/Skyfall och översvämning	Ja	Lågpunktsområden finns inom utbyggnadsområdet. Avledningen av vatten och säker exploatering behöver säkerställas i detaljplaneprocessen genom dagvattenutredning och att hänsyn tas till miljökvalitetsnormer.
MKN	Ja	Området ligger inom avrinningsområdet för vattenförekomsten Anderstorpaån: Ålgeå – Hären och grundvattenförekomsten WA15942523. Ytvattenförekomst statuts: Måttlig ekologisk status. Grundvattenförekomst status: God status I en detaljplaneprocess identifieras, bedöms och beskrivs eventuell påverkan på miljökvalitetsnormerna för att kunna hitta lösningar som minskar risken för förorening av grundvatten eller ytvatten kopplat till exploateringen.
Övrigt		Förtätning medför ett ökat tryck på det befintliga gatunätet och brobeståndet. Detta ställer höga krav på kontinuerlig analys, övervakning och planering av hur den ökade trafikmängden påverkar infrastrukturen, särskilt eftersom många vägar är dimensionerade för specifika trafik- och bärighetsklasser.

A10 - Stjärnehult

Användningsstatus: Utvecklad och/eller ändrad markanvändning

Kategori: Bostadsbebyggelse

Avsikt: Utvecklingsområde (obebyggd mark)

Antal bostäder: 30 bostäder

Förutsättningar: Utvecklingsområdet syftar till att möjliggöra ny bostadsbebyggelse. Det är strategiskt beläget i närheten av Anderstorps norra infart och dikt an befintlig bostadbyggnation. Den nya bebyggelsen ska anpassas till omgivande bebyggelse i fråga om skala, volym och placering.

Hänsyn	Påverkan Ja/Nej	Kommentar
Riksintresse	Ja	Området ligger inom riksintresse för totalförsvarets militära del, MSA-Hagshults övningsflygplats. Området ligger även inom riksintresse för kommunikationer, MSA-Jönköpings flygplats. Alla byggnadsobjekt över 20 meter ska hanteras i enlighet med ställningstagande under avsnittet om riksintresse för kommunikationer respektive riksintresse för totalförsvarets militära del.
Potentiellt förorenade områden	Nej	
Fornlämningar	Nej	
Jordbruksmark	Nej	
Lågpunkter/Skyfall och översvämning	Ja	Mindre stråk med lågpunkter finns inom utbyggnadsområdet. Avledningen av vatten och säker exploatering behöver säkerställas i detaljplaneprocessen genom dagvattenutredning och att hänsyn tas till miljökvalitetsnormer.
MKN	Ja	Området ligger inom avrinningsområdet för vattenförekomsten Anderstorpaån: Älgeå – Hären och grundvattenförekomsten WA15942523. Ytvattenförekomst statuts: Måttlig ekologisk status. Grundvattenförekomst status: God status I en detaljplaneprocess identifieras, bedöms och beskrivs eventuell påverkan på miljökvalitetsnormerna för att kunna hitta lösningar som minskar risken för förorening av grundvatten eller ytvatten kopplat till exploateringen.

A11 - Östergården

Användningsstatus: Utvecklad och/eller ändrad markanvändning

Kategori: Bostadsbebyggelse

Avsikt: Utvecklingsområde (redan ianspråktagen mark)

Antal bostäder: 10 bostäder

Förutsättningar: Utvecklingsområdet syftar till att möjliggöra ny bostadsbebyggelse. Det är strategiskt beläget i den centrala delen av Anderstorp och dikt an befintlig bostadbyggnation. Den nya bebyggelsen ska anpassas till omgivande bebyggelse i fråga om skala, volym och placering.

Hänsyn	Påverkan Ja/Nej	Kommentar
Riksintresse	Ja	Området ligger inom riksintresse för totalförsvarets militära del, MSA-Hagshults övningsflygplats. Området ligger även inom riksintresse för kommunikationer, MSA-Jönköpings flygplats. Alla byggnadsobjekt över 20 meter ska hanteras i enlighet med ställningstagande under avsnittet om riksintresse för kommunikationer respektive riksintresse för totalförsvarets militära del.
Potentiellt förorenade områden	Nej	
Fornlämningar	Nej	
Jordbruksmark	Nej	
Lågpunkter/Skyfall och översvämning	Nej	
MKN	Ja	Området ligger inom avrinningsområdet för vattenförekomsten Anderstorpaån: Ålgeå – Hären. Ytvattenförekomst statuts: Måttlig ekologisk status. I en detaljplaneprocess identifieras, bedöms och beskrivs eventuell påverkan på miljökvalitetsnormerna för att kunna hitta lösningar som minskar risken för förorening av grundvatten eller ytvatten kopplat till exploateringen.

Verksamheter

A12 - Stötabo

Användningsstatus: Utvecklad och/eller ändrad markanvändning

Kategori: Verksamheter

Avsikt: Utvecklingsområde (obebyggd mark)

Yta för verksamhetsmark: 80,4 hektar

Förutsättningar: Utvecklingsområdet syftar till att skapa långsiktiga möjligheter för fortsatt verksamhetsexpansion, där både lättare och tyngre industri kan etableras, utvecklas och ges utrymme att växa. Området angränsar till ett befintligt verksamhetsområde och det möjliggör ett effektivt markutnyttjande och rationellt nyttjande av redan utbyggd infrastruktur, i den mån det är möjligt. Strategiskt beläget i västra delen av Anderstorp och har goda förbindelser till riksväg 27.

Hänsyn	Påverkan Ja/Nej	Kommentar
Riksintresse	Ja	Området ligger inom riksintresse för totalförsvarets militära del, MSA-Hagshults övningsflygplats. Området ligger även inom riksintresse för kommunikationer, MSA-Jönköpings flygplats. Alla byggnadsobjekt över 20 meter ska hanteras i enlighet med ställningstagande under avsnittet om riksintresse för kommunikationer respektive riksintresse för totalförsvarets militära del. Området ligger i anslutning till väg 27 som är av riksintresse för kommunikation. Utbyggnadsområdet får inte försämra för riksintressets funktion vilket innebär att inte försämra förutsättningarna för person- eller godstrafiken, försvåra utbyggnaden eller göra anspråk på anläggningen. Ny bebyggelse behöver lokaliseras och utformas med hänsyn till bland annat drift- och underhållsåtgärder, behov av klimatanpassningsåtgärder och risk i förhållande till hantering av brandfarliga och explosiva ämnen. Tillgängligheten för befintliga vägar av riksintresse ska säkerställas.
Potentiellt förorenade områden	Nej	
Fornlämningar	Nej	
Jordbruksmark	Nej	
Lågpunkter/Skyfall och översvämning	Ja	Ett mindre lågpunktsområde finns inom utbyggnadsområdet. Avledningen av vatten och säker exploatering behöver säkerställas i detaljplaneprocessen genom dagvattenutredning och att hänsyn tas till miljökvalitetsnormer.
MKN	Ja	Området ligger inom avrinningsområdet för vattenförekomsten Anderstorpaån: Nissan – Älgeå och grundvattenförekomsten WA15942523. Ytvattenförekomst statuts: Måttlig ekologisk status. Grundvattenförekomst status: God status I en detaljplaneprocess identifieras, bedöms och beskrivs eventuell påverkan på miljökvalitetsnormerna för att kunna hitta lösningar som minskar risken för förorening av grundvatten eller ytvatten kopplat till exploateringen.

A13 - Lövås

Användningsstatus: Utvecklad och/eller ändrad markanvändning

Kategori: Verksamheter

Avsikt: Utvecklingsområde (obebyggd mark)

Yta för verksamhetsmark: 39,1 hektar

Förutsättningar: Utvecklingsområdet syftar till att skapa långsiktiga möjligheter för fortsatt verksamhetsexpansion, där både lättare och tyngre industri kan etableras, utvecklas och ges utrymme att växa. Området angränsar till ett befintligt verksamhetsområde och det möjliggör ett effektivt markutnyttjande och rationellt nyttjande av redan utbyggd infrastruktur, i den mån det är möjligt. Strategiskt beläget i västra delen av Anderstorp och har goda förbindelser till riksväg 27.

Hänsyn	Påverkan Ja/Nej	Kommentar
Riksintresse	Ja	Området ligger inom riksintresse för totalförsvarets militära del, MSA-Hagshults övningsflygplats. Området ligger även inom riksintresse för kommunikationer, MSA-Jönköpings flygplats. Alla byggnadsobjekt över 20 meter ska hanteras i enlighet med ställningstagande under avsnittet om riksintresse för kommunikationer respektive riksintresse för totalförsvarets militära del.
Potentiellt förorenade områden	Ja	Inom området finns två potentiellt förorenade områden som saknar riskklassning. Potentiellt förorenade områden behöver beaktas i eventuell detaljplaneprocess och inför framtida exploatering.
Fornlämningar	Nej	
Jordbruksmark	Nej	
Lågpunkter/Skyfall och översvämning	Ja	Ett par lågpunktsstråk finns inom utbyggnadsområdet. Avledningen av vatten och säker exploatering behöver säkerställas i detaljplaneprocessen genom dagvattenutredning och att hänsyn tas till miljökvalitetsnormer.
MKN	Ja	Området ligger inom avrinningsområdet för vattenförekomsten Anderstorpaån: Nissan – Älgeå och grundvattenförekomsten WA15942523. Ytvattenförekomst statuts: Måttlig ekologisk status. Grundvattenförekomst status: God status I en detaljplaneprocess identifieras, bedöms och beskrivs eventuell påverkan på miljökvalitetsnormerna för att kunna hitta lösningar som minskar risken för förorening av grundvatten eller ytvatten kopplat till exploateringen.

A14 - Mobäck

Användningsstatus: Utvecklad och/eller ändrad markanvändning

Kategori: Verksamhet

Avsikt: Utvecklingsområde (redan ianspråktagen mark)

Yta för verksamhetsmark: 2,3 hektar

Förutsättningar: Utvecklingsområdet syftar till att skapa långsiktiga möjligheter för fortsatt verksamhetsexpansion, där lättare industri kan etableras. Tyngre och störande verksamhet ska undvikas på grund av omkringliggande bostadsbebyggelse. Området består av ett befintligt verksamhetsområde och det möjliggör ett effektivt markutnyttjande och rationellt nyttjande av redan utbyggd infrastruktur, i den mån det är möjligt. Strategiskt beläget i västra delen av Anderstorp och har goda förbindelser till riksväg 27.

Hänsyn	Påverkan Ja/Nej	Kommentar
Riksintresse	Ja	Området ligger inom riksintresse för totalförsvarets militära del, MSA-Hagshults övningsflygplats. Området ligger även inom riksintresse för kommunikationer, MSA-Jönköpings flygplats. Alla byggnadsobjekt över 20 meter ska hanteras i enlighet med ställningstagande under avsnittet om riksintresse för kommunikationer respektive riksintresse för totalförsvarets militära del. Området ligger direkt norr om väg 27 som är av riksintresse för kommunikationer. Utbyggnadsområdet får inte försämra för riksintressets funktion vilket innebär att inte försämra förutsättningarna för person- eller godstrafiken, försvåra utbyggnaden eller göra anspråk på anläggningen. Ny bebyggelse behöver lokaliseras och utformas med hänsyn till bland annat drift- och underhållsåtgärder, behov av klimatanpassningsåtgärder och risk i förhållande till hantering av brandfarliga och explosiva ämnen. Tillgängligheten för befintliga vägar av riksintresse ska säkerställas.
Potentiellt förorenade områden	Ja	Inom området finns ett potentiellt förorenat område som saknar riskklassning. Potentiellt förorenade områden behöver beaktas i eventuell detaljplaneprocess och inför framtida exploatering.
Fornlämningar	Nej	
Jordbruksmark	Nej	
Lågpunkter/Skyfall och översvämning	Ja	Lågpunktsområden finns inom utbyggnadsområdet. Avledningen av vatten och säker exploatering behöver säkerställas i detaljplaneprocessen genom dagvattenutredning och att hänsyn tas till miljökvalitetsnormer.
MKN	Ja	Området ligger inom avrinningsområdet för vattenförekomsten Anderstorpaån: Nissan – Älgeå, Töråsbäcken. och grundvattenförekomsten WA15942523. Ytvattenförekomst statuts: Måttlig ekologisk status (gäller båda). Grundvattenförekomst status: God status Vattenförekomsten Töråsbäcken har förhållanden som påverkar kvalitetskrav gällande särskilt förorenande ämnen (koppar). Ämnen som överskrids inkluderar bly (Pb), kadmium (Cd), benso(a)pyren och perfluoroktansulfonat (PFOS). Målåret för att uppnå god kemisk status är 2027 för Töråsbäcken. I en detaljplaneprocess identifieras, bedöms och beskrivs eventuell påverkan på miljökvalitetsnormerna kopplat till ekologisk, kemisk och kvantitativ status för att kunna hitta lösningar som minskar risken för förorening av grundvatten eller ytvatten kopplat till exploateringen.

Smålandsstenar

Huvudorten Smålandsstenar.

Smålandsstenar är ett långsträckt samhälle, uppbyggt längs järnvägen och Nissastigen (väg 26) som delar orten i två delar. Smålandsstenar är för många porten in i kommunen söderifrån. Smålandsstenar karaktäriseras av fler större industrier som också är moderbolag i koncerner. Här finns även större verksamhetsområden med övervägande del tillverkningsindustrier, framför allt inom metallindustrin. Smålandsstenar fungerar som ett nav för den södra delen av kommunen. Utvecklingen går framåt och både befolkning och näringsliv växer. Närheten till grannregioner, vackra landskap längs med Nissan, på landsbygden samt regional och statlig infrastruktur ger goda förutsättningar för fortsatt positiv och hållbar utveckling för Smålandsstenar. Nissan fungerar som ett sammanhållande grönstrukturstråk genom Smålandsstenar och utgör ett betydelsefullt område för rekreation och friluftsliv, med både vandringsled och kanotled. I anslutning till ån finns dock områden som är översvämningskänsliga vid höga flöden.

Smålandsstenar har en god nivå av både allmän och kommersiell service. Det finns ett större fritidsområde, Hörsjö-Vikabo-området. Smålandsstenar utgör en viktig resenod för omgivande orter med tågstation längs med HNJ-banan där man kan ta sig till både Halmstad och Värnamo/Nässjö/Jönköping. Riksväg 26 löper genom Smålandsstenar, även väg 153 korsar Smålandsstenar. Vägarna skapar en del genomfartstrafik vilket har en negativ effekt på boendemiljön i orten, detta inte minst avseende den cirkulationsplats där väg 26 och 153 korsar varandra centralt i Smålandsstenar.

Beskrivning av framtida utveckling
Översiktsplanen möjliggör en utveckling av Smålandsstenar där tillkommande bostadsbebyggelse föreslås i den västra del av orten i anslutning till befintlig bostadsbebyggelse och funktionsblandad bebyggelse. Inga nya områden för bostadsbebyggelse pekas ut i Skeppshult, här kan exploatering i stället ske genom förtätning inom redan exploaterade områden.

Ny verksamhetsmark föreslås i ortens nordöstra och sydvästra delar i anslutning till HNJ-banan, väg 153 och väg 26. Smålandsstenars läge i kommunen gör orten till servicenod för kommunens södra del. För att stärka ortens funktion föreslås de centrala delarna av Smålandsstenar utvecklas genom en funktionsblandad bebyggelse som präglas av en blandstadskaraktär där servicefunktioner och bostäder kombineras. Centralt i Smålandsstenar pekas ett område ut för utveckling av den tätortsnära grönstrukturen, vidare kan befintliga grönområden i hela orten tillgängliggöras och förädlas, så som befintliga grönområden utmed Nissan.

I Smålandsstenar finns ett uttalat behov av att stärka både gång- och cykelvägnätet och kollektivtrafikförbindelserna, såväl inom orten som till och från omkringliggande samhällen. Utvecklingen bör därför inriktas på att skapa fler förbindelse- och bytespunkter för kollektivtrafik, särskilt längs de större öst–västliga stråken. Gång- och cykelvägnätet behöver också byggas ut i anslutning till föreslagna utbyggnadsområden för bostadsändamål. Särskild

prioritet ska ges åt förbättrade gång- och cykelförbindelser mot Gislaved, Broaryd, Burseryd och Reftele.

Planlagd mark och lediga tomter
Det finns ett antal detaljplanelagda områden i Smålandsstenar för bostads- och verksamhetsändamål som inte är utbyggda. Det finns cirka 8,6 hektar ledig mark för bostadsbebyggelse och drygt 17 hektar ledig verksamhetsmark. Översiktsplanen möjliggör i sin tur 364 hektar mark för utbyggnad.

Ställningstaganden för huvudorten Smålandsstenar:

- Möjliggöra utveckling för bostadsändamål i den västra delen av Smålandsstenar, samt genom förtätning av redan hårdgjorda ytor, omvandling och komplettering inom den befintliga bebyggelsestrukturen där det bedöms lämpligt.
- Möjliggöra utveckling för verksamhetsändamål i den södra och östra delen av Smålandsstenar i anslutning till befintlig järnväg med stickspårs- och omlastningsmöjligheter.
- Kontinuerlig översyn av gällande detaljplaner och statusuppdateringar avseende lediga tomter, aktivt arbete för att bättre kunna möta behoven av mark och bebyggelse samt utvärdera och marknadsföra lediga tomter och mark.
- Bevara Smålandsstenars småskalighet och vid förtätning ska hänsyn generellt tas till omgivande bebyggelses höjd, skala och platsens karaktär.
- Infarterna till Smålandsstenar utgör entréer och utformningen av bebyggelse såväl som friytor i anslutning till dessa måste hanteras med varsamhet och hänsyn till ortens särprägel.
- Säkerställa, utveckla, tillgängliggöra och förädla befintlig grönstruktur inom och intill huvudorten för rekreation, friluftsliv och ekosystemtjänster.
- Nissans värden och funktioner för biologisk mångfald och grönstruktur såväl som för rörligt friluftsliv och rekreation ska säkerställas och utvecklas.
- Utveckla det sammanhängande gång- och cykelvägnätet för Smålandsstenars viktigaste länkar och kollektivtrafiknoder. Skapa trygga och sammanhängande cykelförbindelser såväl inom orten som till omkringliggande orter.

- Arbeta för att kollektivtrafiken ska utvecklas i orten med fler förbindelsepunkter och bytespunkter. I synnerhet Smålandsstenars station, i närheten av tillkommande bostadsområden i västra delen av orten samt utmed riksväg 26 närmst kommungränsen.
- Bevara området kring Smålandsstenars avloppsreningsverk och tillhörande mark som strategiskt markreservat för framtida behov av utbyggnad eller teknisk anpassning av anläggningen.

Beskrivning av respektive utvecklingsområde

Funktionsblandad bebyggelse och bostadsbebyggelse

S1 - Smålandsstenar centrum

Användningsstatus: Utvecklad och/eller ändrad markanvändning
Kategori: Funktionsblandad bebyggelse
Avsikt: Förtätningsområde (redan ianspråktagen mark)
Antal bostäder: 500 bostäder
Förutsättningar: Den centrala delen av Smålandsstenar pekas ut som ett utvecklingsområde för förtätning med bostäder, handel och service. En effektiv markanvändning med tätare bebyggelse eftersträvas för att stärka centrum som en viktig handelspunkt, präglad av god tillgänglighet och ett brett utbud. Den föreslagna utvecklingen väntas bidra till en mer levande stadsmiljö och samtidigt stärka gatugrönskan. Förtätningen förväntas även kunna främja social sammanhållning genom att fler funktioner, mötesplatser och bostäder samlas inom gångavstånd, vilket skapar mer liv och aktivitet i centrum. En variation av upplåtelseformer, lägenhetsstorlekar och byggnadshöjder bedöms vara lämplig för att skapa en diversifierad och långsiktigt hållbar stadsdel.

Hänsyn	Påverkan Ja/Nej	Kommentar
Riksintresse	Ja	Området ligger inom riksintresse för totalförsvarets militära del, MSA-Hagshults övningsflygplats. Området ligger även inom riksintresse för kommunikationer, MSA-Halmstad City Airport. Alla byggnadsobjekt över 20 meter ska hanteras i enlighet med ställningstagande under avsnittet om riksintresse för kommunikationer respektive riksintresse för totalförsvarets militära del. Genom området passerar väg 26 som är av riksintresse för kommunikation. I direkt anslutning till området passerar Järnvägen-Nässjö-Halmstad som även det är av riksintresse för kommunikationer. Utbyggnadsområdet får inte försämra för riksintressets funktion vilket innebär att inte försämra förutsättningarna för person- eller godstrafiken, försvåra utbyggnaden eller göra anspråk på anläggningen. Ny bebyggelse behöver lokaliseras och utformas med hänsyn till bland annat drift- och underhållsåtgärder, behov av klimatanpassningsåtgärder och risk i förhållande till hantering av brandfarliga och explosiva ämnen. Tillgängligheten för befintliga vägar och järnväg av riksintresse ska säkerställas.
Potentiellt förorenade områden	Ja	Inom området finns fjorton potentiellt förorenade områden, av dessa saknar nio riskklassning, en har riskklass 2 och tre har riskklass 3. Potentiellt förorenade områden behöver beaktas i eventuell detaljplaneprocess och inför framtida exploatering.
Fornlämningar	Ja	Inom utbyggnadsområdet finns en möjlig fornlämning. Vid exploatering inom utbyggnadsområdet ska fornlämningarna och dess kulturmiljövärden värnas, lyftas och ses som en tillgång. Vid eventuell påverkan på fornlämningar eller dess närområde ska en ansöka om tillstånd göras hos länsstyrelsen.
Jordbruksmark	Nej	
Lågpunkter/Skyfall och översvämning	Ja	Inom utbyggnadsområdet finns ett antal lågpunktsområden i anslutning till befintlig bebyggelse. Del av området ligger även inom högsta beräknade flöde från Nissan. Avledningen av vatten och säker exploatering behöver säkerställas i detaljplaneprocessen genom dagvattenutredning och att hänsyn tas till miljökvalitetsnormer.
MKN	Ja	Området ligger inom avrinningsområdet för vattenförekomsten Nissan och grundvattenförekomsten WA17150520. Ytvattenförekomst status: Måttlig Grundvattenförekomst status: God status I en detaljplaneprocess identifieras, bedöms och beskrivs eventuell påverkan på miljökvalitetsnormerna för att kunna hitta lösningar som minskar risken för förorening av grundvatten eller ytvatten kopplat till exploateringen.
Övrigt		Förtätning medför ett ökat tryck på det befintliga gatunätet och brobeståndet. Detta ställer höga krav på kontinuerlig analys, övervakning och planering av hur den ökade trafikmängden påverkar infrastrukturen, särskilt eftersom många vägar är dimensionerade för specifika trafik- och bärighetsklasser.

S2 - Vickelsberg

Användningsstatus: Utvecklad och/eller ändrad markanvändning

Kategori: Funktionsblandad bebyggelse

Avsikt: Omvandlingsområde (redan ianspråktagen mark)

Antal bostäder: 50 bostäder

Förutsättningar: Utvecklingsområdet syftar till att omvandla dagens verksamhetsområde till ett framtida bostadsområde, vilket förutsätter att befintlig verksamhet successivt omlokaliseras. Området kan rymma ny bostadsbebyggelse i kombination med offentlig service och gröna utemiljöer. Framtida huvudstråk för gång- och cykeltrafik ska leda in mot centrum och

kollektivtrafikens stationsläge i syfte att knyta samman Smålandsstenars olika delar och förbättra tillgängligheten för gående och cyklister.

Hänsyn	Påverkan Ja/Nej	Kommentar
Riksintresse	Ja	Området ligger inom riksintresse för totalförsvarets militära del, MSA-Hagshults övningsflygplats. Området ligger även inom riksintresse för kommunikationer, MSA-Halmstad City Airport. Alla byggnadsobjekt över 20 meter ska hanteras i enlighet med ställningstagande under avsnittet om riksintresse för kommunikationer respektive riksintresse för totalförsvarets militära del.
Potentiellt förorenade områden	Ja	Inom området finns ett potentiellt förorenat område med riskklass 3. Potentiellt förorenade områden behöver beaktas i eventuell detaljplaneprocess och inför framtida exploatering.
Fornlämningar	Nej	
Jordbruksmark	Nej	
Lågpunkter/Skyfall och översvämning	Ja	Inom utbyggnadsområdet finns ett lågpunktsområde i anslutning till befintlig bebyggelse. Avledningen av vatten och säker exploatering behöver säkerställas i detaljplaneprocessen genom dagvattenutredning och att hänsyn tas till miljökvalitetsnormer.
MKN	Ja	Området ligger inom avrinningsområdet för vattenförekomsten Nissan och grundvattenförekomsten WA17150520. Ytvattenförekomst status: Måttlig Grundvattenförekomst status: God status I en detaljplaneprocess identifieras, bedöms och beskrivs eventuell påverkan på miljökvalitetsnormerna för att kunna hitta lösningar som minskar risken för förorening av grundvatten eller ytvatten kopplat till exploateringen.
Övrigt		Förtätning medför ett ökat tryck på det befintliga gatunätet och brobeståndet. Detta ställer höga krav på kontinuerlig analys, övervakning och planering av hur den ökade trafikmängden påverkar infrastrukturen, särskilt eftersom många vägar är dimensionerade för specifika trafik- och bärighetsklasser.

S3 - Åtterås

Användningsstatus: Utvecklad och/eller ändrad markanvändning

Kategori: Bostadsbebyggelse

Avsikt: Utvecklingsområde (obebyggd mark)

Antal bostäder: 550 bostäder

Förutsättningar: Utvecklingsområdet syftar till att möjliggöra ny bostadsbebyggelse. Det är strategiskt beläget i närheten av Smålandsstenars norra infart och dikt an befintlig.

Hänsyn	Påverkan Ja/Nej	Kommentar
Riksintresse	Ja	Området ligger inom riksintresse för kommunikationer, MSA-Halmstad City Airport. Alla byggnadsobjekt över 20 meter ska hanteras i enlighet med ställningstagande under avsnittet om riksintresse för kommunikationer.
Potentiellt förorenade områden	Nej	
Fornlämningar	Ja	Inom utbyggnadsområdet finns två registrerade fornlämningar, två möjliga fornlämningar samt övrig kulturhistorisk lämning. Vid exploatering inom utbyggnadsområdet ska fornlämningarna och dess kulturmiljövärden värnas, lyftas och ses som en tillgång. Vid eventuell påverkan på fornlämningar eller dess närområde ska en ansöka om tillstånd göras hos länsstyrelsen.
Jordbruksmark	Nej	
Lågpunkter/Skyfall och översvämning	Ja	Inom utbyggnadsområdet finns ett par lågpunktsområden. Avledningen av vatten och säker exploatering behöver säkerställas i detaljplaneprocessen genom dagvattenutredning och att hänsyn tas till miljökvalitetsnormer.
MKN	Ja	Området ligger inom avrinningsområdet för vattenförekomsten Österån. Ytvattenförekomst status: Måttlig ekologisk status. I en detaljplaneprocess identifieras, bedöms och beskrivs eventuell påverkan på miljökvalitetsnormerna för att kunna hitta lösningar som minskar risken för förorening av grundvatten eller ytvatten kopplat till exploateringen.

S4 - Haghult södra

Användningsstatus: Utvecklad och/eller ändrad markanvändning

Kategori: Bostadsbebyggelse

Avsikt: Utvecklingsområde (obebyggd mark)

Antal bostäder: 300 bostäder

Förutsättningar: Utvecklingsområdet syftar till att möjliggöra ny bostadsbebyggelse. Det är strategiskt beläget i närheten av Smålandsstenars norra infart och dikt an befintlig bostadsbyggnation. Den nya bebyggelsen ska anpassas till omgivande bebyggelse i fråga om skala, volym och placering.

Hänsyn	Påverkan Ja/Nej	Kommentar
Riksintresse	Ja	Inom området finns ett potentiellt förorenat område som saknar riskklassning. Potentiellt förorenade områden behöver beaktas vid eventuell exploatering.
Potentiellt förorenade områden	Nej	
Fornlämningar	Nej	
Jordbruksmark	Nej	
Lågpunkter/Skyfall och översvämning	Ja	Inom utbyggnadsområdet finns ett lågpunktsområde. Avledningen av vatten och säker exploatering behöver säkerställas i detaljplaneprocessen genom dagvattenutredning och att hänsyn tas till miljökvalitetsnormer.
MKN	Ja	Området ligger inom avrinningsområdet för vattenförekomsten Österån. Ytvattenförekomst status: Måttlig ekologisk status. I en detaljplaneprocess identifieras, bedöms och beskrivs eventuell påverkan på miljökvalitetsnormerna för att kunna hitta lösningar som minskar risken för förorening av grundvatten eller ytvatten kopplat till exploateringen.

S5 - Haghult norra

Användningsstatus: Utvecklad och/eller ändrad markanvändning

Kategori: Bostadsbebyggelse

Avsikt: Utvecklingsområde (obebyggd mark)

Antal bostäder: 300 bostäder

Förutsättningar: Utvecklingsområdet syftar till att möjliggöra ny bostadsbebyggelse. Det är strategiskt beläget i närheten av Smålandsstenars norra infart och dikt an befintlig bostadsbyggnation. Den nya bebyggelsen ska anpassas till omgivande bebyggelse i fråga om skala, volym och placering.

Hänsyn	Påverkan Ja/Nej	Kommentar
Riksintresse	Ja	Området ligger inom riksintresse för totalförsvarets militära del, MSA-Hagshults övningsflygplats. Området ligger även inom riksintresse för kommunikationer, MSA-Halmstad City Airport. Alla byggnadsobjekt över 20 meter ska hanteras i enlighet med ställningstagande under avsnittet om riksintresse för kommunikationer respektive riksintresse för totalförsvarets militära del.
Potentiellt förorenade områden	Nej	
Fornlämningar	Nej	
Jordbruksmark	Nej	
Lågpunkter/Skyfall och översvämning	Ja	Inom utbyggnadsområdet finns ett par lågpunktsområden. Avledningen av vatten och säker exploatering behöver säkerställas i detaljplaneprocessen genom dagvattenutredning och att hänsyn tas till miljökvalitetsnormer.
MKN	Ja	Området ligger inom avrinningsområdet för vattenförekomsten Österån samt inom avrinningsområdet för vattenförekomsten Nissan. Ytvattenförekomst status: Måttlig ekologisk status. I en detaljplaneprocess identifieras, bedöms och beskrivs eventuell påverkan på miljökvalitetsnormerna för att kunna hitta lösningar som minskar risken för förorening av grundvatten eller ytvatten kopplat till exploateringen

Verksamheter

S6 - Fållinge industriområde

Användningsstatus: Utvecklad och/eller ändrad markanvändning

Kategori: Verksamheter

Avsikt: Utvecklingsområde (obebyggd mark)

Yta för verksamhetsmark: 151,4 hektar

Förutsättningar: Utvecklingsområdet syftar till att skapa långsiktiga möjligheter för fortsatt verksamhetsexpansion, där både lättare och tyngre industri kan etableras, utvecklas och ges utrymme att växa. Området angränsar till ett befintligt verksamhetsområde och det möjliggör ett effektivt markutnyttjande och rationellt nyttjande av redan utbyggd infrastruktur, i den mån det är möjligt. Strategiskt beläget i östra delen av Smålandsstenar och har goda förbindelser till väg 153 och i förlängningen riksväg 26.

Hänsyn	Påverkan Ja/Nej	Kommentar
Riksintresse	Ja	Området ligger inom riksintresse för totalförsvarets militära del, MSA-Hagshults övningsflygplats. Området ligger även inom riksintresse för kommunikationer, MSA-Halmstad City Airport. Alla byggnadsobjekt över 20 meter ska hanteras i enlighet med ställningstagande under avsnittet om riksintresse för kommunikationer respektive riksintresse för totalförsvarets militära del. I direkt anslutning till området passerar Järnvägen-Nässjö-Halmstad som är av riksintresse för kommunikationer. Utbyggnadsområdet får inte försämra för riksintressets funktion vilket innebär att inte försämra förutsättningarna för person- eller godstrafiken, försvåra utbyggnaden eller göra anspråk på anläggningen. Ny bebyggelse behöver lokaliseras och utformas med hänsyn till bland annat drift- och underhållsåtgärder, behov av klimatanpassningsåtgärder och risk i förhållande till hantering av brandfarliga och explosiva ämnen. Tillgängligheten för befintliga vägar och järnväg av riksintresse ska säkerställas.
Potentiellt förorenade områden	Nej	
Fornlämningar	Nej	I direkt anslutning till utbyggnadsområdet finns möjliga fornlämningar samt en fornlämning som saknar antikvarisk bedömning. Vid exploatering inom utbyggnadsområdet ska fornlämningarna och dess kulturmiljövärden värnas, lyftas och ses som en tillgång. Vid eventuell påverkan på fornlämningar eller dess närområde ska en ansöka om tillstånd göras hos länsstyrelsen.
Jordbruksmark	Nej	
Lågpunkter/Skyfall och översvämning	Ja	Inom utbyggnadsområdet finns ett större lågpunktsområde. Avledningen av vatten och säker exploatering behöver säkerställas i detaljplaneprocessen genom dagvattenutredning och att hänsyn tas till miljökvalitetsnormer.
MKN	Ja	Området ligger inom avrinningsområdet för vattenförekomsten Nissan samt inom avrinningsområdet för vattenförekomsten Stålebobäcken. Ytvattenförekomst status: Måttlig ekologisk status. I en detaljplaneprocess identifieras, bedöms och beskrivs eventuell påverkan på miljökvalitetsnormerna för att kunna hitta lösningar som minskar risken för förorening av grundvatten eller ytvatten kopplat till exploateringen.

S7 - Bölaryd industriområde

Användningsstatus: Utvecklad och/eller ändrad markanvändning

Kategori: Verksamheter

Avsikt: Utvecklingsområde (obebyggd mark)

Yta för verksamhetsmark: 91 hektar

Förutsättningar: Utvecklingsområdet syftar till att skapa långsiktiga möjligheter för fortsatt verksamhetsexpansion, där både lättare och tyngre industri kan etableras, utvecklas och ges utrymme att växa. Området angränsar delvis till ett befintligt verksamhetsområde och det möjliggör ett effektivt markutnyttjande och rationellt nyttjande av redan utbyggd infrastruktur, i den mån det är möjligt. Strategiskt beläget i södra delen av Smålandsstenar och har goda förbindelser till väg 153 och i förlängningen riksväg 26.

Hänsyn	Påverkan Ja/Nej	Kommentar
Riksintresse	Ja	Området ligger inom riksintresse för kommunikationer, MSA-Halmstads flygplats. Alla byggnadsobjekt över 20 meter ska hanteras i enlighet med ställningstagande under avsnittet om riksintresse för kommunikationer respektive riksintresse för totalförsvarets militära del
Potentiellt förorenade områden	Nej	
Fornlämningar	Ja	Inom utbyggnadsområdet finns en övrig kulturhistorisk lämning registrerad. Vid exploatering inom utbyggnadsområdet ska fornlämningarna och dess kulturmiljövärden värnas, lyftas och ses som en tillgång. Vid eventuell påverkan på fornlämningar eller dess närområde ska en ansöka om tillstånd göras hos länsstyrelsen.
Jordbruksmark	Nej	
Lågpunkter/Skyfall och översvämning	Ja	Inom utbyggnadsområdet finns lågpunktsområden. Avledningen av vatten och säker exploatering behöver säkerställas i detaljplaneprocessen genom dagvattenutredning och att hänsyn tas till miljökvalitetsnormer.
MKN	Ja	Området ligger inom avrinningsområdet för vattenförekomsten Nissan. Ytvattenförekomst status: Måttlig ekologisk status. I en detaljplaneprocess identifieras, bedöms och beskrivs eventuell påverkan på miljökvalitetsnormerna för att kunna hitta lösningar som minskar risken för förorening av grundvatten eller ytvatten kopplat till exploateringen

S8 - Skogslund industriområde

Användningsstatus: Utvecklad och/eller ändrad markanvändning

Kategori: Verksamheter

Avsikt: Utvecklingsområde (obebyggd mark)

Yta för verksamhetsmark: 8,5 hektar

Förutsättningar: Utvecklingsområdet syftar till att skapa långsiktiga möjligheter för fortsatt verksamhetsexpansion, där lättare industri kan etableras. Tyngre och störande verksamhet ska undvikas på grund av omkringliggande bostadsbebyggelse. Området angränsar till ett befintligt verksamhetsområde och det möjliggör ett effektivt markutnyttjande och rationellt nyttjande av redan utbyggd infrastruktur, i den mån det är möjligt.

Hänsyn	Påverkan Ja/Nej	Kommentar
Riksintresse	Ja	Området ligger även inom riksintresse för kommunikationer, MSA-Halmstad City Airport. Alla byggnadsobjekt över 20 meter ska hanteras i enlighet med ställningstagande under avsnittet om riksintresse för kommunikationer. I direkt anslutning till området passerar Järnvägen-Nässjö-Halmstad som är av riksintresse för kommunikationer. Utbyggnadsområdet får inte försämra för riksintressets funktion vilket innebär att inte försämra förutsättningarna för person- eller godstrafiken, försvåra utbyggnaden eller göra anspråk på anläggningen. Ny bebyggelse behöver lokaliseras och utformas med hänsyn till bland annat drift- och underhållsåtgärder, behov av klimatanpassningsåtgärder och risk i förhållande till hantering av brandfarliga och explosiva ämnen. Tillgängligheten för befintlig järnväg av riksintresse ska säkerställas.
Potentiellt förorenade områden	Nej	
Fornlämningar	Ja	Inom utbyggnadsområdet finns en registrerad fornlämning. Vid exploatering inom utbyggnadsområdet ska fornlämningarna och dess kulturmiljövärden värnas, lyftas och ses som en tillgång. Vid eventuell påverkan på fornlämningar eller dess närområde ska en ansöka om tillstånd göras hos länsstyrelsen.
Jordbruksmark	Nej	
Lågpunkter/Skyfall och översvämning	Ja	Inom utbyggnadsområdet finns områden med lågpunkter. En begränsad del av områdets östra gräns ligger inom högsta beräknade flöde från Nissan. Avledningen av vatten och säker exploatering behöver säkerställas i detaljplaneprocessen genom dagvattenutredning och att hänsyn tas till miljökvalitetsnormer.
MKN	Ja	Området ligger inom avrinningsområdet för vattenförekomsten Nissan och grundvattenförekomsten Hulugård-Risamossen. Ytvattenförekomst status: Måttlig ekologisk status. Grundvattenförekomst status: God status. I en detaljplaneprocess identifieras, bedöms och beskrivs eventuell påverkan på miljökvalitetsnormerna för att kunna hitta lösningar som minskar risken för förorening av grundvatten eller ytvatten kopplat till exploateringen.

S9 - Södra industriområdet

Användningsstatus: Utvecklad och/eller ändrad markanvändning

Kategori: Verksamheter

Avsikt: Utvecklingsområde (obebyggd mark)

Yta för verksamhetsmark: 62,7 hektar

Förutsättningar: Utvecklingsområdet syftar till att skapa långsiktiga möjligheter för fortsatt verksamhetsexpansion, där både lättare och tyngre industri kan etableras, utvecklas och ges utrymme att växa. Området angränsar till ett befintligt verksamhetsområde och det möjliggör ett effektivt markutnyttjande och rationellt nyttjande av redan utbyggd infrastruktur, i den mån det är möjligt. Strategiskt beläget i södra delen av Smålandsstenar och har goda förbindelser till riksväg 26 och i förlängningen väg 153.

Hänsyn	Påverkan Ja/Nej	Kommentar
Riksintresse	Ja	Området ligger inom riksintresse för kommunikationer, MSA-Halmstads flygplats. Alla byggnadsobjekt över 20 meter ska hanteras i enlighet med ställningstagande under avsnittet om riksintresse för kommunikationer respektive riksintresse för totalförsvarets militära del. I direkt anslutning till området passerar väg 26 som är av riksintresse för kommunikation. I direkt anslutning till området passerar Järnvägen-Nässjö-Halmstad som även det är av riksintresse för kommunikationer. Utbyggnadsområdet får inte försämra för riksintressets funktion vilket innebär att inte försämra förutsättningarna för person- eller godstrafiken, försvåra utbyggnaden eller göra anspråk på anläggningen. Ny bebyggelse behöver lokaliseras och utformas med hänsyn till bland annat drift- och underhållsåtgärder, behov av klimatanpassningsåtgärder och risk i förhållande till hantering av brandfarliga och explosiva ämnen. Tillgängligheten för befintliga vägar och järnväg av riksintresse ska säkerställas.
Potentiellt förorenade områden	Nej	
Fornlämningar	Ja	Inom utbyggnadsområdet finns sex övrig kulturhistorisk lämning registrerad. Vid exploatering inom utbyggnadsområdet ska fornlämningarna och dess kulturmiljövärden värnas, lyftas och ses som en tillgång. Vid eventuell påverkan på fornlämningar eller dess närområde ska en ansöka om tillstånd göras hos länsstyrelsen.
Jordbruksmark	Nej	
Lågpunkter/Skyfall och översvämning	Ja	Inom utbyggnadsområdet finns lågpunktsområden. Avledningen av vatten och säker exploatering behöver säkerställas i detaljplaneprocessen genom dagvattenutredning och att hänsyn tas till miljökvalitetsnormer.
MKN	Ja	Området ligger inom avrinningsområdet för vattenförekomsten Nissan. Ytvattenförekomst status: Måttlig ekologisk status. I en detaljplaneprocess identifieras, bedöms och beskrivs eventuell påverkan på miljökvalitetsnormerna för att kunna hitta lösningar som minskar risken för förorening av grundvatten eller ytvatten kopplat till exploateringen.

Grönområde och friluftsliv

S10 - Trädparken

Användningsstatus: Utvecklad och/eller ändrad markanvändning

Kategori: Grönområde och friluftsliv

Förutsättningar: Utvecklingsområdet syftar till att skapa långsiktiga möjligheter för en centralt belägen park inom befintlig bostadsbebyggelse och i närhet till flera skolverksamheter. Den föreslagna utvecklingen kan bidra till klimatanpassning, främja utomhuspedagogik och fungera som en naturlig mötesplats. Parken ska erbjuda trygga och tillgängliga utemiljöer för lek, rörelse och rekreation, vilket stärker både den fysiska och sociala miljön. För att möjliggöra utvecklingen krävs en omlokalisering av den befintliga verksamhet som bedrivs på platsen.

Hänsyn	Påverkan Ja/Nej	Kommentar
Riksintresse	Ja	Utvecklingsområdet ligger även inom riksintresse för kommunikationer, MSA-Halmstad City Airport. Alla byggnadsobjekt över 20 meter ska hanteras i enlighet med ställningstagande under avsnittet om riksintresse för kommunikationer.
Potentiellt förorenade områden	Ja	Inom utvecklingsområdet finns ett potentiellt förorenat område med riskklass 2. Potentiellt förorenade områden behöver beaktas vid eventuell detaljplaneprocess och inför framtida exploatering.
Fornlämningar	Nej	
Jordbruksmark	Nej	
Lågpunkter/Skyfall och översvämning	Ja	Lågpunktsområden finns inom området. Vattenhantering och hänsyn till miljökvalitetsnormer behöver säkerställas vid eventuell planläggning eller annan utveckling.
MKN	Ja	Området ligger inom avrinningsområdet för vattenförekomsten Nissan. Ytvattenförekomst status: Måttlig ekologisk status. I en detaljplaneprocess identifieras, bedöms och beskrivs eventuell påverkan på miljökvalitetsnormerna för att kunna hitta lösningar som minskar risken för förorening av grundvatten eller ytvatten kopplat till exploateringen.

Teknisk infrastruktur

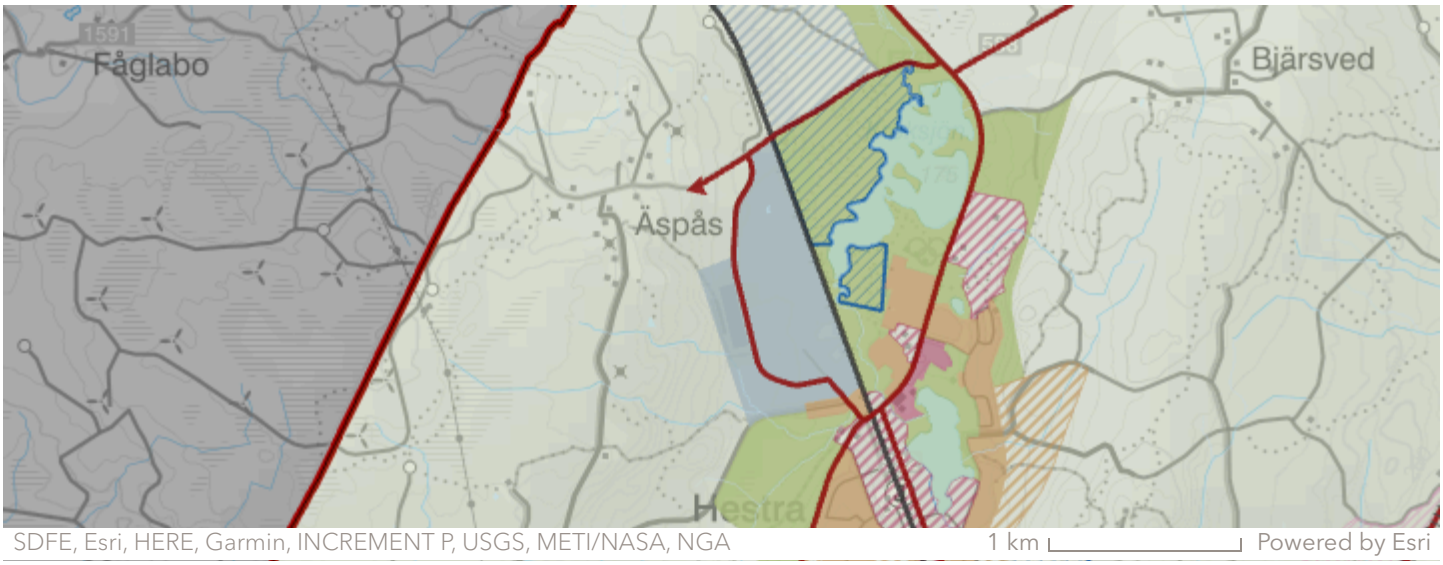
S11 - Smålandsstenars avloppsreningsverk

Användningsstatus: Utvecklad och/eller ändrad markanvändning

Kategori: Teknisk infrastruktur

Förutsättningar: Utvecklingsområdet omfattar befintlig och reserverad mark för Smålandsstenars avloppsreningsverk, vilket är en samhällsviktig anläggning för kommunens vatten- och avloppsförsörjning. Reningsverket har strategisk betydelse för hela sydvästra kommundelen och dess lokalisering är vald med hänsyn till närhet till recipient och befintlig infrastruktur. Hänsyn ska vid planering tas till anläggningens behov och skydd.

Hänsyn	Påverkan Ja/Nej	Kommentar
Riksintresse	Ja	Området ligger även inom riksintresse för kommunikationer, MSA-Halmstad City Airport. Alla byggnadsobjekt över 20 meter ska hanteras i enlighet med ställningstagande under avsnittet om riksintresse för kommunikationer. I direkt anslutning till området passerar Järnvägen-Nässjö-Halmstad som är av riksintresse för kommunikationer. Utbyggnadsområdet får inte försämra för riksintressets funktion vilket innebär att inte försämra förutsättningarna för person- eller godstrafiken, försvåra utbyggnaden eller göra anspråk på anläggningen. Ny bebyggelse behöver lokaliseras och utformas med hänsyn till bland annat drift- och underhållsåtgärder, behov av klimatanpassningsåtgärder och risk i förhållande till hantering av brandfarliga och explosiva ämnen. Tillgängligheten för befintlig järnväg av riksintresse ska säkerställas.
Potentiellt förorenade områden	Ja	Inom området finns ett potentiellt förorenat, inte riskklassat område, som är kopplat till pågående avloppsreningsverksamhet. Potentiellt förorenade områden behöver beaktas vid eventuell detaljplaneprocess och inför framtida exploatering.
Fornlämningar	Ja	Inom utbyggnadsområdet finns en registrerad fornlämning som saknar antikvarisk bedömning. Vid exploatering inom utbyggnadsområdet ska fornlämningarna och dess kulturmiljövärden värnas, lyftas och ses som en tillgång. Vid eventuell påverkan på fornlämningar eller dess närområde ska en ansöka om tillstånd göras hos länsstyrelsen.
Jordbruksmark	Nej	
Lågpunkter/Skyfall och översvämning	Jas	Inom utbyggnadsområdet finns områden med lågpunkter. Områdets östra kant ligger i direkt anslutning till högsta beräknat flöde från Nissan. Därför ska behov av åtgärder för skydd av samhällsviktig verksamhet mot översvämning, ras, skred och erosion utredas. Avledningen av vatten och säker exploatering behöver säkerställas i detaljplaneprocessen genom dagvattenutredning och att hänsyn tas till miljökvalitetsnormer.
MKN	Ja	Området ligger inom avrinningsområdet för vattenförekomsten Nissan och grundvattenförekomsten WA17150520. Ytvattenförekomst status: Måttlig ekologisk status. Grundvattenförekomst status: God status I en detaljplaneprocess identifieras, bedöms och beskrivs eventuell påverkan på miljökvalitetsnormerna för att kunna hitta lösningar som minskar risken för förorening av grundvatten eller ytvatten kopplat till exploateringen.
Vatten- och avloppsförsörjning		Hänsyn ska tas till anläggningens drift, skyddsavstånd, risk för översvämning från Nissan och kommunens långsiktiga planering för spillvattenhantering och avloppsrening. Eventuell bostads- och verksamhetsutveckling i närheten ska inte lokaliseras för nära anläggningen och ska utformas så att reningsverkets funktion, utvecklingsmöjligheter och klimatanpassning säkerställs. En framtida omlokalisering av reningsverket skulle innebära mycket stora kostnader för kommunen, inklusive ny markanskaffning, tillståndsprocesser och byggnation av ny anläggning. Eventuella förändringar som påverkar reningsverkets drift eller lokalisering skulle innebära betydande kommunala kostnader och långsiktiga konsekvenser för vatten- och avloppstaxan.

Hestra

Huvudorten Hestra.

Hestra är traditionellt kommunens turistort, med Isabergsområdet som huvudattraktion. Området erbjuder skid-, cykel- och golfanläggningar samt ett brett utbud av naturbaserade aktiviteter. Närheten till riksväg 26 ger goda kommunikationsmöjligheter, och orten nås även med tåg via Kust-till-Kust-banan. Denna huvudort är belägen i en dalgång mellan två höjdområden, med två sjöar som ger särskilda förutsättningar för ortens utveckling. Den gradvisa utbyggnaden har format samhällets karaktär, och variationen i arkitektoniska stilar och uttryck skapar en kulturhistoriskt intressant huvudort, där identiteten tydligt ligger i blandningen av byggnadsstilar. Hestra är i huvudsak en villaort. Hestra har en livsmedelsbutik, några specialaffärer samt

kommunal service, bland annat förskolor, skola och bibliotek. Den kommersiella servicen används inte bara av ortens invånare utan även av boende i delar av grannkommunerna Tranemo och Gnosjö. Utöver det domineras det privata näringslivet främst av trä- och metallindustrin.

Beskrivning av framtida utveckling
Den framtida utvecklingen av Hestra ska fokusera på bostäder, verksamheter, funktionsblandad bebyggelse samt områden för tillfällig vistelse. Ortens nära koppling till natur och fritidsaktiviteter ska bevaras och förstärkas, och all utveckling ska ske med respekt för dessa värden. Särskild hänsyn ska tas till det angränsande riksintresset för friluftsliv, med syfte att synliggöra och stärka områdets natur- och rekreationsvärden.

Det befintliga stugområdet vid Isaberg föreslås utvecklas österut med ett område för tillfällig vistelse i anslutning till riksväg 26, vilket möjliggör en lämplig utvidgning av det redan etablerade turistområdet. Bostadsbebyggelsen i Hestra bör i första hand utvecklas i anslutning till befintlig bebyggelse i söder och öster, för att skapa en sammanhållen och sammanhängande bostadsmiljö. Ortens centrala delar, inklusive tågstationen och centrum, kan fortsatt utvecklas med funktionsblandad bebyggelse där bostäder, service och handel integreras på ett balanserat sätt. Nordväst om orten finns potential för ett större verksamhetsområde i anslutning till befintlig järnväg. Eftersom utvecklingsområdet ligger externt i förhållande till ortens centrum, kan behov uppstå av att stärka kollektivtrafikförbindelserna dit samt utveckla närliggande bytespunkter. Dessutom behövs fler hållplatser längs huvudvägen genom orten.

Gång- och cykelvägnätet inom Hestra behöver förstärkas, liksom förbindelserna till omkringliggande orter, såsom Grimsås och Nissafors, där frågan om en tillkommande broförbindelse är aktuell.

Planlagd mark och lediga tomter
Det finns ett antal detaljplanelagda områden i Hestra för bostads- och verksamhetsändamål som inte är utbyggda. Det finns cirka två hektar ledig mark för bostadsbebyggelse och drygt elva hektar

ledig verksamhetsmark. Översiktsplanen möjliggör i sin tur 40 hektar mark för utbyggnad av bostadsbebyggelse respektive 59 hektar mark för ny verksamhetsutveckling.

Ställningstaganden för huvudorten Hestra:

- Möjliggöra utveckling för bostadsändamål i den södra och västra delen av Hestra samt genom förtätning av redan hårdgjorda ytor, omvandling och komplettering inom befintlig bebyggelsestruktur där det bedöms lämpligt.
- Möjliggöra utveckling för verksamhetsändamål i den norra delen av Hestra i anslutning till befintlig järnväg med stickspårs- och omlastningsmöjligheter.
- Möjliggöra utveckling för tillfällig vistelse utmed Isaberg i den sydöstra delen av Hestra.
- Kontinuerlig översyn av gällande detaljplaner och statusuppdateringar avseende lediga tomter, aktivt arbete för att bättre kunna möta behoven av mark och bebyggelse samt utvärdera och marknadsföra lediga tomter och mark.
- Bevara Hestras småskalighet och ta hänsyn till omgivande bebyggelses höjd, skala och platsens karaktär vid förtätning.
- Infarterna till Hestra utgör entréer och utformningen av bebyggelse såväl som friytor i anslutning till dessa måste hanteras med varsamhet och hänsyn till ortens särprägel.
- Säkerställa, utveckla, tillgängliggöra och förädla befintlig grönstruktur inom och intill huvudorten för rekreation, besöksnäring, friluftsliv och ekosystemtjänster.
- Utveckla det sammanhängande gång- och cykelvägnätet för Hestras viktigaste länkar och kollektivtrafiknoder. Skapa trygga och sammanhängande cykelförbindelser såväl inom orten som till omkringliggande orter.
- Verka för en cykelförbindelse till Grimsås, Tranemo kommun och till Nissafors, Gnosjö kommun.
- Arbeta för att kollektivtrafiken ska utvecklas i orten med fler förbindelsepunkter och bytespunkter. I synnerhet Hestra station och i närheten av tillkommande verksamhetsområde i den norra delen av orten.

Beskrivning av respektive utvecklingsområde

Funktionsblandad bebyggelse och bostadsbebyggelse

H1 - Södra Agnsjön

Användningsstatus: Utvecklad och/eller ändrad markanvändning

Kategori: Funktionsblandad bebyggelse

Avsikt: Omvandlingsområde (redan ianspråktagen mark)

Antal bostäder: 80 bostäder

Förutsättningar: Utvecklingsområdet syftar till att omvandla dagens verksamhetsområde till ett framtida bostadsområde, vilket förutsätter att befintlig verksamhet successivt omlokaliseras. Området kan rymma ny bostadsbebyggelse i kombination med offentlig service och gröna utemiljöer. En variation av upplåtelseformer, lägenhetsstorlekar och byggnadshöjder bedöms vara lämplig för att skapa en diversifierad och långsiktigt hållbar stadsdel.

Hänsyn	Påverkan Ja/Nej	Kommentar
Riksintresse	Ja	Området ligger inom riksintresse för totalförsvarets militära del, MSA-Hagshults övningsflygplats. Området ligger även inom riksintresse för kommunikationer, MSA-Jönköpings flygplats. Alla byggnadsobjekt över 20 meter ska hanteras i enlighet med ställningstagande under avsnittet om riksintresse för kommunikationer respektive riksintresse för totalförsvarets militära del.
Potentiellt förorenade områden	Ja	Inom området finns ett potentiellt förorenat område som saknar riskklassning. Potentiellt förorenade områden behöver beaktas vid eventuell detaljplaneprocess och inför framtida exploatering.
Fornlämningar	Nej	
Jordbruksmark	Nej	
Lågpunkter/Skyfall och översvämning	Ja	Inom utbyggnadsområdet finns lågpunktsområden. Området gränsar till HylteånAgnsjön men är inte översvämningskarterat. Avledningen av vatten och säker exploatering behöver säkerställas i detaljplaneprocessen genom dagvattenutredning och att hänsyn tas till miljökvalitetsnormer.
MKN	Ja	Området ligger inom avrinningsområdet för vattenförekomsten Hylteån och grundvattenförekomsten WA15855760. Ytvattenförekomst status: Måttlig ekologisk status. Grundvattenförekomst status: God status I en detaljplaneprocess identifieras, bedöms och beskrivs eventuell påverkan på miljökvalitetsnormerna för att kunna hitta lösningar som minskar risken för förorening av grundvatten eller ytvatten kopplat till exploateringen.
Övrigt		Förtätning medför ett ökat tryck på det befintliga gatunätet och brobeståndet. Detta ställer höga krav på kontinuerlig analys, övervakning och planering av hur den ökade trafikmängden påverkar infrastrukturen, särskilt eftersom många vägar är dimensionerade för specifika trafik- och bärighetsklasser.

H2 - Hestra centrum

Användningsstatus: Utvecklad och/eller ändrad markanvändning

Kategori: Funktionsblandad bebyggelse

Avsikt: Förtätningsområde (redan ianspråktagen mark)

Antal bostäder: 110 bostäder

Förutsättningar: Den centrala delen av Hestra pekas ut som ett utvecklingsområde för förtätning med bostäder, handel och service. En effektiv markanvändning med tätare bebyggelse eftersträvas för att stärka centrum som en betydelsefull handelspunkt. Den föreslagna utvecklingen väntas bidra till en mer levande stadsmiljö och samtidigt stärka gatugrönskan. Förtätningen förväntas även kunna främja social sammanhållning genom att fler funktioner, mötesplatser och bostäder samlas inom gångavstånd, vilket skapar mer liv och aktivitet i centrum. En variation av upplåtelseformer, lägenhetsstorlekar och byggnadshöjder bedöms vara lämplig för att skapa en diversifierad och långsiktigt hållbar ort.

Hänsyn	Påverkan Ja/Nej	Kommentar
Riksintresse	Ja	Området ligger inom riksintresse för totalförsvarets militära del, MSA-Hagshults övningsflygplats. Området ligger även inom riksintresse för kommunikationer, MSA-Jönköpings flygplats. Alla byggnadsobjekt över 20 meter ska hanteras i enlighet med ställningstagande under avsnittet om riksintresse för kommunikationer respektive riksintresse för totalförsvarets militära del. Genom området går även Kust till kustbanan som är av riksintresse för kommunikationer. Utbyggnadsområdet får inte försämra för riksintressets funktion vilket innebär att inte försämra förutsättningarna för person- eller godstrafiken, försvåra utbyggnaden eller göra anspråk på anläggningen. Ny bebyggelse behöver lokaliseras och utformas med hänsyn till bland annat drift- och underhållsåtgärder, behov av klimatanpassningsåtgärder och risk i förhållande till hantering av brandfarliga och explosiva ämnen. Tillgängligheten för befintlig järnväg av riksintresse ska säkerställas.
Potentiellt förorenade områden	Ja	Inom området finns åtta potentiellt förorenade områden, samtliga saknar riskklassning. Potentiellt förorenade områden behöver beaktas vid eventuell detaljplaneprocess och inför framtida exploatering.
Fornlämningar	Ja	Inom utbyggnadsområdet finns en registrerad fornlämning samt en övrig kulturhistorisk lämning. Vid exploatering inom utbyggnadsområdet ska fornlämningarna och dess kulturmiljövärden värnas, lyftas och ses som en tillgång. Vid eventuell påverkan på fornlämningar eller dess närområde ska en ansöka om tillstånd göras hos länsstyrelsen.
Jordbruksmark	Nej	
Lågpunkter/Skyfall och översvämning	Ja	Inom utbyggnadsområdet finns lågpunktsområden. Området gränsar till HylteånAgnsjön men är inte översvämningskarterat. Avledningen av vatten och säker exploatering behöver säkerställas i detaljplaneprocessen genom dagvattenutredning och att hänsyn tas till miljökvalitetsnormer.
MKN	Ja	Området ligger inom avrinningsområdet för vattenförekomsten Hylteån och grundvattenförekomsten WA15855760. Ytvattenförekomst status: Måttlig ekologisk status. Grundvattenförekomst status: God status I en detaljplaneprocess identifieras, bedöms och beskrivs eventuell påverkan på miljökvalitetsnormerna för att kunna hitta lösningar som minskar risken för förorening av grundvatten eller ytvatten kopplat till exploateringen.
Övrigt		Förtätning medför ett ökat tryck på det befintliga gatunätet och brobeståndet. Detta ställer höga krav på kontinuerlig analys, övervakning och planering av hur den ökade trafikmängden påverkar infrastrukturen, särskilt eftersom många vägar är dimensionerade för specifika trafik- och bärighetsklasser.

H3 - Medborgaren

Användningsstatus: Utvecklad och/eller ändrad markanvändning

Kategori: Funktionsblandad bebyggelse

Avsikt: Utvecklingsområde (redan ianspråktagen mark)

Antal bostäder: 60 bostäder

Förutsättningar: Utvecklingsområdet syftar till att möjliggöra en funktionsblandad struktur med ny bostadsbebyggelse i kombination med offentlig service, såsom skolverksamhet, samt tilltalande gröna utemiljöer. Det är strategiskt beläget i anslutning till ett naturområde, vilket ger goda förutsättningar för rekreation och friluftsliv. Den nya bebyggelsen ska anpassas till omgivande bebyggelse och landskap i fråga om skala, volym och placering.

H4 - Jutabäcken

Användningsstatus: Utvecklad och/eller ändrad markanvändning

Kategori: Funktionsblandad bebyggelse

Avsikt: Utvecklingsområde (obebyggd mark)

Antal bostäder: 125 bostäder

Förutsättningar: Utvecklingsområdet syftar till att möjliggöra en funktionsblandad struktur med ny bostadsbebyggelse i kombination med offentlig service, såsom skolverksamhet, samt tilltalande gröna utemiljöer. Det är strategiskt beläget i anslutning till ett naturområde, vilket ger goda förutsättningar för rekreation och friluftsliv. Den nya bebyggelsen ska anpassas till omgivande bebyggelse och landskap i fråga om skala, volym och placering.

Hänsyn	Påverkan Ja/Nej	Kommentar
Riksintresse	Ja	Området ligger inom riksintresse för totalförsvarets militära del, MSA-Hagshults övningsflygplats. Området ligger även inom riksintresse för kommunikationer, MSA-Jönköpings flygplats. Alla byggnadsobjekt över 20 meter ska hanteras i enlighet med ställningstagande under avsnittet om riksintresse för kommunikationer respektive riksintresse för totalförsvarets militära del.
Potentiellt förorenade områden	Nej	
Fornlämningar	Ja	Inom utbyggnadsområdet finns tre registrerade fornlämningar, en möjlig fornlämning och en övrig kulturhistorisk lämning. Vid exploatering inom utbyggnadsområdet ska fornlämningarna och dess kulturmiljövärden värnas, lyftas och ses som en tillgång. Vid eventuell påverkan på fornlämningar eller dess närområde ska en ansöka om tillstånd göras hos länsstyrelsen.
Jordbruksmark	Nej	
Lågpunkter/Skyfall och översvämning	Ja	I området finns omfattande områden främst i den södra delen som utgör skyfallsområden med rinnvägar från höjdsträckningen i öster. Avledningen av vatten och säker exploatering behöver säkerställas i detaljplaneprocessen genom dagvattenutredning och att hänsyn tas till miljökvalitetsnormer.
MKN	Ja	Området ligger inom avrinningsområdet för vattenförekomsten Hylteån och grundvattenförekomsten WA15855760. Ytvattenförekomst status: Måttlig ekologisk status. Grundvattenförekomst status: God status I en detaljplaneprocess identifieras, bedöms och beskrivs eventuell påverkan på miljökvalitetsnormerna för att kunna hitta lösningar som minskar risken för förorening av grundvatten eller ytvatten kopplat till exploateringen.

H5 - Sandbäcken

Användningsstatus: Utvecklad och/eller ändrad markanvändning

Kategori: Bostadsbebyggelse

Avsikt: Utvecklingsområde (obebyggd mark)

Antal bostäder: 75 bostäder

Förutsättningar: Utvecklingsområdet syftar till att möjliggöra ny bostadsbebyggelse. Det är strategiskt beläget i närheten av de centrala delarna av Hestra och dikt an befintlig bostadbyggnation. Den nya bebyggelsen ska anpassas till omgivande bebyggelse i fråga om skala, volym och placering.

Hänsyn	Påverkan Ja/Nej	Kommentar
Riksintresse	Ja	Området ligger inom riksintresse för totalförsvarets militära del, MSA-Hagshults övningsflygplats. Området ligger även inom riksintresse för kommunikationer, MSA-Jönköpings flygplats. Alla byggnadsobjekt över 20 meter ska hanteras i enlighet med ställningstagande under avsnittet om riksintresse för kommunikationer respektive riksintresse för totalförsvarets militära del. I anslutning till del av området går Kust till kustbanan som är av riksintresse för kommunikationer. Utbyggnadsområdet får inte försämra för riksintressets funktion vilket innebär att inte försämra förutsättningarna för person- eller godstrafiken, försvåra utbyggnaden eller göra anspråk på anläggningen. Ny bebyggelse behöver lokaliseras och utformas med hänsyn till bland annat drift- och underhållsåtgärder, behov av klimatanpassningsåtgärder och risk i förhållande till hantering av brandfarliga och explosiva ämnen. Tillgängligheten för befintlig järnväg av riksintresse ska säkerställas.
Potentiellt förorenade områden	Ja	Inom området finns ett potentiellt förorenat område som saknar riskklassning. Potentiellt förorenade områden behöver beaktas vid eventuell detaljplaneprocess och inför framtida exploatering.
Fornlämningar	Nej	
Jordbruksmark	Nej	
Lågpunkter/Skyfall och översvämning	Nej	
MKN	Ja	Området ligger inom avrinningsområdet för vattenförekomsten Hylteån. Ytvattenförekomst status: Måttlig ekologisk status. I en detaljplaneprocess identifieras, bedöms och beskrivs eventuell påverkan på miljökvalitetsnormerna för att kunna hitta lösningar som minskar risken för förorening av grundvatten eller ytvatten kopplat till exploateringen.

H6 - Bjärsveds klint

Användningsstatus: Utvecklad och/eller ändrad markanvändning

Kategori: Bostadsbebyggelse

Avsikt: Utvecklingsområde (obebyggd mark)

Antal bostäder: 165 bostäder

Förutsättningar: Utvecklingsområdet syftar till att möjliggöra ny bostadsbebyggelse. Det är strategiskt beläget i närheten av de centrala delarna av Hestra och dikt an befintlig bostadbyggnation. Den nya bebyggelsen ska anpassas till omgivande bebyggelse i fråga om skala, volym och placering.

Hänsyn	Påverkan Ja/Nej	Kommentar
Riksintresse	Ja	Området ligger inom riksintresse för totalförsvarets militära del, MSA-Hagshults övningsflygplats. Området ligger även inom riksintresse för kommunikationer, MSA-Jönköpings flygplats. Alla byggnadsobjekt över 20 meter ska hanteras i enlighet med ställningstagande under avsnittet om riksintresse för kommunikationer respektive riksintresse för totalförsvarets militära del. Området ligger inom riksintresse för friluftsliv, Isaberg (FF02). Vid eventuell exploatering eller ingrepp i riksintresset ska detta ske med hänsyn till riksintressets värden och om möjligt stärka värdena.
Potentiellt förorenade områden	Nej	
Fornlämningar	Nej	
Jordbruksmark	Nej	
Lågpunkter/Skyfall och översvämning	Ja	Inom utbyggnadsområdet finns lågpunktsområden. Inom området finns även skyfallsvägar från Isabergområdet. Avledningen av vatten och säker exploatering behöver säkerställas i detaljplaneprocessen genom dagvattenutredning och att hänsyn tas till miljökvalitetsnormer.
MKN	Ja	Området ligger inom avrinningsområdet för vattenförekomsten Hylteån och grundvattenförekomsten WA15855760. Ytvattenförekomst status: Måttlig ekologisk status. Grundvattenförekomst status: God status I en detaljplaneprocess identifieras, bedöms och beskrivs eventuell påverkan på miljökvalitetsnormerna för att kunna hitta lösningar som minskar risken för förorening av grundvatten eller ytvatten kopplat till exploateringen.

Verksamheter

H7 - Äspås verksamhetsområde

Användningsstatus: Utvecklad och/eller ändrad markanvändning

Kategori: Verksamheter

Avsikt: Utvecklingsområde (obebyggd mark)

Yta för verksamhetsmark: 59 hektar

Förutsättningar: Utvecklingsområdet syftar till att skapa långsiktiga möjligheter för fortsatt verksamhetsexpansion, där både lättare och tyngre industri kan etableras, utvecklas och ges utrymme att växa. Strategiskt beläget i norra delen av Hestra och har goda förbindelser till befintligt verksamhetsområde Flodala, väg 593 och i förlängningen riksväg 26.

Hänsyn	Påverkan Ja/Nej	Kommentar
Riksintresse	Ja	Området ligger inom riksintresse för totalförsvarets militära del, MSA-Hagshults övningsflygplats. Området ligger även inom riksintresse för kommunikationer, MSA-Jönköpings flygplats. Alla byggnadsobjekt över 20 meter ska hanteras i enlighet med ställningstagande under avsnittet om riksintresse för kommunikationer respektive riksintresse för totalförsvarets militära del. I anslutning till området går Kust till kustbanan som är av riksintresse för kommunikationer. Utbyggnadsområdet får inte försämra för riksintressets funktion vilket innebär att inte försämra förutsättningarna för person- eller godstrafiken, försvåra utbyggnaden eller göra anspråk på anläggningen. Ny bebyggelse behöver lokaliseras och utformas med hänsyn till bland annat drift- och underhållsåtgärder, behov av klimatanpassningsåtgärder och risk i förhållande till hantering av brandfarliga och explosiva ämnen. Tillgängligheten för befintlig järnväg av riksintresse ska säkerställas.
Potentiellt förorenade områden	Nej	
Fornlämningar	Ja	Inom utbyggnadsområdet finns tre registrerade fornlämningar samt tre övriga kulturhistoriska lämningar. Vid exploatering inom utbyggnadsområdet ska fornlämningarna och dess kulturmiljövärden värnas, lyftas och ses som en tillgång. Vid eventuell påverkan på fornlämningar eller dess närområde ska en ansöka om tillstånd göras hos länsstyrelsen.
Jordbruksmark	Nej	
Lågpunkter/Skyfall och översvämning	Ja	
MKN	Ja	Området ligger inom avrinningsområdet för vattenförekomsten Hylteån och grundvattenförekomsten WA15855760. Ytvattenförekomst status: Måttlig ekologisk status. Grundvattenförekomst status: God status. I en detaljplaneprocess identifieras, bedöms och beskrivs eventuell påverkan på miljökvalitetsnormerna för att kunna hitta lösningar som minskar risken för förorening av grundvatten eller ytvatten kopplat till exploateringen.

Tillfällig vistelse

H8 - Isaberg

Användningsstatus: Utvecklad och/eller ändrad markanvändning

Kategori: Tillfällig vistelse

Avsikt: Utvecklingsområde (obebyggd mark)

Yta för fortsatt utveckling: 23,5 hektar

Förutsättningar: Utvecklingsområdet syftar till att möjliggöra en fortsatt expansion av konferens- och friluftsanläggningar samt kortvariga boendeformer, såsom hotell, camping och andra typer av tillfälliga övernattningsalternativ. Området är strategiskt beläget med direkt anslutning till befintlig infrastruktur vid den angränsande hotellverksamheten och har goda kopplingar till riksväg 26. Det ska vara möjligt att angöra området med flera olika

transportslag, vilket stärker tillgängligheten för både besökare och verksamheter.

Hänsyn	Påverkan Ja/Nej	Kommentar
Riksintresse	Ja	Området ligger inom riksintresse för totalförsvarets militära del, MSA-Hagshults övningsflygplats. Området ligger även inom riksintresse för kommunikationer, MSA-Jönköpings flygplats. Alla byggnadsobjekt över 20 meter ska hanteras i enlighet med ställningstagande under avsnittet om riksintresse för kommunikationer respektive riksintresse för totalförsvarets militära del. Området ligger inom riksintresse för friluftsliv, Isaberg (FF02). Vid eventuell exploatering eller ingrepp i riksintresset ska detta ske med hänsyn till riksintressets värden och om möjligt stärka värdena. I anslutning till området passerar väg 26 som är av riksintresse för kommunikation. Utbyggnadsområdet får inte försämra för riksintressets funktion vilket innebär att inte försämra förutsättningarna för person- eller godstrafiken, försvåra utbyggnaden eller göra anspråk på anläggningen. Ny bebyggelse behöver lokaliseras och utformas med hänsyn till bland annat drift- och underhållsåtgärder, behov av klimatanpassningsåtgärder och risk i förhållande till hantering av brandfarliga och explosiva ämnen. Tillgängligheten för befintliga vägar av riksintresse ska säkerställas.
Potentiellt förorenade områden	Nej	
Fornlämningar	Ja	Inom utbyggnadsområdet finns en registrerad fornlämning samt en möjlig fornlämning. Vid exploatering inom utbyggnadsområdet ska fornlämningarna och dess kulturmiljövärden värnas, lyftas och ses som en tillgång. Vid eventuell påverkan på fornlämningar eller dess närområde ska en ansöka om tillstånd göras hos länsstyrelsen.
Jordbruksmark	Nej	
Lågpunkter/Skyfall och översvämning	-	Underlag finns ej, tas fram vid exploatering. Avledningen av vatten och säker exploatering behöver säkerställas i detaljplaneprocessen genom dagvattenutredning och att hänsyn tas till miljökvalitetsnormer.
MKN	Ja	Området ligger inom avrinningsområdet för vattenförekomsten Algustorpasjön och grundvattenförekomsten Gislaved-Alabo WA54540148. Ytvattenförekomst status: God ekologisk status. Grundvattenförekomst status: God status. I en detaljplaneprocess identifieras, bedöms och beskrivs eventuell påverkan på miljökvalitetsnormerna för att kunna hitta lösningar som minskar risken för förorening av grundvatten eller ytvatten kopplat till exploateringen

Reftele

Huvudorten Reftele.

Reftele ligger i sydöstra delen av Gislaveds kommun, ca 20 km sydost om Gislaved vid länsväg 153. HNJ-banan går genom orten med en centralt belägen station. Reftele är belägen i anslutning till kommunens största jordbruksområde. I orten finns god kommersiell och offentlig service. Förutom jordbruket finns här expansiva industrier inom framför allt metall- och verkstadsindustrin. Industri och bostäder ligger ofta mycket nära varandra.

Reftele var ursprungligen en del av det riksintresseområde – Finnvedens folkland, som gränsar till orten. I närområdet kring orten finns ett stort antal fornlämningar. Reftele har gamla anor som tingsplats och tingshuset är ett av kommunens byggnadsminnesförklarade hus. I Reftele domineras

bostadsbeståndet av villor med enstaka flerbostadshus i och runt centrumkärnan.

Beskrivning av framtida utveckling
Den framtida utvecklingen av Reftele ska främst bygga på förtätning av befintlig bostadsbebyggelse samt en funktionsblandad utveckling i ortens centrala delar. Ett särskilt område i den södra delen av orten har pekats ut för ny bostadsbebyggelse. Samtidigt ska orten ges möjlighet att stärka förutsättningarna för verksamhetsetableringar genom ett utpekat område för ny verksamhetsutveckling i anslutning till väg 153. I direkt anslutning till Reftele bedrivs därutöver omfattande jordbruksverksamhet på marker med höga eller mycket höga produktionsvärden, vilka ska bevaras och skyddas. Närheten till naturen i Reftele ska värnas och stärkas. Områden där möjlighet finns att utveckla viktiga värden för friluftslivet, natur- och kulturmiljön, biologisk mångfald samt ekosystemtjänster har pekats ut i den södra och syd västra delen av Reftele. I gränslandet mot Värnamo kommun finns även höga rekreationsvärden, dels utmed Draven, med bevarandevärden som är viktiga att värna. Inom de utpekade områdena för grönområde- och friluftsliv samt i området runt draven kan en utveckling av befintliga vandringleder främjas samt anläggandet av nya leder.

I Reftele finns även ett behov av att utveckla gång- och cykelvägnätet. Ett särskilt behov finns i att utveckla möjligheten att, på ett säkert sätt, röra sig med cykel mellan Reftele och Anderstorp.

Planlagd mark och lediga tomter
Det finns ett antal detaljplanelagda områden i Reftele för bostads- och verksamhetsändamål som till viss del inte är utbyggda. Det finns cirka åtta hektar ledig mark för bostadsbebyggelse och ingen ledig verksamhetsmark. Översiktsplanen möjliggör i sin tur tio hektar mark för utbyggnad av bostadsbebyggelse respektive 29 hektar mark för ny verksamhetsutveckling.

Ställningstaganden för huvudorten Reftele:

- Möjliggöra utveckling för bostadsändamål i den södra delen av Reftele, samt genom förtätning av redan hårdgjorda ytor, omvandling och komplettering inom den befintliga bebyggelsestrukturen där det bedöms lämpligt.
- Möjliggöra utveckling för verksamhetsändamål i den sydvästra delen av Reftele i anslutning till väg 153.
- Kontinuerlig översyn av gällande detaljplaner och statusuppdateringar avseende lediga tomter, aktivt arbete för att bättre kunna möta behoven av mark och bebyggelse samt utvärdera och marknadsföra lediga tomter och mark.
- Bevara Refteles småskalighet och ta hänsyn till omgivande bebyggelses höjd, skala och platsens karaktär vid förtätning.
- Infarterna till Reftele utgör entréer och utformningen av bebyggelse såväl som friytor i anslutning till dessa måste hanteras med varsamhet och hänsyn till ortens särprägel.
- Säkerställa, utveckla, tillgängliggöra och förädla befintlig grönstruktur inom och intill huvudorten för rekreation, friluftsliv och ekosystemtjänster.
- Skapa trygga och sammanhängande cykelförbindelser såväl inom orten som till omkringliggande orter såsom Anderstorp, främst utmed den före detta banvallen.
- Utveckla och förbättra stationsläget utmed järnvägslinjen Halmstad – Nässjö (HNJ-banan), genom att möjliggöra funktioner för multimodalt resande.

Beskrivning av respektive utvecklingsområde

Funktionsblandad bebyggelse och bostadsbebyggelse

R1 - Reftele centrum

Användningsstatus: Utvecklad och/eller ändrad markanvändning
Kategori: Funktionsblandad bebyggelse
Avsikt: Förtätningsområde (redan ianspråktagen mark)
Antal bostäder: 35 bostäder
Förutsättningar: Den centrala delen av Reftele pekas ut som ett utvecklingsområde för förtätning med bostäder, handel och service. En effektiv markanvändning med tätare bebyggelse eftersträvas för att stärka centrum som en betydelsefull handelspunkt. Den föreslagna utvecklingen väntas bidra till en mer

levande stadsmiljö och samtidigt stärka gatugrönskan. Förtätningen förväntas även kunna främja social sammanhållning genom att fler funktioner, mötesplatser och bostäder samlas inom gångavstånd, vilket skapar mer liv och aktivitet i centrum. En variation av upplåtelseformer, lägenhetsstorlekar och byggnadshöjder bedöms vara lämplig för att skapa en diversifierad och långsiktigt hållbar ort.

Hänsyn	Påverkan Ja/Nej	Kommentar
Riksintresse	Ja	Området ligger inom riksintresse för totalförsvarets militära del, MSA-Hagshults övningsflygplats. Alla byggnadsobjekt över 20 meter ska hanteras i enlighet med ställningstagande under avsnittet om riksintresse för totalförsvarets militära del. I direkt anslutning till området passerar Järnvägen-Nässjö-Halmstad som är av riksintresse för kommunikationer. Utbyggnadsområdet får inte försämra för riksintressets funktion vilket innebär att inte försämra förutsättningarna för person- eller godstrafiken, försvåra utbyggnaden eller göra anspråk på anläggningen. Ny bebyggelse behöver lokaliseras och utformas med hänsyn till bland annat drift- och underhållsåtgärder, behov av klimatanpassningsåtgärder och risk i förhållande till hantering av brandfarliga och explosiva ämnen. Tillgängligheten för befintlig järnväg av riksintresse ska säkerställas. Området ligger delvis inom riksintresse för kulturmiljövård, Finnvedens folkland. Där utbyggnad föreslås inom samt eller anslutning till riksintresseområden för kulturmiljö ska exploatering ske med stor respekt och hänsyn till riksintressets värden för att inte dessa ska påverkas negativt.
Potentiellt förorenade områden	Ja	Inom området finns sju potentiellt förorenade områden, av dessa saknar sex riskklassning och ett område har riskklass 3. Potentiellt förorenade områden behöver beaktas vid eventuell detaljplaneprocess och inför framtida exploatering.
Fornlämningar	Ja	Inom utbyggnadsområdet finns två möjliga fornlämningar, två övriga kulturhistoriska lämningar samt två fornlämningar som saknar antikvarisk bedömning. Vid exploatering inom utbyggnadsområdet ska fornlämningarna och dess kulturmiljövärden värnas, lyftas och ses som en tillgång. Vid eventuell påverkan på fornlämningar eller dess närområde ska en ansöka om tillstånd göras hos länsstyrelsen. Inom området ligger Reftele Tingshus som är byggnadsminne.
Jordbruksmark	Nej	
Lågpunkter/Skyfall och översvämning	Ja	Inom utbyggnadsområdet finns ett antal lågpunktsområden i anslutning till befintlig bebyggelse. Avledningen av vatten och säker exploatering behöver säkerställas i detaljplaneprocessen genom dagvattenutredning och att hänsyn tas till miljökvalitetsnormer.

R2 - Skogsbo

Användningsstatus: Utvecklad och/eller ändrad markanvändning

Kategori: Bostadsbebyggelse

Avsikt: Utvecklingsområde (obebyggd mark)

Antal bostäder: 110 bostäder

Förutsättningar: Utvecklingsområdet syftar till att möjliggöra ny bostadsbebyggelse. Det är strategiskt beläget i närheten av de centrala delarna av Reftele och dikt an ett befintligt bostadsområde. Likväl förekommer skolverksamheter i närheten.

Den nya bebyggelsen ska anpassas till omgivande bebyggelse i fråga om skala, volym och placering.

Hänsyn	Påverkan Ja/Nej	Kommentar
Riksintresse	Ja	Området ligger inom riksintresse för totalförsvarets militära del, MSA-Hagshults övningsflygplats. Alla byggnadsobjekt över 20 meter ska hanteras i enlighet med ställningstagande under avsnittet om riksintresse för totalförsvarets militära del.
Potentiellt förorenade områden	Nej	
Fornlämningar	Nej	
Jordbruksmark	Nej	
Lågpunkter/Skyfall och översvämning	Ja	Inom utbyggnadsområdet finns lågpunktsområden. Avledningen av vatten och säker exploatering behöver säkerställas i detaljplaneprocessen genom dagvattenutredning och att hänsyn tas till miljökvalitetsnormer.
MKN	Ja	Området ligger inom avrinningsområdet för vattenförekomsten Segerstadån. Ytvattenförekomst status: Måttlig ekologisk status. Vattenförekomsten kan inte belastas med ytterligare påslag av näringsämnen exempelvis via dagvattenhantering. I en detaljplaneprocess identifieras, bedöms och beskrivs eventuell påverkan på miljökvalitetsnormerna för att kunna hitta lösningar som minskar risken för förorening av grundvatten eller ytvatten kopplat till exploateringen.

Verksamheter

R3 - Nöbbele

Användningsstatus: Utvecklad och/eller ändrad markanvändning

Kategori: Verksamheter

Avsikt: Utvecklingsområde (obebyggd mark)

Yta för verksamhetsmark: 29,5 hektar

Förutsättningar: Utvecklingsområdet syftar till att skapa långsiktiga möjligheter för fortsatt verksamhetsexpansion, där både lättare och tyngre industri kan etableras, utvecklas och ges utrymme att växa. Området angränsar till ett befintligt verksamhetsområde och det möjliggör ett effektivt markutnyttjande och rationellt nyttjande av redan utbyggd infrastruktur, i den mån det är möjligt. Strategiskt beläget i västra delen av Reftele och har goda förbindelser till väg 153.

Hänsyn	Påverkan Ja/Nej	Kommentar
Riksintresse	Ja	Området ligger inom riksintresse för totalförsvarets militära del, MSA-Hagshults övningsflygplats. Alla byggnadsobjekt över 20 meter ska hanteras i enlighet med ställningstagande under avsnittet om riksintresse för totalförsvarets militära del.
Potentiellt förorenade områden	Nej	
Fornlämningar	Ja	Inom utbyggnadsområdet finns sex registrerade fornlämningar samt en övrig kulturhistorisk lämning. Vid exploatering inom utbyggnadsområdet ska fornlämningarna och dess kulturmiljövärden värnas, lyftas och ses som en tillgång. Vid eventuell påverkan på fornlämningar eller dess närområde ska en ansöka om tillstånd göras hos länsstyrelsen.
Jordbruksmark	Nej	
Lågpunkter/Skyfall och översvämning	Ja	Inom samt i direkt anslutning till utbyggnadsområdet finns områden med lågpunkter. Avledningen av vatten och säker exploatering behöver säkerställas i detaljplaneprocessen genom dagvattenutredning och att hänsyn tas till miljökvalitetsnormer.
MKN	Ja	Området ligger inom avrinningsområdet för vattenförekomsten Segerstadån samt inom avrinningsområdet för vattenförekomsten WA13143659 (namn saknas). Ytvattenförekomst status: Måttlig ekologisk status. Vattenförekomsten kan inte belastas med ytterligare påslag av näringsämnen exempelvis via dagvattenhantering. I en detaljplaneprocess identifieras, bedöms och beskrivs eventuell påverkan på miljökvalitetsnormerna för att kunna hitta lösningar som minskar risken för förorening av grundvatten eller ytvatten kopplat till exploateringen.

Grönområde och friluftsliv

R4 - Skogsbo grönområde

Användningsstatus: Utvecklad och/eller ändrad markanvändning

Kategori: Grönområde och friluftsliv

Förutsättningar: Utvecklingsområdet syftar till att möjliggöra en vidareutveckling av det befintliga grönområde som bland annat nyttjas av scouterna och som angränsar till ett befintligt såväl som framtida bostadsområde. Likväl förekommer skolverksamheter i närheten. Avsikten är att tillgängliggöra och stärka de rekreativa värdena, för att fler ska kunna använda området för lek, rörelse och friluftsaktiviteter, samtidigt som scouternas verksamhet kan utvecklas i en trygg och ändamålsenlig miljö. Ett förbättrat och välutrustat grönområde bidrar även till ökad trivsel, biologisk mångfald och ett mer sammanhållet lokalsamhälle.

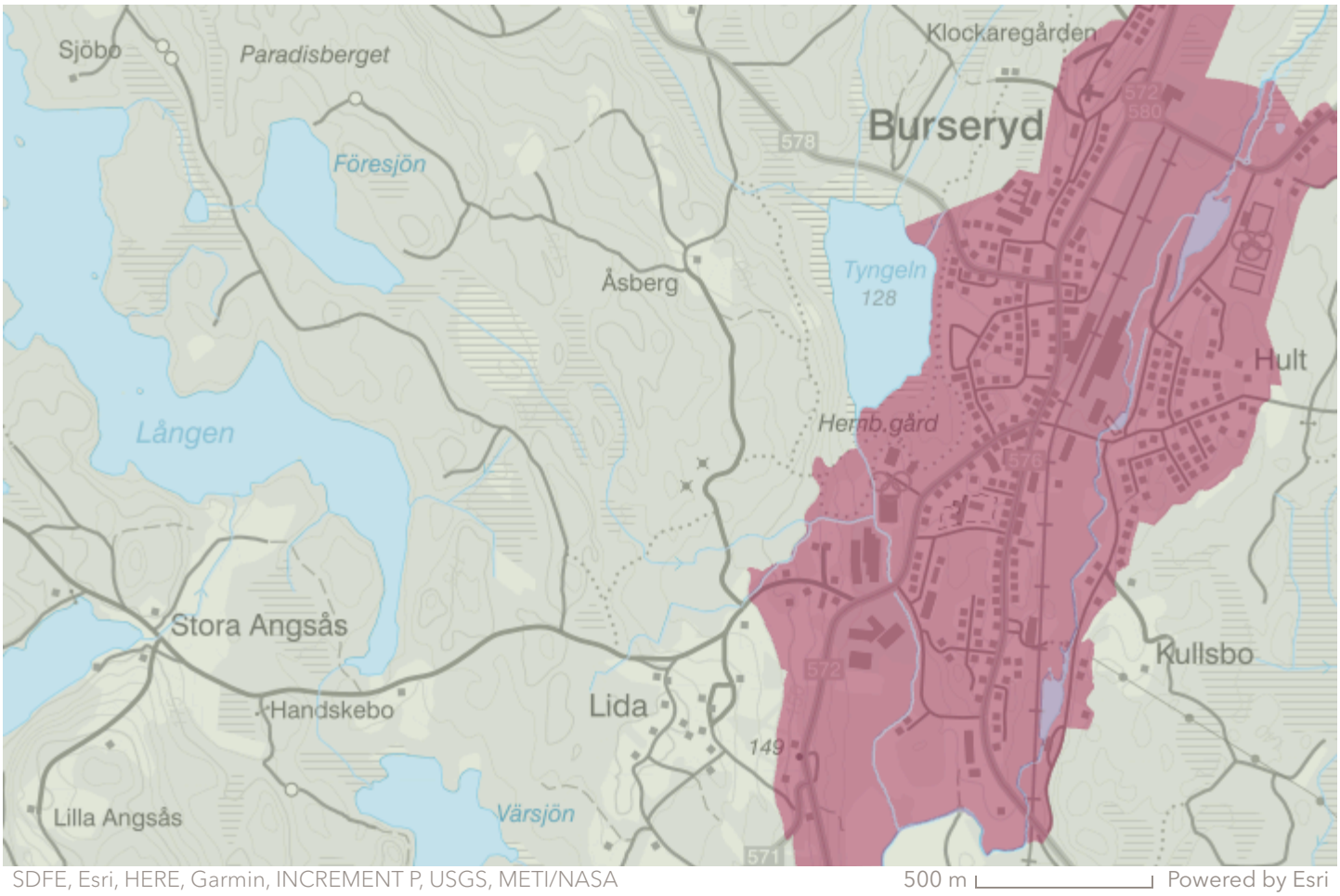
R5 - Rönneljung grönområde

Användningsstatus: Utvecklad och/eller ändrad markanvändning

Kategori: Grönområde och friluftsliv

Förutsättningar: Utvecklingsområdet syftar till att möjliggöra en omlokalisering av elljusspåren i Reftele till ett strategiskt läge nära de centrala delarna av samhället samt sporthallen och idrottsplatsen. Omlokaliseringen ska säkerställa god tillgänglighet för både boende och besökare. Målsättningen är att skapa ett sammanhållet friluftsområde som erbjuder trygga, attraktiva och funktionella motionsmöjligheter året runt.

Hänsyn	Påverkan Ja/Nej	Kommentar
Riksintresse	Ja	Utvecklingsområdet ligger inom riksintresse för totalförsvarets militära del, MSA-Hagshults övningsflygplats. Alla byggnadsobjekt över 20 meter ska hanteras i enlighet med ställningstagande under avsnittet om riksintresse för totalförsvarets militära del.
Potentiellt förorenade områden	Nej	
Fornlämningar	Nej	I närheten till utvecklingsområdet finns två registrerade fornlämningar samt en övrig kulturhistorisk lämning. Vid utveckling av området ska fornlämningarna och dess kulturmiljövärden värnas, lyftas och ses som en tillgång. Vid eventuell påverkan på fornlämningar eller dess närområde ska en ansöka om tillstånd göras hos länsstyrelsen.
Jordbruksmark	Ja	Inom utvecklingsområdet finns befintlig jordbruksmark som klassats med högt värde. Jordbruksmarken utgör cirka 1 hektar. Inom området föreslås markanvändningen Grönområde och rörligt friluftsliv, vilket bedöms förenligt med jordbruksmarkens värde. Inom utvecklingsområdet ska bevarandet av jordbruksmarken prioriteras. Vid eventuellt ianspråktagande av jordbruksmark bör kompensationsåtgärder utredas parallellt med pågående detaljplanearbete.
Lågpunkter/Skyfall och översvämning	Ja	Lågpunktsområden finns inom området. Vattenhantering och hänsyn till miljökvalitetsnormer behöver säkerställas vid eventuell planläggning eller annan utveckling.
MKN	Ja	Utvecklingsområdet ligger inom avrinningsområdet för vattenförekomsten WA13143659 (namn saknas). Ytvattenförekomst status: Måttlig ekologisk status Vid planläggning eller annan utveckling behöver eventuell påverkan på miljökvalitetsnormerna identifieras, bedöms och beskrivs för att kunna hitta lösningar som minskar risken för förorening av grundvatten eller ytvatten kopplat till exploateringen

Landsbygdsort

Landsbygdsorterna är mindre samhällen som fungerar som viktiga noder på landsbygden. De erbjuder ett begränsat serviceutbud som främst riktar sig till den lokala befolkningen.

För att möjliggöra en utveckling behöver mark- och vattenanvändningen planeras i ett större sammanhang än respektive enskild ort. Frågor om teknisk försörjning och långsiktigt hållbar användning av vattenresurser utgör viktiga förutsättningar. Planeringen i den sydvästra delen av kommunen ska därför präglas av samordning mellan orterna, med inriktning mot en effektiv och hållbar mark- och vattenanvändning. Mer information om teknisk försörjning och dess betydelse för en fortsatt utveckling finns redovisat i kapitel 4, avsnitt 4.9.1.1.

Burseryd

Landsbygdsorten Burseryd.

Burseryd är en industri- och bostadsort och utgör kommunens mest karaktäristiska brukssamhälle. Näringslivet domineras av Burseryds Bruk, men orten hyser även flera andra företag inom metall- och trävaruindustrin. Burseryd präglas främst av villabebyggelse, kompletterad med inslag av flerbostadshus.

Planlagd mark och lediga tomter
Det finns ett antal detaljplanelagda områden i Burseryd för

bostads- och verksamhetsändamål som inte är utbyggda. Det finns cirka fyra hektar ledig mark för bostadsbebyggelse och drygt åtta hektar ledig verksamhetsmark.

Ställningstaganden för landsbygdsorten Burseryd:

- Uppmuntra förtätning och breddning av bostadstyper samt boendeformer vid nybyggnation.
- Se över status på lediga tomter för att antingen ändra eller upphäva detaljplaner, vars byggrätter inte blivit utnyttjade för att bättre möta behoven. Kommunen ska aktivt marknadsföra lediga tomter och mark.
- Utveckling av nya verksamhetsområde bör föregås av en lokaliseringsutredning.
- Möjliggöra utveckling för bostads- och verksamhetsändamål i huvudsak genom förtätning av redan hårdgjorda ytor, omvandling och komplettering inom den befintliga bebyggelsestrukturen där det bedöms lämpligt.
- Bevara Burseryds småskalighet och ta hänsyn till omgivande bebyggelses höjd, skala och platsens karaktär vid förtätning.
- Infarterna till Burseryd utgör entréer och utformningen av bebyggelse såväl som friytor i anslutning till dessa måste hanteras med varsamhet och hänsyn till ortens särprägel.
- Skapa trygga och sammanhängande cykelförbindelser såväl inom orten som till omkringliggande orter såsom Smålandsstenar och Broaryd. Mellan Burseryd och Broaryd är intentionen att sträckan för den tidigare järnvägen ska nyttjas.

Broaryd

Landsbygdsorten Broaryd.

Broaryd är ett mindre villasamhälle beläget längs väg 153 i den sydvästra delen av Gislaveds kommun. Majoriteten av villabebyggelsen tillkom under 1960- och 1970-talen. Förutom den offentliga servicen präglas ortens näringsliv av industrier inom plast- och träbranschen.

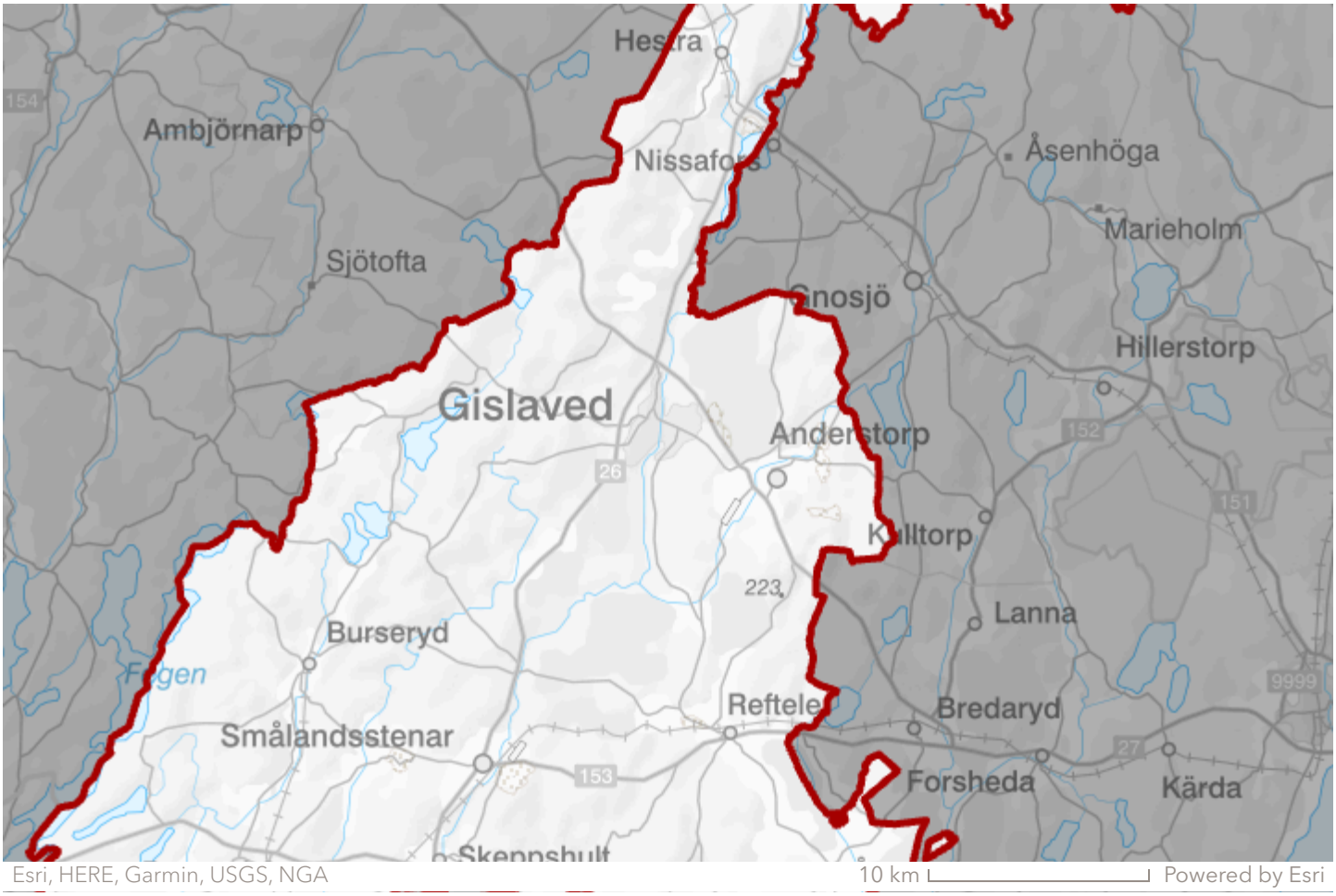
Planlagd mark och lediga tomter
Det finns ett antal detaljplanelagda områden i Broaryd för bostadsändamål som inte är utbyggda. Det finns cirka tre hektar ledig mark för bostadsbebyggelse.

Ställningstaganden för landsbygdsorten Broaryd:

- Uppmuntra förtätning och breddning av bostadstyper samt boendeformer vid nybyggnation.
- Se över status på lediga tomter för att antingen ändra eller upphäva detaljplaner, vars byggrätter inte blivit utnyttjade för att

bättre möta behoven. Kommunen ska aktivt marknadsföra lediga tomter och mark.

- Utveckling av nya verksamhetsområde bör föregås av en lokaliseringsutredning.
- Möjliggöra utveckling för bostads- och verksamhetsändamål i huvudsak genom förtätning av redan hårdgjorda ytor, omvandling och komplettering inom den befintliga bebyggelsestrukturen där det bedöms lämpligt.
- Bevara Broaryds småskalighet och ta hänsyn till omgivande bebyggelses höjd, skala och platsens karaktär vid förtätning.
- Infarterna till Broaryd utgör entréer och utformningen av bebyggelse såväl som friytor i anslutning till dessa måste hanteras med varsamhet och hänsyn till ortens särprägel.
- Skapa trygga och sammanhängande cykelförbindelser såväl inom orten som till omkringliggande orter såsom Smålandsstenar och Burseryd. Mellan Broaryd och Burseryd är intentionen att sträckan för den tidigare järnvägen ska nyttjas.

Tätortsnära landsbygd

Tätortsnära landsbygd omfattar ett antal landsbygdssamhällen som ligger i anslutning till utpekade central- och huvudorter och där olika, ibland motstridiga, intressen kring utveckling och bevarande förekommer. Många av dessa landsbygdssamhällen präglas av kulturhistoriska värden, vilket innebär att en kulturmiljöutredning i regel ska genomföras innan rivnings- eller bygglov beviljas. Eftersom den huvudsakliga utvecklingen bör koncentreras till central- och huvudorterna, bör den tätortsnära landsbygden ha en långsammare utveckling, med tillskott av bebyggelse som är varsamt anpassade till omgivningen och landsbygdssamhällenas karaktär.

Henja By och Hult (ObjectID 10)

Beskrivning: Henja by och Hult är två separata byar belägna strax nordöst om Gislaved, mellan riksväg 27 och Anderstorp Stormosse. Genom byarna går den tidigare huvudvägen mellan Gislaved och Anderstorp. Landskapet karaktäriseras av öppna mjuka kuperade åkermarker med inslag av ängs- och beteshagar med lövträdsvegetation. Inom byarna finns flera bondgårdar, samlade i en ålderdomlig bystruktur, där flera härstammar från 1800-talet eller ännu tidigare, och där det fortsatt bedrivs aktivt jordbruk. Den kombinerade miljön med bondgårdar, bebyggelsestrukturen och naturen genom det aktiva odlingslandskapet är att betrakta som mycket kulturhistoriskt värdefullt och med stort intresse att bevara.
Ställningstagande: Särskild hänsyn bör tas till den ålderdomliga bystrukturen i Henja By som bedöms ha högt kulturhistoriskt värde. Även Hult bedöms ha samma kulturhistoriska värde. Båda bör ingå i nytt, kommunalt kulturmiljöprogram. Därför bör ingen större förtätning inom vare sig Henja By eller Hult tillåtas. Tillkommande enstaka bebyggelse kan tillåtas om den utförs väl anpassad i skala (1-2 våningar), utformning (sadeltak), fasadmaterial (träpanel med rödfärg) och placering i förhållande till den befintliga gårdsbebyggelsen.

Fållinge (ObjectID 6)

Beskrivning: Området består av ett antal gårdar belägna på den östra sidan av Nissan, på motstående sida från Smålandsstenar och söder om 153. Gårdarna omgärdar ett större

sammanhängande område med aktivt jordbruk. Merparten av bebyggelsen är samlad i två klungor av sammanhållen bebyggelse, en i väster och en i öster, med flera separata gårdar däremellan i ett milt kuperat landskap och området utgör ett tydligt exempel på traditionellt svenskt odlingslandskap med sina välbevarade gårdsmiljöer. Historiskt har det aktiva jordbruket sträckt sig ännu längre österut. Den kombinerade miljön med aktivt jordbrukslandskap och enskilda fristående gårdar är att betrakta som bevarandevärd i enlighet med länsstyrelsens kulturmiljöprofil.

Ställningstagande: Någon större förtätning inom området bör inte tillåtas eller understödjas. Tillkommande enstaka bebyggelse intill den beskrivna sammanhållna bebyggelsen kan prövas, eller byggnation som behövs för att bedriva aktivt jordbruk kan tillåtas.

Stjärnehult (ObjectID 3)

Beskrivning: By som sedan 1970-talet räknas som del av Anderstorp. Bebyggelsen finns utspridd längs flera vägar som samtliga går samman vid Mölleforsdammens södra ände och Anderstorpaåns start. Området har haft stor inverkan på Anderstorps industrialisering genom bland annat Möllefors bruk och tillverkningen av metallduk som skett där. Området karaktäriseras av flera äldre gårdar, där industriell verksamhet pågått och har utvecklats kontinuerligt under flera århundraden, vilket gör det svårt att precisera någon särskild tidsålder som särskilt bevarandevärd.

Ställningstagande: Exteriöra förändringar av tidstypisk, befintlig bebyggelse, ska endast medges i undantagsfall. Ny tillkommande bebyggelse prövas, lämpligen i detaljplan, och det är viktigt att byggnation ska anpassas till den historiska kontexten.

Tokarp (ObjectID 4)

Beskrivning: By som sedan 1970-talet räknas som del av Anderstorp. Byn består av bebyggelse utmed lokalgator och enskilda vägar som ansluter till Gnosjövägen och Kulltorpsvägen, inklusive Fryebovägen, vilken får byn att sträcka sig ända fram till Bråarpasjön. Byn har gamla anor och har historiskt betytt mycket för industrialiseringen i Anderstorp. Inledningsvis handlade det om ekonomiska förutsättningar med kompletterande verksamhet till

jordbruket, som med tiden specialiserats och utökats. Idag har hantverksverksamheten i sig fått större vikt än jordbruket och utgör idag i många fall huvudsyssla inom orten. Inom byn finns bevarandevärd bebyggelse som vittnar om denna utveckling. Området karaktäriseras också av de äldre spåren av jordbrukssamhälle och äldre vägsträckningar genom kuperat odlingslandskap.

Ställningstagande: Ny enstaka bebyggelse kan prövas sparsamt under förutsättning att bebyggelsen infogas med anpassning till kulturlandskapet och dess befintliga vägnät samt med anpassning till omgivande, låg bebyggelse.

Söder om Bråarpasjön/Bråarp (ObjectID 11)

Beskrivning: Ett område söder om Bråarpasjön, skogbevuxet i väster och med aktivt jordbruk i öster. Landskapet är kuperat med en generell sluttning mot sjön. Historiskt har ett större område brukats som jordbruksmark. Bebyggelsen består av ett fåtal utspridda gårdar samt byggnader för jordbruksverksamheten. Naturvärden i form av hävdvunnen flora finns i Bråarps betesmarker.

Ställningstagande: Delar av området skulle kunna utvecklas med sammanhängande bebyggelse med sjöutsikt. Förutsättningarna för detta vore bland annat att intrång i områden med naturvärden undviks, tekniska anläggningar kan byggas för en rimlig kostnad i avsikt att försörja området, samt att aktiva åtgärder genomförs för att knyta ihop området med Anderstorp. Området har även potential att utvecklas som friluftsområde och kan knytas an till befintliga Gläntans friluftsområde.

Vik (ObjectID 8)

Beskrivning: Området är beläget ett par kilometer sydöst om Hestra, avgränsat av riksväg 26 i väster, Kust-till-Kust järnvägen i norr och öster samt Vikaresjön i söder. Bebyggelsen består av en sammanhållen jordbruksby, samt ett verksamhetsområde där delar av bebyggelsen konverterats till bostäder. Därutöver finns det flera klungor av fritidshusbebyggelse. Området är kuperat med sluttande terräng mot Vikaresjön, ett jordbrukslandskap i mitten och ett skogbevuxet landskap runt om. Naturvärden är knutna till fuktängarna i områdets sydvästra del vid Hylteåns/Flankabäckens

utlopp i Vikaresjön. Området har kopplingar till den tidigare verksamheten Nissafors bruk.

Ställningstagande: Tillkommande ny bebyggelse bör ske restriktivt och endast efter utökad geoteknisk utredning, beroende på den sluttande terrängen mot Vikaresjön och därigenom potentiell risk för erosion och skred (beroende på eventuellt förekommande vattenmättnad). Bebyggelsen ska vara anpassad till landskapets höjdlinjer och befintlig bystruktur.

Reftele kyrkby (ObjectID 7)

Beskrivning: Området består av Reftele kyrkby med närområde, beläget cirka 2 kilometer nordväst om Reftele. Bykärnan omfattar merparten av bebyggelsen. Runt bykärnan finns ett öppet odlingslandskap med ett aktivt jordbruk. Flera av gårdarna har kvar sin historiska prägel och det finns många stora lövträd inom tomterna. Beläget inom ett fornlämningsrikt område, i anslutning till Finnvedens folkland, som utgör riksintresse för kulturmiljövården. Ligger också inom kommunens mest betydelsefulla jordbruksområde.

Ställningstagande: Någon större förtätning inom området bör inte tillåtas eller understödjas. Tillkommande enstaka bebyggelse kan prövas efter föregående arkeologiska utredning. Om den utförs väl anpassat.

Åtterås (ObjectID 9)

Beskrivning: Åtterås är en utspridd by cirka 3 kilometer väster om Smålandsstenar. Området består av ett böljande kuperat landskap med återkommande gröna inslag i form av trädpartier med mera. Det bedrivs aktivt jordbruk och miljön med en gårdsstruktur inklusive betesmark som är värd att bevara.

Ställningstagande: Någon större förtätning inom området bör inte tillåtas eller understödjas. Tillkommande enstaka bebyggelse kan prövas. Området har flera olika skäl till bevarande och därför bör tillkommande ny bebyggelse eller övriga byggnadstillägg endast medges med restriktivitet och med god anpassning till kulturmiljövärden, landskapsbild, natur och övrig byggnation.

Riksintressen, miljökvalitetsnormer och andra värden

Detta kapitel redovisar inriktning och ställningstaganden för kommunens riksintressen, miljökvalitetsnormer samt ett antal tematiska områden. Ställningstagandena ska fungera som vägledning för fortsatt planering, lovgivning och utveckling av mark- och vattenanvändningen.

Riksintressen

Riksintressen är områden som har bedömts vara av nationell betydelse. Begreppet avser två typer av områden: dels större sammanhängande områden med särskilt höga natur- och kulturvärden som har pekats ut av riksdagen enligt 4 kap. miljöbalken, dels områden som är av riksintresse enligt 3 kap. miljöbalken, där ansvarig nationell myndighet preciserar riksintresseanspråket.

Mark- och vattenområden ska användas för de ändamål som de är mest lämpade för, med hänsyn till beskaffenhet, läge och föreliggande behov. Företräde ska ges åt sådan användning som från allmän synpunkt innebär en god hushållning med mark och vatten. Åtgärder som berör riksintressen ska utformas så att de inte medför påtaglig skada på riksintresset. Översiktsplanen ska redovisa hur riksintressena avses tillgodoses inom kommunen samt, i samråd med länsstyrelsen, ange kommunens ställningstagande till riksintresseavgränsningarna.

Detta avsnitt redovisar Gislaveds kommuns ställningstaganden avseende hanteringen av de olika riksintressena samt en beskrivning av respektive riksintresse. Värdebeskrivningarna för varje riksintresseområde redovisas i sammanfattad form och finns i sin helhet att ta del av på den ansvariga myndighetens hemsida.

Powered by Esri

Riksintresse kulturmiljövård

Riksintressen för kulturmiljövård regleras enligt 3 kap. 6 § miljöbalken8. Det är Riksantikvarieämbetets uppgift att hålla en nationell uppsikt över dessa riksintressen. Riksintresse för kulturmiljövård består av områden som tydligt visar

kulturhistoriska sammanhang i landskapet. Gislaveds kommun omfattas av tre utpekade områden av riksintresse för kulturmiljövård. Riksintresseområdena är Villstad, Finnvedens folkland och Sandvik. Strax utanför kommungränsen ligger riksintresseområdet Ry i Hylte kommun.

Ställningstagandena gäller för alla riksintressen inom kulturmiljövård:

- Kommunen har för avsikt att undvika åtgärder som kan innebära negativ påverkan eller påtaglig skada på riksintresset. Områdets värden ska skyddas så att de inte försämras eller försvinner.
- Kulturhistoriska värden och andra kvaliteter i den fysiska miljön som utgör en del i orternas och landsbygdernas identitet och karaktär ska värnas, vårdas, framhävas och byggas vidare på som en tillgång vid exploatering såväl som utveckling.
- Inom riksintresseområden där en särskild mark- och vattenanvändning föreslås ska stor hänsyn till riksintressenas värden tas, med syfte att de inte ska påverkas negativt.
- Om exploatering och särskilda ingrepp ska ske inom ett område av riksintresse för kulturmiljövård, ska det genomföras med särskild hänsyn till värdet i riksintresset och med möjlighet att stärka riksintresset. När sådana ingrepp eller åtgärder är aktuella, som kan komma att påverka riksintresset, ska dessa redovisas och vid behov utredas, för att på så sätt säkerställa att ingen negativ inverkan på riksintressena kommer att ske.

Namn	Beskrivning
Villstad (F2)	Riksintresseområdet är beläget centralt inom Gislaved kommuns södra del och utgörs av ett sockencentrum framvuxet vid den äldre Nissastigen med flera fornlämningsmiljöer och välbevarad bebyggelse från 1800-talets slut. Uttryck för riksintresset består av en samlad bebyggelsemiljö bestående av en 1700-talskyrka som återskapats efter brand 1910, prästgård med manbyggnad från 1858, klockargård, före detta skola samt kyrkstallar från 1800-talet. I området finns även två höggravfält och en större hög som visar på kontinuitet från yngre järnålder, här finns även fossil åkermark. Riksintresseområdet är även naturvårdsområde och i mindre delar Natura 2000-område
Finnvedens folkland (F3)	Riksintresset omfattar ett område i anslutning till Gislaved kommuns sydöstra gräns och omfattar bland annat Tallberga, Ås, Väcklinge och delar av Reftele. Delar av riksintresset ligger också i Värnamo kommun. Riksintresseområdet utgörs av en centralbygd och kärnområde i ett småländskt folkland med tingsplats samt rik fornlämningsbygd, här finns lämningar från stenålder till yngre järnålder kring norra delen av Bolmens forna stränder. Uttryck för riksintresset består av ett öppet odlingslandskap med påtaglig koncentration av fornlämningar, stenåldersboplatser, höggravfält och enstaka större högar samt byar med välhållen 1800-talsbebyggelse, inom riksintresseområdet finns även Svanaholms före detta säteri med medeltida lämningar och utdikade våtmarker. I Ölmestad är Brödrahalla utpekad som Västbo härads tingsplats med runsten och resta stenar.
Sandvik (F1)	Riksintresset omfattar Sandvik som är beläget inom Gislaved kommuns sydvästra del. Riksintresset utgörs av ett odlingslandskap i skogrik gränsbygd med bebyggelse av 1800-talskaraktär kring Sandviks kyrkplats, området genomkorsas även av den forna riksvägen vid riksgränsen mot Danmark. Uttryck för riksintresset består i en stenkyrka från sekelskiftet 1900 som är belägen på den medeltida träkyrkans plats i ett framträdande läge på en udde i sjön Fegen, tidigare gränspost mot Danmark. Inom riksintresseområdet finns även en sockenstuga från 1800-talets mitt, en skola samt Sandviks säteri med huvudbyggnad från 1870–80. Uttrycket för riksintresset består även i befintlig åkermark med odlingsrösen som bevarats genom ombildning till betesmark. Riksintresseområdet består även av arrendegården Klockebo med vattenkvarn
Ry (N23)	Riksintresset ligger inom Hylte kommun i direkt anslutning till kommungränsen mot Gislaveds kommun. Riksintresseområdet utgörs av bymiljö präglad av sydsvenska höglandets traditionella näringar som klassas som fornlämningsmiljö. Uttryck för riksintresse är byläget i skogsbygd med bland annat två gårdar med äldre, typisk träbebyggelse. Inom området finns välhävdade odlingsmarker med bland annat ängar, naturbeten, hackslåtter, smala åkertegar samt förhistoriska gravar och röjningsrösen som är typiska för regionen.

Riksintresse naturvård

Områden av riksintresse för naturvård utses på grund av sina höga naturvärden som har nationell betydelse. Dessa områden speglar Sveriges naturtyper, visar landskapets utveckling och illustrerar landets biologiska mångfald ur ett nationellt perspektiv. Utpekandet sker av Naturvårdsverket, på förslag från länsstyrelserna, där kommunerna ges möjlighet att lämna synpunkter. Varje område har en värdebeskrivning som tydliggör dess naturvärden. Riksintresseområdena ska skyddas mot åtgärder som kan skada miljön påtagligt. Sammanfattade värdebeskrivningar återfinns i denna översiktsplan och fullständiga beskrivningar finns på Naturvårdsverkets hemsida.

Ställningstaganden gäller för alla riksintressen inom naturvård:

- Kommunen har för avsikt att undvika åtgärder som kan innebära negativ påverkan eller påtaglig skada på riksintresset. Områdets värden ska skyddas så att de inte försämras eller försvinner.
- I de fall exploatering eller ingrepp planeras i områden av riksintresse för naturvård ska detta ske med hänsyn till riksintressets värden och om möjligt stärka värdena.

Specifika ställningstaganden för de enskilda riksintressena finns i nedanstående sammanställning över befintliga riksintressen för naturvård inom kommunen.

Namn	Beskrivning	Ställningstagande
Vattlasjöområdet (NRO06033)	Mellan riksväg 26 och Nissan, cirka tio kilometer norr om Hestra, ligger Vattlasjöområdet med flera välutbildade kvartära avlagringar med höga geovetenskapliga värden. Området är mycket säreget med ett långsmalt system av åsar och långsträckta sjöar som ingår i ett kameområde. Området har också värden för landskapsbilden. Förutsättningarna för bevarandet av riksintresse-områdets värden är att grustäktsverksamhet inte sker i området. Nuvarande markanvändning (skogsbruk) utgör inget hot mot riksintressets värden, däremot kan värdena skadas av tung terrängtrafik, exempelvis vid avverkning. En begränsad del av riksintresset sträcker sig över kommungränsen till Jönköpings kommun.	I riksintresseområdet Vattlasjöområdet ska åtgärder som skadar områdets geologiska bildningar som exempelvis täktverksamhet och anläggning av vägar, undvikas.
Radan-Svanån-Stengårdshultasjön (NRO06034)	Området omfattar Svanåns och Radans huvudfåra, Stengårdshultasjön samt våtmarkskomplexet vid Hulsöån som utgör en viktig del i ett relativt orört naturområde. Naturvärdena spänner över ett stort register och representerar väl de naturvärden som bör bevaras i ett skogslandskap av relativt näringsfattig natur. Bottenfaunan är artrik och har ett högt naturvärde. Våtmarker vid Hulsöån utgör ett värdefullt mossekomplex. En begränsad del av riksintresset sträcker sig inom Jönköpings kommun.	I Radan-Svanån-Stengårdshultasjön ska ökad belastning av näringsämnen från bland annat avlopp eller jord- och skogsbruk undvikas. I Radan-Svanån-Stengårdshultasjön tillringsområde ska fortsatta kalkningsåtgärder prioriteras. Åtgärder som påverkar vattendragets konnektivitet negativt ska undvikas

Mossjön och närliggande mossar (NRO06045)	Riksintresset med själva Mossjön ligger till största del inom Vaggeryds kommun. De delar av riksintresset som ligger i Gislaveds kommun utgörs av mossarna kring Älmhultabäcken med värdefulla kärr- och mossekomplex med botaniska värden. Områdets värden kan skadas av kalkning och avloppsutsläpp. Dikningar och kalavverkningar av sjöns stränder samt dikning inom tillrinningsområdet kan försämra vattenkvalitén.	I riksintresseområdet ska ökad belastning av näringsämnen från bland annat avlopp eller jord- och skogsbruk undvikas. Området ska skyddas mot åtgärder som avvattnat våtmarkerna eller medför ingrepp i fram av exempelvis lednings- och vägdragningar. Avverkning av sumpskogar, skogar på fastmarksholmar och i kantzoner eller vid vattendrag bör undvikas. Området ska skyddas mot kalkning, dikningar och kalavverkningar av stränder samt dikning inom tillrinningsområdet.
Kättesjömossen (NRO0601)	Bergamossen som ligger i Gislaveds kommun utgör en mindre del våtmarkskomplexet Kättesjömossarna som till största delen är belägen i Tranemo kommun. Komplexet består av stora, väl utbildade excentriska mossar, svagt välvda mossar, platåmossar och topogena kärr. Bergamossen är en svagt välvd mosse med utbildade dråg, bevuxen med ett glest trädskikt.	Området ska skyddas mot åtgärder som avvattnat våtmarkerna eller medför ingrepp i fram av exempelvis lednings- och vägdragningar. Avverkning av sumpskogar, skogar på fastmarksholmar och i kantzoner eller vid vattendrag bör undvikas.
Ettö (NRO060114)	Ettö är en smal udde vid Nissans utlopp i Algustorpasjön där det finns representativa och välbevarade strandängar och björkhage. Området är ett representativt och välbevarat odlingslandskap med öppen äng, strandäng och naturbetesmarker i form av björkhage. Art- och individrika växtsamhällen med arter som slåtterfibbla, klockpyrola, kattfot, jungfrulin och stagg förekommer. Här växer också svartprickig grafitlav. Området utgör naturreservat och Natura 2000-område.	Området ska skyddas enligt naturreservatets skydds- och skötselföreskrifter.
Ingelsbo (NRO06081)	Området är en geologisk referenslokal med meterstora kristaller och körtlar av fältspat och kvarts. I området finns två fältspatbrott som omges av basisk biotit- och hornbländerik, mörk gnejs.	Områdets bergarts- och mineralförekomst skyddas mot täkt- och gruvverksamhet eller andra ingrepp.

Nissan nedströms Nissansjöarna (NRO06036)	Området består av ett meandersystem kring Nissan i avsnittet mellan Södra Gussjön och sammanflödet med Anderstorpsån som utgör ett levande exempel på eroderande och ackumulerande geologiska processer som formar landskapet i meandrar, korvsjöar, nipor och sandbankar. Erosionen blottlägger skärningar i den vidsträckta sandavlagringen, vilket kan vara betydelsefullt för möjligheten att tolka sandavlagringens bildningssätt. En del av riksintresseområdet är beläget i Gnosjö kommun	I riksintresseområdet ska åtgärder som gör ingrepp i åns meanderformationer eller hindrar den naturliga meandringsprocessen undvikas.
Store Mosse Anderstorp	Anderstorps Store Mosse är en av Sydsveriges största och mest värdefulla myrkomplex och är i stora drag orörd. Mossen är ett bra exempel på en sydvästsvensk högmosse. Större myrmarkskomplex har stor betydelse för flora och fauna så även Anderstorps Store Mosse. Myrkomplexet har flera olika mossetyper med högt värderade platåformigt välvda mossar, sluttande mossar och topogena kärr. Store mosse, Anderstorp utgörs till största delen Natura 2000-område och naturreservat. Riksintresseområdet ligger i delar också i Gnosjö kommun.	Området skyddas enligt naturreservatets skydds- och skötselföreskrifter.
Härydsmossen och Rövamossen (NRO06098)	Härydsmossen och Rövamossen är ett värdefullt myrkomplex med högt värderade topogena och soligena kärr. Härydsmossen är en öppen, svagt välvd till sluttande mosse med ett centralt beläget dräneringssystem av dråg och tydliga höljor. I övrigt finns ett stort plant kärr, ytor av tallrismossar och flera fastmarksholmar. Rövamossen är en flikig, långsmal, sammansatt våtmark som består av dels, ett långt delvis trädbevuxet kärr med inslag av bäckdråg, dels två välvda mossar på ömse sidor om kärret.	Mossekomplexet ska skyddas mot åtgärder som avvattnar våtmarkerna eller som gör ingrepp i form av bland annat ledningsoch vägdragningar. Avverkning av sumpskogar, skogar på fastmarksholmar och i kantzoner eller vid vattendrag bör undvikas inom riksintresseområdet
Örnaholm (NRO060139)	Örnaholm består av ett representativt och välbevarat odlingslandskap med naturbetesmarker i form av öppen hagmark och blandlövhage. Art- och individrika växtsamhällen med arter som granspira, stagg, ängsskallra, sommarfibbla och stenmåra förekommer inom området.	Området ska skyddas mot åtgärder som minskad eller upphörd jordbruks-/betesdrift, skogsplantering, eller andra åtgärder som gör ingrepp i eller påverkar områdenas värden.

Våtmark vid Sandserydssjön	Våtmarken vid Sandserydssjön utgör ett värdefullt myrkomplex med topogena kärr, sluttande mossar, sumpskog och tjärn.	Mossekomplexet ska skyddas mot åtgärder som avvattnar våtmarkerna eller som gör ingrepp i form av bland annat lednings- och vägdragningar. Avverkning av sumpskogar, skogar på fastmarksholmar och i kantzoner eller vid vattendrag bör undvikas inom riksintresseområdet.
Isberga (NRO060121)	Inom riksintresseområdet finns representativt och välbevarat odlingslandskap med naturbetesmarker i form av öppen hagmark, buskrik utmark och annan träd- och buskbärande hagmark. Här förekommer även art- och individrika växtsamhällen med arter som slåttergubbe, slåtterblomma, tätört, låsbräken och prästkrage.	Området ska skyddas mot åtgärder som minskad eller upphörd jordbruks-/betesdrift, skogsplantering, eller andra åtgärder som gör ingrepp i eller påverkar områdenas värden.
Risamossen (NRO060106)	Risamossen är ett mossekomplex med högt värderade svagt välvda mossar och excentriska mossar. Fågellivet i området är mycket rikt, bland annat häckar grönbena, ljungpipare, skogssnäppa, orre, tjäder och storspov.	Mossekomplexet ska skyddas mot åtgärder som avvattnar våtmarkerna eller som gör ingrepp i form av bland annat lednings- och vägdragningar. Avverkning av sumpskogar, skogar på fastmarksholmar och i kantzoner eller vid vattendrag bör undvikas inom riksintresseområdet
Fegen (NRO06038)	Fegen är en långsträckt, näringsfattig sjö i en ganska markant sprickdal. Stränderna består huvudsakligen av stenig moränmark med en del kala bergspartier. På flera ställen finns myrmarker i direkt anslutning till sjön. Isälvsmaterial ger upphov till sandiga-grusiga stränder, bl.a. på udden söder om Sandvik och på Finnanäset. I sjön finns flera öar och ögrupper. Fegen är av stort vetenskapligt intresse, främst på grund av förekomsten av den akut hotade vårlekande siklöjan. Fegen har även en stor koncentration av fiskgjuse och storlom. Fegen utgör också riksintresse i de delar som ligger i Svenljunga och Falkenbergs kommuner. Fegen är också Natura 2000-område och naturreservat.	Området skyddas enligt naturreservatets skydds- och skötselföreskrifter.

Draven (NRO06039)	Sjön Draven som ligger på gränsen mellan Gislaveds och Värnamo kommuner söder om Reftele utgör en mycket viktig fågellokal. Här häckar ett flertal sjöfågelarter, främst änder, vadare och sothöns. Som rastlokal har Draven regional betydelse. Draven har även en kombination av slättsjöarter och nordliga fågelarter som är unik. Vid sjön finns ett representativt och välbevarat odlingslandskap med sötvattenstrandäng och naturbetesmark i form av annan öppen utmark och blandlövhage. Art- och individrika växtsamhällen med arter som blåsuga, knägräs, borsttåg, nål- och loppstarr förekommer. Vid sjön ligger också värdefulla soligena kärr. Draven utgör även Natura 2000-område och naturreservat.	Området skyddas enligt naturreservatets skydds- och skötselföreskrifter

Riksintresse friluftsliv

De områden som pekas ut som riksintresse för friluftsliv har särskilt goda förutsättningar för människors vistelse och upplevelser i natur- och kulturlandskap. I riksintresseområdena finns nationellt viktiga värden och kvaliteter. Hänsyn till dessa värden ska tas i fysisk planering, översikts- och detaljplanering samt vid tillståndsprövningar. Värdena inom ett område av riksintresse får inte påtagligt skadas. Inom Gislaveds kommun finns tre områden av riksintresse för friluftsliv. Riksintresseområdena är Isaberg, Fegen, Svansjöarna och Kalvsjön samt Bolmen.

Ställningstagandena gäller för alla riksintressen inom friluftsliv:

- Kommunen har för avsikt att undvika åtgärder som kan innebära negativ påverkan eller påtaglig skada på riksintresset, värdena ska skyddas så att de inte försämras eller försvinner.
- Eventuellt tillkommande verksamheter, anläggningar och bebyggelse inom riksintresseområdena ska anpassas till landskapet vad gäller skala, volym och placering.
- Allmänhetens tillgång till områden av riksintresse för friluftsliv ska värnas och stärkas.
- Främja satsningar som ska bidra till en fortsatt utveckling och tillskapande av nya leder, såsom rid-, vandrings-, cykel- och kanotleder inom riksintresseområdena.
- Verksamheter som enskilt eller kumulativt kan försämra vattenkvaliteten på ett sätt som negativt påverkar fisket eller badmöjligheterna inom riksintresseområdena får inte anläggas.
- Verka för att vidareutveckla samverkansformerna mellan berörda länsstyrelser och kommuner för att värna och utveckla riksintresseområdena.

Specifika ställningstaganden för de enskilda riksintressena finns i nedanstående sammanställning över befintliga riksintressen för friluftsliv inom kommunen.

Namn	Beskrivning	Ställningstagande
Isaberg (FF02)	Områdets värden för friluftslivet är knutna till Isabergstoppen med det omgivande sjö- och skogslandskapet som erbjuder fina naturupplevelser samt de anläggningar för friluftslivet som finns i området. Isabergsområdet ger mycket goda förutsättningar att inom ett förhållandevis begränsat område, året om, bedriva olika slags friluftsliv. Inom riksintresseområdet ligger naturreservaten Ettödeltat, Isaberg och Värö. Isabergstoppen reser sig cirka 160 meter över omgivningarna och är en utsiktsplats av historiskt intresse. Isaberg är även en av södra Sveriges mer populära skid- och turistanläggningar med flertalet cykelleder för mountainbike. I sjöarna Norra Gussjö, Hammarsjön, Algustorpasjön, Ettösjön samt i delar av Nissan finns möjlighet för bad, fiske och kanoting. I nordspetsen av Norra Gussjö ligger en större kommunal badplats, Örerydsbadet, med sandstrand och bryggor samt parkering. I området går flera leder, stigar och spår, bland annat Gislavedsleden, Bjärsvedsleden och Järnbärarleden. Riksintresseområdet har över 400 000 årliga besökare där Isaberg skid- och turistanläggning tillsammans med golfbanan står för en stor del av dessa besökare. Området är tillgängligt med tåg, buss, bil och cykel. Det går att åka tåg till Hestra och därifrån finns bussförbindelser till stugbyn. Vandrings- och cykellederna gör området tillgängligt för gående och cyklister. Med bil nås området från riksväg 26; "Nissastigen" och från E4 via länsvägarna 151/152. Campingen och skidanläggningen ligger i direkt anslutning till Nissastigen. De östra delarna av området nås också via väg 640 som förbinder riksväg 26 med Skillingaryd vid E4.	Inom riksintresseområde Isaberg ska en balanserad utveckling ske mellan å ena sidan anläggningarna som erbjuder ordnade friluftsaktiviteter, å andra sidan det oexploaterade sjö- och skogslandskapet som erbjuder naturupplevelser.

Fegen, Svansjöarna och Kalvsjön (FF09)	Områdets värden för friluftslivet är knutna till sjöarna Fegen och Svansjöarna med öar och stränder samt till Kalvsjön. Området är relativt orört vilket bidrar till en stark upplevelse av natur- och kulturlandskapet och av stillhet när man vistas i området. Fegens strandkontur med små grunda skyddade vikar och utskjutande uddar samt ett stort antal öar skapar omväxling och gör området tilltalande för inte minst kanotister. Sjöarna hänger samman med Lillån och Ätran och skapar ett stort vattensystem med förutsättningar för långa kanotfärder. I området finns också iordningställda lägerplatser där man kan övernatta. Den sjörika skogsbygden skapar förutsättningar för ett rikt fågelliv som länge uppmärksammats i ornitologiska sammanhang. I området runt sjöarna finns service och verksamheter såsom fiskekortsförsäljning, kanotuthyrning, campingplatser, uthyrningsstugor, vandrarhem, gårdsbutik, caféer med mera vilket är värdefullt och skapar möjligheter för olika sorters friluftsliv. Dock är anläggningarna småskaliga vilket är viktigt för att bevara karaktären i området. Gislavedsleden går igenom området på Fegens östra sida, som är en del av Smålandsleden. Området är lätt att nå med bil och på ett flertal platser finns möjlighet att parkera i närheten av sjöarna. Riksintresseområdet täcker hela Fegenområdet, utöver Gislaveds kommun sträcker sig riksintresset även inom Svenljunga och Falkenbergs kommuner.	Området ska särskilt skyddas mot element som, enskilt eller kumulativt, väsentligt stör landskapsbilden såväl som ljudalstrande verksamheter som påtagligt stör upplevelsevärdena i områdena.
Bolmen (FF04)	Riksintressets värden är knutna till sjön Bolmen med öar och stränder. Utmärkande för området är sjöns storlek och öppna vattenspeglar som ger vida utblickar över sjön och det omkringliggande landskapet.	Området ska särskilt skyddas mot element som, enskilt eller kumulativt, väsentligt stör landskapsbilden såväl som ljudalstrande verksamheter som

Riksintresse yrkesfiske

Områden av riksintresse för yrkesfisket finns utpekade i havsområden och inlandsvatten, samt i hamnar. Riksintressen för yrkesfisket är områden som bedömts värdefulla på grund av att området hyser värden av stor nationell vikt, att området behövs för att uppfylla Sveriges internationella åtaganden eller att området behövs för att genomföra eller upprätthålla nationellt viktiga strukturer. Inom områden av riksintresse för yrkesfisket ska planeringen för mark- och vattenområden säkerställa fiskesektorns tillgång till fångstområden. Det är också avgörande att planeringen säkrar viktiga lek- och uppväxtområden för betydande arter, samt nödvändig infrastruktur i form av hamnar som möjliggör exempelvis landning, samt underhåll och service av fiskefartyg. Vidare är förutsättningarna för ett hållbart fiske att en god vattenstatus bibehålls.

Namn	Beskrivning	Ställningstagnde
Bolmen (82)	Bolmen är i sin helhet utpekat som riksintresse för yrkesfisket och berör förutom Gislaveds kommun också Hylte, Värnamo och Ljungby kommuner. Yrkesfisket i Bolme är småskaligt och omfattar för främst gös, braxen och ål.	Kommunen har för avsikt att undvika åtgärder som kan innebära negativ påverkan eller påtaglig skada på riksintresset. Områdets värden ska skyddas så att de inte försämras eller försvinner. De fiskbestånd, inklusive lek – och uppväxtplatser, som är viktiga för yrkesfisket i Bolmen ska skyddas och näringens behov av infrastruktur ska beaktas i planering.

Riksintresse kommunikationer

Riksintresse för kommunikationer omfattar samtliga trafikslag, och det är Trafikverket som bedömer vilka områden som är av riksintresse för trafikslagens anläggningar. Riksintresset regleras i miljöbalkens 3 kap. 8 §. För varje utpekat riksintresse finns en funktionsbeskrivning som närmare redogör för anläggningens funktion. Riksintresset innebär att utpekade anläggningar för kommunikationer ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra tillkomsten eller nyttjandet av anläggningen samt dess tillhörande byggnader.

Ställningstagandena gäller för alla kommunikationsriksintressen:

- Kommunen har för avsikt att undvika åtgärder som kan innebära negativ påverkan eller påtaglig skada på riksintresset, dess funktioner ska skyddas, så att de inte försämras eller försvinner.
- Kommunen ska ta hänsyn till skyddsavstånd för farligt gods vid riksintresseanläggningarna för väg och järnväg, för att värna om dessa vägars funktioner kopplat till transporter med farligt gods.
- Vid planering och uppförande av infrastruktur eller byggnadsobjekt, oavsett typ, som kan överstiga tillåtna höjder inom och utom tätort, kommer relevanta myndigheter och aktörer att kontaktas rutinenligt vid detaljplaneläggning och lovgivning.
- Kommunen ställer sig positiva till framtida objekt på kort och lång sikt i den statliga och regionala planeringen, som stärker de statliga kommunikationsanläggningarnas och riksintressenas funktioner.
- Ny bebyggelse längs med eller i närheten av en kommunikationsanläggning får inte försämra förutsättningarna

för person- eller godstrafiken, försvåra utbyggnaden eller göra anspråk på anläggningen. Ny bebyggelse ska lokaliseras och utformas med hänsyn till bland annat drift- och underhållsåtgärder, behov av klimatanpassningsåtgärder och risk i förhållande till hantering av brandfarliga och explosiva ämnen.

- I samband med detaljplaneläggning och lovgivning där statlig kommunikationsanläggning av riksintresse bedöms påverkas ska dialog med Trafikverket föras, samt vara remissinstans.

Specifika ställningstaganden för de enskilda riksintressena finns i nedanstående sammanställning över befintliga riksintressen för kommunikationer inom kommunen.

Riksintresset Flygplats, MSA-yta

Ett riksintresseområde kring en flygplats ska enligt bestämmelserna i 3 kap. 8 § miljöbalken skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra tillkomst eller utnyttjande av flygplatsen. MSA-ytor (Minimum Sector Altitude) utgör det område runt en flygplats som är extra känsligt för exploatering av höga objekt som kan påverka flygprocedurer till och från en flygplats. MSA-ytor är nödvändiga för flygplatsens funktion, men av sådan karaktär att de kan påverkas av exploatering utan att det tvunget innebära att riksintresset påverkas negativt.

Namn	Beskrivning	Ställningstagande
MSA-yta Jönköpings flygplats	Riksintresset omfattar MSA-ytan för Jönköpings flygplats och berör den norra delen av Gislaveds kommun.	Om det finns ett planerat högt objekt inom MSA-ytan, 20 meter eller högre, ska flygplatsens verksamhetsutövare ges möjlighet att yttra sig
MSA-yta Halmstad City Airport	Riksintresset omfattar MSA-ytan för Halmstad City Airport och berör den södra delen av Gislaveds kommun	Om det finns ett planerat högt objekt inom MSA-ytan, 20 meter eller högre, ska flygplatsens verksamhetsutövare ges möjlighet att yttra sig

Riksintresse väg

Riksintressena för väg omfattar själva anläggningens markanspråk, den yta på marken som krävs för att säkerställa tillkomsten eller utnyttjandet av anläggningen. Riksintresset omfattar i vissa fall anspråk på mark- och vattenområden för framtida vägförbindelser och vägar som är under planering samt

där utbyggnad pågår. Inom Gislaveds kommun omfattar riksintresseanspråket de befintliga vägarna riksväg 26 och riksväg 27.

Namn	Beskrivning	Ställningstagande
Väg 26 genom Jönköpings län	Riksintresset omfattar den nationella stamvägen riksväg 26 som sträcker sig i nord-sydlig riktning genom Gislaveds kommun. Väg 26 ingår i det funktionellt prioriterade vägnätet för godstransporter och långväga personresor. Vägen är också rekommenderad färdväg för farligt gods och vägar som binder samman anläggningar av riksintresse.	Kommunen kommer tillgodose riksintresset genom att anpassa tillkommande bebyggelse med tillhörande väg- och gatunät i relation till den statliga anläggningen, genom att följa riktlinjerna för de hänsynsavstånd som finns, samt föra dialog med Trafikverket när riksintresset bedöms påverkas. Tillkommande trafikökningar som resultat av översiktsplanens genomförande ska hanteras så vägens övergripande funktioner inte påverkas negativ
Väg 27 genom Jönköpings län	Riksintresset omfattar riksväg 27 som sträcker sig i öst-västlig riktning genom Gislaveds kommun. Riksväg 27 är en del av funktionellt prioriterat vägnät för godstransporter och långväga personresor. Vägen är också rekommenderad färdväg för farligt gods och vägar som binder samman anläggningar av riksintresse.	Kommunen kommer tillgodose riksintresset genom att anpassa tillkommande bebyggelse med tillhörande väg- och gatunät i relation till den statliga anläggningen, genom att följa riktlinjerna för de hänsynsavstånd som finns, samt föra dialog med Trafikverket när riksintresset bedöms påverkas. Tillkommande trafikökningar som resultat av översiktsplanens genomförande ska hanteras så vägens övergripande funktioner inte påverkas negativ

Riksintresse järnväg

Riksintresseanspråket för järnväg består av banor och av anläggning för tjänst, vilket omfattar bland annat depåer, kombiterminaler och rangerbangårdar. Anspråket för järnvägsbanor omfattar samtliga banor som hör till järnvägen. Inom Gislaveds kommun omfattar riksintresseanspråket befintlig järnvägssträcka mellan Nässjö och Halmstad samt järnvägssträckan mellan Göteborg och Kalmar. Längs med järnväg av riksintresse utgör även stationerna en del av riksintresset.

Namn	Beskrivning	Ställningstagande
Järnväg Nässjö-Halmstad (HNJ-banan)	Inom Gislaveds kommun sträcker sig järnvägen mellan befintliga stationer i Reftele och Smålandsstenar. Från Reftele fortsätter järnvägen norrut mot Nässjö och från Smålandsstenar söder ut mot Halmstad. Krösatågen trafikerar HNJ-banan mellan Halmstad och Nässjö med medliggande stationer. Vid vissa av stationerna på sträckan finns möjlighet till byten för resor i hela landet. Järnvägen trafikeras även av godstrafik samt av långväga persontrafik.	Kommunen kommer tillgodose riksintresset genom att anpassa tillkommande bebyggelse i relation till den statliga anläggningen, genom att följa regelverket för de hänsynsavstånd som finns samt föra dialog med Trafikverket när riksintresset bedöms påverkas. Tillkommande trafikökningar som resultat av översiktsplanens genomförande ska hanteras så vägens övergripande funktioner inte påverkas negativ.
Järnväg Göteborg-Kalmar (Kust till kustbanan)	Genom kommunens norra del sträcker sig järnvägen Göteborg-Kalmar, på sträckan finns en station i Hestra. Järnvägen trafikerats av godstrafik samt av långväga persontrafik, detta av SJ. Befintliga stationer utmed järnvägen är av riksintresse och sammanbinder anläggningar av riksintresse. Vid flera av sträckans medliggande stationer finns möjlighet till byten för resor i hela landet.	Kommunen kommer tillgodose riksintresset genom att anpassa tillkommande bebyggelse i relation till den statliga anläggningen, genom att följa regelverket för de hänsynsavstånd som finns samt föra dialog med Trafikverket när riksintresset bedöms påverkas. Tillkommande trafikökningar som resultat av översiktsplanens genomförande ska hanteras så vägens övergripande funktioner inte påverkas negativ.

Riksintresse energiproduktion (mestadels utanför kommunen)

Energimyndigheten har i uppgift att lämna uppgifter om riksintresseområden för energiproduktion och energidistribution enligt förordningen (1998:896) om hushållning med mark- och vattenområden. Sedan den 6 juli år 2000 har Energimyndigheten även fått det specifika uppdraget av regeringen att ta fram områden på land och till havs med särskilt goda vindförutsättningar, vilka ska vara av riksintresse för vindbruk. Att ett område pekas ut som riksintresse för vindbruk innebär att det ska vara särskilt lämpligt för utvinning av elproduktion från vindenergi ur ett nationellt perspektiv. Inom Gislaveds kommun finns inte något utpekat område för energiproduktion. I direkt anslutning till kommungränsen i nordväst finns däremot ett område av riksintresse avseende vindkraft, området ligger inom Tranemo kommun.

Namn	Beskrivning	Ställningstagande
Riksintresse vindbruk (215, 311)	Område i Tranemo kommun i direkt anslutning till kommungräns för Gislaved i höjd med Hestra	Kommunen har för avsikt att undvika åtgärder som kan innebära negativ påverkan eller påtaglig skada på riksintresset, värdena ska skyddas så att de inte försämras eller försvinner. Riksintresset för energiproduktion (vindkraft) ligger i kommungräns och riksintressets värden behöver vägas in vid eventuella lovprövningar kring vindkraftverken.

Riksintresse totalförsvarets militära del

Riksintressen för totalförsvarets militära del är områden som bedöms ha nationellt viktiga värden och kvalitéer för att skydda Sverige. Det kan vara områden eller funktioner som behövs för att genomföra skarpa insatser, men också för att träna, öva och utbilda personal och funktioner. Dessa områden bör därmed skyddas så långt som möjligt mot åtgärder som påtagligt kan skada dess värden. Gislaveds kommun omfattas av påverkansområde för Hagshults flygbas i form av MSA-område och Stoppområde för höga objekt. Inom påverkansområden måste Försvarsmakten kunna säkerställa att ny bebyggelse eller andra åtgärder inte innebär risk för påtaglig skada på riksintresset eller ett område av betydelse för totalförsvarets militära del. Därför ska alla plan- och lovärenden inom påverkansområden remitteras till Försvarsmakten.

Ställningstagandena gäller för riksintresse inom totalförsvarets militära del:

- Kommunen har för avsikt att undvika åtgärder som kan innebära negativ påverkan eller påtaglig skada på riksintresset, värdena ska skyddas så att de inte försämras eller försvinner.
- Samtliga plan- och lovärenden inom påverkansområde för Hagshults flygbas och Stoppområde för höga objekt ska remitteras Försvarsmakten. Berörd flygplats ska höras för alla byggnadsobjekt högre än 20 meter och högre än 45 meter inom MSA-yta.
- Vid planering av uppförande av infrastruktur eller byggnadsobjekt, oavsett typ, som kan överstiga tillåtna höjder inom och utom tätort, kommer relevanta myndigheter och aktörer att kontaktas rutinenligt vid detaljplaneläggning och lovgivning. Försvarsmakten behöver höras för byggnadsobjekt över 20 meter utom tätort samt för byggnadsobjekt över 45 meter både inom och utom tätort.

Namn	Beskrivning
MSA-område (Influensområde för luftrum) Hagshults flygbas	Ett MSA-område är ett påverkansområde kring en flygplats som utgör riksintresse för totalförsvarets militära del. Militär definition av MSA avser "Minimum Safe Altitude", som anger den minimihöjd inom vilken det är säkert att genomföra in- och utflygningar. MSA syftar till att säkerställa möjligheten att genomföra visuell inflygning till en flygplats- Området omfattar stora delar av den östra delen av Gislaveds kommun
Stoppområde för höga objekt	Ett stoppområde för höga objekt är ett påverkansområde kring en flygplats som utgör riksintresse för totalförsvarets militära del. Inom stoppområde för höga objekt riskerar vindkraftverk och andra höga objekt att medföra påtaglig skada på riksintresset, då sådana påverkar möjligheterna till säkra start- och landningar för den flygande verksamheten. Inom stoppområde för höga objekt ska alla höga objekt remitteras Försvarsmakten för bedömning av påtaglig skada på riksintresse för totalförsvarets militära del. Riksintresset berör en begränsad del av den sydöstra delen av Gislaveds kommun.

Natura 2000

Natura 2000 är ett nätverk av värdefulla naturområden inom EU. Utpekande av Natura 2000-områden bygger på krav i EU:s fågeldirektiv och art- och habitatdirektiv. Syftet med utpekandet är att säkerställa den långsiktiga överlevnaden för Europas mest värdefulla och hotade naturtyper och arter. I varje enskilt Natura 2000-område är syftet att prioriterade naturtyper och arter bevaras så att området på bästa sätt bidrar till gynnsam bevarandestatus på biogeografisk nivå. Genom utpekandet åtar sig länderna således att naturmiljöerna och arterna i varje område långsiktigt ska bevaras. Natura 2000-områden är skyddade enligt miljöbalken som särskilda bevarande- eller skyddsområden. Åtgärder som kan ha betydande miljöpåverkan inom dessa områden kräver tillstånd från länsstyrelsen och, i vissa fall, även från regeringen. Natura 2000-områden är ofta starkt beroende av stabila hydrologiska förhållanden och hög vattenkvalitet. Åtgärder kopplat till exempelvis VA kan påverka Natura 2000-områden och kräver därmed ofta särskild prövning. För bevarandet av värdena kopplat till Natura 2000-områden gäller generellt att den fysisk planering måste ske i enlighet med bevarandemål och gällande miljökvalitetsnormer.

Inom Gislaveds kommun finns flertalet utpekade Natura 2000 områden, inom dessa finns även flertalet utpekade kulturmiljöer kopplade till jord- och skogsbruk.

Ställningstagandena gäller för nedan förtecknande Natura 2000-områden:

- Kommunen har för avsikt att undvika åtgärder som kan innebära negativ påverkan eller påtaglig skada på Natura 2000-områdets bevarandevärden.
- Exploateringsåtgärder och särskilda ingrepp inom eller i anslutning till ett Natura 2000- område som riskerar påverka ett områdes bevarandestatus ska redovisas och vid behov utredas. För att säkerställa att ingen negativ inverkan kommer att ske.
- Inom Natura 2000-områdena föreslås i huvudsak mark- och vattenanvändningen grönområde och friluftsliv samt landsbygd, vilket anses förenligt med intresset.
- Vid målkonflikter inom Natura 2000-område har områdets värden högsta prioritet.

Namn	Beskrivning	Prioriterade beverande-värden
Anderstorp, Store mosse (SE0310216)	Anderstorps Store mosse utgörs av naturreservatet Anderstorp Stormosse och är beläget nordväst om Anderstorp samhälle och två mil väster om Store Mosse nationalpark. Området är nästan 20 kvadratkilometer stort och en av Jönköpings läns värdefullaste mossar. Området utgörs av ett myrkomplex med välvda mossar med små gölsystem, sluttande och breda kärrdråg, randskog och fastmarksholmar med äldre skog. Stora myrkomplex som detta har mycket stor betydelse för bevarande av biologisk mångfald knuten till växt- och djurlivet, framför allt fågellivet.	Inom Natura 2000-området är de prioriterade bevarandevärdena den storslagna öppna högmossen. I området finns även ytor med nyligen restaurerad myrmark
Fegen, östra (SE0310017)	Fegen avsattes som naturvårdsområde 1980 och ombildades till naturreservat 2010, främst på grund av förekomsten av den ovanliga och skyddsvärda vårlekande siklöjan, samt områdets rika fågelliv och stora betydelse för det rörliga friluftslivet. Förutom vårsiklöja finns ytterligare 16 fiskarter i sjön och på bottnar samt stränder finns dessutom ett flertal rödlistade och ovanliga vatten- och våtmarksanknutna kärlväxter. Fegen har en varierad strandkontur med små grunda skyddade vikar och utskjutande uddar samt ett 70-tal öar och skär. Fegen omges huvudsakligen av skogsmark med ett stort inslag av mossar. Odlingsmarker finns spridda runt sjön, mest i anslutning till ensamliggande gårdar. I området finns även våtmarker samt en skyddsvärd fågelfauna	De prioriterade bevarandevärdena i området är sjön Fegen och omgivande mark med höga naturvärden.
Draven (SE0310016)	Natura 2000-området Draven är en nationellt värdefull fågelsjö med vidsträckta våtmarksområden av stor betydelse för rastande och häckande fåglar. Området är en viktig och artrikfågellokal som hyser hög biologisk mångfald. I Draven finns ett stort antal fåglar upptagna i EU:s fågeldirektiv och området har betydelse för det långsiktiga bevarandet av dessa arter. Området ligger en flack dalgång och omges av högre belägna odlingsmarker med jordbruksbebyggelse. Draven är naturreservat och är ett populärt och välbesökt område. Runt sjön går en vandringsled som passerar fågeltorn och utsiktspunkter.	Det prioriterade bevarandevärdet är att den näringsrika slättsjön och omgivande ängar och kärr bibehåller hög biologisk mångfald och fortsätter att vara av stor betydelse för framför allt områdets utpekade fågelarter.

Tunnabo (SE0310708)	Intill landsvägen vid Tunnabo ligger en öppen, fuktig betesmark som betas av nötkreatur. Området har mycket höga värden knutna till naturtypen stagg-gräsmarker som är en prioriterad naturtyp inom EU och ett hotat markslag även inom landet. I naturtypen växer även den hävdberoende och rödlistade arten granspira. Området har även ett glest trädskikt av smala björkar.	Inom Natura 2000-området är de prioriterade bevarandevärdet den hävdade stagg-gräsmarken med dess artrika flora
Mossebo (SE0310702)	Vid Mossebo Norrgård finns en låg ås med en artrik torräng och söder samt öster om den två ytterligare torrängar. Söder om ängsmarkerna finns en mindre hagmark som bitvis har höga naturvärden. Natura 2000-området har framför allt höga värden knutna till slåtterängar i låglandet och olika typerna av betesmark som silikatgräsmarker och fuktängar. Slåttermark har stor betydelse för hotade artgrupper såsom slåttergynnade kärlväxter, fjärilar och vildbin, här förekommer till exempel den starkt hotade växten mosippa. Silikatgräsmark är en prioriterad naturtyp inom EU och ett hotat markslag även inom landet. Hävdade fuktängar är viktiga för den biologiska mångfalden inom flera artgrupper, inte minst för fjärilar, vildbin och fåglar.	Inom Natura 2000-området är de prioriterade bevarandevärdena de öppna slåtter- och betesmarkerna med dess artrika flora.
Södra Svinhult (SE0310718)	Några kilometer nordost om Valdshult ligger Södra Svinhult, området ligger i en sydostsluttning i ett barrskogslandskap. Området har mycket höga värden knutna till slåtterängar i låglandet och fuktängar. Hävdad slåttermark är värdefull för många hotade artgrupper, exempelvis slåttergynnade kärlväxter, fjärilar och vildbin. Hävdade fuktängar är betydelsefulla för den biologiska mångfalden inom flera artgrupper, till exempel vildbin, kärlväxter och fåglar.	Inom Natura 2000-området är de prioriterade bevarandevärdena de hävdade slåtter- och betesmarkerna med dess artrika flora.
Svinhultsåsen (SE0310502)	Naturreservatet Svinhultsåsen ligger väster om sjön Färgesjön i Gislaveds kommun. Området har mycket höga värden knutna till taiga och förekomsten av grön sköldmossa. Taigan har gott om död ved, hålträd och är av naturskogskaraktär. Förekomsten av signalarten grön sköldmossa indikerar en hög biologisk mångfald knuten till sluten naturskog med död ved i olika nedbrytningsstadier.	Inom Natura 2000-området är de prioriterade bevarandevärdena den naturskogsartade taigan och arten grön sköldmossa.
Kättesjö mossar, östra (SE0310804)	Kättesjö mossar (östra) ligger cirka sex kilometer norr om Hestra i Gislaveds kommun och ingår i det större myrkomplexet Kättesjömossarna. Området består av två delområden med mycket höga värden knutna till naturtypen högmossar. De två delområdena har variationsrika mossemiljöer vilka är betydelsefulla för den biologiska mångfalden av bland annat vitmossor, kärlväxter och fåglar.	Inom Natura 2000-området är det prioriterat att bevara naturtypen högmosse som en del i ett större och förhållandevis orört mossekomplex.

Äspås (SE0310420)	Äspås är ett källpåverkat område bevuxet med lövsumpskog. Sumpskogen har höga biologiska värden med många arter av kärlväxter och mossor samt en del rödlistade arter. Intill sumpskogen finns ett knappt hektar stort område som i dagsläget inte kan föras till någon naturtyp, ett så kallat nollhabitat. I detta delområde domineras vegetationen av björksly och ung gran. Äspås är till större delen opåverkat av dikning. Området har mycket höga värden knutna till naturtypen lövsumpskog. Skogen har naturskogskvalitet och en hög biologisk mångfald av bland annat kärlväxter, mossor, lavar och svampar. Området är skyddat genom biotopskydd.	Inom området är det prioriterade bevarandevärdet den källpåverkade lövsumpskogen.
Ettödeltat (SE0310317)	Naturreservatet Ettö ligger vackert vid Nissan strax öster om Hestra. Halvön Ettö och omgivande marker utgör ett deltalandskap uppbyggt av isälvsavlagringar. Den lättdränerade jordmånen har gett upphov till en talldominerad barrskog på höjderna medan de låglänta partierna utmed strandlinjen tidvis översvämmas och domineras av lövskog. Området har mycket höga värden knutna till de olika typerna av betesmark (silikatgräsmarker, fuktängar) och till områdets strandnära skogar. Silikatgräsmark är en prioriterad naturtyp inom EU och har stor betydelse för bland annat hotade kärlväxter. Hävdade fuktängar är i sin tur viktiga för den biologiska mångfalden inom flera artgrupper, så som fjärilar, fåglar och vildbin. Skogsnaturtyperna hyser även en rik biologisk mångfald av bland annat lavar, mossor och fåglar.	Inom Natura 2000-området är de prioriterade bevarandevärdena de öppna betesmarkerna med dess värdefulla och artrika flora samt skogsnaturtyperna taiga och svämlövskog. Vidare är området är betydelsefullt för ett flertal rödlistade arter med egna åtgärdsprogram såsom klockgentiana, slåttergubbemal och guldsandbi
Stenbrohult (SE0310704)	Byn Stenbrohult ligger på västsidan av en höjdsträckning, strax öster om Anderstorps store mosse. I väster, mellan Älgeå och byns åkermarker, ligger en öppen betesmark som är välhävdad och artrik. Större delen utgörs av stenig mark och på ett ställe går en hällmark i dagen. I söder finns ett fuktigt område med flera starrarter. Stenbrohult har framför allt höga värden knutna till de öppna betesmarkerna silikatgräsmark, stagg-gräsmark och fuktängar. Silikatgräsmark och stagg-gräsmark är prioriterade naturtyper inom EU och hotade markslag även inom landet. Hävdade fuktängar är betydelsefulla för den biologiska mångfalden inom flera artgrupper. I naturtypen finns även den hävdgynnade och rödlistade arten granspira.	De prioriterade bevarandevärdena i området är de hävdade betesmarkerna med dess artrika ängsflora.

Gräfthult (SE0310707)	Den lilla välskötta slåtterängen Gräfthult är en bevarad rest av forna tiders småskaliga odlingslandskap. Dess värden är knutna till den rika ängsfloran med en lång rad arter typiska för naturtypen, såsom sommarfibbla, jungfrulin, darrgräs, svinrot och slåttergubbe. I den västra delen av ängen har flertalet träd kommit upp och deras skuggningseffekt har försvagat ängsfloran i detta område. Gräfthult har mycket höga värden knutna till slåtterängar i låglandet, vilken är en naturtyp med stor betydelse för hotade artgrupper såsom slåttergynnade kärlväxter, fjärilar och vildbin.	Inom Natura 2000-området är det prioriterade bevarandevärdet den artrika slåtterängen.
Kruvebo-Yxebo (SE0310416)	Kruvebo-Yxebo består av ett äldre naturskogsartat ädellövskogsbestånd där bok är det dominerande trädslaget. Beståndet ligger inom ett större bokdominerat område och utgör ett kärnområde för arter knutna till denna biotoptyp, till exempel olika arter av mossor, lavar och svampar. I beståndet finns rikligt med döda träd, högstubbar och lågor. Dessa strukturer utgör viktiga element för den värdefulla kryptogamfloran. Många av artförekomsterna visar på att skogen har höga naturvärden, i området har bland annat den rödlistade signalarten bokfjädermossa hittats. Kruvebo-Yxebo har mycket höga värden knutna till naturtypen näringsfattig bokskog. I skogen finns grova träd, död ved och en rik biologisk mångfald knuten till bland annat fåglar och kryptogamer.	Inom området är det prioriterade bevarandevärdet den naturskogsartade bokskogen.
Isberga hage (SE0310615)	Isberga är ett säteri beläget på en höjd nära Nissastigen. Till säteriet hör stora sammanhängande naturbetesmarker med både artrika, ogödslade partier och mer artfattiga, kultiverade delar. Landskapet är kuperat med varierande miljöer. Området som helhet har höga naturvärden betingat av sin storlek, variation och rika flora. Isberga hage har mycket höga värden knutna till de olika typerna av betesmark som finns i området, så som silikatgräsmarker, stagg-gräsmark och fuktängar. Silikatgräsmark och stagg-gräsmark är prioriterade naturtyper inom EU och viktiga för bland annat hotade kärlväxter. Hävdade fuktängar är betydelsefulla för den biologiska mångfalden inom flera artgrupper. De högsta biologiska värdena finns dels knutna till grässvålens kärlväxtflora, dels till de hamlade träden.	I området är de prioriterade bevarandevärdena de öppna betesmarkerna med dess artrika ängsflora.

Villstad (SE0310321)	Villstad är beläget cirka 13 kilometer söder om Gislaved utefter Nissastigen. Natura 2000-området ligger i ett svagt kuperat odlingslandskap och utgörs av en betesmark norr om vägen mot Reftele. De höga naturvärdena är dels knutna till de gamla, grova träden med en rik lavflora i den öppna ekhagen. Betesmarkens smala mittparti hyser dessutom en rik markflora av hävdgynnade arter. Området har höga värden knutna till de olika typerna av betesmark, så som trädklädd betesmark, stagg-gräsmarker, silikatgräsmarker och fuktängar. Den trädklädda betesmarken med dess värdefulla, vidkroniga ekar är viktiga för många av områdets ovanliga lavarter, så som grå skärelav och blomskäggslav. Stagg- och silikatgräsmark är prioriterade naturtyper inom EU och hotade markslag även inom landet. Hävdade fuktängar är viktiga för den biologiska mångfalden inom flera artgrupper, till exempel för fjärilar, fåglar och vildbin. Området ingår i Villstad naturvårdsområde.	I Natura 2000-området är de prioriterade bevarandevärdena de trädklädda och öppna betesmarkerna med dess värdefulla träd och artrika flora.
Nennesmo (SE0310508)	Naturreservatet Nennesmo ligger drygt 8 kilometer söder om Gislaved. Området utgör en del av ett större våtmarkskomplex och består av en mosaik av skog och myrmark. Skogen består till största delen av barrskog. I skogen finns rikligt med gamla träd, torrträd och vindfällen, vilket gör skogen värdefull för kryptogamfloran. Området har även höga värden knutna till naturtyperna taiga, högmosse och trädklädd myr. Taigan har naturskogskvaliteter med riklig med död ved, äldre träd och förekomst av signalarter. Högmossen och den trädklädda myren bidrar med värdefulla våtmarksmiljöer för bland annat vitmossor, kärlväxter och fåglar.	Inom området är det prioriterade bevarandevärdet mosaiken av värdefulla myr och skogsnaturtyper.
Sunnaryd (SE0310703)	I byn Sunnaryd strax intill sjön Bolmen ligger en artrik, frisk till fuktig, sydsluttande, välhävdad betesmark som är opåverkad av gödsling med en artrik flora. Betesmarken har höga naturvärden med avseende på både kärlväxtflora och grova, hamlade träd. Vidare har området höga värden knutna till de olika typerna av hävdad betesmark, så som silikatgräsmark, stagg-gräsmark, fuktängar och trädklädd betesmark. Silikatgräsmark och stagg-gräsmark är prioriterade naturtyper inom EU och hotade markslag även inom landet. Hävdade fuktängar är betydelsefulla för den biologiska mångfalden inom flera artgrupper, till exempel bin, kärlväxter och fåglar. Trädklädd betesmark med äldre solbelysta ädellövträd är viktiga för insekter, lavar och mossor. Hålträden är även betydelsefulla för odlingslandskapets fåglar och fladdermöss.	I Natura 2000-området Sunnaryd är de prioriterade bevarandevärdena de öppna och trädklädda betesmarkerna med dess artrika ängsflora och värdefulla vidkroniga och hamlade träd.

Miljökvalitetsnormer

Miljökvalitetsnormer är juridiskt bindande regler som syftar till att säkerställa god kvalitet på luft, vatten, mark och miljön i övrigt . Normernas långsiktiga mål är att skydda människors hälsa och miljön genom att förebygga skador och olägenheter. Myndigheter och kommuner tillämpar normerna vid tillståndsprövningar, tillsyn samt vid fysisk planering av mark- och vattenanvändning. Arbetet med miljökvalitetsnormerna är centralt för att främja en hållbar utveckling och skapa bättre förutsättningar för både hälsa och miljö.

Miljökvalitetsnormer för buller

Enligt förordningen om omgivningsbuller ska kommuner med mer än 100 000 invånare vart femte år kartlägga omgivningsbullret och ta fram strategiska bullerkartor. Inom länet är det endast Jönköpings kommun som berörs av kravet på åtgärdsprogram. I kommuner med färre än 100 000 invånare omfattar miljökvalitetsnormer buller från större vägar (över 3 miljoner fordon per år), större järnvägar (30 000 tåg per år) och större civila

flygplatser (över 50 000 flygrörelser per år). Gislaveds kommun har inga anläggningar som påverkas av miljökvalitetsnormer för buller.

Miljökvalitetsnormer för utomhusluft

Miljökvalitetsnormerna för utomhusluft definieras i luftkvalitetsförordningen, gäller i hela Sverige och omfattar bland annat kvävedioxid, partiklar (PM10/PM2,5), marknära ozon, bensen och vissa metaller. Kommunerna ansvarar enligt miljöbalken, luftkvalitetsförordningen och Naturvårdsverkets föreskrifter för att följa normerna och kan behöva upprätta åtgärdsprogram vid överskridanden. I Jönköpings län samordnas luftkvalitetskontrollen av Luftvårdsförbundet, med kontinuerliga mätningar och realtidsmätning via PurpleAir och modellberäkningar för partiklar, kvävedioxid och bensen i samtliga kommuner.

Senaste beräkningar visar att Jönköpings län klarar miljökvalitetsnormer för kvävedioxid (NO2), partiklar (PM10) och bensen. Gislaved kommun klarar även övre och nedre utvärderingströskeln samt aktuellt miljökvalitetsmål.

De föreslagna utvecklingsområdena i översiktsplanen bedöms kunna medföra viss ökning av transporter och pendling, både till verksamhetsområden (godstransporter och arbetsresor) och till bostadsområden. Sammantaget bedöms trafikökningen inte vara tillräckligt stor för att överskrida gällande miljökvalitetsnormer för luft.

Miljökvalitetsnormer för vattenförekomster

I vattenförvaltningen används miljökvalitetsnormer för att ange vilken status en vattenförekomst ska uppnå vid en viss tidpunkt. Normerna är vägledande för myndigheter och kommunen vid tillämpning av lagar och regler, till exempel vid VA-planering och tillståndsprövning. Miljökvalitetsnormer omfattar både ytvatten (sjöar, vattendrag och kustvatten) och grundvatten. För ytvatten bedöms både kemisk och ekologisk status, medan grundvatten bedöms utifrån kemisk och kvantitativ status. Ekologisk status klassas på en femgradig skala: hög, god, måttlig, otillfredsställande och dålig. Kemisk status för ytvatten samt grundvattens kemiska och kvantitativa status bedöms som god

eller otillfredsställande/uppnår ej god. Normerna anger alltid en lägstanivå som ska uppnås. Vattenförekomsten får alltså inte påverkas av en verksamhet på så sätt att kvaliteten blir sämre än den status som anges i normen. Information om vattenförekomsternas normer och status finns i databasen VISS, Vatteninformation Sverige. Kommunen är skyldig att säkerställa att normerna uppfylls och att de följs vid planläggning och prövning.

Sverige har utifrån avrinningsområden delats in i fem vattendistrikt, där en länsstyrelse i varje distrikt utgör ansvarig vattenmyndighet. Tillsammans med Havs- och vattenmyndigheten, ansvarar de för att Vattendirektivet följs. Hela Gislaveds kommun tillhör Västerhavets distrikt. Vattenmyndigheten för Västerhavet har fastställt miljökvalitetsnormer för ett stort antal ytvattenförekomster i Gislaveds kommun, såväl gällande ekologisk som kemisk status.

Nästan hela Gislaveds kommun ligger inom Nissans huvudavrinningsområde. En mindre del i sydväst ligger inom Ätrans avrinningsområde, delar av Reftele och området i sydost ligger inom Lagans avrinningsområde. I stort sett all dagvattenavledning inom kommunen sker därmed mer eller mindre direkt mot Nissan.

Miljökvalitetsnormernas utgångspunkt är att samtliga vattenförekomster ska uppnå god status. Vattenkvaliteten påverkas av faktorer såsom utsläpp från verksamheter, förorenade områden, dagvatten och enskilda avlopp. Kommunen ansvarar huvudsakligen för tillsynen, i enlighet med miljöbalken, inom dessa områden, medan länsstyrelsen har tillsynen över A- och B-verksamheter. I kommunen är fokus särskilt riktat mot vattenförekomsternas ekologiska och kemiska status samt mot förekommande miljöproblem, såsom fysisk påverkan, försurning, miljögifter och övergödning.

I nya områden för bebyggelse ska lokalt omhändertagande av dagvatten i möjligaste mån tillämpas. Vid upprättande av detaljplaner ska alltid en bedömning kring dagvatten genomföras. Där det är möjligt bör lokalt omhändertagande av dagvatten ske, för att rena vattnet innan det når recipienten, vilket även påverkar

vatten som har miljökvalitetsnormer positivt. I de fall där någon yt- eller grundvattenförekomst med miljökvalitetsnormer riskerar att påverkas negativt ska dagvattenutredning tas fram.

Grundvattenförekomster
Gislaveds kommun har 13 grundvattenförekomster. Samtliga grundvattenförekomster har fastställda miljökvalitetsnormer (MKN). Av dessa uppnår samtliga god kvantitativ status samt god kemisk status. Vattenmyndighetens statusbedömningar inkluderar även en bedömning av risken för försämrad status. För flera grundvattenförekomster bedöms det finnas risk för försämring av den grundvattenkemiska statusen, främst på grund av förekomst av förorenad mark samt påverkan från vägtrafik längs riksväg 26.

Översiktsplanen består av flera utvecklingsområden som är helt eller i delar lokaliserade inom två av de största grundvattenförekomsterna i kommunen.

Grundvattenförekomsten Gislaved–Alabo:

- Gislaved - G2 Gislaved 2040, G6 Gyllenfors, G7 Bruksmagasinet, G9 Mossarp, G10 Sågverket, G12 Terrassen industriområde, G15 Ormkärr, G16 Gislaved avloppsreningsverk
- Anderstorp - A1 Moen, A2 Bro till bro, A3 Anderstorp centrum, A4 Haga, A5 Göta, A9 Tokarp, A10 Stjärnehult, A12 Stötabo, A13 Lövås
- Hestra - H1 Södra Agnsjön, H2 Hestra centrum, H3 Medborgaren, H4 Jutabäcken, H6 Bjärsveds klint, H7 Äspås verksamhetsområde, H8 Isaberg

Grundvattenförekomsten Hulugård–Risamossen:

- Smålandsstenar - S1 Smålandsstenar centrum och S8 Skogslund industriområde

Ytvattenförekomster
För ytvattenförekomster gäller god kemisk status samt god eller hög ekologisk status som norm. I vissa fall har vattenmyndigheterna beslutat om undantag med mindre skarpa krav eller förlängda tidsfrister. Exempelvis gäller förlängda

tidsfrister eller mindre skarpa för ytvatten som nyttjas för vattenkraft.

I kommunen finns 80 ytvattenförekomster varav 24 är sjöar och 56 är vattendrag. Av sjöarna uppfyller 16 stycken miljökvalitetsnormen god ekologisk status medan 8 endast når måttlig ekologisk status. För de som inte uppfyller miljökvalitetsnormen finns tidsundantag som längst till 2039. För vattendragen så uppnår 4 vattenförekomster god ekologisk status, en vattenförekomst, Träppjaån, har otillfredsställande status och resterande 51 uppnår måttlig status. För de vattendrag som inte uppnår miljökvalitetsnormen finns också olika tidsundantag som längst till 2039, innan krav på att miljökvalitetsnormen ska uppnås.

Orsakerna till att sjöarna och vattendragen inte uppnår god ekologisk status är ofta försurning, fysisk påverkan i form av förändrad morfologi och bristande konnektivitet, det vill säga förekomst av vandringshinder som försvårar rörelse för fisk och andra vattenlevande organismer. Förhöjd belastning av näringsämnen utgör i några fall, exempelvis Segerstadsån i Reftele, i den sydöstra delen av kommunen orsak till att god ekologisk status inte uppnås. Även förhöjda halter av miljögifter bidrar i ett fall, Töråsbäcken i Anderstorp, till att vattenförekomsten inte uppnår god ekologisk status.

Dagvattenutsläpp kan påverka statusen i kommunens ytvatten. Oftast handlar det då om olika typer av gödande och i övrigt förorenande ämnen. För vissa recipienter kan särskild hänsyn dessutom behöva tas bland annat vid badplatser, skyddsområden för vattentäkter eller i områden med höga naturvärden. Naturreservaten Anderstorp Stormosse och Draven är exempel på naturområden där det finns risk för påverkan av dagvatten från Mossarps industriområde respektive från tätorten Reftele.

När det gäller god kemisk status så uppfylls den inte i någon ytvattenförekomst. Det beror på förhöjda halter av ämnena kvicksilver och bromerade difenyletrar förekommer i förhöjda halter i alla vattenförekomster i Sverige. I några vattenförekomster orsakar även andra miljögifter att miljökvalitetsnormen för kemisk status inte uppnås. Töråsbäcken uppvisar inte god kemisk status

för bly (Pb), kadmium (Cd), benso(a)pyren och perfluoroktansulfonat (PFOS) överskrids. Målåret för att uppnå god kemisk status är 2027 för Töråsbäcken. I sjöarna Fegen och Majsjön uppnås inte god kemisk status på grund av för höga halter av kadmium.

Ställningstagandena gäller för miljökvalitetsnormer:

- Kalkning av sjöar och vattendrag ska fortgå för att minska försurningspåverkan och bevara eller återskapa det naturliga växt- och djurlivet.
- Aktivt arbeta med restaureringsåtgärder för att åtgärda fysisk påverkan på sjöar och vattendrag.
- Hänsyn ska tas till sjöars och vattendrags naturliga funktion och flöden vid exploateringsåtgärder.
- Säkerställa att alla allmänna vattentäkter har ett skyddsområde med aktuella föreskrifter och verka för att större enskilda vattentäkter skyddas.
- Verka för att minska riskerna för påverkan på vattentäkter från vägtrafik.
- Dricksvattenintressets anspråk ska prioriteras i all samhällsplanering.
- Befintliga verksamheter som inom skyddsområden för vattentäkter som utgör betydande risk för påverkan på vattenkvaliteten ska omlokaliseras
- Lokalt omhändertagande av dagvatten ska tillämpas där det är möjligt i nya utvecklingsområden för bebyggelse och kommunala riktlinjer för dagvattenhantering ska följas.
- Säkerställa att planering och utveckling av spillvatten- och dagvattenhantering, inklusive rening, sker på ett sätt som inte försämrar status i yt- och grundvattenförekomster och som bidrar till att miljökvalitetsnormer för vatten kan följas.

Befolkning och bebyggelse

Människor väljer i allt högre grad att bosätta sig på platser med attraktiv livsmiljö. Gislaveds kommun vill säkerställa att alla invånare kan hitta bostad som passar deras behov och livssituation, samt möjliggöra boende i kommunen i alla livets faser. Enligt Statistiska centralbyråns prognos (Den framtida

befolkningen i Sveriges län och kommuner 2024–2040) väntas kommunens befolkning minska med cirka 2 100 personer mellan 2023 och 2040. Prognosen bygger på genomsnittet av födda, avlidna, inflyttade och utflyttade de senaste åren.

Befolkning

Under 1900-talet ökade kommunens folkmängd kontinuerligt. Mellan 2000 och 2013 noterades däremot en nedgång, vilket sammanföll med perioder av lågkonjunktur. Befolkningen ökade återigen mellan 2013 och 2019, vilket delvis kan förklaras av ökad utomeuropeisk invandring. Från 2020 syns återigen en nedgång, och vid slutet av 2020 uppgick invånarantalet till 29 635 personer, medan kommunen år 2024 hade 28 936 invånare. Enligt Statistiska centralbyråns prognos förväntas befolkningen fortsätta minska, med en beräknad nedgång på cirka 2 100 personer mellan 2023 och 2040, motsvarande ungefär 123 personer per år.

Trots den nedåtgående befolkningstrenden arbetar Gislaveds kommun aktivt för att vända utvecklingen. Som ett långsiktigt mål, utan angiven planeringshorisont, strävar kommunen efter att nå en folkmängd på 40 000 invånare.

Befolkningsutveckling Gislaveds kommun 2000–2024

Diagrammet visar befolkningsutvecklingen som skett i Gislaveds kommun mellan år 2000 och 2024.

Befolkningsprognos SCB Gislaveds kommun 2025–2055

Diagrammet visar SCBs befolkningsprognos för Gislaveds kommun mellan år 2025 och 2055.

Översiktsplanen utgår från SCB:s befolkningsprognoser men tar höjd för tillväxt. Gislaveds kommun avser främja en bostadsutveckling som stärker faktorer som lockar människor att flytta till kommunen, såsom arbetsmöjligheter, avstånd, återflyttning och platsens attraktivitet, för att skapa en mer positiv befolkningsutveckling.

Att möta bostadsbehovet och erbjuda olika boendeformer är viktigt för att behålla och öka invånarantalet. Gislaveds kommun ska främja en bostadsförsörjning som är förankrad i näringslivets behov, lockar fler att bosätta sig lokalt för att minska pendling, underlättar återflytt efter studier eller arbete på annan ort och prioriterar nya bostäder i attraktiva lägen. Marknadsföring av kommunens boendemiljöer och affärsmöjligheter är en central del i arbetet med befolkningsutvecklingen.

Tabellen nedan redovisar ledig mark för villatomter, flerbostadshus, industrimark och handelsändamål. Endast lediga tomter och kommunalt planlagd, outbyggd mark, redovisas. Enstaka privatägda tomter som är outbyggda kan därutöver finnas i orterna. Planlagd outbyggd mark ska kartläggas och bedömas för att avgöra om detaljplaner kan behöva ändras eller upphävas för att bättre tillgodose dagens behov i Gislaveds kommun.

Ort	Villatomt	Flerbostadshus-tomt	Industritomt	Handelstomt
Anderstorp	18 cirka 2,5 hektar	1 cirka 0,5 hektar	3 cirka 15,6 hektar	-
Broaryd	15 cirka 3,1 hektar	-	-	-
Burseryd	15 cirka 2,3 hektar	3 cirka 1,4 hektar	3 cirka 8,5 hektar	-
Gislaved	32 cirka 5 hektar	6 cirka 7,3 hektar	20 cirka 45,7 hektar	2 2,1 hektar
Hestra	23 cirka 1,9 hektar	-	5 cirka 11,5 hektar	-
Reftele	18 cirka 5,2 hektar	2 cirka 2,5 hektar	-	-
Smålandsstenar/ Skeppshult	34 cirka 7 hektar	3 cirka 1,8 hektar	9 cirka 16,7 hektar	1 cirka 0,6 hektar
Tallberga	3 cirka 0,29 hektar	1 cirka 1 hektar	-	-
Öreryd	8 cirka 1,3 hektar	-	-	-

Lediga tomter som kan bebyggas med ett eller flertalet bostäder, flerbostadshus, industribyggad eller byggnad för handelsändamål. Tabellen visar antalet lediga tomter samt tomternas sammanlagda yta för respektive kategori och ort.

Bostäder

I slutet av år 2024 hade Gislaveds kommun 28 936 invånare fördelade på 12 878 hushåll. Cirka 66 procent av hushållen bor i småhus, 29 procent i flerbostadshus och 5 procent i specialbostad eller annat boende. Det genomsnittliga antalet personer per hushåll är 2,221 . Kommunens bostadsbestånd uppgår till 13 728 bostäder, varav småhus utgör cirka 63 procent, flerbostadshus 31 procent och övriga bostäder/specialbostäder cirka 6 procent.

I kommunen finns cirka 13 700 bostäder. Av dessa utgör småhus omkring 63 procent, flerbostadshus 31 procent och övriga bostäder eller specialbostäder ungefär 6 procent. Den största andelen hyresrätter ägs av det kommunala bostadsbolaget Gislavedshus AB.

Den historiska nyproduktionen av bostäder i kommunen visar en tydlig nedgång i antalet färdigställda lägenheter och småhus i början av 1990-talet. Under 2000-talet har nybyggnationen inte nått upp till de nivåer som rådde före 1990-talet. Mellan 2015 och 2021 färdigställdes totalt 202 bostäder, varav de flesta i centralorten Gislaved, följt av huvudorterna Anderstorp, Smålandsstenar och Hestra. Åldersvänliga miljöer och flexibla boendelösningar gör det möjligt för invånarna att bo kvar, byta bostad efter behov, leva nära familj eller få det stöd man behöver. Denna variation bidrar till trygghet, gemenskap och ökad livskvalitet.

Gislaveds kommun har antagna riktlinjer för bostadsförsörjning (2022). Däremot är inte dessa längre aktuella och behöver revideras. Kommunen har en övergripande målsättning att växa till att bli 40 000 invånare. Översiktsplanens planförslag möjliggör för 7195 antal nya bostäder fördelat per ort enligt nedan:

Ort	Bostäder	Andel
Hestra	615	9 %
Anderstorp	1090	15 %
Gislaved	3330	46 %
Smålandsstenar	1700	24 %
Reftele	460	6 %
Totalt	**7195**	**100 %**

Antalet bostäder i planförslaget.

Verksamheter

Gislaveds kommun präglas av industriverksamheter i såväl stor som mindre skala. Plastindustrin utgör en central del i företagsamheten men även metallbearbetning tillsammans med annan tillverknings- och bearbetningsindustri. I kommunen finns även produktion av råvaror, komponenter, halvfabrikat samt produktion av slutprodukt och olika former av ytbehandling. Det finns även industrier i kommunen som tillverkar verktyg och maskiner för andra industrier. Generellt så anses Gislaveds kommuns näringsliv ha en rik produktmix och även innehålla olika delar av förädlingskedjan. Det finns många underleverantörer i Gislaveds kommun, men även många företag med slutprodukter och kända varumärken.

Riksvägarna 26 och 27, länsvägarna 151 och 153 samt 604 utgör viktiga delar i infrastrukturen för verksamheterna i kommunen eftersom transporterna med lastbil är dominerande. Vidare är gestaltningen av större handelsplatser och verksamhetsområden, synliga utmed de större statliga vägarna av stor betydelse. Områdena utgör entréer och ”skyltfönster” för förbipasserande besökare men även viktiga målpunkter för boende och verksamma. För dessa handelsplatser och verksamhetsområden är det viktigt att platserna gestaltas med god helhetsverkan och identitetsskapande värden. Detta för att stärka orternas karaktär och kommunens platsbyggande marknadsföring.

För att stärka näringslivsklimatet i kommunen är det viktigt att integrera näringslivets nuvarande och framtida behov av infrastruktur så tidigt som möjligt i samhällsbyggnadsprocessen. För Gislaveds kommun är det därmed viktigt att arbeta för att möta företagens snabbt föränderliga behov. När väl efterfrågan för att växa kommer från näringslivet, ska kommunen redan ha planerat för detta. Ett proaktivt arbetssätt krävs som identifierar verksamheters och näringslivets behov av mark, vägar, energi, kollektivtrafik och alla andra delar som rör infrastruktur i kommunen.

För Gislaveds kommun handlar det om att planera för en god tillgång på planlagd mark för att säkerställa att mark används på ett hållbart sätt som tillgodoser olika samhällsintressen, så som bostäder, industriutveckling, grönområden och infrastruktur. God tillgång på planlagd mark skapar även trygghet för verksamheter, näringslivet, fastighetsägare och boende då det ger tydliga ramar för vad som får byggas och hur områden kan och får utvecklas.

Förutsättningar finns för byggande av lokaler för verksamheter i hela kommunen. Ledig industrimark finns i centralorten Gislaved, i huvudorterna Anderstorp, Hestra och Smålandsstenar samt i landsbyggdsorterna Burseryd. Översiktsplanen ger utrymme för totalt 818 hektar ny verksamhetsmark.

Ort	Verksamhetsmark (hektar)	Andel
Hestra	59	7 %
Anderstorp	121	15 %
Gislaved	296	36 %
Smålandsstenar	313	38 %
Reftele	29	4 %
Totalt	**818 hektar**	**100 %**

Antalet verksamheter i planförslaget.

Ställningstagandena gäller för befolkning och bebyggelse:

- Utforma bebyggelse som skapar förutsättningar för ett socialt hållbart samhälle där synliga och osynliga barriärer överbryggas och där trygghet, tillit och jämlik hälsa främjas.
- Planera för att attraktiva bostadsmiljöer som lämpar sig för olika målgrupper ska kunna erbjudas i centralorten, huvudorterna och landsbyggdsorterna.
- Se över status på lediga tomter för att antingen ändra eller upphäva detaljplaner, vars byggrätter inte blivit utnyttjade för att bättre möta behoven. Kommunen ska aktivt marknadsföra lediga tomter och mark.
- Se till att det finns en mångfald av boendealternativ, där nyproduktion utgörs av en variation av bostadstyper och upplåtelseformer.
- Fortsätta arbetet med att skapa attraktiva boendemiljöer inom såväl befintlig bebyggelse såväl som i nya bostadsområden.
- Främja rörlighet bland invånare och stimulera inflyttning och flyttkedjor för att uppnå balans i bostadsmarknaden.
- Snarast uppdatera och därefter återkommande analysera och följa upp behovet av bostäder i kommunen.
- Arbeta med strategiska markförvärv för att vara en aktiv aktör i samhällsbyggandet.

Arbete och näringsliv

Gislaveds kommun har ett starkt och varierat näringsliv med fokus på tillverkningsindustri, hållbar produktion och regional samverkan inom GGVV-regionen (Gislaved, Gnosjö, Vaggeryd och Värnamo), samtidigt som kompetensförsörjning, utbildning och infrastruktur utvecklas för att möta framtidens behov. Kommunens

näringslivsarbete prioriterar företagsservice, etableringsstöd, förbättrad kollektivtrafik och satsningar på förnybar energi för att skapa en attraktiv, hållbar och konkurrenskraftig arbetsmarknad. Kommunens arbete kommer fortsatt ha samma inriktning.

Näringslivsstruktur

Gislaveds kommun har ett brett och differentierat näringsliv som präglas av den industriella traditionen i GGVV-regionen (Gislaved, Gnosjö, Vaggeryd och Värnamo). Den lokala strukturen domineras av tillverkningsindustrin, där plast-, metall- och gummibearbetning, automation och teknikintensiva företag utgör kärnan. Många företag är små och medelstora familjeföretag med stark entreprenörsanda, men här finns även internationella koncerner som kompletterar den lokala industrins kompetens och exportförmåga.

Näringslivet har genom åren utvecklats mot ökad automatisering, digitalisering och hållbar produktion, vilket skapat en hög innovationsnivå och fortsatt konkurrenskraft på internationella marknader. Flera företag har samtidigt diversifierat sin produktion genom investeringar i plast- och polymerteknik, avancerad bearbetning och cirkulära lösningar.

Handel, logistik, energi, vård och tjänstesektorerna utgör viktiga kompletterande delar av den lokala ekonomin. I kommunens mindre orter spelar lokalt företagande och serviceföretag en avgörande roll för sysselsättning och attraktivitet. Enter Gislaved AB fungerar som kommunens näringslivsbolag och har en central roll i arbetet med att utveckla stödstrukturer, driva företagskontakter och samordna etablerings- och expansionsärenden. Tillsammans med Samhällsutvecklingsförvaltningen och Mark- och exploateringsenheten (MEX) drivs ett nära samarbete genom den kommunala Lotsfunktionen, som successivt byggs ut till en proaktiv och uppsökande service ute hos företagen.

Kommunen ingår i ett starkt regionalt samarbete inom Business Gnosjöregion (BGR) och nätverket Svenska Industrikommuner, vilket stärker kunskapsutbyte, kompetensförsörjning och markberedskap över kommungränserna. Gislaveds

näringslivsstruktur präglas därför av en kombination av starkt lokalt entreprenörskap och regional samverkan, där målsättningen är att skapa långsiktigt hållbar tillväxt, fler etableringar och ett växande arbetsmarknadsområde.Näringslivsarbetet i kommunen ska därför även fortsatt inriktas på att bidra till att stärka kommunens attraktivitet, skapa fler arbetstillfällen och främja ett hållbart och konkurrenskraftigt näringsliv – där både små och stora företag ges rätt förutsättningar att utvecklas och växa i Gislaveds kommun.

Arbetsmarknad och pendling

Gislaveds kommun är en del av arbetsmarknadsregionen kring GGVV och präglas av en stark industriell sysselsättning. En stor del av befolkningen arbetar inom tillverkningsindustrin, logistik, handel, byggsektorn samt offentliga verksamheter såsom vård, skola och omsorg. Det finns ett brett spektrum av yrken och kompetenser, men utmaningar kopplade till generationsväxling och kompetensförsörjning är påtagliga.

I kommunen pendlar 3976 personer in till kommunen för att arbeta, och 3369 personer pendlar ut från kommunen. Den regionala transportplanen redovisar att den största inpendlingen till kommunen är från Värnamo, Gnosjö, Tranemo och Hylte kommuner. Störst utpendling från kommunen är till Värnamo och Gnosjö. En förbättrad kollektivtrafik och ett mer funktionellt väg- och gatunät är därför centrala frågor för att stärka arbetsmarknaden för små och stora sammanhang.

Gislaveds kommun verkar aktivt för att underlätta arbetsmarknadsrörlighet och kompetensförsörjning genom samarbeten med Campus Gislaved, skolor, näringslivet och regionala aktörer. Den pågående utvecklingen av utbildningar, bland annat inom automation och industriell teknik, syftar till att matcha näringslivets behov.

I samverkan med Enter Gislaved och genom Lotsarbetet sker också ett aktivt uppsökande arbete ute hos företagen för att identifiera framtida kompetensbehov och expansionsplaner. Denna nära dialog mellan kommun, utbildning och näringsliv

stärker arbetsmarknadens anpassningsförmåga och gör kommunen bättre rustad för framtidens krav.

Ställningstagandena gäller för arbete och näringsliv:

- Stärka förutsättningarna för etablering och expansion främst genom en förbättrad markberedskap och effektivare processer som medför ett samordnat stöd till företag som vill etablera sig eller växa inom kommunen.
- Utveckla infrastruktur och kollektivtrafik för att stärka kommunens attraktionskraft med ett antal central-, huvud- och landsbygdsorter krävs bättre transportförbindelser inom och mellan orterna.
- Prioritera energi- och hållbarhetsfrågor genom att bidra till ett robust och tillförlitligt energisystem, både genom regionala initiativ och genom att möjliggöra lokala satsningar på förnybar energiproduktion såsom solcellsparker.

Service

Invånare och besökare i Gislaveds kommun är utgångspunkt för samhällsplaneringen. Ett attraktivt samhälle berör i det stora hela frågor som gör att människor trivs där de bor, lever och arbetar. Attraktivitet bidrar också till att platser kan växa och konkurrera med andra platser om företag, arbetskraft och andra former av resurser. En del i attraktiviteten är den goda och kvalitativa servicen som erbjuds i Gislaveds kommun.

Ställningstagandena gäller generellt för service:

- En god och kvalitativ service inom utbildning, vård, omsorg och stöd, kommersiell handel och service samt fritids- och kulturverksamhet ska eftersträvas.
- Tillgång till olika former av mötesplatser som ger möjlighet till upplevelse, lärande och gemenskap är angeläget.

Utbildning

Gislaveds kommun innehar en kommunal gymnasieskola med fem studieförberedande program och sju yrkesförberedande program, introduktionsprogram och anpassad gymnasieskola. Det finns

även två fristående gymnasieskolor, Motorsportsgymnasiet i Anderstorp och Stora Segerstad Naturbrukscentrum. Förskolor finns i samtliga orter samt i ett fåtal landsbygdssamhällen, en del förskolor drivs även av andra huvudmän. Det finns därutöver 16 kommunala grundskolor, en anpassad grundskola och en fristående grundskola. Inom grundskolans verksamhet ryms även förskoleklass och fritidshem. Utöver det finns det familjecentraler i huvudorten Smålandsstenar och centralorten Gislaved, vilka bedriver verksamheten Öppna förskolan, som är en viktig mötesplats för föräldrar och deras barn.

Förskolans och skolans verksamheter är i förändring utifrån den förändrade demografin, precis som i resterande delar av landet. Det innebär i nuläget minskade barnantal i förskolan, något som sedan successivt kommer att påverka hela skolsystemet. Det krävs en följsamhet i utvecklingen så att verksamheterna anpassas efter det minskade barn- och elevantalet och samtidigt behåller eller stärker kvaliteten i verksamheten.

Dimensioneringen av Sveriges gymnasieskolor innebär att arbetsmarknadens behov ska få större betydelse vid planering och dimensionering av utbildningar inom gymnasieskolan och kommunal vuxenutbildning. Gislaveds kommun samverkar inom GGVV-regionen för att matcha utbildningsutbud mot näringslivets och välfärdens behov.

Ställningstagandena gäller för utbildning:

- Vid planering av nya skolor, förskolor och fritidsverksamheter ska placering i närheten av idrottsanläggningar, utomhusytor för idrott och lek och grönområden särskilt beaktas, liksom att fokus ligger på integration. Det ska även finnas tillgång till trygga och trafiksäkra gång- och cykelvägar.
- Barnkonsekvensanalys ska användas som metod.

Vård, omsorg och stöd

Gislaveds kommun erbjuder vård, omsorg och stöd till barn, vuxna, familjer och äldre. Primärvården bedrivs i kommunal, regional och privat regi. Hemtjänst erbjuds till personer som behöver stöd för att klara sin personliga omvårdnad och viss

service. Den kommunala hemtjänsten är organiserad utifrån centralorten och de respektive huvudorterna. Enligt Lag om valfrihet kan hemtjänst även tillhandahållas av privata utförare, och i dagsläget finns utöver den kommunala hemtjänsten en privat aktör som erbjuder hemtjänst i kommunen.

Personer med behov av vård och omsorg som inte kan tillgodoses på annat sätt kan ansöka om boende enligt gällande lagstiftning för målgruppen. Kommunen erbjuder olika typer anpassade efter olika målgrupper. Utformningen av boendena och deras omgivningar ska utformas utifrån målgruppens behov samt de särskilda lagkrav som gäller för respektive boendeform.

Kommunen erbjuder vård, omsorg och stöd till äldre, personer med funktionsnedsättning, barn, unga och familjer. Särskilda boenden och grupp- och servicebostäder finns för dem med omfattande behov, enligt Socialtjänstlagen och LSS27. Kommunen driver även träffpunkter och mötesplatser som främjar hälsa, social gemenskap och förebyggande insatser, samt erbjuder rådgivning och stöd till barn, unga, vuxna och familjer. Verksamhetslokaler ska vara lättillgängliga, inbjudande och anpassade efter målgruppens behov.

Ställningstagandena gäller för vård, omsorg och stöd:

- Verka för trygga boende för äldre och andra utsatta målgrupper utifrån trygghet, inkludering och social gemenskap.

Kommersiell service och handel
Handeln i Gislaveds kommun är väl utbredd och finns representerad på samtliga orter. Gislaved utgör kommunens huvudcentrum för handel med sitt centrum och det växande externhandelsområdet Smålandia. Anderstorp och Smålandsstenar har båda ett lokalt handelsstråk med butiker längs gågata, medan Reftele, Burseryd och Hestra erbjuder ett mindre men viktigt utbud av dagligvaruhandel och service. Den kommersiella servicen återfinns med apotek, Systembolag, livsmedelsbutiker och restauranger runt om i kommunen.

Handeln utvecklas positivt, nya butiker och kedjeetableringar visar ett intresse för kommunen. Samtidigt är handeln geografiskt utspridd, vilket kräver bättre samordning och koppling mellan handelsområden. En central utmaning är att stärka flödet av människor i centrum, där nya bostäder och planerad aktivitetslekplats kan bidra till mer liv och rörelse.

Tillgänglighet och parkering påverkar kundflöden, särskilt i Gislaveds centrum där fler parkeringsmöjligheter och tydligare skyltning efterfrågas. Evenemang som Gisledagarna och andra aktiviteter är viktiga för att skapa upplevelser och stärka lokal attraktivitet.

Ställningstagandena gäller kommersiell service och handel:

- Stärk centrumhandeln genom att öka vardagsflödet via nya bostäder, lekplatser och evenemang som lockar fler besökare.
- Koncentrera kommersiell service och handel till ett väldefinierat centrum i respektive ort.
- Förbättra tillgängligheten med tydligare skyltning och smidigare kopplingar mellan handelsområden och mötesplatser.

Kulturverksamhet

Ett levande kulturliv är en grund för demokrati och välfärd. Kultur- och föreningsliv har stor betydelse för en hållbar samhällsutveckling vad gäller mångfald, jämställdhet och social sammanhållning. Kultur- och fritidsaktiviteter främjar och utvecklar människors kreativitet, något som har betydelse för innovationsförmåga och förnyelse.

I Gislaveds kommun finns ett rikt utbud av kultur- och fritidsaktiviteter för alla. En stor del av kulturlivet baseras på ett aktivt föreningsliv. Musik, dans, teater, litteratur och andra kreativa konst-/kulturaktiviteter kännetecknar kommunens kulturliv.

Satsningar på ungdomar prioriteras högt, bland annat genom Kulturplatån i Glashuset i Gislaved. Kommunens biblioteksverksamhet är även de en viktig arena för bildning och utveckling av kreativt tänkande. Musikskolan är ytterligare ett exempel på en verksamhet som uppmuntrar till deltagande i och

skapande av kultur. Biografer och andra mötesplatser, konstupplevelser i olika miljöer eller en utflykt till en av våra kulturmiljöer uppmuntrar även de till reflektioner och i förlängningen samhällsskapande aktiviteter. Förutom kommunen är föreningslivet, företag och engagerade invånare en grund till att utveckla och skapa olika kreativa mötesplatser, utveckla demokrati och en hållbar samhällsutveckling. Detta kan exempelvis ske genom föreningsträffar, spontana möten på biblioteket, det första scenframträdandet i musikskolans regi, deltagande vid ett event, mötet med kultursamordnare eller konstpedagog.

Ställningstagandena gäller för kulturverksamhet:

- Vidareutveckla, stödja och synliggöra kulturens och föreningslivets betydelse och potential för kommunens tillväxt.

Fritidsverksamhet

Fritidsverksamheten är en viktig del i samhället och många människor värderar sin fritid högt. Kommunens fritidsutbud är stort. Det finns många möjligheter till aktivt friluftsliv, meningsfull fritid och hälsofrämjande aktiviteter för invånare och besökare. Föreningsliv, företag och engagerade invånare är viktiga för att utveckla och skapa många mötesplatser för alla. Civilsamhället är en viktig drivkraft för social hållbarhet i Gislaveds kommun. Föreningar, nätverk, församlingar och ideella initiativ bidrar till lokal gemenskap, delaktighet och trygghet – särskilt i mindre orter och på landsbygden, där engagemanget ofta är en bärande resurs. Ett socialt sammanhållet Gislaved byggs tillsammans med kommuninvånarna. Planeringen ska därför främja civilsamhällets möjligheter genom att erbjuda mötesplatser, samlingslokaler och aktivitetsytor, samt genom att skapa strukturer för inflytande och samverkan. Ett levande civilsamhälle gör samhället mer motståndskraftigt, inkluderande och hållbart, i både vardag och vid förändring. Kommunens föreningsliv är mångsidigt och erbjuder aktiviteter för många.

Gislaveds kommun driver i egen regi badhus, fritidsgårdar, ishall, sporthallar och bowlinghall som fylls med meningsfulla och attraktiva aktiviteter. Utöver detta finns anläggningar som drivs av

föreningslivet såsom fotbollsplaner, ridanläggningar och golfbanor. Ett flertal friluftsanläggningar i form av friluftsbad, utomhusgym, elljusspår, vandringsleder finns runt om i kommunen. Dessa sköts i regel av någon lokal förening med ekonomiskt stöd från Gislaveds kommun. Isaberg utgör ett nav inom kommunens friluftsliv som erbjuder många olika aktiviteter.

Möjligheten till rekreation i tätortsnära natur finns i kommunens central-, huvudoch landsbygdsorter. Häri erbjuds tillgängliga promenadstråk, grillplatser och lekplatser.

Ställningstagandena gäller för fritidsverksamhet:

- Säkerställa att fritidsverksamheten ska vara meningsfull, tillgänglig och hälsofrämjande.
- Kommunens föreningsliv ska uppmuntras och stödjas för att även i framtiden kunna driva bra verksamhet för barn, ungdomar och vuxna.

Natur och friluftsliv

Områden för natur och friluftsliv har en stor betydelse för människors möjlighet till fysik aktivitet, rekreation, vila, återhämtning och ökad natur- och kulturförståelse. Natur, grönska och grönområden behövs i alla miljöer. Att kunna skydda och bevara naturen, dess biologiska mångfald, samt skapa förutsättningar för människor att njuta av naturen på ett hållbart sätt är därmed viktigt. Närheten till natur är en av Gislaveds kommuns största tillgångar i central-, huvud- och landsbygdsorterna såväl som på landsbygden. Tätortsnära grönområden, strövområden, slingor och parker spelar en viktig roll för hälsa, trygghet och social gemenskap. De främjar rörelse, återhämtning och naturliga möten. Dessa miljöer behöver vara lätta att nå, trygga, välskötta och varierade. Det behöver finnas sittplatser, belysning och mångsidigt innehåll blir de värdefulla resurser för vardagsrörelse – för alla invånare, året runt.

Grönstruktur ska också bidra till ett mer hälsosamt och klimatanpassat samhälle. Träd och växtlighet ger skugga, svalka och skydd vid extremväder, något som är särskilt viktigt för

känsliga grupper som små barn och äldre. Att utveckla attraktiv tätortsnära natur är avgörande för att främja rörelse, trivsel och jämlik livskvalitet i hela kommunen.

Grön infrastruktur

Att arbeta med grön infrastruktur handlar bland annat om att kartlägga och visa på naturens kvaliteter i landskapet. Grön infrastruktur utgör ett nätverk av naturområden som bidrar till fungerande livsmiljöer för växt- och djurlivet samt till människors välbefinnande och god hälsa. Det innebär ett ekologiskt funktionellt nätverk av naturområden samt anlagda gröna och blå miljöer, som utformas, brukas och förvaltas så att biologisk mångfald bevaras och ekosystemtjänster som är viktiga för samhället främjas. Grönstruktur ger även skugga och sänker yttemperaturen, vilket är viktigt eftersom klimatet förväntas blir varmare. För grupper i samhället som har svårare att hantera värme, som exempelvis små barn och äldre, kan grönstrukturer vara särskilt viktiga för att bibehålla svala och skuggande platser. En fungerande grön infrastruktur ökar också motståndskraften mot negativa förändringar, exempelvis klimatförändringar. Det finns många områden i landskapet med hög biologisk mångfald och med viktiga ekosystemtjänster. Genom att kartlägga och värna den gröna infrastrukturen i kommunen kan viktiga grönområden knytas samman.

Gislaveds kommun har i dagsläget ingen kommunövergripande grön- och blåstrukturplan, vilket föreslås tas fram. Att kontinuerligt arbeta med att framhäva de gröna samband som finns på regional och lokal nivå, vilka grönområden som är av betydelse och som bör beaktas och utvecklas är därmed viktigt. Kultur- och naturområden är tätt sammankopplade i kommunen och bör ses som värdefulla miljöer tillsammans. När vi kombinerar dessa områden, skapar vi en rikare och mer attraktiv plats som gynnar både invånare och besökare. Idag tas det ofta fram naturvärdesinventeringar för nya detaljplaner, något som ska fortsätta göras för att säkerställa naturvärdena i kommunen. När landskapets värden har identifierats och preciserats går det att med rätt kunskap se hur områden påverkar varandra och utifrån det se vilka behov och möjligheter som finns.

Gislaveds kommun är främst en skogskommun med barrskog som inkluderar både gran och tall samt inslag av lövträd. Floran i kommunen är relativt artfattig på grund av en näringsfattig berggrund. Vidare finns jordbrukslandskapet insprängt som öar i skogsmarken.

Närheten till naturen som finns i kommunen är en tillgång som med fördel kan synliggöras ytterligare, såväl i central-, huvud- och landsbygdsorterna som på landsbygden. Det kan handla om att öka tillgängligheten och synliggöra dessa värden. Tillgången till natur-, kultur- och friluftsområden spelar en viktig roll i kommunen och för dess invånare att regelbundet kunna vistas i naturen. Tillgången till natur-, kultur- och friluftsområden bidrar även till en närmiljö som upplevs rofylld och attraktiv, som kan främja rörelse och fysisk aktivitet. Samhällsplaneringen har en viktig roll för att säkerställa att det finns vardagsnära natur och kultur för olika grupper i befolkningen. Om grönområden byggs bort försvårar det för människor att vistas i naturen och de positiva effekterna av detta kan utebli.

Skogsmark
Träd och skogsmark är värdefulla på många sätt. De utgör livsmiljö för flertalet arter av fåglar, insekter, mossor, svampar och lavar. I kommunens ansvar för den byggda miljön ingår bland annat att skydda och utveckla den biologisk mångfald i kommunen. Kommunen äger idag cirka 2 450 hektar skog varav cirka 1 800 hektar är produktiv skogsmark. Det är viktigt att skogsbruket fortsätter bedrivas med hänsyn till naturvård, biologisk mångfald, friluftsliv, närboende och kulturmiljö i hela kommunen. Enligt 3 kap. 4 § miljöbalken är skogsbruk av nationell betydelse, i lagen stipuleras att skogsmark som har betydelse för skogsnäringen så långt som möjligt skall skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra ett rationellt skogsbruk.

Gislaveds kommun är en skogskommun och domineras främst av barrblandskog med inslag av lövträd. I anslutning till de sandiga markerna i Nissandalen förekommer utpräglade områden med tallskogar. Dessa områden är relativt artfattiga på grund av den näringsfattiga berggrunden med grå och röda gnejser. De större

inslagen av lövträd är begränsat och förekommer framför allt i de sydvästra delarna av kommunen, där berggrunden är näringsrikare. Här finns även bestånd av ädellövträd, främst bok men även ekbestånd förekommer.

Jordbruksmark

Jordbruksmarken som resurs är av stor betydelse för livsmedelsproduktion, klimatanpassning och biologisk mångfald. Jordbruksmark är ett samlingsnamn som avser både åkermark och betesmark. Den totala arealen åkermark i kommunen är enligt Jordbruksverket 6 491 hektar och den totala arealen betesmark 3 202 hektar. Sammantaget innebär det att kommunens yta utgörs av drygt 8 procent jordbruksmark.

Gislaveds kommun tog 2024 fram en kommunomfattande Jordbruksmarkskartering. I karteringen framgår att jordbruksmarkens geografiska spridning inom kommunen är relativt stor. Det största sammanhängande jordbruksmarksområdet finns längs Lillåns dalgång mellan Reftele och sjön Bolmen. Det är främst i detta område som det finns jordbruksmark av mer storskalig karaktär. I övriga delar av kommunen är jordbruksmarken mer småskalig och småbruten, samt relativt utspridd. Utöver jordbruksmark finns även värdekärnor kopplat till ängsmark inom kommunen, dessa områden hyser särskilt höga naturvärden och utgör viktiga livsmiljöer för många arter samt är viktiga som bärare av biologisk mångfald i landskapet. Större sammanhängande värdekärnor för betesmark finns på flertalet ställen i kommunen. Inom kommunens norra del finns sammanhängande värdekärnor för betesmark vid Mossebo och söder om Öreryd, i kommunens centrala delar finns värdekärnor i anslutning till Isberga och Villstad samt i anslutning till Draven och utmed Fegen.

Analysen av jordbruksmarkens brukningsvärde inom kommunen visar att större delen (67 procent) av totala arealen jordbruksmark utgörs av högt brukningsvärde, där den största koncentrationen av jordbruksmark med högt och mycket högt värde finns längs Lillåns dalgång. Det finns även mindre stråk av jordbruksmark med högt och mycket högt brukningsvärde längs Västerån och Österån i

närheten av Burseryd och Skeppshult. I hela den sydöstra delen av kommunen visar analysen att den stora merparten av fälten i denna del av kommunen har bedömts ha höga eller mycket höga värden avseende aktuellt brukande32.

Kommunen har en restriktiv hållning till ianspråktagande av jordbruksmark, där jordbruksmarken ska värderas högt gentemot andra intressen. Möjlighet till återställande av tidigare jordbruksmark och nyodling är av särskild vikt för att bemöta den ökande trenden vad gäller minskande jordbruksareal till följd av exploatering eller igenväxning. Underlag kan tas fram av kommunen som tydliggör potentiell mark för nyodling som inte tidigare brukats, samt igenväxt mark som tidigare brukats. Ett sådant underlag kan användas för att vägleda eventuella processer och handläggning av frågor som rör ianspråktagande av mark som har potential att tas i bruk för nyodling.

Enligt miljöbalken får jordbruksmark endast tas i anspråk för bebyggelse och anläggningar för att tillgodose väsentliga samhällsintressen och att det inte kan lokaliseras till ett annat område. Av de utvecklingsområden som pekas ut i översiktsplanen finns några områden som, i begränsad omfattning, överlappar med jordbruksmark. Utpekandet har grundats på en samlad bedömning om att lokaliseringen är lämplig, att utbyggnaden utgör väsentligt samhällsintresse, att andra lokaliseringar inte är mer lämpliga samt att de utpekade områdena som överlappar med jordbruksmark gör detta i en begränsad omfattning.

Väsentliga samhällsintressen har bedömts utgöras av nedanstående:
För att en exploatering ska kunna räknas som ett väsentligt samhällsintresse bör den kunna stödja en långsiktigt hållbar utveckling av samhället, där ianspråktagande av jordbruksmark eller betesmark sker på ett resurseffektivt och ändamålsenligt sätt. Gislaveds kommun bedömer, utifrån kommunens förutsättningar och intressen, att åtgärder som utgör ett väsentligt samhällsintresse är satsningar på utveckling av kommunens infrastruktur och kommunikationer, energiförsörjning, livsmedelsförsörjningen samt utveckling av bostäder,

verksamheter och samhällsservicen. För att utreda om en exploatering utgör ett väsentligt samhällsintresse för ett specifikt område kan man i respektive fall identifiera brister och tillgångar i området, samt undersöka om den planerade exploateringen kan förbättra hållbarheten på platsen.

Grunden för utvecklingen inom kommunen är att exploatering i första hand ska ske på mark som redan är ianspråktagen och att en utveckling inom kommunen ska bidrar till att orterna hålls samman, detta för att undvika en fragmentering av sammanhängande områden för jordbruksmark och betesmark.

Jordbruksmark kan dock komma att tas i anspråk när det inte finns andra möjliga lokaliseringar eller om det är av begränsad art. Om jordbruksmark eller betesmark tas i anspråk behöver hänsyn tas till en samlad bedömning av jordbruksmarkens markbundna faktorer och faktorer för aktuellt brukande. I genomförd jordbruksmarkskartering34 beskrivs de markbundna faktorerna som markens naturliga potential, som ger ett långsiktigt perspektiv på jordbruksmarkens brukningsvärde. Brukningsvärdet sett till faktorer för aktuellt brukande ger i sin tur en bild av hur väl markens potential utnyttjas för tillfället. När en bedömning av jordbruksmarkens värde görs ska dessa faktorer sammanvägas vilket innebär att mark med en naturligt god potential genom de markbundna faktorerna, inte ska bedömas som mindre brukningsvärd för att potentialen inte utnyttjas till fullo i dagsläget.

Utgångspunkten är att mark som bedöms ha ett mycket högt värde utifrån de markbundna faktorerna och faktorerna för aktuellt brukande i första hand ska undantas exploatering, följt av mark som pekats ut med högt värde och därefter normalt värde.

Vidare kan kompensationsåtgärder bli aktuellt att genomföra i samband med ianspråktagande av jordbruksmark. Kompensation av jordbruksmark på kommunens mark kan innebära nyodling, återupptagande av före detta jordbruksmark i produktion samt förbättring av befintlig åkermark. Kommunen kan även informera privata markägare och byggaktörer om fördelarna med att utreda ekosystemtjänster och att genomföra kompensationsåtgärder.

Kommunen kan också rekommendera och uppmuntra till egna initiativ till kompensation vid exploatering på privatägd mark.

Blå infrastruktur

Vattenmiljöerna är en viktig del av både den biologiska och sociala miljön i en kommun. Blå och grön infrastruktur skapar tillsammans ett nätverk av ekologiskt funktionella miljöer på land och i vatten. Dessa strukturer innehåller spridningsvägar som ger växter och djur möjlighet att förflytta sig mellan sina livsmiljöer, samt tillhandahåller olika ekosystemtjänster och skapar förutsättningar för biologisk mångfald. Samtidigt utgör vattenmiljöerna populära rekreationsområden för människor och ger tillgång till kvalitativa områden för ett aktivt friluftsliv och kulturmiljövärden. Det är därför viktigt att skydda och bevara vattenmiljöerna för att säkerställa både den biologiska mångfalden och människors möjligheter till rekreation och friluftsliv.

Sjöar och vattendrag

I kommunen finns 388 sjöar, allt från de stora sjöarna Bolmen och Fegen till små gölar och tjärnar i skogslandskapet. Samtliga tre västsvenska flodsystem, Nissan, Ätran och Lagan, berör kommunen. Från norr till söder genom kommunen rinner Nissan i en bred dalgång på sin väg till havet och har satt sin prägel på det omgivande landskapet i kommunen. Nissan är till största delen lugnflytande och meandrande i sitt lopp genom kommunen med ett fåtal mera strömmande partier.

Bolmen är Sveriges tolfte största sjö vars nordvästra del hör till kommunen. Sjön är mycket artrik både vad gäller fisk-, växt- och fågelliv. Bolmen har flera hundra öar som gör den särskilt attraktiv för fågellivet och fisklivet. Sjön erbjuder också goda möjligheter till båtliv, fiske och bad. Fegen, en gränssjö i sydväst, är en sprickdalssjö med för Europa unika naturvärden.

Utöver Nissan, Fegen och Bolmen finns andra värdefulla vattendrag och sjöar i kommunen. Större värdekärnor kopplat till kommunens vattendrag och sjöar finns exempelvis vid Stengårdshultasjön, Majsjön, Hurven, Västerån, Flinterydsbäcken samt Olsbäcken. De sjöar och vattendrag som utgör värdeelement utgör ett sammanhängande blåstrukturområde som bedöms ha

höga naturvärden och har normalt en påtaglig förekomst av värdeelement som skapar förutsättningar för höga naturvärden och en rik biologisk mångfald.

Naturliga och opåverkade sjöar och vattendrag är idag en bristvara. Vattenkraftsutbyggnad, flottningsrensning, rätningar, invallningar, sjösänkningar och utsläpp är några av hoten för de naturliga ytvattenförekomsterna. Ett av de största miljöproblemen i Jönköpings län är försurning, där länets västra och södra delar är värst drabbade. För att motverka försurningens negativa effekter bedrivs därmed en omfattande kalkningsverksamhet för kommunens påverkade sjöar och vattendrag.

Våtmarker
Våtmark definieras som ”sådan mark där vatten under en stor del av året finns nära, i eller strax över markytan samt vegetationstäckta vattenområden”.

I kommunen finns flertalet våtmarker i form av stora högmossar men också kärr, mader och sumpskogar som utgör ett stort inslag i kommunens natur. Våtmarkerna har en rad ekologiskt viktiga funktioner. De fungerar bland annat som reningsverk där stora kvävemängder i vattendrag omvandlas till luftkväve. Våtmarkerna är också flödesutjämnare som medför att vattennivåerna nedströms inte stiger och sjunker lika snabbt. Därtill gynnar våtmarkerna den biologiska mångfalden och utgör livsmiljö för många hotade arter. De största mossekomplexen i kommunen är Anderstorps stormosse, Risamossen, Yxnö mosse och Hensnäs Store mosse.

Ställningstagandena gäller för grön- och blå infrastruktur:

- Alla invånare, oavsett förutsättningar, ska ha tillgång till ett rikt utbud av olika grönområden för rekreation, avkoppling samt natur- och kulturupplevelser i nära anslutning till bostad, skola och arbetsplats.
- Värdefulla växter, djur och naturområden ska skyddas och bevaras.
- Sammanhängande grönblå strukturer ska stärkas för att säkerställa spridningskorridorer för växt- och djurliv.

- Det kommunala markinnehavet och eventuella arrenden ska ses över för att säkerställa att kommunala jordbruksmarkens potential nyttjas.

Friluftsliv och rekreation

Områden för friluftsliv och rekreation utgör större sammanhängande områden där värden för friluftsliv och rekreation prioriteras. Områdena ska vara allmänt tillgängliga och kan bland annat innehålla skidspår, vandringsleder, motionsslingor, leder för terrängcykling, paddling och fiske, badplatser samt övernattningsmöjligheter för det rörliga friluftslivet. Dessa områden kan ha olika karaktär och användning beroende på årstid och läge. Områden för friluftsliv och rekreation har även stor betydelse för besöksnäringen och dess utveckling.

Natur- och rekreationsområden spelar en viktig roll för ekosystemtjänster och biologisk mångfald, eftersom de ofta rymmer höga naturvärden. Det är därför angeläget att skydda och bevara naturen och dess biologiska mångfald, samtidigt som förutsättningar skapas för att människor ska kunna ta del av och uppleva naturen på ett hållbart sätt. Gislaveds kommun omfattar ett par sådana områden: Anderstorps Stormosse samt Nissan med tillhörande strandområden och Fegenområdet.

Friluftsliv

Gislaveds kommun har ett rikt utbud av naturområden som möjliggör ett aktivt friluftsliv året runt, med särskilda förutsättningar för bland annat fiske, paddling, cykling, vandring, utförsåkning och längdskidåkning. Det finns sammanhängande vandringsleder, bland annat Gislavedsleden som ingår i Smålandsleden och sträcker sig från Isaberg i norr till Fegen i söder. Därutöver finns Knavraboleden, Fornminnesleden, Tuskebo promenadstig, Nissanleden samt vandringsleden runt Draven, liksom ett flertal andra. Kanotleder förekommer i Nissan och Fegen, och fiske är möjligt i flera sjöar. Det finns även ställplatser, bland annat i Sandvik, som underlättar tillgången till kommunens rika friluftsliv. Samtidigt som det finns 12 allmänna badplatser utrustade med bland annat brygga och toalett, såsom Stengårdshultsbadet, Valdshultsbadet, Örerydsbadet och

Tokarpsbadet. Utöver detta erbjuds möjligheter till cykling i naturen, bland annat genom mountainbikeslingor, samt tillgång till vindskydd längs Smålandsleden och utegym i anslutning till elljusspår och anläggningar.

Under vintersäsongen finns möjlighet till utförsåkning i Isaberg, och i kommunen finns även flera spår för längdskidåkning med både natursnö och konstsnö. Isaberg i huvudorten Hestra är södra Sveriges största sport- och skidanläggning och har en lång tradition som semester- och rekreationsort för friluftsliv. Området drivs av stiftelsen Isabergstoppen, bildad av Gislaveds kommun, Gnosjö kommun och Friluftsfrämjandet, med syfte att värna naturreservatet Isaberg och samtidigt utveckla friluftsverksamheter i området. I anslutning till Isaberg finns även stora, opåverkade natur- och friluftsområden som är av stor och som behöver värnas vid fortsatt utveckling av turism- och besöksnäringen.

Tätortsnära rekreation

Gislaveds kommun har flera parker och naturområden inom samt i direkt anslutning till orterna som erbjuder möjligheter till rekreation, motion och vistelse för både invånare och besökare. Parkerna har varierande karaktär såväl som funktion och utgör viktiga inslag i den gröna strukturen. Dalenparken i centralorten Gislaved, utmed Nissan, är kommunens största park medan Kyrkparken och Torgparken bidrar till grönska och mötesplatser i de centrala delarna av orten. Även i övriga huvudorter, såsom Anderstorp och Smålandsstenar, finns parker som spelar en viktig roll för sociala möten, traditioner och vardagsrekreation. Tätortsnära rekreation stärks genom tillgång till allmänna grillplatser och kommunala lekplatser. Sammanlagt finns 23 kommunala lekplatser fördelade mellan kommunens central-, huvud- och landsbygdsorter.

Ekosystemtjänster och biologisk mångfald

Ekosystemtjänster är de produkter och tjänster som ekosystemen tillhandahåller och som bidrar till människors välfärd och livskvalitet. Biologisk mångfald är en grundläggande förutsättning för ekosystemens långsiktiga förmåga att leverera dessa tjänster. Samhället är därmed beroende av biologisk mångfald, fungerande ekosystem och en kontinuerlig tillgång till ekosystemtjänster.

Genom att stärka ett sammanhängande nätverk av natur, så kallad grön infrastruktur, förbättras förutsättningarna för robusta ekosystem som kan leverera ett brett spektrum av ekosystemtjänster. Detta är lika relevant i bebyggda miljöer som i landskapet i stort.

I kommunen finns områden med höga naturvärden som är viktiga för den biologiska mångfalden, bland annat Anderstorps Stormosse, Nissans meandrande lopp, fågelsjön Draven och ån Radan med sina strömmande vatten. Även mindre områden med lägre naturvärde bidrar till ett sammanhängande ekologiskt nätverk. I orter blir gröna strukturer och biologisk mångfald särskilt viktiga för att kunna nyttja ekosystemtjänster. Grönkilar, vattendrag, öppna diken samt stora träd och alléer är avgörande för att funktioner som temperaturreglering, vattenhantering och bullerdämpning ska fungera i de byggda miljöerna.

Ställningstagandena gäller för friluftsliv och rekreation:

- Kommunen ska verka för god tillgänglighet för besöksmål och rekreationsområden där friluftsliv kan utövas.
- Grönskan i människans närmiljö ska öka. Alla invånare ska ha tillgängliga, nära, och trygga platser för möten, upplevelser, daglig motion och utflyktsmål fördelade över kommunens alla olika delar.
- Kommunen ska arbeta aktivt med att peka ut, skydda och utveckla ortsnära naturområden. • Genom aktivt arbete ska kommunen skapa förutsättningar för mer utevistelse inom kommunala verksamheter och genom anläggningar för friluftsliv.
- God tillgänglighet ska finnas till utemiljöer som ska användas av barn och unga, skolverksamheter eller liknande verksamheter för lek, rekreation och pedagogisk verksamhet.
- Kommunen ska verka för god tillgänglighet för besöksmål och rekreationsområden där friluftsliv kan utövas.
- Kommunen ska samarbeta med länets kommuner, region och andra aktörer i frågor som rör natur- och friluftsliv.
- Kommunen ska ta fram riktlinjer för kvantitet och kvalitet för grönstruktur inom orterna.

Skydd av naturmiljöer

Naturvärden är viktiga resurser och av betydelse för många allmänna intressen. De kan till exempel vara en förutsättning för areella näringar eller besöksnäring, ge möjlighet till ekosystemtjänster samt skapa identitet och tillhörighet. Kommunen har en betydande roll för naturvårdsarbetet och tillsammans med Länsstyrelsen, Skogsstyrelsen, markägare och intresseföreningar ska skyddad natur bevaras, utvecklas och användas på ett sätt som främjar det unika i vårt gemensamma landskap. Nedan listas förekommande skyddsformer och områden med särskilda restriktioner inom Gislaveds kommun.

Naturreservat

Naturreservat bildas för att långsiktigt bevara och utveckla naturmiljöer med ett särskilt stort värde för djur, växter och människor. I naturreservaten finns en variationsrik natur som bidrar till en mångfald av arter, livsmiljöer samt en mångfald av naturupplevelser. Länsstyrelserna och kommunerna kan bilda naturreservat enligt miljöbalken. Naturreservat kan bildas på mark som ägs av staten, kommuner, bolag eller enskilda markägare. Markägarna ersätts för intrånget eller så köper staten eller kommunen marken innan reservatet bildas. I Gislaveds kommun finns nio naturreservat. Tidigare fanns också naturvårdsområden, dessa områden utgjorde värdefulla mark- eller vattenområden som skyddades för att bevara naturmiljön, men där åtgärderna inte ansågs vara lika omfattande som för ett naturreservat. Sedan införandet av miljöbalken 1999 har alla tidigare inrättade naturvårdsområden likställts med naturreservat. I Gislaveds kommun finns ett tidigare utpekat naturvårdsområde, Villstad kyrkby.

Naturreservatet Anderstorps stormosse

Nordväst om Anderstorp ligger ett av södra Sveriges största och mest värdefulla myrmarksområden - Anderstorps stormosse. Naturreservatet är nästan 2000 hektar stort myrkomplex med högmossar, där delar av mossen har restaurerats från tidigare torvtäktsverksamhet. Naturreservatet har ett rikt fågelliv med bland annat flera häckande vadarfåglar. Området är både ett Natura 2000-objekt samt riksintresse för naturvård.

Naturreservatet Draven

Naturreservatet Draven ligger ca 10 km norr om Sunnaryds färjeläge vid sjön Bolmen och är ett av Sveriges intressantaste fågelområden. Sjön har restaurerats för att återfå sin karaktär av slättsjö med översvämningar i ett gammalt kulturlandskap. Sjön är nu en viktig häckningsplats för en lång rad fåglar, främst änder och vadare. Draven är av riksintresse för naturvård och beläget inom det kulturhistoriska riksintresset Finnvedens folkland. Sjön omfattas även av Natura 2000.

Naturreservatet Ettö

Ettö har ett öppet och frodigt deltalandskap med hagar, stränder och ängar. Med Nissans sträckning genom mjuka jordlager som lätt undermineras och förändrar landskapet påverkas åns utseende och lopp ständigt. Det är dessa förändringar av Nissan som skapat landskapet vid Ettö. Området översvämmas nästan varje vår och hela området betas vilket innebär att det frodas en intressant och rik flora i området. Delar av reservatet är klassat som nyckelbiotop där flera sällsynta och hotade arter har hittats. Karaktärsarterna klockgentiana och guldsandbi förekommer bland annat i området. Naturreservatet utgör också Natura 2000-område, är ett riksintresse för naturvård samt för det rörliga friluftslivet. Naturreservatet ligger ungefär 16 kilometer norr om Gislaved längs väg 26 (Nissastigen) nära Hestra.

Naturreservatet Fegen

Naturreservatet omfattar såväl sjön Fegen som omgivande skogar. Barrskog omsluter sjön men på en del platser öppnar sig landskapet kring gårdar och hagmarker och det är även här det finns lövskogsbestånd med bok och andra lövträd. Vidare är Fegen är ett naturreservat med särskilda fågelskyddsområden, i sjön finns även en artrik fiskfauna. Karaktärsarter som storlom och fiskgjuse förekommer i området. I reservatet finns även flera arter av fladdermöss. Fegen omfattas även av riksintresse för friluftsliv samt Natura 2000, i naturreservatet råder tillträdesförbud inom vissa områden under vår och sommar. Sandviks sockencentrum, som ligger inom naturreservatet, är av riksintresse för kulturmiljövård. Naturreservatet ligger i anslutning till Gislaveds

kommuns sydvästra gräns och förvaltas av Västkuststiftelsen, Länsstyrelsen i Hallands län och Länsstyrelsen i Jönköpings län.

Naturreservatet Isaberg
Isaberg är en urbergskulle i Nissans dalgång intill Hestra. Toppen höjer sig 310 meter över havet och den dominerande naturtypen är barrskog. Reservatet har specifika områden avsatta för det anläggningsbundna friluftslivet, områden för det rörliga friluftslivet och områden för skydd av biologisk mångfald och hotade arter. Isaberg är sedan 1968 skyddat som naturreservat, området är även utpekat som riksintresse för friluftsliv. I området finns flera markerade vandringsleder varav en del sträcker sig långt utanför reservatet. I Isaberg finns även södra Sveriges största sport- och skidanläggning, som har gamla anor och ett unikt utsiktstorn.

Naturreservatet Nennesmo
Nennesmo naturreservat är beläget cirka 2 kilometer sydväst om Nennesmo by, mellan Anderstorp och Reftele. Nennesmo är en gammelskog dominerad av tall som en gång i tiden varit sjöbotten under Fornbolmen. Idag utgörs området till största del av fastmark med barrblandskog, men det finns även kärr- och mossmarker. En stor del av tallskogen är upp till 300 år gammal och det saknas nästan helt tallar som är yngre än 100 år. Mellan tallarna finns det 100–200-årig gran, här finns även relativt mycket död ved i olika nedbrytningsstadier.

Naturreservatet Sandseboskogen
Sandseboskogen är ett tallskogsområde med tallar som är cirka 150 år gamla, i området trivs flera ovanliga mossor och svampar. Syftet med reservatet är att bevara de olika skogsmiljöerna med barrskog, mosse, bäckmiljöer och den biologiska mångfalden, särskilt svampar och skogsfågel, knuten till dessa naturtyper. Syftet är också att ge möjlighet till naturupplevelse och ett rörligt friluftsliv. Sandseboskogen ligger söder om sjön Rakalven, öster om Stengårdhultasjön, i den nordöstra delen av kommunen.

Naturreservatet Svinhultsåsen
Öster om Valdshult i den norra delen av kommunen ligger Svinhultsåsen - kommunens minsta naturreservat. Det knappt 2

hektar stora området består av ett bergstup med omgivande granskog. Reservatet bildades 1970 för att skydda häckande berguv. Några berguvar häckar inte längre på Svinhultsåsen, däremot gör korpar det. I naturreservatet finns även ovanliga vedsvampar. I naturreservatet råder tillträdesförbud under perioden 1 februari – 15 augusti.

Naturreservatet Värö
Värö är en liten ö i Algustorpasjön i närheten av naturreservatet Ettö. Naturen på Ettö och Värö skiljer mycket sig åt. Då Ettö har ett öppet och frodigt landskap är Värö mer slutet och kärvt. På Värö finns det småländska skogslandskapet koncentrerat på en liten yta. I söder finns en mäktig tallskog med höga 100-åriga träd - en riktig "pelarsal". Ön är ganska kuperad med branta åsar och sluttar på sina ställen brant ned i Algustorpasjön. Området omfattas av riksintresse för friluftslivet. Naturreservatet är beläget utmed riksväg 26 (Nissastigen) nära Hestra.

Naturvårdsområdet Villstad kyrkby
Öster om Nissan, cirka 5 km norr om Smålandsstenar i den södra delen av kommunen, ligger Villstad kyrkby. Området består av vackra byggnader, gamla, värdefulla träd, fornlämningar och odlingsmarker som brukats i hundratals år. I området finns även flera gravfält från järnåldern. Syftet med naturvårdsområdet är att skydda, vårda och visa Villstad kyrkby med dess bebyggelse, fornlämningar, odlingsstrukturer och markslagsfördelning. Området utgör riksintresse för kulturmiljövården samt ett mindre område för Natura 2000.

Biotopskydd
I miljöbalken och förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken finns det bestämmelser om biotopskyddsområden. Biotopskydd är en skyddsform som kan användas för små mark- och vattenområden, så kallade biotoper. Det handlar om områden som på grund av sina särskilda egenskaper utgör värdefulla livsmiljöer för hotade djur- eller växtarter. Biotoperna är också viktiga för vanligare arter, samt för omväxling i landskapet. Genom att skydda sådana värdefulla naturmiljöer förbättras förutsättningarna för att långsiktigt bevara den biologiska

mångfalden. Skyddet bidrar också till att Sverige uppfyller FN:s överenskommelse om biologisk mångfald, samt de nationella miljökvalitetsmål som riksdagen har antagit.

Det finns två olika former av biotopskyddsområde. Den ena innebär ett generellt skydd för vissa biotoptyper, den andra ett skydd för en särskild biotop som beslutas i varje enskilt fall. I kommunen finns ett flertal skogliga biotopskydd. Det generella biotopskyddet omfattar följande sju biotoptyper:

- Allé (enkel eller dubbel rad, minst fem träd)
- Källa med omgivande våtmark i jordbruksmark (högst en hektar)
- Odlingsröse i jordbruksmark
- Pilevall (hamlade pilar i rad)
- Småvatten och våtmark i jordbruksmark (högst en hektar)
- Stenmur i jordbruksmark
- Åkerholme (högst en halv hektar, omgiven av betes- eller åkermark)

De generella biotoperna finns inte markerade på någon karta och behöver inventeras inför varje planläggning och exploatering i jordbruksmark. Inom ett biotopskyddsområde får man inte bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd som kan skada naturmiljön. Om det finns särskilda skäl, får dispens från förbudet ges i det enskilda fallet.

Biotopskyddsområde för särskilda biotoper beslutas av länsstyrelsen, Skogsstyrelsen eller kommunen. Beslutet gäller för det enskilda området, till exempel en äng med många djur- och växtarter. Dessa värdefulla biotoper kan finns i såväl skogs- och jordbrukslandskapet som i sjöar, vattendrag, kust och hav. I Gislaveds kommun finns för närvarande 33 biotopskydd beslutade av Skogsstyrelsen. Biotopskydden utgörs främst av äldre naturskogsartade skogsbestånd följt av ras- eller bergbranter.

Naturvårdsavtal

Naturvårdsavtal är ett civilrättsligt avtal som kan tecknas mellan markägare och Skogsstyrelsen, länsstyrelse eller kommun där man kommer överens om en viss ekonomisk ersättning för fastighetsägaren mot att denne avstår från till exempel skogsbruk.

Avtalet tecknas på frivillig basis och myndigheten eller kommunen skriver ett tidsbestämt avtal med markägaren.

De områden som kan komma i fråga för denna typ av naturvårdsavtal utgörs av områden med skog som har så höga naturvärden att skötseln ska inriktas mot att bevara och utveckla dessa. I Gislaveds kommun finns för närvarande 15 naturvårdsavtal upprättade för områden på land, respektive 3 för vattenområden. Normalt gäller naturvårdsavtalet i 50 år men kan i vissa fall skrivas för en kortare period. De befintliga naturvårdsavtalen omfattar till största delen skydd eller utveckling av naturvärden.

Ekologiskt särskilt känsliga områden

Ekologiskt särskilt känsliga områden (ESKO) är områden som har ekologiska funktioner som är särskilt känsliga för störningar och ingrepp och ska så långt som möjligt skyddas mot åtgärder som kan skada naturmiljön.

Inom kommunen har en inventering av ekologiskt särskilt känsliga områden gjorts för Gislaved och Anderstorp. I orterna finns en rad områden med särskilda värden eller betydelse. Det största området är Anderstorps stormosse med ett av de större mossekomplexen i södra Sverige.

Kring Nissan genom Gislaved sträcker sig ytterligare ett stort sammanhängande ekologiskt särskilt känsligt område, som består av ett variationsrikt blandskogslandskap med inslag av såväl öppna mader som sumpskogar. Ytterligare exempel på ekologiskt särskilt känsliga områden är skogsområdena mellan väg 26 och Gislaveds tätort med Seths hage som kärnområde, samt ett område med inslag av relativt gammal skog vid Malmbäcken på Henjaområdet. Nordost och öster om Anderstorp finns i Stjärnehult och Tokarp ett mosaikartat landskap med bland- och lövskogsområden tillsammans med jordbruksmark. Även i Bråarp och utmed Töråsbäcken finns lövskog med ädellövsinslag som också anses utgöra områden med särskilda värden eller betydelse.

Söder om Gislaved finns Flymossen, ett våtmarkskomplex som också har klassats med höga naturvärden. I övrigt finns en rad mindre våtmarker, alltifrån översvämningsmader vid Nissan till sumpskogar och alkärr. Naturliga betesmarker finns i liten omfattning och i små skiften i Anderstorp och Gislaved. Ekologiskt särskilt känsliga områden finns även i Bråarp, Klo och Hult och utgör små värdekärnor för biologisk mångfald.

I dagsläget finns ingen kommunomfattande inventering av ekologiskt särskilt känsliga områden. För att synliggöra dessa värden i hela kommunen kan behovet av en kommunomfattande inventering av ekologiskt särskilt känsliga områden behöva göras.

Stora opåverkade områden

Opåverkade områden blir alltmer ovanliga i landskapet, olika typer av exploatering innebär att dessa områden blir färre till antalet och mindre till ytan. Enligt miljöbalken definieras stora opåverkade mark- och vattenområden som områden som inte alls eller obetydligt är påverkade av exploateringsföretag eller andra ingrepp i miljön. Dessa områden ska så långt som möjligt skyddas mot åtgärder som kan påverka områdets karaktär. Syftet är att så långt som möjligt styra större nya exploateringsingrepp till områden som redan tidigare påverkats av liknande ingrepp, får att således bibehålla den opåverkade karaktären i områdena. Skyddet ska gälla så långt som möjligt men behöver inte innebära ett hinder för att bygga ut befintlig bebyggelse.

Några helt opåverkade områden finns inte i Gislaveds kommun. Däremot finns områden som i mindre omfattning är exploaterade av större vägar och anläggningar. Gislaveds kommun har i översiktsplanen pekat ut två stora opåverkade områden, Rannebo-Stengårdshult-Mosshult-området och Fegenområdet. Dessa områden har, trots bebyggelse, vägar, ledningar och master en karaktär av ostördhet och/eller vildmark.

Rannebo-Stengårdshult-Mosshult-området

Rannebo-Stengårdshult-Mosshult-området är till största delen beläget inom Gislaveds kommun men sträcker sig även inom Vaggeryds kommun i öster och Gnosjö kommun i norr. Det utpekade området ansluter till riksintresseområdet för friluftsliv

som omfattar Isaberg, inom området finns även utpekade områden för naturvård och Natura 2000. Området har utvidgats västerut för att inkludera ytterligare mark som har samma karaktär som det ursprungliga området.

Fegenområdet
Fegenområdet har en speciell vildmarkskaraktär med mycket stora naturvärden knutna till området. Här är dock besöksfrekvens av turister avsevärt högre än inom Rannebo-Stengårdshult-Mosshult-området. Fegenområdet omfattar sjön Fegen, inom området finns även riksintresseområden för friluftsliv, naturvård, natura 2000 samt riksintresse för kulturmiljövård. Utöver Gislaveds kommun berörs också Svenljunga kommun och Falkenbergs kommun av Fegenområdet.

Nyckelbiotoper
En nyckelbiotop är ett område i skogen som i och med sina höga naturvärden har en mycket stor betydelse för skogens växter och djur. En nyckelbiotop kan bestå av allt från ett träd till vidsträckta skogsområden. Det kan också vara en naturlig skogsbäck med omgivande skog, eller ett källflöde. Gemensamt för alla nyckelbiotoper är att det finns hotade eller sällsynta arter som behöver området för sin överlevnad.

Det finns både skyddade och oskyddade nyckelbiotoper. Nyckelbiotoper registrerades fram till 2021 hos Skogsstyrelsen. Att en nyckelbiotop är registrerad hos Skogsstyrelsen betyder inte att den har ett juridiskt skydd. Däremot finns ofta nyckelbiotoper i skyddade områden som naturreservat och biotopskyddsområden. De kartlagda nyckelbiotoperna bidrar till kunskap om var det finns skogar med höga naturvärden vilket kan minska risken för att dessa ska skadas eller förstöras. I Gislaveds kommun finns flertalet utpekade nyckelbiotoper, varav de vanligaste typerna är barrskog och bergbranter.

Att registrera nya nyckelbiotoper är sedan 2021 att klassa som en myndighetsutövning som inte är tillåtet att ägna sig åt utan ett direkt uppdrag.

Naturvärdesobjekt

Skogsområden med påtagliga naturvärden pekas ut som naturvärdesobjekt av Skogsstyrelsen då objektet inte når upp till kvaliteten nyckelbiotop. Ofta kan naturvärdesobjekt beskrivas som ”framtida nyckelbiotoper” eller biotoper som befinner sig i ett vänteläge för att inom ett antal år utvecklas till nyckelbiotoper. Sådana områden är av stor betydelse i arbetet med att på lång sikt bevara och bygga upp förutsättningarna för den biologiska mångfalden i den svenska skogen. Naturvärdesobjekt kan ses som ett komplement till nyckelbiotoperna och kan överbrygga de ibland stora avstånden mellan nyckelbiotoperna.

Naturminnen

Naturminnen skyddas enligt miljöbalken av Länsstyrelsen eller kommunen. Objektet som pekas ut som naturminnen ska vara ett särpräglat naturföremål som behöver skyddas eller vårdas särskilt. Utpekandet av ett naturminne får även omfatta det markområde som krävs för att bevara naturföremålet och ge det behövligt utrymme. Med särpräglat naturföremål avses exempelvis träd, flyttblock, rullstensås eller liknande. Naturminnena är antingen punktobjekt eller har en yta mindre än en hektar. Naturminnen är en gammal skyddsform som har funnits i Sverige sedan 1909 och används idag sparsamt. I Gislaveds kommun finns för närvarande fem naturminnen, vilka samtliga utgör träd.

Artskydd

Artskyddet regleras genom artskyddsförordningen och syftet är att bevara hotade arter och deras naturliga livsmiljöer för att säkra den biologiska mångfalden. Artskyddsförordningen i svensk lagstiftning är en del av införandet av EU:s två så kallade naturvårdsdirektiv: habitatdirektivet och fågeldirektivet.

Enligt artskyddsförordningen är alla fåglar, fladdermöss, grod- och kräldjur samt ytterligare cirka 300 djurarter, växter, svampar och lavar fridlysta. Det innebär att man inte får döda, skada, fånga eller störa dem. Man får inte heller skada eller förstöra arternas fortplantningsområden eller viloplatser. I bilagorna till art- och habitatdirektivet och fågeldirektivet preciseras vilka arter som omfattas. För vissa arter och naturtyper finns också

kompletterande åtgärdsprogram för att säkerställa deras skydd och möjlighet att finnas, som tas fram av Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten med hjälp av länsstyrelserna.

Den svenska rödlistan är en lista över arter och deras hotstatus i Sverige. Den baseras på en bedömning av enskilda arters risk att i närtid dö ut från landet. Det är Artdatabanken vid SLU som gör bedömningarna och rödlistan fastställs sedan av Naturvårdsverket. Rödlistan är ett viktigt verktyg inom naturvården vid till exempel bedömning av konsekvenser av planerad exploatering. Om det finns många rödlistade arter i ett område kan exploatering få allvarliga konsekvenser. Rödlistade arter har inget automatiskt lagligt skydd. Däremot är många arter som omfattas av artskyddsförordningens bestämmelser också rödlistade.

För en del åtgärder går det att söka dispens från Länsstyrelsen för att göra åtgärder som kan påverka fridlysta arter eller deras livsmiljöer. Det finns två krav som måste uppfyllas för att kunna få dispens, det första kravet är att det inte finns någon annan lämplig lösning för den tänkta åtgärden, det andra kravet är att artens möjlighet att finnas kvar i framtiden inte försämras på något sätt.

Tillträdesförbud

Tillträdesförbud används för att skydda djur- eller växtarter inom ett avgränsat område genom att rätten att färdas eller vistas i området, permanent eller under en viss tid på året, införs. Detta innebär oftast att allmänheten inte får gå in i området under den här perioden. Det är framför allt häckningsplatser för störningskänsliga fågelarter som tillträdesförbudet försöker skydda. Föreskrifter om rätten att färdas och vistas inom ett område upprättas således om det behövs för att tillgodose syftet med skyddet. I Gislaveds kommun finns områden med tillträdesförbud inom delar av naturreservat Fegen samt för hela naturreservatet Svinhultsåsen.

Strandskydd

Strandskyddet syftar till att långsiktigt trygga förutsättningarna för allemansrättslig tillgång till strandområden och för att bevara goda livsvillkor för djur- och växtlivet på land och i vatten. Strandskyddet gäller vid alla kuster, sjöar och vattendrag, dock

inte vid insjöar vars vattenyta vid normalt medelvattenstånd uppgår till en hektar eller mindre. Strandskyddet gäller inte heller vid sträckor av ett vattendrag vars bredd vid normalt medelvattenstånd är två meter eller smalare. Likaså gäller inte strandskyddet vid insjöar och vattendrag som har anlagts efter den 30 juni 1975.

Det skyddade området är normalt 100 meter från strandkanten. Länsstyrelsen får i det enskilda fallet besluta om att utvidga strandskyddsområdet till högst 300 meter från strandlinjen, om detta behövs för att säkerställa något av strandskyddets syften. Länsstyrelsen får även besluta om införande av strandskydd på 100 meter vid de vattendrag och sjöar som inte omfattas av det generella strandskyddet.

Inom strandskyddsområdet är det förbjudet att uppföra nya byggnader. Likaså får inte byggnader eller byggnaders användning ändras eller andra anläggningar eller anordningar utföras som hindrar eller avhåller allmänheten från strandskyddsområdet. Man får inte heller gräva, spränga eller på annat sätt förbereda för sådana åtgärder. Vidare får inte åtgärder vidtas som väsentligt förändrar livsvillkoren för djur- eller växtarter inom strandskyddsområdet.

Strandzonsområden är en viktig del av den gröna infrastrukturen eftersom de förser oss med en rad ekosystemtjänster, så som biologisk mångfald, vattenrening och rekreation. Stränderna utgör även en övergångszon mellan vatten och land vilket är viktigt för många växter och djur, dels som livsmiljö dels för möjligheten till spridning.

Det finns samtidigt undantag från vad som inte får göras inom strandskyddsområdet, vilka miljöbalken fastställer. Strandskyddet kan även upphävas i detaljplan. Förutsättningarna för att upphäva strandskydd är att det föreligger särskilda skäl och att intresset av att ta området i anspråk, på det sätt som avses med detaljplanen, väger tyngre än strandskyddets syften. Vilka de särskilda skälen för upphävande av strandskyddet är framgår av miljöbalken. Länsstyrelsen får i enskilda fall besluta att upphäva strandskyddet vid en liten sjö eller ett litet vattendrag. Det kan bli aktuellt om

områdets betydelse för att tillgodose strandskyddets syften är liten.

Utgångspunkten för kommunen är att strandskyddens syften ska säkras. I Gislaveds kommun finns flertalet sjöar och vattendrag som utgör en del av kommunens attraktivitet. En översyn av strandskyddet har gjorts i kommunen, där Länsstyrelsen i Jönköpings län i dialog med kommunen har utvidgat strandskyddet för vissa strandområden och undantagit andra strandområden från skyddet.

En samlad översyn av strandskyddet gjordes 2014 där länsstyrelsen beslutade att strandskyddsområdet fortsättningsvis, med vissa undantag, är utvidgat till 200 meter på land och i vatten vid Algustorpasjön, Bolmen, Hammarsjön och Norra Gussjön . Beslutet innebär även att strandskyddsområdet fortsättningsvis är utvidgat till 300 meter på land och i vatten vid sjön Fegen. För övriga sjöar gäller det generella strandskyddet på 100 meter. Länsstyrelsen beslutade 2023 med stöd av miljöbalken att Dysjön inte längre ska omfattas av strandskydd varken på land eller i vatten.

Vid förtätning och omvandling av bebyggelse i centrala lägen och som omfattas av strandskydd, ställer kommunen sig bakom hållbara samhällsutvecklingsprojekt som bidrar till flera bostäder, ökad tillgänglighet till stranden och stärker biologisk mångfald samt ger plats för skyddsåtgärder. Gislaveds kommun har ett antal områden där det finns utökade möjligheter att få dispens från strandskyddet, dessa kallas LIS-områden och mer information framgår i avsnitt Landsbygdsutveckling i strandnära lägen.

Ställningstagandena gäller för skydd av naturmiljöer:

- Verka för hållbart nyttjande av naturen som resurs inkluderat värden för biologisk mångfald, rekreation och klimat.
- Det rörliga friluftslivets tillgång till stränder och livsvillkoren för djur- och växtlivet ska säkras. Upphävande av strandskydd kan ske efter särskild prövning i begränsade områden.
- Ett kommunomfattande underlag för ekologiskt särskilt känsliga områden ska tas fram.

- Vid planering och utbyggnad som riskerar att påverka arter som omfattas av artskyddsförordningen och/eller rödlistade arter ska dessa utredas, och beaktas i den fortsatta planeringen. Bevarandeåtgärder ska alltid övervägas även om dispensmöjligheter föreligger enligt artskyddsförordningen.
- Vid planering och utbyggnad som riskerar att påverka områden med generellt biotopskydd ska dessa beaktas i den fortsatta planeringen. Åtgärder ska alltid övervägas för att bevara och skydda biotopskyddade värden även om dispensmöjligheter föreligger.

Kulturmiljöer

Kulturmiljöer är miljöer som påverkats och formats av människor och som i olika grad präglats av mänskliga verksamheter och aktiviteter. En kulturmiljö kan vara allt från en enskild plats, byggnad, fornlämning, till hela landskapsavsnitt. Kulturmiljöerna är en viktig del av den lokala identiteten i Gislaveds kommun och ska tas i beaktande i planeringen.

Gislaveds kommuns kulturmiljöer bär på berättelser om kommunens historia och omfattar allt från stenåldersbosättningar, järnåldersgravfält, äldre kyrkbyar och gårdslandskap till industrimiljöer och vattenanknutna anläggningar. I miljön finns även skogsmark kring de gamla järnbruken som är rik på kulturlämningar. Landskapsbilden präglas ofta av det industriella arvet, såväl som av äldre och nyare tiders jord- och skogsbruk. Att bevara kulturhistoriska miljöer från olika tider bidrar till att stärka platsers karaktär och skapar identitet och hemkänsla. Gislaveds kommun ska arbeta för att bevara byggnader och miljöer, säkerställa att ändringar ska hållas minimala för att bibehålla byggnader och miljöers karaktär och deras kulturmiljövärden. Kommunen har tagit fram bebyggelse- och kulturmiljöinventeringar som används som underlag i planering, från översiktsplanering ned till bygglovsprövning.

Särskilt viktiga är områden som Sandvik vid Nissans dalgång, Villstad kyrkby och delar av Finnvedens folkland, som är utpekade som riksintressen för kulturmiljövården. För att kategorisera

kulturmiljöer kan Länsstyrelsens kulturmiljöprofil för Jönköpings län användas. Denna lyfter värdefulla kulturhistoriska miljöer som är typiska för länet och för Gislaveds kommun är det främst fyra typer av värden som är vanligt förekommande:

- Äldre järnåldersgravar
- Kultplatser och kyrkbyar med kontinuitet
- Fossil åkermark och småskaligt jordbruk
- Industrins miljöer

Fornminnen, skogsbruks- och övriga kulturhistoriska lämningar

Kulturmiljölagen slår fast att ansvaret för kulturmiljön delas av alla. Såväl enskilda som myndigheter ska visa hänsyn och aktsamhet, samtidigt som alla fornlämningar i enlighet med kulturmiljölagen är skyddade och får inte skadas. Den som på något sätt vill förändra en fornlämning måste ha Länsstyrelsens tillstånd. Om fornlämningar påträffas vid markarbeten, oavsett storlek, ska arbetena omedelbart avbrytas och Länsstyrelsen underrättas i enlighet med kulturmiljölagen.

Lämningar som inte klassas som fornlämningar registreras som övrig kulturhistorisk lämning, och bär spår av äldre tiders bruk från 1850 eller senare. De har inte samma rättsliga skydd som fornlämningar och omfattas inte av kulturmiljölagen, däremot hanteras de i skogsvårdslagen48. Lämningar inom skogsbruksområden brukar benämnas som skogsbrukslämningar, och tillhör antingen kategorin fornlämningar eller övriga kulturhistoriska lämningar. I Gislaveds kommun finns idag ett ansenligt antal skogsbrukslämningar.

I dagsläget finns det nästan 5000 registrerade forn- och övriga kulturhistoriska lämningar i kommunen, varav drygt 1000 är fasta fornlämningar. Sett till Jönköpings län är Gislaveds kommun synnerligen rikt på fornlämningar till följd av dess geografiska närhet till sjön Fornbolmen. Nya fornlämningar uppdagas löpande med tidens gång och förmodligen finns det många fler än vad som hittills är känt. Av denna anledning kan Länsstyrelsen i enlighet med bestämmelserna i kulturmiljölagen ställa krav på att en

arkeologisk utredning behöver genomföras när ett större mark- och vattenområde tas i anspråk för byggnation om det finns goda skäl att anta att området under mark kan innehålla dolda, ej registrerade fornlämningar.

Byggnadsminnen

Det finns byggnader och miljöer i form av byggnadsminnen, vilka anses ha särskilt höga kulturhistoriska värden. I kommunen finns fyra sådana: Nybron i Båraryd, Hökabo soldattorp norr om Häljarp, Reftele tingshus samt hembygdsgården och skolan i Norra Hestra. Byggnadsminnen beslutas av antingen Länsstyrelsen eller Riksantikvarieämbetet och skyddas50. Enligt denna lag får byggnaden eller miljön varken förändras, förvanskas, rivas eller på annat sätt skadas utan tillstånd, och alla åtgärder ska följa de skyddsbestämmelser som fastställts för byggnadsminnet.

Kyrkliga kulturminnen

Kyrkobyggnader som är uppförda och kyrkotomter som har tillkommit före utgången av år 1939 får inte på något väsentligt sätt ändras utan tillstånd av länsstyrelsen. Alla kyrkobyggnader som före år 2000 har invigts för Svenska kyrkans gudstjänst och den 1 januari 2000 ägdes eller förvaltades av Svenska kyrkan ska vårdas och underhållas så att deras kulturhistoriska värde inte minskas och deras utseende och karaktär inte förvanskas. Detsamma gäller begravningsplatserna.

Värdefulla kulturmiljöer

Bebyggelsen i kommunen är relativt ung och majoriteten av byggnaderna har uppförts från 1950 och framåt. Endast ett fåtal byggnader är omkring 100–200 år gamla. Till de kulturhistoriska lämningarna hör bland annat kyrkbyar och miljöer kopplade till väckelserörelsen, vilka återfinns på flera platser i kommunen. Vidare finns även flera historiska kvarnplatser finns fortfarande kvar, exempelvis Skivebo kvarn. Det finns även många industrihistoriska miljöer. Gummifabriken i Gislaved, med rötter i 1800-talet, är ett av de tydligaste exemplen. Ytterligare ett kulturarv utgörs av historiska byar och odlingslandskap, bland annat i Hestra, Burseryd, Båraryd och Gryteryd.

Det finns ett flertal vattenanknutna kulturmiljöer bland annat kring Nissan med dess dalgång och biflöden som alltid varit en viktig flottningsled tillika energikälla som gett förutsättningar för industrier att växa fram. Nissafors och dess bruk är ett exempel på där Nissan haft stor betydelse, liksom andra vattendrag såsom Anderstorpaån också varit avgörande för Anderstorp. Utmed land är Nissastigen ofrånkomligen en viktig väg, historiskt och i modern tid, och längs Nissastigen förekommer det flera lämningar av olika slag. Modernare kommunikationer som uppstod under 1800-talet finns det också lämningar av, i form av gamla järnvägsstationer med tillhörande miljöer i Smålandsstenar, Reftele och Skeppshult.

Sedan den 1 december 2025 har kraven i plan- och bygglagen skärpts avseende särskilt värdefulla byggnadsverk, allmänna platser och bebyggelseområden. Dessa ska nu identifieras och beskrivas i ett planeringsunderlag. Gislaveds kommun har ett tidigare framtaget kulturmiljöunderlag51 som utgjorde en grund i föregående översiktsplan. Underlaget bör kompletteras och utvecklas vidare till ett kulturmiljöprogram som stödjer kommunens planering.

Nedan följer en översikt över de kulturhistoriskt betydelsefulla miljöer och byggnader som utmärker Gislaveds kommuns central-, huvud- och landsbygdsorter samt dess omnejder.

Gislaved med omnejd

Gislaved har vuxit fram ur en stark industriell tradition, där vattenkraft och småskalig industri har format den kulturmiljö som finns i dag. Det tidigare järnbruket omvandlades under en kort period till glasbruk, innan verksamheten utvecklades till gummiindustri med däck som största produkt. I dagens miljö speglas detta arv framför allt i de bevarade industrimiljöerna, som numera utgör en integrerad och karaktärsskapande del av ortens centrala områden. Förutom det industriella arvet finns i Gislaved och dess omgivningar även flera kyrkliga kulturminnen, fornlämningar, ett byggnadsminne samt en hemgårdspark.

Anderstorp med omnejd

Det industriella kulturarvet som präglar Anderstorp har vuxit fram till följd av vattendragen i området. Vattendragen är relativt små,

vilket lett fram till en miljö av historisk småindustri som skiljer ut Anderstorpsbygden från andra områden med större vattendrag. Området bär också på spår av historisk järnförädling och öppna odlingslandskap, varav ett exempel där detta är tydligt är Möllefors bruk. Vidare finns en hembygdsgård vilken är belägen i Anderstorp.

Smålandsstenar med omnejd

Smålandsstenar kännetecknas både av den industriella expansion som har format ortens miljö, och av de kulturhistoriska lämningarna från sten- och järnåldern som finns både i och i närområdet. Villstad kyrkby, som är utpekat som riksintresse för kulturmiljövården, anses ha särskilt höga kulturhistoriska värden. Området utgör även ett naturreservat, vilket bidrar till goda förutsättningar för att bevara kulturlandskapet.

I Skeppshult utgör Skeppshults bruk en framträdande bruksmiljö med tydliga årsringar som vittnar om ortens industriella utveckling. I Smålandsstenar med omnejd finns också två hembygdsgårdar, varav Västbo hembygdsgård är Sveriges äldsta.

Hestra med omnejd

Kulturmiljön i Hestraområdet och den norra delen av kommunen är en viktig pusselbit i områdets karaktär och identitet. Den präglas för det mesta av skogsmiljöer, därefter odlingslandskap som karaktäriseras av bland annat öppna, sluttande fält i Nissans dalgång. Kulturmiljön består dessutom av flera kyrkbyar med tillhörande värdefulla miljöer såsom böljande odlingslandskskap och slätter. I Hestra finns ett byggnadsminne som idag är hembygdsgård.

Reftele med omnejd

I Reftele med omnejd finns i dag en mycket välbevarad bebyggelsestruktur med många byggnader som fortfarande präglas av sin ursprungliga karaktär. Området rymmer även ett stort antal forn- och kulturlämningar. Reftele och Ås socknar utgör några av länets mest betydelsefulla stenåldersbygder, och är en del av Finnvedens folkland, som är ett riksintresse för kulturmiljövården. I Reftele med omnejd finns även spår från

bronsåldern och flera kyrkliga kulturmiljöer, liksom två byggnadsminnen. Hembygdsgårdar finns både i Reftele och i Ås.

Burseryd med omnejd

Burseryd har ett varierande kulturmiljölandskap bestående av odlingsmarker, historiska bystrukturer, äldre byggnader och skogsbruk. Landskapet vittnar om såväl kuperade som öppna jordbruksmarker i olika storlek, från små åkrar i skogsbygder till större fullåkersbygder. I området förekommer bevarade byar med historisk struktur, gamla byggnader, stengärdesgårdar och odlingsrösen. I trakten finns bland annat byn Stora Hålgryte, vilket är ett välbevarat.

Ställningstagandena gäller för kulturmiljöer:

- Betydande kulturmiljöer inom kommunen ska varsamt utvecklas som en tillgång för kommuninvånarna samt besöksnäringen.
- Kulturmiljön ska främjas, bevaras och utvecklas för att stärka den lokala identiteten. Detta ska beaktas med särskild hänsyn inom riksintresseområdena.
- Ta fram ett kulturmiljöprogram.

Kommunikationer

Välfungerande kommunikationer är mycket viktigt för att Gislaveds kommun fortsatt ska vara en attraktiv kommun att bo, arbeta, leva och verka i. Resande är en central del i vårt gemensamma samhälle och det är av stor vikt att resor kan genomföras på ett effektivt och säkert sätt både i små och större sammanhang. Detta avsnitt behandlar olika system för infrastruktur som används för transport av personer, varor och information. Det inkluderar järnvägar, kollektivtrafik, gång- och cykelvägar, vägar samt elektronisk kommunikation.

Det övergripande målet för svensk transportpolitik är att säkerställa en samhällsekonomiskt effektiv och långsiktigt hållbar transportförsörjning för medborgare och näringsliv i hela landet. Under det övergripande målet har regeringen också satt upp funktionsmål och hänsynsmål med ett antal prioriterade områden. Funktionsmålet syftar till att skapa tillgänglighet för resor och

transporter, medan hänsynsmålet handlar om säkerhet, miljö och hälsa.

Gislaveds kommun har ett flertal central-, huvud- och landsbygdsorter, vilket påverkar det övergripande transportsystemet och resandet. Två huvudstråk utgörs av riksväg 26 i nord–sydlig riktning och riksväg 27. Kommunen har även viktiga järnvägsförbindelser, där Kust-till-kust-banan kopplar Gislaved med väst- och östkusten och HNJ-banan förbinder Halmstad med Nässjö. Dessutom är riksväg 153 viktig för förbindelser mot Varberg och Värnamo, medan väg 151 och 604 har stor regional betydelse.

Genom att verka för förtätning i kollektivtrafiknära lägen underlättas användandet av kollektivtrafiken. Närhet till station/hållplats har stor betydelse liksom att stationer och hållplatser upplevs trygga, attraktiva och lättöverskådliga. Genom att ordna parkeringar för cykel och bil nära stationer/hållplatser underlättas byten mellan olika trafikslag, vilket också påverkar resandet med kollektivtrafik.

Gislaveds kommun har förhållandevis god cykeltillgänglighet mellan orterna. Det finns gång- och cykelvägar längs sträckorna Gislaved–Anderstorp, Anderstorp–Gnosjö, Gislaved–Hestra samt Smålandsstenar–södra kommungränsen. Enligt väglagen finns en generell tillståndspliktig zon på minst 12 meter från väg, där byggnader eller andra anordningar som kan äventyra trafiksäkerheten i möjligaste mån bör undvikas. Länsstyrelsen har dessutom fastställt byggnadsfria avstånd på 30 respektive 50 meter för vissa vägar och järnvägar i kommunen. Ett 30 meter brett byggnadsfritt område gäller utmed vägarna 604, 153, 26 samt delar av riksväg 27, medan 50 meter gäller för en del av riksväg 27.

Gislaveds kommun saknar idag en aktuell trafikstrategi. En trafikstrategi anger inriktning för hur trafiksystemet ska utvecklas och ska underlätta för trafikplaneringen lokalt. Den utgör även underlag för dialog med statliga och regionala aktörer och myndigheter. En trafikstrategi utgör tillsammans med andra

kommunala inriktningsdokument en grund för vilken målbild kommunen önskar arbeta med kopplat till hållbar utveckling.

När det gäller vägtransportsystemet finns en antagen vision av riksdagen, kallad nollvisionen. På sikt ska ingen dödas eller allvarligt skadas inom vägtransportsystemet. Trafiksäkerheten behöver kontinuerligt förbättras för cyklister och fotgängare men även för övriga trafikanter. Kommunen arbetar konsekvent med att förbättra trafiksäkerheten för de områden som kommunen är ansvarig för, likaså arbetar kommunen tillsammans med Trafikverket i eventuella gemensamma projekt som omfattar Trafikverkets ansvarsområden.

Ställningstagandena gäller för kommunikationer:

- Ta fram en trafikstrategi för att tydliggöra den långsiktiga inriktningen och de kommunala intentionerna för transportsystemet, samt mobilitet i stort.
- Trafiksäkerhet och trygghet för oskyddade trafikanter ska prioriteras särskilt högt inom centralorten, huvudorterna och landsbygdsorterna.
- Kommunen ställer sig positiv till initiativ och åtgärder som möjliggör en smidig omställning till hållbart resande för den enskilde. Satsningar som gör hållbara trafikslag konkurrenskraftiga i förhållande till bilen ska uppmuntras.
- Verka för en starkare koppling mellan kollektivtrafik och övriga hållbara trafikslag, samt stärka samarbetet med Jönköpings länstrafik med målsättningen att öka användning av linje- och tågtrafik.
- I samband med detaljplaneläggning och lovgivning där statlig kommunikationsanläggning bedöms påverkas ska dialog med Trafikverket föras, samt vara remissinstans.

Resvanor

2024 genomfördes en resvaneundersökning (RVU) av Region Jönköpings län. En resvaneundersökning är ett sätt att ta reda på hur resandet i ett område fördelas mellan olika färdsätt. Syftet med undersökningen har varit att få en bild av resvanorna hos invånarna i Region Jönköpings län.

Undersökningen har genomförts under 2023 och 2024 och resultatet bygger på 30 297 svar från personer i åldern 15–95 år som är bosatta i Region Jönköpings län. Genomgående i rapporten redovisas nedbrytningar på de olika frågorna utifrån exempelvis kön, ålder och kommun. Nedan ges en sammanfattande bild över resultatet för Gislaveds kommun. Av undersökningen framgår att 85% av de svarande i Gislaved har körkort och 92% anger att de har tillgång till bil. 90% har dessutom tillgång till minst en cykel i hushållet.

Invånarna i Gislaveds kommun gör i genomsnitt 1,8 resor per dygn. Under helger görs något färre resor i snitt än på vardagar. 82% av resorna görs med bil, 6% med kollektivtrafik och 5% med cykel. Totalt sett i regionen har andelen resor med bil minskat de senaste åren medan andelen resor med cykel har ökat. Samtidigt har andelen resor med kollektivtrafik minskat under samma period. Av undersökningen framgår att utbud/tillgänglighet till kollektivtrafik är det som mest påverkar användandet av kollektivtrafik i förhållande till resande med bil. Boende i Gislaved upplever till exempel i högre utsträckning än övriga kommuner att det tar för lång tid att ta sig till eller från hållplatsen.

Färdmedelsfördelningen skiljer sig något mellan könen. Generellt åker kvinnor i lägre grad bil jämfört med män, samtidigt åker kvinnor i något högre grad kollektivt. Att färdas till fots är också något vanligare bland kvinnor men skillnaden är liten. Vid planering och utformning av åtgärder i transportsystemet är det viktigt att denna kunskap används och omsätts för att fortsatt verka för ett mer jämlikt och jämställt transportsystem.

Inpendling och utpendling

Kommunen har en förhållandevis gles struktur när det kommer till resande, utifrån dess ortsmässiga struktur. När det kommer till in/utpendling är grannkommunerna dominerande, framför allt Värnamo och Gnosjö. Även gentemot Tranemo, Hylte och Borås kommuner förekommer in/utpendling, men i en lägre omfattning.

En stor del av den interna pendlingen är koncentrerad till resande mellan central-, huvud- och landsbygdsorterna inom kommunen. Gislaved – Anderstorp, Gislaved – Smålandsstenar samt

Smålandsstenar – Burseryd är tre tydliga exempel på detta. I Gislaved finns gymnasieskola, med inpendling från övriga orter och landsbygder i kommunen. Nedan redovisas antal inpendlare och utpendlare fördelat på kön. Underlaget kommer från Statistiska Centralbyrån, från 2021.

Inpendlare: 3976. Män: 2384. Kvinnor: 1592
Utpendlare: 3369. Män: 1945. Kvinnor: 1424

Järnväg

I Gislaveds kommun finns två järnvägar, en mellan Halmstad och Nässjö, kallad HNJ-banan och en mellan Göteborg och Kalmar/Karlskrona, kallad Kust-till-kustbanan. Här bedrivs både person- och godstrafik med ett huvudsakligt fokus på regionala och interregionala resor. Båda järnvägarna spelar en viktig roll för tillgänglighet ur ett nationellt perspektiv, där bytesmöjligheter och omlastningsmöjligheter finns inom region Jönköpings län, och i angränsande regioner.

HNJ-banan är viktig för både person- och godstrafik och längs HNJ-banan (Halmstad- Nässjö) finns stationer inom kommunen i Smålandsstenar och Reftele. Banans nuvarande standard är låg, vilket begränsar till förhållandevis låga hastigheter på sträckan. Avsaknad av en elektrifiering av banan är också en betydande brist utifrån en hållbar omställning inom transportsektorn. Banorna kommer utöver elektrifiering att behöva reinvesteringar kopplat till bland annat spårstandard, bättre mötesmöjligheter och trädsäkring, för att kunna trafikeras på ett bättre och effektivare sätt i framtiden.

Kust- till kust-banan är viktig för både person- och godstrafik och inom kommunen finns station i Hestra. Längs kust-till-kustbanan finns flera mellanliggande stationslägen utanför kommunen som möjliggör byte till andra järnvägar, exempelvis Alvesta där Södra stambanan passerar. Vidare kommer pågående planer för järnvägen Göteborg – Borås ha stor påverkan på Kust- till kust-banans framtid. Kommunen ställer sig positiv till framtida förbättringar av Kust- till kust-banan. Smålandsstenar består av ett flertal stora tillverkningsföretag, och kommunen vill främja

ytterligare verksamhetsutveckling i anslutning till denna huvudort. Detta skapar behov av omlastningsmöjligheter och stickspår för att förbättra godshanteringen. Motsvarade utveckling föreslås även i huvudorten Hestra, kopplat till det föreslagna verksamhetsområdet.

Ställningstagandena gäller för järnväg:

- Kontinuerligt ha en aktiv dialog med Trafikverket och berörda regioner för att åtgärda brister längs järnvägslinjen Nässjö-Halmstad (HNJ-banan) för att förbättra och i förlängningen öka den framtida trafikeringen av densamma. I detta ingår bland annat elektrifiering.
- Skapa omlastningsmöjligheter och stickspår i Smålandsstenar och Hestra för att förbättra framtida godshantering samt möjliggöra för en långsiktig flytt av långväga godstransporter från väg till järnväg.
- Verka för utökad trafikering med på tåg kust-till-kust-banan för att möjliggöra för en större arbetsmarknad, stärkt näringsliv och minskade utsläpp från vägtrafik.
- Utreda effekterna av buller-, vibrations- och säkerhetskonflikter i anslutning till järnvägar i samband med ny och förändrad bebyggelse, för att inte öka dessa effekter. Gislaveds kommun förutsätter att Trafikverket och tågoperatörer beaktar befintlig bebyggelse i sin planering.
- Utveckla stationslägen i kommunen i samverkan med Jönköpings länstrafik, berörda trafikutövare och Trafikverket för ökad attraktivitet, tillgänglighet och trygghet.

Kollektivtrafik

Gislaveds kommun ligger i Jönköpings län, där ansvarig för den allmänna kollektivtrafiken är Region Jönköpings län och Jönköpings länstrafik. Kommunen gränsar även till Region Halland och Västra Götalandsregionen, med Hallandstrafiken respektive Västtrafik som ansvariga. Gränsen mot Kronobergs län bedöms inte som relevant ur kollektivtrafikperspektiv. Kommunen saknar stads- eller lokaltrafik, och de befintliga busslinjerna är regionala, men fyller även funktioner för lokala resor inom kommunen på de flesta linjerna. Resmöjligheterna till angränsande kommuner inom

länet är goda, bland annat finns halvtimmestrafik under maxtimmarna till Gnosjö och Värnamo. Mindre orter inom kommunen har däremot mer begränsad kollektivtrafik. Det finns viss regionöverskridande trafik till Västra Götaland och Halland med både buss och tåg, men denna trafik är relativt begränsad. Kommunen för en aktiv och kontinuerlig dialog med Jönköpings Länstrafik för att utveckla kollektivtrafiken.

Flera av kommunens orter har bytespunkter för både buss och tåg, och tågstationerna fungerar ofta även som bussterminaler. Det finns viktiga kollektivtrafikbytespunkter i Reftele (tåg/buss), Smålandsstenar (tåg/buss), Gislaved (buss/buss) och Hestra (tåg/buss). Gislaved har flest busslinjer och det högsta antalet påstigande. För att förbättra kollektivtrafikens effektivitet och minska restider är det viktigt att utreda busstationen i Gislaved och kontinuerligt förbättra hållplatslägena. Inom orterna är det även viktigt att skapa kompletterande funktioner för multimodalt resande, som parkeringsplatser för bil och cykel. För boende utanför orterna behövs goda möjligheter att resa till de orter där service och verksamheter finns.

Smålandsstenar och Reftele stationer utgör viktiga knutpunkter för byten mellan buss, tåg, gång, cykel och bil. De är centrala för orternas funktion och stödjer arbetsoch skolpendling för hela Gislaveds kommun. Hestra station fungerar på samma sätt som en viktig knutpunkt för flera färdmedel och är betydelsefull för orten samt för pendlare. Den närliggande hållplatsen Hestra Vägporten, strax söder om Hestra, utgör dessutom en strategisk punkt för tillgänglighet med buss och vägtrafik för den norra delen av kommunen.

Smålandia, vid korsningen av riksväg 26 och 27 norr om Gislaved, är ett viktigt handelsområde där kommunens största transportstråk möts. Det finns kollektivtrafik i tre riktningar: mot centrala Gislaved, Hestra och Grimsås. Kommunen ser potential att utveckla kollektivtrafiken ytterligare i tre riktningar: mot Smålandsstenar, Tranemo och Värnamo, för att underlätta hållbart resande till och från området. Gislaveds kommun arbetar för att förbättra kollektivtrafiken och skapa effektiva bytespunkter för att stödja arbets- och skolpendling, regionförstoring och multimodalt

resande. Satsningarna fokuserar på hållbar utveckling av transportinfrastrukturen i samverkan med andra kommuner, regioner och myndigheter.

Ställningstagandena gäller för kollektivtrafik:

- Identifiera redan befintliga bytespunkter inom kommunen, samt stärk och förbättra dessa.
- Utveckla stationslägen och hållplatser i samverkan med Jönköpings länstrafik och i de fall statligt vägnät berörs, även Trafikverket. Detta för att möjliggöra för ökad attraktivitet, tillgänglighet och trygghet inom kommunen.
- Verka för arbetspendling västerut gentemot Limmared, Borås, och i förlängningen Göteborg samt österut gentemot Gnosjö och Värnamo genom utökade förbindelser med tågtrafik på Kust till kust-banan. En del av detta är även busstrafik i stråket Värnamo – Gislaved – Borås.
- Verka för arbetspendling gentemot Hylte, Halmstad och i förlängningen Hallandskusten genom utökade förbindelser med persontågtrafik på järnvägslinjen Halmstad – Nässjö (HNJ-banan).
- Verka för en förbättrad kollektivtrafik från Smålandsstenar till Ullared.
- Verka för utvecklad kollektivtrafik, samt kompletterande funktioner vid Smålandia för att möjliggöra multimodalt resande till/från handelsområdet.
- Utreda utvecklingsmöjligheterna för Gislaveds station och hållplatslägena. I detta bör även en utveckling av stationsområdet med förbättrad kollektivtrafik ingå, samt möjliggörandet av kompletteterande funktioner för att möjliggöra för multimodalt resande.
- Verka för att utveckla hållplatsen Hestra Vägporten (strax söder om Hestra) som bytespunkt mellan flertalet färdmedel.
- Verka för att utveckla bytespunkter för kollektivtrafik, på strategiska platser inom kommunen.
- Verka för bättre synkroniserade tidtabeller mellan buss och tåg i Smålandsstenar, Reftele och Hestra, samt möjliggörandet av kompletterande funktioner för att möjliggöra för multimodalt resande.

Gång- och cykeltrafik

Det finns ett utbyggt gång- och cykelvägnät i kommunens orter. Gislaved, Anderstorp, Smålandsstenar, Reftele, Burseryd och Hestra har ett välutvecklat gång- och cykelvägnätet. Kompletteringar och utbyggnader inom orterna sker kontinuerligt. Det finns även gång- och cykelvägar mellan vissa av kommunens orter eller längs delar av vägnätet mellan orterna, Gislaved-Hestra, Gislaved-Anderstorp, Smålandsstenar- Skeppshult. Det finns även möjlighet att cykla mellan Anderstorp-Gnosjö.

Det är viktigt att se över gång- och cykelvägar för att komplettera eventuella saknade länkar eller stråk för att möjliggöra för arbetsresor samt för att fler barn ska kunna gå och cykla till skolan. Mellan central-, huvud- och landsbygdsorterna finns större brister beroende på väghållarskap och regler för utbyggnad av infrastrukturen.

Ställningstagandena gäller för gång- och cykeltrafik:

- Verka för cykelförbindelser utmed hela stråket längs riksväg 26 mellan kommunens södra samt norra gränser, och koppla samman med befintliga gång- och cykelvägar.
- Verka för cykelförbindelser längs banvallen Broaryd – Burseryd samt banvallen Anderstorp – Reftele, vilka ska koppla samman boende och verksamma i båda riktningarna samt mellanliggande resmål för vardagsresor.
- Verka för cykelförbindelser till Grimsås, Tranemo kommun och till Nissafors, Gnosjö kommun. Detta till och från Hestra.
- Förbättra framkomlighet och trafiksäkerhet för oskyddade trafikanter mellan Burseryd och Smålandsstenar.
- Möjliggöra för förbättrad framkomlighet och trafiksäkerhet för cykeltrafik längs riksväg 27 mot Tranemo kommun.
- Knyta an Hestra samhälle och den befintliga gång- och cykelvägen utmed Kroksjön, med den planerade verksamhetsutvecklingen norr om väg 588, med syfte att möjliggöra för arbetspendling. Det stärker även möjligheterna att på ett trafiksäkert och framkomligt sätt att nå riksväg 26 från Hestra, samt det förslagna stråket mot Jönköpings kommun.

- Möjliggöra för arbets- och skolpendling mellan Smålandsstenar och Broaryd, samt för boende och verksamma längs stråket väg 153 och riksväg 26. En förutsättning för en gång- och cykelväg är möjlighet att korsa vägen på ett trafiksäkert sätt någonstans innan riksväg 26 nås.
- Möjliggöra för arbets- och skolpendling mellan Smålandsstenar och Reftele med cykel, samt för boende och verksamma längs sträckan i fråga.
- Möjliggöra trafiksäkra utomhusmiljöer och prioritera arbetat med att skapa framkomliga förutsättningar för gång- och cykeltrafik, främst i de miljöer där barn och unga i stor utsträckning rör sig.
- Utreda behovet av planskildheter för gång- och cykeltrafik i utpekade vägreservat.

Vägtrafik

Det finns flera vägar och gator i kommunen som är av betydelse för tillgängligheten till och från kommunen. Kommunen omfattas av två primära stråk i form av riksväg 26 i nord/sydlig riktning samt riksväg 27 samt riksväg 153 som utgör en viktig länk i östvästlig riktning. Även väg 151 och 604 är viktiga regionala vägar.

Riksväg 26

Riksväg 26 är ett av Gislaveds kommuns viktigaste stråk för både resor och transporter. Vägen har nationell betydelse och fungerar som stamväg för person- och godstrafik samt kollektivtrafik. Den är även en del av funktionellt prioriterat vägnät. Standard och säkerhet varierar längs sträckan, och på stora delar saknas dels mittseparering och viltstängsel. Kommunen avser att dessa brister ska utredas och på sikt åtgärdas.

Den befintliga vägsträckningen av riksväg 26 genom Smålandsstenar har befintliga brister både för den nationella och regionala trafiken längs vägen och för den boendemiljön och trafikmiljön för oskyddade trafikanter. Vägen utgör en barriär inom orten. Dessa behov och brister behöver arbetas vidare med framåt och åtgärder behöver planeras in. Exempel på åtgärder är den i utvecklingsinriktningen redovisade förbifarten öster om orten.

Ytterligare åtgärder längs riksväg 26 inom kommunen planeras, bland annat mittseparering på sträckan Gislaved Södra – Isberga, där vägplaner redan är fastställda. Andra pågående åtgärder och planer inom länet med direkt koppling till riksväg 26 finns på sträckorna Hedenstorp – Månseryd samt Mullsjö – Slättäng, vilket på sikt stärker det nord-sydliga stråket. Gislaveds kommun är även medlem i Europakorridoren.

Kommunen ser det som högst aktuellt att arbetet med vägplan för delsträckan Isberga – Smålandsstenar återupptas efter uppehållet under 2022.

Riksväg 27

Riksväg 27 löper diagonalt genom Gislaveds kommun och passerar orterna Gislaved och Anderstorp. Vägen är av både regional och interregional betydelse och används för persontrafik, tung trafik samt kollektivtrafik, och är en del av funktionellt prioriterat vägnät. Sträckan har byggts om och förbättrats i etapper, vilket medfört varierande standard när det gäller framkomlighet och trafiksäkerhet, både inom länet och mot angränsande län. Det finns flera pågående projekt för riksväg 27 i planerings- och genomförandeskeden med påverkan på framkomligheten längs det större stråket. Bland dessa finns bland annat förbifarten Bor, Ulås – Bredasten och Anderstorp – Bredaryd. Samtliga projekt är viktiga för att skapa en sammanhängande och enhetligt väg.

Gislaveds kommun deltar tillsammans med kommunerna längs sträckan Borås–Värnamo samt Boråsregionen i en stråksamverkan, där man gemensamt arbetar med frågor kopplade till infrastruktursatsningar och utökad kollektivtrafik. Kommunen är även medlem i Baltic Link.

Väg 604

Väg 604, Anderstorp – Gnosjö, är av vikt för regional och mellankommunal tillgänglighet för kollektiv, person- samt tung trafik, mellan Gislaved och Gnosjö kommuner samt mellanliggande resmål. Vägen utgör del av ett funktionellt prioriterat vägnät. Dessa funktioner kommer fortsätta med den befintliga sträckningen, och förstärkas i och med kommunens intention med dess förlängning

(Lejonleden) från vägens nuvarande start/slutpunkt till riksväg 26. Syftet med Lejonleden är att stärka dels de funktioner som väg 604 fyller idag, dels den regionala tillgängligheten mellan Gislaved och Gnosjö kommuner. Detta möjliggörs genom en förbindelse som tillgängliggör riksväg 26 i både nord och sydlig riktning. Positiva effekter finns även för boendemiljön i Gislaved, där en omledning och en minskad trafikmängd medför förbättringar. Kommunen föreslår även en utveckling av verksamheter mellan Gislaved och Anderstorp. Ett framtida genomförande av Lejonleden skulle skapa goda förutsättningar för näringslivet för dess framtida trafikering.

Färjetrafik

Bolmsöleden förbinder Sunnaryd med Bolmsö. Färjeleden är 1000 meter och trafikeras av en lindragen färja ungefär en gång per halvtimme mellan 06–21. Färjesträckningen är framför allt viktig för besöksnäringen i kommunen, men även för boende kring sjön.

Övriga vägar av betydelse för kommunen

Utöver de tidigare nämnda vägarna finns ytterligare stråk som har betydande funktion på lokal, regional och i vissa fall interregional nivå. För Gislaveds kommun är det av stor vikt att dess nuvarande funktioner kvarstår i framtiden.

- Väg 151 är av vikt för mellankommunal samt regional tillgänglighet och framkomlighet för kollektiv, person- samt tung trafik mellan Gislaveds kommun, Gnosjö kommun samt Värnamo kommun. Den är även en del av funktionellt prioriterat vägnät.
- Väg 604, Anderstorp – Gnosjö, är av vikt för regional och mellankommunal tillgänglighet för kollektiv, person- samt tung trafik, mellan Gislaved och Gnosjö kommuner samt mellanliggande resmål. Den är även en del av funktionellt prioriterat vägnät.
- Väg 576 är av vikt för lokal tillgänglighet i Gislaveds kommun och tillgängligheten mellan Smålandsstenar och Burseryd för persontrafik, tung trafik samt kollektivtrafik. Vägen kopplar samman flertalet mindre samhällen belägna längs vägen i fråga.

- Väg 153, Värnamo – Varberg, är av vikt för regional och interregional tillgänglighet i öst-västlig riktning mellan Värnamo och Hallandskusten, med mellanliggande orter för persontrafik, tung trafik samt kollektivtrafik. Vägen i fråga fyller även en funktion för den lokala tillgängligheten i Smålandsstenar och Reftele. Den är även en del av funktionellt prioriterat vägnät.
- Väg 588 är av vikt för den lokala tillgängligheten i Hestra, samt som parallell färdväg till riksväg 26 för persontrafik, tung trafik samt kollektivtrafik. Vägen kommer få ökad betydelse i och med föreslagna utvecklingsområden för verksamheter i Hestra.
- Väg 598, Storgatan/Reftelevägen, är av betydelse för tillgänglighet mellan Reftele och Gislaved, för resandeutbyte mellan orterna, samt för boende och företag belägna mellan orterna med mellanliggande resmål.
- Väg 597, Nennesmovägen som löper mellan Nennesmo och Anderstorp, är av betydelse för tillgänglighet inom Reftele och Anderstorp, för resandeutbyte mellan orterna, kollektivtrafik, samt för boende och företag belägna mellan orterna med mellanliggande resmål. Den är även en del av funktionellt prioriterat vägnät.
- Väg 592, Mogatan, är av regional vikt för den lokala tillgängligheten i Hestra. Detta för persontrafik, tung trafik samt kollektivtrafik.
- Väg 515 är av vikt för lokal tillgänglighet i Gislaveds kommun, som kopplar samman flertalet mindre samhällen belägna längs desamma. Detta för person- samt tung trafik.
- Väg 593 är av vikt för regional och interregional tillgänglighet mellan Hestra och Grimsås, detta framförallt för person- och godstrafik.
- Väg 594 är av vikt för regional och interregional tillgänglighet mellan Hestra och Grimsås, detta framförallt för person- och godstrafik samt kollektivtrafik.
- Väg 518/Bolmsöleden är en väg som fyller en viktig funktion för mellankommunal och interregional tillgänglighet mellan Gislaved och Ljungby kommuner, samt Jönköpings och Kronobergs län. En del av vägen i detta fall är färjelinjen Bolmsöleden, som går över Bolmen. Detta för persontrafik.

Ställningstagandena gäller för vägtrafik:

- Kontinuerligt verka för att vara en tillgänglig kommun som det är enkelt att nå, samt resa inom, med ett bra vägnät och goda kommunikationer, som tillgodoser invånarnas och näringslivets behov.
- Verka för att transportintensiva verksamheter lokaliseras i närheten av det övergripande vägnätet för att minska störningarna inom orterna, samt att berörda verksamheter får närmare till större transportstråk.
- Verka för att riksväg 26 och riksväg 27 genom kommunen får en mer enhetlig standard med förbättrad framkomlighet och trafiksäkerhet. Kommunens intention är att detta genomförs med bland annat mittseparering, och viltstängsel för att möjliggöra för höjda hastigheter.
- Verka för att riksväg 26 lokaliseras öster om Smålandsstenar. Detta för att förbättra för den långväga trafikens framkomlighet i och med de restidsökningar orten bidrar till, den lokala boendemiljön i Smålandsstenar samt trafiksäkerheten för oskyddade trafikanter.
- Verka för att färjetrafiken ska fortgå, och fortsatt vara en del av rörelsen kring Bolmen.
- Verka för en förlängning av väg 604 till riksväg 26 söder om Gislaved.

Luftfart

Gislaveds kommun saknar flygplatser med reguljär nationell och internationell flygtrafik. I kommunen finns två anläggningar som fyller funktioner för såväl privat flygtrafik som samhällsviktiga transporter. Dessa finns i Anderstorp och Smålandsstenar. Kommunens ambition berörande tidigare nämnda, är att dessas nuvarande funktioner ska kvarstå i framtiden.

Ställningstagandena gäller för luftfart:

- Verka för att anläggningarna i Anderstorp och Smålandsstenar ska kvarstå och kunna utvecklas i samklang med andra intressen.
- Utreda hur flygplatserna ska drivas och utvecklas framöver.

Elektronisk kommunikation

Det blir allt viktigare för invånare och näringslivsutveckling med en god tillgång till en säker och kapacitetsstark internetuppkoppling. Majoriteten i Gislaveds kommun har tillgång till fiber. Det finns delar av landsbygden som saknar fiber. Enligt kommunens bredbandsstrategi ska minst 90 procent av hushåll och arbetsställen ha möjlighet att ansluta sig till höghastighetsnät senast 202056. Regeringens nationella mål är att 98 procent av hushåll och företag ska ha tillgång till bredband med minst en gigabit per sekund.

Ställningstagandena gäller för elektronisk kommunikation:

- Verka för att 98 procent av hushållen och företagen ska ha tillgång till bredband om minst en gigabit per sekund.

Teknisk försörjning

Teknisk försörjning innefattar vatten och avlopp, avfall samt energi. Att planera för god hushållning av mark-, vatten och naturresurser för den tekniska försörjningen kan exempelvis innebära att skydda grundvatten samt att skapa utrymme för anläggningar för hållbar energiproduktion och anläggningar för återbruk eller återvinning av avfall. Av vikt är att de regionala ledningar för el som finns ges nödvändigt utrymme med avseende på säkerhet och de framtida behov som kan finnas för byggnation i närheten av ledningarna.

Dricksvatten, spillvatten och dagvatten

Gislaveds kommun har en väl utbyggd VA-verksamhet som omfattar hela kedjan från dricksvattenproduktion till avledning och rening av spill- och dagvatten. Cirka 85 procent av kommunens invånare är anslutna till den allmänna VA-anläggningen, medan övriga har enskilda lösningar. Verksamheten drivs av samhällsutvecklingsnämnden och finansieringen sker genom avgifter enligt kommunens VA-taxa, i enlighet med lagen om allmänna vattentjänster.

Kommunens dricksvattenförsörjning baseras helt på grundvatten från flera vattenverk spridda över kommunen, bland annat i

Gislaved, Smålandsstenar, Burseryd, Broaryd och Tallberga. För att säkerställa långsiktig råvattentillgång pågår ett fortlöpande arbete med att fastställa och revidera vattenskyddsområden och tillhörande skyddsföreskrifter. I dag finns fastställda vattenskyddsområden för Gislaved, Smålandsstenar, Burseryd och Broaryd. Arbetet med att ta fram skyddsområden pågår även för Tallberga, Öreryd, Hällabäck och Hestra.

Kommunen bedriver ett systematiskt arbete med förnyelse och underhåll av VA-anläggningarna. Förnyelseplanen omfattar hela det allmänna ledningsnätet och syftar till att successivt öka förnyelsetakten till cirka 150 år, vilket ger ett långsiktigt hållbart utbyte av ledningssystemen. Planeringen samordnas med övrig infrastrukturutveckling och följs upp årligen.

VA-planen med integrerad vattentjänstplan utgör kommunens övergripande styrdokument för hur vatten- och avloppsförsörjningen ska utvecklas i takt med bebyggelse och klimatförändringar. Planen fungerar som underlag till översiktsplanen och anger hur utbyggnad av allmänt VA ska ske utifrån miljö- och hälsoskyddsskäl samt ekonomisk och teknisk rimlighet. Kommunen prioriterar områden där miljöpåverkan från enskilda avlopp är störst och där behovet av samlad VA-lösning är tydligt. Förnyelse- och utbyggnadsarbetet styrs av en risk- och behovsbaserad modell där driftssäkerhet, vattenkvalitet, recipientpåverkan och kapacitetsbehov vägs samman. Kommunen strävar efter att VA-systemet ska vara resilient, klimatanpassat och resurseffektivt. Detta sker till exempel genom minskade vattenförluster, hantering av tillskottsvatten och satsningar på energieffektivitet.

Gislaveds kommun står idag väl rustad med en stabil grundvattenförsörjning och en fungerande VA-infrastruktur. Samtidigt ökar kraven på förnyelse, klimatanpassning och långsiktig planering. Under kommande år är fokus på att stärka skyddet av dricksvattentäkterna, minska läckage, tillskottsvatten i ledningsnäten samt utveckla reningsverkens kapacitet och energieffektivitet. En särskild inriktning är att öka samordningen mellan orter för att skapa ökad redundans i vattenförsörjningen. Genom ett aktivt genomförande av VA-planen59 och

dagvattenriktlinjerna60 kan kommunen möta framtidens utmaningar, samt säkerställa en hållbar VA-försörjning för invånare och näringsliv.

Strategisk VA-försörjning i sydvästra kommundelen

I den sydvästra delen av Gislaveds kommun behöver VA-försörjningen hanteras utifrån ett sammanhållet och långsiktigt perspektiv. Områdets struktur med flera närliggande orter innebär att framtida behov av kapacitet, robusthet och driftsäkerhet bör ses i ett gemensamt systemperspektiv för dricksvatten- och spillvattenförsörjningen.

Det finns ett behov av ökad samordning mellan landsbygdsorterna Broaryd och Burseryd samt huvudorten Smålandsstenar för att skapa långsiktigt hållbara förutsättningar för VA-försörjningen i denna del av kommunen. En sådan inriktning kan bidra till ökad flexibilitet och beredskap vid störningar samt minska sårbarheten i VA-systemet.

Detaljerade ställningstaganden kring utformning, genomförande och prioritering av åtgärder hanteras inom ramen för kommunens VA-planering och efterföljande planerings- och genomförandeskeden.

Ställningstagandena gäller för dricksvatten, spillvatten och dagvatten:

- Gislaveds kommun ska ha en säker, klimatanpassad och hållbar VA-försörjning som förutsättning till bebyggelseutvecklingen i kommunen. Vatten- och avloppshanteringen ska utformas och skötas så att människors hälsa tryggas och att påverkan på miljön minimeras.
- Kommunens Vatten- och avloppsplanering styr hur den allmänna VA-hanteringen ska utformas, förnyas och hur vattentjänstlagens krav på utbyggnad ska prioriteras. Vatten- och avloppsplaneringen ska samordnas med kommunens översiktsplanering och övrig bebyggelseplanering.
- Vatten- och avloppssystemet ska successivt förnyas och klimatanpassas för att säkerställa försörjningstrygghet, dricksvattenkvalitet och minskad miljöpåverkan.

- Dagvattenhanteringen ska utvecklas enligt kommunens riktlinjer där lokala naturbaserade infiltration-, fördröjnings- och reningslösningar prioriteras och skyfallshantering integreras i planeringen.
- Kommunen ska söka samverkan med andra kommuner för att trygga en robust och långsiktigt hållbar vatten- och avloppsförsörjning.
- Vid planering av ny bebyggelse i den sydvästra kommundelen ska förutsättningarna för en långsiktigt hållbar och samordnad VA-försörjning beaktas, i enlighet med översiktsplanens inriktning för teknisk försörjning.

Avfall

Stora delar av det kommunala ansvaret för avfallshanteringen sköts av kommunalförbundet SÅM - Samverkan Återvinning Miljö. Förbundet bildades 2018 av Gislaveds, Gnosjö, Vaggeryds och Värnamo kommuner. Från och med 2026 ingår också Hylte kommun i förbundet. SÅM:s uppdrag är att ansvara för insamling och hantering och behandling av kommunalt avfall (tidigare kallat hushållsavfall), Förbundet ansvarar också för kommunernas uppdrag att sköta insamlingen av förpackningar inom systemet för producentansvaret för förpackningar. SÅM sköter också insamlingen av slam från enskilda brunnar och hämtning av latrin.

Den 1 januari 2027 ska fastighetsnära insamling, FNI vara infört i Sverige. Inom SÅM:s verksamhetsområde är detta genomfört. För villabebyggelse innebär detta att insamlingen sker med hjälp av två fyrfackskärl som med kompletterande behållare för elektronik gör det möjligt att sortera 11 avfallsfraktioner. Motsvarande insamling är också till stor del införd i flerbostadshus.

För att ta hand om hushållens grovavfall och farliga avfall finns i det två återvinningscentraler, ÅVC, i Mossarp mellan Gislaved och Anderstorp och i Smålandsstenar vid Oskarstippen. För boende i kommunens norra delar är närmaste återvinningscentralen Gynnås i Gnosjö kommun. I Smålandsstenar söks en ny plats för återvinningscentralen. I en lokaliseringsutredning har ny placering i Södra industriområdet förordats. Som komplement till

återvinningscentralerna finns också tre gröntippar i Hestra, Burseryd och Reftele som tar emot trädgårdsavfall.

För att samla in förpackningar så finns för närvarande 18 återvinningsstationer förutom återvinningscentralerna runtomkring i kommunen. I vilken omfattning återvinningsstationerna kommer att finnas kvar i framtiden är något oklart. Från och med 2027 ska insamlingen ske via FNI eller vad som kallas lättillgängliga insamlingsplatser, det vill säga ett mera decentraliserat system än idag.

Utöver SÅM:s verksamhet så finns ytterligare delar i avfallsverksamheten som respektive kommun fortsatt har ansvar för. Avfallshantering av gator, torg, parker och andra offentliga platser, nedskräpningshantering och ansvaret för det egna verksamhetsavfallet ligger fortsatt på de enskilda kommunerna. Inom kommunerna finns också ansvaret för myndighetsutövningen i form av lov och tillsyn och för samhällsplaneringen i avfallsfrågor.

Den kommunala renhållningsordningen styr och vägleder den kommunala avfallshanteringen och består av avfallsföreskrifter och avfallsplan. För SÅM och ingående kommuner finns en gemensam renhållningsordning med en avfallsplan. Avfallsplanen baseras på den EU-gemensamma avfallshierarkin i form av sex målområden och med gemensamma mål för kommunerna. Målområdena är i avfallsplanen är *Förebygga avfall, Öka återanvändningen, Väl fungerande återvinning, Minska avfallets farlighet, Människan i fokus och Minska nedskräpningen.*

Ställningstagandena gäller för avfall:

- Säkerställa att det finns utrymme, system och infrastruktur för att möjliggöra avfallshantering i enlighet med avfallshierarkin och avfallsplanens utvecklingsinriktning.
- Beakta behovet av och lokalisering av återvinningscentraler.
- Vid detaljplaneläggning och utveckling för bostads- och verksamhetsändamål ska behoven för att etablera fastighetsnära insamling och lättillgängliga insamlingsplatser tillgodoses.

- Avfallshantering på offentliga platser såsom torg, parker och badplatser ska utvecklas.
- Behovet av platser för masshantering ska säkerställas.

Energi

Sveriges energimål innefattar att öka andelen fossilfri energi, och de nationella prognoserna visar på en kraftig ökning av elanvändning i samband med att det blir vanligare och vanligare att ställa om till eldrift i stället för andra bränslen. Elektrifieringen förväntas spela en stor roll både nationellt, regionalt och lokalt när det kommer till arbetet med att minska vår klimatpåverkan.

Gislaved har anslutit sig till Jönköpings läns målsättning om att bli ett plusenergilän, vilket innebär en målsättning om att mer energi ska produceras inom länet än vad som förbrukas, helst ska en överproduktion ske som kan användas utanför länet. Energisystemet ska också vara robust och användningen av energin ska vara effektiv. För att nå upp denna gemensamma målsättning behöver den förnybara energiproduktionen inom kommunen att öka. En ökad energiförsörjning av förnybar el är grunden för en omställning av samhället mot en mer hållbar utveckling.

Länets energimål är att nå 80 procent självförsörjningsgrad inom en 15-årsperiod och att nå plusenergi totalt sett till år 2045. Gislaveds kommun vill se en utbyggnad av lokal förnybar energiproduktion. Inom kommunen arbetas det även aktivt med energieffektiviseringar och energibesparingar.

El

I princip all bebyggelse använder idag el på ett eller annat sätt. Möjligheten att ansluta till ett lokalt nät med tillräcklig kapacitet eller att producera el själv har därför en central betydelse för var det är möjligt att bygga bostäder och annan bebyggelse, vilket säkerställs vid planläggning och bygglovsgivning. El är dock möjligt att förflytta och är inte ett skäl till att elproduktion behöver ske centralt beläget intill tätorter. Industri- och byggverksamhet står för den största andelen av slutanvändning av el inom kommunen, följt av hushåll. Då industriverksamheterna ofta också

använder en större effekt från elnätet, är det en fördel att lokalisera verksamhetsområden intill knutpunkter på elnätet.

Elnät

Inom kommunen så har Gislaved Energi Elnät AB områdeskoncession för det lokala elnätet i Gislaved och landsbygdsområdena närmast nordväst om orten. I övriga delar av kommunen ansvar E.ON Energidistribution AB för lokalnätet. För elförsörjningen via det regionala nätet svarar Vattenfall Eldistribution AB och E.ON Energidistribution AB. Det nationella stamnätet, transmissionsnätet, går inte inom någon del av Gislaveds kommun. Kommunens norra delar inklusive Gislaved tillhör elområde 3, övriga delar tillhör elområde 4.

El från solceller

Mindre solcellsanläggningar, ofta placerade på tak eller mark för lokal elproduktion, kan kräva bygglov inom detaljplanelagt område. Större solcellsparker är däremot storskaliga anläggningar som bedriver en kommersiell elproduktion för försäljning på elnätet.

Numera finns två större markbaserade solcellsparker i Gislaveds kommun: Henja solpark och Gislaved Energipark. Ytterligare etableringar är under tillståndsprocess. Nyetableringar som kan påverka naturmiljön väsentligt kräver samråd enligt miljöbalken, vilket hanteras av Länsstyrelsen. För större parker eller områden med höga natur- eller kulturvärden kan en miljökonsekvensbeskrivning behövas. Om solcellsparken anläggs på jordbruksmark görs särskild prövning enligt miljöbalken, där nationella mål, regionala strategier samt livsmedels-, klimat- och energipolitiska riktlinjer beaktas.

El från vindkraft

Gislaveds kommun består av tre etablerade vindkraftsparker: Grönhult och Grimsås, som delvis ligger i Tranemo kommun, samt Klämman strax nordost om Reftele. Totalt finns nio etablerade vindkraftverk inom kommunen. Därutöver finns ett outnyttjat tillstånd för en park med tre verk vid Frostnäs, Burseryd, och en

pågående tillståndsprocess för en ny park vid gränsen mellan Gislaveds och Jönköpings kommuner.

Vindkraftverkens direkta markanvändning är begränsad, men höjden på moderna verk är ofta 200–300 meter, vilket ökar synlighet och påverkan på landskapet. Buller, skuggpåverkan, intrång i värdefull natur och påverkan på fågelliv är faktorer som styr lokalisering. För alla verk över 50 meter krävs bygglov i enlighet med plan- och bygglagen eller miljötillstånd enligt miljöbalken65. För större parker krävs kommunens tillstyrkan för att tillstånd ska kunna beviljas.

El från vattenkraft

El produceras i 15 olika vattenkraftverk inom kommunen, med störst produktion i Nissans huvudfåra vid Gyllenfors (Gislaved), Ågårdsfors (Smålandsstenar) och Bölaryd (Skeppshult). Även biflödet Västerån har flera mindre vattenkraftverk. Potentialen för ytterligare vattenkraft är begränsad och är främst knuten till befintliga anläggningar.

Biobränsle och gas

Produktionen av biobränsle är stor inom kommunen. Grenar, toppar och restprodukter från träverksamheter med mera, förser i princip hela fjärrvärmesystemet. Det finns en lång tradition av småskalig vedeldning hemma, vilket både används som uppvärmning och för toppvärme.

Vätgas kan användas för uppvärmning och kan i framtiden även fungera som fordonsbränsle eller för andra ändamål. I dagsläget förekommer ingen vätgasproduktion i kommunen, men framtida produktion är möjlig, bland annat vid Gislaveds Energis anläggning i Mossarp. Produktion i samband med solcellsanläggningar eller övrigt lokalt systemtänk är positivt, men kommunen är tveksam till att etablera produktion enbart för renodlad vätgasframställning. Vätgas har stor potential som energilagringsmedium och framtida användningsområden, men i dagsläget saknas både etablerad teknik och brett nyttjande.

Naturgas är en betydande energikälla, främst för industrin, även om användningen minskar. Lokala naturgasnät finns i Gislaved,

Anderstorp, Smålandsstenar och Skeppshult, och gasen används framför allt i industriella processer, men även för uppvärmning i företag, flerbostadshus och enskilda bostäder. Det sydsvenska gasnätet, som distribuerar natur- och biogas, har en högtrycksledning fram till Gislaved. Förutom lokal distribution finns ledningar vidare till Gnosjö och Tranemo kommun. Inom kommunen finns biogasproduktion vid Gislaveds reningsverk genom rötning av slam. Ny biogasproduktion, främst från gödsel, planeras i huvudorten Reftele, med målet att årligen producera 50 GWh uppgraderad och komprimerad biogas till det sydsvenska gasnätet.

Värme och kyla

Gislaveds kommun består av fyra fjärrvärmenät: Gislaved–Anderstorp, Reftele, Hestra och Smålandsstenar, samt två mindre närvärmenät med bioeldade pannor i Broaryd och Burseryd som försörjer enskilda användare. Fjärrvärmenätet i Smålandsstenar ägs och drivs av ett privat bolag, medan övriga nät förvaltas av det kommunala bolaget Gislaved Energi. Framtida kapacitetsutvidgningar kan framför allt bli aktuella i Gislaved och Anderstorp med nya anslutningar. Fjärrkyla, ett storskaligt system för nedkylning som fungerar enligt samma princip som fjärrvärme, förekommer inte i Gislaveds kommun.

Drivmedel och laddinfrastruktur

Drivmedel är en grundförutsättning för ett fungerande samhälle. Tillgången till drivmedel är avgörande för att transporter av personer, kollektivtrafik och gods ska kunna bedrivas, både för privatpersoner och företag. Begreppet drivmedel omfattar flera olika typer, och försäljning finns i dag på många platser i Gislaveds kommun:

- Oljebaserade drivmedel, såsom bensin och diesel, finns främst vid större transportleder eller i anslutning till dessa.
- Biogas produceras inom kommunen och kan tankas på två platser för fordonstrafik. Utöver transportsektorn har biogas flera andra användningsområden.
- Etanol finns tillgängligt i stor utsträckning via samma försäljningsställen som de fossila drivmedlen i kommunen.

Gislaveds kommun har som långsiktig ambition att successivt, och på sikt permanent, övergå till hållbara drivmedel med målet att bli en plusenergikommun år 2040. Fossila bränslen kommer dock fortsatt att ha en viss roll i kommunen under överskådlig framtid.

En viktig del i arbetet med att minska utsläppen är omställningen inom transportsektorn från fossila till fossilfria drivmedel. El och eldrivna fordon står för en allt större andel av fordonsflottan, både i Gislaveds kommun och i landet som helhet, främst bland personbilar. Utvecklingen går snabbt, men för tunga fordon sker omställningen i långsammare takt. Med laddinfrastruktur avses platser där allmänheten kan ladda elfordon. Det är viktigt att erbjuda ett varierat utbud av laddlösningar för att möta behoven hos en bred och växande grupp elfordon.

Det saknas en heltäckande nationell sammanställning över publik laddinfrastruktur, vilket gör det svårt att få en fullständig bild av utbudet även inom Gislaveds kommun. En övergripande genomgång visar dock att laddningsmöjligheter finns i de flesta orter, ofta centralt placerade, samt vid större besöksmål som Smålandia och Isaberg.

Ställningstagandena gäller för energi:

Övergripande ställningstaganden

- Gislaveds kommun har som långsiktigt mål att vara en plusenergikommun baserat på förnybar energiproduktion.
- Kommunen ser positivt på etableringar där produktionsanläggningar för flera produktionsätt kan samordnas.
- Energiproduktionsanläggningar ska inte etableras inom eller i anslutning till naturreservat och natura 2000 områden eller andra skyddade områden., Etableringar ska heller inte ske där negativ påverkan på riksintressen och känsliga natur-, kultur- eller landskapsmiljöer kan uppstå.
- Lämplighet av lokalisering av energiproduktion på detaljplanelagd verksamhetsmark ska bedömas särskilt.
- Anläggningar för energiproduktion ska lokaliseras utifrån landskapet förutsättningar och så att störningar minimeras.

Hänsyn ska tas till friluftslivets och besöksnäringens intressen.

- Vid etablering av energiproduktionsanläggningar bör siktstråk och utblickar över landskapet beaktas.

El från solceller

Vid etablering av solcellsparker rekommenderas följande riktlinjer:

- Minsta avstånd till centralort, huvudord, landsbygdsort och annan sammanhängande bebyggelse ska vara 1500 meter.
- Vid placering på jordbruksmark ska lämpligheten noggrant utredas med hänsyn till nuvarande och framtida produktionsförluster.
- Vid inhägnad av solcellsparker bör landskapets tillgänglighet och upplevelsevärde i största möjlig mån bevaras.

El från vindkraft

Vid etablering av vindkraftsverk ska följande riktlinjer styra lokaliseringen:

- Minsta avstånd till centralort, huvudord, landsbygdsort och annan sammanhängande bebyggelse ska vara 1500 meter. I varje potentiell etablering ska platsens ljudutbredning tas hänsyn till.
- Vindkraftsetableringar som bryter en flygplats hinderfria zon tillåts inte.

Vätgasproduktion

- Initiativ att utveckla vätgasen roll som energibärare för att transportera lagra och tillhandahålla förnybar energi ska stödjas.

Natur- och biogas

- Kommunen ser positivt på en fortsatt utveckling av produktion, distribution och användning av biogas.

Fjärrvärme

- Fortsatt utveckling av biobränslebaserad fjärrvärme, nät och användning inom kommunen bör ske.

- Lösningar där spill- och restvärme kan nyttjas i fjärrvärmesystemet ska tas tillvara.

Drivmedel

- En variation av hållbara drivmedel ska finnas, i synnerhet i koncentration till större transportstråk för vägtrafik och om möjligt ska befintliga distributionskanaler nyttjas i första hand.
- Verka för att tillgodose drivmedelsförsörjning i alla kommundelar.
- Medverka till en lokal och regional produktion av hållbara drivmedel.
- Vid detaljplaneläggning och lovgivning ska närheten till drivmedelsförsäljning och distribution riskbedömas, främst när detta bedöms vara relevant för tillkommande byggnation.

Laddinfrastruktur

- Verka för att laddinfrastruktur upprättas på ändamålsenliga platser, samt bevaka marknadens behov av laddinfrastruktur.
- Främja att den totala fordonsparken inom kommunen med eldrivna fordon ökar.
- Reglerna för möjliggörandet av laddinfrastruktur ska följas och i lovgivningsprocesser tillämpas både för kommunala projekt och övriga aktörer.

Miljö och risk

En översiktsplan ska redovisa de miljö- och riskfaktorer som behöver beaktas vid beslut om mark- och vattenanvändning. Det omfattar bland annat risker kopplade till vissa verksamheter och anläggningar, strålning och radon samt omgivningspåverkan såsom utsläpp och buller.

Miljöfarlig och störande verksamhet

Miljöfarlig verksamhet omfattar all användning av mark, byggnader eller anläggningar som kan innebära risker eller störningar för människors hälsa eller för miljön. Sådan verksamhet regleras av miljöbalken, och för att bedriva eller förändra vissa typer av

miljöfarlig verksamhet krävs antingen tillstånd eller anmälan, beroende på verksamhetens art och omfattning. I miljöprövningsförordningen kategoriseras dessa tillstånds- och anmälningspliktiga verksamheter samt åtgärder i kategorierna A, B eller C.

A-verksamheter, såsom stora kraftverks-, avfalls- och industrianläggningar, kräver tillstånd som prövas av mark- och miljödomstolen. B-verksamheter, bland annat större avloppsreningsverk, vindkraftsparker, täkter eller flera typer av industrianläggningar, kräver också tillstånd men prövas av länsstyrelsens miljöprövningsdelegation (MPD). Majoriteten av verksamheterna i Gislaveds kommun utgör C-verksamheter, såsom bilverkstäder, fordonstvättar och mindre avloppsreningsanläggningar, vilka är anmälningspliktiga och hanteras av kommunens miljömyndighet. Gislaveds kommun består av en A-verksamhet, 47 stycken B-verksamheter och 151 stycken C-verksamheter. Tillsynen över A- och B-verksamheter sköts av länsstyrelsen, medan kommunen ansvarar för tillsynen av C-verksamheter. Kommunen utövar även tillsyn över verksamheter som omfattas av miljöbalkens generella bestämmelser men som varken är tillstånds- eller anmälningspliktiga, så kallade U-verksamheter. I Gislaveds kommun finns cirka 400 sådana verksamheter.

För att minimera olägenheter ska det finnas ett tillräckligt skyddsavstånd mellan miljöstörande verksamheter och bostäder eller annan störningskänslig bebyggelse. Transporter till och från verksamheter ska också beaktas i bedömningen. Ibland krävs utredningar, exempelvis bullerberäkningar för att bedöma verksamhetens påverkan på omgivningen. Beroende på verksamhetens natur kan det även finnas behov av skyddsavstånd till andra skyddsobjekt, såsom vattentäkter och ytvatten.

I kommunen finns 9 tillståndsgivna verksamheter för torvtäkt. Torv finns i myrar och bidrar med flera ekosystemtjänster, bland annat genom att utgöra värdefulla livsmiljöer för exempelvis fåglar, mossor och kärlväxter. Vid etablering av en torvtäkt avverkas eventuell skog och torvmarken avvattnas med hjälp av diken. I och med att torvmarken torrläggs blir det möjligt ta ut torven från

torvmarken. Efter avslutad torvtäkt är det vanligaste att skog planteras eller att området återgår till att vara naturmark, myrmark eller våtmark. Torv får inte utvinnas i en våtmark som utgör en värdefull natur- eller kulturmiljö om torvtäkten kräver tillstånd eller anmälan. Våtmarker som ges naturvärdesklassningen 1 och 2 i en våtmarksinventering, våtmarker som är Natura 2000-områden eller av riksintresse, kan regelmässigt antas ha höga naturvärden och ska generellt undantas exploatering.

I Gislaveds kommun finns idag nio aktiva torvtäkter. Torvbrytningens negativa effekter på klimat, biologisk mångfald samt miljökvalitetsnormer för vatten gör att torvtäkt generellt bör undvikas i kommunen. I stället bör återvätning av redan dikade torvmarker prioriteras.

Förorenad mark

Gislaveds kommun består av ett flertal registrerade, potentiellt förorenade områden. Sex av dessa är klassade i riskklass 1 (mycket stor risk). De omfattar en nedlagd impregneringsanläggning i Norlida, ett sågverk med doppning i Smålandsstenar samt fyra verkstadsindustrier i Anderstorp där halogenerade lösningsmedel har hanterats. Därtill finns områden i riskklass 2 (stor risk), riskklass 3 (måttlig risk) och riskklass 4 (liten risk). Flera av de föreslagna utvecklingsområdena i översiktsplanens mark- och vattenanvändning sammanfaller med registrerade potentiellt förorenade områden, vilket behöver noggrant beaktas i den fortsatta planeringen.

Gislaveds kommuns strategi för hållbar utveckling anger att kommunen ska präglas av hälsosamma och välmående människor som lever i samhällen formade i samklang med den mark vi tar i anspråk. För att främja människors och miljöns hälsa ska kemikalieanvändningen minimeras, och kommunen ska arbeta aktivt för en giftfri vardag genom att begränsa exponeringen för skadliga ämnen samt genomföra en målmedveten kartläggning och sanering av förorenade områden. Det är därför av stor vikt att potentiellt förorenade områden identifieras, utreds och vid behov åtgärdas i samband med planläggning och bygglovsprövning, särskilt vid ny eller förändrad exploatering.

Transport av farligt gods

I kommunen finns tre vägar som utgör rekommenderad väg för farligt gods, dessa är väg 26, väg 27 och väg 153. En rekommenderad väg för farligt gods är en utpekad väg som i första hand bör användas vid transporter av farligt gods. Med farligt gods avses de ämnen och föremål som omfattas av de föreskrifter som dåvarande Myndigheten för samhällsskydd och beredskap70 meddelat med stöd av gällande lagstiftning om transport av farligt gods.

Farligt gods kan även gå på vägar utanför det utpekade vägnätet, där det kan finnas start- och målpunkter för transporterna. Vidare kan även transport av farligt gods ske med järnvägstransporter vilket gör att kust-till-kustbanan och HNJ-banan (Halmstad-Nässjö) utgör transportanläggningar där farligt gods färdas.

Den största olycksorsaken vid transport av farligt gods är att något sker under färd, exempelvis kollision med annat fordon, avkörning eller urspårning. Även lastning och lossning utgör en stor risk för olyckor. Det är därmed viktigt att beakta transporter av farligt gods när ny bebyggelse planeras intill transportanläggningar. Om det finns intresse för att bygga närmare än 150 meter från rekommenderad väg för farligt gods behöver en riskanalys göras. Enligt väglagen gäller en generell tillståndspliktig zon på minst 12 meter från väg, inom detta område ska om möjligt inte finnas byggnader eller andra anordningar som kan äventyra trafiksäkerheten. Länsstyrelsen har även upprättat ett byggnadsfritt avstånd på 30 meter respektive 50 meter för vissa vägar i kommunen. Ett bebyggelsefritt område på 30 meter gäller utmed vägarna 604, 153, 26 samt del av 27. Ett bebyggelsefritt område på 50 meter gäller utmed del av väg 27. För järnväg bör ny bebyggelse inte tillåtas inom ett område på 30 meter.

Strålning och Radon

Strålning som är farlig för människor och därmed relevanta att ta hänsyn till i den fysiska planeringen är elektromagnetisk strålning som delas in i joniserande och icke-joniserande strålning.

Joniserande strålning från radonförekomster påverkar människor i störst utsträckning där dessa befinner sig mer stadigvarande, så som arbetsplatser, vårdinrättningar och bostäder. Enligt en översiktlig markradonkartering består kommunen till störst del av låg- respektive normalriskområden. Lågriskområden i kommunen är våtmarker samt lerjordar. Även om det är möjligt att peka ut schematiska områden med höga eller låga radonhalter så är det ingen garanti för radonhalten lokalt. I Gislaveds kommun har något enstaka fall med höga radonvärden i grundvattnet och i mark uppmärksammats. Senast vid planläggning bör radonhalter vara kända. För höga halter av radon krävs byggtekniska åtgärder.

Elektromagnetisk strålning kan komma från elektromagnetiska fält kring bland annat kraftledningar och transformatorer. Elektromagnetiska fält finns ständigt omkring oss, men de är starkast närmast källan och avtar i styrka snabbt med avståndet. Strålsäkerhetsmyndigheten har beslutat om allmänna råd om begränsning av allmänhetens exponering för elektromagnetiska fält. Elsäkerhetsverkets starkströmsföreskrifter anger regler för minsta avstånd mellan byggnader och kraftledningar. Kommunen har för avsikt att vid planering och exploatering undvika att lokalisera bebyggelse för stadigvarande vistelse invid magnetfält.

Buller och vibrationer

Vägtrafik, spårtrafik och verksamheter kan ge upphov till buller och vibrationer. En kommunövergripande bullerkartering har gjorts som tydligt visar att buller i kommunen framför allt förekommer i anslutning till vägnätet samt inom kommunens orter. I kommunen finns ett flertal verksamheter inom tillverkningsindustrin som kan ge upphov till buller. För att minska riskerna för störningar för närboende eftersträvas i översiktsplanen att nya verksamhetsområden lokaliseras på lämpliga avstånd från bostäder. Övriga verksamheter som kan ge upphov till buller är exempelvis befintlig speedwaybana i södra delen av Gislaved samt Scandinavian Raceway i Anderstorp.

När bostäder planeras och prövas i bygglov ska ljudnivåerna för omgivningsbuller beaktas. För nya områden som planeras i närheten av väg och järnväg kan utredningar och åtgärder komma

att krävas redan vid detaljplaneläggning. För att avgöra vilka bullernivåer som kan godtas används riktvärden, riktlinjer och allmänna råd som bland annat Naturvårdsverket samt Folkhälsomyndigheten tagit fram. Trafikverket har huvudansvar för bulleremissioner från järnvägsnätet och allmänna vägar som påverkar bebyggelse. Kommunen är i sin tur ansvarig för buller från det kommunala vägnätet som påverkar bebyggelse.

I fortsatt planering och lovprövning inom de utpekade områdena för utvecklad användning av bostäder ska hänsyn tas till störningsbilden i och med buller. Vidare bör bostäder och skolor skyddas från buller inom områden för förtätning. Utredningar och åtgärder samt regleringar i detaljplanprocessen ska genomföras för att exempelvis skydda nytillkommande bostäder och skolmiljöer. Vidare bör befintliga bostadsområden i kommunen utredas och vid behov åtgärdas från bullerproblematik.

Civil beredskap

Sveriges civila beredskap handlar om förmågan att förebygga och hantera fredstida krissituationer, krigsfara och ytterst krig. Förmågan att förebygga och hantera sådana situationer skapas i hela samhället, hos myndigheter, kommuner, regioner, företag och frivilliga. Alla som bor i Sverige har ansvar för beredskapen.

Skyddsrum är ett av flera sätt att skydda befolkningen vid fara under höjd beredskap och finns i områden som är svåra att utrymma, det vill säga i tätorter och större städer. Skyddsrummen ska kunna skydda befolkningen vid krig och i fredstid kan skyddsrummen användas till annat men ska kunna iordningställas inom två dygn. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap ansvarar för tillsyn av skyddsrum. I Gislaveds kommun finns skyddsrum i Gislaved, Anderstorp och Smålandsstenar.

Försurning och kalkning

Försurning innebär att vattnets pH-värde i en sjö eller vattendrag minskar över tid och sjunker lägre än vad som är naturligt. Försurningen kan vara orsakad av naturliga processer eller av människans aktiviteter. Främsta orsaken till försurningen är utsläpp av svavel- och kväveföreningar vilket påverkar vårt växt-

och djurliv. Gemensamt för alla vattenområden i kommunen, såväl grund- som ytvatten, är en kraftig försurningspåverkan. För att motverka effekterna av försurningen på vattenmiljön, kalkas många sjöar och vattendrag. Gislaveds kommun kalkar varje år kommunens sjöar, våtmarker och vattendrag för att motverka försurningens negativa inverkan på det naturliga djur- och växtlivet, detta i väntan på att vattenkvaliteten återhämtar sig.

Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter om kalkning av sjöar och vattendrag anger ansvarsfördelningen mellan länsstyrelse och kommun samt grundläggande krav på mål, planering, genomförande och uppföljning vid kalkning. Länsstyrelsen har det regionala ansvaret för att kalkningsverksamheten bedrivs målinriktat och effektivt samt att åtgärdernas effekter följs upp på ett ändamålsenligt sätt.

Ställningstagandena gäller för miljö och risk:

- Uppmärksamma och utreda förorenade eller misstänkt förorenade områden innan en detaljplaneläggning avslutas och lovgivning ges. Riskbedömning ska även göras för det angränsande området utanför aktuell fastighet om detta bedöms aktuellt.
- Riskområden för markföroreningar som berörs av planförslagets utvecklingsområden utgör en prioriteringsgrund, utöver risk ur miljö- och hälsosynpunkt, för vidare undersökning och vid behov sanering.
- Prioritera återvätning av redan dikade torvmarker högre, detta där kommunen är markägare och i samverkan med andra aktörer.
- Inom 150 meter från rekommenderade vägar och järnvägar för farligt gods ska en riskbedömning göras i samband med detaljplaneläggning och lovgivning.
- Byggnation inom högriskområden för markradon ska i första hand undvikas.
- Vid bygglovsprövning ska riktvärdet för radon i inomhusluft inte överskrids.
- Arbeta för att ny störningskänslig bebyggelse placeras med hänsyn till vägar, järnväg och verksamheter som kan generera bullerstörningar, vid behov ska ytor för bullerskydd avsättas.

- Eftersträva en ökad medvetenhet om bullerproblematik i redan befintliga bostadsområden, och utreda samt åtgärda dessa vid behov.
- Verka för att kalkning av sjöar och vattendrag genomförs till dess att miljökvalitetsmålet ”Bara naturlig försurning” har uppnåtts.
- Stötta totalförsvarets militära och civila intressen i den mån detta är möjligt.

Klimat

Klimat är en beskrivning av långsiktiga väderegenskaper, såsom temperatur, luftfuktighet, lufttryck, vind och nederbörd, mätt med statistiska mått. Det är genomsnittliga väderförhållanden inom ett område som har uppmätts över en längre tid. Faktorer som breddgrad, närhet till havet, läge på kontinenten och andra lokala geografiska förhållanden påverkar klimatet.

Klimatförändringar

Klimatet har under en längre tid förändrats, både i världen, Sverige, länet samt i Gislaveds kommun. Mänsklig påverkan är den största faktorn till att klimatet har förändrats kraftigt eftersom vi släpper ut mer och mer växthusgaser, som är den främsta anledningen till klimatförändringarna. Klimatscenario som man enligt länsstyrelsen bör utgå ifrån är RCP 8,5. RCP står för ’’Representative Concentration Pathways’’ och är det mest extrema klimatscenariet med fortsatt höga utsläpp av växthusgaser. Medeltemperaturen i sydvästra Jönköpings län kommer enligt RCP 8,5 att höja medeltemperaturen med cirka 4,4 grader. När medeltemperaturen höjs leder det till mer extrema väderhändelser än tidigare. Den största ökningen kommer att märkas av under vintern, men även en del under sommaren med bland annat fler högsommardygn. Det har blivit allt vanligare med värmeböljor, torka och översvämningar och det kommer även att fortsätta bli vanligare i framtiden. I Jönköpings län kommer det att bli både varmare, torrare och blötare.

Skyfall och höga flöden

Årsmedelnederbörden har ökat sedan mitten av 1970-talet och

kommer enligt prognos att öka ännu mer, enligt RCP 8,5 kommer nederbörden öka med 13 mm per månad fram till år 2100 i den västra delen av länet. Vindarna rör sig oftast i väst-östlig riktning från västkusten till småländska höglandet där vindeffekten vid bergssidan påverkar att det blir nederbörd. Det är därför större sannolikhet att det blir skyfall och översvämningar i länets västra delar jämfört med de östra delarna. Då Gislaveds kommun är belägen i länets västra delar, finns det därmed en ökad risk för skyfall och översvämning.

Definitionen av ett skyfall är när mycket regn faller ner under en begränsad tidsperiod. SMHI beräknar ett skyfall som nederbörd på mer än 50 mm/timme eller större än 1 mm/minut. Översvämning är bland annat en konsekvens av ett skyfall, till exempel som leder till skador på fastigheter och infrastruktur samt risk för människors liv och hälsa. För regn med en återkomsttid på 100 år kommer regnmängden att öka, vilket ökar risken för översvämningar. Nederbörden kommer framför allt att öka vintertid, och det är mellan december och februari som ökningen kommer bli cirka 25 % fram till år 2100. Sommartid beräknas inte nederbörden att öka utan i stället minska på grund av avdunstning under varma dagar.

Nissan och Anderstorpaån är två stora vattendrag i kommunen som kan översvämmas efter skyfall, intensiv snösmältning eller längre perioder av regn, men det finns också andra mindre vattendrag som kan översvämmas. Bebyggelse i nära anslutning till vattendragen har en högre risk för översvämning. Det finns även risk för perioder av låga vattenflöden. Dygn med låg medelvattenföring kommer att öka i Nissans avrinningsområde till 110 % i slutet av detta sekel. Flöden med tioårsintervall kommer att öka till 15 %, och femtioårsintervall ökar med 17 %. Attraktionsvärdet med att bo, arbeta och leva nära vatten måste alltid jämföras med risken för skador på egendomar som kan uppstå samt människors hälsa och säkerhet.

Det rekommenderas att använda klimatfaktor 1,4 för bedömningar gällande skyfall och översvämning. Klimatfaktor 1,4 betyder att ökningen av regn förväntas bli 40 %. Skyfallskarteringar finns framtagna för alla tätorter inom kommunen. På hemsidorna hos

Boverket och MSB finns vägledande material för hur man kan gå till väga vid skyfall och åtgärder för att förhindra översvämning.

Ras, skred och erosion

Definitionen av ett skred är när en sammanhängande jordmassa rör på sig. Skred är vanliga i jordarter bestående av silt eller lera, det vill säga jordarter som är finkorniga. Skred kan också inträffa i moränjord som har dragit till sig mycket vatten, till exempel vid ett tidigare skyfall. Ett ras är när en jordmassa med större partiklar rör på sig, som exempelvis stenar eller grus. Skred och ras kan också ge upphov till raviner. En ravin tillkommer när jordarter i finkorniga jordarter över en längre tid rör på sig vilket skapar en v-formad sänka på ett djup på cirka tio till tjugo meter med branta sidor. Erosion är när berg och jord bryts ner av naturliga processer som vatten eller vind.

En del utav kommunen, främst Gislaved och Anderstorp med omnejd är beläget inom aktsamhetsområde för skred i finkornig jordart. Det finns även vattendrag och sjöar som omfattas av aktsamhetsområde för skred i finkornig jordart i strandnära lägen. Det innebär att det finns områden bestående av främst lera och eller silt men även sand som kan ge upphov till skred. Isälvssediment är en jordart bestående av sand och som finns både i anslutning till Nissan och Anderstorpaån men även på ett antal andra platser. Vid exploatering inom aktsamhetsområden behövs en kvalificerad bedömning av markens stabilitet gällande geoteknik och eller geologi genom information från SGI och SGU samt rekommenderat fältbesök av sakkunnig inom ämnet. Efter bedömning kan det eventuellt behövas en mer detaljerad geoteknisk undersökning.

Vid exploatering behöver risken för eroderbarhet vid stränder beaktas. Det finns sjöar och vattendrag som påvisar lägre till högre risk för eroderbarhet. Generellt sett har sjöar i de norra delarna av kommunen sträckor med högre potentiell risk för eroderbarhet jämfört med sjöar i de södra delarna av kommunen. Större vattendrag och sjöar redovisar generellt sett även en högre potentiell risk för eroderbarhet jämfört med mindre sjöar. Kartunderlag för stränders risk för eroderbarhet finns hos SGU.

Det finns ett antal områden i kommunen med kraftig lutning och som potentiellt sett kan leda till ras. Även ett antal raviner finns i anslutning till dessa områden. Digitalt kartverktyg hos SGU och SGI bör användas som ett underlag vid exploatering för att kunna utesluta risken för ras. Expertbedömning och eventuella undersökningar kan också behövas som underlag för att utesluta riskerna.

Förändrad temperatur och värmeböljor

Klimatförändringarna leder till en högre medeltemperatur. Det kommer därför bli vanligare med värmeböljor som både kommer att bli längre och mer intensiva. Värmeböljor påverkar både människor och djur, infrastruktur, ökar brandrisken, en ökad ytavrinning, och risk för vattenbrist. Odlingssäsongen blir förändrad, och behovet av nedkylning ökar, det finns även en ökad risk för spridning av sjukdomar och skadedjur. Människor som är i riskzonen för värmeböljor är: barn, äldre, gravida, samt personer med vissa sjukdomar (exempelvis hjärt- och kärlsjukdomar, lungsjukdomar, försämrad njurfunktion samt psykisk ohälsa). Värmebölja kan också i värsta fall leda till dödsfall.

Det har visat sig att områden med socioekonomiska utmaningar i regel uppvisat en högre medeltemperatur jämfört med områden som har lägre socioekonomiska utmaningar. Troligtvis beror detta på en hög exploateringsgrad, en mindre mängd grönstruktur, stora hårdgjorda ytor samt ökad trångboddhet. Blåljuspersonal eller annan personal med skyddskläder och som har ett fysiskt tungt arbete påverkas också mer av en värmebölja än andra. Orter är mer utsatta för värmeböljor än landsbygden eftersom det generellt sett finns en större andel hårdgjorda ytor som exempelvis parkeringsplatser, stora tak, glaspartier samt en mindre mängd grönstruktur. Möjlighet till vindgenomdrag är oftast lägre i orterna jämfört med landsbygd. Hälsan hos djur och människor kan påverkas negativt av värme. Järnvägar kan få skador som solkurvor, och på vägarna kan asfalten riskera att smälta. Energianläggningar och servrar riskerar att överhettas. Skador på infrastruktur är ofta kostsamma att reparera och leder till stor negativ påverkan för många människor.

Risken för torka kommer fortsätta att öka i framtiden, vilket kan leda till vattenbrist. Då Gislaveds kommun är belägen på den västra sidan av länet är risken för torka lägre jämfört med den östra sidan, men det innebär inte att torka inte kan inträffa på den västra sidan. Torka påverkar dricksvattenförsörjningen negativt, både den kommunala och enskilda. Jordbruket påverkas oftast mycket negativt av vattenbrist eftersom det finns ett stort behov av bevattning. Konsekvenser för enskilda lantbrukare är lägre inkomster samt en lägre produktion av livsmedel vilket påverkar både priset på livsmedel samt försämrade möjligheter för livsmedelsberedskap. Skogsbruket påverkas också av vattenbrist genom bland annat en ökad känslighet för skadesdjursangrepp. Risken för brand i skog och mark ökar också. Lägre vattennivåer i sjöar och vattendrag leder till en högre temperatur vilket påverkar arter som är känsliga för temperaturförändringar. Den biologiska mångfalden generellt påverkas också negativt. Industrier använder ofta stora mängder vatten som en del i tillverkningsprocessen. I Gislaveds kommun finns många industrier vars verksamhet därmed kan påverkas mycket negativt av vattenbrist.

Kommunen har relativt goda tillgångar på grundvatten i större grundvattenförekomster främst i Nissans dalgång som tillgodoser den kommunala vattenförsörjningen. Enskilda brunnar som nyttjar ytligare grundvatten är dock känsligare för längre perioder av torka.

Områden i kartan som redovisar de högsta yttemperaturerna är generellt sett industri- eller verksamhetsområden alternativt områden som består av många hårdgjorda ytor som asfalterade parkeringsytor med en mindre eller ingen andel grönstruktur. Även många torvmossar och våtmarker visar en högre yttemperatur än exempelvis närliggande skogsområden. Sammantaget är det mycket viktigt att öka andelen grönstruktur i orterna för att mildra de negativa effekterna av värmeböljor.

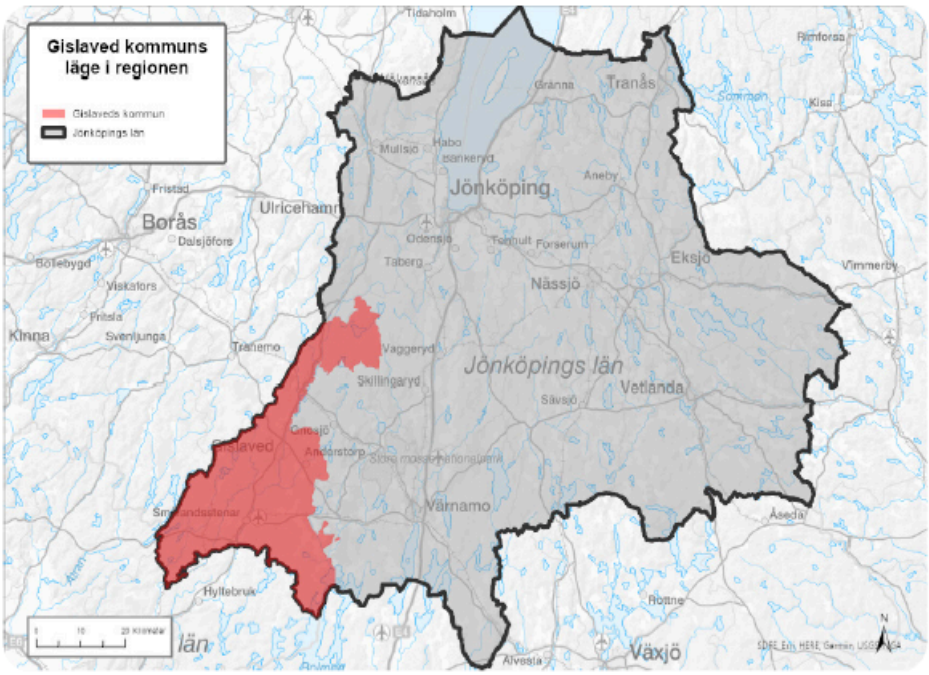
Ställningstagandena gäller för klimat:

- En sammanhållen strategisk planering ska finnas för att möta påverkan av klimatförändringar.

- Ta hänsyn till framtida klimatförändringar i alla skeden av samhällsplaneringsprocessen. Detta inom såväl tillkommande som befintlig bebyggelse.
- Ny bebyggelse ska i första hand undvikas i områden med risk för översvämning i ras, skred samt erosionsbenägna områden.
- Att åtgärder för att minimera effekterna av skyfall ska beaktas.
- Bevara och utveckla grönstruktur både för att minska risken för höjda temperaturer uppträder lokalt, och för att utgöra naturbaserad vattenhantering.
- Särskilt beakta behoven av svalka i byggnation.
- Aktivt arbeta med att skapa skuggande delområden på offentliga platser, samt i skolmiljöer utomhus.
- Planering och åtgärder ska utformas efter de klimatscenarier och klimatfaktorer som baseras på utsläppscenariot RCP 8.5.
- Åtgärder som minskar risken för påverkan på människors liv och hälsa samt säkerställer samhällsviktiga funktioner ska prioriteras.
- Klimatanpassningsåtgärder ska vara utformade efter lokala förhållanden och där åtgärder som är naturbaserade och multifunktionella prioriteras.

Regionala och mellankommunala frågor

Regionala och mellankommunala frågor har betydelse för utveckling både inom kommunen och i regionen. Gislaved ingår i region Jönköping och gränsar till Västra Götalands län, Hallands län och Kronobergs län.

Läge i regionen

Jönköpings län är beläget i mitten av Götaland och de södra delarna av Sverige, mitt mellan de största städerna Stockholm, Göteborg och Malmö. Länet är därmed en viktig transitregion och ett betydande transport- och logistiknav. Genom länet passerar Europaväg 4 och Södra stambanan, båda delar av det europeiska transportnätverket (TEN-T). Även Jönköpings flygplats ingår i TEN-T81.

Gislaveds kommun, tillsammans med Vetlanda och Tranås, är enligt SKR klassad som landsbygdskommun, det vill säga en mindre kommun med större avstånd till större stad, låg ut- eller inpendling och där den största tätorten har färre än 15 000 invånare. Kommunen ligger i den sydvästra delen av Jönköpings län, i länets ytterområde. Det geografiska läget medför både fördelar och utmaningar. Regionen har många viktiga kopplingar och gemensamma intressen som måste fungera väl, både mellan kommunerna i länet och gentemot angränsande regioner, vilket ställer krav på god samverkan.

Gislaveds kommun gränsar till nio kommuner: Jönköping, Vaggeryd, Gnosjö, Värnamo, Ljungby, Hylte, Falkenberg, Svenljunga och Tranemo.

Regional och mellankommunal samverkan

Förutom gemensamma riksintressen med angränsande kommuner och regioner finns även andra frågor som behöver hanteras över kommungränserna. Gislaveds kommun ligger i länets sydvästra del och gränsar västerut till Västra Götalands län, inklusive Svenljunga och Tranemo kommuner, söderut till Hallands län samt Hylte och Falkenberg kommuner, och sydost till Kronobergs län och Ljungby kommun. Gemensamma intressen för regional planering behöver därför samordnas med både Halland, Västra Götaland och Kronobergs län, där olika myndigheter och regioner är involverade.

Gislaved deltar i flera samverkanskonstellationer kopplade till transportinfrastruktur och kollektivtrafik. Stråksamverkan Borås–Värnamo innefattar att kommunerna Borås, Tranemo, Svenljunga, Gislaved och Gnosjö tillsammans med Boråsregionen samarbetar för att stärka samhälls- och näringslivsutvecklingen längs riksväg 27 och Kust-till-kustbanan83. Kommunen är även medlem i Baltic Link, ett nätverk som syftar till att stärka transportkorridorer för produktion och konsumtion mellan Sverige/ Norge och centrala samt sydöstra Europa. Europakorridoren är en förening som främjar samverkan mellan kommuner, regioner och branschföreträdare i Sverige och Tyskland med fokus på stambanor inom järnvägsnätet85.

Gislaveds kommun samarbetar med Tranemo kommun inom bygg, miljö och detaljplanering sedan 2019, med en gemensam samverkansnämnd för bygg- och miljöfrågor. Kommunerna har också gemensam kalkning av sjöar, då avrinningsområden inte följer kommungränserna.

SÅM (Samverkan Återvinning Miljö) är ytterligare ett mellankommunalt samarbete som ansvarar för renhållningen i Gislaved, Gnosjö, Vaggeryd och Värnamo. GGVV-regionen, även kallad Gnosjöregionen och kopplat till den så kallade Gnosjöandan, omfattar samma kommuner och kännetecknas av ett starkt entreprenörskap och ett omfattande regionalt samarbete.

Rasjön ligger i både Gislaveds och Vaggeryds kommun. Nissan och Nissansjöarna delas med Gnosjö och Jönköpings kommun, medan Lillån och Storån även passerar Värnamo kommun. Sjön

Draven ligger delvis i Värnamo kommun. Bolmenleden, även kallad ”Bolmen runt”, är en vandringsled runt sjön Bolmen och utgör ett mellankommunalt intresse tillsammans med Ljungby, Värnamo och Hylte kommun. Flera utpekade LIS-områden intill sjöar i kommunen utgör mellankommunala intressen, bland annat Bolmen, som delas med de kommuner som nämndes ovan, och Nissansjöarna, som delas med Gnosjö kommun. Gislaveds kommun utgörs i den norra delen av ett opåverkat område som delas med Gnosjö och Vaggeryd kommun.

För att säkerställa långsiktig VA-försörjning pågår därutöver diskussioner om samarbete och gemensam infrastruktur med flera grannkommuner. Samtidigt som ett naturgasstråk passerar både Gislaved och Hylte kommun, med gemensamma distributionsledningar även till Gnosjö och Tranemo kommun.

Kommunikationer och pendling

Kommunikationer

Förutom de riksintressen som delas med angränsande kommuner och regioner finns även ett antal mellankommunala intressen, framför allt i form av de många mindre vägar som binder samman kommunerna. Med Gnosjö kommun är väg 151 och 604 särskilt viktiga för tillgänglighet och kommunikation. För Värnamo kommun har väg 151 och 153 en central betydelse. I relation till Tranemo kommun är förbindelserna mellan Hestra och Grimsås viktiga, inklusive kollektivtrafik samt gång- och cykelvägar. Även väg 518 och Bolmsöleden, som ansluter till väg 555 i Ljungby kommun, utgör viktiga länkar. Det är av stor vikt att dessa vägars funktion och standard säkerställs över tid, för att upprätthålla god mellankommunal tillgänglighet och stödja fortsatt regional utveckling.

Gislaveds kommun har mellankommunala kollektivtrafikförbindelser till flera kommuner inom Jönköpings län och angränsande län, men saknar direktförbindelser till Ljungby, Falkenberg och Svenljunga. Ullared i Falkenbergs kommun är en viktig handelsdestination och kollektivtrafiken, utifrån ett mellankommunalt perspektiv, bör stärkas för att öka resandet. Kust-till-kustbanan, Nässjö–Halmstadbanan (HNJ-banan) och

bussförbindelsen Tranemo–Borås bör även prioriteras med fler avgångar. Kommunen ser generellt positivt på åtgärder som stärker kollektivtrafiken till och från andra kommuner och ökar det mellankommunala resandet.

Gislaveds kommun vill prioritera ett antal infrastrukturåtgärder som även berör angränsande kommuner och som, enligt listan nedan, förväntas ge störst nytta för den egna kommunen men kan även få positiva effekter för de angränsande. Gislaveds kommun avser att prioritera följande intentioner för större infrastrukturåtgärder inom kommunen:

- **Ombyggnad av riksväg 26 Isberga – Smålandsstenar**
  Berörd grannkommun: Hylte
- **Ombyggnad av riksväg 27 till 2+1-väg på sträckan Anderstorp – Bredaryd**
  Berörd grannkommun: Värnamo och Tranemo
- **Elektrifiering och förbättring av Nässjö–Halmstadbanan (HNJ-banan)**
  Berörd grannkommun: Hylte och Värnamo
- **Större infrastruktursatsning öster om Smålandsstenar, ändrad sträckning för riksväg 26**
  Berörd grannkommun: Hylte
- **Ombyggnation av riksväg 27 till 2+1-väg på sträckan Gislaved – Borås, till länsgränsen mot Västra Götaland**
  Berörd grannkommun: Tranemo och Värnamo
- **Ombyggnation av riksväg 26 till 2+1-väg på sträckan Gislaved – Riksväg 40**
  Berörd grannkommun: Jönköping
- **Förlängning av väg 604 med öst – västlig förbindelse på sträckan Anderstorp – riksväg 26**
  Berörd grannkommun: Gnosjö

Pendling

Totalt pendlar 3 976 personer in till Gislaveds kommun för att arbeta, medan 3 369 personer pendlar ut86. Enligt den regionala transportplanen kommer den största inpendlingen från Värnamo, Gnosjö, Tranemo och Hylte kommun, medan den största utpendlingen går till Värnamo och Gnosjö.

Handel

Kommunen har flera centrumkärnor. Gislaved, Anderstorp och Smålandsstenar har matbutiker, restauranger, caféer och övriga butiker, medan Reftele och Hestra har mindre centrum med liknande utbud i en mer begränsad omfattning. Burseryd och Broaryd har främst matbutik och några övriga butiker, resterande landsbygd har handel i begränsad omfattning.

Kommunen och dess kringliggande region har flera stora handels- och logistikområden som fungerar på lokal, regional och nationell nivå. Dessa områden omfattar både detaljhandel, restauranger, lager och omlastningsverksamhet, och samverkan mellan kommuner stärker handeln och logistikflöden inom regionen. Smålandia i centralorten Gislaved är en handelsnod för den egna kommunen såväl som angränsande och Fabriksrundan är ett mellankommunalt samarbete som stärker handeln i GGVV-regionen.

Turism och besöksnäring

Visitsmåland är ett gemensamt varumärke för länsturistorganisationerna i Jönköping, Kalmar och Kronoberg och erbjuder tips på sevärdheter och besöksmål. Visitisabergsregionen är en ekonomisk förening som främjar turism och omfattar Gislaved, Gnosjö och Tranemo kommun.

Isaberg, sydost om Hestra, är en populär rekreationsort med Isaberg Mountain Resort, södra Sveriges största skidanläggning, samt mountainbikearena och höghöjdsbanor. Besökare kommer främst från Sverige, men även från Danmark och Nederländerna. Inom området finns också Isaberg Golfklubb och Hestraviken Hotell och Spa. Ytterligare besöksmål med lokal, regional och nationell dragningskraft är Anderstorp Motorbana.

Utöver det har kommunen nio naturreservat samt många övriga natur- och sjöområden med vandrings- och cykelleder, däribland den cirka 10 mil långa Gislavedsleden mellan Kinnared och Isaberg. Mer information om natur- och friluftsliv finns redovisat i kapitel 4, avsnitt 4.6.

Vindkraft

Vindkraften i kommunen omfattar för närvarande tre parker. Två vindkraftparker, Grimsås och Grönhult, ligger delvis i Tranemo kommun, och Frostnäs finns enbart i Gislaveds kommun.

Den ökade elektrifieringen i samhället medför ett större behov av elproduktion. Kommunens strategi för hållbar utveckling betonar att produktionen av lokal förnybar energi ska öka, bland annat genom vindkraftsutbyggnad. Samverkan med grannkommuner vid projekt som sträcker sig över kommungränser är viktig.

Gränsöverskridande riksintressen

Riksintresseområdena sträcker sig över kommungränser och måste beaktas vid lovprövningar utanför detaljplanelagt område.

Vattenfrågor

Bäckshults vattenskyddsområde är beläget i både Gnosjö och Gislaveds kommun. Norr om Hestra ligger Grimsås

vattenskyddsområde, som sträcker sig över både Gislaveds och Tranemo kommun. Norr om Gislaved finns vattenskyddsområdena Båraryd och Slätteryd, vilka är belägna längs gränsen mot Gnosjö kommun.

Den största delen av kommunen tillhör Nissans huvudavrinningsområde. De östra delarna ingår i Lagans huvudavrinningsområde, medan de västra tillhör Ätrans huvudavrinningsområde. Kommunen delar även grundvattenförekomster med Gnosjö och Hylte kommuner. Samverkan kring vattenkvalitet och vattenvård sker för avrinningsområdena Ätran, Lagan och Nissan genom respektive vattenråd. Länsstyrelser, jord- och skogsbruksorganisationer, företag och företrädare för vattenkraft samverkar inom vattenråden för att förbättra den ekologiska och kemiska statusen i varje avrinningsområde. Eftersom vattenområden inte följer administrativa gränser är samarbete mellan kommuner nödvändigt i vattenfrågor.

Ställningstagandena gäller för regionala och mellankommunala frågor:

- Verka för ökad samverkan och samsyn i kommunövergripande transportinfrastrukturprojekt, och ha en samsyn i arbetet tillsammans med berörda regioner och Trafikverket.
- Verka för ökad regionsöverskridande och mellankommunal kollektivtrafik med buss samt tåg. Detta tillsammans med berörda grannkommuner och kollektivtrafikmyndigheter.
- Gislaveds kommun är positiv till utökad dialog och samverkan med andra kommuner både inom ramen för befintliga forum och samarbeten och att utveckla av samarbetsområden.

Landsbygdsutveckling i strandnära läge (LIS)

Landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS) ger en ökad möjlighet för lokal och regional utveckling av landsbygden, är positivt ur ett socialt samhällsperspektiv och ger möjlighet till attraktiva bostadslägen såväl som ett utvecklande av turism- och

friluftslivsverksamheter. Under förutsättning att reglerna för strandskydd och andra relevanta aspekter följs, ser Gislaveds kommun positivt på att möjliggöra för bebyggelse vid kommunens olika sjöar.

Översiktsplanen ska fungera som vägledning vid prövning av ansökningar om strandskyddsdispens samt vid eventuella upphävanden av strandskydd inom ramen för detaljplaneprocesser. Det särskilda skälet för landsbygdsutveckling i strandnära lägen kan tillämpas inom utpekade LIS-områden, men varje beslut ska alltid föregås av en individuell och väl motiverad prövning. De LIS-områden som pekas ut ska vara lämpliga utifrån planeringsmässiga förutsättningar, såsom möjligheten att ordna vatten och avlopp, att undvika brukningsvärd jordbruksmark samt att inte ta mark i anspråk som riskerar att översvämmas eller som är utsatt för ras- och skredrisk. Vidare ska LIS-områdena motiveras utifrån den samhällsekonomiska och sociala nytta som den planerade bebyggelsen eller verksamheten förväntas bidra med.

Gislaveds kommun har sedan tidigare upprättat en fördjupning för landsbygdsutvecklingen i strandnära lägen, med särskilt framtagna kriterier och utpekade LIS-områden som grundar sig på kommunens bedömning av väsentligt samhällsintresse89. Kommunens utpekande av LIS-områden utgör en förutsättning för att utvecklingsidéer inom strandskyddat område ska kunna prövas vidare, och för att avsteg från strandskyddet ska kunna ske inom dessa områden. Fastighetsägare inom LIS-områden har ingen genomförandeskyldighet, utan ges enbart en möjlighet att utveckla fastigheten och potentiellt öka dess värde. LIS-områdena omfattar en begränsad del av kommunens stränder, men bedöms vara viktiga för att upprätthålla och utveckla såväl offentlig som kommersiell service, kollektivtrafik och övrig infrastruktur i kommunen och därigenom gynna den kommunala ekonomin och det sociala livet i ett större perspektiv. För central-, huvud- och landsbygdsorterna såväl som landsbygden innebär detta en samhällsutveckling som främjar en ändamålsenlig och sammanhållen struktur med bostadsbebyggelse i anslutning till kommunens orter, eller en som främjar utveckling av turism- och

friluftsnäringen i områden som är särskilt intressanta med anledning av sin natur- och landskapsbild.

Vid planering av ny bebyggelse ska natur- och kulturvärden inventeras, och strandområdets tillgänglighet för allmänheten ska bedömas. LIS-områdena har valts med utgångspunkt i att strändernas natur- och friluftsvärden ska kunna bevaras ur ett långsiktigt perspektiv. Allmänhetens tillgång till strandområden ska fortsatt vara god, samtidigt som goda livsvillkor för djur- och växtlivet säkerställs. Mer information om strandskyddet finns redovisat i kapitel 4, avsnitt 4.6, under rubriken *Skydd av naturmiljöer*.

Föreslagna LIS-områden

Föreslagna LIS-områden motsvarar de områden som tidigare fastställts i Gislaveds kommunomfattande översiktsplan från 2016 . Inga nya områden har tillkommit och inga ändringar har gjorts i de fastställda områdena. Gislaveds kommun omfattar 388 sjöar och större vattendrag med en sammanlagd strandlängd på cirka 1 300 kilometer. Vid urvalet av sjöar och områden har fokus lagts på platser där befintlig bebyggelse eller verksamheter kan kompletteras för att öka attraktionskraften, förbättra serviceunderlaget eller stärka de ekonomiska förutsättningarna för investeringar i infrastruktur och avloppslösningar. Totalt har 52 stycken LIS-områden pekats ut vid 26 sjöar och tre vattendrag. Den berörda strandlängden uppgår till cirka 500 kilometer, vilket motsvarar ungefär 7,3 procent (36,6 kilometer) av dessa stränder. Den sammanlagda ytan för de utpekade LIS-områdena är cirka 475 hektar.

Underlaget till översiktsplanen, *Landsbygdsutveckling i strandnära lägen*, beskriver de särskilda kriterier som gäller för landsbygdsutveckling i strandnära lägen i Gislaveds kommun. För varje LIS-område redovisas områdets förutsättningar, särskilda värden som bör beaktas samt en föreslagen utvecklingsinriktning.

I länsstyrelsen i Jönköpings läns granskningsyttrande av översiktsplanen från 2016 framgår att LIS-områdena vid Karshultasjön, Majsjön, Illeråsasjön och Kyrkesjön enligt

länsstyrelsens bedömning inte uppfyller kriterierna i miljöbalken. Länsstyrelsen delar därför inte kommunens uppfattning om att dessa områden är lämpliga för landsbygdsutveckling, utan att en utveckling vid dessa sjöar framför allt skulle komma centralorten Gislaved till gagn. Vid en överprövning av en dispensansökan vid Majsjön konstaterade Mark- och miljödomstolen vid Växjö tingsrätt att: *”Mark- och miljödomstolen anser att kommunen i översiktsplanen och dess underlag på ett tillräckligt tydligt sätt har beskrivit de angivna LIS-områdena och redovisat de bedömningar som legat till grund för valet av LIS-områden i kommunen. Domstolen finner därför inte skäl att ifrågasätta kommunens utpekande av det aktuella området vid Majsjön som ett LIS-område”*. Mot bakgrund av detta anser Gislaveds kommun att de utpekade områdena vid Karshultasjön, Majsjön, Illeråsasjön och Kyrkesjön fortsatt ska omfattas av LIS-områdena.

Ställningstagandena gäller för landsbygdsutveckling i strandnära lägen:

- Ställa sig positiv till utveckling i strandnära områden enligt karta och underlagsmaterial.
- I första hand prioritera utveckling inom de LIS-områden där kommunalt VA redan finns utbyggt, eller där verksamhetsområde för VA inom detsamma kan underlättas eller tidigareläggas med hjälp av utbyggnad. Likaså prioriteras utveckling i områden där service och utbyggd kollektivtrafik redan finns etablerad, och annars skulle riskera att försvinna.
- Inte själv driva utveckling inom LIS-områdena och tar heller inte ekonomiskt ansvar för annat än det som ändå ligger inom kommunens ansvar, till exempel VA-utbyggnad, utan utvecklingen och investeringen är upp till respektive markägares initiativ.
- Se till att lokaliseringen av ny bebyggelse sker så att den inte förtar syftet med strandnära boende, bland annat utsikten över sjön.
- Se till att gällande lagstiftning efterlevs så att det inte skapas strandtomter med direkt tillgång till strandområdena, eftersom det långsiktigt skulle innebära en minskad tillgång på stränder för allmänheten inklusive närboende. Ny bebyggelse får inte

heller utföras på ett sätt så att områden nära stranden ser privatiserade ut.

- Prioritera aktivt jordbruk före exploaterande intressen inom LIS-område.
- Verka för att båtplatser samlas gemensamhetsanläggningar för att minska störningarna. Bryggor kräver dispens från strandskyddet och ska uppföras på ett sådant sätt att påverkan på friluftsliv och naturvärden blir så liten som möjligt.

Handlingsplan

Översiktsplanen innehåller ett flertal ställningstaganden, varav vissa kräver fortsatt arbete för att säkerställa tillräckliga underlag inför framtida beslut. För att tydliggöra och sammanfatta dessa förslag har denna handlingsplan tagits fram.

Handlingsplanen möjliggör en kontinuerlig, översiktlig planering och fungerar som en första vägledning för det arbete som behöver

genomföras efter översiktsplanens antagande. Planen kan också användas som ett verktyg vid uppföljning av översiktsplaneringen. Vissa åtgärder kan komma att justeras, tas bort eller kompletteras med nya insatser under handlingsplanens genomförande. I tabellen nedan används en skala från 1 till 4 som knyts till respektive åtgärd. Stegen kan i princip tolkas enligt följande:

1. Krav på framtagande enligt lagstiftning och/eller högst angeläget.
2. Kommunen ser detta som högst angeläget utifrån kommunala behov.
3. Kommunen som ser detta delvis angeläget utifrån kommunala behov.
4. Kommunen ser detta som måttligt angeläget utifrån kommunala behov.

Strategisk miljöbedömning inklusive hållbarhetsbedömning

Sammanfattning

Gislaveds nya kommungemensamma översiktsplan syftar till att möjliggöra en långsiktig utveckling med en ökad andel bostäder och verksamheter, samtidigt som grönområden, kulturmiljöer och viktiga naturområden bevaras. Planen kan bidra till en hållbar utveckling och stödja flera av de globala hållbarhetsmålen, bland annat rent vatten, hållbara städer och ekonomisk tillväxt. Samtidigt som barnrättsperspektivet beaktas och dialogen med barn och unga kan utvecklas ytterligare. Därutöver finns det en del risker som behöver hanteras för att kunna åstadkomma en hållbar samhällsutveckling, såsom omfattande ianspråktagande av skogs- och våtmarker samt ökade transporter som kan påverka klimat såväl som natur.

Översiktsplanen skapar sammantaget bättre möjligheter för en hållbar utveckling av kommunen än om allt fortsätter enligt nollalternativet, det vill säga dagens situation. Detta gäller särskilt om grönområden bevaras fortsättningsvis, klimatanpassning sker och barns delaktighet i planeringen stärks, samtidigt som kommande planerings- och tillståndsprocesser utgår från och förhåller sig till planförslaget och dess möjligheter.

Därmed innebär översiktsplanen en stabil grund, med positiva effekter för både samhälle, ekonomi och miljö, samtidigt som vissa frågor behöver särskild uppmärksamhet i den fortsatta planeringen.

Denna miljökonsekvensbeskrivning, tillsammans med den strategiska miljöbedömningen och hållbarhetsbedömningen, har sammanställts av Gislaveds kommun med stöd av externa konsulter.

DEL 1

Inledning

Kommunfullmäktige i Gislaveds kommun beslutade den 29 april 2024 att en ny kommungemensam översiktsplan skulle tas fram. Kommunen har därefter under hösten 2024 – hösten 2025 fört dialog med allmänheten, politiken och tjänstepersoner inför arbetet med att sammanställa ett planförslag utifrån nya kommunala utvecklingsambitioner och lagstiftning.

Översiktsplanens koppling till miljökonsekvensbeskrivningen

En översiktsplan ska utgöra ett strategiskt, kommunövergripande och väl genomarbetat dokument. Den ska redovisa den rådande politiska majoritetens uppfattning om hushållningen med naturresurser, byggande, mark- och vattenanvändning. Utöver det ska den även ge vägledning i beslut om hur kommunens mark- och vattenområden bör användas, utvecklas och bevaras på lång sikt. Översiktsplanen ligger till grund för detaljplanering, lovgivning och tillsyn och bidrar på så vis till att uppnå en god planberedskap

för en fortsatt befolkningstillväxt i Gislaveds kommun. Vidare anger den hur kommunen tänker tillgodose allmänna intressen, riksintressen och miljökvalitetsnormer samt hur den fysiska planeringen kan samordnas med internationella, nationella och regionala mål. Översiktsplanen utgör ett av kommunens viktigaste strategiska dokument som därför kontinuerligt aktualiseras.

I enlighet med Miljöbalken (1998:808) 6 kap. framgår det att en kommun som upprättar en plan även har en skyldighet att konsekvensbeskriva planen med avsikt att synliggöra om dess genomförande kan antas generera en betydande miljöpåverkan. Översiktsplanen är en sådan plan som bedöms generera en betydande miljöpåverkan, vilket medför att en miljökonsekvensbeskrivning skall upprättas. En strategisk miljöbedömning har därmed genomförts och avsikten med miljökonsekvensbeskrivningen är att identifiera, beskriva och bedöma de effekter som kan antas uppstå vid genomförandet av översiktsplanen. Eftersom översiktsplanen är ett strategiskt dokument som visar på önskvärda utvecklingsriktningar, och inte konkreta förslag för ett specifikt område, belyser konsekvensbeskrivningen tänkbara effekter som kan väntas uppstå vid planens genomförande, snarare än konkreta effekter.

Förutom den obligatoriska miljöbedömningen har även en hållbarhetsbedömning gjorts av översiktsplanen, med fokus på hur planen förhåller sig till de globala hållbarhetsmålen samt påverkan på ekologisk, ekonomisk och social hållbarhet. Barnrättsperspektivet uppmärksammas särskilt. Syftet med hållbarhetsbedömningen är att öka miljöhänsynen och att tidigt i planarbetet kunna väga miljökonsekvenser mot andra samhällsintressen.

Gislaveds kommun

Gislaveds kommun ligger i Region Jönköpings län, i landskapet Småland, och gränsar till nio kommuner i tre olika län. Grannkommunerna är Vaggeryd, Gnosjö, Värnamo och Jönköping i Jönköpings län, Ljungby i Kronobergs län, Hylte och Falkenberg i Hallands län samt Svenljunga och Tranemo i Västra Götalands län.

I dagsläget är kommuninvånarantalet cirka 29 000 invånare. Efter kommunsammanslagningen 1974 uppvisade kommunen en positiv befolkningsutveckling fram till sekelskiftet, varefter befolkningen under flera år haft en nedåtgående trend. Enligt aktuella prognoser förväntas befolkningen fortsätta att minska om inga förändringar sker. Mot bakgrund av denna utveckling bedöms det som angeläget att verka för att bryta den negativa befolkningstrenden. Därför har, som ett långsiktigt mål utan fastställd planeringshorisont, ett inriktningsbeslut tagits att möjliggöra en befolkningsökning till 40 000 invånare. Den nya översiktsplanen ska skapa förutsättningar för en sådan utveckling.

Kommunens invånare har ursprung i omkring 100 olika länder, och cirka 24 procent av befolkningen har utländsk bakgrund, där den största gruppen ursprungligen kommer från Finland. Genom kommunen löper riksväg 26 (Nissasstigen) och riksväg 27, liksom järnvägslinjerna Nässjö – Halmstad och Kust-till-kustbanan mellan Göteborg och Kalmar/Karlskrona. Ån Nissan, som rinner genom kommunen för att nå sitt utlopp i Laholmsbukten, har haft och har stor betydelse för kommunen, inte minst ur rekreationssynpunkt.

Kommunen består av ett flertal orter, där omkring 81 procent av befolkningen bor, samt en omfattande landsbygd. Gislaved är kommunens centralort och hem för ungefär en tredjedel av invånarna, liksom huvuddelen av den kommunala organisationen. Anderstorp är en framträdande industriort och kompletterar centralorten när det gäller service och funktioner. Smålandsstenar fungerar som ett undercentrum i den södra delen av kommunen och kännetecknas av större industrier, ofta moderbolag inom sina koncerner. Reftele utmärks av sina dominerande jordbrukslandskap, medan Hestra med omnejd präglas av rekreativa besöksmiljöer som lockar både nationella och internationella besökare, samtidigt som båda orterna även har industriella inslag. Landsbygdsorterna består främst av mindre villasamhällen med begränsad industriell närvaro och med inslag av traditionella bruksorters karaktär.

Utöver den omfattande landsbygden finns ett antal större bebyggelsekoncentrationer, bland annat Sunnaryd, Hällabäck, Arnåsholm, Öreryd, Ås, Tallberga, Sporda, Gryteryd, Vä,

Nennesmo, Valdshult, Stengårdshult, Våthult, Bosebo, Båraryd, Villstad och Kållerstad. Landsbygdsdelarna i Gislaveds kommun uppvisar stor variation, allt från de större sammanhängande jordbruksområdena i sydost till småbrukspräglade landskap i sydväst och vidsträckta skogsområden i norr. Samtliga områden har tydliga kopplingar till olika areella näringar och bidrar tillsammans till kommunens landsbygdskaraktär.

Inom kommunen finns en geografisk delningspunkt där den södra delen har starka kopplingar till Hylte och Halmstad kommun, medan den norra delen har en mer naturlig samverkan med Gnosjö, Jönköping och Borås kommun. Samtidigt har stora delar av kommunen ett särskilt riktat utbyte med Värnamo kommun, eftersom det närmaste sjukhuset är beläget där.

Strategisk miljöbedömning och hållbarhetsbedömning

Som nämnt tidigare ska en översiktsplan alltid åtföljas av en miljökonsekvensbeskrivning, eftersom effekterna av kommunens åtgärder alltid bedöms medföra betydande miljöpåverkan. Miljökonsekvenser av planer och program ska bedömas i det skede som planerna och programmen utarbetas. Genom att integrera miljöaspekter i planeringen blir det lättare att fatta beslut, som främjar en hållbar utveckling. Förutom själva konsekvensbeskrivningen, ska även själva processen om genomförts beskrivas (Naturvårdsverket 2025). Innehållet i miljökonsekvensbeskrivningen ska vara rimligt i förhållande till dels på vilken nivå som planeringen man befinner sig, dels utgöra en samlad bedömning.

Miljökvalitetsnormer är juridiskt bindande styrmedel som ska beaktas vid planering och tillståndsprövning. Avsikten är miljökvalitetsnormen anges som halt eller värde, för att reglera vilken ämneshalt som är högst tillåten i luft, mark eller vatten. Det finns i dagsläget normer för utomhusluft, vattenförekomster, fisk- och musselvatten, havsmiljöer och omgivningsbuller. De miljökvalitetsnormer som är aktuella för Gislaveds kommun är buller, luft och vatten. Mer information om de förutsättningar som skulle kunna medföra påverkan utöver miljökvalitetsnormernas maxvärden, finns redovisat i avsnitt 9 om miljökvalitetsnormer.

Utöver den strategiska miljöbedömningen har även en hållbarhetsbedömning genomförts med utgångspunkt i Agenda 2030s globala mål. Detta är en frivillig åtgärd som syftar till att bredda hållbarhetsperspektivet och tydliggöra vilka mål som påverkas, positivt eller negativt, utifrån ekonomisk, ekologisk och social hållbarhet. Inom den sociala hållbarheten har även en översiktlig analys gjorts med fokus på barnrättsperspektivet och barnkonventionens grundprinciper.

Metodbeskrivning och läsanvisning

Läsanvisning

Denna miljökonsekvensbeskrivning är indelad i fyra olika delavsnitt:

- **Del 1** beskriver bakgrunden till denna miljökonsekvensbeskrivning, metodbeskrivningen, relevanta avgränsningar samt aktuella framtidsalternativ.
- **Del 2** består av en miljökonsekvensbedömning av de miljöaspekter som omfattas av 6 kap. i miljöbalken. För varje miljöaspekt beskrivs de rådande förutsättningarna, samt de bedömda konsekvenserna av både planförslaget och nollalternativet. Här redovisas även påverkan på områden av riksintresse, skyddade områden enligt miljöbalken samt de miljökvalitetsnormer som planen berör.
- **Del 3** utgör en hållbarhetsbedömning där planförslagets potentiella påverkan på de globala målen redovisas. I denna del ingår även en övergripande analys av planförslaget utifrån barnkonventionens fyra grundprinciper samt en bedömning av dess påverkan på miljökvalitetsmålen.
- **Del 4** innehåller en samlad bedömning av de konsekvenser som planförslaget kan medföra, både positiva och negativa. Här redovisas även planförslagets påverkan på miljökvalitetsmålen.

Bedömningsskala

Miljökonsekvensbedömning av de miljöaspekter där planen kan ha betydande påverkan görs under del 2 av detta dokument. Bedömningen av planens effekt på respektive miljöaspekt utgår

bland annat från gällande miljökvalitetsnormer, föreskrivna gräns- och riktvärden samt rådande rättspraxis. För de effekter där sådana bedömningsgrunder saknas har expertbedömningar genomförts, och grunden för bedömningen redovisas för varje miljöaspekt i respektive avsnitt.

Översiktsplanen är ett strategiskt dokument som visar på önskvärda utvecklingsriktningar, och inte konkreta förslag för ett specifikt område, belyser konsekvensbeskrivningen tänkbara effekter som kan väntas uppstå vid planens genomförande, snarare än konkreta effekter. Eftersom översiktsplanen inte är juridiskt bindande finns det osäkerheter kring i vilken utsträckning planen faktiskt kommer att genomföras. Detta medför att konsekvenserna i praktiken kan bli svårbedömda. Bedömningarnas tillförlitlighet påverkas dessutom av hur tydliga och konkreta de föreslagna åtgärderna och ställningstagandena är.

Bedömningsskalan är femgradig och sträcker sig från förväntade positiva konsekvenser, via möjliga positiva konsekvenser, vidare till neutral bedömning där åtgärden varken förväntas ge positiva eller negativa effekter, och slutligen till möjliga eller förväntade negativa konsekvenser.

Förväntade positiva konsekvenser	Möjlighet till positiva konsekvenser	Obetydliga och/eller neutrala konsekvenser	Risk för negativa konsekvenser	Förväntade negativa konsekvenser
Ställningstaganden och målsättningar i planen medför positiva konsekvenser för den bedömda miljöaspekten.	Ställningstaganden och målsättningar i planen kan medföra positiva konsekvenser för den bedömda miljöaspekten. Utfallet kan vara beroende av faktorer som kommunen inte styr i planen.	Ställningstaganden och målsättningar i planen medför inga direkta konsekvenser för den bedömda miljöaspekten.	Ställningstaganden och målsättningar i planen kan medföra negativa konsekvenser för den bedömda miljöaspekten. Utfallet kan vara beroende av faktorer som kommunen inte styr i planen.	Ställningstaganden och målsättningar i planen medför negativa konsekvenser för den bedömda miljöaspekten.

Bedömningsskala som används i denna miljö- och hållbarhetsbedömning för att beskriva

och värdera förväntade konsekvenser av översiktsplanens genomförande.

För varje miljöaspekt redovisas först förutsättningar, därefter planförslagets bedömda påverkan samt de bedömda konsekvenserna för miljöaspekten. Kortfattat beskrivs även vilka konsekvenser som nollalternativet kan medföra. Bedömningarna är övergripande och utgår från jämförelser mellan nuläget och

planförslaget samt nuläget och nollalternativet. Mer information finns redovisat i avsnitt 12 om samlad bedömning.

Hållbarhetsbedömning

Hållbarhetsbedömningen baseras på de globala målen i Agenda 2030 och görs på en övergripande, strategisk nivå. Syftet är att identifiera vilka mål översiktsplanen kan förväntas påverka och bedöma inverkan på dessa. September 2015 antog FNs generalförsamling Agenda 2030, som omfattar 17 stycken globala mål och 169 delmål för hållbar utveckling. Vilket är ett åtagande för de medlemsländer som gemensamt ska arbeta för en socialt, miljömässigt och ekonomiskt hållbar värld. De globala målen har tydliga kopplingar till de svenska miljömålen och kompletterar dessa, vilket stärker och breddar arbetet mot ett hållbart samhälle. De hållbarhetsmål som bedömts påverkas mest påtagligt vid ett genomförande av översiktsplanen är:

- Ingen fattigdom (mål 1)
- Ingen hunger (mål 2)
- Rent vatten och sanitet (mål 6)
- Hållbar energi (mål 7)
- Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt (mål 8)
- Hållbar industri, innovation och infrastruktur (mål 9)
- Hållbara städer och samhällen (mål 11)
- Bekämpa klimatförändringarna (mål 13)
- Ekosystem och biologisk mångfald (mål 15)

I arbetet med den strategiska hållbarhetsbedömningen har det ingått att avgränsa innehållet, beskriva och bedöma känsligheten samt beskriva planförslagets tänkbara konsekvenser. Vidare dokumenteras arbetet i en konsekvensbeskrivning för respektive mål. Under framtagandet av planförslaget har arbete utförts i särskilda projektgrupper med utgångsläge i myndighets- och kommunmaterial som är allmänt tillgängligt och i enlighet med framtagna utredningar för planförslaget. Analysmetoden utgörs av en konsekvensbedömningsmodell för hur samhällsplanering kan främja en hållbar utveckling. Denna modell är till viss del uppbyggd kring Sveriges kommuner och regioners modell för konsekvensbedömning, därtill kompletteras den med miljöbalkens

krav för strategisk miljöbedömning och hållbara utvecklingsaspekter i enlighet med Agenda 2030. Utöver detta har sakkunniga konsulter inom miljö- och hållbarhetsbedömning genomfört ytterligare analyser för att belysa planförslagets potential att bidra till måluppfyllelse samt identifiera eventuella risker för negativ påverkan.

Avgränsning

Tidsmässig och geografisk avgränsning

Översiktsplanen gäller hela Gislaveds kommun och är därmed kommunövergripande. Miljöbedömningen omfattar samma område och görs på en övergripande nivå, då planen bedöms i sin helhet. Mer detaljerade konsekvensanalyser och kompletterande undersökningar genomförs i senare planeringsskeden.

Planen anger inget specifikt målår, utan utgår istället från ambitionen att möjliggöra för 40 000 invånare utan att ange en tidsram. I miljöbedömningen antas därför en rimlig genomförandeperiod om cirka 30 år framåt.

Avgränsning för miljökonsekvensbeskrivningen

Miljöbedömningsprocessen för en översiktsplan inleds med en avgränsning av de miljöaspekter som kan antas medföra betydande miljöpåverkan. Enligt 6 kap. 10 § miljöbalken ska denna avgränsning samrådas med berörda kommuner, länsstyrelsen och andra relevanta myndigheter. Under samrådet bedöms vilka aspekter som berörs samt vilka miljöeffekter och konsekvenser planens genomförande kan medföra.

Gislaveds kommun genomförde ett avgränsningssamråd med Länsstyrelsen i Jönköpings län under oktober 2024. Efter bearbetning har kommunen beslutat att följande miljöaspekter ska ingå i den strategiska miljöbedömningen:

- Grön- och blåstruktur samt naturmiljöer
- Kulturmiljöer
- Friluftsliv och rekreation
- Klimatförändringar och klimatrisker

- Hälsa och säkerhet
- Hushållning med mark, vatten och övriga resurser

Delavsnitt 2 av detta dokument beskriver förutsättningar och tänkbara effekter för dessa miljöaspekter och därefter bedöms konsekvenserna som planförslaget och nollalternativet kan innebära. Utöver detta behöver även relevanta avgränsningar kopplade till miljökvalitetsnormerna:

- **Buller**
  Gislaveds kommun omfattas inte av miljökvalitetsnormerna för buller, eftersom invånarantalet understiger 100 000 och trafikmängderna för vägar, järnvägar och flygplatser inte når de nivåer som krävs för bullerkartläggning. Miljökvalitetsnormer för buller redovisas därför inte i denna miljökonsekvensbeskrivning. Mer information om konsekvensbedömningen av planförslaget avseende buller finns redovisat i avsnitt 5.5 om hälsa och säkerhet.
- **Fisk och musselvatten**
  Inget vattendrag i Gislaveds kommun omfattas av förordningen (2001:554) om miljökvalitetsnormer för fisk- och musselvatten. Även om delar av Ätrans avrinningsområde omfattas av förordningen bedöms planförslaget inte medföra någon negativ påverkan där. Miljökvalitetsnormer för fisk- och musselvatten redovisas därför inte i denna miljökonsekvensbeskrivning.

Avgränsning för hållbarhetsbedömningen

Kommunen har, utöver de krav som miljöbalken ställer på en miljökonsekvensbeskrivning, valt att genomföra en hållbarhetsbedömning av översiktsplanen. Översiktsplanen ska ge förutsättningar för en hållbar utveckling. Ambitionen är att angivna utvecklingsinriktningar och förslagen mark- och vattenanvändning ska uppfylla såväl de ekologiska som de ekonomiska och sociala dimensionerna. Bedömningen tar därmed hänsyn till planens påverkan på relevanta hållbarhetsmål inom de tre dimensionerna. Detta överensstämmer även med plan- och bygglagen (2010:900) som anger att alla väsentliga konsekvenser av översiktsplanen ska kunna utläsas av den strategiska miljöbedömningen.

Agenda 2030

Bedömningen utgår från de 17 globala hållbarhetsmålen i Agenda 2030 som antagits av FN. Med utgångspunkt i planförslagets innehåll har en avgränsning av relevanta mål genomförts och nedan redovisas de mål som bedömts vara relevanta för hållbarhetsbedömningen:

Relevanta mål från Agenda 2030 som planförslaget bedömts kan ha en positiv eller negativ inverkan på.

Barnkonventionen

Barnkonventionen blev en del av svensk lagstiftning 2020 och innebär att barns perspektiv ska beaktas i alla beslut som påverkar dem. Den fysiska miljön har stor betydelse för barns trygghet, utveckling och möjligheter till lek och fritid, och översiktsplanering är ett viktigt verktyg för att skapa förutsättningar för detta. Lagstiftningen anger att barnrättsperspektivet ska tas i beaktande, men det är inte alltid tydligt hur detta ska göras och behöver därför anpassas beroende på situation. Av konventionens 54 artiklar är det framför allt fyra grundprinciper som ligger till grund och vägleder bedömningarna som gjorts:

- Ingen får diskrimineras (artikel 2)
- Barnens bästa ska beaktas (artikel 3)
- Barn har rätt till liv och överlevnad (artikel 6)
- Barn har rätt att bli lyssnade på (artikel 12)

I samband med miljö- och hållbarhetsbedömningen har barnrättsperspektivet integrerats, och planförslagets möjliga konsekvenser för barn och ungdomar (0–18 år) har analyserats

utifrån dessa fyra artiklar, för att synliggöra hur planeringen kan påverka deras vardag, trygghet och möjligheter till lek och fritid.

Mer information finns redovisat i avsnitt 10.2 om barnrättsperspektiv.

Miljökvalitetsmålen

Riksdagen beslutade 1999 att Sveriges miljöarbete ska utgå från 16 nationella miljökvalitetsmål, som beskriver de egenskaper natur- och kulturmiljön måste ha för att samhällsutvecklingen ska vara miljömässigt hållbar. Utöver dessa 16 mål ingår även ett generationsmål och 17 etappmål i det svenska miljömålssystemet. 12/72 Enligt miljöbalkens 6 kapitel § 11d ska en strategisk miljökonsekvensbeskrivning redovisa planens påverkan på de nationella miljökvalitetsmålen. Tyngdpunkten i denna hållbarhetsbedömning lagts på Agenda 2030 och barnrättsperspektivet, och miljökvalitetsmålen redovisas därför kortfattat. Av de 16 målen har samtliga bedömts relevanta för planen, med undantag för Skyddande ozonskikt, Hav i balans och levande kust och skärgård samt Storslagen fjällmiljö.

Mer information finns redovisat i avsnitt 10.3 om miljökvalitetsmål.

Framtidsalternativ

Planförslag

Detta alternativ bygger på Gislaveds kommuns förslag till ny kommungemensam översiktsplan och utgår från en långsiktig befolkningsutveckling mot 40 000 invånare. För att möjliggöra denna utveckling krävs en hållbar och motståndskraftig samhällsplanering där mark- och vattenområden används för de ändamål de är mest lämpade för, utifrån ett samlat perspektiv för bostäder, verksamheter, naturmiljöer och infrastruktur.

Översiktsplanen är ett styr- och måldokument som, med utgångspunkt i politiskt prioriterade ambitioner, har omsatts till en utvecklingsinriktning. Denna inriktning ska vägleda kommunens långsiktiga intentioner och tydliggöra de viktigaste strategiska sambanden mellan de grundläggande strukturerna bebyggelse,

grön- och blåstruktur samt infrastruktur. En bärande strategi i planförslaget är att uppnå hållbar samhällsutveckling genom bebyggelse inom eller i anslutning till befintliga bebyggelsestrukturer. Hushållning av mark och strategisk lokalisering av olika funktioner är avgörande för att nå målet om den hållbara samhällsutvecklingen.

Den föreslagna utvecklingsinriktningen avser:

- Att främja en balanserad och hållbar tillväxt i kommunens central-, huvud-, landsbygdsorter såväl som landsbygdsområden.
- Att främja en integrerad och sammanhängande grön- och blåstruktur.
- Att förespråka ett förbättrat och hållbart infrastruktursystem.

Utvecklingsinriktning för bebyggelsestruktur
Utvecklingsinriktningen syftar till att Gislaveds kommun ska erbjuda varierade och attraktiva boendemiljöer samt ett gott företagsklimat. Den framtida utvecklingen ska vara hållbarhetsinriktad och attraktiv för invånare, företag och besökare i såväl central- och huvudorter som landsbygdsorter och övrig landsbygd. Bostadsutbudet ska möta invånarnas skiftande behov genom livets olika skeden och erbjuda bostäder i olika upplåtelseformer och storlekar. Vid nybyggnation ska hänsyn tas till områdets potential och förutsättningar. Befintliga natur- och kulturmiljövärden ska värnas, utvecklas och kompletteras med nya värden.

Gislaved är kommunens centralort och kommer även framöver att vara en betydelsefull regional knutpunkt. Utvecklingen av centralorten sker både genom förtätning och omvandling av redan ianspråktagen mark samt genom ny bebyggelse i särskilt utpekade utvecklingsområden.

Därutöver erbjuder huvudorterna Anderstorp, Smålandsstenar, Hestra och Reftele attraktiva boendemiljöer med viss offentlig och kommersiell service samt har en viktig funktion som noder för omkringliggande landsbygdsområden och mindre landsbygdsorter. Befintliga bebyggelsestrukturer, liksom orternas

lokala identitet och karaktär, ska värnas och vidareutvecklas. Utvecklingsmöjligheter längs järnvägen i Smålandsstenar, Hestra och Reftele ger ökade möjligheter för bostads- och näringslivsutveckling i stationsnära läge. Utveckling av bebyggelsestrukturen i samspel med kommunikationerna bidra till hållbart resande och stärker möjligheterna till en utvecklad struktur och växande huvudort. Det kollektivtrafiknära läget i Anderstorp tas likväl tillvara genom att tillkommande bebyggelse i huvudsak tillkommer i hållplatsnära läge.

Bebyggelseutvecklingen i landsbygdsorterna är mer återhållsam och prioriteras i huvudsak där det finns möjlighet för teknisk infrastruktur och service. Genom att stärka och värna landsbygdsorternas befintliga kvaliteter och möjligheter att utvecklas, ges förutsättningar för livskraftiga orter och levande landsbygder.

De olika landsbygderna ska ha möjlighet att utvecklas utifrån sin unika karaktär och ny bebyggelse inom den tätortsnära landsbygden ska anpassas till landskapet och omgivningens kulturhistoriska värden. Fortsatt utveckling för att bibehålla odlingslandskapet och ett hållbart skogsbruk ska eftersträvas. Därtill möjliggörs en utveckling i strandnära lägen genom särskilt utpekade LIS-områden.

Intentionerna för bebyggelsestruktur är bland annat utformade i enlighet med den kommunala vatten- och avloppsplanen (VA) med integrerad vattentjänstplan, som styr utbyggnaden av allmänt VA utifrån miljö- och hälsoskydd samt ekonomisk och teknisk rimlighet.

Utvecklingsinriktning för grön- och blåstruktur

Gislaveds unika och värdefulla natur- och kulturmiljöer är en stor tillgång för kommunen och värdefulla för invånare, besökare, näringsliv och växt- och djurlivet. De gröna och blå strukturerna kopplar samman landskap och orter och har ekonomiska, sociala, ekologiska och kulturhistoriska värden som är viktiga att synliggöra och bevara. De gröna och blåa miljöerna är av stor betydelse för att skapa en motståndskraftig samhällsstruktur som kan möta utmaningarna som ett förändrat klimat innebär.

Exploatering av utpekade grönområden inom och i anslutning till orterna ska i största möjliga mån undvikas. Ny exploatering av bostäder, verksamheter och infrastruktur bör i första hand placeras i anslutning till redan ianspråktagna eller påverkade områden. Utvecklingsinriktningen strävar efter att bevara och stärka den grönblå infrastrukturen för att säkerställa ekosystemtjänster och biologisk mångfald, bland annat genom sammanhängande områden för natur- och friluftsliv samt jordbruksmark. Intentionen avser främst att bevara och utveckla särskild grön- och blåstruktur för att säkerställa ekologiska samband, möjliggöra för friluftsaktiviteter och bevara jordbruksmarkens funktion för matförsörjningen.

Utvecklingsinriktning för infrastruktur

Välfungerande kommunikationer är mycket viktigt för att Gislaveds kommun fortsatt ska vara en attraktiv kommun att bo, arbeta, leva och verka i. För att de kommunala ambitionerna om en långsiktig befolkningstillväxt, ett stärkt näringsliv, starkare arbetsmarknader samt att bli ett mer attraktivt besöksmål ska kunna ske är det av central vikt att befintliga funktioner inom transportsystemet både fortsätter och förbättras.

Utvecklingsinriktningen har som utgångspunkten att kommunikationer och olika former av resande ska kunna komplettera varandra, och stärka varandra. För att kunna uppfylla dessa målsättningar och intentioner synliggörs de viktigaste förbindelserna, sträckorna och platserna för mobilitet inom, samt till och från Gislaveds kommun. En av de främsta intentionerna är att verkar för en vidareutveckling av järnvägslinjerna Halmstad–Nässjö (HNJ-banan) och Göteborg–Kalmar/Karlskrona (Kust-till-kustbanan) för person- och godstrafik som är av nationell och regional betydelse. Investeringsåtgärder som anses behövas är bland annat elektrifiering, förbättrad spårstandard och bättre mötesmöjligheter.

Därutöver föreslås utveckling av gång- och cykelvägnätet såväl som kollektivtrafikförbindelserna genom förbättrade stationslägen, bytespunkter och hållplatser. De två huvudsakliga stråken är riksväg 26 i nord–sydlig riktning samt riksväg 27, tillsammans med

riksväg 153 som utgör en central öst–västlig förbindelse. Andra viktiga vägar för kommunens infrastruktur är bland annat väg 151 och 604. För nämnda vägar krävs fortsatta satsningar för utökad kapacitet, framkomlighet och trafiksäkerhet.

Därtill finns en intention om en större infrastruktursatsning öster om Smålandsstenar, ändrad sträckning för riksväg 26, eftersom den nuvarande medför brister både för lokal boendemiljö och för den långväga trafiken. Ambitionen är att på kort sikt utreda intentionen för att skapa underlag för ett framtida genomförande.

Likväl föreslås en förlängning av väg 604 med öst – västlig förbindelse på sträckan Anderstorp – riksväg 26, med en anslutning söder om centralorten Gislaved. Intentionen är att stärka de befintliga funktionerna utmed väg 604 och förbättra den mellankommunala och regionala tillgängligheten mellan Gislaveds och Gnosjö kommun. Föreslagen utveckling för verksamhetsändamål mellan centralorten och huvudorten Anderstorp kan samtidigt gynnas av en förlängning, då detta ger näringslivet bättre förutsättningar för framtida transporter.

Nollalternativ

Kommunens planeringsstrategi, upprättad våren 2024, uppmärksammar flera utmaningar med den gällande översiktsplanen från 2016 (ÖP16). Bland annat saknas delavsnitt om klimat, skyfall, naturvård och hållbar tillväxt, samtidigt som skrivningarna om dagvattenhantering bedöms vara inaktuella. Vidare lyfts avsaknaden av en tydlig koppling mellan vision och den framtida befolkningsutvecklingen samt bristande samordning med det kommunala bostadsförsörjningsprogrammet. Enligt 6 kapitlet 11 § punkt 3a miljöbalken ska en miljökonsekvensbeskrivning redogöra för miljöförhållandena samt för miljöns sannolika utveckling om planförslaget inte genomförs. Detta utgör ett nollalternativ, även benämnt framskrivet nuläge enligt gällande översiktsplan, vilket används som jämförelsegrund för att tydliggöra planförslagets konsekvenser.

Nollalternativet baseras på planeringsförutsättningen att Gislaveds kommun år 2030 har fler än 30 000 invånare. För att möta denna

utveckling ska minst 800 nya bostäder tillskapas, varav 200 ska utgöras av seniorboenden för personer 70 år och äldre, lokaliserade i hela kommunen. I detta fall innebär nollalternativet att någon ny översiktsplan för Gislaved inte antas, utan att utvecklingen fortsätter i enlighet med den gällande översiktsplanen, antagen 2016, inklusive beslutade ändringar:

- Fördjupning av översiktsplan för Gislaved och Anderstorp, antagen 2024
- Fördjupning av översiktsplan för Smålandsstenar och Skeppshult, antagen 2018
- Fördjupning av översiktsplan för Isaberg, antagen 2012
- Fördjupning av översiktsplan för Broaryd, antagen 2008

Fördjupningarna av översiktsplanen för Burseryd, antagen 1993, samt Hestra och Reftele, antagna 1998, bedöms inte längre vara aktuella och ingår därför inte i nollalternativet. Främst eftersom översiktsplaner och ändringar av översiktsplaner som antagits före den 1 januari 2004, i enlighet med plan- och bygglagen, upphör att gälla den 1 januari 2026. De nämnda fördjupningarna utgör därmed inte ett lämpligt underlag för att beskriva ett framskrivet nuläge. Därtill har regelverket förändrats sedan fördjupningarna togs fram, bland annat genom införandet av nya lagrum såsom miljökvalitetsnormer. Även förutsättningarna för den fysiska planeringen har förändrats, där riksintressen delvis har justerats och nya har tillkommit efter fördjupningarnas antagande. Sammantaget innebär detta att nollalternativet saknar ställningstaganden avseende mark- och vattenanvändning samt önskad utvecklingsinriktning för Burseryd, Hestra och Reftele.

Mot bakgrund av det ovanstående bedöms ÖP16 vara delvis inaktuell, vilket medför att nollalternativet i begränsad utsträckning kan ge stöd för kommunens bebyggelseutveckling, särskilt i frågor som rör risk och säkerhet. När centrala planeringsförutsättningar och styrande ställningstaganden saknas eller är inaktuella försvåras kommunens möjligheter att styra utvecklingen i önskad riktning, en begränsning som dessutom bedöms förstärkas över tid. Nollalternativet kan därför inte utgöra ett fullgott kunskapsunderlag vid beslut och bedömningar, bland annat vid

framtagande av detaljplaner i enlighet med plan- och bygglagen eller vid tillståndsprövningar enligt miljöbalken.

Gällande översiktsplan, tillsammans med fördjupningarna, innehåller en rad ställningstaganden med olika syften. Nedan sammanfattas de huvudsakliga ställningstaganden som rör mark- och vattenanvändning:

- Kommunens struktur med åtta orter bevaras och bebyggelseutvecklingen sker utifrån varje orts specifika förutsättningar samt med hänsyn till natur- och kulturmiljöer, byggnader med arkitektoniskt värde, samt till översvämningsrisker vid vattendrag och sjöar.
- Gislaved är centralorten och samordnas med Anderstorp. Smålandsstenar är servicecentrum för den södra kommundelen och samplaneras med Skeppshult. Övriga orter avser lokala servicecentrum för den omgivande landsbygden. Hestra och Isaberg utvecklas vidare som ett besökscentrum. I samtliga orter ska grundläggande service, såsom dagligvaror, drivmedel och apoteksombud, eftersträvas.
- Utveckling i strandnära lägen möjliggörs inom de utpekade LIS-områdena.
- Bebyggelse ska undvikas på jordbruksmark, om så sker ska motsvarande areal jordbruksmark återskapas någon annanstans.
- VA-försörjningen ska vara säker, klimatanpassad, hållbar och bidra till bebyggelseutvecklingen.
- Kommunen ska fortsätta vara en stark industrikommun, med byggklara tomter tillgängliga för verksamheter. Näringslivet och besöksnäringen ska utvecklas och bidra till en levande landsbygd.
- Försörjning och produktion av förnybar energi ska främjas genom att möjligheter till solenergi stimuleras och en positiv inställning till vindkraft främjas.
- Utvecklingen ska generera en cykelvänlig kommun och förbättra förutsättningarna för cyklister. Orterna ska knytas samman med cykelvägar, och samverkan ska ske med Trafikverket samt med angränsande kommuner.

- För väginfrastrukturen föreslås vägreservat för en östlig förbifart utanför Smålandsstenar och Skeppshult, samt ett vägreservat som kopplar samman riksväg 26, riksväg 27 och väg 604.
- Infrastrukturen ska möjliggöra både kollektivt och individuellt resande samt underlätta samordning mellan olika transportslag. Kommunens tre stationslägen ska utvecklas, med fler pendlarparkeringar och prioriterad förstärkning av Halmstad–Nässjöbanan. Vägförbindelser till framtida stationsområden för höghastighetsbanorna ska utredas.

Planförslag kontra nollalternativ

Ett flertal av de utvecklingsområden för bostads- och verksamhetsändamål samt transportinfrastruktur som redovisas i nollalternativet återfinns även i den nya översiktsplanen, planförslaget. De väsentliga skillnader som har identifierats mellan dessa finns redovisade nedan. I de fortsatta bedömningarna av tänkbara miljöeffekter kommer fokus att ligga på dessa redovisade skillnader mellan planförslag och nollalternativ.

Planförslag (ny översiktsplan)	Nollalternativ (gällande översiktsplan)
Bostadsutveckling	
Benämningarna centralort, huvudort, landsbygdsort och tätortsnära landsbygd införs med särskilda intentioner. Den föreslagna utvecklingen av Gislaved utgår från förtätning i anslutning till befintlig bebyggelse samt en ökad funktionsblandning i centrum. Därutöver föreslås ett nytt område för bostadsbebyggelse i ortens södra del. Smålandsstenar föreslås utvecklas i nordvästlig riktning, i anslutning till befintlig bostadsbebyggelse, genom ett större sammanhängande utvecklingsområde för bostäder. Den föreslagna bostadsbebyggelsen i västra delen av Anderstorp, vid Stjärnehult/Tokarp, har minskat jämfört med gällande fördjupning av översiktsplanen och klassas numera som tätortsnära landsbygd. Reftele föreslås utvecklas genom förtätning i anslutning till befintlig bostadsbebyggelse i ortens centrala delar. Ett nytt område för bostadsbebyggelse föreslås även i den södra delen av orten. Därutöver föreslås att Hestra utvecklas inom områden som i den gällande fördjupningen av översiktsplanen för Isaberg tidigare har pekats ut som områden där ny bebyggelse inte ska tillkomma. För landsbygdsorterna Burseryd och Broaryd föreslås en mer återhållsam bebyggelseutveckling, med prioritering till lägen där förutsättningar för teknisk infrastruktur och service redan finns.	Saknar vägledning avseende utvecklingsinriktning för bostadsbebyggelse i Burseryd, Hestra och Reftele. Detta eftersom fördjupningarna upphört att gälla. För övriga orter redovisas utpekad mark- och vattenanvändning för bostadsbebyggelse.
Verksamhetsutveckling	
I Gislaved föreslås ett större utvecklingsområde för verksamhetsändamål väster om riksväg 26. Därutöver föreslås verksamhetsändamål i sydvästra delen av orten, beläget mellan Gamla Nissastigen och riksväg 26. Vidare föreslås ett utvecklingsområde direkt söder om befintlig verksamhetsbyggnation längs Anderstorpsvägen i östra Gislaved. Verksamhetsutvecklingen föreslås i Smålandsstenar ske söderut, i riktning mot kommungränsen. Även österut föreslås ett utvecklingsområde för verksamhetsändamål. Ett större utvecklingsområde för verksamhetsändamål föreslås sydväst om Reftele, dikt an befintligt.	Saknar vägledning avseende utvecklingsinriktning för verksamhetsutveckling i Burseryd, Hestra och Reftele. Detta eftersom fördjupningarna upphört att gälla. Verksamhetsutveckling föreslås i Gislaved, Anderstorp, Smålandsstenar, Skeppshult och Broaryd. Fördjupning av översiktsplan för Gislaved och Anderstorp redovisar ett utvecklingsområde för verksamhetsändamål söder om Anderstorpsvägen, vilket överlappar ett vägreservat.

Transportinfrastruktur	
Planförslaget möjliggör en förlängning av väg 604 med öst – västlig förbindelse på sträckan Anderstorp – riksväg 26 söder om Gislaved som en intention utan att påverka det föreslagna utvecklingsområdet för verksamhetsändamål. Denna intention, liksom intentionen om en större infrastruktursatsning öster om Smålandsstenar, ändrad sträckning för riksväg 26, syftar till att förbättra framkomligheten för både person- och godstransporter samt bidra till en förbättrad boendemiljö i berörda orter. På kort sikt är ambitionen att utreda dessa frågor för att skapa underlag för ett framtida genomförande. Riksväg 26 och riksväg 27 ska därutöver bli mer enhetliga med höjd standard. Två nya omlastningspunkter för godstransporter förekommer i Smålandsstenar, det ena i östlig riktning och det andra i sydvästlig. Den sistnämnda ersätter det som i nollalternativet avser utvecklingsområde för terminal och stickspår. Även i den norra delen av Hestra förekommer en ny omlastningspunkt, inom det utvecklingsområde för verksamhetsändamål som föreslås. Förekommer intentioner om Halmstad–Nässjö (HNJ-banan) avseende investeringsåtgärder som bland annat elektrifiering, förbättrad spårstandard och bättre mötesmöjligheter. Detta skulle i sin tur leda till en mer robust, framtida trafikering. Vägreservatet parallellt med Halmstad-Nässjöbanan som anges i nollalternativet finns inte redovisat i planförslaget. Därutöver anges inte heller vägreservatet mellan Dye och Nennesmo.	Fördjupning av översiktsplan för Gislaved och Anderstorp redovisar ett tydligt avgränsat vägreservat mellan väg 604 och riksväg 26, vilket överlappar ett utvecklingsområde för verksamhetsändamål. Därtill förekommer ett geografiskt angivet vägreservat öster om Smålandsstenar, avsett för en förbifart. Fördjupning av översiktsplan Smålandsstenar och Skeppshult anger två utredningsområden för väg: ett för "Hagahultsleden" västerut och ett område parallellt med Halmstad-Nässjöbanan i södra Smålandsstenar. Det förekommer även ett utvecklingsområde för terminal och stickspår mellan Smålandsstenar och Skeppshult. Därutöver anger nollalternativet ett vägreservat mellan Dye och Nennesmo.
Teknisk infrastruktur	
Den kommunala vatten- och avloppsplanen, med integrerad vattentjänstplan, utgör underlag för planförslaget och anger hur utbyggnad av allmänt vatten och avlopp ska ske med hänsyn till miljö- och hälsoskydd samt ekonomisk och teknisk rimlighet. Områden där enskilda avlopp har störst miljöpåverkan och där behovet av en samlad VA-lösning är tydligt, prioriteras högst. Vatten- och avloppsplanen utgör kommunens övergripande styrdokument för hur vatten- och avloppsförsörjningen ska utvecklas i takt med bebyggelsens tillväxt och klimatförändringarnas effekter. Planförslaget utgår från en väl fungerande vatten- och avloppsinfrastruktur samt en stabil grundvattenförsörjning. Vattenskyddsområden är fastställda för Gislaved, Smålandsstenar, Burseryd och Broaryd, och arbete pågår för att etablera skyddsområden för grundvattentäkterna Tallberga, Öreryd, Hällabäck och Hestra. Nya utvecklingsområden för teknisk infrastruktur är föreslagna i Gislaved samt norr om avfallsanläggningen i Smålandsstenar.	Vatten- och avloppsplanen, med integrerad vattentjänstplan, saknas och ingår därför inte i nollalternativet. Det innebär att nollalternativet inte ger något fullständigt underlag för bedömningar av framtida vatten- och avloppslösningar eller deras miljökonsekvenser.

Energiproduktion	
Planförslaget anger att energisystemet ska vara robust och att energianvändningen ska vara effektiv. Jönköpings län har som mål att nå 80 procent självförsörjningsgrad inom 15 år och att totalt uppnå plusenergi till år 2045. För att bidra till detta behöver produktionen av förnybar energi inom kommunen öka. Av denna anledning förespråkas utbyggnad av lokal förnybar energiproduktion och arbete med energieffektivisering och energibesparingar ska pågå. Planförslaget anger riktlinjer för etablering av vindkraft och solcellsparker.	Minst 30 procent av den totala energianvändningen ska utgöras av lokalt producerad förnybar energi. Förekommer ett ställningstagande om att kommunen har en positiv inställning till vindbruk, med angivna riktlinjer för sådan etablering. Möjligheter för produktion av solenergi, både i större och mindre skala, ska också stimuleras.
Grön- och blåstruktur	
Planförslaget tydliggör, jämfört med nollalternativet, den befintliga grön- och blåstrukturen och anger önskad utvecklingsinriktning för grön- och blåstruktur samt pekar ut områden som är viktiga för sammanhängande naturmiljöer och friluftsliv. Söder om Gislaveds centrala delar föreslås ett grönområde fortsätta utvecklas i samspel med den omgivande natur- och boendemiljön. Motsvarande utveckling föreslås för den västra delen av orten, längs riksväg 26. Dessutom föreslås att parkmiljöerna i de centrala delarna kopplas samman med Nissan genom förstärkt grönska längs både Köpmansgatan och Stationsallén. Liknande utvecklingsområden och intentioner återfinns även i Smålandsstenar och Reftele, samt i viss utsträckning i Hestra och Anderstorp. Planförslaget anger tydligare betydelsen av sammanhängande grönstruktur, såväl som värdet av de större vattendragen. Det framgår att Nissan och dess omgivande naturmiljöer bidrar med viktiga ekosystemtjänster och att området ska bevaras och utvecklas i den mån dessa värden inte påverkas. I övrigt finns en kommunal ambition att ta fram en grönstrukturplan som mer ingående anger inriktningen för orternas grön- och blåstruktur.	Förekommer generell vägledning kring naturmiljöer och grönstrukturens betydelse för biologisk mångfald och människors rekreation. Bevarande och ansvarsfull användning av naturmiljöer och naturresurser är en central del av en hållbar utveckling. Fördjupning av översiktsplan för Gislaved och Anderstorp redovisar betydelsen av grönstruktur skriftligen och schematiskt gröna samband och sammanhängande områden för natur-, kultur- och friluftsliv. Detsamma förekommer i fördjupningen av översiktsplanen för Smålandsstenar och Skeppshult.
Jordbruksmark	
Planförslaget utgår från samma princip som nollalternativet, nämligen att bebyggelse på jordbruksmark ska undvikas. Därutöver finns det en utvecklingsinriktning med tydligare intentioner om vilka sammanhängande jordbruksmarker som ska bevaras. I södra Gislaved föreslås ett utvecklingsområde för cirka 300 bostäder. Inom utvecklingsområdet berörs omkring 0,5 hektar jordbruksmark med normalt brukningsvärde. Motsvarande gäller för Reftele, där grönområden föreslås till följd av dels en omlokalisering av elljusspåret, dels fortsatt möjliggörande av scoutverksamhet. Den ianspråktagna jordbruksmarken uppgår till cirka 0,4 hektar respektive cirka 1 hektar.	Bebyggelse ska undvikas på jordbruksmark, om så sker ska motsvarande areal jordbruksmark återskapas någon annanstans.

Friluftsliv	
Planförslaget redovisar Gislavedsledens sträckning samt ett sammanbindande stråk där utveckling kopplad till leden föreslås. Jämfört med nollalternativet redovisar planförslaget en tydligare avgränsning av Isaberg, där ett utvecklingsområde för tillfällig vistelse föreslås. Både skriftligen och visuellt omnämns Isaberg och dess betydelse för natur- och friluftsliv, samtidigt som ett LIS-område förekommer i närheten av badplatsen. Övriga områden som anges i nollalternativets fördjupning av översiktsplanen för Isaberg är belägna inom Gnosjö kommun och redovisas därför inte i planförslaget. Områden i Smålandsstenar som i nollalternativet pekas ut som utvecklingsområde för verksamhetsändamål respektive utredningsområde för terminal och stickspår redovisas i planförslaget som en del av ett sammanhängande grönområde för natur- och friluftsliv. Utveckling av grönområden föreslås även i Reftele till följd av dels en omlokalisering av elljusspåret, dels fortsatt möjliggörande av scoutverksamhet.	Nollalternativet innehåller generell vägledning och ställningstaganden kring bevarande av naturområden, reservat och riksintressen med fokus på friluftsliv. Ambitionen är att stärka friluftslivet genom utveckling av olika typer av natur- och kulturbaserade anläggningar. Saknar vägledning om utvecklingsinriktning för det kommunövergripande friluftslivet, med undantag för Isaberg. Där visar fördjupningen av översiktsplanen vilka områden som är avsedda för ny bebyggelse med stugor, vandrarhem och övernattningsstugor samt för anläggningsbundet friluftsliv. I fördjupningen av översiktsplanen för Smålandsstenar och Skeppshult förekommer ett skogsområde som särskilt bevarandevärde. Norr om detta område förekommer utvecklingsområde för verksamhetsändamål samt ett utredningsområde för terminal och stickspår. Anderstorps Stormosse ska i enlighet med nollalternativet utvecklas till ett tillgängligt närströvområde och ett attraktivt besöksmål. Sjön Bolmen har en viktig roll för besöksnäringen samt för fritidsboende, fiske och båtliv.

Alternativredovisning

Under arbetet med att ta fram planförslaget har olika alternativ för mark- och vattenanvändning prövats. Nedan sammanfattas de

mest väsentliga förslag som har reviderats eller valts bort under processens gång:

- Förlängning av Haghultsleden i Smålandsstenar söderut, i enlighet med gällande fördjupning av översiktsplanen för Smålandsstenar och Skeppshult, med syfte att omleda tung trafik till väg 153. Förslaget togs bort ur planförslaget efter dialog med Trafikverket, eftersom pågående utbyggnad av både Haghultsleden och cirkulationen vid Bananvägen inte möjliggör fortsatt utbyggnad söderut. Den föreslagna förlängningen skulle skapa en barriär väster om samhället och utgör ingen naturlig sträckning för riksväg 26, till skillnad från den föreslagna infrastruktursatsningen öster om samhället.
- Utvecklingsområden för bostads- och verksamhetsändamål på större arealer av jordbruksmark i Smålandsstenar, Hestra, Gislaved och Reftele har tagits bort efter bedömningar i samband med framtagen jordbruksmarkskartering samt politisk prioritering om att jordbruksmark ska värnas.
- Centralt belägna omvandlingsområden för bostadsändamål i Smålandsstenar som hade varit nödvändiga, eftersom befintliga verksamheter och industrietableringar med tunga och återkommande transporter är lokaliserade dikt an bostadsområden. Befintliga verksamheter och industrietableringar belastar även riksväg 26 och ökar trafikproblematiken centralt. Avsikten med omvandlingsområdena var att säkerställa att en omlokalisering av befintliga verksamheter kan möjliggöras till mer lämpliga och strategiska lägen i förhållande till transportleder och möjlighet till fortsatt expansion. Förslaget om omvandlingsområden har dock tagits bort ur planförslaget, eftersom det kräver ytterligare bearbetning som inte ryms inom den aktuella översiktsplaneperioden.
- Utvecklingsområden för verksamhetsändamål i Gislaved och Smålandsstenar dikt an befintlig och föreslagen ny bostadsbebyggelse. Områden som initialt diskuterades för verksamhetsändamål har i planförslaget istället avsetts för bostadsändamål, eftersom marken bedöms vara bättre lämpad för bostäder än verksamheter. Områdena är centralt belägna, saknar kända föroreningar och består varken av jordbruksmark

eller höga naturvärden. Ur ett verksamhetsperspektiv är lokaliseringarna inte strategiska i förhållande till transportleder och möjligheten till fortsatt expansion är begränsad.

- Utvecklingsområden för verksamhetsändamål i Gislaved, Smålandsstenar och Hestra, som bedömdes strategiskt lämpliga, har tagits bort på grund av ekonomiska skäl och eftersom genomförandet skulle ligga utanför denna översiktsplaneperiod. Fokus ligger istället på att möjliggöra en naturlig utveckling för verksamhetsändamål som samtidigt är ekonomiskt genomförbar.
- Det har förekommit diskussioner om att ta bort LIS-områden, främst de som länsstyrelsen ifrågasatte i sitt utlåtande till den gällande översiktsplanen. Efter en rättslig prövning visade det sig att kommunens utpekande var befogat, därmed kvarstår områdena. Om konflikter uppstår mellan LIS-områden och jordbruksintressen avser kommunen att prioritera aktivt jordbruk framför exploatering.

DEL 2

Miljökonsekvensbedömning

Grön- och blåstruktur samt naturmiljöer

Förutsättningar

Inom kommunen finns flertalet utpekade riksintressen för naturvård och Natura 2000 områden, inom dessa finns även flertalet utpekade kulturmiljöer kopplade till jord- och skogsbruk. Närheten till naturmiljöer som dessa anses vara en av kommunens största tillgångar. Ortsnära grönområden, sammanhängande slingor och strövområden samt parker lyfts fram som viktiga för hälsa, trygghet och social gemenskap.

Gislaveds kommun rymmer nio naturreservat, ett tidigare utpekat naturvårdsområde och flertalet utpekade nyckelbiotoper såväl som andra naturvärden, vilka tillsammans täcker en variation av naturtyper och biotoper, såsom skogar, våtmarker, sjöar samt ängs- och betesmarker. Det förekommer även skyddad natur genom naturvårdsavtal, biotopskydd och naturminnen. Sammantaget är det en skogskommun som huvudsakligen

domineras av barrblandskog med inslag av lövträd. I anslutning till de sandiga markerna i Nissandalen förekommer tydliga områden med tallskog. Dessa skogar är relativt artfattiga, vilket beror på den näringsfattiga berggrunden som främst består av grå och röda gnejser. Andelen lövträd är generellt begränsad och återfinns främst i de sydvästra delarna, där berggrunden är mer näringsrik. Inom dessa områdesdelar förekommer även ädellövskog, framför allt bok, men även bestånd av ek.

Därutöver har kommunen närmare 400 sjöar och ett stort antal vattendrag med höga natur- och kulturvärden. Avrinningsområden som berörs är Nissan, Ätran och Lagan, där Nissan rinner genom kommunen i nord – sydlig riktning. De större sjöarna, Bolmen och Fegen, har stor betydelse för fisk-, växt- och fågellivet. Utöver dessa finns flera andra värdefulla vattendrag och mindre sjöar med större värdekärnor som främst kopplar an till Stengårdshultasjön, Majsjön, Hurven, Västerån, Flinterydsbäcken och Olsbäcken. Sammantaget finns här goda förutsättningar för höga naturvärden och en rik biologisk mångfald.

Tänkbara konsekvenser av planförslaget

Planförslaget synliggör sammanhängande grön- och blåstruktur som är av stor betydelse för naturvärden och friluftsliv. Dessa områden sammanfaller i stor utsträckning med riksintressen för naturvård samt ekologiskt särskilt känsliga områden. Större, sammanhängande tätortsnära naturområden identifieras bland annat längs Nissan, Anderstorpsån och vid Store mosse. I den västra delen av centralorten Gislaved pekas dessutom ett grönområde ut i nord–sydlig riktning som sammanbinder befintliga grönområden. Vidare pekas två större opåverkade områden ut i planförslaget: Rannebo – Stengårdshult – Mosshultområdet och Fegenområdet. Trots förekomst av bebyggelse, vägar, ledningar och master bedöms dessa områden i huvudsak präglas av ostördhet och vildmarkskaraktär. Rannebo – Stengårdshult – Mosshultområdet har dessutom utökats i västlig riktning.

I centralorten Gislaved föreslås utvecklingsområden för funktionsblandad bebyggelse ut i anslutning till Nissan. Delar omfattar ekologiskt känsliga områden och sammanhängande

områden av betydelse för natur- och friluftsliv, samtidigt som de rymmer kulturmiljövärden och industribebyggelse som är del av ortens framväxt. Även om stora delar redan är ianspråktagna för verksamhetsindustrier, ingår grönytor i de områden som kan komma att utredas för exploatering. Detta innebär en avvägning mellan utvecklingsintressen och bevarande av natur-, rekreations- och kulturvärden. Avsikten med den funktionsblandade bebyggelsen är att skapa förutsättningar för centrumverksamheter, bostäder och integrerade grönstråk. Planförslaget möjliggör dessutom utvecklingsområden för bostadsbebyggelse i centralorten och huvudorterna. Områdena är lokaliserade i anslutning till befintlig bebyggelse men omfattar tätortsnära skogsmark som ingår i den kommunala skogsbruksplanen. Föreslagen utveckling kan därmed påverka skogliga värden och rekreativa funktioner, samtidigt som den bidrar till en sammanhållen samhällsutveckling.

I huvudorten Smålandsstenar föreslås nya bostadsområden ut i direkt anslutning till ekologiskt känsliga områden och överlappar delvis med sammanhängande ytor av betydelse för natur- och friluftsliv. Detta innebär en avvägning mellan bostadsutveckling och bevarande av natur- och rekreationsvärden. Centralt i Smålandsstenar identifieras samtidigt ett område för utveckling och förstärkning av den befintliga tätortsnära grönstrukturen. Därutöver föreslås det i huvudorten Reftele utvecklingsområden i den södra och sydvästra delen av orten med potential att utveckla och stärka värden kopplade till friluftsliv, natur- och kulturmiljö, biologisk mångfald samt ekosystemtjänster.

Det saknas i dagsläget ett samlat kommunalt planeringsunderlag för grön- och blåstruktur. Även om ett sådant underlag omnämns i planförslagets handlingsplan och avses tas fram på sikt, innebär avsaknaden i nuläget en osäkerhet i bedömningen av påverkan på grön- och blåstruktur. Därtill innehåller planförslaget ställningstaganden om att ytterligare underlag för ekologiskt känsliga områden ska tas fram, men det framgår inte hur hänsyn till dessa områden konkret ska säkerställas i den fortsatta planeringen.

Därutöver saknas ställningstaganden om krav på naturvärdesinventeringar och andra utredningar kopplade till påverkan på naturvärden, ekosystemtjänster och grön- och blåstruktur i kommande planeringsskeden. Detta kan innebära en risk för att viktiga värden inte identifieras eller beaktas tillräckligt tidigt i en planprocess, trots att det kan förutsättas att frågan i praktiken hanteras enligt etablerade rutiner inom kommunen.

Utvecklingsområden för verksamhetsändamål lokaliseras främst till skogsmark i anslutning till befintliga verksamhetsområden i centralortens och huvudorternas utkanter. Även teknisk infrastruktur planeras i stor utsträckning på skogsmark. Flera områden omfattar sumpskog, mosseskog och våtmarker, bland annat i Gislaved och väster om Anderstorp. Berörda skogar omfattar både produktionsskog och områden med naturvårdsinriktad skötsel, och i vissa fall påverkas objekt som ingår i våtmarksinventeringen. Men dessa objekt är i huvudsak sådana med låga till vissa naturvärden.

Planförslaget innebär att skogsmark, våtmarker och strandnära områden kan tas i anspråk för byggnation av bostäder, verksamheter och infrastruktur. Detta bedöms medföra negativa konsekvenser för livsmiljöer, biologisk mångfald och ekosystemtjänster samt ökad störning i känsliga naturmiljöer i och kring orterna. I planförslaget undviks i huvudsak exploatering inom naturområden med höga naturvärden. Det finns dock föreslagna utvecklingsområden som kan medföra både direkta och indirekta negativa effekter på naturmiljö och biologisk mångfald. Även vid tillämpning av planens ställningstaganden bedöms en viss risk för negativa konsekvenser kvarstå. Den tänkbara påverkans omfattning är beroende av vilka naturvärden som berörs samt i vilken utsträckning hänsyn tas till dessa vid genomförandet av det som föreslås. Planförslaget anger att hänsyn ska tas till naturmiljön vid planering av nya områden, men preciserar inte i vilken omfattning detta ska ske. Planförslaget innehåller ställningstaganden om att utbyggnad som kan påverka arter som omfattas av artskyddsförordningen och/eller rödlistade arter ska utredas och beaktas i den fortsatta planeringen.

Bevarandeåtgärder ska alltid övervägas, även om dispensmöjligheter enligt artskyddsförordningen föreligger.

Planförslaget pekar ut sammanhängande grön- och blåstruktur, både som utvecklingsinriktning och genom ställningstaganden för att skydda sambanden. Strukturen är viktig för rekreation, natur- och kulturupplevelser samt för att bevara värdefullt växt- och djurliv samt ekosystemtjänster, vilket understryker behovet av artinventeringar. Arbetet med att stärka dessa strukturer och säkra spridningskorridorer för växt- och djurliv ska fortsätta i kommande planering. Även flera kommunala sjöar berörs av utpekade LIS-områden och mer information om konsekvensbedömningen av planförslaget avseende detta finns redovisat i avsnitt 8.3 om strandskydd. Sammantaget bedöms planförslaget innebära *risk för negativa konsekvenser* för grön- och blåstruktur samt naturmiljöer.

Intentionerna för trafiklänkar avseende person- och godstrafik är föreslagna öster om Smålandsstenar, ändrad sträckning för riksväg 26, och förlängning av väg 604 med öst – västlig förbindelse på sträckan Anderstorp – riksväg 26. Delar av dessa sträckor kan påverka naturvärden, vilket ska utredas i kommande vägplan och tillhörande miljökonsekvensbeskrivning.

Bedömning av tänkbara konsekvenser av planförslaget för *Grön- och blåstruktur samt naturmiljöer*				
Förväntade positiva konsekvenser	Möjlighet till positiva konsekvenser	Obetydliga och/eller neutrala konsekvenser	Risk för negativa konsekvenser	Förväntade negativa konsekvenser
			X	

Tänkbara konsekvenser av nollalternativet

En sammanställning av skillnaderna mellan planförslaget och nollalternativet finns redovisat i avsnitt 4.3. Jämfört med planförslaget innebär nollalternativet ett mindre markanspråk, framför allt av skogsmark, för bostäder, verksamheter med mera. Nollalternativet inkluderar vägreservat som har tagits bort i planförslaget och som vid en eventuell utbyggnad skulle ha påverkat naturmiljöer och medfört stor risk för barriäreffekter. Grön- och blåstruktur redovisas inte heller och det saknas åtgärder för att kunna utveckla grönområden och 24/72 stärka kopplingarna mellan dessa. Därutöver kvarstår utpekade LIS-

områdena oförändrade, vilket innebär att nollalternativet och planförslaget bedöms vara likvärdiga när det gäller påverkan på strandskyddade områden. Sammantaget bedöms nollalternativet innebära förväntade negativa konsekvenser för grön- och blåstruktur samt naturmiljöer.

Kulturmiljöer

Förutsättningar

Kulturmiljöer är miljöer som påverkats och formats av människor och som i olika grad präglats av mänskliga verksamheter och aktiviteter. En kulturmiljö kan vara allt från en enskild plats, byggnad, fornlämning, till hela landskapsavsnitt. Gislaveds kommuns kulturmiljöer bär på berättelser om kommunens historia och omfattar allt från stenåldersbosättningar, järnåldersgravfält, äldre kyrkbyar och gårdslandskap till industrimiljöer och vattenanknutna anläggningar. Inom miljön finns även skogsmark kring de gamla järnbruken som är rik på kulturlämningar. Landskapsbilden präglas ofta av det industriella arvet, såväl som av äldre och nyare tiders jord- och skogsbruk. Särskilt viktiga är områden som Sandvik vid Nissans dalgång, Villstad kyrkby och delar av Finnvedens folkland, som är utpekade som riksintressen för kulturmiljövården. Mer information om konsekvensbedömningen av planförslaget avseende riksintressen finns redovisat i kapitel 7.

I dagsläget finns det nästan 5000 registrerade forn- och övriga kulturhistoriska lämningar i kommunen, varav drygt 1000 är fasta fornlämningar. Sett till Jönköpings län är Gislaveds kommun synnerligen rikt på fornlämningar till följd av dess geografiska närhet till sjön Fornbolmen. Ansvaret för kulturmiljön delas av alla och fornminnen är skyddade i enlighet med 2 kap. kulturmiljölagen (1988:950). För Gislaveds kommun är det främst fyra typer av kulturmiljövärden som är vanligt förekommande:

- Äldre järnåldersgravar
- Kultplatser och kyrkbyar med kontinuitet
- Fossil åkermark och småskaligt jordbruk
- Industrins miljöer

Bebyggelsen i kommunen är relativt ung och majoriteten av byggnaderna har uppförts från 1950 och framåt. Endast ett fåtal byggnader är omkring 100–200 år gamla. Till de kulturhistoriska lämningarna hör bland annat kyrkbyar och miljöer kopplade till väckelserörelsen, vilka återfinns på flera platser i kommunen. Vidare finns flera historiska kvarnplatser finns fortfarande kvar, som Skivebo kvarn. Det finns även industrihistoriska miljöer. Gummifabriken i Gislaved, med rötter i 1800-talet, är ett av de tydligaste exemplen. Ytterligare ett kulturarv utgörs av historiska byar och odlingslandskap, bland annat i Hestra, Burseryd, Båraryd och Gryteryd.

Det finns ett flertal vattenanknutna kulturmiljöer bland annat kring Nissan med dess dalgång och biflöden som alltid varit en viktig flottningsled tillika energikälla som gett förutsättningar för industrier att växa fram. Nissan har bland annat haft stor betydelse för Nissafors och dess bruk, liksom andra vattendrag såsom Anderstorpaån också varit avgörande för Anderstorp. Utmed land är Nissastigen ofrånkomligen en viktig väg, historiskt och i modern tid, och längs Nissastigen förekommer det flera lämningar av olika slag. Modernare kommunikationer som uppstod under 1800-talet finns det också lämningar av, i form av gamla järnvägsstationer med tillhörande miljöer i Smålandsstenar, Reftele och Skeppshult. Därutöver finns fyra byggnadsminnen: Nybron i Båraryd, Hökabo soldattorp, Reftele tingshus samt det gamla skolhuset i Norra Hestra.

Tänkbara konsekvenser av planförslaget

Planförslaget omnämner att betydande kulturmiljöer inom kommunen ska utvecklas varsamt som en tillgång för både invånare och besöksnäring, samtidigt som kulturmiljön ska bevaras och främjas för att stärka lokal identitet. Kommunens bostadsutveckling bygger i stor utsträckning på förtätning i anslutning till befintlig bebyggelse i central-, huvud- och landsbygdsorterna. Även funktionsblandad bebyggelse möjliggör förtätning och komplettering med bostäder vid sidan av kontor, butiker och restauranger. Nya bostadsområden föreslår i måttlig omfattning och syftar till att skapa attraktiva boendemiljöer.

I centralorten Gislaved föreslås Gyllenfors för utveckling av funktionsblandad bebyggelse, med avsikten att omvandla befintligt verksamhetsområde till ett framtida bostadsområde kombinerat med offentlig och kommersiell service, gröna utemiljöer och viss handel. Besöksanläggningar som föreningslokaler, konsthall, samlingssal, träningslokal och restauranger kan också ingå. En successiv omlokalisering av befintlig verksamhet förutsätts. Området har stor kulturhistorisk betydelse som kärnan i industriutvecklingen, med historiska lämningar från marknadsplats, järnbruk, glasbruk, gummi- och metallindustrier samt förhistoriska lämningar och rester av flottning. Planförslaget betonar att kulturmiljövärden ska värnas och lyftas, och att ansökan till Länsstyrelsen ska göras vid påverkan på fornlämningar.

I huvudorten Anderstorp föreslås Bro-till-Bro för utveckling av funktionsblandad bebyggelse med cirka 300 bostäder. Områdets nordvästra del berör kulturmiljövärden och ett fornminne, och inom området finns även en begravningsplats. Eftersom dessa delar endast utgör en liten del av det föreslagna utvecklingsområdet bedöms det finnas utrymme för komplettering med nya bostäder utan intrång i kulturmiljön, under förutsättning att de värdefulla områdena undantas för att minimera negativ påverkan.

För landsorterna Broaryd och Burseryd föreslås ingen förändrad markanvändning. Planförslaget betonar att orternas småskalighet ska bevaras och att förtätning ska anpassas till omgivande bebyggelses höjd, skala och platsens karaktär. Båda orterna omfattas av områden med kulturmiljövärden.

Flera av de utpekade områdena för tätortsnära landsbygd har kulturhistoriska värden kopplade till odlingslandskap, bevarandevärd bebyggelse och tidig industriverksamhet. Planförslaget förespråkar generellt restriktivitet vid ny bebyggelse inom dessa områden och understryker att hänsyn till kulturhistoriska värden ska tas vid prövning. Två av kommunens byggnadsminnen berörs av planförslaget. Reftele tingshus, beläget i Reftele centrum, berörs av den föreslagna utvecklingen av funktionsblandad bebyggelse med möjlighet till komplettering

med cirka 35 bostäder. Även i Hestra föreslås ett nytt bostadsområde, Sandbäcken, där det gamla skolhuset i Norra Hestra ingår. Flera utpekade LIS-områden: Stengårdshultasjön Badplats, Radan Radaholm, Nissan Öreryd, Kyrksjön Badplats, Hestrasjön Broaryd, Nissan Skeppshult, Nissan Villastad samt Bolmen Bökkullen och Bolmen Sunnanryd, ligger helt eller delvis inom områden med kulturmiljövärden. Ny bebyggelse och åtgärder inom tätortsnära landsbygd samt LIS-områden kan påverka kulturmiljövärden.

De föreslagna utvecklingsområdena för verksamhetsändamål berör inga utpekade kulturmiljöer.

Planförslaget innehåller ställningstaganden om att ny bebyggelse ska anpassas till kulturvärden, landskap, stadsbild och platsens karaktär. För att planens intentioner ska uppnås behöver kulturmiljövärden beaktas i kommande detaljplaneprocesser och bygglovsprövningar. Detta är särskilt viktigt i Gislaved och Anderstorp, utpekade tätortsnära landsbygdsområden, inom LIS-områden samt på platser med byggnadsminnen. Störst påverkan på kulturmiljön bedöms planförslaget ge vid utvecklingen av funktionsblandad bebyggelse i området Gyllenfors i Gislaved. Området omfattar två registrerade övriga kulturhistoriska lämningar, och ytterligare en lämning ligger direkt öster om området. Planförslaget specificerar inte hur hänsyn till kulturmiljövärdena ska tas under omvandlingen, eller om befintlig bebyggelse kommer att rivas eller kan omvandlas. Det framgår heller inte om delar av den befintliga bebyggelsen ingår i kulturmiljövärdet, vilket försvårar bedömningen av påverkan. Omvandlingen från verksamhetsområde till område med cirka 460 bostäder samt service innebär omfattande förändringar och eventuella ingrepp i befintlig bebyggelse och kulturhistoriska lämningar. Påverkan förblir lokal, men bedöms ge förväntade negativa konsekvenser för kulturmiljön på platsen.

Planförslagets ambitioner att värna kulturmiljövärden är positiva, men det saknas vägledning och platsspecifika ställningstaganden för kommande planeringsskeden och bygglov inom utvecklingsområden med kulturmiljövärden. Risk finns därför att kulturmiljöfrågorna inte beaktas tillräckligt, vilket kan leda till

skador på värdefulla kulturmiljöer, trots att det kan förutsättas att frågan i praktiken hanteras enligt etablerade rutiner inom kommunen. Ett kommunalt planeringsunderlag för kulturmiljö saknas i dagsläget, men ett sådant underlag omnämns i planförslagets handlingsplan och avses tas fram på sikt.

Planförslaget konstaterar att vindkraftverk kan ge visuell påverkan på kulturmiljö och landskap, vilket kan upplevas påtagligt av boende och verksamma i närheten. Med högre verk ökar synligheten och påverkan på landskapsbilden, särskilt nära kulturhistoriskt värdefulla miljöer, rekreationsområden och turistmål. Planen anger att påverkan på siktlinjer från områden med höga kulturvärden ska utredas, och att vindkraftverk inte får placeras närmare än 100 meter från fornlämningar och historiska miljöer. Vindbruksprojekteringsområden som är angivna omfattar befintliga eller tillståndsgivna parker, och inga nya ytor föreslås. Därmed bedöms planförslaget inte medföra någon direkt påverkan på landskapsbild eller kulturmiljö kopplat till vindkraft.

Sammantaget bedöms planförslaget innebära *risk för negativa konsekvenser* för kulturmiljöer.

Tänkbara konsekvenser av nollalternativet

Enligt nollalternativet ska kulturhistoriskt och arkitektoniskt värdefull bebyggelse värnas, och bebyggelseutveckling ska ske med utgångspunkt i ortsspecifika förutsättningar samt med hänsyn till natur- och kulturmiljöer. Nollalternativet anger vidare att vindkraftsetableringar inte ska tillåtas närmare än 1 000 meter från värdefulla kulturmiljöer samt att kulturmiljöer i anslutning till Bolmens färjetrafik ska värnas. I fördjupningen av översiktsplanen för Gislaved och Anderstorp redovisas platsspecifika förutsättningar för respektive område, inklusive identifierade kulturmiljövärden. Hanteringen av kulturmiljövärden i den fortsatta planeringen anges ske enligt följande principer:

- Kulturhistoriskt värdefull och intressant bebyggelse ska utvärderas genom inventeringar, och ställningstaganden ska i huvudsak hanteras inom ramen för detaljplanering.
- Inom utpekade känsliga kulturmiljöområden ska ny bebyggelse och nya anläggningar utformas som välanpassade komplement till befintlig bebyggelse och kulturmiljö. Vid framtagande av detaljplaner ska fornlämningar och byggnadsminnen skyddas genom särskilda skyddsbestämmelser, och där behov finns ska krav på förhöjd lovplikt tillämpas.

Nollalternativet föreslår en sammanhängande bostadsbebyggelse samt utvecklad mark- och vattenanvändning i anslutning till Stjärnehult och Tokarp, väster om Anderstorp. I övrigt bedöms skillnaderna mellan utvecklingsområden i nollalternativet och det aktuella planförslaget vara små. Den tillkommande bebyggelsen och de åtgärder som följer av den utveckling som möjliggörs i nollalternativet bedöms dock kunna medföra påverkan på kulturmiljövärden. Detta trots att det för Gislaved och Anderstorp finns angivna principer för hur kulturmiljövärden ska beaktas i den fortsatta planeringen, vilket sammantaget bedöms vara positivt men inte fullt ut tillräckligt för att utesluta påverkan.

Sammantaget bedöms nollalternativet innebära *risk för negativa konsekvenser* för kulturmiljöer.

Friluftsliv och rekreation

Förutsättningar

Tillgången till natur- och friluftsområden spelar en viktig roll för människors möjlighet till fysisk aktivitet och bidrar till att en närmiljö kan upplevas som rofylld och attraktiv, samtidigt som rörelse och fysisk aktivitet kan främjas i samband med att natur- och kulturförståelsen ökar. Natur- och vattenområden har stor betydelse för den biologiska mångfalden, som i sin tur bidrar med avgörande nyttor och funktioner för samhället. Människan är i hög grad beroende av dessa naturliga processer, vilket gör det särskilt viktigt att värna och vidareutveckla de grönblå strukturerna.

Gislaveds kommun har flera parker och naturområden inom samt i direkt anslutning till orterna som erbjuder möjligheter till rekreation,

motion och vistelse för både invånare och besökare. Parkerna har varierande karaktär såväl som funktion och utgör viktiga inslag i den gröna strukturen. Dalenparken i centralorten Gislaved, utmed Nissan, är kommunens största park medan Kyrkparken och Torgparken bidrar till grönska och mötesplatser i de centrala delarna av orten. Även i övriga huvudorter, såsom Anderstorp och Smålandsstenar, finns parker som spelar en viktig roll för sociala möten, traditioner och vardagsrekreation. Tätortsnära rekreation stärks genom tillgång till allmänna grillplatser och kommunala lekplatser. Sammanlagt finns 23 kommunala lekplatser fördelade mellan kommunens central-, huvud- och landsbygdsorter.

Friluftsliv är möjligt i stora delar av kommunen tack vare den goda tillgången till natur och vatten. Det finns ett stort utbud av natur- och fritidsaktiviteter genom badplatser, vandringsleder, elljusspår, kanotleder och fiskevatten. Under vintersäsongen finns möjlighet till utförsåkning i Isaberg, och i kommunen finns även flera spår för längdskidåkning med både natursnö och konstsnö. Isaberg i huvudorten Hestra är södra Sveriges största sport- och skidanläggning och har en lång tradition som semester- och rekreationsort för friluftsliv. I anslutning till Isaberg finns även stora, opåverkade natur- och friluftsområden som behöver värnas vid fortsatt utveckling av turism- och besöksnäringen.

Det finns sammanhängande vandringsleder, bland annat Gislavedsleden som ingår i Smålandsleden och sträcker sig från Isaberg i norr till Fegen i söder. Därutöver finns Knavraboleden, Fornminnesleden, Tuskebo promenadstig, Nissanleden samt vandringsleden runt Draven, liksom ett flertal andra. Samtidigt finns 12 allmänna badplatser, såsom Stengårdshultsbadet, Valdshultsbadet, Örerydsbadet och Tokarpsbadet. Utöver detta erbjuds möjligheter till cykling i naturen, bland annat genom mountainbikeslingor, samt tillgång till vindskydd längs Smålandsleden och utegym i anslutning till elljusspår och anläggningar.

Dessutom är Anderstorps Stormosse och Nissan med tillhörande strandområden välbesökta och det är angeläget att skydda och bevara naturen och dess biologiska mångfald, samtidigt som

förutsättningar skapas för att människor ska kunna ta del av och uppleva naturen på ett hållbart sätt.

Tänkbara konsekvenser av planförslaget

Planförslaget anger att ny bebyggelse och anläggningar ska tillåtas, men att landskapets långsiktiga attraktionsvärde för friluftsliv ska prioriteras. Mot bakgrund av detta och ställningstagandena om friluftsliv och rekreation bedöms planen kunna ge positiva konsekvenser. Tillgång till uteaktiviteter och rekreationsområden värderas högt för både invånare och besökare och ska fortsätta utvecklas och synliggöras. Kommunens ambition att bevara och utveckla friluftsliv framgår av flera ställningstaganden med vägledning om prioritering och hänsyn. Planförslaget skapar förutsättningar för fortsatt arbete med tillgängliggörande och utveckling av tätortsnära natur, bland annat genom upprättandet av en grönstrukturplan som nämns i handlingsplanen.

Områden för friluftsliv och rekreation utgör större, sammanhängande natur- och vattenområden där frilufts- och rekreationsvärden prioriteras och ska bevaras samt ges möjlighet till utveckling. Planförslaget anger att kommunen aktivt ska arbeta med att identifiera, skydda och utveckla ortsnära naturområden samt skapa förutsättningar för utevistelse genom kommunala verksamheter och anläggningar för friluftsliv.

Områden för friluftsliv och rekreation har stor betydelse för besöksnäringen. Planförslaget stödjer denna utveckling genom utpekade LIS-områden samt åtgärder för att värna och utveckla besöksnäringen i Hestra och Isaberg. Planförslaget redovisar både befintlig och föreslår framtida mark- och vattenanvändning för tillfällig vistelse och vid utveckling av huvudorten Hestra ska hänsyn tas till angränsande riksintressen för friluftsliv och dessa värden stärkas och synliggöras. Föreslaget utvecklingsområde vid Isaberg ligger intill det befintliga områden, vilket möjliggör användning av befintlig infrastruktur. Ökad turism och friluftsaktiviteter kan dock medföra slitage och viss negativ påverkan på lokala naturvärden och naturupplevelsen.

Kommunen uttrycker i planförslaget en ambition att öka grönskan i människors närmiljö. Grönområden och naturlandskap ska integreras i bebyggelseområden för en hälsosam och trivsam livsmiljö som främjar fysisk aktivitet och social samvaro. Planeringen ska säkerställa god tillgänglighet till friluftsanläggningar, särskilt för äldre, barn och funktionsnedsatta, bland annat genom trygga, belysta och tillgängliga entréer, angöringar och parkeringar i anslutning till kommunala natur- och friluftsområden. Alla invånare och besökare ska ha nära och trygga platser för möten, upplevelser, daglig motion och utflykter, och utemiljöer ska vara tillgängliga för barn, ungdomar och skol- eller pedagogiska verksamheter för lek, rekreation och lärande.

Därutöver föreslår ett grönområde utvecklas i den södra delen av centralorten Gislaved, likväl i den södra och sydvästra delen av huvudorten Reftele där grönområden prioriteras för friluftsliv samt för att stärka biologisk mångfald och ekosystemtjänster.

Sammantaget bedöms planförslaget innebära *möjlighet till positiva konsekvenser* för friluftsliv och rekreation.

Tänkbara konsekvenser av nollalternativet

Enligt nollalternativet ska den ortsnära natur- och kulturmiljön göras mer tillgänglig och utvecklas som en resurs för folkhälsa, rekreation och som grund för besöksnäringen. Friluftslivet förutsätts stärkas genom utveckling av olika typer av natur- och kulturbaserade anläggningar. Hestra och Isaberg beskrivs i nollalternativet som kommunens mest destinationsmogna och etablerade turistområde, med ett brett utbud av både sommar- och vinteraktiviteter. Fördjupningen av översiktsplanen för Isabergsområdet redovisar en utvecklingsinriktning som i huvudsak överensstämmer med det nya planförslaget, vilket innebär att de planerade intentionerna i stor utsträckning kan genomföras även inom ramen för nollalternativet.

Nollalternativet redovisar ett vägreservat väster om Smålandsstenar dikt an befintlig bebyggelse. Detta vägreservat bedöms kunna medföra betydande barriäreffekter och begränsa tillgängligheten till det omgivande landskapet, vilket i sin tur kan påverka möjligheterna till vardagsnära friluftsliv och rekreation negativt. Närheten till bebyggelse innebär även risk för ökad störningspåverkan i form av buller och minskad upplevelsekvalitet. I planförslaget har detta vägreservat ersatts av en ny, mer övergripande vägsatsning öster om Smålandsstenar, avsedd för både person- och godstrafik. Den föreslagna sträckningen bedöms i högre grad kunna samordnas med övrig mark- och vattenanvändning och medföra mindre negativa konsekvenser för friluftslivet. Sammantaget bedöms den i nollalternativet utpekade sträckningen kunna ge större negativ påverkan när det gäller friluftsliv och landskapsupplevelse, än den intention som föreslås i planförslaget.

Utpekade områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen bedöms skapa goda förutsättningar för utveckling av landsbygden, med tänkbart positiva sociala effekter samt möjligheter till attraktiva bostadslägen och/eller utveckling av verksamheter kopplade till turism och friluftsliv. Nollalternativet möjliggör även ett fortsatt arbete med att utveckla och tillgängliggöra naturmiljöer samt områden för friluftsliv och rekreation.

Sammantaget bedöms nollalternativet innebära *möjligheter till positiva konsekvenser* för friluftsliv och rekreation.

Klimatförändringar och klimatrisker

Förutsättningar

Klimatet har under en längre tid förändrats, både i världen, Sverige, länet samt i Gislaveds kommun. Mänsklig påverkan är den största faktorn till att klimatet har förändrats kraftigt eftersom vi släpper ut mer och mer växthusgaser, som är den främsta anledningen till klimatförändringarna.

Sveriges energimål innefattar att öka andelen fossilfri energi, och de nationella prognoserna visar på en kraftig ökning av

elanvändning i samband med att det blir vanligare och vanligare att ställa om till eldrift i stället för andra bränslen. Elektrifieringen förväntas spela en stor roll både nationellt, regionalt och lokalt när det kommer till arbetet med att minska vår klimatpåverkan. Kommunen har anslutit sig till Jönköpings läns målsättning om att bli ett plusenergilän, vilket innebär att mer energi ska produceras än förbrukas, att energisystemet ska vara robust och att energianvändningen ska vara effektiv. För att nå detta krävs en ökad produktion av förnybar energi inom kommunen, där tillgången till förnybar el lyfts fram som en grund för omställningen till ett mer hållbart samhälle. Länets mål är att nå en självförsörjningsgrad på 80 procent inom 15 år och att bli ett plusenergilän senast 2045.

Vindkraften i kommunen omfattar för närvarande tre parker. Två parker, Grimsås och Grönhult, ligger delvis i Tranemo kommun, och Frostnäs finns enbart i Gislaveds kommun. Därutöver finns det två större markbaserade solcellsparker samt flera vattenverk spridda över kommunen som producerar förnybar energi. Det finns dessutom nio aktiva torvtäkter vars torvbrytning kan ha negativa effekter på bland annat klimatet och kan försämra mossarnas funktion som kolsänka.

Produktionen av biobränsle är stor inom kommunen. Grenar, toppar och restprodukter från träverksamheter med mera, förser i princip hela fjärrvärmesystemet som består av fyra fjärrvärmenät: Gislaved–Anderstorp, Reftele, Hestra och Smålandsstenar, samt två mindre närvärmenät med bioeldade pannor i Broaryd och Burseryd som försörjer enskilda användare.

Vätgas kan användas för uppvärmning och kan i framtiden även fungera som fordonsbränsle eller för andra ändamål. I dagsläget förekommer ingen vätgasproduktion i kommunen, men framtida produktion är möjlig, bland annat vid Gislaveds Energis anläggning i Mossarp. Produktion i samband med solcellsanläggningar eller övrigt lokalt systemtänk är positivt, men kommunen är tveksam till att etablera produktion enbart för renodlad vätgasframställning. Vätgas har stor potential som energilagringsmedium och framtida användningsområden, men i dagsläget saknas både etablerad teknik och brett nyttjande.

Naturgas är en betydande energikälla, främst för industrin, även om användningen minskar. Lokala naturgasnät finns i Gislaved, Anderstorp, Smålandsstenar och Skeppshult, och gasen används framför allt i industriella processer, men även för uppvärmning i företag, flerbostadshus och enskilda bostäder. Det sydsvenska gasnätet, som distribuerar natur- och biogas, har en högtrycksledning fram till Gislaved. Förutom lokal distribution finns ledningar vidare till Gnosjö och Tranemo kommun. Inom kommunen finns biogasproduktion vid Gislaveds reningsverk genom rötning av slam. Ny biogasproduktion, främst från gödsel, planeras i huvudorten Reftele, med målet att årligen producera 50 GWh uppgraderad och komprimerad biogas till det sydsvenska gasnätet.

Klimatscenario som man enligt länsstyrelsen bör utgå ifrån är RCP 8,5 och är det mest extrema klimatscenariot med fortsatt höga utsläpp av växthusgaser. Medeltemperaturen i sydvästra Jönköpings län kommer enligt RCP 8,5 att höja medeltemperaturen med cirka 4,4 grader. När medeltemperaturen höjs leder det till mer extrema väderhändelser än tidigare. Den största ökningen kommer att märkas av under vintern, men även en del under sommaren med bland annat fler högsommardygn. Det har blivit allt vanligare med värmeböljor, torka och översvämningar och det kommer fortsätta bli vanligare i framtiden.

Skyfall och höga flöden
Översvämningar, som är en konsekvens av skyfall, kan leda till skador på fastigheter och infrastruktur samt risk för människors liv och hälsa. För regn med en återkomsttid på 100 år kommer regnmängden att öka, vilket ökar riskerna. Nissan och Anderstorpaån är två stora vattendrag i kommunen som kan översvämmas efter skyfall, intensiv snösmältning eller längre perioder av regn, men det finns också andra mindre vattendrag som kan översvämmas. Bebyggelse i nära anslutning till vattendragen har en högre risk för översvämningar. Översvämningar orsakade av skyfall kan däremot spridas och påverka mark- och vattenområden långt från vattendragen, främst där skyfallsvatten kan samlas i lågpunkter och instängda områden.

Risken för torka kommer fortsätta att öka i framtiden, vilket kan leda till vattenbrist. Då Gislaveds kommun är belägen på den västra sidan av länet är risken för torka lägre jämfört med den östra sidan, men det innebär inte att torka inte kan inträffa på den västra sidan. Torka påverkar dricksvattenförsörjningen negativt, både den kommunala och enskilda. Jordbruket påverkas oftast mycket negativt av vattenbrist eftersom det finns ett stort behov av bevattning. Inom dricksvattenförsörjningen kan även kapacitetsbegränsningar och brukningshinder, det vill säga situationer där dricksvatten av tillräcklig kvalitet inte kan levereras till användarna av olika skäl, utgöra begränsningar för produktionen. Detta blir särskilt påtagligt vid behovstoppar som ofta sammanfaller med torra perioder. I nuläget är kapacitetsbrist en vanlig orsak till vattenbrist, men på längre sikt bedöms torka och överuttag vara de största utmaningarna för den framtida vattenförsörjningen (Regional vattenförsörjningsplan för Jönköpings län, 2021).

Översvämningar kan leda till vattenbrist genom att både försämra tillgången och kvaliteten på råvattnet. De kan orsaka spridning av föroreningar från bland annat industrier, deponier, avloppssystem och djur, samt tillföra naturliga partiklar som humus, sand och silt som försvårar vattenreningen. Översvämningar kan även skada viktig infrastruktur, såsom ledningar, pumpar, datasystem och transporter. I Jönköpings län är både översvämningar i vattendrag och sjöar samt skyfall aktuella risker, där skyfall särskilt påverkar orterna som i överlag består av mest hårdgjorda ytor. Översvämningstyperna kan uppträda tillsammans eller var för sig. Trots detta bedöms risken för skyfall med extrema nederbördsmängder på kort tid öka kraftigt framöver och är därför ett viktigt fokusområde (Regional vattenförsörjningsplan för Jönköpings län, 2021).

Som planeringsunderlag finns beräknade vattennivåer för 100-års-, 200-års- och högsta flöden i Nissan och Anderstorpaån, där även 50-årsflöden har tagits fram för den sistnämnda. Beräkningarna visar att delar av befintlig bebyggelse ligger inom riskområden. För att bedöma översvämningsrisker vid skyfall finns särskilt framtagna skyfallskarteringar för central-, huvud- och

landsbygdsorterna samt viss omnejd. Dessa utgör ett viktigt underlag för den fortsatta planeringen och visar på behovet av dagvattenutredningar i samband med framtida detaljplane- och exploateringsprocesser.

Förändrad temperatur och värmebölja
Klimatförändringarna leder till en högre medeltemperatur. Det kommer därför bli vanligare med värmeböljor som både kommer att bli längre och mer intensiva. Värmeböljor påverkar både människor och djur, infrastruktur, ökar brandrisken, en ökad ytavrinning, och risk för vattenbrist. Odlingssäsongen blir förändrad, och behovet av nedkylning ökar, det finns även en ökad risk för spridning av sjukdomar och skadedjur.

Människor som är i riskzonen för värmeböljor är: barn, äldre, gravida, samt personer med vissa sjukdomar. Värmebölja kan också i värsta fall leda till dödsfall, varför behovet av skuggade platser, gröna korridorer och nedkylning ökar. Riskerna för torka som påverkar vatten- och livsmedelsförsörjningen bedöms öka, liksom risken för skador på infrastruktur samt mer omfattande skogs- och markbränder.

Tätbebyggda orter är mer utsatta för värmeböljor än landsbygden eftersom det generellt sett finns en större andel hårdgjorda ytor. Möjlighet till vindgenomdrag är därtill oftast lägre i orterna jämfört med landsbygd. Därutöver kan höga temperaturer orsaka solkurvor på järnvägar och leda till att asfalt på vägar mjuknar eller skadas. Även energianläggningar och servermiljöer riskerar att överhettas. I enlighet med plan- och bygglagen har kommunen ansvar för att bedöma risker för skador på den byggda miljön och att minska dessa genom klimatanpassningsåtgärder. Det kan bland annat ske genom att lokalisera ny bebyggelse utanför riskområden eller genom att anpassa och stärka befintliga byggnader och infrastruktur för att bättre tåla extrema väderhändelser.

Ras, skred och erosion
En del utav kommunen, främst Gislaved och Anderstorp med omnejd är beläget inom aktsamhetsområde för skred i finkornig jordart. Det finns även vattendrag och sjöar som omfattas av

aktsamhetsområde för skred i finkornig jordart i strandnära lägen. Det innebär att det finns områden bestående av främst lera och eller silt men även sand som kan ge upphov till skred. Isälvssediment är en jordart bestående av sand och som finns både i anslutning till Nissan och Anderstorpaån men även på ett antal andra platser. Vid fortsatt planering inom aktsamhetsområden behövs en kvalificerad bedömning av markens stabilitet gällande geoteknik och geologi, dessutom behöver risken för eroderbarhet vid stränder beaktas. Generellt sett har sjöar i de norra delarna av kommunen sträckor med högre potentiell risk för eroderbarhet jämfört med sjöar i de södra delarna av kommunen. Det finns ett antal områden i kommunen med kraftig lutning och som potentiellt sett kan leda till ras. Även ett antal raviner finns i anslutning till dessa områden.

Risken för ras och skred bedöms öka i takt med ett förändrat klimat, bland annat till följd av ökad nederbörd, stigande vattennivåer och förändrade grundvattenförhållanden. Detta kan leda till ökad erosion och försämrad markstabilitet. Även avverkning kan bidra till destabilisering genom att förändra markens bärighet och påverka vattnets flödesvägar.

Påverkan av planförslaget avseende klimatförändringar
Kommunens framtida utveckling ska i huvudsak ske genom förtätning och omvandling av mark- och vattenområden som redan är ianspråktagna. Vid planering av tät bebyggelse ska särskild hänsyn tas till barnrättsperspektivet och klimatförändringar. Utvecklingsområden för verksamhetsändamål föreslås främst i direkt anslutning till eller nära befintliga verksamhetsområden för att skapa en sammanhållen struktur och ett effektivt markutnyttjande. Planförslaget möjliggör flera nya verksamhetsområden i centralorten Gislaved och övriga huvudorter. Med undantag berör dessa skogsmark, vilket innebär att exploatering medför avverkning.

Bostäder och verksamheter bör lokaliseras med god tillgång till hållbara transportalternativ samt gång-, cykel- och kollektivtrafikstråk. Ytkrävande eller störande verksamheter som genererar tung trafik ska lokaliseras i utkanten av central-, huvud-

och landsbygdsorterna eller i lägen med god transportinfrastruktur. Därutöver verkar kommunen för att förbättra tillgängligheten till kollektivtrafik genom utvecklade bytespunkter där olika transportslag kan samverka och stärka varandra. Planen föreslår även en fortsatt utbyggnad av gång- och cykelvägnätet.

Planförslaget omnämner vägar som är viktiga för tillgängligheten inom, samt till och från kommunen. Riksväg 26 i nord – sydlig riktning och riksväg 27 i öst – västlig riktning utgör kommunens huvudsakliga stråk och bedöms behöva åtgärder för ökad kapacitet, bättre framkomlighet och högre trafiksäkerhet. Väg 153 är ytterligare en viktig öst–västlig förbindelse, och även väg 151 och 604 har stor regional betydelse. Två större framtida infrastruktursatsningar föreslås för både person- och godstrafik: öster om Smålandsstenar, ändrad sträckning för riksväg 26, och förlängning av väg 604 med öst – västlig förbindelse på sträckan Anderstorp – riksväg 26. Avsikten är att stärka den regionala tillgängligheten mellan centralorten Gislaved, huvudorten Anderstorp och Gnosjö kommun, förbättra framkomligheten inom och kring huvudorten Smålandsstenar samt skapa ett långsiktigt robust trafiksystem.

Vidare anger planförslaget att den biobränslebaserade fjärrvärmen bör fortsätta utvecklas, liksom tillhörande nät och användning. Möjligheter att ta tillvara spill- och restvärme i fjärrvärmesystemet ska också främjas.

Tänkbara konsekvenser avseende klimatförändringar

Kommunens ambition om att möjliggöra för 40 000 invånare innebär att tidigare oexploaterade mark- och vattenområden behöver tas i anspråk för bostads- och verksamhetsutveckling. Utbyggnaden medför en viss klimatpåverkan, både genom byggnation och genom ökad trafik. Nya vägsträckningar kan på lång sikt också bidra till ökade utsläpp och negativ klimatpåverkan. Bedömningen påverkas dock av osäkerheter kring hur snabbt fordonsflottan elektrifieras samt när och i vilken omfattning de planerade vägarna faktiskt genomförs. Föreslagna utvecklingsområden för bostadsändamål i centralorten Gislaved och huvudorterna Anderstorp, Smålandsstenar och Hestra

omfattar delvis skogsmark. Avverkning för bebyggelse innebär att skogens koldioxidbindande funktion minskar, vilket kan leda till ökade utsläpp av växthusgaser. Klimatpåverkan kan variera beroende på hur bebyggelsen planeras, särskilt i relation till kollektivtrafik, resurshantering och om befintlig byggnation rivs eller bevaras och byggs om. Planförslagets inriktning gällande förtätning, användning av redan ianspråktagen mark samt lokalisering av nya områden i anslutning till befintlig bebyggelse, infrastruktur och kollektivtrafik, bidrar till att minska påverkan på klimatet.

Planförslaget anger att torvtäkter generellt bör undvikas i kommunen eftersom torvbrytning har negativa effekter på klimat, biologisk mångfald och vattenkvalitet. Att prioritera återvätning av dikade torvmarker, särskilt på kommunal mark och i samverkan med andra aktörer, bedöms minska klimatpåverkan genom att utsläppen av koldioxid och lustgas reduceras. Kommunen har en långsiktig ambition om att bli en plusenergikommun baserad på förnybar energi. Denna inriktning skulle kunna stärkas ytterligare genom att föreslå nya områden för vind- eller solkraft. Samtidigt är det positivt att planen möjliggör framtida produktion av vätgas, bland annat vid Gislaveds Energis anläggning i Mossarp, samt att en biogasanläggning i Reftele planeras med en årlig produktion om cirka 50 GWh uppgraderad och komprimerad biogas. Kommunen avser också att successivt ställa om till hållbara drivmedel och ska verka för lokal och regional produktion samt etablering av ändamålsenlig laddinfrastruktur.

Föreslagna utvecklingsområden med ianspråktagande av skogsmark, förlust av kolsänkor, samt ökade transporter bedöms kunna ge en negativ klimatpåverkan genom ökade utsläpp av koldioxid och andra växthusgaser. Det påverkar även markens förmåga att ta upp och hålla kvar vatten. De negativa effekterna kan dock delvis motverkas genom klimatsmart förtätning, satsningar på kollektivtrafik samt gång- och cykelvägar, lokal produktion av hållbara drivmedel, utveckling av biobränslebaserad fjärrvärme och biogas samt föreslagen återvätning av torvmarker. Att Gislaveds kommun anslutit sig till Jönköpings läns energimål, om 80 procents självförsörjningsgrad inom 15 år och att vara ett

plusenergilän utan nettoutsläpp av växthusgaser senast 2045, är en tydlig och positiv ambitionsnivå som stärker förutsättningarna för ett långsiktigt och prioriterat klimatarbete i den fortsatta planeringen. Sammantaget bedöms planförslaget innebära *risk för negativa konsekvenser* för klimatförändringar.

Påverkan av planförslaget avseende klimatrisker
Planförslaget betonar i sina ställningstaganden vikten av en sammanhållen strategisk planering för att hantera klimatförändringarnas effekter. Planering och åtgärder ska utformas utifrån klimatscenarier och klimatfaktorer enligt utsläppsscenariot RCP 8.5. Åtgärder som minskar risker för människors hälsa och liv, samt som säkerställer samhällsviktiga funktioner, ska prioriteras. Klimatanpassningen ska anpassas till lokala förhållanden, med särskilt fokus på naturbaserade och multifunktionella lösningar.

Planförslaget tar upp risker kopplade till ökade temperaturer och högre medeltemperaturer, såsom torka, hälsopåverkan vid värmeböljor och höga yttemperaturer i områden med mycket hårdgjorda ytor. Behovet av att öka andelen grönområden för att minska lokala temperaturhöjningar betonas och vikten av att möjliggöra naturbaserad vattenhantering. Särskild hänsyn ska tas till svalka vid byggnation, och framtida klimatförändringar ska beaktas i alla skeden av samhällsplaneringen, både i ny och befintlig bebyggelse.

Genom Gislaved, Smålandsstenar och Anderstorp rinner Nissan respektive Anderstorpsån genom samhället. Planförslaget föreslår grönområden i Gislaved och Anderstorp som till stora delar sammanfaller med 100-årsflödena för åarna. Genom att bevara dessa grönområden fungerar de som buffertar och skydd mot översvämningar. Samtidigt ligger viss befintlig bebyggelse och föreslagna utvecklingsområden för funktionsblandad bebyggelse

inom riskområde för översvämning från både Nissan och Anderstorpsån. Föreslagna utvecklingsområden på skogsmark, sumpskogar eller våtmarker kan öka risken för översvämningar vid skyfall, eftersom dessa ytor fungerar som naturliga fördröjningsmagasin. Dessa risker behöver därför beaktas i fortsatt planering. Planförslaget hänvisar till SGIs och SGUs underlag och anger att utökade geotekniska och geologiska utredningar ska utföras vid behov inom aktsamhetsområden för skred och ras. SGUs kartunderlag och kartverktyg används som underlag för bedömning av erosionsrisker och ras. Kompletterande undersökningar och utredningar kan bli aktuella under en detaljplaneprocess. Avsikten är att ny bebyggelse i första hand bör undvikas i områden med risk för ras, skred eller erosion. Framtida klimatförändringar ska beaktas i alla skeden av samhällsplaneringen, både för ny och befintlig bebyggelse.

Tänkbara konsekvenser avseende klimatrisker

Planförslaget innehåller ställningstaganden för att minska klimatrisker och behovet av klimatanpassningsåtgärder kopplade till översvämningar, skred, ras och förhöjda temperaturer i samhällena. Grönska lyfts fram som en viktig åtgärd för att dämpa temperaturökningar vid värmeböljor, och flera nya grönområden pekas ut för att stärka grönstrukturen och därigenom minska klimatriskerna, särskilt i områden med översvämningsrisk. Samtidigt föreslås utvecklingsområden för bostads- och verksamhetsändamål samt LIS-områden där det finns risk för översvämning från vattendrag, sjöar eller skyfall. Områden som utgör sumpskogar och våtmarker föreslås tas i anspråk, vilket kan öka risken för översvämningar.

Planförslaget anger att kommunen ska utgå från klimatfaktor 1,4 och scenariot RCP 8,5 vid beräkning av framtida klimatscenarier. Det är positivt att kommunen tar höjd för klimatförändringar, men prognoserna kan förändras i takt med att mer kunskap om klimatet tillkommer. Därför används i dagsläget ett “värsta scenario” baserat på länsstyrelsens riktlinjer. Utan tydligare vägledning för andra eller liknande scenarier finns det risk att avgränsningar kan bli godtyckliga. Att planera för bebyggelse och infrastruktur i

områden med identifierad risk på lång sikt bedöms därför kunna medföra negativa konsekvenser.

Sammantaget bedöms planförslaget innebära *risk för negativa konsekvenser* för klimatrisker.

Tänkbara konsekvenser av nollalternativet

Nollalternativet anger att lokalt producerad förnybar energi ska utgöra minst 30 procent av den totala energianvändningen. Jämfört med målsättningarna i planförslaget är denna nivå avsevärt lägre. Det saknas även riktlinjer för att minska klimatpåverkan samt ställningstaganden kopplade till klimatanpassningsåtgärder. Mot denna bakgrund, och då nödvändiga strategier och kunskapsunderlag saknas i nollalternativet, bedöms det inte kunna ge tillräckligt stöd för kommunens bebyggelseutveckling. Kommunens möjligheter att styra utvecklingen i önskad riktning begränsas därmed och antas dessutom minska över tid. Nollalternativet kan inte heller utgöra ett fullgott kunskapsunderlag vid bedömningar inför beslut som berör detaljplaneprocesser enligt plan- och bygglagen eller tillstånd enligt miljöbalken. Vidare saknas i nollalternativet ställningstaganden för hur den fortsatta planeringsprocessen ska förhålla sig till klimatrisker.

Nollalternativet medger uppförande av cirka 800 bostäder fram till år 2030. I jämförelse med planförslaget innebär detta ett väsentligt lägre bostadstillskott, vilket sammantaget bedöms leda till mindre markanspråk och begränsade konsekvenser av exploatering. Samtidigt innebär nollalternativet att färre nya områden avsätts för utveckling avseende verksamhetsändamål, vilket kan medföra begränsade möjligheter till näringslivsutveckling. När det gäller väginfrastrukturen pekar nollalternativet ut fler vägreservat än planförslaget, vilket kan innebära ökade långsiktiga markreservationer och påverkan på markanvändningen.

Sammantaget bedöms nollalternativet innebära *förväntade negativa konsekvenser* för klimatförändringar och klimatrisker. Detta trots att nollalternativet innebär längre exploateringsgrad.

Hälsa och säkerhet

Förutsättningar

Strategin för hållbar utveckling (2021) anger att kommunen ska präglas av hälsosamma och välmående människor som lever i samhällen formade i samklang med den mark vi tar i anspråk.

Miljöfarlig och störande verksamhet

Miljöfarlig verksamhet omfattar all användning av mark, byggnader eller anläggningar som kan innebära risker eller störningar för människors hälsa eller för miljön. Sådan verksamhet regleras av miljöbalken, och för att bedriva eller förändra vissa typer av miljöfarlig verksamhet krävs antingen tillstånd eller anmälan, beroende på verksamhetens art och omfattning. I miljöprövningsförordningen kategoriseras dessa tillstånds- och anmälningspliktiga verksamheter samt åtgärder i kategorierna A, B eller C, där A utgör störst på verkan.

Inom kommunen finns flera registrerade miljöfarliga verksamheter som kan ha en negativ påverkan på omgivningen, exempelvis genom buller-, lukt- och luftutsläpp, samt genom risk för påverkan på mark och vatten vid olyckshändelser. Majoriteten av verksamheterna i Gislaveds kommun utgör C-verksamheter, såsom bilverkstäder, fordonstvättar och mindre avloppsreningsanläggningar, vilka är anmälningspliktiga och hanteras av den kommunala miljömyndigheten. Sammantaget finns endast en A-verksamhet, 47 stycken B-verksamheter och 151 stycken C-verksamheter. Inom kommunen finns cirka 400 verksamheter som inte är anmälningspliktiga i enlighet med miljöbalken.

Kommunens näringsliv präglas av industriverksamheter i både stor och liten skala, med plastindustrin som en central del tillsammans med metallbearbetning och annan tillverkningsindustri. Verksamheterna är främst koncentrerade till Gislaved, Anderstorp och Smålandsstenar, men förekommer även i andra kommundelar.

Transporter till verksamhetsområdena sker huvudsakligen med lastbil, vilket gör riksvägarna 26 och 27 samt länsvägarna 151, 153 och 604 till viktiga delar av kommunens infrastruktur. Tunga transporter kan medföra betydande påverkan på människors hälsa och miljön genom buller samt utsläpp till luft och vatten.

Buller och vibrationer

Vägtrafik, spårtrafik och verksamheter kan ge upphov till buller och vibrationer. Höga bullerhalter förekommer huvudsakligen i anslutning till vägnätet samt inom kommunens orter. Ett sådant fall är den befintliga sträckningen av riksväg 26, som utgör en nationell stamväg för person-, gods- och kollektivtrafik och som passerar genom Smålandsstenar i nära anslutning till bostadsbebyggelse. Vägen utgör en barriär och bidrar till buller och luftutsläpp samt innebär en risk för oskyddade trafikanter.

Därutöver finns det även ett flertal verksamheter inom tillverkningsindustrin som kan ge upphov till buller. Andra verksamheter som kan ge upphov till buller är den befintliga speedwaybanan i södra Gislaved samt Scandinavian Raceway i Anderstorp, som omfattar både motorbana och privat flygplats. Här finns även ett motorsportsgymnasium. Flygplatsen är i första hand avsedd för gäster till motorbanan som anländer med flyg eller helikopter, medan övrig flygtrafik endast tillåts efter särskilt tillstånd. Därtill finns etablerad vindkraft i tre parker med sammanlagt nio vindkraftverk som genererar ljud. Utöver de vindkraftsparker som är i drift finns ett outnyttjat tillstånd för etablering av en vindkraftspark med tre verk, och en tillståndsprocess pågår även för ytterligare en vindkraftspark.

Gislaveds kommun omfattas inte av miljökvalitetsnormen för buller, eftersom invånarantalet understiger 100 000 och nivåerna av väg-, järnvägs- och flygtrafik ligger under de gränser som kräver kartläggning av omgivningsbuller.

Luftkvalitet och lukt

I Jönköpings län samordnas luftkvalitetskontrollen av Luftvårdsförbundet, med kontinuerliga mätningar och realtidsmätning via PurpleAir och modellberäkningar för partiklar, kvävedioxid och bensen i samtliga kommuner. Senaste

beräkningar visar att Jönköpings län klarar miljökvalitetsnormer för kvävedioxid (NO_2), partiklar (PM_{10}) och bensen. Gislaved kommun klarar även övre och nedre utvärderingströskeln samt aktuellt miljökvalitetsmål. Därutöver är avloppsreningsverk sådana verksamheter som kan ge upphov till lukt och därmed upplevas som störande. Inom kommunen finns reningsverk i Gislaved och Smålandsstenar samt ytterligare sju mindre anläggningar utspridda geografiskt. Vid reningsverket i Gislaved sker även rötning av slam för produktion av biogas, där nedbrytning av organiskt material under anaeroba förhållanden kan leda till bildning av illaluktande gaser, såsom svavelväte. Under kommande år ligger kommunens fokus bland annat på att utveckla reningsverkens kapacitet och energieffektivitet.

Förorenad mark

Gislaveds kommun består av ett flertal registrerade, potentiellt förorenade områden. Sex av dessa är klassade i riskklass 1 (mycket stor risk). De omfattar en nedlagd impregneringsanläggning i Norlida, ett sågverk med doppning i Smålandsstenar samt fyra verkstadsindustrier i Anderstorp där halogenerade lösningsmedel har hanterats. Därtill finns områden i riskklass 2 (stor risk), riskklass 3 (måttlig risk) och riskklass 4 (liten risk). Flera av de föreslagna utvecklingsområdena i planförslaget sammanfaller med registrerade potentiellt förorenade områden.

Transport av farligt gods

I kommunen finns tre vägar som utgör rekommenderad väg för farligt gods, dessa är riksvägarna 26 och 27 samt länsväg 153. En rekommenderad väg för farligt gods är en utpekad väg som i första hand bör användas vid transporter av farligt gods. Farligt gods kan även transporteras på vägar utanför det utpekade vägnätet, där det kan finnas start- och målpunkter för transporterna. Vidare kan transport av farligt gods även ske med järnvägstransporter vilket gör att kust-till-kustbanan och HNJ-banan (Halmstad-Nässjö) utgör transportanläggningar där farligt gods färdas.

Enligt väglagen gäller en generell tillståndspliktig zon på minst 12 meter från väg, inom detta område ska om möjligt inte finnas

byggnader eller andra anordningar som kan äventyra trafiksäkerheten. Utöver ovanstående zon har Länsstyrelsen upprättat ett byggnadsfritt avstånd på 30 meter respektive 50 meter för vissa vägar i kommunen. Ett bebyggelsefritt område på 30 meter gäller utmed vägarna 604, 153, 26 samt del av riksväg 27. Ett bebyggelsefritt område på 50 meter gäller utmed del av riksväg 27. För järnväg bör ny bebyggelse inte tillåtas inom ett område på 30 meter.

Strålning och radon

Strålning som är farlig för människor och därmed relevanta att ta hänsyn till i den fysiska planeringen är elektromagnetisk strålning som delas in i joniserande och icke-joniserande strålning. Joniserande strålning från radonförekomster påverkar människor i störst utsträckning där dessa befinner sig mer stadigvarande, så som arbetsplatser, vårdinrättningar och bostäder. Enligt en översiktlig markradonkartering består kommunen till störst del av låg- respektive normalriskområden. Lågriskområden i kommunen är våtmarker samt lerjordar. Inom kommunen har något enstaka fall med höga radonvärden i grundvattnet och i mark uppmärksammats. Plan- och bygglagen samt Boverkets byggregler innehåller lagstiftning och riktlinjer för radonhalter inomhus.

Elektromagnetisk strålning kan komma från elektromagnetiska fält kring bland annat kraftledningar och transformatorer. Elektromagnetiska fält finns ständigt omkring oss, men de är starkast närmast källan och avtar i styrka snabbt med avståndet. Det finns allmänna råd, författningssamlingar och föreskrifter som anger referensvärden i form av maxgränser samt begränsningar för allmänhetens exponering för elektromagnetiska fält, och som reglerar minsta avstånd mellan byggnader och kraftledningar.

Civil beredskap

Sveriges civila beredskap handlar om förmågan att förebygga och hantera fredstida krissituationer, krigsfara och ytterst krig. Skyddsrum är ett av flera sätt att skydda befolkningen vid fara under höjd beredskap och finns i områden som är svåra att utrymma, det vill säga i tätorter och större städer. Gislaveds

kommun har sådana skyddsrum i centralorten Gislaved samt huvudorterna Anderstorp och Smålandsstenar.

Tänkbara konsekvenser av planförslaget

Planförslaget bedöms ta hänsyn till samtliga relevanta aspekter avseende hälsa och säkerhet. Sammantaget bedöms risker som kan uppstå i samband med de föreslagna utvecklingsområdena för verksamhetsändamål och de störningar som kan uppkomma hanteras på ett i huvudsak tillfredsställande sätt.

Miljöfarlig och störande verksamhet

Planförslaget ger utrymme för totalt 816 hektar ny verksamhetsmark, vilket kan medföra ökade trafikmängder samt fler lastningar och lossningar av gods. Detta kan leda till ökad buller- och luftpåverkan, och risken för påverkan på mark och vatten kan öka vid olyckor inom området eller vid transporter av gods, inklusive farligt gods. För att begränsa störningar från verksamheter har ett antal ställningstaganden tagits fram som anger hur dessa ska beaktas vid planering av bostäder. Detta bedöms som positivt och möjliggör utveckling av bostads- och verksamhetsområden i nära anslutning till varandra utan större negativa konsekvenser. De nya verksamhetsområdena är generellt lokaliserade i anslutning till befintliga verksamhetsområden och på betryggande avstånd från befintliga bostäder samt annan känslig bebyggelse, såsom skolor och förskolor. Planförslagets konsekvenser av störningar relaterade till miljöfarlig verksamhet redovisas under respektive avsnitt nedan.

Buller och vibrationer

Inom den fysiska planeringen är det viktigt att ny bebyggelse lokaliseras och utformas så att bullernivåer hålls på godtagbar nivå för att minska en negativ påverkan på människors hälsa. Riktvärden, riktlinjer och allmänna råd från bland annat Riksdagen, Naturvårdsverket och Folkhälsomyndigheten används för att avgöra vilka bullernivåer som är acceptabla. Planförslaget anger att centralorten och huvudorterna huvudsakligen ska växa genom förtätning. Förtätning med fler och högre byggnader kan öka reflektionen av ljud och, tillsammans med ett ökat antal boende på samma yta, leda till att fler människor blir störda. Kommunen

strävar efter att nya utvecklingsområden för verksamhetsändamål ska lokaliseras på lämpligt avstånd från bostäder och att omgivningsbuller beaktas vid fortsatt planering och bygglovsprövning. Det saknas dock ställningstaganden för hur ny bostadsbebyggelse ska hantera buller från verksamheter. Bostäder och skolor bör skyddas från buller, särskilt i utnämnda förtätningsområden. Vidare framgår att utredningar och åtgärder kan behövas redan vid en initierad detaljplaneprocess när ny bebyggelse planeras i närheten av väg eller järnväg.

Planförslaget anger som ställningstagande att kommunen ska verka för ökad medvetenhet om bullerproblematik i befintliga bostadsområden samt vid behov utreda och vidta åtgärder. Det framgår även att omgivningsbuller ska beaktas vid planering av nya bostäder och i bygglovsprövning. Detta är positivt och bedöms minska risken för negativa konsekvenser vid eventuell bostadsetablering inom aktuella områden.

Nya verksamhets- och industriområden kan medföra ökad trafik samt fler lastningar och lossningar, vilket kan påverka bullernivåer negativt. Även viss produktionsverksamhet kan förändra ljudmiljön. Transporter till och från verksamheter kan ge ytterligare störningar som bör beaktas. Planförslaget innehåller ställningstaganden om att ny störningskänslig bebyggelse ska lokaliseras med hänsyn till vägar, järnvägar och verksamheter som kan ge bullerstörningar, och att bullerskydd kan avsättas vid behov. Vidare ska nya verksamheter främst lokaliseras i anslutning till redan ianspråktagen mark för att upprätthålla en sammanhållen bebyggelsestruktur och effektivt markutnyttjande. Lokalisering bör kopplas till hållbara transportalternativ och stråk för gång, cykel och kollektivtrafik. Störande verksamheter, som genererar tung trafik, ska placeras i utkanten av eller utanför central-, huvud- och landsbygdsorter med närhet till god transportinfrastruktur.

Planförslaget har som intention att åstadkomma en större infrastruktursatsning öster om Smålandsstenar, ändrad sträckning för riksväg 26, och förlängning av väg 604 med öst – västlig förbindelse på sträckan Anderstorp – riksväg 26 för person- och godstrafik. Avsikten är att förbättra tillgängligheten, stödja näringslivet och minska trafiken genom centralorten Gislaved och

huvudorten Smålandsstenar. Arbetet med satsningarna bedöms kunna ge positiva effekter på både miljö och hälsa, bland annat genom minskad bullerpåverkan och förbättrad luftkvalitet i Smålandsstenar och Gislaved. Samtidigt innebär det ingrepp i landskapet och kan skapa barriärer mellan orterna och omkringliggande naturområden. Positivt är att ett ställningstagande i planförslaget omnämner att ändrad sträckning för riksväg 26 föreslås öster om Smålandsstenar, vilket syftar till att förbättra framkomligheten för långväga transporter, minska restider, förbättra boendemiljön lokalt och öka trafiksäkerheten för oskyddade trafikanter.

Planförslaget anger som ställningstagande att ny vindkraft ska lokaliseras med ett minsta avstånd om 1 500 meter till tätorter, småorter och annan sammanhängande bebyggelse. Vid varje potentiell etablering ska även hänsyn tas till platsens ljudutbredning. Det är positivt att tydliga skyddsavstånd har fastställts. Samtidigt föreslås inga nya områden för vindkraft ut och det saknas ytterligare vägledning för att förebygga negativa lokaliseringsrelaterade effekter, utöver de övergripande ställningstagandena om energiproduktion. Utvecklingsinriktningen avseende bostadsbyggnation redovisas även väster om huvudorten Smålandsstenar i riktning mot ett område avsett för vindkraft. Den aktuella parken är i dagsläget inte uppförd och avståndet mellan planerade bostäder och vindkraftsområdet uppgår till cirka 2,5 – 4,5 kilometer.

Sammantaget bedöms planförslaget innebära *obetydliga och/eller neutrala konsekvenser* för buller och vibrationer.

Luftkvalitet och lukt
Kommunen har ställt sig bakom att marken kring avloppsreningsverken i centralorten Gislaved och huvudorten Smålandsstenar ska bevaras som strategiska reservområden för framtida behov av utbyggnad eller tekniska anpassningar. Planförslaget anger också, om än inte som ett formellt ställningstagande, att bostäder och verksamheter inte bör lokaliseras för nära verken och ska utformas så att reningsverkens funktion, utvecklingsmöjligheter och klimatanpassning säkerställs,

vilket bedöms positivt. Dessutom planeras en ny biogasanläggning, främst för gödsel, i huvudorten Reftele, men tilltänkt plats är inte angiven och ställningstaganden kopplade till denna saknas, då tillstånd väntas före laga kraft för planförslaget.

Avloppsreningsverken är strategiskt viktiga samhällsfunktioner. Reningsverket i Smålandsstenar är centralt för avloppsförsörjningen i den södra kommundelen och har lokaliserats med hänsyn till närhet till recipienten och befintlig infrastruktur. Möjligheterna att utveckla och förbättra reningen av avloppsvatten innan det släpps ut i Nissan bedöms som mycket positiva för ytvattenkvaliteten och kan även ge betydande fördelar för nedströms liggande kommuner inom avrinningsområdet. En utbyggnad av befintliga reningsverk kan dock medföra ökade luktstörningar. Utvecklingsområdet i Gislaved är lokaliserat på godtagbart avstånd från både befintlig bostadsbebyggelse och föreslagna utvecklingsområden för bostadsändamål. Däremot är utvecklingsområdet i Smålandsstenar dikt an det befintliga reningsverket och nära befintlig bostadsbebyggelse, men inga nya områden för bostadsändamål är utpekade i närheten. Konsekvenserna bedöms som obetydliga och/eller neutrala så länge ny bebyggelse och verksamheter lokaliseras med lämpligt avstånd, men en utökning av reningsverket i Smålandsstenar kan innebära risk för negativa effekter på grund av närheten till bostäder.

Föreslagna utvecklingsområden i planförslaget kan därutöver leda till viss ökning av transporter och pendling, både kopplat till verksamhetsområden (godstransporter och arbetsresor) och bostäder. Sammantaget bedöms varken ovan trafikökning eller eventuellt ökade luktstörningar från avloppsreningsverken vara så omfattande att miljökvalitetsnormerna för luft riskerar att överskridas, och tänkbara konsekvenserna bedöms innebära *obetydliga och/eller neutrala konsekvenser* för luftkvalitet och lukt.

Förorenad mark

Planförslaget föreslår flera utvecklingsområden som berörs av registrerade potentiellt förorenade områden och betonar samtidigt att människors hälsa och miljön ska skyddas genom att minimera

användningen av kemikalier samt arbeta för en giftfri vardag. Detta ska ske både genom att reducera kemikalieanvändning i vardagen och genom att aktivt kartlägga och sanera förorenade områden inom kommunen.

Det förekommer ställningstaganden om att potentiellt förorenade områden ska beaktas vid planläggning och bygglovsprövning, och vid behov åtgärdas i samband med exploatering för att skydda människors hälsa och miljön, vilket är positivt. Om det bedöms relevant ska även riskbedömning göras för angränsande områden utanför aktuell fastighet. Riskområden för markföroreningar som berör planförslagets utvecklingsområden prioriteras för vidare undersökning och eventuell sanering. Dessa ställningstaganden skapar goda förutsättningar för positiva konsekvenser genom ökad kunskap om markföroreningar och möjlig sanering. Samtidigt kan etablering av nya miljöfarliga verksamheter bidra till ytterligare föroreningar.

Sammantaget bedöms planförslaget innebära *möjlighet för positiva konsekvenser* för förorenad mark, med potential att flera förorenade markområden saneras vid planförslagets genomförande.

Transport av farligt gods
Risker vid transporter av farligt gods inkluderar olyckor under transport, såsom kollisioner, avkörningar och urspårningar, samt risker i samband med lastning och lossning. Planförslaget betonar därmed vikten av att beakta transporter av farligt gods vid planering av ny bebyggelse i anslutning till transportinfrastruktur. Det finns som ställningstagande att en riskbedömning ska göras vid planering av bebyggelse inom 150 meter från rekommenderade vägar och järnvägar för farligt gods. Därutöver ska hänsyn tas till skyddsavstånd i anslutning till riksintresseanläggningar för väg och järnväg, i syfte att säkerställa anläggningarnas funktion och minska risker kopplade till transporter av farligt gods.

Föreslagna utvecklingsområden för verksamhetsändamål bedöms sannolikt leda till en ökning av tung trafik. De planerade

verksamhetsområdena är dock i stor utsträckning lokaliserade i nära anslutning till kommunens större transportleder, vilket bedöms som positivt ur både tillgänglighets- och störningsperspektiv. Om trafikflöden kan ledas utanför orterna, främst genom anläggande av förbifarter i enlighet med planförslaget, bedöms detta kunna ge positiva effekter på buller- och luftkvalitet i orterna. En sådan omfördelning av trafiken bedöms även bidra till ökad trafiksäkerhet för oskyddade trafikanter.

Det är sannolikt att Försvarsmakten, och vid behov även utländska försvarsmakter, kommer att nyttja kommunens järnvägsnät samt riksväg 26 och 27 för transporter av personal och militär materiel. Vid mobilisering eller krig kan dessa transporter innebära en ökad belastning på väg- och järnvägsnätet och konkurrera med civil trafik, vilket ställer högre krav på kapacitet, bärighet och framkomlighet. Dessa förutsättningar bör beaktas vid planering av genomfartsleder och framtida utbyggnad av infrastruktur. Sammantaget bedöms planförslaget innebära *obetydliga och/eller neutrala konsekvenser* för transport av farligt gods.

Strålning och radon
Planförslaget anger som ställningstagande att gällande riktvärden för radon i inomhusluft inte får överskridas, vilket ska säkerställas i samband med bygglovsprövning. För att möjliggöra detta framgår att radonhalter bör vara kända senast vid planläggning, och att byggtekniska åtgärder ska vidtas om förhöjda halter påträffas. Sammantaget bedöms planförslaget innehålla tillfredsställande ställningstaganden avseende strålning och radon, genom att högriskområden för radon ska undvikas och att riktvärden för inomhusluft vid byggnation inte ska överskridas. Därutöver finns gällande lagstiftning som syftar till att minimera risken för ohälsosamma radonhalter inomhus.

Vidare anges i ett ställningstagande att byggnation i första hand ska undvikas inom högriskområden för markradon. Kommunen har även för avsikt att vid planering och exploatering undvika lokalisering av bebyggelse för stadigvarande vistelse i närheten av magnetfält. Detta bedöms som positivt och är i linje med gällande

rekommendationer om att begränsa exponering för magnetiska fält. Sammantaget bedöms planförslaget hantera frågor om strålning och radon på ett tillfredsställande sätt, vilket innebär en låg risk för negativa konsekvenser och utgör därmed *obetydliga och/eller neutrala konsekvenser*.

Civil beredskap

Planförslaget anger som ställningstagande att totalförsvarets militära och civila intressen ska stödjas i den mån det är möjligt. Skyddsrum finns i de större orterna, men det framgår inte om de kommer att räcka för den planerade befolkningstillväxten. Om behovet av skyddsrum och beredskap inte säkerställs finns *risk för negativa konsekvenser* för samhällssäkerhet, civil beredskap och förmågan att hantera krissituationer.

Bedömning av tänkbara konsekvenser av planförslaget för *Hälsa och säkerhet*

	Förväntade positiva konsekvenser	Möjlighet till positiva konsekvenser	Obetydliga och/eller neutrala konsekvenser	Risk för negativa konsekvenser	Förväntade negativa konsekvenser
Miljöfarlig och störande verksamhet			X		
Buller och vibrationer			X		
Luftkvalitet och lukt			X		
Förorenad mark		X			
Transport av farligt gods			X		
Strålning och radon			X		
Civil beredskap				X	

Tänkbara konsekvenser av nollalternativet

Många av de utvecklingsområden för bostads- och verksamhetsändamål samt intentioner avseende transportinfrastruktur som föreslås i nollalternativet återfinns även i planförslaget. Ambitionen för nya bostäder är dock betydligt lägre i nollalternativet, med 800 bostäder jämfört med 7 000 som planförslaget möjliggör för. Ett lägre antal invånare medför generellt ett mindre transportbehov och lägre trafikflöden. Större infrastruktursatsning öster om Smålandsstenar, ändrad sträckning för riksväg 26, och förlängning av väg 604 med öst – västlig förbindelse på sträckan Anderstorp – riksväg 26 förekommer i de

båda framtidsalternativen, vilket innebär att möjlighet till positiva konsekvenser avseende buller och luftkvalitet i Smålandsstenar och Gislaved är jämförbar.

När det gäller förorenad mark och transporter av farligt gods bedöms nollalternativet ge liknande tänkbara konsekvenser som planförslaget. Båda alternativen har likartade ställningstaganden, vilket bedöms medföra obetydliga eller neutrala effekter jämfört med nuläget. I nollalternativet anges att kommunen ska ha planlagd mark för miljöfarliga verksamheter och underlätta för omlokalisering av verksamheter som är olämpligt lokaliserade. Detta bidrar till bättre hälsa och miljö genom att säkerställa att verksamheter med miljöpåverkan lokaliseras där störningarna blir minst. Planförslaget innehåller inte motsvarande ställningstaganden specifikt för miljöfarliga verksamheter, men har ställningstaganden om verksamheter generellt samt om hantering av potentiellt förorenad mark. Bedömningen är att båda framtidsalternativen har ställningstaganden med liknande syften och att även nollalternativet kan ge möjlighet till positiva konsekvenser för förorenad mark.

Nollalternativet innehåller riktlinjer för vindkraftsutbyggnad samt områden där etablering ska undvikas. Skyddsavståndet till tätorter anges till 1 000 meter. Trots att avståndet är kortare bedöms det ändå vara tillräckligt, och nollalternativet förväntas ge obetydliga eller neutrala konsekvenser.

Nollalternativet saknar ställningstaganden och beskrivningar om både radon och strålning samt civil beredskap, vilket bedöms innebära *risk för negativa konsekvenser*. Sammantaget bedöms nollalternativet ge samma konsekvenser som planförslaget, däremot bedöms konsekvenserna för strålning och radon vara mer negativa i nollalternativet än i planförslaget.

Hushållning med mark, vatten och övriga resurser

Förutsättningar

Mark som resurs

Gislaveds kommun är en typisk skogskommun där norra delen tillhör Småländska sköldens högland och den södra delen sträcker

sig över Södra Smålands urbergsslätt. Terrängen är i norr mer högländ och kuperad, medan söderdelen är låglänt, med höjder som varierar från över 250 meter över havet i norr till 100–150 meter i söder. Kommunens geografi kan grovt delas in i tre områden: den norra delen med karga barrskogar och myrlandskap, den sydvästra delen med småbrutet skogs- och sjölandskap, samt den sydöstra delen med mer bördig jordbruksmark. Skogsbruk, jordbruk och övriga areella näringar har stor betydelse för både boende och näringsliv i kommunen. Jordbruksmarken omfattar drygt åtta procent av Gislaveds totala areal.

Enligt jordbruksmarkskarteringen (Gislaveds kommun, 2024) är jordbruksmarken i kommunen geografiskt spridd. Det största sammanhängande området finns längs Lillåns dalgång mellan Reftele och sjön Bolmen, där marken är storskalig och den mest bördiga i kommunen. I övriga delar av kommunen är jordbruksmarken mer småskalig, uppdelad i mindre enheter och spridd. I närheten av Burseryd och Skeppshult, längs Västerån och Österån, finns dessutom ett mindre stråk med jordbruksmark av högt och mycket högt brukningsvärde.

Jordbruksmarken som resurs är av stor betydelse för livsmedelsproduktionen och kommunen har en restriktiv hållning till ianspråktagande av jordbruksmark samt att den ska värderas högt i förhållande till andra intressen. För att motverka minskande jordbruksareal till följd av utveckling eller igenväxning kan marker som historiskt varit jordbruksmark återställas samt nyodling förekomma. Enligt 3 kap. 4 § miljöbalken får jordbruksmark endast tas i anspråk för bebyggelse och anläggningar om det rör väsentliga samhällsintressen och om dessa inte kan lokaliseras till ett annat område.

Vatten och avlopp
Gislaveds kommun har en väl utbyggd VA-verksamhet som omfattar hela kedjan från dricksvattenproduktion till avledning och rening av spill- och dagvatten. Cirka 85 procent av kommunens invånare är anslutna till den allmänna VA-anläggningen, medan övriga har enskilda lösningar. VA-planen med integrerad

vattentjänstplan utgör kommunens övergripande styrdokument för hur vatten- och avloppsförsörjningen ska utvecklas i takt med bebyggelse och klimatförändringar. Planen fungerar som underlag till översiktsplanen och anger hur utbyggnad av allmänt VA ska ske utifrån miljö- och hälsoskyddsskäl samt ekonomisk och teknisk rimlighet. Kommunen prioriterar områden där miljöpåverkan från enskilda avlopp är störst och där behovet av samlad VA-lösning är tydligt.

Kommunens dricksvattenförsörjning baseras helt på grundvatten från vattenverk spridda över kommunen. För att säkerställa långsiktig råvattentillgång pågår ett fortlöpande arbete med att fastställa och revidera vattenskyddsområden och tillhörande skyddsföreskrifter. I nuläget finns fastställda vattenskyddsområden för vattenverken i Gislaved, Smålandsstenar, Burseryd och Broaryd. Arbetet med att ta fram skyddsområden pågår även för Tallberga, Öreryd, Hällabäck och Hestra.

Avfall
Stora delar av det kommunala ansvaret för avfallshantering sköts av kommunalförbundet SÅM - Samverkan Återvinning Miljö. Förbundet bildades 2018 av Gislaveds, Gnosjö, Vaggeryds och Värnamo kommuner. För att ta hand om hushållens grovavfall och farliga avfall finns i det två återvinningscentraler i Mossarp mellan Gislaved och Anderstorp och i Smålandsstenar vid Oskarstippen. För boende i kommunens norra delar är närmaste återvinningscentralen Gynnås i Gnosjö kommun. Som komplement till återvinningscentralerna finns också tre gröntippar i Hestra, Burseryd och Reftele som tar emot trädgårdsavfall.

Tänkbara konsekvenser av planförslaget
Planförslagets avser att utveckla och bevara den byggda miljön för att stödja en hållbar samhällsutveckling. Planen anger utvecklingsinriktningar som syftar till att främja en balanserad och hållbar tillväxt i kommunens central-, huvud- och landsbygdsorter såväl som landsbygden i överlag, säkerställa en integrerad och sammanhängande grön- och blåstruktur samt stärka ett förbättrat och hållbart transportinfrastruktursystem. Detta utgör strategier

som bidrar till en effektiv och hållbar hushållning med mark, vatten och andra resurser.

Bland föreslagna utvecklingsområden finns några som, i begränsad omfattning, överlappar jordbruksmark. Detta innebär en viss påverkan på jordbruksproduktion och landskapskaraktär, men överlappningen bedöms som begränsad. Utpekandet baseras på en samlad bedömning där motiven är att utbyggnaden utgör ett väsentligt samhällsintresse, alternativa lokaliseringar är mindre lämpliga, och de föreslagna områdena för utveckling möjliggör fortsatt markanvändning för jordbruk i stor utsträckning. Sammantaget bedöms nyttan för samhällsutveckling och hållbar tillväxt överväga den begränsade påverkan på jordbruksmark och landskap. Tidigare utkast av planförslaget har justerats för att i största möjliga mån undvika ianspråktagande av jordbruksmark. Detta bidrar till att bevara produktiv mark och landskapskaraktär, samtidigt som ny bebyggelse i huvudsak kan koncentreras till redan ianspråktagen mark eller områden med lägre jordbruks- och naturvärden, vilket stärker en hållbar markanvändning.

Planförslaget anger att exploatering av redan detaljplanelagd tomtmark ska prioriteras och att ny bebyggelse i första hand ska förläggas till redan ianspråktagna eller hårdgjorda ytor. Förtätning av befintliga strukturer samt etablering av nya bostadsområden ska anpassas gällande täthet och utformning utifrån lokala förutsättningar, med hänsyn till både ortens och platsens karaktär. Utvecklingsområden för verksamhetsändamål förekommer i anslutning till, eller i närheten av, befintliga verksamhetsområden för att bevara en sammanhållen bebyggelsestruktur och möjliggöra effektivt markutnyttjande. Vid lokalisering betonas även kopplingen till hållbara transportalternativ samt till stråk för gång-, cykel- och kollektivtrafik, vilket bidrar till en integrerad och miljömässigt hållbar samhällsutveckling.

Mark som resurs

Huvudorten Reftele, som är geografiskt lokaliserad inom kommunens sammanhängande odlingslandskap, föreslås utvecklas genom förtätning av befintliga bostadsområden som är centralt belägna. Samtidigt som bostadsutvecklingen ska bidra till

en variation av bostadstyper. Planförslaget föreslår även två grönområden för fortsatt utveckling, vilka delvis består av jordbruksmark om cirka 0,4 respektive 1 hektar. Inom centralorten Gislaved föreslås ett område om cirka 0,5 hektar för utbyggnad på jordbruksmark med normalt brukningsvärde. Planförslaget anger att när jordbruksmark tas i anspråk ska kompensationsåtgärder utredas parallellt med pågående detaljplaneprocess. För utpekade LIS-områden prioriteras aktivt jordbruk framför exploateringsintressen. Däremot har en konkret avvägning mot jordbruksmark inte genomförts för de utpekade LIS-områdena. Vidare ska möjligheter att anordna vatten och avlopp ingå i bedömningen av områdenas lämplighet som LIS-områden och deras prioritering för utveckling.

Hänsyn har tagits till jordbruksmark, med fokus på att brukningsvärd mark i första hand ska undantas från exploatering. Jordbruksmark med mycket högt värde utifrån de markbundna faktorerna och aktuellt brukande skyddas först, följt av högt respektive normalt värde. Detta ger tydlig vägledning för exploatering av ny bebyggelse både i tätortsnära landsbygd och för enstaka byggnation på landsbygden. Prioritering av redan ianspråktagen mark, förtätning och funktionsblandad bebyggelse tillsammans med sparsamt nyttjande av jordbruksmark möjliggör god markhushållning. Föreslagna utvecklingsområden följer planförslagets intentioner avseende bebyggelse samt infrastruktur och bedöms stödja en hållbar samhällsutveckling, där exploatering av jordbruksmark motiveras utifrån markens värde och väsentligt samhällsintresse.

Föreslagna utvecklingsområden för bostads- och verksamhetsändamål på skogsmark minskar arealen produktionsskog och påverkar skogliga resurser. Trots stor hänsyn till jordbruksmark och anpassning efter höga naturvärden, innebär ett genomförande av planförslaget att omfattande ytor av tidigare oexploaterad mark tas i anspråk för bebyggelse. Sammantaget bedöms planförslaget innebära *risk för negativa konsekvenser* för hushållning med mark.

Vatten och avlopp

Ställningstagandena om att kommunen ska säkerställa en klimatanpassad, hållbar och trygg VA-försörjning, samt att planeringen av vatten och avlopp ska samordnas med kommunens översiktsplanering, skapar förutsättningar för effektiv och långsiktig hushållning av vattenresurser och infrastruktur.

Av planförslaget framgår dock inte hur kommunen har integrerat eller anpassat de föreslagna utvecklingsområdena utifrån VA-planen, och ställningstagandenas generella formulering gör bedömningen svårtydd. Förutsatt att kommunen använder VA-planen som styrdokument för utformning av allmän vatten-, avlopps- och dagvattenhantering, samt som underlag för bebyggelseutveckling, bedöms planförslaget innebära *möjlighet till positiva konsekvenser* för hushållning med vatten.

Avfall

Planförslaget specificerar inte vilka typer av verksamheter för avfallshantering som kan etableras inom respektive plats, men de föreslagna utvecklingsområdena möjliggör etablering av olika typer av verksamheter, inklusive avfalls- och masshantering. Inom Smålandsstenar finns ett behov av en återvinningscentral för avfall. En lokaliseringsutredning förordar placering inom ett befintligt verksamhetsområde söder om huvudorten och planförslaget föreslår ytterligare ett utvecklingsområde för verksamhetsändamål i anslutning till det befintliga, vilket bidrar till att möta kommunens behov av effektiv avfallshantering.

Sammantaget bedöms planförslaget innebära *möjlighet till positiva konsekvenser* för hushållning med övriga resurser, särskilt vad gäller avfall och materialåtervinning. Planförslaget och dess tillhörande handlingsplan lyfter behovet av en markförsörjningsstrategi, genomförande av avfallsplanen och en masshanteringsstrategi. Om dessa styrdokument tas fram och implementeras, stärks kommunens förutsättningar för ett effektivt och hållbart nyttjande av resurser ytterligare.

Tänkbara konsekvenser av nollalternativet
Även nollalternativet är återhållsamt när det gäller att föreslå utvecklingsområden för ändrad mark- och vattenanvändning eller ny bebyggelse på jordbruksmark. Vid Tokarp och Stjärnehult, öster om huvudorten Anderstorp, medger nollalternativet utveckling av sammanhängande bostadsbebyggelse på jordbruksmark. Nollalternativet innehåller därutöver inga ställningstaganden om hushållning med jordbruksmark, vilket skapar sämre möjligheterna till vägledning vid en framtida prövning av lämplighet. Avvägningar mellan väsentliga samhällsintressen och jordbruksmark försvåras, och framtida ärenden som berör jordbruksmark kommer därför att kräva separata lokaliseringsutredningar och lämplighetsbedömningar.

Nollalternativet saknar även de tydliga ställningstaganden som planförslaget gör om att utvecklingen av bebyggelse ska anpassas efter kapacitet och utbyggnadstakt för vatten och avlopp. Sammantaget bedöms nollalternativet innebära *förväntade negativa konsekvenser* för hushållning med mark, vatten och övriga resurser.

Regionala och mellankommunala frågor

Regionala och mellankommunala frågor är viktiga för utvecklingen både inom kommunen och i regionen. Gislaved ingår i Region Jönköping och gränsar till Västra Götalands län, Hallands län och Kronobergs län. Gislaveds kommun samarbetar med Tranemo kommun inom bygg, miljö och detaljplanering sedan 2019, med en gemensam samverkansnämnd för bygg- och miljöfrågor. SÅM (Samverkan Återvinning Miljö) är ytterligare ett mellankommunalt samarbete som ansvarar för renhållningen i Gislaved, Gnosjö, Vaggeryd och Värnamo. GGVV-regionen, även kallad

Gnosjöregionen och kopplat till den så kallade Gnosjöandan, omfattar samma kommuner och kännetecknas av ett starkt entreprenörskap och ett omfattande regionalt samarbete.

Bolmenleden, även kallad ”Bolmen runt”, är en vandringsled runt sjön Bolmen och utgör ett mellankommunalt intresse tillsammans med Ljungby, Värnamo och Hylte kommun. Flera utpekade LIS-områden intill sjöar i kommunen utgör mellankommunala intressen, bland annat Bolmen, som delas med de kommuner som nämndes ovan, och Nissansjöarna, som delas med Gnosjö kommun. Gislaveds kommun utgörs i den norra delen av ett opåverkat område som delas med Gnosjö och Vaggeryd kommun. Utvecklingen och bevarandet av naturvärden såväl som grönstruktur i Isabergsområdet sker i samarbete med Gnosjö kommun.

Mellankommunal samverkan kring vattenkvalitet och vattenvård sker för avrinningsområdena Ätran, Lagan och Nissan genom respektive vattenråd. Även kalkning av sjöar sker i samverkan med berörda kommuner.

Kommunen ska verka för ökad regionöverskridande och mellankommunal kollektivtrafik för både buss och tåg. Arbetet sker i samverkan med berörda grannkommuner och kollektivtrafikmyndigheter, och det är viktigt att detta genomförs i rätt forum och sammanhang. Gislaved deltar i flera samverkanskonstellationer kopplade till transportinfrastruktur och kollektivtrafik. Planförslaget anger behov av förbättrad standard, ökad kapacitet och högre trafiksäkerhet på bland annat riksväg 26 och 27 samt Nässjö-Halmstad (HNJ-banan) inom kommunen, vilket förutsätter samverkan med statliga myndigheter och angränsande kommuner.

Etablering av vindkraft bedöms vara en mellankommunal fråga. Planförslaget föreslår inte några tillkommande ytor för vindkraftsetablering men vindkraften i kommunen omfattar för närvarande tre parker. Två parker, Grimsås och Grönhult, ligger delvis i Tranemo kommun, och Frostnäs finns enbart i Gislaveds kommun. Därutöver finns ett naturgasstråk som passerar både Gislaved och Hylte kommun, samt gemensamma

distributionsledningar som förser Gnosjö och Tranemo kommun med gas.

Påverkan (områden av riksintresse)

Riksintressen

I detta kapitel redovisas riksintressen enligt 3 kap. miljöbalken som överlappar med utvecklingsområden i planförslaget, samt föreslagen hantering och ställningstaganden dessa utvecklingsområden berörs av vid kommande exploatering och prövning. Natura 2000-områden utgör riksintresse enligt 4 kap. miljöbalken men redovisas i denna miljökonsekvensbeskrivning under nästkommande kapitel, skyddade områden.

Kulturmiljövård	Föreslagen mark- och vattenanvändning	Föreslagen hantering
Villstad (F2)	Mark- och vattenanvändningen avser *landsbygd*, där både LIS-område och vägreservat förekommer i anslutning till riksintresset.	Planförslaget innehar särskilda ställningstagande. Kulturhistoriska värden och andra kvaliteter i den fysiska miljön som utgör en del i ortemas och landsbygdernas identitet och karaktär ska värnas, vårdas, framhävas och byggas vidare på som en tillgång vid exploatering såväl som utveckling. Inom riksintresseområden där en särskild mark- och vattenanvändning föreslås ska stor hänsyn till riksintressenas värden tas, med syfte att de inte ska påverkas negativt.
Finnvedens folkland (F3)	Utveckling av huvudorten Reftele föreslås genom mark- och vattenanvändningen *funktionsblandad bebyggelse* (ID: R1 Reftele centrum).	Planförslaget innehar särskilda ställningstagande. Kulturhistoriska värden och andra kvaliteter i den fysiska miljön som utgör en del i ortemas och landsbygdernas identitet och karaktär ska värnas, vårdas, framhävas och byggas vidare på som en tillgång vid exploatering såväl som utveckling. Inom riksintresseområden där en särskild mark- och vattenanvändning föreslås ska stor hänsyn till riksintressenas värden tas, med syfte att de inte ska påverkas negativt.
Sandvik (F1)	Mark- och vattenanvändningen avser *landsbygd*.	Planförslaget innehar särskilda ställningstagande. Kulturhistoriska värden och andra kvaliteter i den fysiska miljön som utgör en del i ortemas och landsbygdernas identitet och karaktär ska värnas, vårdas, framhävas och byggas vidare på som en tillgång vid exploatering såväl som utveckling. Inom riksintresseområden där en särskild mark- och vattenanvändning föreslås ska stor hänsyn till riksintressenas värden tas, med syfte att de inte ska påverkas negativt.

Yrkesfiske	Föreslagen mark- och vattenanvändning	Föreslagen hantering
Bolmen (82)	I underlaget för landsbygdsutveckling i strandnära lägen föreslås tio LIS-områden kring Bolmen. Underlaget saknar dock en bedömning av påverkan på riksintresset för yrkesfisket, och utifrån befintligt material kan risk för påverkan, särskilt på lek- och uppväxtområden, inte uteslutas.	Planförslaget innehar ett särskilt ställningstagande: Kommunen har för avsikt att undvika åtgärder som kan innebära negativ påverkan eller påtaglig skada på riksintresset. Områdets värden ska skyddas så att de inte försämras eller försvinner. De fiskbestånd, inklusive lek – och uppväxtplatser, som är viktiga för yrkesfisket i Bolmen ska skyddas och näringens behov av infrastruktur ska beaktas i planering.

Naturvård	Föreslagen mark- och vattenanvändning	Föreslagen hantering
Vattlasjöområdet (NRO06033)	Utveckling av riksväg 26 föreslås i anslutning till riksintresset.	Planförslaget innehar ett särskilt ställningstagande: Åtgärder som skadar områdets geologiska bildningar som exempelvis täktverksamhet och anläggning av vägar, ska undvikas.
Radan-Svanån-Stengårdshultasjön (NRO06034)	Mark- och vattenanvändningen avser *landsbygd*, där LIS-område förekommer.	Planförslaget innehar ett särskilt ställningstagande: Ökad belastning av näringsämnen från bland annat avlopp eller jord- och skogsbruk ska undvikas och fortsatta kalkningsåtgärder prioriteras. Åtgärder som påverkar vattendragets konnektivitet negativt ska undvikas.
Mossjön och närliggande mossar (NRO06045)	Mark- och vattenanvändningen avser *landsbygd*, där ett sammanhängande område för natur- och friluftsliv förekommer.	Planförslaget innehar ett särskilt ställningstagande: Ökad belastning av näringsämnen från bland annat avlopp eller jord- och skogsbruk ska undvikas och fortsatta kalkningsåtgärder prioriteras. Åtgärder som påverkar vattendragets konnektivitet negativt ska undvikas. Området ska skyddas mot åtgärder som avvattnat våtmarkerna eller medför ingrepp i fram av exempelvis lednings- och vägdragningar. Avverkning av sumpskogar, skogar på fastmarksholmar och i kantzoner eller vid vattendrag bör undvikas. Området ska skyddas mot kalkning, dikningar och kalavverkningar av stränder samt dikning inom tillrinningsområdet.
Kättesjömossen (NRO060104)	Mark- och vattenanvändningen avser *landsbygd*.	Planförslaget innehar ett särskilt ställningstagande: Området ska skyddas mot åtgärder som avvattnat våtmarkerna eller medför ingrepp i fram av exempelvis lednings- och vägdragningar. Avverkning av sumpskogar, skogar på fastmarksholmar och i kantzoner eller vid vattendrag bör undvikas.
Ettö (NRO060114)	Mark- och vattenanvändningen avser *landsbygd*.	Utgör naturreservat.
Ingelsbo (NRO06081)	Mark- och vattenanvändningen avser *landsbygd*.	Planförslaget innehar ett särskilt ställningstagande: Områdets bergarts- och mineralförekomst skyddas mot täkt- och gruvverksamhet eller andra ingrepp.

Nissan nedströms Nissansjöarna (NRO06036)	Utvecklingsområde avseende *funktionsblandad bebyggelse* (ID: G2 Gislaved 2040 och G6 Gyllenfors), och *teknisk infrastruktur* (ID: G16 Gislaveds avloppsreningsverk) föreslås inom riksintresset. Norr om föreslås ytterligare utvecklingsområde för *verksamheter* (ID: G10 Sågverket) och i direkt anslutning fortsatt utveckling av *grönområde* (ID: G15 Ormkärr grönområde).	Planförslaget innehar ett särskilt ställningstagande: Åtgärder som gör ingrepp i åns meanderformationer eller hindrar den naturliga meandringsprocessen ska undvikas. I de fall exploatering eller ingrepp planeras i områden av riksintresse för naturvård ska detta ske med hänsyn till riksintressets värden och om möjligt stärka värdena.
Store mosse, Anderstorp (NRO06037)	Utveckling av *grönområde* föreslås i den södra delen av riksintresset.	Planförslaget innehar ett särskilt ställningstagande: Området ska skyddas mot åtgärder som avvattnat våtmarkerna eller medför ingrepp i fram av exempelvis lednings- och vägdragningar. Avverkning av sumpskogar, skogar på fastmarksholmar och i kantzoner eller vid vattendrag bör undvikas. Delar utgör naturreservat.
Härydsmossen och Rövamossen (NRO06098)	Mark- och vattenanvändningen avser *landsbygd*.	Planförslaget innehar ett särskilt ställningstagande: Området ska skyddas mot åtgärder som avvattnat våtmarkerna eller medför ingrepp i fram av exempelvis lednings- och vägdragningar. Avverkning av sumpskogar, skogar på fastmarksholmar och i kantzoner eller vid vattendrag bör undvikas.
Örnaholm (NRO060139)	Mark- och vattenanvändningen avser *landsbygd*.	-
Våtmark vid Sandserydssjön (NRO06090)	Mark- och vattenanvändningen avser *landsbygd*.	Planförslaget innehar ett särskilt ställningstagande: Området ska skyddas mot åtgärder som avvattnat våtmarkerna eller medför ingrepp i fram av exempelvis lednings- och vägdragningar. Avverkning av sumpskogar, skogar på fastmarksholmar och i kantzoner eller vid vattendrag bör undvikas.
Isberga (NRO060121)	Mark- och vattenanvändningen avser *landsbygd*.	Planförslaget innehar ett särskilt ställningstagande: Området ska skyddas mot åtgärder som minskad eller upphörd jordbruks-/betesdrift, skogsplantering, eller andra åtgärder som gör ingrepp i eller påverkar områdenas värden.
Risamossen (NRO060106)	Mark- och vattenanvändningen avser *landsbygd*.	-
Fegen (NRO06038)	Mark- och vattenanvändningen avser *landsbygd*.	Utgör naturreservat.
Draven (NRO06039)	Mark- och vattenanvändningen avser *landsbygd*.	Utgör naturreservat.

Friluftsliv	Föreslagen mark- och vattenanvändning	Föreslagen hantering
Isaberg (FF02)	Utvecklingsområde avseende *bostadsbebyggelse* (ID: H6 Bjärsveds klint) föreslås inom riksintresset. Även utvecklingsområde för *tillfällig vistelse* förekommer (ID: H8 Isaberg).	Planförslaget innehar ett särskilt ställningstagande: Inom riksintresseområde Isaberg ska en balanserad utveckling ske mellan å ena sidan anläggningarna som erbjuder ordnade friluftsaktiviteter, å andra sidan det oexploaterade sjö- och skogslandskapet som erbjuder naturupplevelser. Därutöver gäller följande: • Eventuellt tillkommande verksamheter, anläggningar och bebyggelse inom riksintresseområdena ska anpassas till landskapet vad gäller skala, volym och placering. • Allmänhetens tillgång till områden av riksintresse för friluftsliv ska värnas och stärkas. • Främja satsningar som ska bidra till en fortsatt utveckling och tillskapande av nya leder, såsom rid-, vandrings-, cykel- och kanotleder inom riksintresseområdena. • Verksamheter som enskilt eller kumulativt kan försämra vattenkvaliteten på ett sätt som negativt påverkar fisket eller badmöjligheterna inom riksintresseområdena får inte anläggas. • Verka för att vidareutveckla samverkansformerna mellan berörda länsstyrelser och kommuner för att värna och utveckla riksintresseområdena.
Fegen, Svansjöarna och Kalvsjön (FF09)	Mark- och vattenanvändningen avser *landsbygd*.	Planförslaget innehar ett särskilt ställningstagande: Området ska särskilt skyddas mot element som, enskilt eller kumulativt, väsentligt stör landskapsbilden såväl som ljudalstrande verksamheter som påtagligt stör upplevelsevärdena i områdena. Därutöver gäller följande: • Eventuellt tillkommande verksamheter, anläggningar och bebyggelse inom riksintresseområdena ska anpassas till landskapet vad gäller skala, volym och placering. • Allmänhetens tillgång till områden av riksintresse för friluftsliv ska värnas och stärkas. • Främja satsningar som ska bidra till en fortsatt utveckling och tillskapande av nya leder, såsom rid-, vandrings-, cykel- och kanotleder inom riksintresseområdena. • Verksamheter som enskilt eller kumulativt kan försämra vattenkvaliteten på ett sätt som negativt påverkar fisket eller badmöjligheterna inom riksintresseområdena får inte anläggas. • Verka för att vidareutveckla samverkansformerna mellan berörda länsstyrelser och kommuner för att värna och utveckla riksintresseområdena.

Bolmen (FF04)	Mark- och vattenanvändningen avser *landsbygd*, där LIS-område förekommer. I underlaget för landsbygdsutveckling i strandnära lägen föreslås tio LIS-områden kring Bolmen.	Planförslaget innehar ett särskilt ställningstagande: Området ska särskilt skyddas mot element som, enskilt eller kumulativt, väsentligt stör landskapsbilden såväl som ljudalstrande verksamheter som påtagligt stör upplevelsevärdena i områdena. Därutöver gäller följande: • Eventuellt tillkommande verksamheter, anläggningar och bebyggelse inom riksintresseområdena ska anpassas till landskapet vad gäller skala, volym och placering. • Allmänhetens tillgång till områden av riksintresse för friluftsliv ska värnas och stärkas. • Främja satsningar som ska bidra till en fortsatt utveckling och tillskapande av nya leder, såsom rid-, vandrings-, cykel- och kanotleder inom riksintresseområdena. • Verksamheter som enskilt eller kumulativt kan försämra vattenkvaliteten på ett sätt som negativt påverkar fisket eller badmöjligheterna inom riksintresseområdena får inte anläggas. • Verka för att vidareutveckla samverkansformerna mellan berörda länsstyrelser och kommuner för att värna och utveckla riksintresseområdena.

Kommunikationer	Föreslagen mark- och vattenanvändning	Föreslagen hantering
MSA-yta för Halmstad City Airport och Jönköpings flygplats	Utvecklingsområde avseende *funktionsblandad bebyggelse* (ID: G10 Sågverket, A1 Moen, A2 Bro till bro, A3 Anderstorps centrum A3, A4 Haga, 31, A5 Göta, A6 Hantverkaren, A7 Prästgården, A7 Prästgården, A9 Tokarp, G1 Ekhult, G3 Gislaveds centrum, H1 Södra Agnsjön, H2 Hestra centrum, H3 Medborgaren, H4 Jutabäcken, S2 Vickelsberg, 5 Linnéan, G6 Gyllenfors, G7 Bruksmagasinet och G2 Gislaved 2040) föreslås inom riksintresset. Även utvecklingsområde för *bostadsbebyggelse* förekommer (ID: S3 Åtterås, A10 Stjärnehult, A11 Östergården, G8 Ornkärr, H5 Sandbäcken, H6 Bjärsveds Klint, S4 Haghult Södra och S5 Haghult Norra). Såväl som för *verksamheter* (ID: G9 Mossarp, S6 Fållinge, G10 Sågverket, G11 Singelsö, G13 Rödjan, S8 Skogslund Industriområde, H4 Jutabäcken och A13 Lövås) och *teknisk infrastruktur* (ID: G17 Gislaveds energi och S11 Smålandsstenars avloppsreningsverk) samt *grönområde* (ID: G3 Vitsippan Grönområde, G15 Ormkärr Grönområde och S10 Trädparken).	Planförslaget innehar ett särskilt ställningstagande: Om det finns ett planerat högt objekt inom MSA-ytan, 20 meter eller högre, ska flygplatsens verksamhetsutövare ges möjlighet att yttra sig. Vid planering och uppförande av infrastruktur eller byggnadsobjekt, oavsett typ, som kan överstiga tillåtna höjder inom och utom tätort, kommer relevanta myndigheter och aktörer att kontaktas rutinenligt vid detaljplaneläggning och lovgivning. Därutöver förekommer ytterligare ställningstaganden som ska gälla för samtliga riksintressen för kommunikationer.
Väg 26 genom Jönköpings län	Utvecklingsområde avseende *verksamheter* föreslås i anslutning till riksintresset (ID: G11 Singelsö, 13 Rödjan, 9 Södra industriområdet och G12 Terrassen industriområde). Samt utveckling avseende *grönområde* (ID: G14 Vitsippans grönområde). Utvecklingsområde avseende *funktionsblandad bebyggelse* föreslås inom riksintresset (ID: S1 Smålandsstenar centrum).	Planförslaget innehar ett särskilt ställningstagande: Kommunen kommer tillgodose riksintresset genom att anpassa tillkommande bebyggelse med tillhörande väg- och gatunät i relation till den statliga anläggningen, genom att följa riktlinjerna för de hänsynsavstånd som finns, samt föra dialog med Trafikverket när riksintresset bedöms påverkas. Tillkommande trafikökningar som resultat av översiktsplanens genomförande ska hanteras så vägens övergripande funktioner inte påverkas negativ Därutöver förekommer ytterligare ställningstaganden som ska gälla för samtliga riksintressen för kommunikationer.

Väg 27 genom Jönköpings län	Utvecklingsområde avseende *verksamheter* föreslås i anslutning till riksintresset (ID: G11 Singelsö, 35, G13 Rödjan, A12 Stötabo). Samt utveckling avseende *grönområde*.	Planförslaget innehar ett särskilt ställningstagande: Kommunen kommer tillgodose riksintresset genom att anpassa tillkommande bebyggelse med tillhörande väg- och gatunät i relation till den statliga anläggningen, genom att följa riktlinjerna för de hänsynsavstånd som finns, samt föra dialog med Trafikverket när riksintresset bedöms påverkas. Tillkommande trafikökningar som resultat av översiktsplanens genomförande ska hanteras så vägens övergripande funktioner inte påverkas negativt. Därutöver förekommer ytterligare ställningstaganden som ska gälla för samtliga riksintressen för kommunikationer.
Järnväg Nässjö-Halmstad (HNJ-banan)	Utvecklingsområde avseende *funktionsblandad bebyggelse*, *verksamheter* och *teknisk infrastruktur* föreslås i anslutning till riksintresset (ID: S1 Smålandsstenars centrum, R1 Reftele Centrum, S6 Fållinge Industriområde, S8 Fållinge industriområde och S11 Smålandsstenars avloppsreningsverk).	Planförslaget innehar ett särskilt ställningstagande: Kommunen kommer tillgodose riksintresset genom att anpassa tillkommande bebyggelse i relation till den statliga anläggningen, genom att följa regelverket för de hänsynsavstånd som finns samt föra dialog med Trafikverket när riksintresset bedöms påverkas. Tillkommande trafikökningar som resultat av översiktsplanens genomförande ska hanteras så vägens övergripande funktioner inte påverkas negativ. Därutöver förekommer ytterligare ställningstaganden som ska gälla för samtliga riksintressen för kommunikationer.
Järnväg Göteborg-Kalmar (Kust till kustbanan)	Utvecklingsområde avseende *funktionsblandad bebyggelse* och *bostadsbebyggelse* föreslås inom riksintresset (ID: H2 Hestra Centrum och H5 Sandbäcken). Utvecklingsområde avseende *verksamheter* föreslås i anslutning till riksintresset (ID: H7 Åspås verksamhetsområde).	Planförslaget innehar ett särskilt ställningstagande: Kommunen kommer tillgodose riksintresset genom att anpassa tillkommande bebyggelse i relation till den statliga anläggningen, genom att följa regelverket för de hänsynsavstånd som finns samt föra dialog med Trafikverket när riksintresset bedöms påverkas. Tillkommande trafikökningar som resultat av översiktsplanens genomförande ska hanteras så vägens övergripande funktioner inte påverkas negativ. Därutöver förekommer ytterligare ställningstaganden som ska gälla för samtliga riksintressen för kommunikationer.

Energiproduktion	**Föreslagen mark- och vattenanvändning**	**Föreslagen hantering**
Områden utpekade för energiproduktion saknas inom kommunen.	Ingen föreslagen mark- och vattenanvändning bedöms stå i konflikt.	-

Totalförsvarets militära del	Föreslagen mark- och vattenanvändning	Föreslagen hantering
MSA-område (Influensområde för luftrum) Hagshults flygbas	Utvecklingsområde avseende *funktionsblandad bebyggelse* (ID: S1 Smålandsstenars centrum, A1 Moen, A2 Bro till bro, A3 Anderstorps centrum, A4 Haga, 5 Göta, A6 Hantverkaren, A7 Prästgården, A8 Tornabacke, A9 Tokarp, G1 Ekhult, G2 Gislaved 2040, G3 Gislaveds centrum, H1 Södra Agnsjön, H2 Hestra centrum, H3 Medborgaren, H4 Jutabäcken, S2 Vickelsberg, G5 Linnean, G6 Gyllenfors och G7 Bruksmagasinet). Utvecklingsområde avseende *bostadsbebyggelse* (ID: H5 Sandbäcken, 10 Stjärnehult, A11 Östergården, G8 Ornakärr, H6 Bjärsveds klint och S5 Haghult Norra). Utvecklingsområde avseende *verksamheter* (ID: G9 Mossarp, S6 Fållinge industriområde, H7 Åspås verksamhetsområde, G11 Signelsö, G12 Terassen industriområde, G10 Sågverket, G13 Rödjan, A12 Stötabo och A13 Lövås). Utvecklingsområde avseende *teknisk infrastruktur* (G16 Gislaveds avloppsreningsverk) samt *tillfällig vistelse* (H1 Isaberg). Utveckling avseende *grönområde* (ID: G15 Ormkärr grönområde, G14 Vitsippan grönområde)	Samtliga plan- och lovärenden inom påverkansområde för Hagshults flygbas och Stoppområde för höga objekt ska remitteras Försvarsmakten. Berörd flygplats ska höras för alla byggnadsobjekt högre än 20 meter och högre än 45 meter inom MSA-yta. Vid planering av uppförande av infrastruktur eller byggnadsobjekt, oavsett typ, som kan överstiga tillåtna höjder inom och utom tätort, kommer relevanta myndigheter och aktörer att kontaktas rutinenligt vid detaljplaneläggning och lovgivning. Försvarsmakten behöver höras för byggnadsobjekt över 20 meter utom tätort samt för byggnadsobjekt över 45 meter både inom och utom tätort.
Stoppområde för höga objekt	LIS-område förekommer. I underlaget för landsbygdsutveckling i strandnära lägen föreslås tio LIS-områden kring Bolmen.	Samtliga plan- och lovärenden inom påverkansområde för Hagshults flygbas och Stoppområde för höga objekt ska remitteras Försvarsmakten. Berörd flygplats ska höras för alla byggnadsobjekt högre än 20 meter och högre än 45 meter inom MSA-yta. Vid planering av uppförande av infrastruktur eller byggnadsobjekt, oavsett typ, som kan överstiga tillåtna höjder inom och utom tätort, kommer relevanta myndigheter och aktörer att kontaktas rutinenligt vid detaljplaneläggning och lovgivning. Försvarsmakten behöver höras för byggnadsobjekt över 20 meter utom tätort samt för byggnadsobjekt över 45 meter både inom och utom tätort.

Bedömning av påverkan och risk för påtaglig skada på riksintressen

I enlighet med sammanställningen i föregående avsnitt omfattar planförslaget flera utvecklingsområden som berör riksintressen. De riksintressen som överlappar flest utvecklingsområden avser kommunikationer och totalförsvaret, där influensområdet för luftrum omfattar cirka två tredjedelar av kommunens yta. Merparten av riksintressena är lokaliserade inom geografiska områden som föreslås ha mark- och vattenanvändningen landsbygd, vilket omfattar mark utanför centralort, huvudorter och landsbygdsorter. Denna användning rymmer en mångfald av användningar, där bostäder, verksamheter och olika typer av naturområden ingår. Även fritidshusområden och mindre ortsbildningar utgör en del av användningen.

I anslutning till samtliga riksintressen för kommunikationer, såväl väg som järnväg, redovisar planförslaget utvecklingsområden för bostadsbebyggelse och verksamheter. Inom riksintresset för MSA flygplats samt längs vägarna 26 och 27 pekas även områden för fortsatt utveckling av grönstruktur ut.

Riksintressen för naturvård och kulturmiljövård berörs av markanspråk som kan innebära potentiella konflikter med de utpekade värdena. Nissan nedströms Nissansjöarna påverkas delvis av områden för funktionsblandad bebyggelse, vilka sammantaget möjliggör cirka 2 000 bostäder, samt av ett område för teknisk infrastruktur. De värden som ligger till grund för riksintresset utgörs av Nissans meandersystem, som är ett tydligt och levande exempel på de eroderande och ackumulerande geologiska processer som formar landskapet. För att säkerställa riksintressets bevarande krävs att dessa geologiska formelement skyddas från åtgärder som täktverksamhet, omfattande schaktning och dikning, samt i vissa fall även från påverkan genom terrängkörning i samband med skogsbruk och liknande verksamheter.

Inom riksintresset Finnvedens folkland möjliggör planförslaget utveckling av huvudorten Reftele genom mark- och vattenanvändningen funktionsblandad bebyggelse, vilket ger utrymme för cirka 30 nya bostäder. Riksintressets värden utgörs bland annat av en historisk tingsplats, en rik förekomst av fornlämningar, bymiljöer med bebyggelse från 1800-talet samt Svanaholms före detta säteri.

Inom riksintresset Bolmen för friluftsliv och yrkesfiske föreslås ett flertal LIS-områden, medan riksintresset Isaberg för friluftsliv omfattar områden för både bostadsbebyggelse och tillfällig vistelse. Dessa områden präglas av betydande frilufts- och naturvärden med nära koppling till omgivande naturmiljöer. Därutöver berörs även riksintresset för naturvård, Radan, genom ett utpekat LIS-område.

Planförslaget innehåller både områdesspecifika och generella ställningstaganden som omfattar riksintressena. De generella ställningstagandena för mark- och vattenanvändningen landsbygd

täcker en stor andel av kommunens riksintressen och innebär att särskild hänsyn ska tas till riksintressenas värden vid exploatering eller andra ingrepp. Där så är möjligt ska åtgärder även bidra till att stärka dessa värden. Samtidigt innebär planförslaget markanspråk inom områden med riksintressen, vilket medför att fördjupade utredningar och avvägningar behöver genomföras tidigt i detaljplaneprocessen samt vid prövning av tillstånd och bygglov. Detta är nödvändigt för att säkerställa att risken för påtaglig skada på riksintressen kan undvikas. Särskilt känsliga bedöms de föreslagna åtgärderna inom riksintresset Finnvedens folkland vara, där exploatering behöver ske med stor varsamhet för att inte skada kulturhistoriska värden. Även LIS-området inom riksintresset för naturvård Radan kräver särskild försiktighet, då området är känsligt för påverkan, bland annat från avloppsutsläpp. Sammantaget innehåller planförslaget tydliga ställningstaganden som synliggör riksintressena, deras värden och vikten av hänsyn i kommande planerings- och prövningsskeden. Under förutsättning att dessa ställningstaganden följs bedöms planförslaget inte medföra påverkan och risk för påtaglig skada på berörda riksintressen.

Påverkan (skyddade områden)

Naturreservat är skyddade enligt 7 kap. 4 § miljöbalken och omfattar värdefulla naturmiljöer. Tidigare naturvårdsområden har sedan miljöbalkens införande 1999 likställts med naturreservat. Natura 2000-områden utgör riksintressen enligt 4 kap. 1 § miljöbalken och har ett starkt skydd mot åtgärder som kan skada naturvärdena. Dessa områden omfattas även av skydd enligt 7 kap. 27 § och behandlas därför samlat inom påverkan på skyddade områden. Strandskydd gäller längs sjöar och vattendrag enligt 7 kap. 13–18 §§ i syfte att säkerställa allmänhetens tillgång till strandområden samt att skydda viktiga livsmiljöer för växter och djur. Vattenskyddsområden skyddas enligt 7 kap. 21 § för att säkerställa tillgången till dricksvatten av god kvalitet.

Naturreservat och naturvårdsområden

Gislaveds kommun rymmer nio naturreservat och ett tidigare utpekat naturvårdsområde, vilka tillsammans täcker en variation av

naturtyper och biotoper, såsom skogar, våtmarker, sjöar samt ängs- och betesmarker. Naturreservaten är Anderstorps stormosse, Draven, Ettö, Fegen, Isaberg, Svinhultsåsen, Värö, Sandseboskogen och Nennesmo, och det tidigare utpekade naturvårdsområdet är Villstad kyrkby.

Planförslaget medför inga direkta markanspråk på naturreservaten. Däremot föreslås LIS-områden i närheten av naturreservaten Ettö, Isaberg och Värö, och ett utvecklingsområde för bostadsbebyggelse förekommer i anslutning till Isabergs naturreservat.

Natura 2000

Inom Gislaveds kommun finns 17 stycken utpekade Natura 2000 områden och en del överlappar naturreservaten, inom dessa finns även flertalet utpekade kulturmiljöer kopplade till jord- och skogsbruk. Nedan redovisas Natura 2000-områden inom Gislaveds kommun som överlappar med utvecklingsområden i planförslaget, samt föreslagen hantering och ställningstaganden dessa utvecklingsområden berörs av vid kommande exploatering och prövning.

Kruvebo-Yxebo (SE0310416)	Mark- och vattenanvändningen avser *landsbygd*.	Planförslaget innehar särskilda ställningstaganden: Kommunen har för avsikt att undvika åtgärder som kan innebära negativ påverkan eller påtaglig skada på Natura 2000-områdets bevarandevärden. Vid målkonflikter inom Natura 2000-område har områdets värden högsta prioritet. Inom området är det prioriterade bevarandevärdet den naturskogsartade bokskogen.
Isberga hage (SE0310615)	Mark- och vattenanvändningen avser *landsbygd*.	Planförslaget innehar särskilda ställningstaganden: Kommunen har för avsikt att undvika åtgärder som kan innebära negativ påverkan eller påtaglig skada på Natura 2000-områdets bevarandevärden. Vid målkonflikter inom Natura 2000-område har områdets värden högsta prioritet. I området är de prioriterade bevarandevärdena de öppna betesmarkerna med dess artrika ängsflora.
Villstad (SE0310321)	Mark- och vattenanvändningen avser *landsbygd*.	Planförslaget innehar särskilda ställningstaganden: Kommunen har för avsikt att undvika åtgärder som kan innebära negativ påverkan eller påtaglig skada på Natura 2000-områdets bevarandevärden. Vid målkonflikter inom Natura 2000-område har områdets värden högsta prioritet. I Natura 2000-området är de prioriterade bevarandevärdena de trädklädda och öppna betesmarkerna med dess värdefulla träd och artrika flora.
Nennesmo (SE0310508)	Mark- och vattenanvändningen avser *landsbygd*.	Planförslaget innehar särskilda ställningstaganden: Kommunen har för avsikt att undvika åtgärder som kan innebära negativ påverkan eller påtaglig skada på Natura 2000-områdets bevarandevärden. Vid målkonflikter inom Natura 2000-område har områdets värden högsta prioritet. Inom området är det prioriterade bevarandevärdet mosaiken av värdefulla myr och skogsnaturtyper.
Sunnaryd (SE0310703)	Mark- och vattenanvändningen avser *landsbygd*.	Planförslaget innehar särskilda ställningstaganden: Kommunen har för avsikt att undvika åtgärder som kan innebära negativ påverkan eller påtaglig skada på Natura 2000-områdets bevarandevärden. Vid målkonflikter inom Natura 2000-område har områdets värden högsta prioritet. I Natura 2000-området Sunnaryd är de prioriterade bevarandevärdena de öppna och trädklädda betesmarkerna med dess artrika ängsflora och värdefulla vidkroniga och hamlade träd.

Planförslaget innebär inga direkta markanspråk inom Natura 2000-områden. Natura 2000-området Mossebo är dock beläget i direkt anslutning till riksväg 26, som pekas ut för utvecklad användning, samt inom område som omfattas av mark- och vattenanvändningen landsbygd. Beroende på hur och i vilken omfattning utvecklingen av vägen genomförs kan området komma att påverkas, vilket i sådant fall kan medföra krav på tillstånd enligt Natura 2000-regelverket. Det är därför viktigt att frågan

uppmärksammas tidigt i planerings- och genomförandeskeden, eftersom även åtgärder utanför Natura 2000-områdets gräns kan utlösa tillståndsplikt. En behovsanalys genomförs normalt och samråds med Länsstyrelsen för att bedöma om tillstånd krävs.

De föreslagna LIS-områdena och övrig föreslagen utbyggnad bedöms inte medföra någon direkt negativ påverkan på områdenas bevarandevärden. Samtidigt är tillgång till och närhet till inbjudande natur en viktig faktor vid val av bostad, vilket också bidrar till bostadsområdens attraktivitet. En ökad bostadsutbyggnad kan leda till ett ökat nyttjande av närliggande naturreservat, vilket i sin tur kan medföra ökat markslitage, fler konkurrerande aktiviteter på leder och spår samt ett ökat behov av skötsel och underhåll. Även störningar för områdenas växt- och djurliv kan komma att öka. Exploatering i anslutning till naturreservat kan dessutom innebära indirekta störningar, bland annat genom ökad trafik, buller, belysning och andra barriäreffekter som riskerar att påverka naturvärden negativt. Byggnation nära reservatsgränser kan även ge upphov till så kallade kanteffekter, dels till följd av avverkning eller förändrad mark- och vattenanvändning i angränsande områden. Mot denna bakgrund är det viktigt att tidigt i planeringsprocessen identifiera och uppmärksamma risker för störningar samt försämring av biotoper och livsmiljöer för skyddade arter. Genom tidiga avvägningar kan negativa effekter på skyddade områden begränsas. Även åtgärder utanför Natura 2000-områden som kan ge direkta eller indirekta effekter på områdets naturtyper eller naturtypiska arter kan medföra krav på samråd och tillstånd, vilket behöver hanteras i samband med detaljplaneringsprocess eller tillståndsprövning.

Planförslaget innebär inga direkta markanspråk inom naturreservat eller Natura 2000-områden. Däremot saknas ett samlat kartskikt för områden som omfattas av generellt biotopskydd, såsom alléer, stenmurar och åkerholmar. Hänsyn till biotopskyddsområden behöver därför säkerställas i samband med detaljplane- eller prövningsprocessen.

Strandskyddsområden

Strandskyddet regleras i miljöbalken (1998:808) 7 kap. 13 § och syftar till att långsiktigt säkerställa allmänhetens tillgång till strandområden samt bevara gynnsamma livsvillkor för djur- och växtlivet både på land och i vatten. Som huvudregel omfattar strandskyddet land- och vattenområden upp till 100 meter från strandlinjen vid medelvattenstånd, men Länsstyrelsen kan i enskilda fall besluta om att utvidga strandskyddet till maximalt 300 meter. Inom strandskyddsområdet är det förbjudet att uppföra nya byggnader eller att ändra befintliga byggnaders användning. Även andra anläggningar eller åtgärder som hindrar allmänheten är förbjudna, liksom grävning, sprängning eller annan förberedande verksamhet för sådana åtgärder. Vidare får inga åtgärder vidtas som väsentligt förändrar livsvillkoren för djur- och växtarter inom strandskyddet.

- **Utvidgat strandskydd till 200 meter på land och i vatten:** Gäller vid Algustorpasjön, Bolmen, Hammarsjön och Norra Gussjön.
- **Utvidgat strandskydd till 300 meter på land och i vatten:** Gäller vid Fegen.

Det generella strandskyddet på 100 meter gäller för övriga sjöar, medan strandskyddet helt har upphävts för sjön Dysjön. Inför planering, åtgärder och exploatering inom strandskyddat område ska kommunen pröva strandskyddsfrågan utifrån gällande lagstiftning, strandskyddets syften samt påverkan på växt- och djurliv och det rörliga friluftslivet. Detta innebär att särskilda krav på tillgänglighet och skydd bedöms i varje enskilt fall. Strandskyddet kan dessutom ligga till grund för Länsstyrelsens överprövning av detaljplaner och kommunala beslut i strandskyddsärenden.

Planförslagets ställningstaganden för skyddade områden omfattar även strandskyddade områden och syftar till ett hållbart nyttjande av naturen som resurs, med hänsyn till biologisk mångfald, rekreation och klimat.

Tillgången till stränder för det rörliga friluftslivet samt livsvillkoren för djur- och växtlivet ska säkras, och upphävande av strandskydd kan endast ske efter särskild prövning i begränsade områden.

Planförslaget bedöms inte medföra negativ påverkan på strandskyddade områden, och ställningstagandena betonar tydligt områdenas betydelse för biologisk mångfald, rekreation, klimatskydd och nyttjande av naturresurser.

Landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS)

Landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS) ger en ökad möjlighet för lokal och regional utveckling av landsbygden, är positivt ur ett socialt samhällsperspektiv och ger möjlighet till attraktiva bostadslägen såväl som ett utvecklande av turism- och friluftslivsverksamheter. Inom dessa områden kan, utöver de skäl som anges i miljöbalken 7 kap. 18 e §, även bestämmelserna i 7 kap. 18 g § tillämpas. Det kan bland annat gälla byggnader, anläggningar eller verksamheter som på lång sikt bidrar till landsbygdens utveckling, eller i fallet med en- och tvåbostadshus, att de uppförs i anslutning till befintliga bostäder.

Under förutsättning att reglerna för strandskydd och andra relevanta aspekter följs, anses det positivt att möjliggöra för bebyggelse vid kommunens olika sjöar. Planförslaget ska fungera som vägledning vid prövning av ansökningar om strandskyddsdispens samt vid eventuella upphävanden av strandskydd inom ramen för detaljplaneprocesser. Det särskilda skälet för landsbygdsutveckling i strandnära lägen kan tillämpas inom utpekade LIS-områden, men varje beslut ska alltid föregås av en individuell och väl motiverad prövning. De LIS-områden som pekas ut ska vara lämpliga utifrån planeringsmässiga förutsättningar, såsom möjligheten att ordna vatten och avlopp, att undvika brukningsvärd jordbruksmark samt att inte ta mark i anspråk som riskerar att översvämmas eller som är utsatt för ras- och skredrisk. Vidare ska LIS-områdena motiveras utifrån den samhällsekonomiska och sociala nytta som planerad bebyggelse eller verksamhet förväntas bidra med.

Gislaveds kommun har sedan tidigare upprättat en fördjupning för landsbygdsutvecklingen i strandnära lägen, med särskilt framtagna kriterier och utpekade LIS-områden som grundar sig på kommunens bedömning av väsentligt samhällsintresse. Utpekande av LIS-områden utgör en förutsättning för att

utvecklingsidéer inom strandskyddat område ska kunna prövas vidare, och för att avsteg från strandskyddet ska kunna ske inom dessa områden. Fastighetsägare inom LIS-områden har ingen genomförandeskyldighet, utan ges enbart en möjlighet att utveckla fastigheten och potentiellt öka dess värde. LIS-områdena omfattar en begränsad del av kommunens stränder, men bedöms vara viktiga för att upprätthålla och utveckla såväl offentlig som kommersiell service, kollektivtrafik och övrig infrastruktur i kommunen och därigenom gynna den kommunala ekonomin och det sociala livet i ett större perspektiv. För central-, huvud- och landsbygdsorterna såväl som landsbygden innebär detta en samhällsutveckling som främjar en ändamålsenlig och sammanhållen struktur med bostadsbebyggelse i anslutning till kommunens orter, eller en som främjar utveckling av turism- och friluftsnäringen i områden som är särskilt intressanta med anledning av sin natur- och landskapsbild.

Sammantaget omfattar planförslaget 52 utpekade LIS-områden vid 26 sjöar och tre vattendrag, och innehåller flera ställningstaganden som rör dessa områden. Enligt ställningstagandena ansvarar kommunen inte för att själv driva utveckling inom LIS-områdena, utan investeringar och åtgärder ligger på respektive markägare. Kommunen har i stället ett ansvar att stödja utvecklingen genom myndighetsutövning, såsom planläggning och bygglov. Ställningstagandena omfattar även riktlinjer för utformning och placering av bebyggelse, för att säkerställa att syftet med strandnära boende bevaras och att allmänhetens tillgång till strandområden inte minskar. Detta innebär bland annat att lagstiftning kring strandskydd följs, att strandtomter inte skapas med privat tillgång till stranden och att bebyggelse inte uppförs på ett sätt som ger ett intryck av privatisering.

Samtliga LIS-områden kring Bolmen omfattas av riksintresset för friluftsliv och yrkesfiske, och ett LIS-område omfattas även av riksintresset för naturvård avseende Radan. Utveckling inom LIS-områdena kan både stärka och hamna i konflikt med riksintressena beroende på åtgärdernas utformning och verksamhetstyp. Därför ska planerade åtgärder inom och i nära

anslutning till riksintressena utredas noggrant vid varje aktuellt ärende.

Utbyggnad av bostäder inom LIS-områden kan påverka allmänhetens tillgång till stränder och djur- och växtlivets rörlighet, bland annat genom hemfridszoner, aktivitet och ljuspåverkan. Samtidigt syftar många LIS-områden till att stärka rekreation och friluftsliv och planeras som allmänt tillgängliga platser. Hänsyn till djur- och växtliv har beaktats vid avgränsningen och varje områdes krav på tillgänglighet och skydd prövas särskilt, vilket minskar riskerna. Utpekandet av samtliga LIS-områden bedöms därför inte äventyra strandskyddets syfte eller väsentligt förändra livsmiljöer. Planförslaget tydliggör också att de utpekade LIS-områdena endast utgör en liten del av kommunens totala strandlängd.

Vattenskyddsområden

Dricksvattenförsörjningen baseras helt på grundvatten från flera vattenverk med spridning över hela kommunen. I dagsläget finns fastställda vattenskyddsområden för Gislaved, Smålandsstenar, Burseryd och Broaryd, och arbete pågår med att ta fram vattenskyddsområden även för Tallberga, Öreryd, Hällabäck och Hestra. Vattenskyddsområden berörs av föreslagen utveckling avseende bostadsändamål i Hestra, och i Gislaved kan delar av riksväg 26 komma att ligga inom vattenskyddsområdet. Ytterkanten av vattenskyddsområdet i Smålandsstenar påverkas av befintliga bostadsbyggnation och ett utvecklingsområde för funktionsblandad bebyggelse och omvandling förekommer i närheten. Övriga vattenskyddsområden är belägna i landsbygdsområden eller inom områden avsedda för jordbruksmark.

För fastställda vattenskyddsområden finns föreskrifter som ska följas vid planering och åtgärder. Inom dessa områden kan dels schaktning, dagvattenanläggningar och vägutbyggnader kräva särskilda tillstånd och ställa krav på utformning, rening och hantering av dagvatten, dikesutformning, skyddsräcken eller andra anordningar. Fortsatt utveckling av vägar kan ge ökat trafikflöde och behov av breddningar, vilket kan påverka områden intill

vattenskyddet. För vattentäkter inom jordbrukslandskapet kan nuvarande mark- och vattenanvändning innebära ytterligare risker som behöver beaktas.

Det finns ett pågående arbete inom kommunen med att ta fram vattenskyddsområden och tillhörande föreskrifter för områden som ännu saknar beslut, vilket är viktigt för att tydliggöra skyddsåtgärder och säkerställa dricksvattenförsörjningen. Planförslaget innehåller ställningstaganden som berör vattenskydd, bland annat att dagvattenhantering ska följa kommunens riktlinjer och att VA-försörjningen ska vara säker, klimatanpassad och hållbar, så att människors hälsa tryggas och miljöpåverkan minimeras. Planförslaget bedöms inte medföra negativ påverkan på vattenskyddsområden, förutsatt att gällande föreskrifter samt de ställningstaganden som anges följs.

Miljökvalitetsnormer

Vatten

I vattenförvaltningen används miljökvalitetsnormer (MKN) för att ange vilken status en vattenförekomst ska uppnå vid en viss tidpunkt. Normerna är vägledande för myndigheter och kommunen vid tillämpning av lagar och regler, till exempel vid VA-planering och tillståndsprövning. Miljökvalitetsnormer omfattar både ytvatten (sjöar, vattendrag och kustvatten) och grundvatten. För ytvatten bedöms både kemisk och ekologisk status, medan grundvatten bedöms utifrån kemisk och kvantitativ status. Miljökvalitetsnormen för vatten anges för varje vattenförekomst som en statusnivå som ska uppnås samt till vilket målår detta ska ske. Vattenkvaliteten påverkas av faktorer såsom utsläpp från verksamheter, förorenade områden, dagvatten och enskilda avlopp. För grundvatten anges kvantitativ (mängd, flöden och tillrinning) samt kvalitativ (föroreningar) status. Enligt miljökvalitetsnormen ska både kvantitativ och kvalitativ status vara god.

Kommunen har 80 stycken ytvattenförekomster varav 24 stycken är sjöar och 56 stycken är vattendrag. Generellt uppnår varken kommunens sjöar eller vattendrag god ekologisk eller kemisk

status. Vanliga orsaker är försurning, förändrad morfologi och bristande konnektivitet, det vill säga förekomst av vandringshinder som försvårar rörelse för fisk och andra vattenlevande organismer. Påverkan från avloppsreningsverk och dagvatten från industrier bidrar också till den försämrade statusen. Samtliga ytvattenförekomster i Sverige uppnår dessutom inte god kemisk status på grund av halter av kvicksilver och bromerade difenyletrar.

Gislaveds kommun har 13 grundvattenförekomster. Samtliga grundvattenförekomster har fastställda miljökvalitetsnormer. Av dessa uppnår samtliga god kvantitativ status samt god kemisk status. Vattenmyndighetens statusbedömningar inkluderar även en bedömning av risken för försämrad status. För flera grundvattenförekomster bedöms det finnas risk för försämring av den grundvattenkemiska statusen, främst på grund av förekomst av förorenad mark samt påverkan från vägtrafik längs riksväg 26.

Bedömning av påverkan på miljökvalitetsnormen för vatten

Planförslaget innehåller flera ställningstaganden som ska vägleda kommunens utveckling för att uppnå miljökvalitetsnormerna för ytvatten. Särskild vikt läggs vid fortsatt kalkning för att motverka försurning samt aktiv restaurering av vattendrag, vilket ökar möjligheten att nå god ekologisk och kemisk status. Vid exploatering ska hänsyn tas till vattendragens naturliga flöden och funktioner för att undvika försämring av deras morfologi. Planförslaget betonar också att stor hänsyn ska tas till vattenkvalitet, grönblå samband, biologisk mångfald och ekosystem. Därutöver framgår det tydligt att de kommunala riktlinjerna för dagvattenhantering ska följas vid framtida detaljplaneprocesser inom de föreslagna utvecklingsområdena. Riktlinjerna, som antogs den 7 februari 2025, innehåller principer för en effektiv och hållbar hantering av dagvatten i både befintliga och nya utvecklingsområden. De ger vägledning för detaljplanering samt för utformning av dagvattenanläggningar, med fokus på att minska föroreningar och begränsa risker vid skyfall och översvämningar.

Det finns föreslagna utvecklingsområden där befintliga verksamhetsområden med industrier planeras omvandlas till funktionsblandad bebyggelse, med bostäder, service, centrum och grönytor. En sådan omvandling bedöms generellt positivt för vattenkvaliteten, eftersom mark som i dagsläget kan vara förorenad får en framtida användning som bedöms bidra till minskad föroreningsbelastning. Effekten är särskilt betydelsefull intill vattendrag eller inom grundvattenförekomster. Planförslaget tydliggör också att insatser för förbättrad dagvattenhantering prioriteras, bland annat för att skydda känsliga recipienter och vattenskyddsområden. För nya utvecklingsområden som är avsedda för bostads- och verksamhetsändamål förutsätts att detaljplaneprocessen och utbyggnad sker i enlighet med planförslagets ställningstaganden samt kommunens riktlinjer för dagvattenhantering. På så sätt bedöms planförslaget inte innebära någon risk för försämrad vattenkvalitet i de berörda ytvattenförekomsterna.

Planförslaget omfattar åtgärder för befintlig infrastruktur samt utvecklingsområden för bostadsbebyggelse i Hestra och Gislaved som ligger inom vattenskyddsområden. Vägåtgärderna syftar till att öka trafiksäkerheten och möjliggöra ökade trafikrörelser, vilket samtidigt kan minska risken för olyckor där eventuella utsläpp skulle kunna påverka vattnet negativt. I den sydvästra delen av Gislaved, vid befintligt avloppsreningsverk, föreslås ett större område för utveckling och utbyggnad av reningsverket. Utbyggnaden möjliggör förbättrad rening av avloppsvatten innan det släpps ut i Nissan, vilket bedöms ha en mycket positiv effekt på ytvattenkvaliteten och kan ge stora fördelar även för de kommuner som ligger nedströms inom avrinningsområdet.

Planförslaget anger att all utveckling ska ske i enlighet med tillgänglig kapacitet för vatten- och avloppsförsörjning. Utvecklingsområden som kräver omfattande vatten- och avloppsutbyggnad ska särskilt prövas utifrån både ekonomiska och tekniska förutsättningar. Säkerställande av en fullgod VA-försörjning inför detaljplaneprocessen eller exploatering bidrar till förbättrad vattenkvalitet, både för ytvatten och grundvatten.

Därtill förekommer ställningstaganden som betonar vikten av att fortsätta kalkningen av vattendrag och sjöar för att motverka försurningen, vilken har stor påverkan på vattenekosystemen. Fortsatt kalkning är en förutsättning för att kunna uppnå god ekologisk status.

Slutligen består planförslaget av omfattande utvecklingsområden för bostäder, verksamheter och ny infrastruktur, vilket innebär risk för fysisk påverkan inom svämplaner vid vattendrag och sjöar samt ökad tillförsel av föroreningar. Samtidigt förväntas omvandlingsområdena där tidigare verksamhetsmark omvandlas till bostäder, centrum och grönområden, minska belastningen på yt- och grundvatten. Planförslaget styrs av flera ställningstaganden som tydligt hänvisar till kommunens riktlinjer för VA- och dagvattenhantering, vilket genererar att utvecklingen sker i riktning mot uppfyllande av miljökvalitetsnormer. Sammantaget bedöms planförslaget kunna ha en positiv effekt på yt- och grundvattenkvaliteten.

Utomhusluft

Miljökvalitetsnormerna för utomhusluft definieras i luftkvalitetsförordningen, gäller i hela Sverige och omfattar bland annat kvävedioxid, partiklar (PM10/PM2,5), marknära ozon, bensen och vissa metaller. Kommunerna ansvarar enligt miljöbalken, luftkvalitetsförordningen (SFS 2010:477) och Naturvårdsverkets föreskrifter (NFS 2019:9) om att följa normerna och kan behöva upprätta åtgärdsprogram vid överskridanden. I Jönköpings län samordnas luftkvalitetskontrollen av Luftvårdsförbundet, med kontinuerliga mätningar och realtidsmätning via PurpleAir och modellberäkningar för partiklar, kvävedioxid och bensen i samtliga kommuner. Senaste beräkningar visar att Jönköpings län klarar miljökvalitetsnormer för kvävedioxid (NO_2), partiklar (PM10) och bensen. Gislaved kommun klarar även övre och nedre utvärderingströskeln samt aktuellt miljökvalitetsmål.

De föreslagna utvecklingsområdena i planförslaget bedöms kunna medföra viss ökning av transporter och pendling, både till verksamhetsområden (godstransporter och arbetsresor) och till

bostadsområden. Sammantaget bedöms trafikökningen inte vara tillräckligt stor för att överskrida gällande miljökvalitetsnormer för luft. Mer information om konsekvensbedömningen av planförslaget avseende utomhusluft finns redovisat i avsnitt 5.5 om hälsa och säkerhet.

DEL 3

Hållbarhetsbedömning

Utöver miljöbalkens krav på innehåll i en miljökonsekvensbeskrivning har kommunen även beslutat att genomföra en hållbarhetsbedömning för att belysa hur planförslaget bidrar till nationella och globala mål för hållbar samhällsutveckling. I denna bedömning har även barnrättsperspektivet beaktats i enlighet med barnkonventionens grundprinciper, och betydande ställningstaganden ur ett barnperspektiv redovisas kortfattat. Planförslaget syftar till att skapa förutsättningar för en hållbar utveckling, där de föreslagna utvecklingsinriktningarna och mark- och vattenanvändningen ska beakta såväl ekologiska som ekonomiska och sociala aspekter av hållbarhet. Detta överensstämmer med plan- och bygglagen (2010:900) som anger att alla väsentliga konsekvenser av översiktsplanen ska kunna utläsas av den strategiska miljöbedömningen.

Agenda 2030

Agenda 2030-målen som bedömts relevanta för planförslaget presenteras samlat nedan och beskrivs mer ingående under respektive mål. Den övergripande bedömningen av hållbarhetseffekterna återfinns i delavsnitt 3 av detta dokument. Respektive mål har utvärderats utifrån planförslagets potentiella påverkan på sociala, ekonomiska och ekologiska hållbarhetsaspekter.

Relevanta mål från Agenda 2030 som planförslaget bedömts kan ha en positiv eller negativ inverkan på.

Mål 1 - Ingen fattigdom

Målet är centralt för social hållbarhet och berör särskilt barn, äldre och andra ekonomiskt utsatta grupper. Fattigdom handlar inte enbart om brist på pengar, utan även begränsad frihet, svårigheter att påverka sin situation, bristande hälsa, begränsad tillgång till utbildning och känslan av otrygghet (Globala målen, 2025).

Under den tidiga delen av planprocessen genomfördes en dialogturné i olika delar av kommunen, där allmänheten bjudits in att lämna synpunkter och önskemål kring kommunens utveckling. Ett särskilt dialogmöte hölls även med ungdomsrådet, som ger ungdomar mellan 13 och 19 år möjlighet att få inflytande i frågor som berör dem. Dessa synpunkter har sammanställts och redovisas i planförslaget. Även om det inte alltid är tydligt hur dialogerna påverkat de konkreta ställningstagandena och förslagen till mark- och vattenanvändning, fångas många av önskemålen upp i ställningstaganden och utpekade utvecklingsområden. Alla kommuninvånare har haft möjlighet att delta, och fler tillfällen för yttranden erbjuds senare i samråds- och granskningsskedet.

Planförslaget kan bidra positivt till måluppfyllelse genom ställningstaganden som stärker tillgången till friluftsliv och natur samt främjar trygga och tillgängliga gång- och cykelvägar för barn och unga, äldre och personer med funktionsnedsättning. Det framgår även tydligt att kommunen har som intention att tillhandahålla särskilda träffpunkter och mötesplatser som främjar hälsa, social gemenskap och förebyggande insatser, samt erbjuder rådgivning och stöd till barn, unga, vuxna och familjer.

Verksamhetslokaler ska därtill vara lättillgängliga, välkomnande och anpassade efter målgruppernas behov.

Därutöver betonas vikten av åldersvänliga miljöer och flexibla boendelösningar som möjliggör att bo kvar eller byta bostad efter behov, leva nära familj och få nödvändigt stöd. Utpekad funktionsblandad bebyggelse tillgodoser kommunens mål om bostadsförsörjning för grupper med särskilt kommunalt ansvar, såsom personer med funktionsnedsättning, nyanlända, ensamkommande barn och äldre i behov av stöd. Planförslaget bedöms kunna få mycket positiv inverkan när det gäller målet *Ingen fattigdom*.

Mål 2 - Ingen hunger

Tillgång till tillräcklig och näringsriktig mat är en mänsklig rättighet som varje stat har en skyldighet att tillförsäkra sina medborgare. Genom att främja ett hållbart jordbruk med modern teknik och rättvisa distributionssystem kan vi säkerställa tillgång till tillräcklig och näringsriktig mat för alla (Globala målen, 2025).

Planförslaget slår fast att jordbruksmark ska prioriteras för livsmedelsförsörjning och att exploatering i möjligaste mån ska undvikas. Skyddet av jordbruksmark är tydligt och långtgående, och i mark- och vattenanvändningskartan redovisas endast ett fåtal områden där jordbruksmark tas i anspråk. Där påverkan inte kan undvikas kan kompensationsåtgärder, såsom att skapa ny eller stärka befintlig jordbruksmark, bli aktuella. Planförslaget bedöms kunna få positiv inverkan när det gäller målet *Ingen hunger*.

Mål 6 - Rent vatten och sanitet för alla

Vatten är en grundförutsättning för allt levande på jorden, och därmed också en förutsättning för människors hälsa och en hållbar utveckling. Vatten är också en förutsättning för världens livsmedelsproduktion och energiproduktion och brist på vatten kan därför bli orsak till konflikt (Globala målen, 2025).

Tillgång till rent vatten och fungerande sanitet är grundläggande för ett hållbart samhälle. Som huvudman ansvarar kommunen för att tillhandahålla dricksvatten samt hantera avlopps- och

dagvatten på ett rättvist och långsiktigt hållbart sätt. Utbyggnaden av kommunalt vatten och avlopp ska därför ske med hänsyn till ekonomisk rimlighet, så att kostnaderna blir hanterbara för hela VA-kollektivet och inte bidrar till ökade ojämlikheter. Planförslaget består av flera ställningstaganden som syftar till att långsiktigt skydda dricksvattenresurserna. Kommunens VA-plan har utgjort ett centralt underlag i arbetet med planförslaget och möjliggör en samordning mellan utbyggnad av dricksvatten och avlopp och planerade utvecklingsområden. VA-planen tydliggör hur den allmänna VA-utbyggnaden ska genomföras med hänsyn till miljö- och hälsoskydd samt utifrån ekonomisk och teknisk rimlighet. Planförslaget bedöms kunna få mycket positiv inverkan när det gäller målet *Rent vatten och sanitet för alla*.

Mål 7 - Hållbar energi för alla

Tillgång till hållbar, tillförlitlig och förnybar energi och rena bränslen är en förutsättning för att kunna möta flera av de utmaningar världen står inför idag som fattigdom, klimatförändringar och en inkluderande tillväxt. En stor andel av våra utsläpp av växthusgaser kommer från sättet vi utvinner, omvandlar och använder fossil energi, men förnybara energilösningar blir billigare, mer tillförlitliga och effektivare varje dag. Genom att ändra hur vi producerar och konsumerar energi kan vi säkerställa tillgång till el och energitjänster för alla utan att vi skadar vår planet (Globala målen, 2025).

Planförslaget redovisar att kommunen har anslutit sig till Jönköpings läns målsättning om att bli ett plusenergilän, vilket innebär att mer energi ska produceras än förbrukas, att energisystemet ska vara robust och att energianvändningen ska vara effektiv. För att nå detta krävs en ökad produktion av förnybar energi inom kommunen, där tillgången till förnybar el lyfts fram som en grund för omställningen till ett mer hållbart samhälle. Länets mål är att nå en självförsörjningsgrad på 80 procent inom 15 år och att bli ett plusenergilän senast 2045. Gislaveds kommun verkar därför för en utbyggnad av lokal förnybar energiproduktion och arbetar samtidigt aktivt med energieffektivisering och energibesparande åtgärder.

Planförslaget innehåller ställningstaganden som stödjer förnybar energiproduktion, gärna i kombination av olika energislag. Det finns tydlig vägledning för vind- och solkraft som anger lämpliga skyddsavstånd till bebyggelse samt vilken hänsyn som bör tas till naturmiljö, jordbruksmark, friluftsliv och landskapsbild. För övriga energislag tydliggör ställningstagandena kommunens positiva inställning till bland annat biobränslen, fjärrvärme samt utbyggnad av laddinfrastruktur och drivmedelsförsäljning med en variation av hållbara drivmedel. Därtill förekommer möjligheter för en biogasanläggning i Reftele samt vätgasproduktion vid Mossarp. Utöver detta finns inga andra specifikt utpekade områden för förnybar energi. Planförslaget bedöms inte ge tillräckligt tydliga ställningstaganden eller markutpekanden för att möta det ökade behovet av förnybar energi som kommunens utvecklingsområden sannolikt kommer att kräva. Planförslaget bedöms kunna få varken positiv eller negativ inverkan när det gäller målet *Hållbar energi för alla*.

Mål 8 - Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt
Genom att skapa goda förutsättningar för innovation och entreprenörskap samt säkerställa anständiga arbetsvillkor för alla gynnas en hållbar ekonomisk tillväxt som inkluderar hela samhället (Globala målen, 2025).

Planförslaget föreslår utvecklingsområden för verksamheter samt turism och friluftsliv, vilket skapar goda förutsättningar för nya arbetstillfällen i flera av kommunens orter. Genom ställningstaganden om ett anpassat bostadsutbud, ny infrastruktur för hållbara transporter och förbättrad kollektivtrafik stärks näringslivets utvecklingsmöjligheter och arbetspendlingen. Kommunens näringslivsarbete prioriterar enligt planförslaget företagsservice, etableringsstöd, kollektivtrafik och satsningar på förnybar energi för att bidra till en attraktiv, hållbar och konkurrenskraftig arbetsmarknad. Planförslaget bedöms kunna få mycket positiv inverkan när det gäller målet *Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt*.

Mål 9 - Hållbar industri, innovationer och infrastruktur
Innovation och teknologiska framsteg är nyckeln till att finna

hållbara lösningar för såväl ekonomiska som miljömässiga utmaningar. Det bidrar dessutom till att skapa nya marknader och arbetstillfällen som kan bidra till en effektiv och jämlik resursanvändning. Att investera i hållbara industrier, forskning, miljövänlig teknik och innovation är alla viktiga sätt att skapa förutsättningar för en hållbar utveckling (Globala målen, 2025).

Planförslaget innehåller flera ställningstaganden som syftar till att utveckla och förstärka kommunens infrastruktur. Åtgärderna ska möjliggöra mer hållbara transporter, hantera ökade trafikflöden, möta näringslivets behov och förbättra förutsättningarna för kollektivtrafik. Därtill föreslås större utvecklingsområden för verksamhetsändamål, där både nyetablering och vidareutveckling av befintliga industrier kan ske. Planförslaget bedöms kunna få mycket positiv inverkan när det gäller målet *Hållbar industri, innovationer och infrastruktur*.

Mål 11 - Hållbara städer och samhällen

Hållbar stadsutveckling omfattar byggande, planering, infrastruktur, transport, offentliga platser, återvinning och säkrare kemikaliehantering som kan kräva ny teknik och samarbete mellan flera sektorer. Inkluderande och innovativ stadsplanering behövs för att göra städerna säkra och hållbara för framtiden (Globala målen, 2025).

Planförslaget har som övergripande mål att möjliggöra en hållbar samhällsutveckling och innehåller flera ställningstaganden med fokus på sociala aspekter. Dessa berör bland annat trygghet och trivsel, tillgängliga allmänna platser samt god tillgång till friluft- och idrottsområden. Samtidigt betonas vikten av en ansvarsfull och kostnadseffektiv planering av kommunala investeringar, såsom infrastruktur, VA, kollektivtrafik, skola och vård. Vidare finns föreslagna utvecklingsområden där befintliga verksamhetsområden med industrier planeras omvandlas till funktionsblandad bebyggelse, med bostäder, service, centrum och grönytor. I samband med en sådan omvandling saneras i flera fall förorenad mark, vilket ger positiva effekter för människors hälsa och för vattenkvaliteten i närliggande områden. Planförslaget innehåller dessutom tydliga ställningstaganden om att bevara och

utveckla naturområden för rekreation och hälsa, utifrån invånarnas behov av en aktiv och hälsosam fritid. Planförslaget bedöms kunna få mycket positiv inverkan när det gäller målet *Hållbara städer och samhällen*.

Mål 13 - Bekämpa klimatförändringarna

Klimatförändringarna är ett verkligt och obestridligt hot mot hela vår civilisation. Utsläppen av växthusgaser fortsätter att stiga och som följd riskerar vi att nå en genomsnittlig global uppvärmning som överstiger två grader, vilket skulle få allvarliga konsekvenser för ekosystem, havsförsurning, mänsklig säkerhet, matproduktion, vattentillgång, hälsa och ökad risk för naturkatastrofer. Genom utbildning, innovation och efterlevnad av våra klimatförpliktelser kan vi göra nödvändiga förändringar för att skydda planeten (Globala målen, 2025).

Planförslaget medför ett betydande ianspråktagande av mark för verksamheter, bostäder och infrastruktur, vilket kan innebära ökade utsläpp av växthusgaser. Samtidigt förekommer ställningstaganden som syftar till att begränsa denna påverkan, bland annat genom att prioritera utbyggnad i strategiska lägen med tillgång till kollektivtrafik, utveckla gång- och cykelvägar mellan kommunens orter samt genom återvätning av torvmarker.

Planförslaget innehåller flera ställningstaganden som ska säkerställa att samhällsplaneringen tar hänsyn till risker kopplade till ett förändrat klimat, såsom torka och värmeböljor, översvämningar och skyfall samt ras, skred och erosion. Samtidigt pekas både nya och omvandlade utvecklingsområden ut där klimatrisker kan förekomma. Enligt planförslaget ska klimatanpassningsåtgärder utformas utifrån lokala förutsättningar, med fokus på naturbaserade och multifunktionella lösningar. Hanteringen av dessa risker förutsätts ske på ett tillfredsställande sätt i framtida detaljplaneprocesser och i utbyggnadsskeden.

Ur ett ekonomiskt perspektiv kan lokalisering av samhällsviktig infrastruktur inom riskområden medföra ökade kostnader för kommunen, främst genom högre underhållsbehov eller framtida anpassningsåtgärder. På lång sikt kan etablering i riskområden

även innebära långsiktiga kostnader för fastighetsägare om skyddsåtgärder blir nödvändiga. Planförslaget hänvisar till Jönköpings läns klimat- och sårbarhetsanalys, där det framhålls att attraktionsvärdet i att bo, arbeta och vistas nära vatten alltid behöver vägas mot risker för skador på egendom samt mot människors hälsa och säkerhet. Planförslaget bedöms kunna få varken positiv eller negativ inverkan när det gäller målet *Bekämpa klimatförändringarna*. Möjligheten att påverka genom förnybar energiproduktion beskrivs och bedöms under målet Hållbar energi för alla.

Mål 15 - Ekosystem och biologisk mångfald

Ekosystem på land såsom skogar, våtmarker, torrmarker och berg utgör livsmiljöer för miljontals arter samtidigt som de renar luft och vatten. Markförstöring och avskogning leder till ökade halter av växthusgaser och hotar såväl klimatet som djurarters överlevnad (Globala målen, 2025).

Kommunen innehar flera riksintressen för naturvård, Natura 2000-områden, naturreservat samt sjöar och vattendrag som tillsammans utgör viktiga och variationsrika livsmiljöer för djur och växter. Planförslaget innehåller flera ställningstaganden som syftar till att bevara, stärka och utveckla grönområden för att värna ekosystemens funktioner och skydda hotade arter. Planförslaget föreslår inte några utvecklingsområden inom skyddade naturområden, såsom Natura 2000-områden eller naturreservat. Samtidigt innebär förslaget ett visst ianspråktagande av mark med naturvärden, såsom sumpskogar och våtmarker, vilket kan påverka viktiga livsmiljöer och arter. Även om planförslaget anger att hänsyn ska tas till naturmiljön, blir det otydligt i vilken utsträckning eller vilket kunskapsunderlag som kan behövas för att säkerställa att negativ påverkan undviks. Trots detta identifieras betydelsefulla områden för grön- och blåstruktur tydligt och vikten av att värna sammanhängande grönblå samband samt motverka barriäreffekter betonas. Därutöver finns ställningstaganden om fortsatt arbete med restaurering av vattendrag och fortsatt kalkning, vilket bedöms ha positiva effekter för de limniska ekosystemen. Planförslaget bedöms kunna få varken positiv eller

negativ inverkan när det gäller målet *Ekosystem och biologisk mångfald*.

Barnrättsperspektiv

Avsikten med att bedöma planförslagets påverkan på barn och unga är att säkerställa att deras rättigheter beaktas i enlighet med barnkonventionen. Barnrättsperspektivet är särskilt viktigt för social hållbarhet, eftersom den fysiska närmiljön har stor betydelse för barns liv och utveckling. Det är avgörande att barn kan orientera sig, identifiera sig med sin hemmiljö och röra sig säkert mellan olika målpunkter och träffpunkter, vilket stärker deras självständighet och frihet. Information som riktas till barn bör anpassas efter ålder och mognad, och det är viktigt att barnen kan se hur deras synpunkter har beaktats i samhällsplaneringen. Målet med barnkonventionens grundprinciper är att skapa ett samhälle där barns rätt till inflytande, lek, utbildning och trygghet tas tillvara genom hela planeringsprocessen. Den övergripande bedömningen utgår från fyra centrala artiklar i barnkonventionen och nedan följer en bedömning av planförslaget:

- **Artikel 2 –** Ingen får diskrimineras
- **Artikel 3 –** Barnets bästa
- **Artikel 6 –** Rätt till liv och överlevnad
- **Artikel 12 –** Rätt att bli lyssnad på

Dialog och möjlighet att påverka i samhällsplaneringen
Under den tidiga delen av planprocessen genomfördes en dialogturné i olika delar av kommunen, där allmänheten bjudits in att lämna synpunkter och önskemål kring kommunens utveckling. Alla kommuninvånare, inklusive barn och unga, har bjudits in att delta. Ett särskilt dialogmöte hölls även med ungdomsrådet, som ger ungdomar mellan 13 och 19 år möjlighet att få inflytande i frågor som berör dem. Dessa synpunkter har sammanställts och redovisas i planförslaget. Även om det inte alltid är tydligt hur dialogerna påverkat de konkreta ställningstagandena och förslagen till mark- och vattenanvändning, fångas många av önskemålen upp i ställningstaganden och utpekade utvecklingsområden. Alla kommuninvånare har haft möjlighet att

delta, och fler tillfällen för yttranden erbjuds senare i samråds- och granskningsskedet.

Relevant koppling till artiklarna:

Artikel 12
Det är positivt att dialog har genomförts med kommuninvånare, där även barn och unga har bjudits in. Ungdomsrådet gav ungdomar 13–19 år särskild möjlighet till inflytande och med detta riktas särskild uppmärksamhet mot ungdomars perspektiv, vilket ökar möjligheten att deras synpunkter tas på allvar och påverkar beslutsfattandet. Synpunkterna beaktas för att stärka barns rätt till delaktighet och inflytande, men det är oklart om alla åldersgrupper och barn med olika behov, såsom barn med funktionsnedsättning, har haft samma möjlighet till deltagande.

Utbildning, vård och omsorg

Planförslaget beskriver att förutsättningarna för fritidshem, förskolor, grund- och gymnasieskolor påverkas av förändrad demografi, bland annat lägre barnafödande, vilket kräver anpassningar till elevantal som också behöver präglas av följsamhet. Vid planering av nya skolor, förskolor och fritidsverksamheter ska närhet till idrottsanläggningar, lek- och utomhusytor samt grönområden beaktas, liksom tillgång till trygga och trafiksäkra gång- och cykelvägar. Det anges också att barnkonsekvensanalyser ska genomföras.

Därutöver framgår det att kommunen erbjuder vård, omsorg och stöd till barn, vuxna, familjer och äldre, samt driver träffpunkter och mötesplatser som främjar hälsa, social gemenskap och förebyggande insatser. Ur barnrättsperspektivet tillgodoses viktiga funktioner i deras vardag, och socialtjänsten ska arbeta förebyggande och vara lättillgänglig, i enlighet med den nya socialtjänstlagen. Vid förändringar i skolverksamheten, på grund av minskat eller ökat elevantal, är det viktigt att barnen får komma till tals och att deras bästa beaktas.

Relevant koppling till artiklarna:

Artikel 2	*Artikel 6*	*Artikel 12*
Lokaliseringen av skolor och förskolor nära fritidsaktiviteter underlättar för alla barn och unga att delta oavsett bakgrund och bidrar till jämlik tillgång. Fokus på integration och planerade sociala insatser kan medverka till att barn och unga får förbättrade hemförhållanden och en meningsfull fritid, något som kan utjämna olikheter kopplade till barnens uppväxtförhållanden.	Planering för skolor, förskolor och fritidsverksamhet samt säkra och trygga förbindelser till dessa målpunkter, ger barn och unga möjlighet till utveckling och skyddar dem från olyckor i trafiken. De sociala insatser som planeras medverkar till barns överlevnad, säkerhet, trygghet och utveckling.	Barn och unga behöver komma till tals vid förändringar som rör dem, bland annat inom skolverksamheten.

Kommunikationer

Barn och unga har inte samma möjligheter som vuxna att transportera sig självständigt. Planering av gång- och cykelvägar samt tillgänglighet till kollektivtrafik är därför avgörande för att de tryggt ska kunna ta sig till och från skola, fritidsaktiviteter, mötesplatser och vänner. Planförslaget betonar vikten av att komplettera saknade stråk och länkar för att fler barn och unga ska kunna gå och cykla till skolan samt att skapa trafiksäkra utomhusmiljöer. Särskild prioritet ska ges till de områden där barn och unga rör sig mest, även mellan orter där brister i infrastrukturen kan finnas på grund av väghållarskap och regler för utbyggnad. Planförslaget betonar att utvecklingsområden bör lokaliseras nära hållplatser och att genomförandet ska stödja kollektivtrafiken. Ur ett barnrättsperspektiv innehåller planen flera konkreta ställningstaganden och markanvisningar som stärker tillgången till gång- och cykelvägar samt kollektivtrafik, vilket ökar barn och ungas självständighet och möjligheter till en aktiv fritid. Det framgår tydligt att barn och unga prioriteras i utbyggnaden av gång- och cykelnätet.

Relevant koppling till artiklarna:

Artikel 2	*Artikel 6*
Utbyggnad av gång- och cykelvägar, om byggnationen genomförs, ger fler barn och unga möjlighet att självständigt nå skola och fritidsaktiviteter utan att vara beroende av skjuts från föräldrar. Det gynnar särskilt de som växer upp i hemmiljöer utan bil eller bor en bit utanför centralorten, som då kan ta sig till målpunkterna med cykel. Detta ökar jämlikheten mellan barn och unga samt deras självständighet och frihet.	Utbyggnad av gång- och cykelvägar, om byggnationen genomförs, ger fler barn och unga möjlighet att självständigt nå skola och fritidsaktiviteter på ett säkert sätt. Detta är positivt för deras utveckling och skyddar dem från faror i trafiken.

Fritidsaktiviteter

Planförslaget beskriver att det inom kommunen finns ett aktivt föreningsliv och ett brett utbud av fritidsaktiviteter. Kommunen driver i egen regi badhus, fritidsgårdar, ishall, sporthall och bowlinghall som erbjuder meningsfulla och attraktiva aktiviteter. Dessutom finns föreningsdrivna anläggningar som fotbollsplaner, ridanläggningar och golfbanor. Flera friluftsanläggningar, såsom friluftsbad, utomhusgym, elljusspår och vandringsleder, sköts oftast av lokala föreningar med ekonomiskt stöd från kommunen. Isaberg fungerar som ett nav för kommunens friluftsliv och erbjuder ett brett utbud av aktiviteter.

Ur ett barnrättsperspektiv bidrar planförslaget till att stärka utbudet av fritidsaktiviteter och möjliggör en aktiv och hälsosam fritid för barn och unga. Det framgår dock inte hur barn och unga kan komma till tals för att påverka aktiviteter eller om utbudet är anpassat efter olika åldersgrupper.

Relevant koppling till artiklarna:

Artikel 2	*Artikel 6*	*Artikel 12*
Det varierade utbudet av fritidsaktivitet gör det möjligt för fler barn och unga att delta i aktiviteter som intresserar dem, vilket stärker jämlikheten.	Det varierade utbudet av fritidsaktivitet gör det möjligt för fler barn och unga att utvecklas socialt, lära sig olika idrotter och delta i aktiviteter som är hälsofrämjande.	Barn och unga behöver komma till tals vid förändringar som rör dem, bland annat för att påverka utbudet av aktiviteter.

Naturmiljöer och tätortsnära rekreation

Planförslaget redogör för att kommunen har flera parker och naturområden inom och i anslutning till central-, huvud- och landsbygdsorterna, vilka kan användas för avkoppling, rekreation och motion. För barn och unga finns 23 kommunala lekplatser utspridda geografiskt. Ställningstaganden betonar att ortsnära naturområden aktivt ska identifieras, skyddas och utvecklas. Grönområden i närmiljön ska öka, och alla invånare ska ha tillgång till trygga platser för möten, upplevelser, daglig motion och utflykter. Därtill ska goda möjligheter till utevistelse inom kommunala verksamheter och anläggningar för friluftsliv förekomma. Utemiljöer ska vara tillgängliga för barn och unga samt för skolor och liknande verksamheter för lek, rekreation och pedagogisk verksamhet. För att tydliggöra detta inom samhällsplaneringen planerar kommunen att ta fram riktlinjer för grönstrukturens kvantitet och kvalitet.

Därutöver betonar planförslaget vikten av tätortsnära natur för ett hälsosamt och klimatanpassat samhälle. Utveckling av attraktiv tätortsnära natur främjar fysisk aktivitet, trivsel och jämlik livskvalitet i hela kommunen. Grönstrukturens svala och skuggande platser är särskilt viktigt för känsliga samhällsgrupper som har svårare att hantera extremväder, såsom små barn och äldre. Ur barnrättsperspektivet säkerställer planförslaget tillgång till tätortsnära områden för lek, rekreation och utveckling. Det är positivt att grönstruktur lyfts, särskilt med tanke på klimatrisker

som värmeböljor och översvämningar. Det framgår dock inte hur barn kan medverka i utformningen av grönområden och lekplatser, eller hur dessa anpassas för olika åldersgrupper.

Relevant koppling till artiklarna:

Artikel 2	*Artikel 6*	*Artikel 12*
Tätortsnära grönområden ger barn och unga i bebyggda miljöer tillgång till rekreativa ändamål och avkoppling.	Rekreationsområden ger barn och unga möjlighet att utvecklas genom naturupplevelser, utomhusaktiviteter och social samvaro med kompisar, föreningar och familj. Tillgång till natur är positivt för hälsan och bidrar på längre sikt till livskvalitet, klimatanpassning vid värme och översvämningar samt möjligheter till matförsörjning vid kriser.	Barn och unga behöver komma till tals vid förändringar som rör dem, bland annat för att påverka utformningen av grönområden.

Utvecklingsområden och fysisk samhällsplanering

Planförslaget beskriver att centralorten Gislaveds har en relativt låg medelålder och en mångfald av nationaliteter. Utvecklingen av centralorten syftar till att göra allmänna platser mer attraktiva, tillgängliga och trygga för alla åldrar, både för boende och besökare. Detta ska ske genom fler mötesplatser, ny bostadsbebyggelse och att centrum vänds mot Nissan. Förtätning prioriteras på redan hårdgjorda ytor, och vid planering av tät bebyggelse ska särskild hänsyn tas till barnrättsperspektivet och klimatförändringar.

Ur ett barnrättsperspektiv är det viktigt att barn och unga ges inflytande över utformningen av offentliga miljöer, så att platserna upplevs som inkluderande och skapar känsla av tillhörighet. Även om planförslaget lyfter vikten av att beakta barnrättsperspektivet framgår det inte på vilket sätt detta ska genomföras.

Relevant koppling till artiklarna:

Artikel 2	*Artikel 6*	*Artikel 12*
Ambitionen om att göra centralorten attraktiv, tillgänglig och trygg, samt skapa mötesplatser, kan främja integration även bland barn och unga. Det ger alla tillgång till ett gemensamt centrum och stärker en gemensam identitet.	Att förtätning sker på redan hårdgjorda ytor är positivt, särskilt ur ett långsiktigt perspektiv för barn och unga, eftersom odlingsmark kan bevaras med tanke på klimatförändringar och matförsörjning vid kris. Barn och unga får också möjlighet till utveckling genom mötesplatser i centralorten.	Barn och unga behöver komma till tals vid förändringar som rör dem, bland annat för att påverka utformningen av centrum.

Miljökvalitetsmål

Begränsad klimatpåverkan
Planförslaget innehåller ställningstaganden som främjar en resurseffektiv utbyggnad genom att främst ta till vara befintlig infrastruktur och prioritera hållbara transporter såsom gång-, cykel- och kollektivtrafik. Samtidigt föreslås få utvecklingsområden för förnybar energiproduktion, även om förslaget möjliggör samlokalisering av energianläggningar. Sammantaget bedöms planförslaget varken påverka miljökvalitetsmålet i positiv eller negativ riktning.
Frisk luft
Planförslaget föreslår flera utvecklingsområden för verksamhetsändamål och infrastruktur. Genom att lokalisera dessa i ytterkanten av orterna och i anslutning till befintlig infrastruktur, bedöms de inte medföra någon negativ påverkan på miljökvalitetsmålet. Att verksamheter och infrastruktur omlokaliseras förväntas dessutom bidra till förbättrad luftkvalitet. Sammantaget bedöms planförslaget kunna påverka miljökvalitetsmålet i positiv riktning.
Bara naturlig försurning
Planförslaget framhäver grön- och blåstrukturens betydelse och betonar att fortsatt kalkning av sjöar och vattendrag är nödvändig för att nå god ekologisk status. Sammantaget bedöms planförslaget kunna påverka miljökvalitetsmålet i positiv riktning.
Giftfri miljö
Planförslaget innebär att ett flertal verksamhetsområden med kända markföroreningar föreslås omvandlas och i samband med denna omvandling förutsätts marksanering genomföras. Sammantaget bedöms planförslaget kunna påverka miljökvalitetsmålet i positiv riktning.
Säker strålmiljö
Planförslaget slår fast att områden med hög radonrisk och elektromagnetisk strålning ska undvikas. Sammantaget bedöms planförslaget kunna påverka miljökvalitetsmålet i positiv riktning.
Ingen övergödning
Planförslaget innehåller ställningstaganden kopplade till VA och vattenmiljö. Det framgår tydligt att kommunens riktlinjer för dagvattenhantering ska följas i den fortsatta planeringen, att utbyggnad av nya utvecklingsområden ska prioriteras utifrån kommunens kapacitet att bygga ut VA samt att mark reserveras för en framtida utbyggnad av kommunens avloppsreningsverk. Sammantaget bedöms planförslaget kunna påverka miljökvalitetsmålet i positiv riktning.
Levande sjöar och vattendrag
Planförslaget innehåller ställningstaganden som syftar till att förbättra vattenkvaliteten och restaurera vattenmiljöer som i dagsläget är fysiskt påverkade. Samtidigt föreslås flera LIS-områden som lokalt kan påverka strandmiljöer för djur- och växtliv, men dessa bedöms omfatta en begränsad del av kommunens totala strandlinje. Sammantaget bedöms planförslaget kunna påverka miljökvalitetsmålet i positiv riktning.
Grundvatten av god kvalitet
Planförslaget föreslår utveckling inom vattenskyddsområden. Föreslagna vägåtgärder inom dessa områden bedöms kunna ha en positiv effekt genom att öka trafiksäkerheten. Samtidigt betonar planförslaget vikten av ett fortsatt arbete med att inrätta och upprätthålla vattenskyddsområden för att långsiktigt säkra kommunens dricksvattenförsörjning. Sammantaget bedöms planförslaget varken påverka miljökvalitetsmålet i positiv eller negativ riktning.
Myllrande våtmarker
Planförslaget föreslår utvecklingsområden där det i dagsläget finns våtmarker. Samtidigt innehåller planförslaget ställningstaganden om att bevara naturmiljöer med höga värden, men det är otydligt hur dessa hänsyn konkret ska säkerställas i kommande planeringsprocesser. Sammantaget bedöms planförslaget kunna påverka miljökvalitetsmålet i negativ riktning.

Levande skogar
Nästan alla utvecklingsområden som föreslås på oexploaterad mark ligger inom skogsmark, främst produktionsskog. Samtidigt innehåller planförslaget ställningstaganden om att bevara naturmiljöer med höga värden, men det är otydligt hur dessa hänsyn konkret ska säkerställas i kommande planeringsprocesser. Sammantaget bedöms planförslaget kunna påverka miljökvalitetsmålet i negativ riktning.
Ett rikt odlingslandskap
Planförslaget har tydliga ställningstaganden om att jordbruksmark ska prioriteras, och endast ett fåtal, mycket begränsade ytor av jordbruksmark föreslås för utvecklad och/eller ändrad mark- och vattenanvändning inom enstaka utvecklingsområden. Sammantaget bedöms planförslaget kunna påverka miljökvalitetsmålet i positiv riktning.
God bebyggd miljö
Planförslaget innehåller ställningstaganden som stödjer samhällsutvecklingen i orterna ur både ett ekonomiskt och socialt perspektiv. Det omfattar bland annat infrastruktur, friluftsliv, trygghet på offentliga platser samt ett varierat utbud av fritidsaktiviteter. Sammantaget bedöms planförslaget kunna påverka miljökvalitetsmålet i positiv riktning.
Ett rikt växt- och djurliv
Planförslaget föreslår utvecklingsområden inom skogs- och våtmarksområden. Samtidigt innehåller planförslaget ställningstaganden om att bevara naturmiljöer med höga värden, men det är otydligt hur dessa hänsyn konkret ska säkerställas i kommande planeringsprocesser. Sammantaget bedöms planförslaget kunna påverka miljökvalitetsmålet i negativ riktning.

DEL 4

Uppföljning

I enlighet med miljöbalken 6 kap. ska miljökonsekvensbeskrivningen innehålla en redogörelse för de åtgärder som planeras vidtas vad gäller uppföljningen av den betydande miljöpåverkan som genomförandet av planförslaget medför. Avsikten är att utvärdera om de föreslagna strategierna och åtgärderna medför att planförslaget kan genomföras, säkerställa att tänkta miljöeffekter inte blir större än förväntat och ge möjlighet att upptäcka och åtgärda oförutsedda miljöeffekter.

Planförslaget innehåller flera ställningstaganden, där vissa kräver fortsatt arbete för att säkerställa tillräckliga underlag inför framtida beslut. För att tydliggöra detta presenteras en handlingsplan som ska ge en kontinuerlig översikt och fungera som vägledning för det arbete som behöver genomföras efter antagandet av den nya översiktsplanen. Under genomförandet av handlingsplanen kan åtgärder behöva justeras, tas bort eller kompletteras med nya insatser. Handlingsplanen består av följande åtgärder:

- Handlingsplan för bostadsförsörjning
- Handlingsplan för nedlagda avfallsdeponier
- Framtagande av energiplan
- Framtagande av risk- och sårbarhetsanalys inklusive kontinuitetplanering och krisledningsplan
- Bebyggelseinventering av landsbygden
- Framtagande av kulturmiljöprogram
- Framtagande av trafikstrategi som omfattar samtliga trafikslag inklusive kollektivtrafik
- Realisering och genomförande av visionsdokumenten ”Gislaved 2040” och ”Bro- till bro”
- Markförsörjningsstrategi och utbyggnadsplan
- Masshanteringsstrategi inklusive omhändertagande av miljöfarliga massor
- Genomförande av avfallsplanen
- Parkeringsnorm och parkeringsplan
- Översyn av gällande detaljplaner
- Översyn av strategin för hållbar utveckling
- Framtagande av naturvårdsplan
- Framtagande av grönstrukturplan
- Översyn och framtagande av en LIS-plan

- Framtagande av bredbandsstrategi

Gislaveds kommun avser i nuläget att följa upp översiktsplanen med stöd av den nämnda handlingsplanen och genom en årlig uppföljning av kommunens strategi för hållbar utveckling (Gislaveds kommun, 2021). Kommunens nuvarande strategi för hållbar utveckling baseras på Agenda 2030, mänskliga rättigheter inklusive barnkonventionen, de nationella miljökvalitetsmålen samt den kommunala visionen 2040. Strategin följs upp med kommunövergripande indikatorer inom sju prioriterade områden. Vid framtida uppdateringar kan både indikatorer och prioriterade områden revideras. För närvarande omfattar de prioriterade områdena: hållbar användning av mark och vatten, gröna inkluderande samhällen, välmående människor som kan nå sin fulla potential, en inkluderande och motståndskraftig arbetsmarknad, kommunikationer och relationer för hela kommunen, en klimatneutral kommun driven av förnybar energi och medvetna konsumtions- och produktionsmönster. Resultaten av uppföljningen sammanställs årligen i en statusrapport.

Samlad bedömning

Planförslaget omfattar ett stort antal utvecklingsområden med föreslagen utvecklad och/eller ändrad mark- och vattenanvändning. Flera ställningstaganden har som avsikt att styra den fysiska utvecklingen i en mer hållbar riktning, samtidigt innebär det föreslagna markanspråket en risk för negativ påverkan. Planförslaget innehåller däremot skrivningar om att allmänna intressen, såsom naturmiljö, friluftsliv, riksintressen och kulturmiljöer, ska bevaras och beaktas i kommande planerings- och i prövningsprocesser.

För en del frågor finns tydliga styrdokument som ligger till grund för planförslaget och ställningstagandena, vilket klargör kommunens ambitioner och politiska inriktning. För andra ställningstaganden saknas sådana hänvisningar, vilket gör det svårtytt hur de ska genomföras och följas upp i kommande planerings- och i prövningsprocesser. En del av dessa ställningstaganden kräver fortsatt arbete för att säkerställa

tillräckliga underlag inför framtida beslut, vilket är anledningen till varför en tillhörande handlingsplan tagits fram.

Nedan redovisas en sammanställning av de konsekvenser som planförslaget bedöms kunna ge upphov till:

Sammanställning av tänkbara konsekvenser av planförslaget för *Miljöaspekter*					
Miljöaspekter	**Förväntade positiva konsekvenser**	**Möjlighet till positiva konsekvenser**	**Obetydliga och/eller neutrala konsekvenser**	**Risk för negativa konsekvenser**	**Förväntade negativa konsekvenser**
Grön- och blåstruktur samt naturmiljöer				X	
Kulturmiljöer				X	
Friluftsliv och rekreation		X			
Klimatförändringar				X	
Klimatrisker				X	
Miljöfarlig och störande verksamhet			X		
Buller och vibrationer			X		
Luftkvalitet och lukt			X		
Förorenad mark		X			
Transport av farligt gods			X		
Strålning och radon			X		
Civil beredskap				X	
Mark som resurs				X	
Vatten och avlopp		X			
Avfall		X			

Den samlade bedömningen för miljöaspekterna där det identifierats finnas *risk för negativa konsekvenser*, är att planförslaget inte ger tillräckligt tydlig styrning inför kommande skeden i samhällsplaneringen. Detta gäller grön- och blåstruktur samt naturmiljöer, kulturmiljöer, klimatförändringar, klimatrisker, civil beredskap och mark som resurs. Flera av de styrdokument som enligt handlingsplanen behöver tas fram har potential att ge en tydligare styrning och därigenom på sikt minska den negativa påverkan på de aktuella miljöaspekterna.

För miljöaspekterna miljöfarlig och störande verksamhet, buller och vibrationer, luftkvalitet och lukt, transport av farligt gods samt strålning och radon, bedöms planförslaget sammantaget inte

medföra någon förändring jämfört med nuläget och aspekterna hanteras på ett tillfredsställande sätt. Däremot bedöms planförslaget skapa *möjlighet till positiva konsekvenser* för miljöaspekterna friluftsliv och rekreation, förorenad mark, vatten och avlopp samt avfall.

Hållbarhetsbedömningen anger att planförslaget kan påverka flera av de globala hållbarhetsmålen positivt. För flera mål finns potential till en mer hållbar utveckling ur ekonomiskt, ekologiskt och socialt perspektiv. Bland annat bidrar kommunens målsättningar, planförslagets ställningstaganden och det väl underbyggda underlaget för VA-utveckling till mycket positiva konsekvenser avseende Mål 6 – Rent vatten och sanitet för alla. Mål 2 – Ingen hunger bedöms också påverkas mycket positivt, eftersom kommunen i största möjliga mån undviker att föreslå nya utvecklingsområden på jordbruksmark. Därutöver bedöms planförslaget ha ytterligare positiva konsekvenser när det gäller Mål 1 – Ingen fattigdom, Mål 8 – Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt, Mål 9 – Hållbar industri, innovationer och infrastruktur samt Mål 11 – Hållbara städer och samhällen.

Mål 7 – Hållbar energi för alla, Mål 13 – Bekämpa klimatförändringarna och Mål 15 – Ekosystem och biologisk mångfald bedöms varken påverkas direkt positivt eller negativt av planförslaget. Sammantaget bedöms planförslaget kunna bidra positivt till flera av de globala hållbarhetsmålen. De övriga hållbarhetsmålen har uteslutits från konsekvensbedömningen eftersom de inte förväntas påverkas direkt av förslaget.

Planförslaget visar på möjligheter att utifrån ett barnrättsperspektiv utveckla utemiljöer och mötesplatser samt säkra gång- och cykelvägar och kollektivtrafik till fördel för barn och unga. Barns behov lyfts i planförslaget, och flera föreslagna utvecklingsområden tar hänsyn till grundläggande behov enligt barnkonventionens principer. Däremot är det svårtytt hur barnens perspektiv ska tas tillvara i fortsatt planering och i vilken grad deras behov ska prioriteras i förhållande till andra intressen, utöver gång- och cykelvägar.

Planförslaget uppfyller i stort barnkonventionens fyra grundprinciper, men det finns utrymme att stärka dialogen för att ge barn bättre möjligheter att delta och påverka sin närmiljö. Den samlade bedömningen är att planförslaget ger ett bättre underlag för en hållbar utveckling av Gislaveds kommun än nollalternativet.

Referenser

(2025). Hämtat från Globala målen: https://globalamalen.se/om-globala-malen/ Boverket.
(2023). Miljökonsekvensbeskrivningens innehåll vid strategisk miljöbedömning av detaljplaner. Hämtat från https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/planering/detaljplan/miljobedomningar/miljokonsekvensbeskrivning/ Boverket. (2025). https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken. Hämtat från PBL kunskapsbanken: https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/detaljplan/miljobedomningar/miljokonsekvensbeskrivning/ Gislaveds kommun.
(2015). Kultumiljö 2015. Gislaveds kommun.
(2021). www.gislaved.se/bygga-bo-och-miljo/hallbarhetsarbete-i-kommunen/strategi-for-hallbar-utveckling. Gislaveds kommun.
(2024). Jordbruksmarksanalys. Gislaveds kommun.
(den 26 09 2025). Hämtat från Gislaveds kommun: https://www.gislaved.se/ Gislaveds kommun.
(Antagen 2016-12-15). Kommunomfattande översiktsplan ÖP16 Gislaveds kommun. Hämtat från https://www.gislaved.se/bygga-bo-och-miljo/samhallsplanering/oversiktsplaner/gallande-oversiktsplan Jordbruksverket.
(2024). https://statistik.jordbruksverket.se. Hämtat från Jordbruksverket: https://statistik.jordbruksverket.se/PXWeb/pxweb/sv/Jordbruksverkets%20statistikdatabas/Jordbruksverkets%20statistikdatabas__Arealer__1%20Riket%20l%c3%a4n%20kommun/JO0104B2.px/table/tableViewLayout1/ Naturvårdsverket.
(den 26 09 2025). Miljöbedömningar enligt 6 kap. miljöbalken. Hämtat från Naturvårdsverket: https://www.naturvardsverket.se/vagledning-och-stod/miljobalken/miljobedomningar/specifik-miljobedomning/

(2021). Regional vattenförsörjningsplan för Jönköpings län. Länsstyrelsen Jönköpings län.

Interaktiv karta

Samråd om förslag till ny kommungemensam översiktsplan

Kommunstyrelsen i Gislaveds kommun beslutade den 18 mars 2026 att skicka ut förslag till ny kommungemensam översiktsplan på samråd. Det innebär att det finns möjlighet att tycka till och lämna synpunkter på förslaget.

En översiktsplan är kommunens långsiktiga plan för hur mark och vatten ska användas. Den visar var man kan bygga bostäder, vägar och annan infrastruktur, samt vilka områden som ska skyddas, så som natur och grönområden. Att du som invånare är delaktig och ger synpunkter är viktigt för oss i arbetet.

Samrådsperioden är från 1 april till 30 juni 2026

Under samrådsperioden, som pågår mellan 1 april och 30 juni 2026, är det möjligt att lämna synpunkter på förslaget. **Sista dag att lämna synpunkter är den 30 juni 2026.**

Du kan lämna skriftliga synpunkter via:

- E-post: kommunen@gislaved.se
- Post: Gislaveds kommun, Samhällsutvecklingsförvaltningen, 332 80 Gislaveds kommun

Märk e-postmeddelandet eller brevet med: ”Ny översiktsplan”.

Ta del av förslaget

Planförslaget finns tillgängligt digitalt på kommunens webbplats: www.gislaved.se/öp

En utskriven version finns i Glashuset, Gislegatan 20, Gislaved under samrådsperioden.

SAMHÄLLSUTVECKLINGSFÖRVALTNINGEN

Postadress:	Besöksadress:	Telefon:	E-post/webb:	Organisationsnr:	Bankgiro:
Gislaveds kommun 332 80 Gislaved	Stortorget 1 Gislaved	0371-810 00	kommunen@gislaved.se gislaved.se	212000-0514	426-7225

Kom och träffa våra politiker

I april bjuder vi in till öppna informationsträffar runt om i kommunen, där du kan träffa våra politiker, ställa frågor och diskutera planförslaget.

- Smålandsstenar, tis 7 april 17.00 – 20.00
- Hestra, ons 8 april 17.00 – 20.00
- Reftele, tis 21 april 17.00 – 20.00
- Anderstorp, ons 22 april 17.00 – 20.00

Välkommen på samrådsmöte tisdag 19 maj

Tisdagen den 19 maj är du välkommen på samrådsmöte för den nya kommungemensamma översiktsplanen. Under samrådsmötet kan du träffa våra tjänstepersoner och politiker, ställa frågor och prata om planförslaget.

Datum: onsdag 19 maj, 2026

Tid: 17.00 – 20.00

Plats: Gislaved

Ingen anmälan krävs, välkommen!

Mer information finns på kommunens webbplats, i sociala medier och i lokala tidningar under våren.

Vid frågor eller mer information

Välkommen att kontakta kontaktcenter:

Telefon: 0371-810 00

E-post: kommunen@gislaved.se